SINTAXIS IOANNIS DESPAVTERII

Niniuitæ tertio ædita: in qua per queſtiones & rationes citra Sophiſtarũ nugas diſtinctiſſime omnia digeruntur, adiectis paſſim multis haud uulgaribus ex poetis, oratoribus et hyſtoricis, quos poſt priorem æditionem Deſpauterius ſtudioſe perlegit. Demum per Badium repurgata, non ſine regula in carẽtia rectoris. Adnotationibus quæ Syntaxi Io. Deſp. nuper adiectę ſunt hoc ſignum * præeſt. Additus præterea eſt index uocabulorũ copioſiſſimus.

1536

¶ Jodocus Badius Ascensius Senatui populoqꝫ Bergensi apud sanctum Guinnocum. S. D.

Gratulor vobis proceres: ciuesqꝫ prudentissimi. Gratulor felicitati ve-
stre: qui Joannem Despauterium Niniuitam virum tam anxie lite-
rarum in vestrum asciuistis ludum. Gratulor ⁊ illi qui vos tam libera-
les nactus est patronos: plus tamen vobis. Nam ille (que est eius do-
ctrine fama) facile alium quemuis non minus celebrem neqꝫ minus
fortassis uberem nactus fuisset ludum. At vos vbi tam bonis literis
ornatum/liberis vestris preceptorem indipisci potuissetis: hoc neglecto multum fu-
dauissetis. Gratulor itaqꝫ (vt iam tertium dicam) vobis: neqꝫ id solum felicitatis (que
tamen maxima est) nomine: sed ⁊ prudentie: que paucis hac tempestate ciuitatibus
data est. Prospexistis enim quantam frugem ex bono preceptore messuri sitis: quip-
pe qui sciretis ab eo vno iaci seminaria: consericꝫ plantaria vnde ⁊ ecclesiasticus: et
senatorius: ⁊ (vt semel dicam) omnis honestus ordo preclara sortiri posset lumina-
ria. Pergite itaqꝫ viri optimi beneficio vestro isthunc hominem vobis iamdudum
deuinctum demereri: liberorūqꝫ auribus: atqꝫ animis instillate illum esse (quod Fa-
bius ait) non corporum: sed animorum parentem: parentisqꝫ loco obseruandū. Ipse
(vti confido) euicerit: quam personam sustineat: neqꝫ tam literis: quarū abunde
diues est: ꝗ̃ moribus bonis pubem sibi creditam instituet. Neqꝫ vero minoris a vo-
bis estimabitur: ꝗ̃ nouus est. nam que nunc vetustissima sunt: cum fierent aut mox
paulo ꝗ̃ facta essent: nouitia erāt: neqꝫ ꝙ nostras: nisi de nostratibus ingenijs despe-
ratis: cum dicere ausim (si modo in studijs persistierint) nusꝗ̃ terrarum maiorem fo-
re literatorum hominum prouentum. Neqꝫ vero dicendi figuram damnabitis: ꝙ ela-
borata: cultaqꝫ: ⁊ minime protrita sit: nisi putatis sordide loquentem: ⁊ protrite scri-
bentem posse politioris lingue fundamenta iacere. Poterit fortasse ijs qui pauca le-
gerunt subobscura videri: verum ipso preceptore: atqꝫ doctore nihil fuerit discipulis
difficile. Addite ꝙ ea tenacius animis nostris inhereāt que cū labore didicimus: ꝗ̃
que semel lecta percepimus. Facite itaqꝫ doctrinam viri: ⁊ in primis quam pro lecto
expectatoqꝫ aduentu suo vobis affert Syntaxim: liberi vestri ediscant. nihil enim ad
bonas literas accommodatius inuenerint. Sed bono (vt aiunt) vino non opus est
hedera. Ualete. Ex officina nostra literaria ad Caldēas Decembris. Anno salutis
Christiane. M. D. xiij.

¶ Joannes Despauterius Niniuita Martino Dorpio et Nicolao Buscoducensi Theologis eloquentissimis: et Jodoco leto iurisconsulto integerrimis amicis suis. S. P. D.

Quoniam de Syntaxi nostra hanc plerosq; sententiã ferre audio: vt dicam illam vtilem quidẽ esse: multo tamen pueris fore vtiliorem: si per questiones more doctissimorũ Grammaticorum Perotti et Aldi distinctius omnia digerantur quibus ego meos docendo: et identidem id experiendo: ad stipulandũ esse didici. Idem opere pretium me facturũ putaui: si cupidis bonarũ literarum adulescentulis: presertim domesticis: quorum causa nil intentatum linquo: Sintaxin facillimo modo per questiones secũdo ederem: quam vobis amici suauissimi dicandam censui: vt esset verum amicitie nostre Mnemosynon. Ego autem hunc laborem subijt libentius: quia multa scitu dignissima ex authoribus antea me non lectis post Syntaxeos editionem notaui: et huc noue editioni intexui. Necdum tamen huic operi vltimam manum aliter imposui quam Apelles olim picturis. Siquidem aptius exire quum in multis tum in hac arte est difficillimum: propter librorum legendorum immensitatem: et opinionum innumeram diuersitatem. Nemo pe tam docte scripsit nemo: vt Criticorum censurã subterfugerit. Nam quod Persius ait. Cedimus: inq; vicem prebemus crura sagiptis. adeo verum est: vt et Homerus zoilum inuenerit et Maro vitilitigatores complusculos: satisq; constet: ne Ciceroni quidẽ (vt Tacitus ait) obtrectatores defuisse. Ceterum vt vetustissimos quosq; taceam. Nonne Priscianum Grammaticorũ (vt creditur) principem in plurimis carpit Valla? Nonne hunc Perottus? Nestor/ Sulpitius/ Mancinellus/ Lancilotus: et alij plerique auide sugillant? Quid Alexandrum? Nonne omnes et inter hos nonnulli Alexandro longe inferiores acerbissime morsicant. Rudis est interim et falsus/esto: non tamen belluina rabie insectandus: ergo reprehendendus quidem/sed modeste. Ego namq; de alexandro id sentio: quod de Actio/et Pacuuio Quintilianus. Illum videlicet rudem fuisse non sua culpa sed temporum quibus res literaria pene intericrat. Adde quod Alexandrum immerito plerũq; carpunt: vt sepicule in opusculis meis declaro. qui insontibus libẽter patrocinor. Nos quoq; quantumcunq; diligentes cum a candidis tum a liuidis carpemur. A candidis interdum iustequs ore. vt de erratis omnibus amice me admoneant. erro nonnunquam quia homo sum: et in hac lachrymarum valle (vt nostrate adagio vtar) nullũ sine acere triticum. Multomagis reprehendent me liuidi et semitarij magistelli: qui si quid a me preteritũ offenderint diminutũ (vt eorum verbo vtar) clamitabũt. Ego vero etiã vtilia consulto interim pretereum: a studiosis iucũdo labore addenda. Author mihi fuit Varro in tertio de lingua latina dicens. Nemo reprehensus qui e segete ad spicilegium relinquit stipulam. Tum vbi ad alios remitto: piger ille dicat. et fortasse ignarus. At tutabitur nos (opinor) Nonius Marcellus dicens Adulteronem pro adultero Laberius in primo: quẽ si quis legere voluerit: ibi inueniet: et fidem nostrã sua diligentia adiuuabit: Habebor interdũ verbosior: et patiar: sed cum Nonio qui vt de subito: derepente et comedo comes comest: recte dici manifestaret: citauit Titinnũ/ Afranium/ Cecilium/ Quadrigariũ/ Noniũ/ Luciliũ/ Lucretium/ Tulliũ/ Actium/ Pomponiũ/ Turpilliũ. Varronẽ/ Terentiũ/ Plautũ. Et cur id Nonium fecisse putamus? Non ob aliud certe quam propter grammatistarũ peruersam subtilitatẽ et contumaciã. qui quoniam bonos authores nunquam legunt: quicquid in grammatistarũ nugis nõ reperiũt. recte dici nõ arbitrantur: in qua re multis modis hallucinantur: vt sepissime ostendi. Si quid cõtra hos nebulones ex probatissimis adferas aiũt rarũ esse et licẽter dictũ. Ad horũ ergo ceruicositatẽ comprimẽdã cogimur interdũ fieri prolixiores. Possem id in centũ ostendere: sed vnicũ adducã. Aiũt iuga pro summitate montis singulari carere: quo in nũero poetice inuenitur aiũt et licẽter nobis nõ licet sic loqui, Verg. vj. ene. Hoc superate iugum. Ego vero in soluta orõne

ausim singulariter iugum dicere etiam crebiuscule. Nam vt omittam testimonia a
me in heteroclitis adducta centies apud eloquentissimos in prosa orationē εμικοσ
offendes Apuleius.in.j.de Asi. Iugi quod insurgimus asperitudinem fabularū
lepida iucunditas leuigabit. Et in.viij. Syluosi montis asperum permensi iugum.
Cesar in primo de bel. Gal. Summum iugum montis ascendere iubet. sic idem se-
pissime. Hirtius de bel Gal. In summam planiciem iugi peruenit. sic idem sepius
Liuius. Ad iugum perrexit quod hostes ceperāt. sic idem frequenter. Curtius lib.
iij. Perpetuo iugo montis asperi: atq; prerupti Cilicia includitur in eodem. Ipse
in iugum editi montis ascendit. sic idem alibi persepe. Si quis dicat opus nimis
esse prolixum: sciat non omnibus omnia scripta esse: vt in prime partis prefatione
declaraui. Obtusioribus abunde erit cum paucis exemplis principales regulas
reddidisse: iucunde erunt ingeniosioribus questiones nostre: & citra Neotericorū
dialecticorum nugas argute rationes ex probatissimo quoq; deprompte. Inerunt
quedam ad rectius loquendum parum aut nihil conducentia: at ingenia acuent:
nec discipulos nostros indoctos videri sinent: fungenturq; hec officio crocodilinarū
& ceratimarum que sapientem & si non efficiant: a sapiente tamen non sunt (inquit
Fabius) negligende: ne sapiens etiā in minimis fallatur. Solent nostrates gram
matiste multo sudore disputare an Appositio euocatio &c. sint figure: & alia pleraq;
scholica nugalia que ipsi sola norunt: ea nostri discipuli si ignorent: asserunt indo
ctis parentibus nihil eos apud nos profecisse. Hec causa est cur cum nugatoribus
interdum nugor. Dabunt mihi plerique vitio: q in hac editione interdum aduersa
riis que in priore editione affirmaui: & defendi. Hic Quintilianus nos tuebitur: :
qui fatetur se quedam retractasse. Frustra inquit studeremus si nihil melius inue
nire liceret Baptista pius multa damnauit que in Plautum & Sidonium scripse
rat: nec mi or: quum grammatica sit res prope immensa. Si quid in priore editio
ne erraui cum summis grammaticis erraui quos mecum hallucinati et veterum
libris postea deprehendi. Oro ergo cū Gellio doctos vt que putauerint reprehen
denda: iis si audebunt succenseāt vnde ea nos accepimus. Ego certe quoad viuam
non verebor mea corrigere: si quidam id honestius est q̄ ea linienda posteris relin
quere. Idem si Priscianus fecisse: aut Domitius Calderinus: non tā sepe a Val-
lis: et merulis vellicarentur. Egre ferent nonnulli quedam a me dubia relinqui
que nec asserere nec refellere audeam. Hic Curtius pro me respondebit dicens in
libro.viij Nec affirmare sustineo de quibus dubito: nec subducere que accepi. Di
cent me obstreperi canes tam bonis q̄ malis suffarcinatum authoribus si quando
triuialem quempiam grammatistam citatum viderint. At meminerint adagij. Se
pe etiam est holitor verba oportuna locutus. Et Horatij. Interdum vulgus recte
sapit. Si cum triuialibus errauerim iure ridebor: sin recte senserim cur minus
laudabor quando ex spinetis difficulter leguntur rose. Profecti interim per triuia
les: ergo et nominatiui: quia (vt Plinius inquit) Benignū est fateri per quos pro
feceris Clamabunt obstrigilatores: et maleuoli. vitilitigatores me plagiū esse con
demnandum: siquid de nostris reperiant quod ipsi alibi legerint. Hisi Afranium
defensorem pare qui in Compitalibus non inuerecunde respondēs q plura sum
psisset a Menandro. Fateor (inquit) sumpsi non ab illo modo: sed vt quisq; habuit
quod conueniret mihi quodq; me non posse melius credidi: etiam a latino. Ceterū
quid tantum purgato opus est quum inuidis virtutis nihil placeat: Itaq; simi
lia quilibet. modo candidis placeam lectoribus: presertim vobis & iuuenib9 opti
mis: quorum causa tantos perpessus sum labores: totq; sustinui indoctorum ho-
minum sugillationes propter Theopagite exilium: vt lucubratiuncule nostre nul
li minus q̄ mihi profuerint Valete viri disertissimi: & Hadrianum Barlandum
hominem oppido eloquentem verbis meis saluere iubete. Bergis apud diuum
Guinocum. vi. Idus Iulias. Anno sesquimillesimo tertiodecimo.

¶ Tabula Alphabetica.

De litera B.

De litera C.

De litera.Q.

De litera R.

Finis.

¶ Grammatica ⁊ eius excellentia.

Rammatica quid est? Ars recte scribendi: re-
cteq; loquendi: poetarum enarrationē continens omniū scien-
tiarum fons vberrimus. Colligit̄ hec diffinitio e Quintiliani li
bro primo de institutione oratoria. Est ne grammatici etiam ex
ponere historicos ⁊ oratores? Quid ni? Cur igitur in diffinitio Poeta.
ne poetarum solum meministi? Quia poeta verus quodammo
do omnis scriptor est. vti homo omnis creatura: ⁊ anima teste
Aristotele omnia: quia omnium imagines in se recipit ita diui
nus poeta omnes scriptores prestat: quod de Vergilio incōfesso est. Itaq; per poeta
rum enarrationem facile intellexeris etiam reliquorum. Poetis proximi sunt gram
matici teste Cicerone in primo de diuinatione dicente. Grammatici poetarum inter Gramma-
pretes proxime ad eorum quos interpretantur diuinationem videntur accedere. Ex tici excellē
quo liquido ostenditur verorum grammaticorum excellentia: qui tam rari sunt tia.
quam boni poete. Ne grammaticos voces more vulgi eos qui vix intellectis rudi-
mentis vbi duas tenuerint vocabulorum origines: ita se ostentant: ita venditant: ita
circunferunt iactabundi (inquit Picus) vt pre seipsis pro nihilo habendos philoso-
phos arbitrentur hos non grammaticos: sed grammatistas recte vocaueris. Audi
igitur de grammatico quid cum Quintiliano sentiat Politianus in Lamia sua:
vbi sic ait. Grammaticorum he sunt partes: vt omne scriptorum genus poetas/hi-
storicos/oratores / philosophos/medicos/ iureconsultos: excutiant atq; enarrent. * Grāma
Nostra etas parum perita rerū veterū: nimis breui gyro grāmaticū sepsit: at apud tici olim
antiquos olim tm̄ authoritatis hic ordo habuit: vt censores essent ⁊ iudices scripto- critici vo-
rum olim soli grāmatici. quos ob id etiā Criticos vocabant: sic vt nō versus mō (ita enī cabantur.
Quintilianus ait) censoria quadā virgula notare: sed libros etiā qui falso viderent-
tur inscripti tanq̄ subditicios submouere familia permiserint. Quin authores etiā
quos vellent: aut in ordinē redigerent: aut oīno eximerēt nūero. Nec enī aliud gram
maticus grece q̄ latine literatus. Nos autē nomē hoc in ludū triuialē detrusimus
tanq̄ in pistrinū. Itaq; iure conqueri nunc literati possunt q̄ grammatici nunc ap-
pellentur etiam qui prima doceant elementa. Ceterum apud grecos hoc genus non
grāmatici: sed grāmatiste: nō literati apud latinos: sed literatores vocabantur. hec
elegētissimus Politianus. ¶ Si tam excellentes sunt grāmatici: cur a summis viris
plerūq; summe deridentur? veluti a Plinio libro xxxv. capite tertio. Scutis inquit
qualibus apud Troiā pugnatū est cōtinebantur imagines: vnde ⁊ nomen habuere
clipeorū: nō vt peruersa grāmaticorum suptilitas voluit: a cluendo. Sic deridentur
grammatici a Gellio multis in locis: vt vbi de nomine egregius disputatur in salu-
tandi casum egregie faciat an egregi: ⁊ vbi de nomine penus agitur. ⁊ in libr. tertio-
decimo capi. vndetricesimo inquit. Nec finitiones illas prerancidas neq; fecutinas
grammaticas spectaueris: sed aurem tuam interroga quo quid loco conueniat dice
re: quod illa suaserit id profecto erit rectissimum. Et inter Neotericos Augustinus Grāmati-
Dathus Grammaticorū (inquit) incerta sunt omnia: neq; enim vllam prorsus re- starum in
rum suarum stabilem legem seruant: opiniosissimi homines sunt: ⁊ nihil vnq̄ certi eptie.
precipiunt ⁊c. Respondeo dupliciter aliquem dici grammaticum/arte/⁊ professione
Grammatici vera arte paucissimi sunt. ⁊ hi magna laude dignissimi sunt vt patuit.
hos non vituperant summi viri: q2 ipse Plinius eiusmodi grāmaticus fuit: ⁊ de arte Grāmati-
grammatica libellos edidit. Et Gellius vere grammatice fuit diligētissimus doctor ci dupli-
sic ⁊ ipse Dathus. Alij sunt grammatici professione: ⁊ hij plerūq; sunt ineptissimi: q2 ces.
scribimus indocti doctiq; ⁊ indignissimus quisq; hanc sibi artem vēdicat: verū eius-
modi buse que ⁊ triuiales barbasculi rectius grammātiste q̄ grammatici dicuntur:
vt dictum est. Hi passim se obstentant venditantq; cum arduis supercilijs: vocisq; ⁊
vultus grauitate composita (vt inquit Gellius) tanq̄ interpretes ⁊ arbitri sybille
oraculorum scholia nugalia effutientes: quorum multos viuentes facile (ni candor
vetaret) nominarem: hos mastigias multis probris docti summo iure insectantur.
¶ Grammatica vel de dr̄ a greco nomine grāma: gtō grāmatis vel grāmatos. i. lite-
ra re. ⁊ declinatur hec grammatica grāmatice: vel grāmatice ces. latine dicitur lite-
raria: literatura. ⁊ multitudinis numero literarum. quo nole interim scientiam in-
telligimus quālibet. Litera etiam epistola est. Ne dixeris puer cum ineptulis grā-

Grammatica quare a liter. nomen hēat. Grammaticus. Literatus Grammatista Literator Litered⁹. Grammatiste. Literatio Sophus. Sophista Triuialis grāmate⁹ Archigrāmateus. Grāmatophilaciuz.

matica a grāma: et tica: vel icos.i.scientia: q2 ica adiectio siue protractio est in grammatica: vt icus in gallicus: heroicus et c. ¶ Quare grāmatica nomen habet a literis? q2 a literis incipit: e quib⁹ docet syllabas efficere: et hinc dictiones: rursumq3 orationes quorū oim vim, vt recte loquamur: et scribamus: pulchre enucleat. ¶ Quomodo differunt grāmaticus et grāmatista? grāmaticus est qui diligenter acute sciēterq3 possit aut dicere aut scribere: et poetas enarrare: ideq3 literatus dr. Grāmatista est qui barbaris literis obstrepit: cui abusus pro vsu est: grecis latinam dat etymologiaz: et tutus in nugis est. Latine dicit literator et litercdus: vt Cicero auledos vocat qui citharedi esse nō potuerūt. Finxit hoc nomē Literedus grāmaticus minime pletari⁹ Curt⁹ Lācilot⁹ Infans et praua Grāmatiste ars grece dr. Grāmatisthce: latine autē literatio: teste Capella. quidā etiā literatoriā vocāt. Sic differūt Sophus et Sophista: nā sophus est sapiens. sophista est sapientis simia: et qui argutijs insanit: et non tam esse doctus q̄3 videri studet. Literatores etiā triuiales dnr: q2 fere in triuijs docebant. hinc scientia triuialis .i. vulgaris inepta et pletaria: nō q2 tres artes contineat grāmaticā/logicā/rhetoricā. in quo errat cū vulgo Niger. dicebant etiā literatorem ipsuz grāmati: ū: nūc aliter loquimur vt ex dictis liquet. A grāma etiā dr grāmate⁹ i. scriba nomen est trissyllabū per eu diphthongō. Archigrāmateus Scribarū princeps. Apule. lib. xj. Tum ex his vnus quē cūcti grāmatea dicebant. Grāmatophylacium. locus vbi publica scripta seruantur: grāmatophorus tabellarius.

Grammatice diuisio.

Methodice. Historice. Exegetice

¶ Grāmatica quotuplex est? Duplex. Methodice et Historice.

¶ Quid est methodice? Que recte loquēdi et scribēdi precepta cōtinet. Vn dr methodice: a methodus .i. doctrina: q2 viā rōnis prestat. ¶ Quaz Fabius methedicen vocat: a Diomede dr horistice: q2 artis pcepta definit. ab horiso qd est definio: determino. vnde est orizon ontie .i. nostri visus terminus. Quid est historice? Est poetas enarrandi scientia. vn dr: ab historeo .i. enarro. Eadem dr Exegetice .i. expositiua. Historice quidem a Quintiliano dicitur. Exegetice vero a Diomede.

¶ Quot sunt partes grāmatice? Quatuor. Orthographia: Etymologia/Syntaxis/Prosodia.

Prime litera. Secunde dictio. Tertie oratio. quarte debetur syllaba.

Orthographia.

¶ Orthographia quid est? Recte scribendi peritia: vt Chrysostomus cum ch aspirato et y greco: a chryson: id est aurum: et stoma: idest os. hoc est os aureum. vester cū s litera in secunda syllaba. Unde dicitur Orthographia? ab orthos: id est rectus et grapho: id est scribo: hoc est recta scriptura.

Etymologia. Veriloquiū Etymon. Rex non rector.

¶ Etymologia quid est? scientia ostendens verā dictionū originē cū reliquis accidētibus: vt rex a rego etymum est. Unde dicitur? ab etymos .i. verus: et logus sermo verbum: ratio: quasi veriloquiū: qd verbum vt durū Cicero qui finxerat fugit: et suauius notationem appellauit. Quo teste Aristotele symbolum vocat .i. notā. Alij originationem nuncupauit et c. Est ne etymon siue etymologia rector qui regit? non. si Lancīloto credimus: q2 vt contra Priscianum disputat. Etymologia est in his quorū expositio cū ipsis nō conuertit vt rex qui regit: neq3 eni quicūq3 regit rex est. luna luce lucens aliena. cōsul a consulendo. sic presul/aduena/conuena/glunia/assecla cura/arx et c. etyma sunt, rector qui regit verbale est nō etymon: nam quicunq3 regit est rector Multa in hanc rem dispxtat Lancilotus que et si vera sunt: a nullo tn vndiq3 obseruantur ideo in generib⁹: verbalia in io diximus cū ceteris esse concio religio et c. quod Lancilotus negat: q2 cōcio, religio inquit etyma sunt verbalia nos lati⁹ sumpto vocabulo verbale cū Prisciano appellamus quicqd de verbo quoquomodo ductuz est.

Etymologie false ēt apd doctissimos.

¶ Sunt ne oēs etymologie vere que apud doctissimos reperiuntur? minime. vt testamentum: testatio mentis: fit enim a testor: vt a calceo calceamentum. Oratio oris ratio. quia flectitur ab oratum. vt ab aratum aratio. a donatum donatio. Sepulchrum quasi sine pulchro quia fit a sepultum sepulchrū vt ab inuolutū inuoluchrum: a fultum fulcrum. Leneus .i. Bacchus a leniendo mentez teste Donato. quod falsum est quia Leneus grecum est teste Seruio: a lenos .i. a lacu. quia grecum non recipit latinam etymologiam. Etymologia declarat etiā dictionū accidētia. aut (vt Nebrissensis interdum loquitur) accidentias: vt genera: declinationes et c.

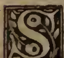
Syntaxis

¶ Syntaxis quid est? Pars grāmatice que congruaz orationē ab incongrua discer

nimus. Unde dua syn. i. con. & tatto. i. ordino: & taxis. i. ordinatio. hinc syntaxis coordinatio: siue cōstructio: Quid est constructio? Debita dictionum in oratione ordinatio. Quid est congruitas? Oro secundū grāmatice regulā facta: vt amo deum. Quotuplex est ꝯgruitas? Triplex. Quomodo? voce tm̄: significatione tm̄: & voce & cum significatione vel sensu. de prima vt populus cantat. de secunda vt ppl's cantant. de tertia vt Petrus ambulat. Quomodo differūt grāmatice loq̄ & latine loq̄? Grāmatice loq̄ siue ꝯgrue: est artem ita custodire vt nullū admittat vitiū. Latine loq̄ est vbi elocutione lucescit oratio: & eleganter loq̄: ideo Valla de hac oratione/ Sermonem quem audistis non est meus: dixit maluit interpres latine loq̄ q̄ grammatice. ergo non optime dixit alibi. Noui testamenti nō est litera latina. parcius dictū oportuit Hec ex Calderino/ Gaza/ Mancinello: ceterisq̄ doctissimis. Syntaxis diuiditur: nam quedam est finita: vt ego amo: quedam infinita: vt me amare. Rursus. Quedā est perfecta vt amo deum: alia imperfecta: vt si amare deum. ¶ Prosodia quid est? carminis & accentus notitia. vt simon. gtō simonis, penultima longa. Unde dicitur? a pros. i. ad: & oedo. i. cano. hoc est accētus: & scribitur in secunda syllaba cū oe diphthongo: vt comoedia tragoedia: q̄ est eiusdem originis: lz vulgo dicatur p'odia. nec improbet Tortellius: vt sit sonus apud nos qui apud grecos: nos malum cum Georgio Valla dicere prosoediam: sic psalmoedia non psalmodia.

Constructio. Congruitas. Grāmatice loqui. Latine loqui. Sintaxis duplex. * Prosoedia cur potius q̄ prosodia.

¶ Sintaxeos diuisio.

yntaxis quotuplex est. Triplex Preceptiua. permissiua: prohibitiua.

¶ Preceptiua quid est? Sintaxis que sub arte & precepto continetur vt vir fortis: turba sedet.

¶ Permissiua quid est? Syntaxis contra artem vitiosa: ratione vel authoritate excusata. vt sola bubo omnes flere ipsa sinosletu: pars secant.

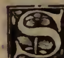
¶ Prohibitiua q̄d est? Syntaxis nobis ꝓhibita: q̄ vitiosa nec ratione nec authoritate excusata: vt vos estis doctus. Grece d'r solocecissmus cum oe diphthongo in scd'a syllaba: vt stribligo: a kura videlicet & prauitate tortuose orationis: tanq̄ stribligo quedā: latine imparilitas. dr etiā Solocecus. hinc solocecisso. i. incongrue loquor. Simile vitiū vbi in dictione fit dicitur Barbarismus: vt si quid perperam scribis aut ꝓfers: aut aliter q̄ debes accipis. aut peregrinū Latinis adijcis. Dictio poetis aut historicis permissa: reliq̄s ꝓhibita: apud poetas Metaplasmus dicitur: vt surpite ꝓ surripite: alitū ꝓ alituū. Oratio poetis permissa que reliq̄s ꝓhibetur: apud poetas aut alios quib' permittit Schema dicitur. i. cultus & ornat': vt pars arduus altis puluerulentus equis. Aperite aliquis &c. Eadem ergo cōstructio est ꝓhibita & permissa respectu diuersorū neq̄ mirū: siquidem vni permissum: alteri plerumq̄ ꝓhibetur. Nempe paucorum priuilegia non sunt leges communes oium. Non em̄ ita paganis: id est non militātibus permissum est testari quomodo militibus. Schemata ab Alexandrinis dicuntur impedimenta: sed latinis ea impedimenti significantia est penitus inaudita: vt diasyntecca: bonum latinum: a parte ante: a parte post: licet ita loquatur etiam Valla: quia dicendum est Syntaxis: bene latinum: a fronte vel ante se vel a parte anteriore: & a tergo vel post se vel a parte posteriore. Hec licet inutilia notauit etiam Lancilotus.

¶ Quotuplex est grāmatica preceptiua? Triplex. Familiaris. media & elegans.

¶ Familiaris que est? Circa familiarem loquēdi modū perfecta constructio: vt te laudant oēs. ¶ Media q̄ est? Circa laudatiorem dicendi modū perfecta constructio: vt te omnes quidem honore afficiunt. ¶ Elegans que est? Circa elegantissimum dicendi modum perfecta constructio. vt laus tua non obscuro nec vario sermone. sed & clarissime & vna omnium voce profertur. Ponit hanc diuisionem Niger.

Syntaxis diuisio. Preceptiua. Permissiua. Prohibitiua. Solecissmus Stribligo Barbarismus. Metaplasmus. Schema. Impedimenta A fronte A tergo. Grāmatica preceptiua triplex. Familiaris Media Elegans

¶ Sintaxeos accidentia.

yntaxi siue constructioni quot accidunt? Duo. Concordantia & regimen.

Concordantia quid est? Debita partium orationis conuenientia in genere numero casu vel persona.

¶ Quotuplex est cōcordantia? Triplex. Quō? Adiectiui & substātiui. re

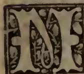
latini ꝛ anteceden tis: verbi cuz ntõ a fronte recto. In hac vltima ꝯcordantia q̄ etiā ꝫ
est regimen: ideo ponitur etiā in regimine noiatiui. ¶ Est ne concordantia inter re-
spõsiuũ ꝛ interrogatiuum: ita persepe: sed raro necessario: q̄ nunq̄ nisi vbi ab eo-
dem verbo reguntur: vt ab eosdem casus regentibus. sic est in copulatis per con-
iunctiones ꝛc. ideo a doctissimis non ponunt in concordantie contubernio: nos tñ
Accidētia ꝯgruitatē discernentia — hec post relatiui ꝛ antecedentis concordantiam non omittemus. ¶ Quot acciden-
tia ꝯgruitatem mutant? Quatuor. Que? persona genus numerus casus. Persona
inter relatiuũ ꝛ antecedēs, ꝛ magis adhuc inter verbũ ꝛ ntĩa frõte rectum. Casus
inter adiectiuũ ꝛ substantiuũ: Genus inter hec ꝛ relatiuũ ꝛ antecedens. Nũerꝰ his
olbus cõis est. Casus etiã vndiq̄ inter dictionē rectam ꝛ regentem. ¶ Regimē qd
Regimen. — est? Certi casus exigentia de casu natura nihil admitentis: vt exigentia accusatiui
in verbo amo est regimen: q̄ dicimus amo literas. Quare dixisti de casus natura
nihil amittentis? propter casus aduerbialiter sine prepositione positos: vt vado Ro
mam. quia fere totam naturam casus ꝛ nois amittunt: adeo vt paucissima admit-
Romã cur hic non regit vado romam Domi — tant adiectiua: q̄ non dicimus nisi poetice: vado Romã pulchrã: nec sum domi am
ple: sed solum domi mee/tue/sue/nostre/vestre/aliene. Iure igitur recte ꝛc carere di-
cuntur ab Alexandro Hec dixi quia in his nostratiũ quidã misere ne quicq̄ se ve-
xauere. Regere est certum casum exigere nihil de casus natura amittentem. ¶ Quo
modo differũt regere ꝛ exigere: deseruire ꝛ determinare? Boni authores nullam pe-
Regere Exigere Deseruire Determinare — nitus in his differentiam posuere. Potes tamen sumere hanc differentiam. Exigere
latius est q̄ regere: q̄ dictio preter casum nihil regit sed bene exigit: quia verba pro
heretica exigunt post se infinitiuum nõ regunt: ꝫ verbũ exigit aduerbiũ non regit:
posterius supinũ exigitur ab adiectiuis non regitur: vt turpe dictu. Id tamen boni
Supina non regi. — authores: vt dixi: non semper obseruant: q̄ inuenies qui dicant supinum in u, quod
nullius casus est: regi ab adiectiuis. Deseruire nihil differt a regere: vt Compara-
tiuus cui casui seruit. i. quem casum regit: ideo nugant Grãmatiste putãtes prepo-
sitiones deseruire neq̄ regere. Determinare est cõfusionem significationis tollere
ꝛ hoc q̄ latinissime se extendit: nam adiectiuũ determinat substantiuũ nõ regitur a
substãtiuo: infinitũ determinat finitũ. aduerbiũ vero verbũ: cognomenq̄ nomen ꝛ
Regimen duplex — semper vnum substantiuorum in appositione determinat reliquum. Omnis dictio
recta determinat regentem. ¶ Quotuplex est regimen? Duplex: actiuum ꝛ passiuũ.
*Quid dictio regēs qd recta. — Quid est regimē actiuũ? dictio regens. Quid regimen passiuũ? dictio recta. Quid
est dictio regens? Que confuse significans declaratur per alteram: vt amo: hic amo
deum. Quid est dictio recta? est q̄ dictionem regentem declarat: vt deum/hic amo
Regimen grãmatici recte hñt ꝯtra quosdam. — deum. ¶ Utrum regimen sit dictio in hac significatione satis latina? Etiam. q̄ Ser-
uius (vt notauit etiam Lancilotus) dicit verba regere casus. Priscia. vero exigere ꝛ
post Seruiũ doctissimi quiq̄ dicunt verba regere casus. ¶ Et si dicas dictio nõ pot
coarctare aliquã dictionē in certo casu: ergo non põt regere: q̄ dictio solum habet
casum ex voluntate doctissimorũ virorũ: ergo ex se nõ habent vim regendi. Concedi
mus dictionē per suam ptãtē ꝓpriã non regere: sed ex vi vsus doctissimorũ ꝛ tñ regit
vt in simili prefectus vrbis regit oppidanos non ex propria potestate sed principis
sui: qui simul ac volet desinet prefectus regere. Cogor nugari: quia fuerunt qui re-
gimē olno inepte dici putarunt ꝓ casus exigētia: vt vnam dictionē nũq̄ magis regi
q̄ alterã. Ego optime puto vnam dictionē regere: alteram regi: vt em qui regit liber
est veluti ꝛ fis: qui regitur cogitur ad aliquid agēdum vt seruus: sic dictio regens li
bera est: vt vagari potest per oẽs casus vel tpa dictio recta serua est: ꝛ cogitur ad stã
dum in certo casu ex voluntate doctissimorum: a qua seruitute liberabitur: quum
volet vsus: quem penes arbitrium est ꝛ vis ꝛ norma loquendi: vt Aula regis: aule
Adiectiuũ cur a substãtiuo nõ regitur. — regis: aulam regis: noceo tibi: nocebam tibi: nocendi tibi: vides q̄ libera est dictio
regens. quam serua dictio recta. Ob hanc causam adiectiuum a substantiuo non re
gitur: quia neutrum altero liberius est cum in casu discordiam non patiantur. sic
neq̄ inter relatiuum ꝛ antecedens: inter duo substantiua eiusdem casus quia neu-
Cõiunctio nũq̄ regit — trum cogitur stare in certo casu ab altero ꝛc. ¶ Quot partes orationis regunt? Om
nes preter coniunctionem: vt liber: petri. hec volucrum. Amo deum. satis vini. a-
mans deum: ad patrem. Heu me. ¶ Dixit Uerg. Illius ergo venimus, hic coniun-
Ergo. — ctio ergo regit gtm̃ illius. male dicis igitur coniunctionem nunq̄ regere. ¶ Respõdeo
ergo in illa oratione non esse coniunctionem: sed antiquum nomen indeclinabile:
idem significans, quod causa: vel est aduerbium: vt Seruius dixit quem Beroaldus.

reprehendit. Virg. vi. ene. Que regio Anchisen: quis habet locus: illius ergo. Venimus .i. illius causa et gratia teste Cristophoro landino. Titus Liuius. Ludius. appollinares nõ victorie sed pestilentie ergo. Sisenna. Milites virtutis ergo ciuitate donati Marcellus exponit ergo .i. ea causa. Silli. j. Ille ensem nobis magnorum instar honorũ. Virtutisque ergo dedit. Quadrigarius apud Gelliũ lib. iij. ca. viij. Cõsis exempli et fidei ergo visum est vti te saluũ velimus. Titus Liui. lib. viij. tertie decadis. Muneris ergo in singulos dati. Cicero multa ponit ex .xij. tabulis: in quibus sepe sic ergo ponitur pro cã: vt tertio de legibus. Funeris ergo et auxilij ergo etc. Cato. Sacro coercendi ergo. Et rex ergo. Et cuiusce ei ergo. Veteres tã in prosa quam in carmine frequẽtissime sic loquebantur. iuniores vt Cice. et qui sequuntur rarissime: nisi dicta veterũ citãtes: aut vbi veterũ aliquẽ loquentẽ introducunt: vt Fabriciũ aut Catonẽ: sed id perraro. Igitur nos perraro ergo sic vtemur. Verba Seruij de ergo sunt. Illius ergo .i. propter illum. Ergo aũt cõiunctio fuit: sed per accentus mutationẽ in aduerbiũ transijt: et est sola particula que habet in fine circumflexũ Multi male putant nomen esse indeclinabile: et dicunt positũ esse pro causa. Hec Seruius cuius dicta si placent: sic ad argumentationẽ prius positã rñdebis. Ergo apud Vir. nõ est cõiunctio: sed aduerbiũ fungens officio nominis vt abunde hic: abũde ingenij. et ita nulla coniũctio regit: nec regitur vnquam. ¶ Quot orationis partes regũt et regunt? Tres. Nomẽ / pronomẽ. participiũ. quia solus casus regit. vt liber Petri: hec volucrũ: amor mei: amans amantẽ. ¶ Quot orationis partes regũt tantũ? Quatuor. Verbũ / Aduerbiũ / Prepositio / Interiectio vt Do tibi parũ vini: ad Petrum. veh peccanti. ¶ Quot partes orationis nec regunt nec reguntur? Vna tm. Que? Cõiunctio. ¶ Vtrũ omne nomẽ regit? Ita aliquomodo: tñ nomen proprium loco illius pronomen non regunt nisi per subauditionẽ. vt Maria zebedei: scilicet vxor. Eneas Anchise: scz filius. similiter cũ dicit Virg. Quid meus Eneas etc. scz filius. sic duo fuere Isaac filij: quorum Jacob a deo electus est: quorum scz vnus videlicet Jacob, quod Boetius expressit dicẽs. Quorum vnus Basilius olim regio ministerio depulsus. ¶ Prolixior fui: quia hec licet minutula, multi desiderãt: et si discipuli nostri ab alijs interrogati / hec ignorent: censentur ignari. Iã oportet quedã scire sapientẽ que ad sapientiã parũ aut nihil cõferunt: sed ne fallatur et ignarus iudicetur sapiẽs etiã in minimis vt Quinti. docuit. Carmen meũ ipse declarabo imitatus Heliũ Nebrissensem.

* Quot orõnis partes regunt et reguntur tantũ. pronomina. et pronomina.

¶ Grammatice Despauteriane Liber Octauus de Concordantia et regimine. Et primũ de concordantia.

¶ Adiectiui et substantiui Concordantia.

Mobile cum fixo genere et casu numeroque
Conueniat. nomen sic vult cognomini adesse.

Mobile, Fixum

¶ Adiectiuũ et substantiuũ esse debẽt eiusdẽ gñis / casus / numeri vt acutus gladius: lascius passer: seuus vitricus: pater meus: liber lectus: pulchra facies: honesta vxor: iniusta nouerca: pia mr: forte corpus: turpe vitiũ: ingẽs equor: scholare murmur. Declinent pueri adiectiua cum substantiuis. vt pia mater: pie matris etc. Quid est adiectiuũ? quod substantiuo adijcitur: sine quo sensum nõ perficit. Quare dicitur mobile. Quia de gñe mouetur in genus vt bonus bona bonũ. Quid est substantiuũ? Quod adiectiuo substat. Quare dicitur fixũ. Quia firmũ est nec mouetur de genere in genus.

Adiectiui diuisio.

¶ Quotuplex est adiectiuũ? Triplex. nomẽ vt bonus: pronomen vt meus: participiũ: vt factus. Ideo nõ opus est ponere regulam de demõstratiuo et re demonstrata: licet in rudimentis ponatur. vt pater meus. quia semper adiectiuũ et substantiuũ est. Ego pauper vero hz ego substantiuũ: pauper adiectiuũ quia pronomina primitiue speciei pro se et pro substantiuis habentur. Ponũt grãmatiste plurimas adiectiuorum diuisiones paruz aut nihil ad cõgruitatẽ noscendã vtiles. Ea ego illis exẽplis prodã. ¶ Primũ adiectiuũ est triplex (aiunt) voce tm. vt ego ille. significatione tm: vt pr mr victor: quod substãtiua dicimus vtroque modo vt albus fortis. ¶ Secũdo sunt adiectiua relatiua: vt alius qualis. Sunt demõstratiua: vt talis tantus. Idem partitiua: vt aliqs alter. Itẽ prime impositionis. vt albus. secunde vt categoricus. Itẽ adiectiuũ professionis: vt grãmaticus iustus etc. Et nõ professionis vt niger. Itẽ hõ irrationalis: nasus

categoricus:lapis incorporeus ꝛc.latine dicimus:licet nunq̄ vere de aliqua re dici possint.at nimis de nugis:ideo pergamus.

Obiectiones contra regulam haud vulgares.

Absente nobis. Presente

¶ Prima est hec.Dicit Terentius in Eunucho.Nescio qd profecto absente nobis turbatū est domi. hic adiectiuū nobis absente discordat a substātiuo nobis in nūero.ergo rl̄a nō est catholice vera.¶ Rn̄deo.absente apud Terē.nō est nomē adiectiuū siue pticipiū:ſʒ adūb prepō pro clam vt pn̄te ꝓ corā regēs ablt̄m̄.hec est vna solutionū donati quā ab eo accepi nō ab alio grāmatico.Ūba Donati sunt/absente nobis.Aut subdistinguēdū est ꝛ subaudiendum/me.Aut archaismos figura est absente nobis pro nobis absentib⁹.Pōpo.Sine ergo isthuc pn̄te amicis inter cenā Uarro in Marcellū.Id pn̄te legatis olbus exercitu ꝓnunciat.

Absente nobis quare nob' dicere nō lʒ.

Post hec subijcit tertiā solutionē quā nos dedimus dicens.Absente nobis: quū; sic vt prepōnē ponit absente:ac si diceret clā nobis.Hec Dona.Nonius Marcel.dicit absente ꝛ pn̄te capi pro absentib⁹ pn̄tibus ꝛ olim fuisse monoptote forme: Plaut.in amphi.Nec nobis pn̄te aliquis quisq̄ nisi seruus.Multa adducit Noni⁹ veterum testimonia:quibus breuitatis grā supsedeo,Licet ne nobis ſic loqui? Minime:quia cecidit hic loquendi modus olim in honore:renascetur aliqn̄ si volet doctissimorū vsus:latine sunt orationes:sed nō seculi nostri hominibus.imitande.

¶ Secunda obiectio.Dicit Cicero.Quū oim rerū mors sit extremū. hic adiectiuū extremū discordat a substātiuo mors in genere nō est igit̄ rl̄a semp vera sic in principio questionū tusculanaꝝ.Malū mihi videt̄ mors ſm regulam videtur debuisse dicere.Mala mihi videtur mors.¶ Respondeo.apud Ciceronem extremū substantiuū est pro extrema res:sic malū pro mala res:quod vulgus dicit substantiuari in neutro genere:quo vocabulo ꝛ ip ſe vtar:quia nō adeo repudiandū est.sic Uirg.Triste lupus stabulis:maturis frugibus imbres.ꝛ, Dulce satis humor depulsis arbutus hedis.i.dulcis res:tristis res.teste Seruio.ꝛ ita semp sunt duo substantiua ad candē rem pertinentia.aliqn̄ etiā diuersorū numerorum, vt imbres sunt triste maturis frugibus.Idem. Uariū ꝛ mutabile semper femina. Idem.Fama malum quo nō aliud velocius vllū: Ouidius. Turpe iacens mulier multo madefacta lyeo.Idem. Turpe senex miles:turpe senilis amor. Celsus. Si nerui iuxta sunt ignis alienum est.i.res varia/mutabilis/mala/turpis/aliena.

Mors malum.

Triste lupus.

¶ Licet ne nobis ita loqui? lʒ pfecto:si id parce ꝛ artificiose faciamus vt docti apō quos eiusmodi orōnes reperiūtur:vbi videlicet perpetuā rei naturā magis q̄ accidens quidpiā volumus significare:vt Triste lupus.nūq̄ em̄ letus est ouibus ꝛc.

Adiectiuū substantiuatū vt loquuntur.

¶ Quot modis adiectiuū substātiuatur? Tribus.Primo in masculino genere.vt oriens/occidēs/videns pro dei propheta:rudens pro fune nautico. Ouidi⁹. Pulsi gemuere rudentes.Multa substantiuari videntur:quia certum fixum intelligitur vt Justi in perpetuū viuēt.Mei omnes sunt vita functi.Justi videlicet hoīes.Mei scilicet amici aut cognati.sic pluraliter sumunt̄ mei/tui/sui/nostri/vestri.¶ Secūdo in feminino genere:vt in biblijs arida pro terra:animās pro alali.qd ꝛ masculinum:ꝛ neutrū inuenitur:vt in generibus probaui.Continens pro terra non insula: vt ab Anglia ad continentem parum intercapedinis est.¶ Tertio in neutro genere:vt antecedens.i.oratio alteram inferens.Consequens oratio ab antecedente illata.vt Furaris contra dei mandatum:ergo peccas.Triste lupus ꝛc.¶ Quotmodis declaratur substantiuatum in neutro genere? Tribus.Primo per nomē res : vt triste.i.tristis res.Secundo per nomen pars: vt frigidissimum hominis est cerebrum id est frigidissima pars.Summū domus:id est summa pars tertio per abstractum vt logici nunc loquuntur :vt seruātissimus equi.i.equitatus. Inuenies plures modos:vt albū pretoris ꝛc.sed vulgatiores ꝓ pueris enumeraui. Possumus ne quecunq̄ volumus substantiuare in neutro genere more Neotericorū dialecticoꝝ sic loquentium:albū currit:risibile desputat ꝛc? Nequaq̄.Cur ita? Quia verba quibus eiusmodi nola anteponunt̄ : debent seruire qualitatibus quas talia nola significāt.vt albū exhilarat oculos:nigrū cōtristat.Frigidum delectat estuantes. Ideo teste Ualla in libro j.Logice capite tertio inepte dicitur/ Tango frigidū pro ſcio calidū: albū currit:nigrū volat:rutilū canit ꝛc.qr hec ūba nō qualitati seruiunt: sed corporalib⁹ rebus vt tango niuē ꝛc.In plurali tamen nō ratione sed vsu

Substātiuatū neutri generis tribus modis declaratur.

Albū currit icpte dr

quodã eiusmodi concreta perscepe aliter inuenies: vt alba sunt in cudiora nigris. Ouid. Frigida pugnabant calidis: humentia siccis. Sil. li. iiij. Iusta ite peccati. Thure pio: cedisque feros auertite ritus. Et in sacris. Incerta et occulta sapientie tue manifestasti mihi. Meum tuum suum nostrum vestrum et alienum substantiue recte capiuntur in singulari etiam teste Valla in libro iam dicto. vbi multa de his differit: dicens ineptas esse locutiones: risibile curris: hinnibile comest. Inter cetera que Valla pulcherrime disputat: notaui pauca, e tertio capite iam dicto: vbi sic ait. Adiectiua in substantiua diuersa dicuntur concreta: vt album oui: oculi pretorie: in dicium decurionum. in quibus res cum albedine significatur non tamen ampliuage et vniuersaliter et quancunque rem tale: sed certam predicatur nigrum et rubrum pro scriptura: sacrum pro templo. Pingue pro adipe. Caducum pro bonis que non legata testamento ad fiscum resident. Mutuum depositum etc. apud Verg. Caprioli sparsis etiam nunc pellibus albo. i. albedine siue albore. Hec Valla. Album pretoris tabula erat in qua pretorium ius scribebatur. Dices pulchre: non es in hoc albo. i. in hoc numero. de hoc vide Calepinum et Beroaldum. Notat insuper Lauren. Vallam dixisse albedinem: quod barbarum censet. Georg. Valla li. xxxj. cap. xij. vtitur teste testimonio Marcelli dicentis. Albitudinem pro arbore veteres dixerunt non dixit albedinem. Hec ratio certe ab authoritate vnius negatiue est nimis quam fragilis non secus quam si argumentetur quis: hic grammaticus (intelligo aliquem fide dignum) dixit nigritiam capi pro nigriore siue negritudine: et non dixit pro nigredine: ergo inepte dicitur nigredo. Frigidius glacie hoc est. nisi Apuleius contemnas dicentem lib. ij. met. Nunc cor uina nigredine cerulus columbarum collis flosculos emulatur. Apud Plinium: legi li. ix. cap. xxxviij. Nigretie austeritatem. alibi nigritudo apud eundem legitur. Iam videamus rationem Georgij. Non dixit (inquit) albedine. vt rustice quidam loquuntur quia a neutris scribe in or fiunt denolatiua nunquam in edo: vt albedo albor. i. c torpor: nigror et pallor: rancor non nigredo etc. dubitarat apud eosdem nomen aliquis eloquentie concessum est. hec et plura Geor. Notaui persepe magnos grammaticos sese oppido ridiculos facere iudicij temeritate: quam quam a cunctis artium professoribus: tum a grammatico in primis fugienda est. A neutris in or fiunt: numquam in edo: vt vult Georg. male ergo dixit Apuleius liuedo pro liuore lib. x. Sed quia Laurentius Valla ait. Si quis eloquium Apuleianum miretur: et imitari studeat: non tam loqui interim quam rudere videbitur. Facessat Apuleius. Nunquid Cornelium Tacitum dispendent dicentem. Tanta torpedo inuaserat alm Itaque Valla non penitus inepte albedinem dixit. similiter errauit Seruius negans recte dici pinguedo. quod optime dici docet Beroaldus: et ipse persepe legi in Plinio

Tango frire gidum quasi re inepte dicitur

Album Substantiuata ex Valla Caducum

Albedo an latine dicatur

Nigredo

Ne temere damnes

Torpedo

¶ Tertia obiectio. dicit Horatius. Quis non malarum quas amor curas habet hec inter obliuiscitur. hic adiectiuum malarum discordat a substantiuo suo curas in casu ergo regula est falsa. Respondeo. adiectiuum cum substantiuo suo debere regi ab eodem verbo: vt hec regula locum habeat ita non est hic: quia malarum regitur ab obliuiscitur. Curas vero ab habet. est enim figurata locutio: vt notat Badius. et sensus est. Quis inter hec non obliuiscitur malarum curarum. quas curas amor habet.

¶ Quarta obiectio. dicit Sallustius in iugur. magna pars vulnerati aut occisi sunt. hic substantiuum pars discordat ab adiectiuo vulnerati in genere et numero. ergo regula est falsa. Respondeo. licet substantiuum ab adiectiuo secundum vocem discordet tamen secundum sensum concordat: quia magna pars capitur pro multi homines. Vel dicatur quod regula nostra intelligitur de congruitate voce tamen: aut voce cuius sensu: et non de significatione sensu tamen Similiter dixit Ouid. Hoc pecus est meum: multe stabulantur in antris. ad sensum vel intellectum respexit vt sit multe vtique oues. sic Teren. dixit in Eunucho. Quinetiam insuper scelus postquam ludificatus est. virgini vestem omnem miserie discidit. scelus pro scelestus dixit de his et similibus in Synthesi videbis abunde satisfactum

Pars vulnerati.

¶ Quinta obiectio. dicit Ennius teste Gellio in Annali duodeuicesimo: aere fulua. hic adiectiuum a substantiuo discordat in genere: quia aer masculinum esse ignorat nemo. Respondeo. Recte dixit Ennius. quia tempore eius erat aer dubij generis vt cupressus nam dicit rectos cupressos. sic. Lucretius aurea funis. et Celius fronte hilaro. et alij alia: que in regulam nostram nihil peccant. quia olim talis generis fuere. nunc alterum genus cecidit: remansit in honore alterum: iuxta Horatianum illud. Multa renascentur que iam cecidere cadentque: que nunc sunt in honore vocabula si volet vsus. Id vero

Aer fuluus

non tm̄ de interim vel casu totius vocabuli intelligēdū est. sed etiā de casu alicui⁹ accidētis. Gellius dicit. Ennium aere fulua dixisse q2 hic sonus vocalior est visus & amonior. ¶ Possem multa argumenta adhuc afferre: sed nolo immorari vulgaribus vt de adiectiuo partitiuo: veluti vna sororū: optimus plebis: in quibus nihil peccatur contra regulam nostrā: quia substātiuū precedens aut intellectū z' expicitur: & regimen est nō concordantia. Preterea figuras & regulam indifferentie: in quibus preceptor si volet facile obiectiones pueris efficiet. exercitationis gratia. Nos his vt notissimis supersedendū duximus ne nimia displiceamus prolixitate

¶ Nomen sic vult cognomini adesse

* Nomen & cognomē cocordāt in accidētibus qbus adiectiuū & substantiuū
Nomen
Prenomen
Cognomē.
Agnomen.
Cesar.
Cognomē.

¶ Nomen & cognomē concordāt in gn̄e: casu & nūero: sicut adiectiuū & substantiuū vt Ponti⁹ Pilat⁹/ Simon Petrus. idem est de prenomine & agnomine dicendū. vt Marcus Tulli⁹ Cicero/ Publi⁹ Vergili⁹ Maro/ Scipio Aphrican⁹. ¶ Quot sunt propriorū spēs? Quatuor. que? Prenomē/ nomē/ cognomē/ agnomē. ¶ Nomen qd est? Propriū singulorū vocabulū: vt Pontius/ Tulli⁹/ Vergili⁹/ Simon. ¶ Prenomē qd est? Quod honoris causa preponit': vt Marc⁹/ Publius/ Titus/ Quintus/ & raro plene scribit': sz aut vnica lr̄a: vt A. i. Aulus. C. i. Caius. vbi scribit' C & profert' G. vt Cn. duab⁹ lr̄is. i. Cneus. sic Sex. i. sextus &c. q2 iam concordantiā docere volo nō Ortographiam. ¶ Cognomē quid est? Familie & cognationis nomē: vt Cicero Maro/ Naso/ Scipio/ Nero/ Pilatus/ Cornelius: sed hec sepe transierūt in nomina. ¶ Agnomē qd est? Quod euentu quodam acquirit'. vt Naso in eo qui primo a3 nasi magnitudine sic appellat⁹ est: & Cesar in eo qui a ceso matris ventre sic primus dictus est Ita Aphricanus a deuicta Aphrica &c. Agnomina abeūt sepe in cognomina & postea in nomina. Julij Cesaris cognomē fuit. Cesar nō agnomē: neqz em̄ ceso matris ventre natus est vt imperiti putāt. At Scipionis Aphricani Cesar etiam agnomē fuit. Js em̄ prim⁹ teste Pli. Cesar dict⁹ est a ceso matris vtero. Cognomē & cognomētū p agnomine aliqn̄ capimus. Cicero. Scipio ille cui Aphricano fuit cognomē. Idē te qz nō cognomentū solū Athenis deportasse: sz humanitatē & prudētiam intelligo. ¶ Quomodo pbas regulā tuā? Per doctissimorū vsū qui aliter nūqz loquunt': nec Christiani: nec Ethnici. Christiani: vt Simō Petrus/ Ponti⁹ Pilatus/ Joseph iust⁹. Thomas Didym⁹/ Judas Thade⁹/ Judas Machabe⁹/ Aurelius Augustin⁹/ Paul⁹ Orosius/ Eusebi⁹ Hieronymus/ Joannes Chrisostomus &c. Ethnici: vt Numa Pompili⁹/ Junius Brutus/ Sextus Tarquini⁹/ Titus Liuius &c. ¶ A quibus rebus cognomina sumuntur? A quibuscunqz placet: non em̄ est certa regula: vt liquet ex sequentibus a me collectis ex Tito Liuio.

Cognomē
vn̄ sumit'.

Fabius pictor/ Posthumius albus/ Antonius merēda/ Oppius cornicē/ Horatius barbatus Licinius macer/ Meneni⁹ lanatus/ Sergius fidenas/ Sulpiti⁹ longus/ Aquilius Coruus/ Sulpitius rufus/ Valeri⁹ peritus/ Seruilius priscus/ Licini⁹ stolo/ Petilius balbus/ Fabius ambust⁹/ Deci⁹ mus/ Valeri⁹ coruin⁹/ Fabius dorsus/ Papyrius cursor/ Corneli⁹ scapula/ Corneli⁹ aruina Fabius maximus/ Emilius pappus/ Cornelius scipio/ Junius bubulcus/ Aemilius barbula/ Martius tremulus Sempronius sophus/ Fului⁹ coruus/ Fabius gurges/ Attilius regul⁹/ Corneli⁹ asina/ Sempronius blesus/ Publius sura/ Appius cento/ Publius bibul⁹ Claudius pulcher/ Calphurni⁹ flamma/ Cornelius mammula/ Fabius buteo/ Claudi⁹ asellus/ Centeni⁹ penula/ Manlius valens/ Valeri⁹ falco/ Asdrubal hedus/ Apustrus fullo. Licini⁹ tegula/ Corneli⁹ merula/ Fuluius nobilior/ Bebius diues/ Furius Luscus/ Juuētius calua/ Ebutius caru⁹ Pinari⁹ posca. Munitius mellicu lus &c. Et ex Cicerone. Causini⁹ schola/ Caius fimbria/ Lucius murena/ Marcus lurco/ Titus gutta/ Fidiculan⁹ faculo/ Luci⁹ ocrea/ Gellius nutricula/ Cne⁹ Carbo. C. Verres &c. Ex tacito. Julius aquila/ Julius montan⁹/ Marius maturus/ Pedanius costa/ Dillius vocula/ Claudi⁹ sagitta/ Juli⁹ tutor/ Ex Plinio & alijs. Calphurnius bestia/ Antonius musa/ Vinnius asella/ Caruilius ruga/ Antonius Caracalla &c. Si quis habeat cognomen ab oppido: lz ne in ablrō sic loqui? Petrus de bruxella/ Egidius de Roma/ Henricus de Gandauo/ Minime. q2 doctissimi ita nunqz locuti sunt siue cognomen fuerit siue patriū nomen. & hec est sufficientissima ratio. vt Jesus Nazarenus/ Liuius Patauin⁹/ Petr⁹ Hispan⁹/ Cicero Arpinas Juuenalis i. Aquinas/ Terenti⁹ apher/ Judas Scariotes/ Comius Attrebas/ nō de attrebatio apō Cesarē/ Aristoteles Stagyrites nō de Stagyria/ Democrit⁹ abderi

ites:non de abdera:viri Niniuite:non de Niniue:sic si recte velis loqui. Thomas Aquinas dices:non de aequino:ꝛ ita in reliquis. Licet ne dicere Petrus de ponte/ Joannes de palude:de lapide ꝛc. Nõ:qꝛ Cornelius tacit⁹ dicit Julius mõtanus: nõ de mõte.nec quiſꝗ veterũ aliter locutus eſt. Qđ ſi Neotericorũ aliquẽ contra me cites nihil ages qꝛ rephendendus erit nõ imitandus vel ſi Valla ipſe fuerit:aut picus:aut Politianus:qđ nõ credo. Dic igitur cum doctiſſimis Joãnes paludanus Paulus lapidanus. Henricus montanus. Petrus pontanus ꝛc.non de palude: lapide mõte põte ꝛc. Item dices Petrus pauo. Martinus magiſter. Jacobus faber. Paulus albus ꝛc.nõ pauonis magiſtri:fabri.albi ꝛc.vt indocti loquuntur. De his ſic ſcripſit Philelphus ep̃larũ lib.vij.ad Andream alemanum. Quoniam te omni ex parte ꝛ caſtigatũ in dicendo ſcribendoꝗ ꝛ perpolitum cupio.noli poſt hac quũ vel de patria vel de familia mẽtionẽ feceris aut Bartholomeum de colle ſcribas: aut Andream de Alemanis. Quã enim legiſti vnꝗ̃:vel Hannibalem de Carthagine vel Publium de Cornelijs? Indoctorũ hominum.aut arrogantium iſte mos eſt qui vel vim iſtiuſmodi prepoſitionis de:vt latinitatis grãmaticeꝗ ignari minus tenent vel ſibi licere volunt quod ab omni vetuſtatis vſu eſt alienum. hec Philelph⁹ orator et poeta clariſſimus inter Neotericos.

*De ꝓpoſitione cognominibus nõ cõgruere phi lelphi verbis ꝓbat

¶ Barbarorum contra dicta ratiuncule.

¶ Prima eſt hec. Arti preſtat vſus.ſed vſus cõis oĩm theologorum,iuriſconſultorũ:ꝛ reliquoꝝ artiũ ꝓfeſſorũ ponit nomen ꝛ cognomen in diuerſo caſu ſimiliter nomẽ patriũ in ablõ lcũ prepõne de ergo ita loquendũ eſt. Gregorius de Arimino. Petrus de aliaco. Hẽricus de Gandauo. Alexãder de Halis. Martinus magiſtri ꝛc. Preterea Ariſtotelicum verbum eſt:loquendũ eſt vt plures:ſapiẽdũ vt pauci:ſed plures ponũt nomẽ ꝛ cognomẽ in diuerſo caſu ergo cõtra regulã hãc ponẽda ſunt in diuerſo caſu. ¶ Reſpõdeo.illud axioma arti ꝓſtat vſus vel vſus preualet arti:ſi intelligatur tã de indoctorum vſu ꝗ̃ proprie abuſus dr ꝗ̃ de vſu doctorũ oĩno negandũ eſt.iam vulgi cõſuetudo nõ vſus dicẽda eſt:ſed turpis abuſus Itaꝗ nõ vſus hꝫ ſed abuſus eiuſmodi orões: Hẽricus de Gãdauo: Gregorius de Arimino ꝛc.qꝛ vſus eſt teſte Quintiliano ꝛ doctorũ conſenſus:vt vſus viuendi eſt conſenſus bonorũ.docti nõ Gregorius de Arimino dicẽt:ſed Gregori⁹ Ariminenſis vt Heratt⁹ dixit Ariminenſis Folia. Inſtans.at ſummi theologi ꝛ iuriſcõſulti alr loquũtur ꝗ̃ ꝓcipis.an illos oĩm ignaros ꝛ indoctos fuiſſe dices? Minime. Qꝛ pulchre callebãt diuina myſteria ꝛ iura ciuilia ꝛc.verũ nõ cõtinuo latinitatis doctos fuiſſe dixerim. Ego aũt hic eos demũ doctos voco:quib⁹ optim⁹.veterũ loquendi modus non eſt ignotus:reliquos in hoc opere ſemp indoctos voco. ¶ Ad ratiõis tue firmamẽ ſic rñdeo. Ariſtoteles nõ voluit ſimpliciter loquẽdũ eſſe vt plures Sic eñ barbare loquendũ foret ꝛ indocte:qꝛ ſemper plures fuere indocti et barbari ꝗ̃ docti:ſed vt voluit loquendũ eſſe phis vt plures in quib⁹ diſſẽtiũt a vulgo.vt in dictionibus plenus vacuus ꝛc.phs dicit,nihil eſſe vacuũ:vulgus aliter ſentit. Preterea loquendum eſt vt plures docti loquuntur:vt doctiſſimi dicũt noceo te:noceo tibi:frons leta frons letus:careo te:careo tui.dignus honore:dignus honoris ꝛc. ſꝫ frequentius noceo tibi:frons leta:careo te: ergo ita ſepius loquendum eſt.

Vſus

*Docti ꝗ vocent ꝛ ꝗ in hoc ope indocti

¶ Secũda ratiuncula:quam ipſe faciam pro barbaris: quia (vt opinor) neſcirẽt ipſi eam bonã facere:eſt hec.dicit Gellius libro.xiij.ca.v. Jo crate Leſbo Theophraſtus.i.theophraſtus Leſbius:ꝛ lib.xix.ca.j. Accedit ad Stoicum Grecus quiſpiã diues ex Aſia.i.diues Aſianus. In eodem.lib.ca.ix. Adoleſcens e terra Aſia de equeſtri loco. Sidonius in laudibus Narbonis. Et tu qui Periandre de Corintho es. Terentius in and. Ex andro hec ancilla.i.hec ancilla eſt Andria. Item in Eunucho. Dixti cupere te ex Ethiopia ancillulã ideſt ethiopiſſam. Ergo recte dicimus Joannes eſt de Gandauo.de Gallia ꝛc.

Periãdre de Corintho es.

¶ Reſpõdeo recte ſic loquimur vbi verbũ adeſt aut ſtatim poſſit intelligi:ꝛ tñ is loquendi modus etiam rarus eſt. Nunꝗ̃ tamen inueni es talem ꝛc. Cice. de Arpino hoc docuit ꝛc.licet poſſes dicere Cicero fuit de arpino.multo tñ elegantius dices Cicero erat arpinas. Et melius interrogabis Cuias es: ꝗ̃ vnde es tu:ſic aliqñ loquuntur docti. Vergi. Qui genus? vnde domo? Et Terẽ.in Eunucho. Par. Quid virgo? Cuia eſt? Che.neſcio hercule. Par. vnde eſt? Che. tantundem. Regius Pericles eum quem dixit genitum ex hetruria.ꝛ recte vt opinor:ſed pergamus

¶ Tertia ratiuncula est. Primo Machabeorũ sic dicitur. Ale
xander Philippi rex Macedo. ecce cognomen in genitiuo contra regulam tuam.
Preterea ratione ostendo male dici. Joannes lupus &c. quia ibi sunt duo substanti
ua ad diuersa pertinentia: quia lupus significat beluam &c. Preterea argumenta
Alexãder Philippi. tio grammaticorum est penitus inepta dicentium. Authores nusquam dicunt: ergo
hoc nõ est dicendum quia ab authoritate negatiue inepta est argumentatio teste
Aristotele. Multa certe fieri possunt que nulli hominum fieri posse dixerunt.
¶ Ad illud Alexander Philipi, Rñdeo. Philippi ibi nõ est cognomen sed patris
nomen: & intelligitur filius. quo pacto recte loquimur vbi plures sunt cognomi
nes & habẽtes idem cognomen Amphibologie remouende gratia. vt Hẽricus Jo
annis, Hẽricus pauli: si filius meus henricus vocetur. & similiter filius Pauli fra
tris mei. hinc forte erroris radicẽ sumpserũt barbari. De hac re Seruius ait in illõ
Vergilij enei. j. Unius ob noxã & furias Aiacis Oilei. Figura est greca si dicamus
Eneas Anchise: & subaudiamus filius. hac aũt figura vtimur circa patres: & circa
maritos tantum: vt Vergilius Deiphobe Glauci. subaudit filia. hectoris Andro
mache intelligitur vxor. hec Seruius dicimus etiam. Eusebius, Pãphili. s. amicus
Teren. Video huius Byrrhiam: scz seruũ. notat hoc Nebrissensis. ¶ Ad priorem
Analogia confirmationem: cognomen & nomen nunquam pertinent ad diuersa quia quum Joã
* Grãmatic⁹: quid habeat ob seruare. nes lupus dicis: iam lupus nõ significat bestiam sed hominem vt patet ex testimo
nijs e Liuio adductis. ¶ Ad posteriorem cõfirmationem Locus ab authoritate o
mnium negatiue optime valẽt in grãmatica. Et ratio est: quia grãmatica ex doctis
simorũ authoritate tota pendet nõ ex rationibus: at Analogia sine authoritate te
ste Quintiliano lib. j. de institu. ora. Cui concinit Priscianus in examine dicens
Quãuis regula cõcedat dicere. tñ nisi in vsu inueniamus authorũ non temere de
bemus proferre. Idẽ lib. vij. Oportet scire analogie rationem: vsum tamen autho
rum magis emulari. Ideo bene dicit Georgius Valla lib. xxxj. ca. xvj. Nulla disci
plina minus rationis & plus obseruationis habet quam grãmatica. Et ca. xvij. Obser
uatione opus est grãmatico: vt quicquid cõpererit a claris eloquentie viris dictum
id ratum indubitatumque putet latine dici posse. Hec ille. Ergo etiam quicquid apud
Corculum nullum eloquentem reperitur id recte dici iure negabis. ¶ Nomina neutri gñis
possunt ne fieri cognomina: vt petrus scãnum? Possunt. Cicero de claris oratorib⁹
ad brutum. Tum etiam eloquentem constat fuisse. P. Scipionem Nasicam: qui est
Cognomina ex barbaris Propria in trãslatiõe maneãt Corculum appellat⁹. In eodẽ. Est illustre nomen. P. Scipionis qui bis consul fuit
qui est Corculũ dict⁹. Raro tñ id reperies adeo vt apud Liuiũ mutet terminatio ve
luti Fabius dorsus nõ dorsum. Minutius melliculus nõ melliculũ. Apud grecos
neutra appellatiua sepe abeunt in propria. vt Glycerium. Pegnium: Eretium &c.
¶ Quomodo e Barbaris cognomina facim⁹? Si eadẽ ꝓpria sunt & appellatiua: ca
piemus latina synonyma: vt Jan de langhe. Joãnes long⁹. sic Petr⁹ niger: Paul⁹
rex: Egidius scropha: vt Tremeli⁹ scropha. Sergi⁹ orata. Bartholome⁹ scala. Si
significatio penitus sit ignota: nec apud latinos synonymũ habeamus: detorquebi
mus ad formã latinã vt poterimus suauissime. nec tñ a vernaculo longius recede
mus ita docet doctissimus vir Desyderius Erasmus: veluti Despauter Despaute
rius. Dorp dorpius. &c. Idem faciendũ censeo in pagorũ nominib⁹ vt Hazebro
Paradis⁹. ca: Steinuordia: Hondega: Licet e greco fonte quidã detorquere malint: vt Cyno
pag⁹. Lycopag⁹: qd in quibusdã forte fiet nõ idecore. Videam⁹ qd de his sẽsit Her
molaus Barbar⁹ vir vndecunque doct⁹. Is itaque in quintũ Plinij de natu. hist. ca. xxix.
sic ait. De paradiso quoque fit hic: & a Strabone mẽtio apud quẽ imperite vt multa
viridariũ verterũt: nõ quia paradisus viridariũ hortũque nõ significet sed qd nola oppido
rũ ꝓpria sicut hoim: quecunque lingua retineri solẽt. Hic igit absurdũ eẽt Gregoriũ Theo
dorũ Phroniscũ nolare. Vigilãtiũ. Deodatũ: prudẽtiũ: tãtũdẽ & hoc. Etiã si Laurẽ.
Valla hõ aliod optie de fmone Romano merit⁹: ꝓmõtoriũ in Peloponneso. Ichy
thyn Plinio Ptolomeoque appellatũ: ipse apud Thucydidẽ li. ij. piscẽ trãstulit. Ea
dẽ ratio corũ est. q herbis aut alalibus q veteres grecis nolb⁹ vsurpant: ipsi latina
imposuit vocabula: qd mihi nunquam ꝓbatũ est vbi nulla cogat necessitas hec barbar⁹
in quibus Valla nõ iniuria taxat: quia Barbaro suffragat in scdam Joannis cuius
initiũ est Senior electe dñe. Cur nõ ꝑsbyter electe dñe? (inquit Valla) nã hũc Joã
nem negat Hieronym⁹ esse euãgelistã, sed aliũ cognoie ꝑsbyterũ. Hoc Valla. Nõ

errant igitur dicentes langius:barbirius:licet(q2 nō idem censeo barbaris quod de grecis)aptissime dixerint.Joannes longus.Jacobus tonsor.

¶ Utrum Guarinus an Uarinus dicendū sit? Quintianus deridet eos qui Guarinus dicunt:q2 gu apud latinos inquit vt,u perdat vim;lrē nun q̄ est dictionis principiū.de Guarinus facile cōcedo:q2 videt a varijs varinus dici debere:vt a Quint⁹ quintinus.In ceteris nō videt mihi Quintiano; assentiendu3 Nā vilielmus/vido valterus ⁊c.nō ita mihi placēt:q2 licet gu ⁊ u sit. liquidū non facile, mere latinos repcries in principio dictionis:tamen nō videtur mihi negandum ē barbarie a satietate ponatur gu.pro vv:qd Tortellio etiā placuit:vt Guilielmus/Guido/Galterus/Guinnocus/Galcrādus.Et sīle vnū reperi apd Titū Liuium Guisco.¶ Mulierū cognoīa in a fere desinunt:vt A paulus paula.sic Joannes Joāna.Jacobus Jacoba nō Jacomina vt indocti loquūtur.¶ Cognoīa aliqñ similia sunt appellatiuis:vt scipio.musa ⁊c.Sepe sunt denoīatiua:vt montanus Torentinus/Cipitanus/Capito/naso/piso/messalinus ⁊c.

va an gua an vva scribenduin. Guarinus Uarinus. * Jouianus pontanus.Quintiano cōcinit.q̄ varinū a virio dici ptēdit Guinnoc⁹. Cognoīa similia appellatiuis

¶ Concordantia Relatiui ⁊ antecedentis

Pone relatiuum cum precedente in eodem
Et genere ⁊ numero:necnon persona in eadem.

¶ Relatiuū ⁊ añtecedēs cōcordāt in gñe nūero ⁊ psona:vt ego gaudeo q̄ locupletib⁹ genit⁹ sum: nō ficut u q̄ amisisti patrē.video pauperē cui⁹ misereor.pater est quē diligo.⁊c.¶ Quare posuisti particulā in persona quā plurimi omittunt ⁊ omittendam esse dicunt.Inter quos Aldus est..Q2 licet relatiuū per se nullius sit psone:tñ statim vt cū añtecedente ponit:capit añtecedētis psonā.⁊ ita semp cōueniūt in persona ideo dices.Tu laudandus es qui studes.nō qui studet q2 sic vel relatiuum ab añte vel verbū a noīatiuo a fronte recto in psona discordaret.Aldus ergo vult relatiuū ex se nō esse eiusdē persone cū añte.q2 ex se persona h3:sed eam ab añte recipit ¶ Argumentor.Regula apud grāmaticos.Omne nomen:omne pnomen.⁊ omne participiū est tertie persone pter ego qd est prime:⁊ tu cū omni vocatiuo secunde: ergo qui que qd sunt solū tertie psone.¶ Rñdeo.regula illa intelligit solū de finitis:tam q̄ que qd sunt infinita q̄ nō recipiūt psonas teste Donato.Aldus dicit etiā nulla adiectiua per se recipere psonas:sed eas habere a substantiuis.De quibus relatiuis intelligitur regula solū de qui que quod:ille:ipse:is:⁊ si quando referāt iste hic.particulam personam mecum ponit Franciscus Niger. Relatiuū.

¶ Relatiuum quid:et quotuplex.

¶ Relatiuū qd est? Ante late rei recordatiuū.i Relatiuū est dictio cui ex ppria significatione cōuenit de re añ dicta mentionē facere.vt q̄:que:qd Laborauit quidam magne estimationis apud nostrates:quō posset a definitione hāc dictionē Socrates excludere.Nā si dicas Socrates comedit:⁊ Socrates fabulat hic Socrates scdo lecopositū est.recordatiuū rei ante dicte.ideo vt excluderet repetitū definitū in definitione.Deinde adiecit grāmaticale vt excludat a definitione dictionē pater.nō meminissem de re tam friuola nisi eiusmodi apine essent in vulgus edite.Si dicas/Petrus currit q̄ Petrus studet(⁊ si inepte ita loquaris) adhuc relatiuū est q̄ nō petrus.ptra quorundā nugas.Similiter si dicas ei.Studeo pecunie.quam rē multi cupiunt:q2 semp fit per qui:que qd:mentio de re añ dicta Relatiuū substantie

¶ Quotuplex est relatiuum? Duplex.Substantie et accidentis.
Quod est relatiuū substantie? Quod refert añtecedens substantiuū.vt habeo librum quem queris.Da relatiua substātie?qui:que:qd:is:suus:ipse:sui:ille:idem: alius. alter reliquus:⁊ cetera ceterū.Nolatiuus quis ⁊ quid nunq̄ relatiue capitur. * Relatiui substantie sectio.
¶ Quotuplex est relatiuū substantie? Duplex.Quomodo similitudinis.et diuersitatis.Quod est relatiuū substantie similitudinis?qd idem cū suo refert añtecedente ⁊ sūt hec.qui:que:quod:is:suus:ipse:sui:ille.idem.
¶ Quod est relatiuū diuersitatis?qd refert añs diuersum a consequente cum quo concordat sub eodem genere vel ī specie.vt amo laurum ⁊ ceteras arbores.ex quo infertur laurum esse arborem.¶ Da relatiua diuersitatis?Alius:alter:reliquus.

cetera ceterum: qr ceter aut ceterus non dicitur.
¶ Relatiuum accidentis quod est? Quod refert antecedens adiectiuū. vt qualis: ve-
niti sum albus: qualis est pater. Da relatiua accidētis. Qualis/quantus/quod/quo
tus/quotennis/quotenus/quotuplus/quotuplex/cuius/cuias: Ponit hec Priscia-
nus. Ego tamē apud veteres nondum inuentus quotenus/quotuplus/nec quotu-
plex nisi apud grāmaticos nostros cū quibus: qr vsui est: vtar quotuplex. de quo-
tenus dicam alibi. Tantus talis &c. nusq̄ tamen inueni totuplus totuplex &c.
¶ Tale aliquando pulchre subticetur. Quintilia. libr. vij. Quis enim nō faber. va-
sculum aliquod quale nunq̄ viderit/facit.
¶ Intelligitur ne regula nostra etiā de relatiuis accidentis? Non. Cur ita? Quia
semper cum sequenti concordant. vt Catharina est pulchra qualis est eius filius:
vel quale est eius mancipium. Lancilotus credit nō posse esse discordiam in casu
Ego tamen auderem sic loqui Rex noster est iustus: qualem vellem esse Cesarem.
Ouidius. j. trist. Uade sed incultus: qualem dec. t exulis esse. ¶ Argumentor con-
Quales vbera tra hec. dicit Hora. in epodo. Sed incitat me pectus: & māme putres: equina qua-
les hubera. hic relatiuū accidentis quales discordat a consequenti: pectora: quod est
contra te: quia debuisset dicere qualia. ¶ Respondeo. Horatius vsus est licentia
poetica nobis non imitanda. nisi tam parce in simili opere. semper memineris non
eadem omnibus licere: nec conuenire

Antecedens sine verbo. ¶ Cur relatiuum nō cogitur cū antecedente cōcordare in casu?
Quia a diuersis casibus plerūq̄ reguntur. ¶ Coguntur ne aliquando in codē ca-
su poni? Etiam. Quando? Quū antecedens absolute. i. sine verbo ponitur. vt relati-
uum habeat locum. Exempla sunt. Uirga tua & baculus tuus ipsa me consolata
sunt. In purgatorio degentium misereor eorū. Habitātibus in vmbra mortis lux
orta est eis: Uer et estatē tu plasmasti ea. De ablatiuo. Cicero officio. Ludo autem
et ioco illis quidem vti licet. sed sicut sopno. Uocatiuus nunq̄ cū relatiuo in casu
cōuenit: ideo de illo nō est dādū exemplū: licet zenderus posuerit/Gloria tibi dñe
qui natus es &c. In illo aūt Psal. x. Dñs in templo sctō suo: dñs in celo sedes eius
Uerbum antecedentis intelligitur: & dñs vehemētioris laudis gr̄a reperit. Memi-
ni tamē in sacris legere. vbi antecedente absolute posito fuerit in casu discordia: qd
notandum est non imitandū. vt alia pleraq̄ in sacris veluti iamiam declarabo.

Relatiuū sine antecedēte expresso. ¶ An relatiuū aliquando locatur sine antecedente? Etiā. Quū?
Quum odij causa aliquē nolare nolumus aut qr rem notissimam putamus. Prio-
ris exemplū. Dicit Juno de Semele pellice. Ipsa petenda mihi i. ipsam si maxima
Juno Rite vocor perdam. posterioris exēplū in euangelio Joānis. Domine si sustu
listi illū dicito mihi vbi posuisti eum. aliqui tamē dicunt ipsā & illum capi demon
stratiue. Da simile exemplum de qui/que/quod. Nullū datur. Cur ita? Quia/ qui
que quod & omnia relatiua incipientia a q vel per coniunctionē copulatiuā re-
soluunt orationem contingentē: que sine duobus verbis poni nō pōt: est tamen
vbi resoluere nequeas: & nihilominus duo verba exigunt: vt omnis homo qui pec-
cat. male facit. ¶ Eleganter interdum antecedens intelligitur. Juuenl. Sunt qui
bus est sola viuendi causa voluptas. Hora. Argentum vestes getulo murice tin-
c as. Sunt qui nō hebeant: est qui non curat habere.

¶ Multiplex regule oppugnatio.

Benedicite aq̄ q̄ sunt. * Poetis pmittit q nō oratoribus quod & asserit Ualla. ¶ Prima. Dicit Hieronymus in Cantico triū puerorū. Bened-
icite dño oēs aque que sup celos sunt. hic antecedens est scde psone: relatiuū q̄ tertie
qd indicat verbū tertie psone sunt. ergo regula non est in oībus vera. Respondeo
illa oratio & si quā inueniatur similis nō est nobis imitanda licet ob reuerentiā sa
cre scripture nō debeat dici omnino incongrua & barbara. Jam regula intelligit de
orationibus nulli prohibitis. Ualla dicit interpretē ibi deceptum esse. qr nō calle-
bat proprietatē grece lingue. Sic alibi. In atrijs tuis hierusalem. Hierusalem q̄
edificat vt ciuitas: pro que edificaris. Si quid tale inueniat in poetis: erit sub grā
matica phibitiua. qr aliquid pmittitur parce poetis quod nobis in eplis & quoti-
diano sermone phibetur. Donatus. * er personas fiunt soloecismi sic. Danai qui
parent Atride: q̄ primū arma sumite. Propter dicta ponam questiunculam.

¶ Utrũ ex sacris ad congruitatẽ probandã authoritas sit efficax? Nõ. qḋ probo dupliciter. Pri⁹. Quia theologie scriptores aliqñ ex industria soloecissant: vt rusticã concionẽ facil⁹ doceãt. Posteri⁹: qꝛ ex ignorãtia nõnunꝙ inepte loquũtur Quõ ꝓbas hec? Quia in prologo, biblioꝝ dicit beatus Hieronymus Nolo vt offendaris in scripturis sanctis simplicitate: ⁊ quasi vilitate verborũ que vitio interpretum: vel de industria sic prolata: vt rusticã concionẽ facilius instruerent. Audi Hieronymum dicentẽ sacram scripturã plerisꝙ in locis vitio interpretum male esse translatã. Quinetiã (vt Nebrissensis notauit) btũs Hieronym⁹ dicit btm̃ Paulũ aliqñ inepte loqui propter imperitiã artis grãmatice, ait ꝑterea Hieronymus ad Pãmachiũ Ecclesiastica interpretatio etiã si habet eloquij venustatem dissimulare eam debet ⁊ fugere vt non ocyosis phõꝝ scholis paucisꝙ discipulis: sed vniuerso loquaꝛ hoim̃ generi. Et diuus Gregori⁹ ad Leandrũ epm̃. Indignum vehementer existimo vt verba celestis oraculi restringã, sub regulis Donati. Seuerus Sulpitius in epistola de vita diui Martini. Apud me ipse didici: vt soloecismis nõ erubescerẽ. hec ille q̃ ne sta intelligas: vt credas. Hieronymũ, Gregoriũ, Sulpitiũ, adeo discessisse a Donati Regulis: vt aliter ꝙ ille: aut nola: aut ꝟba declinarent vtꝙ passim more neotericorũ: barbarismos ⁊ soloecismos eructarẽt: aliena latinis frequẽtissime admiscentes: quin contra per ꝙ elegãter vndiꝙ ferme scripsere. Sed donati figuras ⁊ differẽtias dictionũ in expositione Terentij, supstitiose obseruare, indignũ iudicauere. Preterea ex humilitate ⁊ modestia se, ornatũ sermonis nõ querere aiebant ⁊ (vt vno verbo dicã) multo pulchri⁹ scripsere: ꝙ scripsisse voluere videri. Nostri aũt barbari etiã si vellent recte scribere nequirent. Ecce btũs Paul⁹ elegantissime scripsit: ⁊ tñ ex humilitate se imperitũ sermone appellat Uñ btũs Hieronymus libro contra Iouinianũ capite quarto ait. Quid ais apostole? Nõ tibi credo dicenti: ⁊ si imperitus sermone: nõ tñ scientia. Quõ, illud de humilitate descendit. Qui nõ sum dignus vocari apl's. Et mihi minimo oim̃ aploꝝ ⁊ tanꝙ abortiuo: sic ⁊ hoc humilitatis signũ puto. Nosti sermonum proprietates Quamobrem ⁊ de Epimenide: ⁊ de Menãdro: ⁊ de Arato. quedam sumis testimonia vbi de continentia loqueris: ⁊ virginitate. hec Hiero. Adijciam qḋ Ualla sentiat. Eatenus (inquit) sacra scriptura authoritatẽ habet quatenus a veterum consuetudine nõ descisit: multa de hac re ait in Mattheũ quibus supersedeo. Si dicas sanctos viros fuisse ergo imitandos. Si de vita loqueris concedo: si de sermone abnuo: quia memorie mandandũ est hoc distichon. Grammatice leges plerũꝙ ecclesia spreuit. Tu vincendo bonos: scribendo sequare peritos.

cõgruitas ex sacris si probatur. Ualla in pemio ḡr ti elegãtia rũ ita de sacris doctoribus dicit Hilarius Ambrosi⁹ augustin⁹ Lactanti⁹ Basilius, gregorius Chrisosto m⁹ ⁊ alij ꝙ plurimi q̄ in omi etate ꝑciosas illas diuini eloquij gẽmas auro argẽtoꝙ eloquẽtie vestierẽt

¶ Secũda oppugnatio. dicit Cicero. Qui virtute preditus est suis rebus cõtẽtus est: qḋ est diuitiarũ ꝓpriũ. hic relatiuũ qḋ nõ cõcordat cũ antecedente in genere: qꝛ nihil precedit qḋ est neutri generis. ¶ Rñdeo. Ibi est debita cõcordantia relatiui ⁊ antecedentis: qꝛ antecedens est cõtentũ esse suis: nam sensus est hic suis rebus cõtentus est: qḋ cõtentũ esse suis rebus: nam cõtentũ esse est neutri gñis: qꝛ ois infinitiuus loco nois est neutri gñis. ¶ Argumentor. Nullus ponebaꝛ infinitiu⁹: ergo nõ erat antecedẽs. ¶ Rñdeo. licet nõ ponebaꝛ per se tñ ponebatur per suũ indicatiuũ: siue cõdeclineũ: ideo nõ est hic simile. vidi Gandauũ que est pulchra nauigo Lisam qḋ est amenũ: qꝛ hic antecedens: nec scḋm se: nec scḋm condeclineum ponitur. Dices ergo recte Studes qḋ est vtile qḋ scꝫ te studere. Da similes orationes. Tu piger es qḋ vitupero. Fugis qḋ mihi procul absit. Epicur⁹ ponit felicitatẽ in voluptate qḋ ceteri nõ faciunt. Paulus. Super oia hec charitatem habere quod est vinculum perfectionis. Terentius. In tempore ad eam veni qḋ est omnium primũ. Idẽ. Quod isti fortunatũ putanꝛ vxorem nũꝙ duci. Si tibi (qḋ minime velim) mali quippiam obuenerit opem ferã. ¶ Licet ne ita nobis loqui? Maxime quia passim eiusmodi loquutiones occurrunt. nõ dicas relatione fieri ad adiectiuum sed ad infinitiuum cum adiectis.

relatio ad infinitiuũ et cõdeclinea eius;

¶ Tertia oppugnatio. dicit Plinius. xvij natu histo. ca. xxiiij.

¶ Adurit lactescẽtes germinũ oculos qḋ in flore carbũculũ vocãt. hic relatiuũ qḋ discordat ab antecedente oculos in gñe ⁊ numero: ergo regula est falsa: ¶ Rñdeo regula intelligitur de relatiuo capto adiectiue. hic aũt qḋ substantiuaꝛ in neutro gñe pro que res. Licet ne nobis ita loqui? Licet si id patefacimus ⁊ in illi modo

Quod pro que res.

Seruitia ciuꝰ copia loquendi vt apud eundē lib. xviij. ca. vj. Nube grauida candidāte (qđ vocāt tempeſtatē albā) grādo imminebit. ¶ Rarior eſt modus loquēdi Salluſtij in cati. Jnterea ſeruitia repudiabat cuius initio magna copia ad eum concurrebat. Sic legit

Salem qđ pro Priſcianꝰ ꝛ exponit cuius ſubſtātiue pro cuius rei: vulgaris impreſſio habet quorum Similiter apud Terentiū. Qui haberet ſalem quod in te eſt. Quod ſubſtan=

✱ Qđ pro que res accipitur. tiuatur pro que res. potes intelligere: quod ſcilicet ſalem habere: nō autem quod ſal: quia potuiſſet dicere optime qui ſal: vt probaui in generibus. Similiter capitur qđ pro que res apud apl'm. Omnis fornicator aut immundus: aut auarus: qđ eſt idolorū ſeruitus: nō habet hereditatē in regno xp̄i ꝛ dei. grece eſt qui eſt idolorū ſeruus teſte Ualla: vt ad Colloceſes: quibus voluit deus notas facere diuitias ſacramenti huius in gentibꝰ qđ eſt xp̄s grece eſt qui teſte Ualla in actibꝰ apoſto. Quē deus ſuſcitauit a mortuis: cuiꝰ nos teſtes ſumus. Cuiꝰ ſcꝫ rei. Jn euang. Diabolus eſt mendax. ꝛ pater eiꝰ ſcꝫ mendacij: aut mēdacis. Omnis mendax eſt filiꝰ diaboli

Homine quos ¶ Quarta. dicit Boetius proſa ſexta ſecundi libri. Quid vero (ſi ſpectes corpus) imbecillius homine reperire queas? Quos ſepe muſcularū quoqꝫ morſus: vel in ſecreta queqꝫ reptantiū necat introitus. hic antecedens homine diſcordat a relatiuo quos in numero: ergo regula non eſt in omnibus vera. ¶ Reſpondeo quos nō refert ſingulare homo: ſed plurale homines: quod per ſingulare infinite ſumptū homine ſatis intelligitur. ¶ Licet ne nobis ita loqui? Etiam tam parce in tali opere: nō in quotidiano ſermone aut epiſtolis. Da ſimiles orationes Uerg. in. vij. ene. Fulmen erat toto genitor que plurima celo Deijcit in terras. que ſcilicet fulmina. Cice. pro Milone. Si tempus eſt vlluꝫ iure hominis necandi (que multa ſunt) certe illud nō modo iuſtum verumetiam neceſſariū quum vi vis illata defenditur. Non abhorret ab hoc loquendi modo Litiuanū illud octaui quarte decadis. A velitibus trucidabantur. hic miles trepidalem parmā habet: quia miles pro militibus poete ꝛ hiſtorici ſepe dicunt: ideo ad plurale nō inepte fecit relationem vel demonſtrationem ſingularem: tamen niſi addidiſſet miles: non hic ſed hi dixiſſet: hic certe aliquando eſt relatiuum ſubſtantie ſimilitudinis.

Eunuchū his. ¶ Quinta. dicit Terentius in Eunucho. Eunuchū dixti velle te: qꝛ ſole vtunꝫ his regine: hic antecedēs Eunuchū diſcordat a relatiuo his in numero: ergo regula nō eſt ſemꝑ vera. ¶ Rñdeo. his nō refert Eunuchū: ſed intelligiꝫ delitijs teſte Donato: qꝛ ſenſus eſt. Eunuchū dixti velle te qꝛ ſole vtunꝫ his. i. talibus delitijs regine: ꝛ eſt oratio ꝯgrua ſenſu nō voce. regula aūt intelligiꝫ de orōnibus voce ꝯgruis. ¶ Licet ne nobis ita loqui? Non, niſi parce in ſimili oꝑe. Da plures orōnes relatiui ꝛ antecedētis tm̄ ſenſu cōgruas. Teren. in ꝓlogo eunuchi. Si quiſqꝫ eſt qui placere ſe ſtudeat bonis qꝫ plurimis ꝛ minime multos ledere: in his

Seniū qui poeta hic nomen profiteꝫ ſuū dixit his pro talibus aut qꝛ quiſqꝫ ad multos ꝑtinet.

Scelꝰ qui. Jn eadē comedia. vt dij deeqꝫ oēs ſeniū perdāt. qui me hodie remoratꝰ eſt: ad intel

Aliqđ quorum. lectū retulit teſte. Dona. qꝛ ſeniū poſuit: ꝛ ad ſenē reſpexit. Sic in andria. vbi illic eſt ſcelus qui me ꝑdidit Donatꝰ ad intellectū: nō ad verba redegit ꝛ cepit ſcelus pro ſceleſtꝰ. Jn Uer. Quin tu aliquid ſal ē potiꝰ quorū indiget vſus. Uiminibꝰ molliqꝫ

Mulier q. paras detexere iunco. Antecedens nō eſt aliquid ſed intellectū eorum: vel horum.

¶ Sexta. dicit Ennius apud Diomedem. Quis tu es mulier qui te inſueto nuncupaſti nomine. Antecedens mulier diſſimile eſt relatiuo in genere: ergo doctiſſimi non obſeruant regulam tuam.

¶ Reſpondeo. Ennius teſte Diomede fecit ſoloeciſmum nobis non imitandum. quia poſuit qui pro que. Quedam aūt licent ſummis que non vulgo. Potes etiam dicere qui olim fuiſſe communis generis: vt Quis.

Sagittas que tela. ¶ Septima. dicit Uergilius. Celereſqꝫ ſagittas corripuit fidus que tela gerebat achates: hic antecedens ſagittas diſcordet a relatiuo que in gn̄e nec licenter locutus eſt: qꝛ nō licuit dicere. quas tela Ergo regula nō eſt ſemꝑ vera ¶ Rñdeo. Regula intelligiꝫ qn̄ relatiuo nō addiꝫ aliqđ immediate: vt ſubſtantiuū adiectiuo: qꝛ ſic relatiuū antecedēti nō cōueniet: vt dicta authoritate ꝛ oībus ita loqui licet. Ceſar primo de bello ciui. Jnterim Ceſari nunciaꝫ Sulmoneſes (qđ oppidū a Corniſinio ſeptē miliū interuallo abeſt) cupere ea facere qui vellet. Hirtiꝰ ſiue oppius de bel. hiſpa. Quatuordecim milia Uerſalonē ꝓficiſcunꝫ: qđ oppidū muni

tionibus continebatur. Hora. satyra. vj. de patre suo optimo loquens. Ipse mihi custos incorruptissimus omnes Circum doctores aderat. Quid multa? pudicum. (Qui primus virtutis honos) seruabit ab omni. Non solum facto verum opprobrio quoque turpi. Ordina. qui honos virtutis est primus: vel (quia in concreto abstractum intelligitur) qui pudor est primus honos virtutis. hoc magis placet.

¶ Octaua. Legimus in euange. Inuenimus Messiã: quod interpretatur Christus. Tu vocaberis Cephas qđ est Petrus hic antecedẽs et relatiuum dissimilia sunt in gñe: et apud Ouidiũ in numero. Ex vero positum permansit equiria nomen. Que deus in campo prestitit ipse suo: est in fine. ij. fasto. ergo regula non est semp vera. ¶ Rñdeo: nulla est discordia. qz nõ refertur antecedens pro re sed pro voce: siue materialiter. iam dictio materialiter posita est neutri generis. et sensus est. inuenimus Messiam: quod nomen siue vocabulũ Messias interpretatur Christus. Tu es Cephas: qđ nomẽ Cephas est. i. interpretat̃ Petrus. ¶ Contrario modo in Ouidio antecedẽs capitur materialiter: sed refertur pro re siue (vt dialectici nunc loquũtur) personaliter: et sic est pluralis numeri neutri generis: et nulla est discordia. ¶ Licet ne nobis ita loqui? licet profecto omnibus: qui sepe ita loquuntur doctissimi. Das plura ex sacris exempla. In euangelio. Iesus dixit surdo et muto. Effeta quod est aperire. Rabbi quod interpretatur magister. Crucifixerunt eũ in Golgota: qđ est Caluarie locus. Similiter dices. Beatis dat deus aureolã: qđ ab auro dr. sic Iesus interpretatur saluator qui nos saluauit. ¶ Qualis relatio est in dictis orationibus? Simplex. Cur? Nã relatiuũ substantie nõ accipitur pro eadẽ re numero cũ añcedẽte. Nã antecedens capiebatur pro re relatiuum pro voce aut cõtra. ¶ Quotuplex est relatio? Duplex: vt Alexander vult: simplex videlicet et personalis. ¶ Que est relatio personalis? vbi relatiuũ pro eadem re capitur cum antecedente si substantie fuerit: nec diuersitatis: nec reciprocum. vt studet Maloinus quẽ amo. ¶ Que est relatio simplex siue impersonalis? In qua relatiuum substantie similitudinis non reciprocum non capitur pro re eadem numero cum antecedente: vt habeo librum quẽ emisti. i. qualẽ. ¶ Quot modis fit relatio simplex? Quinque. Primo vbi relatiuũ et antecedẽs capiuntur pro rebus specie eisdem: siue vbi qui capitur: pro qualis: is vel ille pro talis vt bibo vinũ quod tu bibis. laboro eodẽ morbo: quo tu. et si Alexandro credimus. Femina clausit vite portam que reserauit vt antecedens de Eua: relatiuũ de Maria intelligatur. Crucius noster negat eiusmodi loquendi moduz reperiri: cui facile assentior. ¶ Secũdo vbi antecedẽs pro re capit̃: relatiuũ pro voce. vt dat deus aureolã: qđ ab auro dr. ¶ Tertio vbi antecedẽs pro voce capit̃: relatiuũ pro re. vt ab equis equiria deriuatur que iuuat nos viuere. Iesus interpretatur saluator: qz per eum mundus saluatus est. ¶ Quarto qñ antecedẽs est equiuocũ. i. plura significans et antecedẽs capitur pro vno significato: relatiuuz pro alio. vt sunt dñi que nos fecere manus crucifixe: ibi antecedẽs capitur pro parte corporis Christi relatiuum pro potestate diuina: qz manus membrũ et potestatẽ significat. Cice. in Catilinã orone tertia. Tactus est etiã ille qui hanc vrbẽ condidit Romulus. antecedens capit̃ pro statua: relatiuũ pro homine. ¶ Quinto vbi relatiuũ et antecedens capiuntur indefinite et pro natura magis q̃ determinate pro indiuiduis. vt cuncta timent hominẽ. qz preside ille creatis. ¶ Licet omnibus vti is modis. An sint cõtra regulas logice ne curet grammaticus. Zenderus adijcit duos modos sed falsi sunt. Quis enim ita loquitur: homo currit qui est spẽs: homo est species qui currit. Possem plures oppugnationes facere: de regula indifferentie/conceptione/zeumate &c. et de hac et similibus: legis scripta mea qui studeo &c. quibus supersedeo: quia studiosus adulescens ipse per se faciet: vbi audiuerit nominatiui: et genitiui regimen: vt ex regulis sequuntur.

Messiam

Relatio simplex.

* Relatio simplex quot modis fiat.

¶ De relatiuo regula oratoria.

Quando relatiuo precedens subdis: eodem
Ponatur casu: quia verbo dantur eidem.
Quem scribo librum bonus est: ornatius aio:
Quam librum quem: nam raro reperimus in vsu.

¶ Quãdo relatiuum qui/que/quod: preponit antecedenti sic vt antecedens cum eodem verbo construatur: latine ⁊ eleganter in eodem ponuntur casu. vt Quas ad me dedisti literas fuerunt elegantes ⁊ iucunde. Quam legis historiam est lepida. ponit hanc regulam Valla ⁊ doctissimi quiq;. Est ne aliquid in hac regula vitij: nihil penitus: sed multum elegantie. ¶ Argumentor. Per hanc regulam verbũ personale finiti modi habet accusatiuum ante se pro nominatiuo. vt Quas ad me dedisti literas fuere lepide: ecce literas fuere: pro litere fuere: ⁊ literas lepide: pro litere lepide: contra regulam adiectiui ⁊ substantiui. ¶ Respondeo. antecedens explicite positu; adheret relatiuo: ⁊ ab eodem regitur verbo. vnde nihil est vitij: quia in secundo verbo nominatiuus facile intelligitur: vt in adiectiuo substãtiuum. vt Quas literas ad me dedisti: supple he litere fuere lepide ⁊c.

¶ Da testimonia siue exempla huius regule: ex bonis authoribus. Terenti. Quas credis esse has: non sunt vere nuptie. Naso. Ceciderе manu quas legerat herbas. Idem. Sub qua nunc recubas arbore: virga fuit. Terẽ. Populo vt placerent: quas fecisset fabulas. Quint. Non sustineo eosdem expetere: ne quos porrexerim cibos venena fiant. Sic in sacris. Quem ego decollaui Joannem surrexit a mortuis. Debet antecedens cum relatiuo construi: teste Donato: in illud Populo vt placerẽt ⁊c. ideo inepte diceres. Quas ad te dedi fuere literas ornate.

¶ Si antecedens in eodem casu precedat: erit ne oratio cõgrua?

veluti librũ quem scribo bonus est. ¶ Respondeo. talis oratio erit congrua: nõ tamẽ elegans: quia apud latinos raro reperitur: nec vtimur in quotidiano sermone aut in epistolis: licet Dathus has a ceteris non secernat. ¶ Argumẽtor. Talis oratio peccat ↄtra regulã verbi ⁊ nominatiui: similiter adiectiui ⁊ substãtiui: q2 ãtecedẽs respicit scđm verbũ: vel adiectiuũ. ⁊ relatiuũ cum suo verbo facit parenthesin sic. Sermonem (quem vos audistis) non est meus. ergo talis oratio nullo modo est tolleranda.

* Latini parce grecos in his locutionibus imitãtur.
¶ Respondeo fm multos concedendo eiusmodi orationes peccare contra dictas regulas: q2 est antiptosis: tñ sunt tolerande: ⁊ latine dicende: propter authoritatem dicentium. Et sunt exceptiones a regulis adiectiui ⁊ verbi. raro tamen imitabimur.
¶ Alij inter quos Donatus construunt antecedens cum relatiuo: ⁊ in secundo ꝟbo debitum casum intelligunt: vt in regula oratoria: ⁊ est loquẽdi modus frequẽs apud grecos quos parce imitantur latini. Nimis vero sepe hagiographi.

Plautini loci.
¶ Da authoritatem. Plautus in amphi. Naucratem quem cõuenire volui: in naui non erat. Cõstrue. quẽ Naucratem cõuenire volui: is in naui non erat. Astipulatur huic opinioni Bernardus Sarracenus: vt multi alij. Idem in asinaria. Patronus qui vobis fuit futurus perdidistis. Ordina sine parenthesi. Qui patronus fuit vobis futurus eum perdidistis. Sic in Aulula. Pici qui aureos montes colunt: ego solus supero. Et in Curgu. Istum quem queris ego sum.

Gellij lo.
Gellius lib. ij. ca. xxix. Cognati ⁊ affines operam quam dare rogati sunt superſederunt. Ordina. Quam operã rogati sunt ea supersederunt. Id nimis frequẽs est in sacris: vt in Euange. Sermonem quem audistis, non est meus: sed eius qui misit me patris. Hunc quem modo habes non est virtuus. vnctionem quam accepistis maneat in vobis. Jesum quem queritis non hic: surrexit. In psal. Lapidem quem reprobauerunt edificantes hic factus est in caput anguli. Et in Genesi. Terram quam postulas quadringẽtos siclos auri valet. ita legunt. At in libro meo est terra nominatiuus: ⁊ sic grammatice loquimur liber (quem scribis) bonus est.

Val. locus
¶ Valla in illud Joãnis Sermonẽ quem audistis nõ est meus. Non possum inquit adduci vt credam interpretem eo licentie deuenisse: vt quod in Virg. vix toleratur dicente. Urbem quam statuo vestra est. ipse sibi permitteret dicere. Nam illud in Psalmo quod apud Mattheum reperitur. Lapidem quẽ reprobauerunt edificantes: hic factus est in caput anguli et non nihil diuei sum est ⁊ ita grece legitur. Dicit vlterius quosdam codices sermo habere: non sermonem At in tertio elegan. videtur sibi contrarius dicens. In greco est sermo nõ sermonẽ. Unde Interpres noster transferẽs maluit latine ꝙ grece loqui. Idem dicit oratores postponere antecedens: quale foret. Quam statuo vrbem vestra est. ¶ Argumentor. oratores vtuntur eiusmodi orationibus vbi antecedens precedit: ergo licet nobis vti etiam in epistolis. Cicero in fine Paradoxorum. Meam pecuniam quã tu contẽnis est ad tuam opinionem nulla: ⁊ ad meam modica. Et in Sallustium. Nunqu id eos quos protulit Scipiones ⁊ Metellos antefuerũt aut opiniones aut glorie. ⁊ pleriq;

dicũt esse locutiones elegãtes:inter quos Bernardus Sarracenus tã cũ Senẽ sis: cui cõcinit inter nr̃ates laudabilis eloquẽtie phs iodoc⁹.clithoue⁹ .loquit̃ sic persepe plautus vt visuz est.ꝛ Uirg. Urbẽ quã statuo vestra est. Rñdeo Ciceronẽ ita nũqꝫ locutũ fuisse ꝗtũ considerare potui nisi semel idqꝫ insuitate: teste Ualla. vt lib. iiij.ad Heren. Sulpiciũ cui pauloante ola cõcedebãt cum breui spatio non modo viuere:sed etiã sepelire ꝓhibuerunt. Ad argumentũ ergo rñdeo Ciceronem peruerse allegari in paradoxis:q2 nõ habet meã pecuniã quã tu ꝯtẽnis: sed meã aũt pecuniã qm̃ contẽnis.:ꝛ recte(est eĩ ad vulgi opinionẽ mediocris: ad tuã nulla:ad meã modica) de me silebo:de te loquar. Et in orõne contra Sallustiũ non hr̃ nunqd eos: sed nunqd hi quos ꝑtulit ꝛc. Rempo Thessalicẽsis legit meã pecuniã quã: tu contẽnis ꝛc. ego aũt in prima Syntaxeos editiõe post quã plurima veterũ opera diligenter perlegi quibus multa notaui:ꝛ cõperi eos ferme errare q er grãmaticis grãmaticã cõponnnt q2 cecus cecũ ducit ꝛ ambo cadũt in foueã. Ita aliter sentio ꝗ in prima editiõe. ¶ Qd ad plautũ attinet notũ est cũ multa dixisse licẽter ꝛ nimis antique. ¶ Ad illud Uirgilij/ Urbẽ quã statuo vr̃a est. Ualla dici trix tolerari ꝛ Marcellus cũ plurimis dicit actm̃ vrbẽ ꝓ ntõ vrbs poni. Serui⁹ ordinat vrbem cũ verbo vultis:ꝛ ita nihil est vitij. Uirg.j.ene. Uultis ꝛ his mecũ pariter considere regnis? Urbẽ supple vultisne quã statuo? vr̃a est subaudi ea vrbs subducite naues. At Donatus. Lege aũt. Quã vrbẽ statuo ne sit error. Idẽ illud Terentij Eunuchum quẽ dedisti nobis quas turbas dedit sic ait. Aut est casus pro casu:aut quẽ cũ interrogatione ꝓnunciandũ:vt sit qualẽ. Hec scda declaratio placet Badio nostro vt totũ interrogatiue legatur/sic. Eunuchum quẽ.i.qualem dedisti nobis? quasi dicat subornatum nõ verũ quas.i.quales turbas dedit? qui vitiauit virginẽ ꝛc. Ibidẽ Donatus ait. Quidã volunt quẽ distinguere.q.d.qualẽ:sed nesciunt hac figura multũ veteres vsos esse. Eunuchum enim quem ad dedisti verbum retulit: et intelligitur is Eunuchus. Hec Donatus.

* plautus antique nimis ꝛ licẽter plurima rixit. qd asserit Ualla. Urbẽ quã statuo. Eunuchũ quem. Dona.lo.

Cicer.lo.

¶ Secunda de relatiuo regula oratoria.

Si referens ponas inter generum variorum
Casus:haudqꝫ sequens fuerit proprium:dabis vt vis.
Sin proprium fuerit:referens conforme fit illi.

¶ Quotiescũqꝫ relatiuũ qui/que/qd: ponit̃ inter casus diuersorũ generũ: ꝛ sequẽs fuerit nomẽ appellatiuũ: poterit cõcordare cũ vtrolibet. si vero sequens sit nomen propriũ:cũ eo cõcordabit relatiuũ. Da prioris partis exẽpla. Uideo alal qui asinus dr.vel qd asinus dr. Utri elegantius cõformat̃? posteriori.vt nauigo aquã quã mare dr.ꝛ elegantius qd mare dr. Da authoritatẽ. Cice.j.de legibus. Alal plenũ rõis et cõsiliũ quẽ vocamus hominem. Et alibi. His anim⁹ datus est ex illis sempiternis ignibus que sydera ꝛ stellas vocatis. Plinius. In coitu vero lune qd interlunium vocãt: quũ apparere desierat. Cice.in parado. Quibus tandẽ gradibus Romulus in celũ ascẽdit:his ne que isti appellãt bona:idem. Oẽs tenues atqꝫ hũiles que maxima in ppl̃o multitudo est: sibi presidiũ paratũ putãt. Quintilia.vbi vero vniuersas familias fames extinxit:q̃ maxima pars est :inanes domus:sitũ ducunt est elegans loquẽdi modus. Uirg. Nec partẽ posuere suis:q̃ maxima turba est. Quintil. Supplicationes:q̃ maxim⁹ honor victoribus bello ducib⁹ dat̃:in toga meruit. In his relatiuũ cũ sequẽti ꝯcordat. Ubi vero aĩcedẽti cõformat̃. Cice. Holce tuent̃ illũ globũ qui terra dr. In codẽ Scipionis sopnio. Terra ols est insula qdã circun flua illo mari qd oceanũ appellatis.ita habet Badiana impssio:alij habẽt masculi ne quẽ ꝛ oceanus verius ꝓpriũ:ꝗ appellatiuũ censeri dz vt forsan chaos. Ouidi⁹. Ante mare ꝛ terras ꝛ qd tegit ola celo Unus erat tote nature vultus in orbẽ. Quẽ dixere chaos. Da posterioris partis authoritatẽ. Sallust. Est in carcere locus qd Tullianũ appellatur. In sacris. In semine tuo qui est Christus.licet Christus appellatiuum dici posset. Et fundamentũ aliud nemo põt ponere preter id qd positũ est/ qui est Jesus Christus. Titus Liui.lib.iij.ab vrbe. Et ola in pratis flãmini cõ filio plebis acta quẽ nunc circũ flaminiũ appellant. Idẽ.anxur fuit que nũc terracine sunt:vrbs prona in paludẽ. Cice.actione.vj.in Uerrem. Carcer ille est qui est a crudelissimo tyranno Dionysio factus Syracusis que lautumie appellantur. Sic

* Relatiuum quãdoqꝫ qd a'ala ꝑcedentia'a. sequẽs cohoret.

* Christ⁹ põt dici appellatiuũ.

dicemus. Est opus Ciceronis qui Cato inscribitur. In Flandria flumen patriam meam Niniuem interluit: qui tenera dicitur.

Contra regulam argumentoꝛ bifariam.

Prius sic. Relatiuũ cõuenit apte precedẽti: licet sequens casus fuerit nomẽ propriũ ergo regula est falsa. Cice. ij. de natura deorũ. Propius a terra Jouis stella fertur que a Phaeton dicitur. Ualerius Maximus lib. ij. Antea senatus assiduam stationẽ eo loci peragebat qui hodie cenaculũ appellatur. Plini. lib. xxx/ca. uij. Proditur certe in Creta expugnato oppido qđ vocabaẽ Arcadia cessasse fontes amnesq3 qui in eo situ multi erant. Pompo. Mela. Pelagus in duos sinus promontorio qđ Ferrariã vocant finditur. Idem. Ab eo flumine qđ Saliam vocãt Titus. Liui. in. vj. lib. quarte Decadis. Herculi sacrificiuʒ facit in eo loco quẽ pyrã (q̃ ibi mortale corpus eius dei sit crematũ) appellant. Curt. lib. iij. Darius ad eum locum quẽ Amanicas pylas vocant: peruenit. Perottus in Polybio. Uersus orientem defluit flumen qđ Eurotas appellatur. Hec nõ ex grãmaticis: sed ex authoribus collegi. ¶ Rñdeo. hec regula de elegantia datur nõ de cõgruitate iam licet dicte orationes sint latine aut ꝯgrue: nõ tamen censenẽ tam elegãtes vt ille in quib⁹ relatiuũ cõcordat cũ sequente qđ est nomen ꝓpriũ: ⁊ nihil aliud vult regula. verũ tamen aliter loquens nõ dʒ censeri illepidus. vt satis docẽt authoritates predicte.

Posterius sic. In hac ⁊ simili oratione. Est locus in carcere qđ Tullianũ appellaẽ: relatiuũ discordat semꝑ ab antecedente in gñe vel in numero ergo talis oratio nõ est cõgrua. ¶ Rñdeo. hec regula est elegans exceptio a cõcordantia relatiui ꝯ antecedentis: ideo nihil vitij est. Est regula Seruij eneid. j. ibi. Est in secessu longo locus ⁊c. Et eandẽ lati⁹ declarat Ualla ⁊ reliqui eloquentie preceptores. Est vbi elegãtissime loquimur sine certo antecedente. Quintil. Ego; que felicissima vel lassitudo vel satietas est(virtute cõsenui. Semꝑ cũ sequẽte elegãtioꝛ est cõcordãtia vt dixi. Apul. lib. x. Oriũdus patria Corintho qđ caput est toti⁹ Achaie. Et in sacris. assumite gladiũ spũs qđ est verbũ dei. Est pia stirps Jesse quẽ Christum

* Rñsiuũ dr redditiuum. credimus esse: dixit Alexander: qui male credidit eiusmodi orationes esse vitiosas.

De coniunctis de ⁊ interrogatiuo.

* Ual. in Raudẽ. cuius hec sciẽtia sũt itaq3 obau thorib⁹ nõ ẽ elaboratum: vt q̃ non sit ab his aduersuʒ: vel q̃ difficil' horũ est Raudẽ. tractatio contra latinitatis rõnẽ ꝯiũxit subiũctiuũ cũ indicatiuo q̃ dicẽdũ erat l vtroq3 aũt aut sit.

Consimileis optant casus coniunctio: querens:
Consimileisq3 modos: si non regimen varietur.

¶ Coniunctio ⁊ quicquid coniungendi vim hʒ: petit similes casus. ⁊ modos. similiter interrogatiuũ ⁊ responsiuũ eiusdẽ erũt casus nisi regimen varietur. ¶ Da exẽpla prioris partis vxoꝛ ⁊ maritus litigant. Deus vel demon malus est. Tu es fortioꝛ q̃ Petrus. Superbus ambulat quasi rex. Que habẽt vim coniungẽdi? q̃/ nisi preter q̃/sicut/quasi/velut/⁊ plura. Da posterioris partis exẽpla Cuius est liber? Petri. Cui dabis panẽ? pauperi. Quis miseretur pctõris? mitissimus Jesus. Queʒ tremũt barathra? Jesum. a quo liberati sumus? ab Jesu. Rñsiuũ dr pulchre redditiuum. ¶ Quare addidisti/ ni regimẽ varietur? Qr vbi dictiones exigũt vel regunt diuersos casus: si id necessario fiat: hec regula nõ hʒ locũ: vt dicimus liber meus. ⁊ nullo modo liber mei. ideo necessario dicimus hic liber est me⁹ ⁊ Petri. Cuius penna est? mea. Uirg. Cuiũ pecus an melibei? Quanti emisti? aureo. Cuius interest? mea. Accusaris furti an homicidij: an vtroq3. Exemplũ de similibus modis. Terẽ. Quum nihil est nihil desit. thia desio pro quo aliqui inepte scripsere desit a desum. idem. An q̃ viã ignorant: an q̃ iter perferre nequeũt. nonnulli habent ignorent nequeãt: vtrũq3 cõiunctiui. Alij male legunt vt alterũ sit indicatiui: alterũ cõiunctiui modi. Cice. in procmio rhetoricoꝝ ad Herenniũ. Et si negocijs familiaribus impediti vix satis ocium studio suppeditare possumus ⁊ idipsum qđ dato ocio libẽtius in philosophia consumere cõsueuimus. possum⁹ indicatiui modi est teste Ualla.

De coniunctiuis in diuerso casu.

Quot modis per coniunctionem diuersi casus cõnectuntur?

Tribus modis. primo. Quando post adiectiuum sequitur cū adiectiuo dictio partis aut ꝓprietatis: vt rex fortissimus et magne prudētie: Plautus in menech. Quid ais homo leuior q̄ pluma: subdole ac minimi precij. ¶ Sc̄do inter ꝓnomē possessiuū et aliū casum vt pēna mea et Petri. ¶ Tertio vbi dictio in eodē sensu regit diuersos casus vt interest mea et Petri. Emi tribus ducatis: et paulo pluris id autē fere fit vbi aliter loqui nō licet nā si in eodē casu poni possint: rectius ita locabuntur. vt melius dicit Euangelista. Plenū gratie et veritatis: q̄ si dixisset in diuerso casu plenū gratie et veritate. sic Diues pecoris et argenti vel diues pecore et argento. vix ausim in diuerso casu locare diues pecoris et argento. Vir. j. ene. Succinctū pharetra et maculose tegmine lyncis. idē. Quod scelus aut lapythis tantū aut caledone merente. Similes casus sunt teste Seruio. licet aliqui pharetrā etiam legerant. Iterum Virgi. Iustitie ne prius mirer belli ne laborum. gtūs iustitie legendus est non ablatiuus iustitia teste Prisciano. quia miror te iustitie greco more dicitur pro miror iustitia. ¶ Aliquā coniuncta diuersorū casuū sunt vbi possent esse eiusdē: sed id perrarum est Boetius in .j. de conso. Mulier reuerendi admodū vultus: oculis ardentibus: colore viuido atq̄ inexhausti vigoris. ideo nō damno multum illud Pseudo Curtij. Vir prestāti bonitati animiq̄ integerrimi vocari haberiq̄ volo Iustiniani. xlj. Decessit Alexāder mēse, vno: annos tres et triginta natus. ¶ Ex his satis liquet cōiunctionem ex sua natura neq̄ similes neq̄ dissimiles casus copulare: sed quoscūq̄ casus dictio regens pōt regere: illos etiam coniūctio potest copulare. ¶ Quō differūt at ast ab et: Et est copulatiua: at est aduersatiua pro sed. At etiam ponitur pro saltem Virg. Si genus humanū et mortalia tēnitis arma. At sperate deos. sperate. i. timete. Ast poeticū est. q̄ ante se capit tam. vt eo tam rudis q̄ stipula fabalis. Tam diligo te q̄ meipsum. indocti sicut pro q̄ ponunt dicentes. Ioannes est tam doctus sicut Petrus. dicerem: q̄ Petrus: qz q̄ dicit equalitatem et q̄titatē, nō similitudinem Sic, dicens tam pene cecidi q̄ tu. nō sicut tu. q̄ pene legisti librū: non q̄ quasi. qz quasi similitudinē dicit. vt Ioannes salutat me quasi diligat. Semel tamē inueni quasi pro pene vel fere. Sueto in Caligula. Nono Calendas Februarij hora quasi septima cunctatus an ad prandium surgeret. Credideram me id primū notasse: sed postea inueni ab Erasmo idem diligēter notatum: vereor tamen ne mendum sit qz tantum semel inueni ideo libentius dicerem: hora circiter pene prope aut fere septima: nisi credamus ita loqui Cicero, in quarto Acade. de sole. Quātulus nobis videtur. Mihi quidem quasi pedalis. q̄ sunt tam vult similes modos: ideo dicens. Prestat mulierem nubere q̄ vri: non q̄ vratur. Item quod ex parte meum est non tam meū est q̄ quod ex toto meū est. nō sicut &c. Et ensis tantū significat quantum gladius non sicut gladius. At Socrates significat sicut Plato: qz vtrūq̄ singulariter. Hec posui qz plures in his errasse comperi. Nisi cōiungit magis cōmune et minus commune: et nemo nisi stultus ita sentiret nō aūt nullus homo nisi lapis est manimatus. Claudian⁹/ Quis nisi mentis inops oblatū respuat aurum. nisi. i. preterq̄. ¶ Nisi etiam significat si non. Terent. Nisi me animus fallit. hic est anulus. id est si nō, erro. Nisi fallor: ille est Ioannes. Quid est animal nisi substantia sensitiua non autem q̄: nisi dicas aliud q̄. ¶ Preterq̄ aduerbium est et exigit similes casus. vt auarus nulli rei preterq̄ pecunie studet: preter est prepositio et regit accusatiuum vt auarus nulli rei preter pecuniam studet. ¶ Quomō dicimus Tullius et Cicero sunt entia: an sunt ens: Neutrum: qz vtrūq̄ iuxta est ineptum. Cur ita: Nā vt recte dixit Alexander: iungit diuersa cōiunctio significata. Iam Tullius et Cicero idem significat. ergo male diceremus Tullius et Cicero: nisi pro ipsis, vocibus quapropter male dicitur animal et homo pro animal homo. Itē homo et albus pro homo albus &c. Vix admonuissem de re tam friuola nisi apud Flandros ludimagistri quidam triobolares de his nugis acerrime digladiarentur.

Virgilij locus

At/ast/et

q̄.

Tam.

Quasi

Nisi.

preterq̄.

Preter.

Preter accusandi casum semper exigit.

Coniūctio inter diuersa.

¶ De interrogatiuo et responsiuo.

¶ Iam sic oppugno. Recte dicimus: vbi comedes: hic nec est in casu ꝯcordātia. Rn̄deo hoc fit: qz hic nec interrogatiuū: nec rn̄siuū alicui⁹ casus sunt: et rn̄a intelligit dū interrogatiuū et rn̄siuū sint alicui⁹ casus. sic vbi rn̄dem⁹ ita Teren. in eunu. Pro te huc te deducer⁹ ita. In ea, de ista rogas virginē. Ita Plau. in

Ita.

Bacchid. Ego ne isthuc dixi? ita. Et in Curg. Michi? ita. sic alibi sepius: nec quod vulgare est damnes: licet per etiam Ualla vult elegantius responderi. Intellexisti hec omnia? etiã. ¶ Scdo dicit Donat⁹. Qualitas nolm in quo est? bipertita? est: hic. Respondetur in diuerso casu. similiter cuius interest? mea. ¶ Rñdeo. in his variatur regimen: ꝛ sic nõ est cõtra regulã qꝛ dr si nõ regimen varietur. ¶ Quot modis interrogatiuũ ꝛ respõsiuũ nõ sunt eiusdem casus? Sex: ¶ Primo vbi casus null⁹ est vt luti vbi statur? hic. ¶ Scdo qñ nõ regunt ab eadẽ dictione: vt qualitas nominum in quo est? Bipertita est. ¶ Tertio qñ regunt ab eadẽ dictione necessario diuersos casus regente: veluti Quanti emisti? vili. ¶ Quarto qñ ad cuius genitiui casu rñdentur possessiua meus, tuus/suus/noster/vester. vt cuius est liber? meus. Cuius est damnũ? meũ. Similiter qñ ad qualis: aut quantus respondetur proprietas aut pars cũ adiectiuo laudis vel vituperationis: vt qualis fuit Salomon? magne sapientie. ¶ Quinto, qñ ad cuius cuia cuium respõdetur gtũs: vt cuiũ pecus? Egonis. ¶ Sexto qñ ad quotãnis respõdet gtũs. vt quotãnis es? duodecim annorum. Ita respõdet Sulpitius: hic vltimus modus suspectus est: qꝛ quotãnis nõ est in doctorum vsu. lꝫ Priscianus ponat. Quid est interrogatiuũ nomẽ? Est rei dubie vel tanꝗ dubie postulatiuum. Interrogatio est rei dubie: vel tanꝗ dubie postulatio. ¶ Si quis interroget Qualis es? potes nec responde e homo? minime. Cur nõ? qꝛ interrogatiuis danda sunt debita responsiua: vt Quis es? petrus Quis es? homo Qualis es? albus: niger: doctus ꝛc. qualitatem dictio. Quantus es? bipedalis ꝛc. quantitatem continuam significantia. Quotus es? primus: scds ꝛc. Qualẽ equum emisti? Ualla dicit apte responderi oblongum: lato pectore: breui aluo: quia qualitas magis quam certa quantitas significatur. Quot ludũt? tres quatuor ꝛc.

*Sex modis interrogatiuum ꝛ redditiuũ disparium sunt casuũ. Quotãnis] authore Sipontino qt annorum significat, sicut septem annorum: quidam etiam vsurpant. Quotẽnũ sicut septẽnium.

¶ De Nominatiui regimine.

¶ Post concordantiã de casuũ regimine agendũ est: nõ de actiuo quidem quõ regant (ꝗꝗ ne id quidẽ silebitur) sed de passiuo quomodo casus regant. Sunt autem casus sex ntũs/gtũs/dtũs/actũs/vctũs/ꝛ abltũs. De vocatiui regimine nõ egem⁹ quia nõ regitur. Sunt qui ponãt octauũ casum. is sub datiuo continet: ꝛ septimũ is, in abltõ ꝓꝑhenditur. Si qua dictio diuersos regat casus: tota declarabitur in priore casu nec alibi repetet. multa etiã obiter dicent: aspiret ceptis mitissimus dn⁹ noster Jesus xp̃s. Quot modis ntũs ponitur in orone? duobus. Priore modo regitur: vt auis canit. Posteriore ponitur absolute sine regimine. vt dñs noster Jesus: is facit omnia. ¶ Quot modis ntũs regitur? duobus. Figurate: ꝛ sine figura Figurate: vt tue Petrus luditis. Sine figura. Tu ludis. ¶ Quot modis regitur sine figura? duobus. A frõte ꝛ a tergo. A fronte: vt deus regnat. A tergo: vocor Joãnes: sum homo. ¶ Quot modis ntũs regit. figurate Septem. ¶ Primo vbi appositio est: vt fluuius Tyberis est turbidus. ¶ Secundo per euocationem: vt ego petrus scribo. ¶ Tertio per conceptionem personarum: vt ego et tu legimus. ¶ Quarto per prolepsim: vt studemus: ego quidẽ poetice: tu vero medicine. ¶ Quinto per zeugma vt hebrei sunt et ego. ꝛ eiu'modi orationes non latine modo verum etiam ꝑ elegantes sunt. ¶ Sexto per antiptosim in prosa prohibitam presertim in epistolis et quotidiano sermone: vt si quis dicat Soni alij voces: alij non voces: pro sonorum alij. ¶ Septimo per Synthesim raro vtendam: vt turba strauerunt vestimẽta. hec parua quidem sunt: sed multis. quam gratissima.

¶ Regula nominatiui prima

Ante capit rectum persona conuenientem
Et numero verbum quod personale vocatur:
Nec non finitum. rectum persepe tacemus.
Sepe loco illius quid pono. Ne puer vni
Pluralem dones sermonem: non bonor est hic.
At de me solo numerus dicetur vterus.

¶ Omne verbū personale finiti modi regit ante se expresse vt subaudite eiusdem
nūeri & psone ntīm vel aliqd pro ntō: vt ego scribo: tu legis: ille auscultat: nos cani=
mus: vos oratis: illi fabulantur: tyrannum regnare nocet reipublice: pluit: ninguit.
Ntūs vulgo dr suppositū: vbū autē appositū: sed appositū rectius dixeris casū ver
bi quē post se regit. ¶ Quare dixisti in regula psonale? Quia impsonale añ se ntīm
nō recipit: vt statur: curritur: penitet me pctī. ¶ Quare dixisti finiti modi? Qr infiniti=
uus añ se nō ntīm: sz actīm recipit. vt me amare rumor est. ¶ Quot sunt modi finiti
Quatuor. Indicatiuus / impatiuus / optatiuus / cōiunctiuus. ¶ Cur dixisti añ se siue a Modi fini
fronte. Qr verbū psonale post se plerūq3 recipit obliquū: vt misereor tui: amo deum. ti.
¶ Cur dicis expresse siue explicite? ppter tales orōnes: deus regnat: ego scribo: vbi
expresse ponitur ntūs. ¶ Cur dicis subaudite siue implicite? qr ntūs aliqñ in vbo in=
telligitur. vt pluit scz deus vel natura. Aiunt Cesarē aduenire. s. hoies. ¶ Cur di=
cis eiusdē numeri & persone: quia aliter inepte essent orōnes. vt ego curris. tu lego. *Uctūs.
Petrus legunt. tu dixit &c. Cur ntīm dicis & nō rectū vt in carmine? vt vcīm exclu= rectus est.
dam qui rectus est: qr ntō similis nunq3 a verbo regitur. ¶ Cur dicis vel aliquid pro
ntō? qr multa per se nullius casus nominatiui officio funguntur: veluti. Furari malū
est. de elegātia disceptare iucundū est. ¶ Cur nō dixisti ntīm pro supposito vt gram=
matiste? qr ntūs sic nō esset suppositū: qr pro significat loco alicuius. Pli. Iunipero
spina pro folio est. Cic. His tēporibus audacia p sapientia vtuntur. Sallu. Audacia
pro muro habetur. Teren. Uenit Chremes postridie ad me clamitans / indignū faci= Pro.
nus: cōperisse se Pamphilū pro vxore habere peregrinā; Plau. qui pro cibo habeat
te verberari. Idē. Amator qui bona sua pro stercore habet. Sic habes Catharinā
pro vxore si cōcubina sit: alioqui habes Catharinā vxorē dicere. In euange. Noli ti=
mere Ioseph fili Dauid accipere Mariā coniugem tuā. ideo male dicunt Neote=
rici dialectici oratio ponitur pro genere in definitione enunciationis quia oratio est
verū genus enunciatiōis. recte autē dicimt. vox ponitur pro gñe in definitione no=
minis: qr vox nō est genus nois. Ponūtur enī hec in diuersis cathegoriis. Hoc nō
satis perspexit. Rempo Thessaliensis. quid personale. quid impersonale sit. patet
in rudimentis: & in regimine datiui latius declarabitur.

¶ Quot modis nominatiuus ante verbum intelligitur? Tribus

¶ Primo in omni verbo prime vel secunde psone: pōt ntūs intelligi. vt scribo librū Ntūs sub
numeras nūmos. Ouid. Et si quid faciā nunc quoq3 queris: amo intelligitur ego fa= auditus.
ciam: tu queris: ego amo. idē. Lude / sed occulte. idem. Uenture memores iam nunc
estote senecte. Sic nullum vobis tempus abibit iners. estote vos scz. iners in ocyo
et pigritia sine studio. Notate bene adulescentuli. ¶ Raro exprimitur prima per=
sona aut scda nisi fuerit Emphasis. ¶ Quid est emphasis figura altiorem prebens
intellectū q3 verba que per seipsam declarat. vt o Maria tu aduocata nr̄a: tu inter
cessor: tu spes. q. d. Tu sola aut tu pcipue. Eolus ad Iunonē. Tu mihi qdcunq3 hoc
regni: tu sceptra Iouēq3 cōcilias. tu das epulis accūbere diuū. sic Tu me vinceres
q. d. Tu homo ignauissime aut indoctissime &c. Oui. in. i. meta. In noua fert animus
mutatas dicere formas. Corpa dii sceptis (nā vos mutastis & illas) Aspirate meis
Emphasis est teste Regio. q. d. Dii aspirate meis ceptis: nā & i. etiam vos & nō alii
mutastis illas. Uocor Petrus: sum bonus: inepte a fronte nolatiuus exprimeretur
teste Prisciano. licet ipse alibi exempli gratia expresserit. ¶ Scdo in verbis tertie
persone pluralis numeri intelligitur homines / veluti. Loliū (vt aiunt) facile crescit
difficulter perit. sic ferunt perhibent &c. Ouidius. Teq3 ferunt ire penituisse tue. &
¶ Tertio in vbis excepte actiōis intelligitur actūs deus vel natura. vt pluit ninguit.
Quid est verbū excepte actionis. Cuius actus deo vel nature soli tribuitur. vt pluit Hiberno.
fulminat: qr solus deus vere dicit ego pluo / fulmino / tono / hiberno pro hyemem
facio. Aliqñ per metaphorā. i. similitudinē creaturis etiam. hec verba tribuuntur.
vt fulminat in Persas. Macedo. i. in modū fulminis irruit. Exercitus hibernat in
Gallia, id est, manet: aut castra metatur hyeme in Gallia. Proinde tona eloquio sy=
lito tibi. i. in modū tonitru clama & te iacta &c. Rorate celi desuper: & nubes pluant Brutorū v
iustum &c. Hec verba dicuntur etiam recepte vel exempte actionis. ba a Laci=
¶ Uerba brutorū Lācilotus etiā excepte actionis vocat. vt latras / grūnis / gannis loto exce=
que metaphoricos. i. per similitudinē hominibus tribuūtur. Apud poetas nolatiuus pte actiōis
in pluit tonat &c. Aliquando exprimitur. Theocritus apud Philelphūm epistolis dicuntur.

Fidere batte decet: melius cras forsan habebit. Sperandū est viuis: nō est spes vl
la sepultis. Nūc pluit & clarius nunc. Juppiter ethere surgit. nūc. i. aliqñ. Ninguit
cum u litera scribitur. qz olim nix in genitiue ninguis habebat: nunc niuis. Lucre
tius. Albas effudere ningues. notauit hoc Serui. in illud. iiij. ene. Nyx tegit alta
humeros. ℂ Da verba excepte actionis. Continent in his versibus Badianis.

[Ninguit]

Fulminat/atq; tonat/ninguit/pluit/atq; coruscat/
Vernat/& estuat/gelat/autumnatq;/hyematq;/
Hibernat/quandoq; tonitruat/atq; pruinat/
Grandinatq;/& rorat/noctescit siue diescit/.
Lucescit/simul aurorat/conformia iunges.

[Lapidauerat.] ℂ Conformia sunt: vesperascit/aduesperascit/crepusculascit/diluculascit &c. Tit.
Liuius. Vejis de celo lapidauerat.

ℂ Quot modis ponitur aliquid pro ntō siue loco nti? Quinq;

[Aliqd loco nolatiui.] ℂ Primo infinitiuus solus sine casu: vt furari est malū. i. furtū. Quicquid ponit lo
co nti est neutri generis. Persi. Scire tuū nihil est nisi te scire hoc sciat alter. Cato
Legere & nō intelligere negligere est. Ne dicas cū barbaris infinitiuus se solo: qz
nō dicimus vado me solo: sed vado solus &c. ℂ Secūdo infinitiuus cū actō ante se.
vt Tyrānos viuere nō expedit reipublice. id dialectici vocant dictum. Quid est di=
[Dictum.] ctū? Est infinitiuus cū actō a fronte: vt me legere. ℂ Tertio infinitiuus cū aliquo ca
su post se. vt seruire deo est regnare. Persi. At pulchrū est digito mōstrari & dicier
hic est. Teren. Seni verba dare est difficile. i. difficile est senem decipere. Est pū pa
tris succurrere nato. Siluius. Magnū est ex hoste reuerti. Sta. v. the. Dulce loqui
miseris, veteresq; reducere questus. ℂ Quarto appellatū vt q studes est tibi cōdu
cibile. Quid est appellatū? Tota oratio nolatiui & vbi precedēte tali particula / q:
[Appellatum] vt: ne: aut simili: vt q nō studes efficit quo minus doctus euadas. Quominus. i. vt
nō/ veluti sin minus. i. si nō. Voces sunt admodū lepide. Multo ornatius per dictā
q; appellatum loquimur. vt Tyrannos viuere malū est elegantius dr q; q tyrāni
viuunt malū est. Persius. Nec in bicipiti sopniasse parnaso memini, Illepidus di
xisset: nec memini q sopniaui. In memini etiā elegāter suppressit actm̄ me. quia
vbi idem esset finiti vt infiniti appositū: antecedēs elegantius subticet: vt Badius.
docet: id tamen quia nō latinitatis. sed elegantie preceptū est. ne oratores quidem
semper obseruant. Virg. enei. ij. Me si celicole voluissent ducere vitā. Has mihi ser=
uassent sedes. Rusticus diceret. Si celicole voluissent q ego duxissem vitā &c. Po=
tes sine infinitiuo/q omisso: sic loqui: volo scribas. Valla ait. Dicimus volo q scri=
[* Ver. ser uat: qz di= uersa sunt q scribas &c.] bas: nō q scribis. sed bene gaudeo q scribas & q scribis. ℂ Quomodo mutat ap=
pellatū in dictū? Ommittēdo q & mutando ntm̄ in actm̄: & verbū finiti modi: in ver
bū infinitiui modi: eiusdē tpis. vt Gaudeo q tu bene vales. Gaudeo te bene vale=
re. Putaui q Joannes scripserat. putaui. Joannē scripsisse. audiui q Cesar prope
diem erit Gandaui. Audiui Cesarem propediem fore Gandaui. Diligēter hec edi=
scant pueri vt per infinitiuū eleganter loquantur. ℂ Quinto Quedam aduerbia
[Partim.] funguntur nominatiui officio, vt partim virorum sunt occisi. i. aliqui viri elegās est
partim cū genitiuo. & semper vult verbū pluralis numeri. vt partim virginū sunt
stuprate partim signorū sunt cōbusta. nec dicimus: partim homines/ aialia &c. te
ste Gellio licet. Quadrigarius aliter locutus fuerit. Satis pecunie est mihi. Mar
cia. Cras te victurū. cras dicis posthume semp. Dic mihi cras istud posthume qñ
venit. Plus decē homines perierūt: ornate dicitur tam in prosa q; in vorsa oratiōe
[Plus decē perierunt.] quia plus aduerbiū est vt amplius. & intelligitur q; quod etiā recte exprimitur. Si=
militer minus decem perierunt, vt minus q; decem. Tit. Liui. iiij. in bello. pu. Ho=
[Min⁹ mil e Iterfecti] stium plus mille cesi/ Romanorū minus mille interfecti. Teren. in Heau. Adduxit
secum plus decem ancillas oneratas veste & auro. Et in adel. Plus quingētes co=
laphos infregit mihi. Cicero ad Plancum. Nō plus duobus aut tribus mēsibus
deinde abfuit a nostris. Columella. Plus quatuor digitis ad obitū est. De plus=
q; Suetonius. Nec plus q; bis in mense legitimus senatus ageretur. ℂ Nonnulli
addunt sextum modum qui dicunt dictionem technice positam loco nominatiui
[Technice posita dictio.] poni. vt amo est verbum. sed nō debet addi: quia talis dictio est verum nomen in=
declinabile neutri gñis. Technice poni est qd vulgo dicit materialiter poni, vt ex=
Charisio docet Lācilotus, Technice. i. arte quadam/ nō ex propria significatione

¶ Argumentabitur aliqs. Si amo hic nomē est: amo est verbū: tunc illa oratio erit falsa q2 significat amo esse verbū: ⁊ tu dicis esse nomen. Quō his inter se cōuenit? R̄ndeo. dictio Technice capta sumit̄ nō pro solū: sed etiā ꝓ sibi sil'ibus. ideo amo est verbū dr̄ vera enūciatio ꝓ simili hic posito. Amo deum. Sil'r declarat̄ facile de istis Magistri est gti casus. ego est prime ꝑsone ⁊c. vbi magistri est nominatiui casus et ego tertie persone: ⁊ sunt locutiōes vere pro his. Liber magistri: ego lego ⁊c. Q2 multi errant in dictionibus ꝙ ⁊ vt: ideo quesitu dignum est.

¶ Quomodo differunt ꝙ: ⁊ vt? ꝙ causam plerūqȝ dicit efficien=tem, veluti / Gaudeo ꝙ studes: id est studium tuum facit me gaudere. Ut dicit finē. veluti Rogo te vt legas: id est causa finalis rogationis mee est lectio tua. De q' / et vt multa non spernenda dicuntur in libello Alexandri Hegij: cui farragine. est nomen: vnde de prompsi regulam de vt: qua cognita facile scient' pueri: vtendum erit ꝙ. Quero igitur.

Ut et ꝙ

¶ Que est regula de vt? Post tā: tantus: talis: adeo: tot: sic: ita:

De vt r'la pueris, vtilissima.

et post verba rogandi / iubendi / post facio efficio / fio / timeo / vereor / metuo / sequi=tur vt / nunqȝ: veluti. Tam doctus es: vt omnes miremur. Olympus tanta altitudine est vt nubes transcendat. Talis es. vt tecū esse nemo valeat. Adeo mentiris vt nemo falsum esse ignoret. Tot sunt vt numerari nequeant. sic clamas vt bouem audire videamur. Ita titubas: vt te nemo intelligat: rogo vt cantes. iubeo vt sal=tes. De' nō efficit vt homo peccet. vereor vt resciuerit pater. Terent. Nunqȝ tam dices commode. vt tergū meum tuam in fidem committam. plinius in natu. histo. Nullum tam impudens mendaciū est: vt teste careat. Idem. Adeo teneris vt gesta tum tolerent. Cice. libr. vij. episto. Quum ita ieiunus fuissem: vt ne aquam quidem gustarem. Idem in senectute. Senectus plerisqȝ sic odiosia est: vt onus Etna grauius dicant se in humeris portare. In euange. Sic deus dilexit mundum. vt filium suum vnigenitum daret. Item rogabat Iesum quidam phariseus. vt manducaret cum illo. Iterum. Hec mando vobis vt diligatis. Item in Genesi. pater ꝑcepit nobis vt. hec tibi verbis illius diceremus. Item dices. petrus significauit mihi vt venirem. nō ꝙ ⁊ significauit mihi ꝙ rex venit: nō vt: nullo modo autem timeo ꝙ magister sciet. sed timeo ne magister sciat. aut vt ne magister sciat: aut vt magister sciat. Sepissime autē post vereor / metuo / timeo / sequitur ne: nunqȝ vero ꝙ. Terenti. Timeo ne pater iam rure redierit. Idem dixit in heaut. Istuc quicquid est.: fac me vt sciam. ¶ De vt cum vereor. Cicer. lib. vij. episto ad Atticum. Vereor vt his ipsis contentus sit. i. ne non: vel quomodo.

¶ Hec de vt dicta sic impugno. Dicit. Q. Curtius in epistolis.

¶ Fures tentauerunt postes monarchie infringere. ⁊ in magno nūero: adeo ꝙ cu=stodes timent ab illis vinci. In eodem. Pugnabit adeo viriliter ꝙ fortasse hoste cō mendabis. Et / illum cogam ingenium suum vt interponat: adeo ꝙ peto ex hac illi us liberatione: optima pacis federa inter vos sequi. Et / Vidi Sempronium tā ele gantem ingeniū ꝙ ipse tam greca qȝ latina lingua versus ⁊ orationes omni laude dignissimas composuit. Et / Tanta in eo homine disciplina: ⁊ mos patrius vige=bat ꝙ omnes liberi verebantur eum. Et / adeo deuote: ⁊ pie deorum simulachra coluit ꝙ omnis populus Romanus equabat eam superis. Et / Nec vereor: ꝙ statim quum nostram viderint presentiam redient in fidem: atqȝ deditionem. ¶ Respon=deo. illas epistolas que vulgo Curtij esse dicuntur: nunqȝ compositas esse a Q. Curtio historico latinissimo: quia nimis abhorrent ab illius eloquio. quia contra om=nium latinorum vsum ꝙ pro vt posuit: qȝ cito pro qȝ primum: sibi pro ei: se pro eū ⁊ multa alia que suis locis declarabuntur. Fuerunt igitur ab aliquo mediocriter do cto ille epistole composite: nunqȝ ad aliquem misse: sed pro discipulorum exercita=tione confecte: quia mittentes non annis aliquot modo: sed etiam seculis distant. Quia etiam Julius Cesar ad Catonem Uticēsem dicitur scribere: ⁊ contra: ⁊ ea q̄=dem que Catoni minime cōueniunt. Hūc ergo scriptorē post hac pseudo curtium vocabo. Uerus Curtius longe aliter loquit̄. vt lib. v. histo. Arabia est tam huberi ac pingui solo vt a pastu repelli pecora dicantur: ne satietas perimat. petit autē vt optatiuū. Dixit pseudo curtius, redient, doctiores: redibūt dixissent. dixit Idē

Curtij epistolas non esse, q̄ vulgo leguntur.

te inuidi odiũt: docti oderunt dixissent: licet odiant apud Ciceronẽ semel legat. dixit in tua dispositione: ac velle tuo ascribe. Mallẽ in tua volũtate dicere quia licet scire tuum dicamus non facile tamen in obliquis reperies scire tui aut tuo: sicut nec pro posse teste Valla. Sil. lib. ix. Velle ac nolle ambobus idem. Ouid. Posse loqui eripitur. ❡ Quãuis aũt dixit ornationez esse orationẽ per dictum: ꝙ per appellatũ: tñ docti nõ semper obseruant: ne oratores quidem. Cicero primo de natu. deorum. Mirabile videtur ꝙ non rideat aruspex quum aruspicem viderit.

❡ Pauca in regulam obiectamenta.

❡ Primũz. dicit Cicero actione quarta in Verrẽ. Ridere conuiue cachinari ipse.

Infinitiuꝰ pro indicatiuo

hic infinitiuus hꝫ aũ se ntm: ergo male adiecisti particulã finiti modi: vt a regula excluderes infinitiuũ. ❡ Rñdeo regula intelligit finiti modi. vel pro finito: iam in dicta oñone infinitiuus non retinet propriã naturam: sed capitur pro ptõ imperfecto indicatiui modi. vt ridere conuiue. i. ridebant ꝛc. Aut (vt quidã velint) intelligit indicatiuus cepi: vt sit sensus: ridere ceperunt conuiue ꝛc. ❡ Liceat ne nobis sic loqui? Etiã vbi historice: vel tanꝗ historice narramus quippiã cõtigisse. Cauendũ tñ ne quid nimis. ❡ In quibꝰ licet loqui? Maxime in historiis et poematis: rarius in oñonibus ꝛ eplĩs. ❡ In hystoriis quidẽ. Tacitus fremere milites ac vires suas circũspicere. Idem Vitellius nõ parare arma: nõ alloquio exercitioꝗ militem firmare. Sallu. in iugur. Optimꝰ quisꝗ cadere: aut sauciari: ceteris metus augeri. sic alibi sepissime: vt infinitiuos regere: bello tentare ꝛc. Diuus Ambrosius de beata Magne. Oẽs flere ipsa sine fletu. ❡ In poematis. Terẽ. in Eunu. Omnes mihi inuidere: ꝛ mordere clanculũ: ego autẽ flocci pendere. Virg. Tũ pius Eneas humeris abscindere vestẽ / auxilioꝗ vocare deos: et tendere palmas. Item Nos pauidi trepidare metu. Silli. lib. vij. Nec finis satiesꝗ noui: sed sanguinis ardor glistere. i. gliscebat crescebat. ❡ In oñonibus. Cic. pro Cluen. Hic iudices ridere stomachari: atꝗ acerbe ferre patronus cãm sibi eripi. Idem. iij. in Verrez. Ego instare vt mihi rñderet. Ibidem. Clamare oẽs ex conuẽtu. Et in. iiij. Iste ridere ac mirari. Et in. v. Iste tum petere ab illis: tum minari: tũ spem: tum metuz ostendere: sic ibidẽ adhuc persepe loquitur. In eplĩs Cice. lib. xi. ad Atti. Hic ligurius furere id est tunc Ligurius furebat: aut furere cepit. Loquit quoꝗ Gellius simili modo. vt libro. ij. cap. xxix. vbi redij cassita pulli trepiduli circũstrepere: orareꝗ matrem: vt statim iam properet. Seruiꝰ in illud. ij. enei. mihi sacra parari: infinitiuus modus pro indicatiuo inquit ꝛ propria figura historicorum: vt Sallustius. Equitare iaculari: vt poetarum est nuda genu ꝛ toruum clamat. Nam quod Cicero ait. Bellicuz canit. nõ est figura. nam est soni nomen. hec Seruius ex arte: quã authoritas plerunꝗ confundit teste eodem: ꝛ ex dictis facile lucet.

Exercitiũz

* Terent. in pmo actu. andrie tũ vno ore oẽs õla: bona dicere et laudare fortunas meas q̃ haberez gnatum tibi ingenio prêditum

❡ Secundum: dicit Virgilius. Pars in frusta secant. hic nominatiuus a verbo discordat in nũero: ergo regula est falsa:

pars secãt

* Oñones incongrue vocat sensu aut con grue.

Similiter apud Ouidiuz est discordia in persona. Dũ faciant sine me ne moriar ego. ꝛ apud Plautũ in vtroꝗ Aperite aliqs ostiũ. Et apud Teren. Populo vt placerent quas fecisset fabulas. Placerent enim ante se habet scilicet fabulas: que omnia sunt contra regulã. ❡ Respondeo. regula intelligitur de congruitate voce: non de congruitate sensu tantum. iam pars secant: est congrua sensu tantum. Similiter illa aperite aliquis ostium. An liceat nobis sic loqui dicetur in Synthesi. ❡ Ad authoritatem Ouidij. non memini legere in Ouidio versum illũ: nec puto reperiri: ꝛ sic reperiret. ego esset tertie persone: qꝛ significat ibi rem de qua fit sermo scꝫ summum amicũ: ꝛ intelligit aliter Ad illã / Populo vt placerent ꝛc. fabulas nõ construitur cum placerent: sed cum fecisset: suppositũ autem verbi placerent est subauditum: scilicet fabule. Similiter dicitur de his. Sermonem quem vos audistis nõ est meus Quem scribo librum multis pderit ꝛc. De hac Vrbem quam statuo ꝛc. satis dictum est.

❡ Tertium. Si sufficit aliqd loco nominatiui poni: consequens erit nullũ esse impersonale actiue vocis: qꝛ talia verba põt olã hẽre aliqd loco nominatiui: vt legere me delectat. te studere oportet: irasci mihi accidit. peccasse me penitet ꝛc. ❡ Respondeo. duplex est ratio personalis. Vna generalis: vt personale ver-

bum dicatur qd ante se exigit ntm: vel aliquid pro nto. et sic omnia que impersonalia actiue vocis dicuntur personalia dici possunt pter penitet et tedet/ miseret/ pudet/ et piget vbi gtm habent: veluti penitet me peccati. Altera est ratio specialis: vt personale id demu dicatur quod ante se nominatiuu capit. sic interest no est personale: hic mea interest scire quid reru geras: sic oportet te preceptori obedire.

personalis duplex est ratio

ℭ Quartum. Vocatiuus regitur a verbo secude persone: quod

probo authoritate doctissimoru gramaticorum Joannis Sulpitij/ Aelij Antonij Nebrissensis/ Jodici Badij et pluriu. ergo in regula male dictu est verbum ante se semper ntm habere. ℭ Rndeo. illi viri suam tuetur opinione: nos nostra. nec propterea illos danamus. ℭ An vctus regat: due sunt opinioes pbabiles. sic in phia multe sunt opiniones diuerse: quas venerabiles doctores defendunt: Similiter in proposito de veto dicimus: que multi regi dicut. Nos putamus vocatiuu nunq regi a verbo. Ueruntamen curiosorum est his spinis immorari. que nihil ad latinitatem noscendam conferut. Propter curiosos igitur querimus.

✕ Uctus an regat.

ℭ Utrum vocatiuus a verbo secunde persone regitur dicendo

Petre stude? No. qr vctus solum habet attetione excitadi vim: vt Petre: hoc dico vt auscultet Petrus. Deinde dico stude vbi intelligitur nolatiuis tu Uirg. Tityre coge pecus. raro exprimimus tu vbi vocatiuus adest. Idem. Tityre tu patule etc. Ideo mea quidem sententia non recte sentiunt qui volunt vocatiuum Petre regi a stude: quod nec Nebrissensis ipse vnq dixisset. quia dicit: si vocatiuus ponat cu imperatiuo non attentione significate: veluti Petre stude: Cesar in eternu viue: ad huc intelligitur alia secunda persona: que attentione significet a qua vocatiuus regatur: vt Petre stude. Nebrissensis ita ordinat. Petre audi: vel attende: tu stude per hec proculdubio vult vocatiuum a paucissimis verbi regi. nec ab omni scda persona imperatiui: sed solu a secunda persona audi attende aut alia similis significationis. Sopniat aute quida dans sine mente sonu: quia seipsum non intelligit: dicens hic/ Petre stude: vocatiuu Petre regi ab attende tanq a verbo priori ab stude tanq a posteriore. Ego aut puto solum vocatiuum sine vllo verbo sufficientem attentione facere licet interdum ad maiorem attentione dicat audi etc. vt O Cesar legat Pompeius O Petre stude. ℭ Argumentat Nebrissensis. Quum in sacris dicitur. Deus deus meus: vt quid dereliquisti me intelligitur verbum attentionem significans. quod a septuaginta interpretibus exprimitur. Deus deus meus respice in me: quare me dereliquisti. Que ratio (inquit) fuit ad aliquid addedum quod in hebraico non habebatur: nisi in illis verbis intelligebat. sic in euangelio/ Puella surge. Alibi habetur/ Puella dico tibi surge. ℭ Respondo. hanc particula respice in me. longe plusq attentione facere. Similiter tibi dico. quasi dicat: respice in me tam impie excruciatum ab omnibus relictum etc. Sed cur apud Septuaginta interpretes habet si no intelligebat in Hebraico: intelligebat satis ex repetitione nominis deus etc. No tamen sequitur vocatiuum: inde regi non magis hercule q multa alia: que sepe habentur apud Hebreos: desunt apud septuaginta interpretes: et contra vt docet diuus Hieronymus: sic multa habentur apud grecos: que interpres noster omisit: et contra vt docet in nouum testamentum Ualla. ℭ Argumentor. dicit Horatius saty. ix. Quid agis dulcissime reru: si intelligatur tu: erit vitiu cotra demonstratiuum et rem demonstrata: quia dissimilia erunt in casu. na tu erit nominatiui casus: dulcissime vocatiui. ℭ Respondeo: non debet ita oratio costrui: id est sic. O dulcissime amice quid reru tu agis. Aut sic: O dulcissime rerum quid tu agis: ita vt tu nominatiuus no ordinatur cum vocatiuo dulcissime. ℭ Secundo argumentor. Si dicam tu ama: vt tu vocatiuus sit. nihil potest intelligi: ergo ille vocatiuus est supposit. Nam si dicas. Tu ama: vt prior vocatiuus sit: posterior nominatiuus: erit nugatio: et inepta locutio ergo vocatiuus per se est ibi suppositu. ℭ Respondeo. licet tali locutione authores nunq aut rarissime vtantur: tamen non sequit quin ita sit declaranda hec oro: o tu/ tu ama. vt in simili nunq: aut rarissime ita loquimur. Precipio tibi legere: aut, pcipio te legere: et tn dz sic declarari: pcipio tibi te legere: vt infinitiu habeat ante se actm: Posset hoc in multis alijs declarari. quibus supersedeo: multa certe subaudiutur ornatius q exprimunt. Similiter ratiocinarer contra Nebrissen. qi nunq aut rarissime inuenies/ Petre audi: stude etc.

Uctus a verbo nunq regitur.

✕ Sunt q vocatiuu dicant poni absolute qd est cu ex scda psona ad qua loquimur fit transit ad tertiam de qua loqr vt si dicas. O Cesar legat Popeius

¶ Respondeo insuper nullam esse nugationem qr vocatiuus in attentionem excitat nō reddit actus verbi. Nugatio est eiusdem inutilis repetitio. Ita nunq̄ concessero vocatiuum esse categorice subiectū: in quo hallucinant dialetici quidā celebres: alioqui apprime docti: quia ideo Aristoteles voluit solum nominatiuum esse nomen: qr solus ntūs cū verbo constituit enunciationem nisi in verbis impersonalibus: quod falsum esset: si vocatiuus esset categorice subiectum. Itaq̄ nihil opinor esse subiectum. quod nō possit fieri predicatum: sed nimis de his in grammatica: opinor tamen vocatiuum regi ab aduerbio O.

plr vnic° compellādus nō est

¶ Ne puer vni ꝛc. Uni vt vni non est pluraliter loquendū sed de seipso pōt quis tam plr q̄ singulariter loqui. Exemplū prioris partis vt rogo te amice venias ad prandiū meū: nō aūt rogo vos amice vt veniatis ꝛc. id patet tam per sacram scripturā: q̄ per ethnicā. vt Aue Maria. Tu es fili° dei. Si hūc dimittis nō es amicus Cesaris. Exemplū posterioris. Cice. ad Brutū. populū imposuimus: ꝛ oratores visi sum°: pro ego populo imposui ꝛ orator visus sū. Uirg. O me libee deus nobis hec ocia fecit. Nāq̄ erit ille mihi semper deus. Quintilia. Utinā hoc fata mihi prestarēt: vt residuum laborātis anime in tuo poneremus amplexu. Ecce quomodo idem de se nunc plr: nunc singulariter loquit. Superuacanea fuisset olim hec regula. Nunc necessaria est propter barbaros: qui contra olm doctorū consuetudinem vni pluraliter loqui honorificum putant: quia honorificum est in lingua Gallorū: hinc erroris riuū aperuere: quum multa pulchre dicant in vna lingua: que in altera vituperantur. Barbaris astipulari videt Alexander in nono dicēs. Dicitur esse lepos seruo directus ad vnum. Uerēs plurali: velut hic. nostris bone presul: Diuus bonauētura eodem errore videt fuisse imbutus in libello de vita Jesu (si hunc ipse cōposuit) vbi angeli alloquuntur Jesum semper plr. Quem loquendi modū: nec apud veteres Christianos: nec ethnicos inuenient. Nam Hieronymus / Augustinus / Sidonius / Orosius ꝛc. sempr vni vt vni singulariter scribunt. Uidentur hodie Christiani superbiores. q̄ oliz ethnici imperatores: qui dū haberi voluerūt: nam hi nunq̄ inuiti audierunt pronmina tu: tibi: tuus. Que si hodie alicui monachorum antistiti: aut decano: aut pontifici dicantur aut scribant: videbitur ita loquens: aut scribens blasphemasse: ꝛ anathemate dignus nec tā abbas aut pontifex: tam egre feret: q̄ malchi aut famelici gnationes his assistentes ꝛ vociferantes. sic loqueris: aut scribis pontifici? Quintilianus ꝛ Donatus dicūt barbarismū: aut soloecismū esse: si quis vni dicat saluete. Et ꝑfecto derogat regis honori: si quis dicat / Uos domine rex domuistis hostē vestrū: quia minus est cū aliis: q̄ solum quidpiam gessisse: aut posse: vt recte docuit Badius noster. Iure igitur reprehendūtur vni plr loquentes ab Enea Syluio / Nicolao Perotto: ꝛ aliis et maxime ab Erasmo nostro: qui sic loquētes vocitatores appellat. Si honor est inquit cur non respondet Clerus episcopo / Et cum spiritu vestro? Idem ait. Si probatos grāmaticos adimus in prima persona mutatur numerus persepe: aut modestie: aut festiuitatis: aut euphonie gratia: in tertia persona vero raro. in secunda nunq̄ nisi inuidie causa. veluti que vestra libido. Unde repente quod inuidiosum tot seculis fuit honorificum esse cepit. Sic de se pluraliter loqui modeste est: alteri loqui pluratiue maligni: atq̄ inuidi sit necesse est. ¶ Si quis vsum aliter obtinuisse clamet / negamus. quia nō vsus: sed turpis abusus est: si quis contra doctorum consensum introductum sit. quia Fabius ait in primo. Uoco consuetudinem latini sermonis non imperitorum. sed eruditorum consensum. Et summorū virorū in eloquētia iudicium pro ratione est: hunc autem loquēdi abusum nūq̄ docti introduxerēt ideo errauit Synthenius dicēs. Incudis ex arte ꝑducit: vsus tñ corripit: ꝛ vsus patrius seruandus est: abusus dixisset: qui seruand° nō est. Nebrissensis negat aliō artē q̄ vsum esse: ꝛ qd olim arte vsuq̄ defendebat nūc vtroq̄ repellit: vt homonis: ¶ Cur idē de se pluraliter loqui pōt ꝛ nō aliter ad alterū. Quia modestia fecit: vt de nobis loqueremur plr. Et pone nullam esse rationem adhuc alterū authoritas defendit: alterū repellit: nec olim ratio reddenda est: quid cause. cur do daui non fecit vt flo flaui? Certe quod de iure Julianus dixit: id grāmatice maxime conuenit. Non olm (inquit) que a maioribus introducta sunt: ratio reddi pōt. ꝛ Fabius authoritatem nō analogiā sequendā esse dicit: neq̄ eñ vt lapidare dicimus glebare. Ideo locus a simili in grāmatica sine authoritate est penitus inutilis.

* Dānandi sunt q in terloquendū pl° honoris hominibus q̄ deo tribuant.

¶ Cur dixisti vni vt vni qr si vni loquētes ad plures sermonē dirigi volumus: poterit locutio esse pluralis. Vir. lib. ix. Vos o Calliope precor spirate canenti. Compellat Calliopen: et ad oēs musas s̄monē dirigit qui sensus est: O Calliope vos muse aspirate: vt landinus ostēdit. Seruius dicit licenter poni numerū pro numero. vt li. x. Crimen amor vestrū formeq insigne paterne: pro tuū accipiūt: ait Seruius. et ad solū cygnū referunt. Nos. qd semel aut bis licenter fit in poetis: in loquendi vsum nō deducemus. Plautinus Euclio ad Megadorum. vt vobis lubet ad oēs diuites sermonē dirigit. sic alibi persepe videt̄ Plautus ad vnū pluraliter loqui: sed si caute dispexerimus: ad plures dirigi sermonē semper inueniemus. Raro em̄ seruus si ne conseruo: meretrix sine ancilla et c. Philosophia ad Boetiū lib. ij. Vos immortalitatem vobis propagare videmini. Et paulopost. vos nisi ad populares auras inanes rumores recte facere nescitis. verum non Boetium solū: sed totam stultorum multitudinē carpit vt declarat Badius. Pseudo Boetius in lib. de disciplina scholarium vbi inepte pluraliter loquitur. Idem in multis aliis barbarissat: vt manifestat doctissimus vir Badius: vt cū dicit discholus: quasi diuisus in schola / vllatenus: partes pro patria intitulari. Cōpilare pro cōponere pro posse: curialiter: ꝗtocyus: lanista pro lanius: repatriare. Idē dicit se cōposuisse librum de sancta trinitate. de consolatu philosophico: vt a posteris crederetur fuisse Boetius. vt Pseudo Ouidius de vetula dicit se scripsisse. In noua fert animus et c. Sed vterq iuxta inceptus conatus est serpentes auibus geminare et tigribus agnos. Pseudo Curtius similiter vni inepte pluraliter loquitur.

* Aducētēda nō in vsum trahēda sunt que semel aut bis ab authorib⁹ licenter dicta sunt.

Librū de disciplina scholarium non esse Boetij.

¶ Quia hodie inuite audiuntur: tu / te / tibi / tuus et c. adeo blandius poteris sic compellare. Oro tuā probitatem: dignitatem: paternitatem: nobilitatem: humanitatem: beatitudinem et c. nec tamē vester pro tuus ponas: qr vester intrinsecus plurale est. nec nouū est superiorem dignitatis nomine ꝯpellare: quia in illud Virg. j. ene. Tuus o regina quid optes et c. ait Seruius. Inferior superiorē dignitatis nomine alloquitur. Cōtra superior nomine proprio nisi ire: aut indignationis gratia minorem compellat.

Maiorū q̄s modo loquēdū sit.

¶ Regule elegantie.

Quod duo si rectos numerum verbo variorum
Preponas: verbum quadrabit proximiori:
Omnia pontus erat dic: et domus antra fuerunt.
At vestes sunt lana: feras: est lana: caueto.

¶ Verbū substantiuū positū post duos nt̄os diuersorū nūerorū elegāter cōformat̄ scdo nominatiuo. vt bona arma, gladius est. Gladius bona arma sunt. Ouid. Oia pōtus erat. idē. Domus antra fuerūt: singularis nūeri est domus. Teren. Amantiū ire redintegratio amoris est. Ouid. Vestes quas geritis sordida lana fuit. Sic Venetie diues oppidū est. Apostolus ad Corin. An nescitis q̄m mēbra vr̄a templum est spūsancti? Valla maluisset dicere tēplū sunt: qr suppositū est mēbra. et apd Vir. Nihil hic nisi carmina desunt: licenter pro deest. putat dz sunt poni. Vtcūq est. Hec est elegantie r̄ra nō latinitatis: sed sepe aliter doctissimos locutos inuenim⁹: Ouid. in meta. Gaudia principiū nostri sunt Phoce doloris. Phoc⁹ est viri nomē. Apul. ij. meta. Qui canes et ipsi lapis erant. Tit. Liui. j. ter. deca. Captiui militū p̄da fuerant. Verū sper regulā loqui putat Hornatius. vt mandata tua: meditatio mea est.

Regula elegantie.

¶ At vestes sunt lana. Si verbū substantiuū ponat̄ inter duos nt̄os diuersorū numerorū ꝯcordabit cū precedenti. vt vestes fuerūt lana: nō vestes fuit lana. mandata tua sunt meditatio mea. non est meditatio. Sermones sunt mei patris sunt meditatio iusti: nō est. Gladius est arma: nō sunt arma. Interdū tn̄ cōtrariū legit̄ licenter. Luca. lib. ix. Sanguis erant lachryme. Ego tn̄ auderē sic loqui interdū: qr in similib⁹ nt̄us sequēs debet dici suppositū. Id Synthenius credit persepe fieri vbi est ꝑ significat vidct̄ capi. vt pisces quos ceperunt Apl'i est collectio fidelium. nollē itaq frequēter loqui. In carmine posuit duo pro duos. vt fecerunt Horatius. Virg. Plau. et numerū pio numerorum per sincopem.

¶ Secunda regula principalis.

Cum substante vocans:et vim quod seruat eorum:
Si sit res eadem.post se rectum retinebunt.

¶ Verbũ substantiuũ verbũq; vocatiuũ ⁊ eorũ vim hñtia:regũt post se ntm̃ qui significat accipi pro eodẽ cum ntõ precedẽte explicite vel implicite: sum paruus: es homo.deus est olpotens.vocor Joãnes:cognominor Despauteri⁹:sedeo letus. Cur dixisti Qui significat accepi ⁊c.qꝛ nisi acciperent casus ꝑcedens ⁊ sequẽs aut saltẽ significarent accipi ꝑ eodẽ:veluti tu es asinus nõ esset posterior casus ntũs: vt hic gladius est Petri.pater est Joanni. ¶ Quomõ dicemus.Petre esto bone an Petre esto bonus: Petre esto bon⁹:qꝛ añ intelligit ntũs tu.Unum tñ macte vctñ ex vsu authorũ tam pro ntõ ꝙ ꝑ actõ licite ponimus nõ rõne sed authoritate.Tit. Liui.ij.ab ab vrbe.Juberẽ macte virtute esse si pro mea patris ista ꝟtus staret.Jdẽ lib.iiij.ab vrb.Macte ꝟtute seruili esto liberata republica .seruili vetũs est a seruilius.Fio ⁊ habeor regunt post se ntm̃ vt sum:veluti fio beatus:habeor dign⁹:hinc factus ⁊ habitus participia post se cupiunt casum quẽ ante se habẽt nõ solũ ntm̃: qꝛ in ipsis quantũ ad casum magis cõcordãtium est ꝙ regimen adeo vt etiã si ipsa vocatiui casus fuerint vocatiuos casus post se copulant.Seruí⁹ in illud Cõiugio Anchisa Veneris dignate superbo.ait dignate.i.digne habite Properti⁹.Lectule delitijs facte beate meis.Virg.Salue vera Jouis proles decus addite diuis.sic ⁊ credite.Catullus.Rufe mihi frustra ne quicꝙ credite amice.Liber est Petri.dialectici dicunt intelligi res:ne obliquus sic predicatũ:nos tamen ita raro loquemur: quia multa venustius intelliguntur ꝙ exprimuntur.

macte esto
*Lucili⁹ Macte ingꝫ virtute simul cꝫ his ꝟsib⁹. esto.

Verbũ substantiuum

¶ **Verbũ substantiuũ quid est? Quod alijs verbis substat in cõ**iugando vel resoluendo:vt sum substat verbo lego in resoluendo:qꝛ lego.i. sum legens.Legor nõ sic resoluit:qꝛ caret ꝑticipio p̃ntis tpis vt oĩa passiua:sicut oĩa actiua carẽt participijs ꝑteriti tpis. ¶ Quotuplici ꝟbo substat sum in cõiugãdo? Quĩtuplici.Primo passiuis:vt amor amatus sum.Secundo deponentibus.vt loquor locut⁹ sum.Tertio colbus:vt osculor osculat⁹ sum.Quarto neutropassiuis:vt gaudeo gauisus sum.Quinto impersonalib⁹ passiue vocis.vt sedet:sessum est vel fuit.

Sũ tñ verbum substantiuum

¶ **Quot sunt verba substãtiua? vnicum quod est sum. Quomõ** excludis fio/exto/⁊ existo q̃ plurimi substantiua esse dixere? qꝛ hec alijs ꝟbis non substãt:sed ipsis vt ceteris substat sum.veluti fio fact⁹ sum.existo sum existẽs.Preterea exto ⁊ existo nõ magis censeri debẽt substãtiua ꝙ simplicia sto sisto:nec sum significãt:sed ꝑdeo/emineo/appareo: Ouid.Existũt montes quos summum texerat equor.Cicero de diui.Summersus equus voraginibus nõ existit.Et lib.ij.de offi.Eo tẽpore tante discordie secute sunt:vt ⁊ tyrãni existerẽt ⁊ optimates exterminarent.i.apparerẽt prodirent Et alibi.Existit hoc loco questio subdifficilis.i.prodit:exurgit: Et alibi.Que vt scis extat oratio.i.superest nõ perijt.Extare ꝓprie dicuntur inanimata q̃ nondũ perierunt vt libri/picture ⁊c.que si periere dñr intercidisse.Pli.xxxv.Siue:extant siue intercidere: Lactã.lib.iiij.Si celestibus bñficijs extiterit ingratus.hic hꝫ vim substantiui.⁊ significat extiterit/apparuerit/vel manifeste fuerit.Cice.v.defini.Sine bonis corꝑis possit vita btã existere.i.exurgere ꝓdire inueniri. Valla in Joannẽ.Extitit pene est qd ꝓdijt.differtq; a fuit:quia vt dicimus:genitus fuit aut fact⁹ fuit.ita nõ dicimus genitus extitit aut factus extitit.⁊ si hoc genere sermonis plerosq; nũc videamus vtentes.Hec Valla.cui⁹ sunt q̃ hic subijciã ex logice lib.j.ca.ij.Omne participiũ vim obtinet relatiui.⁊ verbi:pur um transcẽdẽs vnicũ est res.Nã in hoc cetera resoluũtur:vt vnũ vna res/ens res que est.Nã suapte natura participiũ est.olsq; gñis qd.cũ transit in nomen:est tñ neutrum.vt ens sm̃ Priscianũ in vsu nõ est.Imperiti pro hoc solent vti existẽs qd hoc verbum significet nescientes.hec Valla.Cõposita a sum:vt absum:desum: substãtiua nõ sunt.vt verbũ ante se aliqd habet loco nominatiui.ita etiã.post se:vt furari est peccare.Cicero ad Atticum.Magis isti seruiũt si obseruare seruire est.id est si obseruatio seruitus est:nam sapere ⁊ sapientia idem sunt.ita de similibus.Valerius.Maxi.de Polycrate.Velle ac posse in equo positũ erat.i.voluntas ⁊ potentia Seneca.cxvij.epistola.Inter sapientiam ⁊ sapere quid intersit nescio.Jdeo Valla nihil distare dicit.inter esse et essentiam.De quibus multa scribunt Neoterici

Exto.
Existo.
*Existo. cũ motu.
Exto sine motu quasi supsto.

Res.
Ens.

Infinitiu⁹ loco ntĩ.

philosophi credentes hec longe distare.

¶ Cui rei esse conuenit si maxime proprie loqui velimus? Soli deo. Nam Plato negat quicq̃ mortale esse: id vero idem uz esse credit qd̃ eternuz est neq̃ mutabile neq̃ corruptibile: qd̃ dei ꝓpriũ est: nã angeli aliquando non fuerunt et possunt rursum non esse. Sic Bessarion dicit Parmenidez et Melissum dixisse tã tum vnum esse. neq̃ id ethnici solum sentiunt: sed etiam Christiani. Beatus Augustinus. Solus deus vere est. cuius comparatione cetera non sunt. Diuus Hieronymus ad Damasum papã. vna est dei sola natura que vere est. id est quod subsistit: non habet aliunde: sed suũ est. Cetera que creata sunt etiã si videntur esse: non sunt: Quia aliquando non fuerunt: potest rursum non esse qd̃ nõ fuit. deus solus (qui eternus est: hoc est qui exordiũ nõ hz) essentie nomen vere tenet. Idcirco et de Rubo ad Moysen loquit. Ego sum qui sum. Et rursum. Qui est: me misit. Erãtq̃ tunc angeli celũ/terra/maria. Et quõ cõmune nomẽ essentie sibi vindicat deus. Hec et plura btũs Hieronymus. Ex dictis per logicã necessario colligit nullã creaturã esse siue qd̃ idẽ est vere esse hinc per sextem facile intuleris. nullũ corpus esse: nullũ celum: nullũ lapidẽ: nõ demonẽ: nõ infernũ etc. Et si quis improbare conetur. Celum est corpus: celum igitur est: nihilo plus egerit q̃ si contra Aristotelẽ sic instet. Albor est color: albor igitur est: nam vtrũq̃ iuxta est sophisticũ. Nolo hic de his plura. Tantũ hoc vnũ admonuero: abstinendũ esse eiusmodi assertionibus: nulla creatura est hic homo (demõstro Petrũ bimulũ) nunq̃ a mortuis resurget etc. nisi inter doctos: nam indocti vt heretica derident quecunq̃ id si nequirent defendere. abstinere igitur apud indoctos logice et phisice ne margaritas canibus.

¶ Quotuplicia verba habent vim verbi substantiui? Triplicia. ¶ Primo passiua quorũ actiua regunt duos actõs pro eadẽ re acceptos: vel quasi acceptos. vt crederis diues: qr dicimus: credo te diuitez: vbi subauditur esse. sic habeor doctus/ malus/ bonus. i. iudicor/ estimor. Sallustius. Uirtus clara: eternaq̃ habetur. videor tibi sordidus. Uideris mihi bonus. Caue vnq̃ dicas videtur q: q: teste Ualla penitus barbare dicit: videtur mihi q malefacis. dic ergo videris mihi male facere: nec apparet q es fatuus: sed appares fatuus: q: etiã habet vim verbi substãtiui: ornate dices vt videre videor: prout videtur mihi. ¶ Reputaris doctus nollem dicere: nec iste est magne reputationis: sed estimationis: aut fame: qr reputare significat considerare/ cogitare/ recolere. Liui. lib. j. Qui sis non vnde natus sis reputa. i. diligẽter consydera. Sallust. Quũ nõnullorũ sententias ipse mecum reputo: aliqñ capitur pro puto vel estimo. sed apud doctos rarenter. In sacris nimis sepe. Justinus lib. xij. Quuz maxime vicisse reputes tunc tibi discrimen subeundum sit. Orosius lib. iij. Miserias aliorum felicitatem suã reputant. ¶ Secundo verba multa neutra veluti: eundi/ manendi/ viuendi etc. veluti concedo domuz: potius cõcedo. i. eo: vox elegans: parasitus venit ad cenã inuocatus. vade cautus. Incedo comitatus tribus famulis. Comitor commune est: vt comitor te: comitor a te.

¶ Quomodo differunt Incedo/ deambulo/ et eo? incedere est cũ fastu vel magno apparatu ire. Seneca. Tenero ac molli. passu gradũ suspendimus: nec ambulamus sed incedimus. Uirg. j. ene. Ast ego q̃ diuũ incedo regina iouisq̃ Et soror et coniunx. idem. Et vera incessu patuit dea. Deambulare qd̃ et spatiari dicitur: est voluptatis aut exercitij causa ambulare. Ire ad omnia cõmune est. Jaceo frigidus sub dio. i. extra domum sub aperto celo. sto resupinus. viuo inops. Sedeo tristis: curuus: erectus etc. Petrarcha. I sospes: variosq̃ vie circũspice casus. Fio doctus: euado peritus. dic etiam euado in doctũ virũ. ¶ Tertio plurima alia verba actiua deponentia: quorũ non cõstat mihi certa regula: vt audiui hoc puer. Feci inuitus melius q̃ inuite. Cicero in Catone maiore. Inuitus quidem feci. Uirg. in. vj. Inuitus regina tuo de littore cessi. i. recessi/ abij. dixi imprudens. i. sine premeditatione. Nudus egressus sum de vtero matris. nudus moriar. Tantũ ergo sacramentũ veneremur cernui. i. humiles: inclinati quasi terram cernentes. vsus est hac vocula Uergilius. ¶ Dicimus ne sedeo aial: sto albus etc? Nõ qr ntũs sequens debet exprimere moduz verbi. vt quomodo sedes: rectus. i. recte. viuo letus. i. lete. ponũtur enim pene pro aduerbijs. nihil opus est resoluere verba in gerundia. sic sedeo tristis. id est sedendo sum tristis. Alij. resoluũt in participiũ. vt habeor. doctus. i. sum habitus doctus. Quid facient in sospes etc. Tu dic igitur hec satis clara esse nec egere declaratiõe

Uerbi substãtiui vim habentia

Uideor

Reputor. Apuleius te. id necũ sepe reputarẽ. aliqñ etiã p ꝓputo accipit Ulpia. itez superstitis tuto reputabit et viatica si ex officio necesse habuit aliquo exire vel proficisci.

Comitor.
Incedo.
Deãbulo
Eo.
Inuitus feci

Uerbum verbum.

¶ Uocatiuū verbū quid est: quidam generale qd per rei nomen precertim ppriū aliqñ etiā cōmune determinat. vt vocor Joannes. studiū sapiētie que phia appellat. ¶ Dixi quidē non quoddā: ne duo adiectiua cōnecterent. Nam quiddā est substātiuū: quoddā adiectiuū. Cice. est quiddā tertiū. Ideo non dicim⁹ bonū latinū: sed bene latinū: aut bona latinitas. velut. Ouid. Uix bene greca: dixit Quā legis abrapta Briseide littera venit. Uix bene barbarica greca notata manu. Juue. Quū sit turpe magis nostris nescire latine: subaudi loqui. ita dices ille nescit latine: non latinū. ¶ Quot sunt verba vocatiua: Quinq. nuncupor/appellor/vocor/dicor/nominor. Cuius generis sunt: passiui corū actiua sunt: voco/nuncupo rc. que regūt duos actōs qui significant pertinere ad eandem rem. vt voco te asinū. Cur hec actiua nō dicūtur vocatiua: qz in pposito soluz scire volumus. quot sunt vocatiua post se ntm̄ regentia. ¶ Argumentor. Quū dico vocor Petrus: vocor non regit post se abltm̄ cū prepositione a vel ab. ergo nō est passiui generis ¶ Respondeo. licet explicite non habeat abltm̄: tamen bene implicite: qz sensus est: vocor ab hominibus Petrus. Tn̄ nō exprimemus illū abltm̄ qz venustius intelligit. ¶ Argumētor. Ut in Euange. Uocatis me magister r dñe rbene dicitis: sum etenim. hic voco regit vctm̄: ergo male dictū est actiua; vocatiuorū regere duos actōs. Rñdeo magister r dñe nō sunt ibi vocatiui: sed accusatiui: qz capiunt ibi technice siue materialiter: r sensus est. vocatis me his nolbus magister r dñe: tamē nō imitabimur illum loquendi modū: quē extra sanctam scripturam: nullū opinor reperiri.

Uocat me magister magister r domine

¶ Que habēt vocatiuorū vim: Cognominor: agnominor. inscribor: salutor rc. vt cognominor Scipio. agnominor Aphricanus. salutor poeta. baptizor Paulus. scribor heres. arguor insanus: hic liber inscribitur Syntaxis Despauterij. inscribor. i. qd vulgo dicitur intitulor nō apte (vt opinor) licet apud diuū Hieronymū aliqñ reperiatur. Jesus interpretatur saluator. Hora. in arte. Descriptas seruare vices operūq colores. Cur ego si nequeo ignoroq poeta salutor. Pre fortteri hodie salutātur dñi. Uix discipul⁹ salutatur magister. r Quis vocaris: aut qui vocare: aut quo noie vocaris. nō qualiter: aut quō vocaris. sic q̄ inscribit liber Plaut⁹ in amphi. Qui nunc vocare Sosia: Respondit Sosia. Nemo nisi quē iusseris. Teren. Qui vocare. Plautus. Qui vocat: pro quis. Sunt dialectici qui dicunt hic: vocor Petrus abltm̄ esse Petrus. r ideo congrue dici vocor Petrum nō negauerim recte abltm̄ dici. nunq̄ tamē licet dicere vocor Petrum: qz sic est nemo vnq̄ nisi barbarus locutus: in grāmatica friuola est ratio sine authoritate.

Uocatiuorū vim habentia

¶ Quot modis latine poteris qui voceris exprimere: Septem. ¶ Primo vocor/dicor/nolor/appellor/nuncupor Petrus. Scdo. est mihi nomē Petrus. Cice. Clodius cui nomen est Phormio. Plau. in menech. Mihi est menechm⁹ nomen. ¶ Tertio. Est mihi nomen Petri. Plau. in amph. Nomē mercurij est mihi. ¶ Quarto mihi est Petro nomen. hic modus elegantissimus. Plau. in menec. huic etiā Menechmo nomen est. Liui⁹. Cui faustulo nomē fuisse ferūt. Et alibi. Scipio cui Aphricano fuit cognomen. Uir. enei. j. Cui nūc cognomen Julo. ¶ Quinto habeo nomen Petrus. Ouid. j. meta. Lactea nomen habet. ¶ Sexto habeo nomē Petri. author est Seruius. ¶ Septimo. habeo nomē Petrū. author. est Seruiu. in illō j. enei. Cui nunc cognomen Julo. dic mani/indo tibi nomen Joannes nis. ni: nem: Plau. in aulula. Juuentus nomen indidit, scorto mihi. in menech. Juuētus nomē fecit peniculo mihi. Apud latinissimos memini legere impono. tibi nomē: ne incēptum putes: quia vulgare est

* Maro. Est lucus ilaris. circa illicibus r virentes Plurimus alburnum volitāscui nomen asilo. Romanus est oestrum graij vertere vocātes.

¶ Esse infinitum.

Esse pares optat casus: sed non male dices:
Huic licet esse probum: loquitur sic Quintilianus.

esse

¶ Esse copulat similes casus qui pro eadē re significat accipi explicite vl implicite. Dentō. Petrus cupit esse doctus/Dc gtō. misereor Joannis volentis esse docti cui deest ingeniū. Talia dc gtō grāmatici fingunt exempla: at sic loqui nollem: qz apud authores nihil tale inueni. De dtō. licet mihi esse sacerdoti. De actō. Audiu Joannem esse doctum. De vocatiuo nō datur exemplū. De abltō. vtor familia rite. Joanne cupiente esse canonico. Dant talia exempla grammatici. Apud authores

nec ego nec Lancilotus aliquid inuenim⁹. ¶ Da authoritatē de nolatiuo: Ouidi⁹ de ponto. Et quis in extremo positus iacet orbe tuorum. Ne tñ excepto qui precor esse tuus. dicere potuisset ait Valla: sed nō tam venuste quē precor esse tuum. qui modus loquendi e greco fluxit vbi est vsitatissimus. ¶ Da authoritatē de datiuo. Clau. Natura beatis Omnib⁹ esse dedit si quis cognouerit vti. Oui. viij. meta. Vobis immunibus huius⁹ esse mali dabitur. Quintil. libro. iij. An illi accidat viro bono esse vel malo. Et li. iiij. Procuratori tibi esse nō licuit. Marti. ad Carinū. Nobis nō licet esse tam disertis. ¶ Da autoritatem de accusatiuo, Teren. in Eunu. Apparet hunc seruum esse dñi pauperis. In his copulantur similes casus explicite. Esse btis

¶ Quare dixisti implicite? Qr aliqñ alter casuū subaudit. vt huic Huic lz esse probum.
lz esse pbū: intelligitur actūs se: qr sensus est huic lz esse pbū. ita dicunt Nebriss. et Manutius & plures quibus suffragor. ¶ In quot casibus hoc cōtingit? In duobus. Nolatiuo & actō. De ntō Terē. Hei mihi disce esse pater ab his qui vere sciūt. Intelligit ntūs tu in disce. Idē que sese inhoneste optauit parare hic diuitias quā in patria pauper viuere. sensus est. Que magis optauit hic inhoneste diuitias parare ꝙ ipsa optauit viuere pauper in patria. & ita ntūs sequit & pcedit. hic nō est infinitiu⁹ esse sed viuere. hz vim infinitiui esse. vt euadere credi haberi fieri &c. Ald⁹ dat exemplū: Tibi placet euasisse diuiti vel diuitē &c. tunc subaudit actūs te. vt ait In. catone vterqꝫ nolatiuus exprimitur. Sperne repugnādo tibi tu cōtrarius esse. vt in Luca. lib. ix. Tutumqꝫ putauit Jam bonus esse socer. Cui loquendi modo non est simile qd subijciā. precipe illi esse amicus: placet mihi esse doctus: &c. qr ne impli. ite quidē est scdo ntūs ad candē rem pertinēs: nec vnqꝫ notare quiui vbi ita loquerent docti lz Valla credat. posse: sic dici. cui refragant. Lācil. & Mancinel. qbus astipulor. Dic igit. pcipe illi esse familiari aut familiarē mihi: nō familiaris. Iterū Oui. Spercqꝫ in molli mobilis esse thoro. prior ntūs ego subaudit. idē. xiij. meta. Sed eū qr retulit Aiax esse iouis pnepos. & li. j. de Pōto ad Maximū. hoc vbi viuēdū est satis est si ꝯsequar auro. Inter inhūanos esse poeta getas. hic a parū elegantibus p ntō actūs magis desideraret. ¶ Scdo actūs intelligit pcedens qui facile ob dtm̄ expressum intelligit. vt lz tibi esse sacerdotē latine dr. nec esse copulat dissimiles casus: qr actūs te pp̄ter dtm̄ tibi facile intelligit. & est sensus: lz tibi te esse pbū sic tñ nunqꝫ loqmur qr pcedens actūs honesti⁹ intelligit ꝙ exprimit. Est qui deridet hanc declarationē. At si sciret nō minus infinitiuū vbi psonalis petere añ se actm̄: aut loco accusatiui aliqd ꝙ verbū infinitiui modi ntm̄: nūqꝫ tā temerarie dānaret. hoc de infinitiuo intellige nisi imediate adhereat vbo vel adiectiuo: aut ponat p noie. vt volo legere. parat⁹ rñdere. scire tuū. aliquādo intelligit facillime actūs a fronte rectus qui gñalis est. vt prestat esse pauperē ꝙ iniuste diuitē. sensus est prestat aliquē eē pauperē &c. Vbicūqꝫ aūt esse añ se expresse nullū casum hz nec subauditur ntūs: habebit post se actm̄. & ante intelliget actūs gñalis aliquē qui semp venustius subaudit ꝙ vnqꝫ exprimit: Da authoritatē vbi pp̄ter dtm̄ actūs pcedēs satis intelligit. Quintil. li. vij. An huic esse pcuratorē liceat. Et lib. iiij. Procuratorē tibi esse nō licuit. Hypermestra ad Liniū. Quo mihi cōmino non lz esse piā. Teren. in heau. Expedit bonas esse vobis. Cesar. lib. vj. de bel. gal. Quib⁹ iam lz esse fortunatissimos. Luc. li. iij. Nūqꝫ tibi magne per vmbras. Pereqꝫ meos manes generū non esse licebit. In sacris Esaie. vij. Nūqd vobis est parū molestos esse hoibus qr molesti estis & deo meo? In euang. Jo. Dedit eis ptātē filios dei fieri. Nebrii. in olbus, mihi suffragat. Optime ergo dicimus: lz mihi esse castū. At vbi datiui copulant. vno est multoqꝫ pulcherrima. Philelph⁹. Prorilioi mihi esse. nō licuit. Hora. in art. Mediocribus esse poetis. Nō dij nō hoies nō concessere colūne. idē in saty. Ne primū illoꝝ dederim quib⁹ esse poetis excerpā numero. aliq codices hñt [illegible] actō poetas. sic Cic. Quintil. & ceteri sepissime. Pseudo Curti⁹ dixit inepte. placuit summopere a te fieri certior &c. p mea te fieri certiorē. ¶ Utrū esse semp regit vtrūqꝫ casum quē copulat? non qr añ se solū actm̄ regit. ¶ Quō dicendū est videor mihi esse doctus an doct⁹. Solūdicendū est videor mihi esse doct⁹. & ego sumit pro casu pcedente: vt notauit Sulpiti⁹: qd ptz ex simili. videris mihi doct⁹. interest platonis esse boni inepte dr teste lancilo. rō est. Diuersa significātia smonis, qr aliud est dicere in re Platonis boni: aliud vtile & est platoni esse bonū. Valla in illud pauli ad hebreos. Nō ꝯfūditur de⁹ vocari de⁹ [illegible]. dicit deus p deū interpretē posuisse more greco nō latino.

* Lucan⁹ Tutūqꝫ putauit Jam bonus esse socer lachrymas sponte cadentes.

Expedit bonas esse vobis.

dicitur cum, ille erubescit vocari bonum nō bonus. recte autem cupit: aut timet vocari bonus. sed cur, confunditur potius dicit ꝙ pudet. Hec Valla. que adieci quis vocari cupit etiam similes casus vtrique esse.

¶ Appositio.

Apponens coniunge pari duo fixa:
Esto res eadem: declaratumque preito.

¶ Si duo nomina substantiua ad eandē rem pertinentia: coniungantur sine coniunctione: erunt eiusdē casus precedente declarato per appositionē. vt, fratres gemini. hic duo sunt substantiua fratres & gemini pro eisdē rebus accepta sine coniunctione: ergo ponūtur in eodē casu: & declaratū scilicet fratres precedit. Da plura exēpla. Joannes homo magni ingenij. fluuius rhenus. vrbs Roma. arbor morus. mōs libanus. mensis Augustus. ¶ Quo authore probas, declaratū debet precedere? Authore Quintilia. li. ix. dicente. Quedā ordine permutato fiunt superuacua: vt fratres gemini. Nā si precesserit gemini: fratres addere non est necesse. Hec Quintilia. secundū cuius preceptionē, male dicitur. homo animal. castanea nux. roma vrbs. tyberis fluuius. &c. ¶ Argumentor contra Quin. dicit Cice. lib. ij. de diui. Procles & caristenes Lacedemoniorū reges gemini fratres fuerūt. hic gemini precedit. ergo Quintiliani preceptio est friuola. Dices forsitam more grāmaticorū hoc ē rarū: & authoritati Ciceronis cōcedendū nō imitandū. ¶ Sic insto: sepissime talia inuenimus in optimis authoribus vbi precedens nulla eget declaratio vt notissimū & centies iam in eodē authore habitū. Sueto. in Cesare. Ut cum geminis fratribus edes in foro constituta tantū castoris vocaretur &c. & in Augu. Rheni fluminis. Et in Claudio. Nihil eque facere ad vipere morsum ꝙ taxi arboris succū. Pli. li. xij. ca. xxi. Fructus magnitudine auelane nucis. Ante in eodē lib. Amigdalā nucem. Cesar. j. de bello Gal. Gallos ab Aquitanis garūna flumen. a Belgis matrona & sequana diuidit. ¶ Dices forsan ipsum hoc fecisse equiuocationis tollende causa ne quis crederet Garūnā esse montē Audio sed nihil agitur: qꝫ equiuocatione sublata: num putauit Cesar lectorē tam sopnolentū vt illico quod sit Garūna negligeret? At qui statim vix post dimidiatā paginam subdidit. Initiū capit a flumine Rhodano: cōtineturque Garūna flumine. Idē lib. iiij. de bello gal. Proximi rheno flumini sūt. nūquid veritus est ne quis ignoraturus esset quid sit rhenus nisi adiecisset flumini? Orosius lib. vij. Ripe rheni fluminis insederunt. Florus. In ripa rheni fluminis staret. An nomen ripa nō satis declararet quid rhenus esset etiā si fluuius esset vulgo ignotissimus. Justinus libr. iiij. Ethne mōtis per tot secula durat incendiū. Nunquid timuit ne quis ignoraret ethnā? Nunquid lectorē expectabat tā obliuiosum. vt vbi didicisset quid etna sit: post tres versiculos rursum ignoraret? Nō puto verisimile. Atqui paulopost ait. perpetui ethne mōtis ignes. Et mox. Ethne mōtis perpetuos ignes facit. Idē lib. xliij. In sinū gallicū ostio Rhodani amnis peruenere. Et statim post. Prope ostia Rhodani amnis. Florus. Dolobella omnes deleuit ne quis extaret in ea gente, qui incēsam a se Romam vrbem gloriaretur. Nūquid timuit Florus ne quis Romā quid sit ignoraret? Gel. li. ix. ca. vi. Vulgo & scriptū & creditū est folia olearū arborū brumali & solstitiali die conuerti. Tit. Liui. li. j. ab vrbe. Prope Tyberim fluuiū. An credidit lectorē ignoraturū quid sit Tyberis. Idē lib. iiij. Tyberi amne septus. alibi dixit ad Rhodanum fluuiū. xliiij. & lj. Sup eurotā flumen: & post tres versus: ad Eurotā amnē. liber erit somnia velim persequi. Nā vt Curtius li. iiij. ait Nilo amne vectus est. & v. Agmen processit ad caucasum montē &c. vereor ne hec nimia sint. ¶ Respōdeo. Quintilianus ostendit quid ars exigit: hanc aūt plerūque cōfundit authoritas, vt recte ait Seruius ideo vt frequens authoritas repugnet grāmaticorū arti, optime sequemur authoritatem: nec male (supiacet) artem. recte igitur dicimus, flumen Rhenus & Rhenus flumen &c. nihil timentes nugationē dialecticorū terriculum. Ideo frustra digladiātur grāmatici de Virgiliano illo Castaneasque nuces mea quas amaryllis amabat ¶ Argumentor contra particulam ad eandē rem pertinētia recte dicitur in sacris. Misimus filiū baculū senectutis nostre. Et, accipe gladiū spiritus verbū dei: Hic substantiua pertinēt ad diuersa. quia filius est homo: baculus est corpus inanimatum. ¶ Respondeo, si dictiones hic caperentur in prima significatione: ptinerēt ad diuersa: modo autem baculus & gladius, capiunt per similitudinē pro rebus quas

Ars. Authoritas. Filius baculus: ✱ Substātiua in appositione ad eandem rē ptinere debent dictioque appositio: sic apponenti iūgit quasi adiectiuum qd aliquid in substātiuo determinat & exponit.

non videntur significare quia baculus capitur pro sustentaculo zc.et ita pertinent ad eandem rem. sic etiam hic Christus/agnus dei zc.

¶ Appositio quid est? Sine coniū ctiōis medio substantiuorum ad eandē rem pertinentiū in eodē casu positio.vt vrbs Roma. ¶ Cur dicis sine cō iunctionis medio.q: inepte dr/Fluuius et rhenus:vrbs z Roma zc. ¶ Argumentor recte dicim⁹. Maria z mater ꝟgo sanctissima:z intercedit coniūctio quod est cō tra definitionē. ¶ Rñdeo.illa cōiunctio nō ponitur propterea inter que fit appositio:sed propter duo vni apposito connectenda.hic aūt. Mar. Tullius Cice. nullo modo pōt interponi coniūctio.bene aūt intercedit abltūs nole veluti. Uidit Jesus hominē sedentē in teloneo Mattheū noie. ¶ Cur dicis duoꝝ substātiuoꝝ. q: inter mere adiectiua nō fit appositio.Ego eñ puto ineptissime dici/iste est coloratus albus zc.de quib⁹ inepte digladiant Neoterici dialectici. Recte aūt dixeris. Doctus grāmaticus:expert⁹ musicus nā grāmaticus:medicus zc.substātiua sunt gentilia siue pr̃ia noia. vt Romani. Itali. Galli/Sulmonēses/ Insubres zc.pene sunt pse cte substantiua: ideo inter ciusmodi apud Titū Liuiū z alios optimos authores sepe inuenies appositionē. vt Ager captus de gallis :boijs fuerat zc. Duo adiectiua sine ꝯiunctione nō cōnecti ostēdit Serui⁹ in illud Uerg.ij .ene. Androgeo galeā clypeiqꝫ insigne decoꝝ induit:ait.insigne ornamentū:z decoꝝ adiectiuū.est ne sint duo epitheta qḋ apud latinos vitiosuz est.fecit tñ Uerg.paucis ꝟsibus:vt Lenta quib⁹ torno facilis supaddita vitis.sic legit Donat⁹.legit etiā in abltō facili. Hec Serui⁹.epitheta sunt adiectiua : inepte ergo diceres.mulier pulchra nupsit mihi ¶ Argumentor: Dicimus qñ scripsisti mihi duas elegātes epistolas:z sunt tñ duo adiectiua sine coniunctione eleganter vni substantiuo data:ergo dictū Seruij est falsum Uerg. Aurea mala decem misi:cras altera mittam.

Appositio

*Uerg. mille mee siculi errant in mōtibꝫ. agne Luca. mille mee grario voluūt in equore puppe.

Adiectiua non plena

¶ Rñdeo dictū Seruij intelligit de plene adiectiuis.iam nūeralia: ꝓnoia z syncategoremata/veluti ois nullus zc.non sunt plene adiectiua :q: alijs adiectiuis rite maritant :veluti. Multi albi hoies/quinqꝫ fatue ꝟgines zc.Cur dixisti ad eandem rem pertinentiū? q: aliter locaret alterū in gtō.Cur dixisti in eodē casu. q: hoc in oi appositione est necessariū. Argumētor .hic substātiua ad eandē rem ptinēt. Sicut locutus est ad patres nr̃os Abrahā z semini eius in secula. z tñ sunt diuersoꝝ casuum: q: patres est acti casus: Abrahā z semini eius dti casus. Rñdeo.ibi nullo modo est appositio.lz Sinthentus id credat:nec patres ordinatur cū illis datiuis: q: fensus est teste Ualla. Sicut locutus est Abrahā z semini eius:apud patres nostros.z ita ad: pro apud capitur:similis est oratio locutus sum ad populuz iudicū z litigatoꝝ.sed vsitatius interpres ibi apud dixisset. Hoc ex Ualla in Lucam.

Argumentuz primū cōtra par. in eodē casu sicut locutus est ad patres nostros zc.

Urbem pataui.

¶ Secūdo contra particulā in eodē casu:Dicit Uerg.ene.i.Hic tñ ille vrbē pataui sedesqꝫ locauit Teucroꝝ.vbi duo substantiua ad eandē rem ptinētia ponunt in diuerso casu. Rñdeo lz posset. Uergiliū excusare metri necessitas q: Patauiū dicere nō potuit tñ ipse z alij boni authores aliqñ ex industria grāmaticoꝝ legē preterēūt teste Seruio. Nos ergo q: ars exigit dicim⁹ z qḋ sepissime fit aliqñ tñ vbi posset esset appositio: authores alterū ponunt in gtō tanqꝫ ad diuersa ptineāt..vt vrbs pataui ꝓ vrbs Patauiū Palladi⁹ dixit oppido Cumarū ꝓ cumis sed hec q: ad modū rara sunt nō imitabimur : nisi tam pce in illi ope.Cice lib.v.ad Atticū.In oppido Antiochie apud Uergiliū. Pataui forsan aliquē significat a quo post Antenorē nomen Pataui est datū. et oppido Antiochie.i. subiecto Antiochie zc.Hiero.in Tobia.iuxta fluuiū Tigris.In marco in iordanis flumine.Qḋ aūt dicit Cic.ꝓ Flacco. Arborē fici nūqꝫ vidisset Et in Euange. vidēs arborē fici excusat: q: ficus etiā fruct⁹ est:vt si dicas arbor dulcissimi pomi. Potes ergo dicere. Arbor ficus arbor fici. z arbor ficulnea et cōtra Uallā arbor ficulnea. Apul.vij.meta. Alligauit arbori ficulnee. Pli.xxvij.ca.xiij. Ramo ficulneo permixtū. Dicimus sil'r arbor quercus vel arbor querna Boeti.lib.j.de conso. phi. Quernas pergat ad arbores. ¶ Dicimus quoqꝫ vrbs Roma z aliquādo vrbs romana. Ti.Li.iij.ab vrbe. Urbs Romana condita erat. Justi.siue Trogus vrbem Romanā dixit lib. xliij .libentius dixero cū Salustio in Cati. Urbē Romā : sicuti ego accepi initio Troiani cōdidere item recte dicim⁹ mons Auētini.vt sit nomē regis ibi sepulti z mons Auentin⁹:vt iam nō regis : sed montis nomē sit. ita sidus Saturni. vt Saturnus sit nomen dei aut regis:cui dicatū est sydus.z sydus Saturnus.vt Saturnus .sit nomē syderis

Ficulnea arbor. Querna. Urbs Romana.

In reliquis necesse est vbi ad eandē rem substātiua ptinent: ea in simili casu locari vt factū est mense Januario: nō Januarij. sic mensis februari⁹: nō februarij ₇c. mēsis Augustus: ₇ si carmē exigat mensis Augusti: qꝛ ad Cesarē respicere lꝫ. Urbs gādauū nō gandaui. Arbor morus: nō mori. ₇c. De his multa pręclara: perquā latine dicimus Valla in Raudēsem: vbi etiā ait ornatius dici. Vale ex Urbe mediolano ꝙ ex mediolano ₇c. ¶ Ego ille: dicūt esse appositionē: nec multū refragor. ¶ Per quot casus fit appositio? per omnes: vt arbor Sycomorus ri. ro. rem. rum. or. re ₇c. Optimū fuerit pueros in horū declinatione exercere. ¶ Possunt ne esse diuersorum generum? Etiam. vt flumen Rhodanus. vrbs Gandauum ₇c.

* Hec ex Valla in raudēsē ꝙ vrbem romā vrbem placentiā: vt dicam⁹ ꝑcipit non vrbē rome vrbē placētie nisi forte (vt ipse subiūgit) apud poetas. Verg. vrbem pataui.

¶ Possunt ne substātiua esse diuersorū numerorū in appositione? Non: qꝛ nō dicimus vrbes roma: sed vrbs roma. ¶ Quot modis substātiua in appositione pñt esse diuersoꝝ numeroꝝ? Duobus. Priore: vbi alterū alterius numero caret: vt vrbs Athene: pisces signū. lꝫ. Ouid. piscis l hac significātia dixit: qm̄ duo sunt. Verg. Formosū pastor Coridon ardebat alexim Delitias dñi: lꝫ delitiū dicat: qꝛ diuersuꝫ putat. ¶ Posteriore. vbi alterū est collectiuū. Ouid. Turba ruūt in me luxuriosa proci. sic ordina. Proci turba luxuriosa ruūt in me. Idē. Quid meruere boues aīal sine fraude doliqꝫ. hic aīal collectiuū est: vt apud June. quāta est gula que tibi totos ponit apros aīal ꝓpter conuiuia natū. In sacris Ego suscitabo Caldeos gentem amaram. hic aūt. Sume arma pharetrā ₇ arcū: non sunt diuersorum numerorū: quia copulatū equipollet vni plurali. ¶ Duo milia viri dicunt esse appositionem: quid dicendum sit declarabo in regimine genitiui.

Appositio diuersorū numerorū

Appositio tribus de causis.

¶ Quot de causis fit appositio? Tribus teste Sulpitio. Primo causa restringēde gñalitatis. vt vrbs Gandauū. Arbor laurus. mensis iuni⁹ fluui⁹ Rhenus ₇c. ¶ Scdo cā remouēde equocationis. vt leo signū ardet. Equocū est polysemū hoc est dictio diuersa significatione multa significās: vt canis lupus ₇c. Pli. Lupū piscē nō vidit Italia. nisi addidisset piscē de quadrupede potuisset intelligi. ¶ Tertio fit appositio cā attribuēde ꝓprietatis. vt Plato homo doctissim⁹. sic superius plerūqꝫ cū adiectiuo sequit. Verg. Proximus ille ꝓcas Romane gloria gētis.

Ens in appositione subaudit.

¶ Quomodo appositio declarat? Per participiū ens: lꝫ paruꝫ sit in vsu teste Pul. vt diligo petrū hoiem iustū. i. petrū entē holem iustū. ideo hic nō est appositio. Voco te Joānem. facio Petruꝫ sacerdotē: qꝛ non intelligit ens. sic nec hic. dedit filiū preciū mūdi. vbi intelligit prepositio in: nō participiū ens posset. sub audiri relatiuū: sed in ntīs solū vt mons Etna ardet. i. mons qui est etna ardet. In obliquis id fieri nequit: nisi mutando. ideo melior est resolutio per participiuꝫ ens Nos tamen per ens non loquimur: qꝛ in vsu non est: ₇ elegantius subauditur.

Adiectiuū cui l appositione cōformatur.

¶ Utri substantiuorū simile erit adiectiuū in appositione? Plerūqꝫ magis cōmuni: vt flumen Rhodanus est magnū. animal homo est rationale. sed vix ita loquūtur vnqꝫ authores: qꝛ appositio sepius fit in nominibus fluuioruꝫ montiū / oppidoꝝ / mensiū. In aīalibus raro: nisi grā proprietatis demonstrande vt Socrates homo diuin⁹. Aliqñ min⁹ cōi etiā adiectiuū adheret. vt athene vrbs olim pulcherrima nunc viles habent. ¶ Dic vno ꝟbo vtri substantiuorū adiectiuū adherebit? Non possum: qꝛ nunc magis cōmuni. nunc minus cōi adherebit. Id aūt quō fiat ex declaratione appositionis per participiū ens aut relatiuū q̇ q̄ qđ: conspicit nam verbū ₇ ei postpositū adiectiuū in declaratione ꝑcedenti conformabit. Hiero. Tigrides horridū animal sitiētes sunt hūanū sanguinē: sic declarat. Tigrides entes horridū aīal sunt sitientes. Mantua. Hec pater: ₇ mortē mox implacabile monstrum hactenus obuinctā. Ordina. mortē entē implacabile monstrū mortē inquaꝫ hactenus obuinctā. Verg. Ite mee quondā felix pecus ite capelle. O capelle quondā mee entes felix pecus ₇c. Qđ aūt Mātuanus dixit. Dona dei carmē nitidū facūdia prestās. Mittit ex astris a superisqꝫ dat. inusitatū videbit: nisi zeugmatice ordines carmē nitidū mitti ex astris. ₇ facūdia prestās mittit ex astris q̄ sunt dona dei ₇ qꝛ cōiūgi hec nō possunt seruata latinitate: ideo nullo modo opinor ibi esse appositionē: sed aliā figuratā locutionē. vt apud Horatiū. Fluuius accī ambulat ex caprius rauci. Inuenies contra grāmaticorū precepta vbi minus communi prepositio verbum conformatur magis communi. vt vulgus diceret. Athene oppiduꝫ

grecie, quondã florentissimũ sunt dirupte. At non ita loquitur Plinius. li. nat. hist. Uulciniũ oppiduz Tuscorum opulentissimum: totũ concrematũ est fulmine. Et li. xxxi. ca. ij. Tungri ciuitas Gallie fontez habet insignẽ singularis numeri, est habet

Appositio est figura

¶ An appositio est figura? Etiam. Quare? Quia appositio est

arte aliqua inouata dicendi forma. nouata a trito vulgi: ⁊ inueterato loquendi mõ remota. ⁊ ita elegãs: lz aliter videat̃ Nebris. verbi grã. Uulgus imperitũ sine appositione diceret / Aristoteles: q̃ fuit homo doctissimus multũ pfuit mundo. At elegans vir per appositionẽ dicet: Aristoteles homo digna doctrina preditus humano generi plurimũ pfuit. ¶ Qd est vitiũ in appositione: ⁊ q̃ rõnes excusantes? Nõdum in scirpo queris: qꝛ nihil vitiũ est sz elegãtie plurimũ. ¶ Argumẽtoꝛ scdm Donatum. Figura est vitiũ rõne excusatũ. ergo in appositione est vitiũ. ¶ Rñdeo. Figura vt definit̃ a Donato capit̃ strictius: ꝙ quũ appositionẽ euocationẽ ⁊c. pcedim9 esse figuras: qꝛ solũ definit figurã vt conueniat grãmatice pmissiue: ideo cepim9 definitionẽ Quintiliani. Figura est arte aliqua nouata dicẽdi forma: vt molẽ magalia quõdã. Dic molẽ q̃ fuit olim magalia: figura nõ erit: qꝛ nihil arte nouatũ: nihil a primũ se offerente rõne remotũ. ¶ Argumẽtoꝛ. In appositione est vitiũ qd substãtiuũ fungit̃ officio adiectiui: vt arboꝛ querc9 p arboꝛ quercina. ¶ Rñdeo: fungi alterius officio: nullũ est vitiũ. Quia tunc hic esset vitiũ A laudato laudari tuc ũdũ est: vbi infinitiuus fungitur officio ntl. ¶ Argumẽtoꝛ rursum. In appositiõe est vitiũ: qꝛ duo substãtiua ponũtur in eodẽ casu ⁊ videt̃ alterum debere in gtõ poni. vt liber Petri. ¶ Rñdeo. deberet alterũ poni in gtõ: si ptinerent ad diuersa. sec9 in eodẽ casu cum elegantia ponũtur. ¶ Argumẽtoꝛ. Nebrissensis: ⁊ Sulpiti9 / mltiqꝫ aliĩ: ponũt vitiũ rõne excusatũ in appositione / euocatione ⁊c. ergo in appositione est vitium. ¶ Rñdeo illi suã hñt oppinionẽ: nos nrãz ⁊ põt vtraqꝫ defendi: ⁊ vitiũ rõne excusatũ non est vitiũ: nos tñ malum9 dicere nullo mõ esse vitiũ. ¶ Quotuplex est figura Triplex. Dictionis / locutionis / ꝯstructionis / Quid est figura dictionis? Que in dictione fit: vt syncopa: apocope: apheresis: epẽthesis ⁊ silr̃s Quid est figura locutionis? Que circa loquendi aliquẽ modũ nõ circiter ꝯgruitatis rr̃am versat̃: vt sine Cerere ⁊ baccho friget ven9 est metonymia. qꝛ inuẽtoꝛ p inuẽto capit̃. Quid est figura cõstructionis? Que circa grãmaticas ꝯstructiones versat̃. vt appositio euocatio ⁊c. ¶ Quot sunt figure ꝯstructionis? Octo. Que? Appositio / euocatio / ꝯceptio / vel syllepsis / ꝓlepsis / zeugma antiptosis synthesis synedoche. ¶ Quot harũ elegãtes sine vllo vitio? Quinqꝫ. Que? Appositio euocatio / cõceptio / ꝓlepsis / zeugma. De his nũqꝫ more trima [illegible] si quis querat sunt ne ꝯgrue. Arboꝛ laurus. Ego petrus sedeo ⁊c. di [illegible] nõ simplr̃ sz figurate qꝛ tñ sub grãmatica pceptiua sunt ꝙ he ego lego. vir alb9. Antiptosis ⁊ synthesis plerũqꝫ vitiũ hñt rõne excusatũ. ⁊ sunt sub grãmatica permissiua. vt synedoche de quibus oĩbus in sequentibus doceberis.

Figura triplex.

¶ Euocatio.

Siternam prime des: totum sit tibi prime.
Siqꝫ secunde desternam: totum esto secunde.
Pauper ego canto. Luca vix maximus audi.

¶ Qñ immediate prime vel scđe psone iungit̃ tertia: tota orõ est prime vel scđe persone per euocationẽ. ideo verbũ erit prime vel scđe persone. vt ego pauper cãto. Tu diues trepidas. ¶ Cur dicis immediate? Quia non põt intercedere cõiunctio quia persone hic ad eandem rem pertinent. posset tamen adesse coniunctio. si due tertie persone connecterent̃ vni prime: aut scđe: vt ego pauper ⁊ indoctus nescio quomodo victũ mihi ꝯparabo. ¶ Quid est euocatio? Continua tertie persone ad primã vel secundã reductio elegans. vt ego Joãnes sedeo. hic tertia persona Joãnes reducitur ad primã personã ego. qꝛ verbũ est prime persone. Continua. i. sine coniunctione intercedente. ¶ Argumẽtoꝛ. Dicit Plaut9 in amphi. Neqꝫ lacte lacti magis est simile. ꝙ ille ego similis est mei. hic prima persona ego reducitur ad tertiam qꝛ vbũ est tertie persone. ergo regula tua est falsa. ¶ Rñdeo. regula debet intelligi qñ prima vel scđa psona declarat̃ per tertiã ⁊ nõ ꝯtra qꝛ debet esse appositio q̃dã ⁊ declarari per ens: vt ego paup sedeo. i. ens ego paup. aut q̃ sũ paup. ita vt prima vel secunda persona pcedat. qd cõtra fit in Plauto yti ⁊ hic. Alter ego me summe ama

* Improprietatẽ in hac figura plerisqꝫ ꝙ esse dicunt qd cuz dicim9 ego Joãnes lego ioãnes qd alr̃s nomen est tertie psone sic cedent pno mihi pme persone ꝙ vbũ huic non ille reddituꝛ qua z impropietatẽ sic excusari dicũt qm verbum sp digniori rñdere debet.

¶ An euocatio est figura: Etiã Quia est arte aliqua nouata dicẽdi forma. ¶ Qđ est vitiũ: nullũ. Argumẽtor: in euocatione verbũ pñe: vel secunde psone hʒ suppositũ tertie psone ergo aliqđ est vitiũ vt ego Joãnes sedeo. Sedeo est psone pñe: ꝛ Joãnes tertie. ¶ R̃ñdeo. Joãnes nõ est suppositũ: sʒ hoc totũ: ego Joannes: q: iaʒ ego Joãnes: ẽ pñe psone p hãc rl'am. Sit tertia psona iũgat pñe vl' scđe sine medio cõiunctionis: tota oĩo erit pme vel scđe psone: q: tertia vt indignior ab aliis euocat. ¶ Scđa rñsio põt esse hec. Joãnes in dicta oĩone nõ est tertie psone: sʒ pme: q: candẽ significat rẽ quã ego. ¶ Sed iust⁹. Ergo nõ est reductio tertie psone ad pmã vl' scđaʒ. Mẽdose colligis: q: Joãnes p se: ꝛ añtq̃ ꝯiungit pme vl' scđe persone fuit tertie psone: ꝛ in tertia psona reducit ad pmã: vl' scđaʒ personã: ꝛ p euocationem fit pme vl' scđe psone. ¶ Probaret dialectic⁹. Joãnes hic. Ego Joãnes scribo: esse prime psone: q: solũ Joãnes est subiectũ: q: syncategorema non est pars subiecti a quo propositio denolatur (vt sñdicã) quanta velut ego homo disco. ergo Joãnes est prime persone: q: subiectum ꝛ copula semper sunt eiusdem persone.

Quatuor euocatiõi necessaria

¶ Quot sunt in euocatione necessaria? Quatuor. Que? Persona euocans / Persona euocata: absentia coniunctionis: ꝛ verbum persone euocanti conforme. Persona euocans est prima: vel secunda persona. vt ego / nos / tu / vos. Persona euocata: est tertia persona. vt Joannes.

¶ Quot modis persona euocans: ꝛ euocata põt esse diuersorum numeroꝝ? Quatuor. Primo vbi idem de se plr loquit vt nos. Carolus diuina grã Francorũ rex mandam⁹ ꝛc. ita loquunt xp̃iani apđ alios nõ inueni. Rebeli⁹ censet oĩones eiusmodi esse penit⁹ ineptas nec ego sic loq̃ vellẽ. ¶ Scđo vbi alterũ singlari nũero caret aut saltẽ heteroclitũ est vt ego delitie tue canto. ¶ Tertio in collectiuis. Oui. vij. met. Ppl's superamur ab vno. vix q̃ viro vbi psona euocans nos subauditur q: sensus est nos ppl's ꝛc. Pli. in pfa. nat. hist. Magna pars studioꝝ amenitates querim⁹. ordina. nos magna pars. Ver. Nos tua pgenies (celi q̃bus annuis arcẽ) pdimur. ¶ Quarto in distributiuis vt apđ Ouiđ. in magnis lesi reb⁹ vterq̃ sumus persona euocans nos intelligit quia sensus est. nos vterq̃ sumus lesi. nisi malis sic ordinare. Nos sumus lesi: vterq̃ in magnis rebus: supple lesus est.

Euocatio explicita.

¶ Quotuplex est Euocatio? Duplex. Explicita ꝛ implicita.

Defende me tu vir optimus

Euocatio implicita

Aue Cesar summus impator

¶ Quid est euocatio explicita? vbi psona euocãs cũ euocata exprimit vt ego Apolonius scribo. Tu petrus ludis. In sacris. Ecce ego Joannes vidi alterũ angelum Ego deus tuus viuo. Titus Liui⁹. j. ab vrbe Audi tu ppl's Alban⁹. Potes etiã dicere sine figura. tu Appolini scribis. teste Prisciano vt p euocationẽ. Defende me tu vir optimus vel sine figura: defende me tu vir optie. sic Tace tu hõ imperitus vl' tace tu hõ imperite. Ubi ntũs est pp̃ter pnomen tu intelligit participiũ ens: teste Ualla sic Tace tu ens hõ imperitus. Tolle pronomen tu. Et male dixeris Tace homo imperitus quia dicẽdũ est. Tace homo imperite. sic docet Ualla. ¶ Quid est euocatio implicita? vbi psona euocans subaudit vt pctõres te rogamus audi nos. hic in persona euocata pctõres subaudit persona euocans nos. sil'r hic. Aue Cesar summus Impator intelligit tu ꝛ participiũ ens: q: sensus est teste Ualla. O Cesar tu ens summus Impator aue. Ea aũt subauditio licite fit vbi adest vctũs. vt quo tendis Enea extrem⁹ olim Troianoꝝ. sic ordina. O Enea tu ens extrem⁹ olim Troianoruʒ quo tendis. Possis sine euocatione dicere: sed nõ tam elegãter teste Ualla. Quo tendis Enea extreme olim Troianorũ: Aue Cesar sũme Impator. sic optime dixeris. Salue Antoni vir integerrimus vel integerrime. sic defendit illud. Dñe dñs nr̃ q̃ admirabile est nomẽ tuũ in vniuersa terra. hec ex libro. iij. elegã. Ualle. vbi ait dici male p pnomẽ cuʒ vnico ntõ. Qui facis tu seruus. nisi sic loquamur. Qui sedes inter dños seruus. Dicit preterea innsitate locutũ esse Pli. vij. nat. hist. ca. xxx. vbi ad Cice. ait. Salue prim⁹ olim parens patrie appellate. Nebrissensis dicit ntm̃ prim⁹ p vctõ. prime poni. Põt etiã esse figuratũ: ꝛ ita ordinari. Salue o Cicero appellate patrie parens: primus subandi qui es sic appellatus. Ita Lancilotus excusat illđ in sacris. Popule meus quid feci tibi. O popule qui es meus. vt apud Maronem. Nate mee vires mea magna potentia solus. Nate patris summi qui tela typhoea temnis. Ordo est. Nate qui solus es mee vires. ꝛ mea potentia. ꝛ q̃ solus temnis ꝛc

¶ Quot modis fit euocatio implicita? Duob⁹. Priore mō per nomē substantiuū: vt petōres te rogam⁹ audi nos. Calliopius recensui. Intelligitur ego: et Calliopi⁹ est propriū viri: sed per viri ꝓpriū: sic raro in prosa loquimur. Da authoritatē istius modi. Silli⁹ lib. vij. Dictator capere arma veto. i. ego dictator veto. Teren. Calliopius recensui. i. ego Calliopi⁹. Ita appollonius de se recte dicit Appolonius scribo. ¶ Argumentor. Priscianus dicit soloecismos esse: si q̄s dicat appollonius scribo. Appollonius scribis: ergo male dicis sic recte posse dici. ¶ Rn̄deo. Priscian⁹ intelligit si quis de Appollonio loquatur: nec intelligat ego: aut tu. Tamen vt dicimus poetica magis est hec euocatio. Oui. Hāc tibi Priamide mitto ledea salutem. i. ledea ego o Priamide mitto. Priamides. i. Paris filius Priami. Ledea. i. Helena filia lede. Idem. Penelope coniunx semper vlyssis ero. i. ego Penelope. Uerg. Corā quē queritis assum. Troius Eneas. i. ego Eneas Troius assum. ¶ Posteriore modo, per adiectiuū fere quodcunq;: vt gaudeamus oēs in dn̄o. i. nos oēs. multi vnū corpus sumus. i. nos multi. laudes Christo redēpti voce modulemur supplici. i. nos redēpti modulemur. Uniuersi sumus te fortiores singuli vero debiliores. habētes victū et amictū: his contenti sumus. Da authoritatem. Uirg. Nō ōia possumus omnes. Cice. omnes trahimur: et ducimur ad sciētiā cupiditate glorie. Uirg. Et letū cūcti celebrem⁹ honorē. Ouid. Si qua voles apte nubere, nube pari. Hora. Idē indignor. ¶ Sepe creditur Euocatio vbi nō est: q: adiectiuū a tergo ꝑbi regit vt nudus egressus sum. Hora. Ego primus ambos inueni et c. Fit ne euocatio per relatiua qui/que/qd: et per ipse? Nō q: dicūt doctissimi hec omnis esse persone vt ipse lego: ipse legis: ipse legit. et propter discretionē tamen dicimus. ego ipse lego. i. ego solus: aut ego et nō alius ꝑ me. qd inepte dicūt ego ꝑsonaliter te diligo qui bonas l̄ras amas. Quinti. li. ix. In vidi inest ipe. i. in ꝟbo prime ꝑsone: prima ꝑsona subaudit̄. De relatiuoꝝ ꝑsonis in regula relatiui et anteceden tis latius disceptaui. Euocatio grece dr̄ eclesis. ¶ Da euocationē vbi prima persona euocat scdām? Nō pōt dari. Cur ita? Quia in euocatione ꝑsona euocata et euocans debēt ꝑtinere ad candē rem: at pma et scda ꝑsona semꝑ ad diuersa pertinent.

*Euocatio implicita quotmodis fiat.

Appollonius scribo.

*Euocatio an fiat per relatiua q̄/q̄/qd ipse, ipsa ipsum.

* Qui et ipse oīz sūt ꝑsonaruz.

Conceptionem parasceue.

Que per et: aut socias iungo: dant rite valorem

Pluralem. Sic cum pro coniungente repostum.

¶ Copulatū per cōiunctionē copulatiuā: et: atq; et c. et per prepōnē cū pro et: valet dictionē p̄l'is numeri: vt tu et iste. i. vos. ego tuq;. i. nos. Petr⁹ et Joānes. i. illi. Jō verbū vel adiectiuū aut relatiuū erit p̄l'is nūeri. vt. Joānes et Petrus ludūt quos video. Uirgil. et Ouidius sunt docti. Bertha cū Chatarina sunt pulchre. Hoc posses dicere: et sepius quidā Bertha cū Catharina est pulchra. vt Hora. ꝑ pl's mecum desiderat. dicēs in arte. Tu qd ego et ppl's mecū desiderat audi. ¶ Argumentor. in sacris dr̄ caro et sanguis nō reuelauit tibi. vespere et mane dies vnus. hic copulatū hz verbuz singularis numeri. ergo regula tua est falsa. ¶ Rn̄deo regula dz intelligi dum copulata diuersa significāt nō vnū cōstituentia. Ideo dicendū est: aīa Socratis et materia eius est Socrates. ita respōdēt quidā: nec habeo cur contradicā: q: ex veteribus nec diuersa nec similia afferre nō queo. Similiter excusant illud/ Legere et nō intelligere: est negligere. Anima rationalis et corpus vnus est homo.

¶ Da authoritatē ꝑ cū. Oui. Ilia cum Lauso de numitore sati.

id est, ilia et lausus sati. i. nati/de Numitore. Ilia fuit mr̄ Romuli filia Numitoris soror lausi. Apule. lib. iij. de equo suo loquens. preclarus ille vector me⁹ cū asino capita cōserūt: in meāq; perniciē illico cōsentiūt. Idē lib. x. postq̄ finitū est illud Paridis Judiciū: Juno quidē cū Minerua tristes et iratis similes scena redeunt: indignationē repulse gestib⁹ professe. Uirgi. ij. enei. Diuellimur inde Iphit⁹ et Pelias mecū lz posset excusari: vt sit zeugma: et sensus sit. nos diuellimur inde Iphit⁹ et Pelias diuelluntur mecū. Idē in. j. ene. Cana fides et vesta: Remo cū fratre Quirin⁹ iura dabunt. i. remus et frater Quirin⁹ iura dabunt. nec iuuat q̄ ꝑcedit Cana fides, et vesta: q: Serui⁹ ait subaudi erit: vt sit per se sensus ꝑfectus Cana fides erit tūc: et vesta. i. religio erit tunc. ¶ Ex dictis patet cū aliqn̄ reddere valorē pluralē: lz raro.

Cū dat valorem plurulem.

Itaqꝫ latine dixit Alexander. Tu mecū iuste debem⁹ iura tenere. vsitati⁹ tñ dr̄. Tu mecū debes iura tenere. ¶ Et, ⁊ qꝫ ⁊c. capiunł dupl'r. Prius cōiungūt dictiones: et sic de eis data est dicta regula. ⁊ intelligitur aliqñ p figurā asyntheton. Terē. Dū eta metus magister ꝓhibebāt. Tit. Li. j. ab vr. palatinū Romul⁹/Rem⁹ Auētinū ad inaugurandū tēpla capiūt. Flor⁹. Hoc Scipio de Annibalis/ Annibal de Scipionis exercitu ꝑdicauerāt. Qñqꝫ multiplicał cōiunctio. ⁊ dr̄ Polysintheton. vt et ego ⁊ Petrus ⁊ Paulus currim⁹. ¶ Posterius ꝯiungūt ꝍones: sic Alexāder dixit. Tertius ⁊ sextus hꝫ is. i. terti⁹ hꝫ is: ⁊ sextus hꝫ is. Aliqñ intelligił. Iuue. Nil rhōbus: nil dāma sapit: hoc mō ꝯiunctio nō reddit valorē pl'em: nec vnqꝫ sic facit cōceptionē sed bñ zeugma. Quō differūt et/ ⁊ qꝫ? Et ponił in medio veluti: ego ⁊ tu disputamus: nisi metri grā. Uirg. Thestylis ⁊ rapido fessis messorib⁹ estu ⁊c. i. ⁊ Thestylis. Idē. enei j. A tergo ⁊ longū per valles pascił agmen. i. ⁊ a tergo teste Donato: preponitur etiā vbi geminał. Cic. Sustulimus manus ⁊ ego ⁊ Balbus qꝫ post ponitur: vt ego tuqꝫ sedemus. Quot modis qꝫ pōt in medio poni? duob⁹. Priore qñ geminał: ⁊ fere in carmine. Ouid. Mulciberis capti Marisqꝫ venusqꝫ dolis. Inepte omitteretur ſm qꝫ. ideo male dixit Alexāder teste Ual. Dāt duo bos impos cōpos custosqꝫ sacerdos: qꝛ dicere debuit: custos sacerdosqꝫ: aut custosqꝫ sacerdosqꝫ Posteriore: qꝫ ponitur in medio: qñ illico sequił ⁊: vel atqꝫ. Uirg. Dixitqꝫ: ⁊ plia voce diremit. hoc inuenitur aliqñ etiā in prosa. Cor. Taci. Trāsire Rhenū tutorqꝫ et classic⁹. Idē. Tutorēqꝫ ⁊ classicū ad pulse lintres vexare. i. vexabant. Cōiunctio disiunctiua aliqñ copulatiue vim habet: ⁊ sic facit aliquādo valorē pluralē In sacris. Uir siue mulier: quū fecerint votū. Si frater aut soror nudi fuerint. Inuenił id apud Ouidiū: sed precedēte negatione. Nō mihi venistis Sene. Lede ve docēde. Nec neqꝫ etiā reddunt valorē pluralem. Teren. in Ecira. Qñ nec gnatus: nec hic n ibi quiesqꝫ obtēperāt. Et alibi. hec Si neqꝫ ego neqꝫ tu fecim⁹ nō siuit egestas Facere nos. Conceptionū parasceue. i. ad cōceptiones noscendas ꝑparatio. Hinc apud iudeos dies veneris parasceue dr̄: qꝛ ꝑparant tūc ad sabbatū sibi necessaria. Ualor oris. putant inepte dici: sed Calepinus recte dici docet per Plinium.

¶ Cōceptionis regula

Personam atqꝫ. genus semper dabimus mage digno.

Prima quidem reliquis prestat. terneqꝫ secunda.

Masculeum reliquis prestat. neutro muliebre.

Prima ꝑsona ordine nature est dignior secūda ⁊ secunda tertia. ¶ Copulatū equipollēs vni pl'i est eius ꝑsone aut gñis cui⁹ est pars dignior p cōceptionē. Exēplū. de ꝑsona. vt ego ⁊ tu: ego ⁊ ille est prime ꝑsone: qꝛ ego est pars dignior Nā ꝑma ꝑsona cōcipit scdam ⁊ tertiā p r'lam. Prima quidē reli. ⁊c. Ideo dicemus: ego ⁊ tu disputam⁹: verbū est pl'is nūeri: qꝛ ego ⁊ tu equipollet vni pl'i. Item tu ⁊ Petrus luditis. qꝛ scda ꝯcipit tertiā p r'lam. Terneqꝫ scda. Tertia aūt semp: vt indignior ꝯcipił nūqꝫ ꝯcipit. Tu mecū gaudem⁹ aut sine figura: tu mecū gaudes ⁊c. Ipse ⁊ tu legim⁹ qꝛ ipse est ois ꝑsone: vt qui/veluti. Lego librū q ⁊ Petr⁹ studemus. Raro tñ inuenies eiusmodi locutionē. Exēplū de gñe: vt Petrus ⁊ Anna est pl'is nūeri per valorē masculini gñis: qꝛ pars dignior Petr⁹ est masculini gñis. nā masculinū cōcipit femininū ⁊ neutrū ⁊ nō cōtra. ideo dicimus Petrus ⁊ anna sunt pij. Dñs ⁊ mācipia sunt pugnaces. Da regulā Masculeū reliquis prestat. femininū cōcipit neutrū: vt Leena ⁊ scortū sunt impudice. Da regulā. Neutro muliebre.

¶ Cōceptio qd est? mediata indignioris ad digni⁹ reductio. vt ego tuqꝫ dam⁹ ⁊c. Quare dicis mediata: qꝛ explicite vel implicite mediat ꝯiūctio vł ꝑpositio. Quotuplex est ꝯceptio? Quadruplex: ꝑsonarū/ generū/ numerorū/ casuū.

Cōceptio. Quid est cōceptio ꝑsonarū? ꝯceptio in q ꝑsona a ꝑsona ꝯcipił. vt ego tuqꝫ damus.

Cōceptio personaꝝ. Quotuplex est ꝯceptio ꝑsonarū? duplex. directa ⁊ indirecta. qd est ꝯceptio ꝑsonarū directa? Que fit sine cū vt tu petrusqꝫ luditis. Quid est ꝯceptio ꝑsonaꝝ indirecta? que fit per cū: vt tu mecū gaudem⁹. Sulpitius aliter docet. nā directā cōceptionem vocat in qua diuersitas ꝑsonarū aut generū est: vt hic Annaqꝫ sunt albi. Indirectā vbi nō est generū aut ꝑsonaꝝ diuersitas. vt Petrus ⁊ Paulus ludūt: nobis magis

Cōceptio indirecta. placet hic nullā esse ꝯceptionē: qꝛ inter tertias ꝑsonas vna nō est dignior altera. ergo nō ꝯcipiēs nec ꝯcepta ꝑsona hic dici pōt. Aldus opinioni nr̄e in olb⁹ suffraga

dans de indirecta cōceptione hoc testimonium. Hāc tecū genitor cūctis celebrabit tieannis. & Diuellimur inde Iphitus & pelias mecū. Sctē Dionysi cū socijs tuis: ora p nobis: sine figura apte dr. Sctē Dionysi cum socijs orate pro nobis: bn dr si intelligatur ntūs tu: teste Tiberga. sic tn loqui nō auderā: qr idoneositas loqui non comperio: Badi⁹ vult recte dici. Sacer Dionysi & socij tui orate: vt tui veti casus si vt fuit aliqn teste Valla: & ego & quisqz aliqn/Diomede veluti. O & go felix/O qs qs voles inopiā. Utrū cōceptio personarū sit figura: etiā qr est arte aliqua nouata dicēdi forma. Qd est vitiū: que rōnes excusantes: Aquā e pumice postulas: qr nullū est vitiū sed ornatus plurim⁹. Argumētor. Uerbū pme vel scde psone hz in psonarū cōceptione suppositū tertie psone &c. vt ego & petrus ludim⁹ hic pma psona ludimus hz ante se tertiā psonā petrus. ergo est vitiū similiter hic. ego tuqz dam⁹: vbū pme psone hz ante se scdam personā. tu. Rndeo. in cōceptione vna dictio non est suppositū: sed totū copulatū qd est eiusdē psone cū verbo: & ita nihil est vitij.

Ego dīqz aliqn veti casus sunt

¶ Conceptio generū qd est: Conceptio in qua vnū genus concipit alterū. vt pater materqz sūt boni. Ptolome⁹ & Cleopatra sūt reges. Notaui ita doctissimus loqui: sed, neglexi inscribere. sic petr⁹ & Berta sunt textores. Bos & iumentū sunt ad psepe ligati. ita dixit Alexāder cū pl'ibus: Tardiuus diceret in neutro gñe ligata qr Uer. dicit. Atqz deos atqz astra vocat crudelia mater: sed parū efficaciter pbat: qr hic optime est hypozeugma. Passer & aquila sūt albi: puto nō inepte dici licet, sunt epicena. Dicit ne recte calam⁹ & papyr⁹ sunt mali: vix bn dicitur: qr in cōceptione generū coniuncta per et vel cū debēt significare res alatas. Aliter fere sempadiectiuū deberet esse neutri gñis: vt calam⁹ & papyrus sunt mala per regulā indifferētie que paulo post ponetur. Est ne cōceptio generū figura: etiā: qr est arte aliqua nouata dicēdi forma. qd est vitiū: & que rōnes excusantes: nullū vitium est. sed magna elegātia. ¶ Argumētor: in cōceptiōe generū adiectiuū discordat a substantiuo in gñe: ergo est vitiū: vt petrus & Catharina sunt albi. adiectiuū albi est masculini gñis: & Catharina feminini. Rndeo. substātiuū est solum Catharina: sed hoc totū petrus & catharina: qd est mascu. ge. & sic nullū est vitiū. Quid est cōceptio casuū: Conceptio q fit per cū: vt ego tecū ludimus. Quid est conceptio nūerorū: vbi plurale cōcipit singulare. vt petrus & isti ludūt. sic dicūt plurimi: sz Aldus affirmat plurale debere precedere. vt Sunt nobis mitia poma Castanee molles: & pressi copia lactis: alioqui fieri zeugma: vt ait. Quot in quaqz conceptione sunt necessaria: Quinqz. que: dictio cōcipiens/dictio concepta/copula/verbū vel adiectiuū/concordātia cū dictione concipiente nō cōcepta. Dicitur ne latine: Tu & ego currimus: qr teste Diome. ego est ppositiui ordinis. ideo teste Nebrissē. vix tolerabile est illud. Pater tuus & ego dolētes querebamus &c. Ego tn aliquando latinissimos locutos ita fuisse comperi. Titus Liui. vij. quarte decadis. pater ego fratresqz mei.

Cōceptio generum.

✕ Conceptio. generū an sit figura. Cōceptio. casuum. Coceptio nūerorum. Nebrissensis ait ordinez esse inuersum qui debuit esse Ego & pater tuus dolentes q̄rebamus &c.

¶ Regula indifferentie.

Sint tres absqz anima: ponitur mobile neutrum.

¶ Quotiescūqz substātiua rerum inalatarū cuiuscūqz gñis cōiungunt ad adiectiuū vel demōstratiuū vel relatiuū pl'e. ipm erit neutri ge. fere semp. vt calce⁹ & subucula sunt detrita. penna & attramētū sunt scribēti necessaria. mors & pestilētia sunt fugiēda. Quare dr rl'a indifferētie: qr substātiua pñt sine differentia esse cuiuslibet gñis. Quare in rl'a dixisti fere semper: qr qn res sunt inalate: fit adhuc aliqn conceptio generū sz rarissime. Luc. Mēsuraqz iuris vis erat. hinc leges & plebiscita coacte. ita hñt ocelibri quos vidi & sic Priscianus legit postea Sulpitius Aldus &c. & ipse nō triuialis Tiberga vr sil'r locutus. Cic. in sopnio Scipionis Cōcilia cetusqz hoim iure sotiati q ciuitates appellant. Loquit ita sine dubio Iustin⁹ siue trog⁹ lib. ix. dicēs: Ola in eo & pfidia pari iure delectet. In sacris. Sol & luna obtenebrati sunt. Aliō est vbi sumūtur qsi res alate. vt in Apoca. Infern⁹ & mors missi sūt in stagnū ignis. Propter dicta Sulpiti⁹ de cōceptione generū dat hoc exēplū. Uestis & aurū sunt pciose. qd multo elegātius prl'am indifferētie diceret: vestis & aurū sūt pciosa. ¶ Da authoritates pro regula indifferētie. Uir. in buc. Daphnidis arcum fregisti & calamos: q tu puerse menelca. Et cū vidisti puero donata dolebas. Cic. Eadē mēte cōprehēdim⁹ colorē: saporē: odorē: sonū q nūqz anim⁹ cognosceret in iure, in pmouēdis etas: maturitas: grauitas moz & lraz scietia sūt indrēda. Cor. Tacitus. Uinolētiā ac libidines grata barbaris vsurpās. Sallu. in iug. Ita & egritu

do pmixta sunt. Tit. Liui. v. ab vrbe. Labor voluptasq dissimillima natura: societate quadã inter se naturali sunt innexa. Sal in cat. Huic ab adulescẽtia bella intestina: cedes: rapine: discordia ciuilis: grata fuere. Idem. His genus: etas: eloquentia: ppe equalia fuere. In Aristotele. Requies & iocus in vita necessaria esse videntur In sacris. Virga tua & baculus tu⁹ ipsa me cõsolata sunt. Sensus & cogitatio humani cordis in malũ prona sunt. Grãdo & ignis mixta pariter ferebant. Sapiẽtia & scientia data sunt tibi. Mors & vita apposita sunt tibi. Caro cõcupiscit aduersus spm: sps autẽ aduersus carnẽ. hec em̃ sibi inuicẽ aduersantur. Lunã & stellas q̃ tu fundasti. sic victus & amictus sunt hoi necessaria. he & similes orones sunt elegãtissime: qz copulatũ rerũ inalatarũ equipollet vni pli neutri gñis &c. ¶ Quid si alterũ tm̃ significaret rẽ inanimatã? adhuc vt opinor locũ haberet regula indifferẽtie. vt Bertha & vestimẽtũ eius sunt vilia. Inuenies interdum id vbi vtrũq significat. rem animatã. Solinus. Polypus & Camaleon glabra sunt.

¶ Conceptio generum implicita.

Implicitam voces generum syllepsim: vterq
Est probus. At debent mas & femella notari.

¶ Qñ de viro & femina loqmur nõ expressis cõcipiẽte & cõcepto: per masculinũ fieri debet p cõceptionẽ generũ implicitã: vt vterq est pbus: de Petro eiusq vxore. vter horũ est femina: vter parentũ tuorũ est mortu⁹: hi sunt hoies. Quis fecit? aliqs fecit &c. semper oportet loqui de viro & femina. secus nulla esset figura. ¶ Quotuplex est conceptio generũ? duplex. explicita & implicita. Quid est conceptio generũ explicita? In qua gen⁹ cõceptũ & cõcipiẽs exprimunt. vt Joãnes eiusq vxor sunt pij. Et fit per oẽs casus. vt Petr⁹ & Anna sunt pulchri. Misereor Joãnis & Catharine pauperrimorũ. Fauco Joãni & Anne optimis. Diligo patrẽ matrẽq optimos. O pater materq optimi. Vtor familiariter Petro eiusq vxore optimis. ¶ Quid est cõceptio generũ implicita? In qua p masculinũ loqmur de viro & femina nõ expressis gñe cõcipiente & cõcepto. vt in Gen. Erat vterq nudus. De Adã & Eua dr sic null⁹ hõ currit testib⁹ Valla/Perotto/Aldo. Da authoritates. Oui. de Marte & venere. Impliciti laqis nudus vterq iacẽt. Idẽ de Deucolatione & Pyrrha. Vt tẽpli tetigere gradus procũbit vterq pronus humi. Virg. de Cupidine & Venere. Una dolo diuũ si femina victa duorũ est. Idẽ in Buco. Bisq die nũerant ambo pecus: alter & hedos. alter eorũ. s. nouerca. teste Seruio. nec nos moueat (inquit) q illa sit femina/ Nã in subauditione ponunt ea q̃ nõ possumus dicere: & scim⁹ q quoties hec duo gña iũgunt ppõderat masculinũ feminino. Hec ser. Ter. de. Eu. & Ethiopissa. Heus iubete istos foras exire quos iussi ocyus. In sacris. Quicunq vult salu⁹ esse opus est vt teneat catholicã fidẽ &c. ¶ Quot modis fit cõceptio generũ implicita? Quinq et semp dz de viro & femina fieri locutio. Nã de viris solis nõ esset figura de solis feminis esset soloecism⁹. ¶ Primo per distributiuũ: vterq est pb⁹: null⁹ horũ est grec⁹ ¶ Scdo p pticulare: vt alter horũ loqtur. ¶ Tertio p demõstratiuũ: vt hi sũt xpiani. ¶ Quarto per quesitiuũ: vt qs horũ mentit serũ. ¶ Quinto p substantiuũ: vt Latona peperit geminos. s. Appollinẽ & Dianã. Si de inanimatis loqmur: fiat p neutrũ gen⁹ qz implicite est regula indifie: veluti vtrũq est hoi vtile. s. aqua & ignis. Similiter vbi nõ de multis loqmur: sed multa vni conuenire significamus. Plaut⁹ in cistel. Vtrũq hec & multiloqua & multibiba est anus. Et in pseudu. Dic vtrũ specie ne an matrẽ te resalutem pseudule. rñdet pseudulus Charino. Immo vtrũq. Sic vtrumq es & doctus. & bonus. Syllepsis. i. conceptio.

Cõceptio generũ implicita.
*Conceptionis generũ ptitio
Cõceptio generum.
Syllepsis.

¶ Prolepsis.

In parteis totum partitur rite prolepsis
Cum verbo positum: tacitam quandoq videbis

¶ Propter totũ cũ verbo vel adiectiuo cõgrue cõstructũ in partibus verbũ vel adiectiuũ elegãter intelligit p plepsim: vt noluerũt venire: sz abierũt vn⁹ in villã suam alius ad negociationes suas. Hic ppter totũ inuitati latine positũ cũ verbo abierunt in partib⁹: verbũ ornate intelligit sic. vnus sup. abijt in villã suã &c. Verbũ vel adiectiuũ in ptib⁹ turpiter exprimeret. Itẽ vidi duos angelos vnũ ad caput alterũ ad pedes. hi metuũt. hic dñm ille magistrũ. Iterũ de adiectiuo. Petrus & Paulus sunt admodũ periti: hic pil. ille alee. Verbũ vel adiectiuũ totius aliqñ pulchre in fine

ponit̃. Iusti.xliiij. Nola pueris alteri Remo alteri/Romulo fuere: Sal. in ca. Exercitus hostiũ duo: vnus ab vrbe: alter a Gallia obstãt. putauit hoc dignũ notatu: lʒ aŭt de hoc vt de multis aliis (q̃tũ scio) meminerit nemo. ¶ Quid est totũ? dictio pl'is nũeri aut dictio collectiua: vt hoĩes/Petrus ꝛ. Paulus: q2 per valorẽ est pl'is nũeri Turba. vt turba viuit: hic caste: ille luxuriose. alij in auaritia: alij in ꝓdigalitate ꝛc. Exẽplũ de copulato. Vir. Cõpulerãtq; greges Corydon ꝛ Thyrsis in vnũ. Thyrsis oues: Corydõ. distẽtas lacte capellas. Tacuã q̃nq; videbis. Prolepsis ẽ aliq̃n implicita. Teren. Curemus equã vterq; partẽ. hic totũ nos intelligit̃ in ṽbo curem9 ꝛ partes ꝯtinẽt̃ in distributiuo vterq; ꝛ sensus est nos curemus vterq; sup. curet eq̃ ptẽ.

¶ Prolepsis qd est? Attributio proprietatis toti diuiso in suas partes que toti9 ꝓprietatẽ vario mõ cõtinẽt. vt oẽs studẽt: hic sciẽtie: ille pecunie alius veneri ꝛc. Totũ est oẽs: cui attribuit̃ ꝓprietas studemus q̃ in partib9 hic ille alius vario nomẽ cõtinet̃. ꝛ in hac definitiõe Sulpitij. nomẽ attributio regit. dtm̃ hui9 ṽbi. s. toti diuiso. ¶ Utrũ hic sit ꝓlepsis/Aquilarũ altera volauit ab oriente: altera ab occidẽte? Nõ: si proprie loquamur: q2 totũ nõ presumit̃ cũ verbo vl' cũ adiectiuo qđ vario mõ in partib9 cõtineret̃: posset tñ aliquo mõ dici ꝓlepsis. i. ꝑsumptio: q2 totum ante partes ꝑsumit̃. Et priscia. ꝓlepsim vocat. Sic Aldus ꝛc. gñaliter et minus ꝓprie nõ ꝓprie ꝛ stricte. Prolepsis dr a pro. i. pre vel ante: ꝛ lepsis acceptio hoc est preacceptio vel presumptio. Itaq; diuisiones logice nõ sunt ꝓprie ꝓlepses vt Sonorum alius vox alius non vox. Quantitatis aliud cõtinuũ aliud discretuʒ. ¶ Cauẽdũ in ꝓlepsi ne i tñ pluralibus simus incauti. vt dedi ad te ternas literas vnas pridie Calẽ. Janua. alteras in festo diui Stephani tertias. quarto Calẽ. Feb. Male diceres vnã alterã ꝛc. sed de hoc plura in regimine partitionis. Uarro tñ videtur aliter dixisse primo de Ana. Trine fuerunt athene: ab vna dicti Athenei: ab altera Athenienses: a tertia Athenopolyte ab vna subaudi earũ vrbiuʒ. nõ ab vna Athena. ¶ Quot necessaria sunt in om̃i ꝓlepsi? Quinq;. teste Sulpitio: totũ partes determinationes: proprietas ꝛ ordo. Proprietas est verbũ vel adiectiuũ: hec minime sunt in diuisione vbi totum per regimen partitionis in genitiuo regit̃. ¶ Quotuplex est ꝓlepsis? Duplex. explicita ꝛ implicita. Quid est ꝓlepsis explicita? Prolepsis in qua totũ ꝛ partes exprimũtur. vt duo hoĩes ascẽderũt ꝛc. Quid est ꝓlepsis implicita? ꝓlepsis in qua totũ intelligit̃ vel partes in adiectiuo cõtinentur: vt alter alterius onera portate. totũ vos intelligit̃ in portate: ꝑtes cõtinentur in alter. et est sensus: vos portate onera: alter alterius suple onus portet. Sallust. Cepere se q̃sq; magis magisq; extollere. Et in sacris. Uana locuti sunt vnusq̃sq; ad ꝓximũ suum. ¶ Quot modis fit ꝓlepsis implicita? Trib9. Primo totũ solũ subaudit̃: vt discimus tu grãmaticã: ego logicã. hic totũ nos intelligit̃ in discim9. Scđo ptes solũ intelligunt̃ vt nos discimus vterq; grãmaticã ptes ꝛ tu ego intelligunt̃ per vterq;. Tertio. Totũ ꝛ ptes intelligunt̃: vt laboram9 quisq; ꝓ se. alter alterius onera portate. ¶ Prolepsis est figura? Etiam. Quia est arte aliqua nouata dicendi forma. Quod est vitiũ in ꝓlepsi? q̃ rõnes excusantes? nihil vitij est: sed ornatus plurimũ. ¶ Argumentor in ꝓlepsi verbũ vel adiectiuũ discordat a nt õ vel a substantiuo: ergo est vitiuʒ. vt nos studemus: tu grammatice: ego logice. hic studemus discordat a tu et ego. ¶ Respondeo: non debet cum illis cõcordare quia nõ est illorũ verbuʒ. nõ eñ verbum vel adiectiuum totius est verbum vl' adiectiuũ partiũ: sed propter verbuʒ vel adiectiuum totius facile intelligitur verbum vel adiectiuum partium: vt nos studemus: ego scilicet studeo logice tu scʒ studes grammatice.

Prolepsis definitio.

Prolepsis duplex.

* Prolepsis aliud genus plerinq; ponũt cum id qđ posteri9 accidit aň tẽpus scribitur quale ẽ illđ. Uir. Lauinaq; venit Littora. lauiniũ eñi quẽadmodum Diomedes ꝛ Ser. dicũt nondũ erat q̃ tẽpore Eneas ad Italiaʒ venit

¶ Zeugma.

Unius est verbi ad diuersa reductio zeugma:
Aut adiectiui. Nihil hic nisi carmina desunt.
Iratus rex est: reginaq; non sine causa.

¶ Propter verbũ vel adiectiuũ congrue cuʒ aliquo casu aut substãtiuo constructũ in altero verbum vel adiectiuum facile subauditur per zeugma: vt quis fecit? ego. hic propter verbum fecit congrue constructum cuʒ quis facile subauditur feci in ego. ¶ Sum ita magnus vt soror mea. hic propter adiectiuum magnus cõgrue cõstructum cum subaudito ego: facile intelligitur adiectiuũ magna in soror mea. Similiter in his orationibus. Tauri mei ꝛ altilia mea occisa sunt. Carus est panis ꝛ

vinū. Nō sunt loquele neq₃ ſmones quorū nō audiant̄ voces eorū. Hebrei sūt & ego Mora. Tu q̄d ego & ppl's mecū desiderat audi. Verg. Hic illius arma hic curr⁹ fuit

zeugmat̄ & cōceptionis dr̄ia

¶ Quō differt zeugma a cōceptiōe? In zeugmate vna ppꝛietas diuersis tribuit̄: vni expꝛesse: alteri subaudite. In cōceptiōe vna ppꝛietas pluribus tribuit̄ eq̄ primo. Grāmatici aliq̄ cōceptionē cōfundūt cū zeugmate: q2 Nebrissen. dicit cōceptionē esse hic illius arma: hic currus fuit. manifeste zeugma est. nos has figuras semp distinguimus.

✱ Nebris. in hoc Mora. exēplo tu q̄d ego &c. nullam asserit esse figuram.

¶ Zeugma q̄d est? vnius proprietatis ad diuersa reductio: ad vnū q̄dē expꝛesse ad alterū intellecte: vt car⁹ ē panis & vinū. Ego sicut fenū arui. Quid est proprietas? verbū vel adiectiuū. Aliq̄n eadē or̄o pōt esse conceptio & zeugma diuerso respectu vt apd̄ Vir. Sūt nobis mitia poma Castanee molles & pressi copia lactis. Si totū copulatū sit suppositū verbi sunt erit cōceptio nūeroꝝ. Si vo ita ordines: mitia poma & castanee molles sunt nobis: & copia lactis pressi sup. est nobis. sic erit zeugma.

Eadē or̄o zeugma et conceptio diuerso respectu esse potest.

zeugma duplex.

Quotuplex est zeugma? duplex. locutionis & constructionis. ¶ Zeugma locutionis est vbi ppꝛietas expꝛessa a subintellecta nullo mō differt. vt sedet Petr⁹ & Paulus. Lu. Nil rhōb⁹ nil dāma sapit. ¶ Zeugma cōstructionis est in quo ppꝛietas expꝛessa aliquo mō differt a subintellecta. vt car⁹ est panis & vinū: hi ppꝛerāt & ego. Tu ludis & ille. zeugma dr̄ iugatio iūctura vel adiūctio. ¶ Quot sunt necessaria in zeugmate? Quinq₃. q̄? ppꝛietas vbū vel adiectiuū: duo substātiua: cōiūgunt & cōcordātia ppꝛietatis cū vno expꝛesse: cū altero intellecte. Qualis cōiūctio dz in zeugmate esse: copulatiua: aut disiunctiua? Quecūq₃ fere cōiūctio & multa aduerbia. ¶ Primo cōiunctio copulatiua: vt iratus rex est reginaq₃. ¶ Scd̄o disiūctiua: vt solus tibi vel pater meus.

An. Vel. Aut

Tu facias an ego parū refert. Marit⁹ est mal⁹ aut vxoꝛ. ¶ Quō differūt an vel aut. An q̄rit & dubitat. Vel & aut disiūgunt. i. alterū tm̄ fieri aut non fieri significāt: vt quot ibūt mecū: duo an tres? Nescio an Paulus viuat, an nō: non liceret hic ponere vel in qua re multi erāt apd̄ Cice. ad fratrē vr̄ vel ꝑ an capi: sed puto mēdū esse vitio librarioꝝ holm appꝛehendit: & in custodiā ephesi, tradidit sed in publicā vel in pistrinū: nō satis ex lr̄is ei⁹ intelligere potuim⁹. sic l declama. Quit. Presente vel absente pr̄e. mēdū est ꝑ an. Circūferunt̄ declamatiūcule an Fabū, sine dubio. In his est v̄tuosus qd̄ Valla dāna. & siuaūt ꝑ si nō. & Quo talione masculine qd̄ placeret Valle. Odientē participiū ab odio in raro vsu. arcitū supinū vel participiū ab arceo eq̄ rarū &c. ¶ Tertio. Cōiuctio & expletiua vt vapulabo parū: tu aūt vehementer. ¶ Quarto exceptiua: vt nullus studet nisi ego. ¶ Quinto ꝑ aduerbia multa: vt studes vbi ego. Sribis q̄n ego: nō ibis neq₃ ego. Tam ego te diligo: q̄ tu me. ambulas sicut ego &c. Fit zeugma ꝑ diuersa tp̄a. & Ditiores sumus q̄ heri. Diuus Paulus. Videmus nunc per speculū in enigmate tunc autem facie ad faciez.

zeugma ꝑ oēs, casus.

¶ Per quot casus fit zeugma? per oēs. exēpluz de ntō: vt carus est panis & vinū. de gtō. Neq₃ pr̄is misereris neq₃ auxiliaris. de dtō. neq₃ tibi nocui neq₃ iuui. de actō. neq₃ te adoꝛabo neq₃ supplicabo. de vctō. Salue Hyppolyte nō minus caste q̄ vlla v̄go. De abltō. neq₃ amica carere: neq₃ sine dāno habere queo.

Tibi neq₃ nocui neq₃ iuui. R'la Valle elegans.

¶ Dicitur ne latine: tibi neq₃ nocui neq₃ iuui? Minime. cur ita? Quia r'la Valle est verissima. Quoties post vnū adiectiuū: suppositū aut obliquuz bis posueris nec neq₃ & tū aut vel partiz: cōsimilē ve particulā cū duob⁹ substātiuis v̄bis: aut regētib⁹ necesse erit ambo substātiua v̄ba aut regentia illi vni adiectiuo supposito aut obliquo: in debitis accidētibus cōformari etiā si aliō exprimat̄: sec⁹ incōgrua atq₃ inepte fuerit or̄o. Jam hic tibi neq₃ nocui. neq₃ iuui: ponit̄ obliqu⁹ tibi an̄ neq₃ geminatū: & nō cōformat̄ vtriq₃ v̄bo: q2 iuui tibi nun̄ nō dr̄. ergo ē or̄o incōgrua. Hāc r'lam declarat Badi⁹ pulchre apd̄ Senēcez. Exēplū de adiectiuis vt incōgrue dixeris. Nulla est dicenda v̄go corrupto vel corpe vel mēte. habes prestans & ingeniū & formā neq₃ est zeugma. dic ergo. Corrupto vel animo vel corpore. vel sic. vel corrupto corpore vel. mente: aut corpore vel mente corrupta: et sic erit zeugma: vt habes prestans ingeniū vel formā. Cice. videt̄ semel aliter loqui. Sed Valla reijcit vitiū in librarios. Exemplā de supposito, Tu neq₃ legis: neq₃ me legere permittis: hic incōgrue diceret̄. Tu neq₃ legis: neq₃ abs te legere ꝑmittor de obliquo. Tibi neq₃ offui neq₃ ꝓfui: male v̄o sic tibi neq₃ offui: neq₃ iuui. ¶ Trib⁹ modis vitatur hec incongruitas. ¶ Primo preponēdo particulā adiectiuo supposito aut obliquo: vt neq₃ tibi offui: neq₃ iuui. & est zeugma: neq₃ tu legis: neq₃ a te legere permittor. ¶ Scd̄o nō geminando particulā vt nulla est virgo corrupto corpore

vel mente: et est zeugma. ¶ Tertio seruãdo regulã. Aliqñ incongruitas parũ percipitur: sed nõ minus oratio est inepta, veluti. Tu hec omnia partim ex literis meis dices: partim te nuncius docebit. dicendum fuerat: partim ex nuncio

¶ Quot sunt species zeugmatis? Tres. Que? Hypzeugma vel prozeugma, mesozeugma, et hypozeugma vel hysterozeugma: latine zeugma a superiori. zeugma a medio zeugma ab inferiori. ¶ Quid est prozeugma? In quo verbũ vel adiectiuũ ponitur in principio. De verbo in euãg. Stabat Joãnes et ex discipulis eius duo. Erũt signa in sole et luna: et in terris pressura gentiũ. Virg. Silet ois ager pecudes pictecque volucres. ¶ De adiectiuo in sacris. Beatus venter qui te portauit: et hubera q̃ suxisti. Repletũ est gaudio os nostrũ: et lingua nostra exultatione. Assum pro petro et duob[us] filijs zebedei. Turbat[us] est rex herodes et ois hierosolyma cũ illo: zeugma est cõtra quosdã credẽtes hãc orõnẽ esse ineptã: qr Valla dixit hierosolyma non nisi pluraliter reperiri: qd taliũ esse ostendi in heteroclitis, et amplius ostendere possum. Pli. lib. vij. natu. histo. ca. xxiiij. Amplectit[ur] Babylonẽ, idumeã, Samariã, hierosolymã et c. Solinus. Judee caput fuit hierosolyma sed excisa est. Similiter inuenies apud Cice. in orõne pro Flacco. Itaque si me audies nũque Vallam adeo miraberis: vt quicqd ille vel nõ inueniri dicat vel se nõ inuenisse vel nõ latinũ vel nõ satis esse tersum: tu credas prorsus esse barbarũ: quin cõtra Fabianũ illud semp cogites. Sũmi sunt, hoies tñ. Verba Quintiliani vere aurea li. x. sunt hec. Neque id statim legẽti persuasum sit oia q̃ oẽs authores dixerũt vtique esse pfecta. Nã et labant aliqñ: et oneri cedũt: et indulgẽt ingeniorum suorum voluptati. Nec semp intendũt animũ: nonnunque fatigant[ur]. Quũ Ciceroni dormitare interim Demosthenis ora tio. versũ etiã Homerus ipse videat[ur]. Sũmi enĩ sunt, hoies tñ: acciditque his quicqd apud illos reperiunt dicendi legẽ putant: vt deteriora imitent[ur]. id enĩ est facili[us]: ac se abunde sil'es putant si vitia magno consequant[ur]: Modesto tñ et circũspecto iudicio de tãtis viris pnunciandũ est: ne qd plerisque accidit damnẽt q̃ nõ intelligunt. Hec Fabi[us] eloquẽtie lumen. cui cõcinit horatianũ illud. Quãque bon[us] dormitat Homerus. Admiramur maxime Vallã, q e barbarorum manu latinitatẽ: vt Camillus olim Romã liberauit: et vt semel dicã per Vallã pdidicimus latine. aliqñ tñ vt homo labore lassus defecit. ¶ Vñ dr prozeugma? a protos primus et zeugma: qr proprietas primo loco ponit[ur]. Dicitur etiam hyperzeugma: ab hyper. i. super et zeugma.

Protozeugma

* Vicit pudorẽ libido, timorẽ audacia rationem amentia.

Hierosolyma.

* Sũmos authores aliquãdo decipi et errare.

¶ Mesozeugma quid est? In quo verbũ vel adiectiuũ ponitur in medio. De verbo. Cor Tacitus. Mediocris poetas nemo nouit bono pauci. idem per zeugma locutionis. Vina erũt donec hoies. in sacris. Qui confidũt in dño sicut mons syon. Ipse fecit nos et nõ ipsi nos. De adiectiuo in sacris. Si radix sancta et rami. Celi mouendi sun et terra. Unde dicitur mesozeugma? a mesos. i. medius et zeugma: quia proprietas ponitur in medio.

Val. laus.

Mesozeugma

¶ Hypozeugma quid est? In quo verbũ vel adiectiuũ ponitur in fine. De verbo. Virg. Nihil hic nisi carmina desunt. Teren. Id viso tu an illi insaniant. Ouid. Quid nisi secrete leserunt, phyllida syluę. Alexãder. Nõ i, sed reliqua precunt. In sacris. Ego sicut fenũ arui. Hora. Tu qd ego et pplus mecũ desyderat audi. De adiectiuo. Terẽ. Vtinã aut hic surdus aut hec muta facta sit. Idẽ vxor et liberi inuenti sunt. Cice. Seruate liberos fortunasque vras. In sacris. Caro et frater noster est. loquebant[ur] de Joseph. Vñ dr hypozeugma? ab hypo. i. sub: qr proprietas subiungitur. i. postponitur. Dicitur etiã hysterozeugma ab hysteron. i. vltimum.

Hypozeugma.

¶ Cum quo debet cõcordare pprietas in zeugmate? Cũ propinquiore: nisi fuerit aduerbiũ similitudinis aut cõparandi. Virg. Hic illius arma hic currus fuit. docet ibi qd dicit Seru[ius]. Virg. Nec deus hunc mẽsa dea nec dignata cubili est. In sacris. Neque sydus radio: neque mater filio sit corrupta. Val. max. lib. i. ca. vlti. De voce et motu deorũ immortaliũ hũanis ocl'is: auribusque percepto: ita hñt emendati codices: nõ de motu et voce. auth[or] Aldus. q̃re dixisti. nisi fuerit aduerbiũ similitudinis: aut cõparãdi? qr sic pprietas cõcordat cũ remotiori aut principaliori: vt ego sicut fenũ arui. Mõtes sicut cera fluxerunt. Aĩa nra, sicut passer erepta est de laqueo venantiũ. Ego recti[us] q̃ tu scribo: hoc tu ita prudẽter vt ego fecisses. hoc et ha

per nisi. Teren. Talē filiū nulla nisi tu pareret. Verg. causa metri aliter fecit dicens. Nihil hic nisi carmina desunt. Et Ouid. Quid nisi secrete leserūt Phillida sylue. Valla dicit in ꝑsa: dixisset deest ⁊c. ¶ Est ne zeugma figura? etiā. q̄r est arte aliqua nouata dicēdi forma. ¶ Quō est vitiū? Que rōnes excusantes: nihil vitij est: sed multum elegantie. Argumentor. In zeugmate verbū discordat a ntō: vt ego sicut fenū arui fenū est tertie ꝑsone: arui vero prime. Et adiectiuū discordat a substantiuo: vt carus est panis ⁊ vinū: carus est masculini generis: vinū autē neutri: ergo est vitiū. ¶ Respōdeo in zeugmate nulla est discordātia: q̄r verbū vel adiectiuū cōcordat cū illo cui adheret in declaratione. vt arui cū ego: carus panis: illud aūt a quo videt discordare nō est verbū vel adiectiuum: sed illud propter expressum facile subauditur. vt ego arui: sicut fenū: supple aruit. carus est panis et vinū. subaudi carum est. et ita nihil vitij est in zeugmate.

¶ Antiptosis.

Antiptosis erit: pro casu posito casum.

¶ Antiptosis est casus ꝓ casu positio sub aliqua ꝓprietate. Pōponi⁹ apud Noniū Quot letitias insperatas modo mihi irrepsere in sinū ꝓ letitie insperate. In scdā Joānis. Spero me futurū ad vos: ⁊ os ad os loqui: pro ore ad os. vbi parū latinū est teste Valla. Spero me futurū ad vos. Qui ait in Lucā. Fecit redemptionem plebis sue. gtīū pro dtō poni. Plau. in milite. Qui mille annorū viuunt: gtūs pro actō teste Nonio. sed pōt excusari: vt mille nummū. Idē in trucu. Alienis rebus curas: pro alienas res: teste Nonio. Cice. teste eodem. Moderari vxori: pro vxorē. Neuius. res vis hanc priuari pulchras. i. rebus pulchris. Plau. in pseudu. vino modo cupide. i. vini. Virg. ij. Geor. Illa ferax oleo. i. olei. Vn̄ dr̄. Antiptosis ab anti. i. pro: ⁊ ptosis. i. casus ꝓducit autē o. Est ne hic antiptosis. petrū ludit pro Petrus? nō. sed soloecismus: q̄r antiptosis debet hr̄e authoritatē pro rōne excusante.

*Antiptosis fit per oēs casus. Ver. v. ene. Cressa genus pholoe gemini cū hubega nati. Ntūs ibi pro gtō ponit. i. generis Cretensis.

¶ Per quot casus fit antiptosis? per oēs: demto. Liuius apud Priscia. Qn̄ duo cōsules eius anni alter morbo: alter ferro perisset. suffectū consulē negabāt comitia habere posse. pro duorū cōsulum. Salust. Multi qui de castris ꝓcesserāt: amicū alij: pars hospitem aut cognatū reperiebant: pro multorū. Cuius humilitatē dn̄s respiciens ꝟbo concepit ⁊ peperit. i. dn̄o respiciente. De gtō in sacris. Multa vidit oculus meus ⁊ fortiora horū: pro his. De dtō. Sisenna historia. iij. Saltui ac velocitati certare: pro saltu ⁊ velocitate: teste Nonio. De actō. Pōpo. Quot letitias insperatas modo irrepsere mihi in sinū. i. letitie. apud Cic. in orone de accusatore instituendo. Si quis iudices forte miratur me ad accusandū descenderim: me pro ego teste Asconio. vt notauit Curtius me⁹: sed nō est ita: q̄r me ponitur pro ego: sed regit a fronte ab infinitiuo descendere: q̄r dr̄. Si q̄s vestrū iudices aut corū qui adsunt forte mirat me qui tot annos in causis iudicijsq̄ publicis ita sum ꝟsatus: vt defenderim multos: leserim neminē: subito nūc mutata volūtate ad accusandū descendere. De vctō. Persi. Censorēve tuū vel q̄ trabeate salutas: ꝓ trabeatus: teste Priscia. De abltō. Plaut. in cas. hz. gladiū: sed duos q̄bus altero te occisurū ait: altero villicū. quib⁹. i. quorū Virg. x. ene. Concurrūt heret pede pes des dēsusq̄ viro vir. ꝓ pedi. In eo forte ratis celsi coniuncta crepidine saxi. Expositis stabat scalis: ⁊ pōte parato. ꝓ dtō crepidini teste Ser.

Ciceronis locus.

¶ Sūt ne nobis eiusmodi orones licite? Nō nisi in similib⁹ operibus eque parce.

Id genus. Oē genus

¶ Est tn̄ antiptosis quedā adeo ab oratoribus vsurpata. vt oib⁹ liceat et elegans habeat: veluti id genus: pro eius gn̄is. omne genus: ꝓ ols gn̄is. Gelli⁹ lib. xviij. Aristotelis libri sunt omne genus elegātie referti. Audiant hoc Aristotelis simie cōtemptrices elegātie. ff. de. fun. insi. l. quesitū. Lecticarios ⁊ ceteros id genus seruos. Dices etiā bene eius gn̄is: Pli. ix ca. xxviij. Mollia sunt loligo: sepia polypus: ⁊ cetera eius gn̄is. Quot illic hominū litigāt: ꝓ holes apud Terē. teste Prisciano. Nos recte vtimur: q̄r ꝑtitionis regimē est. Terē. Ex Andro cōmigrauit huic vicinie. i. in hāc viciniā. Idē. Quid mei faciā. i. de me. Quod alibi dixit. Quid illo faciemus. pro illi. nolim imitari. pendeo animi ꝓ alo optime dicimus: ⁊ elegāter cū Teren. in adel. loquemur. id ne estis authores mihi: pro eius rei. Et cū Cic. in . ij. de oratore. Satis superq̄ hoibus id etatis ꝓ eius etatis. plura in sequentibus audies. Eleganter etiā dicimus. teste Calepino. Quibus in extremis ꝓ in quorū extremo.

¶ Synthesis

Syn:besis haud vocem:sed cernit significatum
Rem magis inspiciūt ꝙ̄ vocem sepe poete.

¶ Oratio aliqñ congrua est sensu nō voce per Sythesim: vt populus clamant. turba strauerūt: cōgrue dicimus per sensum: quia populus ⁊ turba significant simul multos: ⁊ ita per significationē sunt pluralis nūeri: sed tales orationes nō sunt congrue ꝭm vocem: q2 populus ⁊ turba ꝭm vocem sunt singularis nūeri. ¶ Utrū omnes orationes per Synthesim sunt nobis licite? Nō. nisi in poematis: ⁊ historijs: ⁊ tum quoqꝫ cauendum est ne quid nimis. Apud oratores ⁊ in epistolis: vnqꝫ inuenies presertim apud Ciceronē ⁊ Quinti. Pliniūqꝫ. Ideo nō imitabor pseudocurtium in epistolis dicētem. Romanus exercitus: cupiunt te videre. Idez. Sertoriū Romanus exercitus constituerunt/ Gellius ⁊ Apuleius aliquando vtuntur synthesi: q2 nō oratores modo: sed omnigeni scriptores haberi voluere. Utuntur etiā aliquando synthesi in epistolis Neotericorū quidam: Philelph⁹/ Lancilotus/ Polytian⁹/ ⁊c. Ideo si parcissime fiat: nō vituperauero. mallem tamen cum Cicerone sine synthesi epistolas cōficere. Quod aūt nō omnia oībus licent: docet Cicero in Thusculā. dicens. Actius poeta quū dicit. Quū suū florem liberū inuidit meū: male latine dr. nos consuetudine prohibemur: poeta ius suū tenuit Et si beatus Gregorius dixerit (vt vult zenderus) mulier est vetus arma diaboli: nullo modo imitabimur.

¶ Synthesis quid est: Attributio proprietatis. vni vel plurib⁹ copulatis: quod fit non gratia vocis. sed significati. vt pars in frustra secant: idest aliqui: Unde dicitur: A syn: id est con: ⁊ thesis positio: hoc est gratia significati compositio vel constructio.

Non quod summū dixere imitabimur.

¶ Synthesis in adiectiuo et substantiuo.

¶ Quot modis contingit Synthesis in adiectiuo et substantiuo? Quinqꝫ. ¶ Primo ratione discernendi sexus. Ausonius: Anser erat quondā specioso germine feta. Plaut⁹ in Sticho. Audiui sepe hoc vulgo dicier: solere elephātum grauidū perpetuos decē esse annos Feta ⁊ grauida plerūqꝫ substantiue ponūtur. Uerg. Non insueta graues tentabunt pabula fetas. Idē dicit feto pecori ergo ⁊ fetus anser dicere possum⁹. ¶ Scdo rōne subauditionis: ⁊ pnestē sub ipsa subaudi vrbe. albula pota subaudi aqua. Terē. in plo. Eunu. Eas sed nō negat personas trāstulisse in Eunuchū suā. s. comediā: aut fabulā. de hoc pla in gñib⁹. ¶ Dixi in generib⁹ oppidorū nois feminina esse: tñ authores aliqñ terminationē respiciūt: vt illic etiā dixi. Liuius. iiij. tertie deca. Ut receptus Croto Brutorꝫ esset. sic Marti⁹ Narbo ⁊c. ¶ Tertio ratione collectiui. Gellius lib. j. cap. xxiij. Ad senatum postridie matrū familias caterua lachrymātes atqꝫ obsecrātes orant. sic pars pro aliqd apd historicos: ⁊ poetas frequētissime. Liui. j. ab v2. Maxima pars ab equitibus in flumen acti sunt. ⁊ lib. v. Pars per agros dilapsi: pars vrbes petunt finitimas sulmone illo duce. Sallust. in iug. Maxima pars vulnerati: aut occisi sunt. Cor. Tacitus. Magna pars saucij. aut palātes in montē vocetiuz perfugere. Uerg. Pars holz validi turres ⁊ menia scandūt. Idem. pars mersi tenuere ratē. Liui. Magna pars in argū dilati. Uerg. lib. vij. Pars ardu⁹ altis puluerulētus equis furit. Papini. ij. theb. Tacitis huc gressibus acti. Deuenisūt peritura cohors. Uer. Hic manus ob patriā pugnādo vulnera passi. In sacris. Turba hec que non nouit legem dñi maledicti sunt. Sedit omnis multitudo in area templi trementes ꝓpter hyemen presentem. ¶ Quarto ratione distributionis. Ouidius. Utraqꝫ formose paridi potuere videri Idem. In magnis lesi rebus vterqꝫ sumus. Idem impliciti laqueis nudus vterqꝫ Cor. Taci. Tuz intim⁹ quisqꝫ libertorꝫ vincti abreptiqꝫ. Idē. Eo suffragio turpidissimus quisqꝫ delecti. ¶ Quinto qñ abstracto gratia concreti adiectiuum iungitur Terenti. in eunu. Seclus postqꝫ ludificatus est. i. summe scelestus. ad rem respexit teste Donato. ¶ Addūt pleriqꝫ sextū modū ad exprimēdā perpetuā rei naturam: vt triste lupus stabulis. sed vt ante docuimus: nō adiectiuū et substatiuum sunt: sed duo substantiua. Triste id est tristis res ⁊c. Uergil. Quale sopor fessis idest qualis res teste Seruio. ¶ Addunt etiā septimum propter participium vt est coluber factus mystica virga: pro facta. Et certe si vsqꝫ inueniatur oratio in qua factus facta

* Ouidi⁹ Sulmoni hi patria est gelidis vberrim⁹ vndis Milia q̄ nouies distant ab vrbe decem.

Pars acti.

* Nebris. asserit quotiescunqꝫ fit synthesis soloecismū esse nisi aliq̄ rōne excusatur.

factuz:inter duo nomina concedet cum sequenti erit oratio vix imitanda:vt virga Moysi est factus coluber.dicēdū enī est facta non factus. Propter hoc quero.

Adiectiuū participiū.

¶ Que est differētia inter adiectiuū nomen: ⁊ adiectiuū participiū: Differētia est hec. Adiectiuū nomē:⁊ ꝓnomē positū inter duo substantiua interposito verbo substātiuo concordabit cum sequēte: vt asinꝰ est rude animal. Vinū est meus potus Adiectiuū participiū a verbo substātiuo vetō: aut, habēte vim eiꝰ positū inter duo substantiua concordabit cuz precedēte. vt aqua est facta vinū. Joānes est habitus mancipiū: creditus femina. Cur dixisti a verbo substātiuo ⁊c. quasi in ceteris hec differētia locuz nō hȝ. vt asinꝰ est contemptum aīal: nō cōtēptꝰ liber est empta res: nō emptus. ¶ Que est regula de his participijs: factus/dicēdus/appellatus ⁊ similis nature alijs? Est hec. quotiescūqꝫ participiū substātiui vocatiui vel vim eoꝝ habētis ponit̄ inter duo substātiua cōcordabit cū p̄cedēte. si vero vtriqꝫ postponat̄: conforme erit vtr ilibet. Exēplū prioris partis: vt Petrus est factus mancipiū: creditus femina ⁊c. Exemplū posterioris partis vbi cum precedenti cōcordat. Liuius. vj. quarte deca. Ludos megalesia appellatos. Apul. iiij. meta. Fortissimū sociū nostrū prorsus bestiā factā immittimus cancamodico prestinate precio: quā constāti vigore festinus irrepsit ipse. In codē. Ego infelicis rapine preda ⁊ mācipiū effecta. Plin. iij. nat. hist. ca. v. Puteoli colonia dicearchia dicti. Justi. lib. j. de Semiramide. Sexū mentita: puer credita est. Ouid. Tunc procul absenti cura futurus eris. nō ausim dicere futura: qꝛ nullū habeo testimoniū. In euange. Joan. Verbū caro factū est. Exemplū vbi concordat cum sequenti. Titus Liui. j. ab vrbe. Gens vniuersa Veneti appellati ⁊ lib. ix. tertie decadis. Ludi fuerunt Megalesia appellata. Cic. de diui. scdo. Nō ois error stultitia est dicenda. Idē alibi. Video amicitiam nostram inimicitias modo factas. Nō male igitur Hiero. dixit in Joan. Vt autem gustauit Architriclinus aquā vinū factū. Sunt qui dicant veteres codices habere aqua in ablatiuo: ⁊ bonus sensus est vinum factum aqua.

¶ Synthesis relatiui ⁊ antecedentis.

¶ Quot modis fit Synthesis in relatiuo ⁊ añcedente? Quinqꝫ ¶ Primo ad discernendū sexū: vt si quis dicat Anser q̄ incubat ouis. ¶ Scdo rōne subauditionis: vt species est qđ p̄dicat̄: scȝ vniuersale. Rex est Carnoti: que est pulchra scȝ vrbs. ¶ Tertio rōne collectionis. Apulei. iiij. meta. Tunc vulgus ignobile quoqꝫ inculta pauperies sine delectu ciborū tenuato ventri cogit sordentia supplementa ⁊ dapes gratuitas querere: passim adiacentes epulas accurrere. In sacris. Domus israel sperauit in dño: adiutor eorū ⁊ protector eorū est. Reges gentiū dominantur eorū. Multitudo hec magna conuertet̄ in minimā gentē: qm̄ eos dispergam. Cōgregabunt̄ ante eum omnes gentes: ⁊ separabit eos. ¶ Quarto ratione distributionis vel signi particularis: qđ ad plures pertinet. Terenti. Si quisquam est qui placere se studeat bonis q̄ plurimis: in his poeta nomen profitet̄ suū. illud

Masculuȝ et feminā creauit eos.

autem in Genesi. In die qua creauit deus hoīem ad imaginem ⁊ similitudinē suā fecit illum: masculū ⁊ feminā creauit eos excusat̄: qꝛ antecedēs masculū ⁊ feminā equipollet vni plurali: ⁊ cum dixisset: putaremus p̄mum hominem fuisse hermafroditum. ¶ Quinto quando ad abstractum pro concreto fit relatio. Terētius Vbi illu est scelus: qui me perdidit. scelus. i. plurimum scelestus.

¶ Synthesis nominatiui et verbi.

¶ Quot modis fit Synthesis in nominatiuo ⁊ verbo? Duobus ¶ Prior: rōne collectionis. Sta. xj. Theb. Est vtraqꝫ gentis turba rogāt. Tacitus. Pars Armeniā eunt. Hora. Jactamꝰ iampridē oīs te Roma beati. i. nos oēs Romani Apul. in Flo. Ingēs hoīm frequētia cōuenere. i. hoīes frequētes. Verg. Pars in frusta secāt. i. aliq. Idē. Pars pedibus plaudūt. Idē. Et iā Romana iuuētus ꝯuenit. i. Romani iuuenes. In sacris. Ois israel plāgebat cuȝ. i. Israelite: vt ois israel incircūcisi sunt. Sepelierunt eum ois cognatio. i. cognati. Jubilate deo ois terra. i. terricole. Vniuersum germen iacob glorificate euȝ. Synagoga potentiū quesierūt animā meā. Attendite populus meus legem meam. Domus israel benedicit te domino. Audite legem meā plebs mea ⁊c. ¶ Secundo modo: ratione distributionis ⁊ significationis: qđ ad plures pertinet, Tacitus. Pedes vterqꝫ dexteras miscuere

pedes singulare est. Sil.xi. Pro se quisqꝫ alacres capite hoc decus. Suet. Pro salute quisqꝫ pecunias cōtulere. Oui. Artis ⁊ ingenue cultor, vterqꝫ sumus. Philelph⁹ in epis. Uter qꝫ siluimus. polit. in epis. vterqꝫ rogam⁹. Oui. Quo ruitis vr as quisqꝫ redite domos. Plau. Uterqꝫ deludūtur miris modis. Ouid. Partiqꝫ dedere oscula quisqꝫ suę. Sallu. in Iug. vterqꝫ insaniunt. Tacitus. Leuissim⁹ quisqꝫ Gallorꝝ ⁊ inopia sudarꝝ dubie possessionis solum occupauere. Liui. i. ab vrbe. Ubi spectacula sibi quisqꝫ facerēt. Enni⁹. Pro se quisqꝫ viri summa nituntꝛ opum vi. hoc potest defendi per prolepsim implicitā. vt plura hic posita. Liui⁹. Pro se quisqꝫ alacres sternunt. Sepissime historici ⁊ poete hac Synthesi vtuntur. Aliqñ etiam sine sinthesi. Sil. lib. vij. Equor quisqꝫ suū sequitꝛ stridente procella. Liui. in prefa. totius operis Pro se quisqꝫ acriter intēdat animū. Idem. vij. ab vrbe. Pro se quisqꝫ obuias sternit Curti. lib. viij. Pro se quisqꝫ certat euadere. sic ⁊ Cesar. Et alij sepe nunc hoc nunc illo modo loquuntur. Exēplū de particulari rarius est. Teren. in adel. Aperite aliquis. actutū ostium. Donatus. Uim plurale habet aliquis ꝙuis singulariter dicatꝛ non est aliquis nisi de multis: Plautus in Menechmis. Aperite aliquis ostium. Aperite aliquis.

¶ Aduerbia et interiectiones.

En: ecce: hem primum quartūqꝫ aliquando requirunt
Heu petit et quintum: velut o hei vehqꝫ datiuum.
Pro primum quartum quintūqꝫ notatur habere.

¶ Hec aduerbia demōstrandi En, Ecce, Hem: petūt post se ntm̄ vel actm̄. De ntō Ecce homo. Cice. Ecce tibi status noster. Teren. Ecce aūt alter, nescio qd de amore loquitꝛ. Quinti. En improbitas. Hem Dauus. De actō. Plautus in milite. Op⁹ ne erit tibi aduocato, tristi iracūdo? ecce me. hoc de ecce rarū est: presertim in psa teste Ualla. Terē. in andria. Hem astutias. Senc. En paridis hostē. hic en vt alibi sepissime cū exprobratione quadā ponitꝛ: Uer. En quatuor aras, ecce duas tibi daphni * Uerg. i. ene. En priamus sunt hic etiam sua premia laudi.
¶ Quot modis construuntꝛ Ecce, En, Hem? Tribus. Primo cū ntō: vt ecce hagnus dei. Uerg. En priamus ⁊c. Scdo cum actō. vt ecce me: en aras: hem astutias. Tertio sine casu: ⁊ tum ecce ponitꝛ fere vbi quid ex improuiso fieri significamus. Ouid. iiij. meta. Uenit ecce recenti cede leena boum spumātes oblita rictus. Uerg. in buc. En quo discordia ciues perduxit miseros? En quis conseuimus agros? Hem comicum est non oratoriū. Ecce facit eccum eccam eccos eccas. i. ecce hic de quo agebamus. Ab en ellum ellam ellos ellas. i. en illic de quo agebamus. Aduerbia sunt teste Ualla contra Priscia. qui dixit pronomina esse: ⁊ significare ecce eum. ecce vel en illum. qd Ualla ideo reprobat: quia Terentius eccum Parmenonē dicit: nec potest exponi ecce eum Parmenonem: sed ecce hic. Posses respondere Ualle per regulam, Equiualens geminis. Et certe: siue hec aduerbia sint siue pnomina in eis seruatur ratio gñis ⁊ numeri: vt eccam dꝛ femina: eccuꝫ de viro dicamus ⁊c. Sunt qui putant eccum vetus esse pro ecce: vt donicū pro donec. vt apud Terentium in adel. Eccū Mitio progreditur foras. legitur etiā ecca. Teren. in eunu. Ecca fundi nostri calamitas. Donatus in andria. Eccū quasi ecce eum veteres dixerunt. Ego Ualle concino. Apuleius sepe coniungit en ecce: vt ergo igitur.

Ecce. En. Hem.

Eccum Ellum.

¶ Heu petit quintū velut o. Iste interiectiones heu ⁊ o: petunt post se ntm̄, actm̄, aut vocatiuū. De ntō. Pli. Heu demētia: allatoris aduēt⁹ sēper est gratus. Terē. O festus dies hois. De actō in Psal. Heu me: quin eo latus meus prolongatus est. ita habēt emēdati libri: teste Ualla. Terē. Heu me miserū. Uer. O fortunatos nimiū: bona si sua norint: agricolas. De vctō. Sta. Heu socij: nulle ne manus nulla arma valebūt? Uerg. heu prisca fides: inuictaqꝫ bello dextera. Cice. o magna vis veritatis. Uerg. O fortunati, quorꝝ iam menia surgūt. Persi. O miser inqꝫ dies vltra miser: huccine rerū Uenim⁹. Apud Luc. in. iij. O misere sortis: subauditꝛ nos. Heu. O.

¶ Quot modis vtimur heu? Tribus. Primo vt est dolentis interiectio cū actō fere, pnominis: vt heu me miserū. Secūdo vt est interiectio exprobrantis. Uergil. Heu stirpem inuisam. Et nominatiuo. Idem. Heu pietas. heu prisca fides. Tertio est interiectio dolentis sine casu, Uergilius. Heu ꝙ pingui macer Heu: ⁊

est mihi taurus in aruo. Idem. Heu quid agat: et tunc fit aliquando dissyllabum: alij geminant heuheu. alij legunt heheu. Idem. Heheu quid volui &c.

Heus. ¶ Quomodo differũt heu & heus? Heu est interiectio dolẽtis aut exprobrãtis: heus aliqñ est interiectio dolẽtis: sed nunq̃ regit casũ. Uerg. Heus etiã mensas cõsumimus inquit Julus. Sepissime est aduerbiũ vocãtis aut reuocantis. vt heus bone vir: heus iuuenes monstrate viã. ¶ Cur latin⁹ interiectionẽ ab aduerbio separat q̃d grecus nõ facit? R̃ndeo fm Seruiũ in illud ene. xij. Heu q̃d agat. Omne aduerbiũ inquit v̾bo coheret. vñ heu / & atat & sil'ia. q̃r v̾bo coherere nõ possunt: separatim fecerũt aliã partẽ orõnis interiectione. s. quã sola latinitas possidet. Hec ille.

¶ Quotuplex inuenitur o? Quintuplex: Primo o nomẽ vocalis.

O. ¶ Scdo per similitudinẽ p̃ fine: q̃r ω est vltima grecorũ l̃ra: vt alpha prima. In sacris ego sum alpha & ω. i. principiũ & finis. ¶ Tertio aduerbiũ vocãdi. vt o Pãphile salue. & sic vult vctm̃. ¶ Quarto est aduerbiũ optãdi sine casu plerũq̃. Uerg. Adsis o Placidusq̃ veni. Persi⁹. O si sub rastro crepet argẽti mihi seria dextro Hercule. Inuenies etiã. o vtinã. ¶ Quinto est interiectio: vt o fortunati. o dies festus. o te

O varie capum. infelicẽ. ¶ Cuius significationis est interiectio o? Cuiuscũq̃ vis: q̃r teste Ualla omni affectui seruit. Nãq̃ aut dolentis est. Cice. O me miserũ. o te infelicẽ. Idem. O variã volucrẽq̃ fortunã. Aut admirãdi. Iuue. O qualis facies & quali digna tabella. Aut indignãdi. Cice. in Catilina. O tempora: o mores. Aut exultãtis. Uerg. O mihi sola mei super Astyanactis imago. ne ordines mihi cũ o: q̃nia dtm̃ nõ regit contra quosdam inepte dicentes. O mihi dies in omnes. ¶ Quando o pulchre subauditur?

O subauditum. quũ affectus est parũ vehemẽs. Teren. in Eunu. Hominẽ perditũ plerũq̃ & illum sacrilegũ. Cice. In Anto. Indignũ facinus: & hoiem nequã. Pli. Junior ad Octauium. Hoiem te patientẽ: vel potius durũ ac pene crudelẽ: qui tam insignes libros tam diu teneas. In re magni caloris diceremus. O me miserũ. o te infelicẽ &c. Teren.

Hui. Leuioris caloris interiectione vtitur hui cũ actõ. hui tam graues rastros queso.

¶ Hei vehq̃ datiuũ. Due interiectiones h. i & veh: regunt dtm̃

post se. Ci. Hei mihi nõ possum hoc sine lachrymis commemorare. Uerg. Hei mihi

Hei qualis erat. Ouid. Hei mihi q̃ nullis amor est amicabilis herbis. Plautus. Hei misero mihi ¶ Hei cuius significationis? Dolentis: & ingemiscentis. ¶ De veh. Ueh misero mihi. Martia. Carpere causidicus fert̾ mea carmina: qui sit. Nescio si sciero veh tibi causidice. In sacris. Ueh. duplici corde. hic duplici dtũs est. Qñq̃ sine casu ponitur. In Esaia. Ueh qui profũdo estis corde. Apud veteres cum actõ legitur

Ueh. Plautus in Asi. Ueh te. ¶ Cuius significationis est veh? minantis / & malũ imprecãtis: atq̃ execrantis. Quare habet diphthongon? Ut differat a cõiunctione ve. i. vel. Cur aspirat̾? vt affectus mentis fortius exprimat̾: q̃d in plerisq̃ aliis fit. vt hei heu ah vah &c. ¶ Quot modis cõstruit̾ veh? Trib⁹: Primo cũ dtõ. vt veh tibi. Secundo vetuste cũ actõ: teste Capro. vt veh te. Tertio sine casu. Uerg. Mantua veh misere nimiũ vicina Cremone. Ue particula in compositione diminuit. vt vestibulũ quasi paruũ stabulũ / vepic⁹ / vegrãdis / vescus. Aut negat siue p̾uat. vt vecors.

¶ Pro primũ Pro interiectio dolẽtis, vel indignantis: & aliqñ

admirantis construitur cum ntõ / actõ / et vctõ. De nominatiuo: pro dolor: p̃ pudor

Pro. De vocatiuo Plautus. Pro sancte Jupiter quid video. De actõ. Teren. Pro deum atq̃ hominum fidem: Scribitur sine aspiratione a Mancinello / Calepino / Badio. Georgius Ualla aspirauit proh vegetioris soni gratia.

¶ Regimen nominatiui et obiter aliorum implicitum.

Cuiusuis tacitam do casus sepe regentem.

Supprimit orator: que rusticus edit inepte.

Dictio regens tam nominatiui q̃ aliorũ casuũ. aliqñ etiam dictio recta eleganter subaudit̾. vt laus regi supno. Gloria tibi dñe. Dñs vobiscũ. pax tibi: Glia in excelsis deo &c. In quib⁹ ntũs regit̾ a verbo substantiuo sic in plicite posito. nulla mora imus intelligitur est: veluti turpe dictu, scz est &c. Quid. Turpe quidem dictu. sed si modo vera fatemur, Uulgus amicitias vtilitate p̃bat. Sillius. tertio. Turpe du s

tot ĩ sepno cõsumere noctẽ. Sequẽtia sancti euãgelij ſm Joãnem. s. sunt mirabile dictu. mirabile visu: scz est. Homelia sancti Gregorij: scz est vel sequitur. Vergi. Nunc fama minores Italiã dixisse: scz est. Cauẽdũ semp ne qd obscuritatis pariat subauditio. Exẽplũ de gtõ. Cor. Tacit⁹ Mox petita a dijs piacula: additiq; sybille. subaudi libri sunt. idẽ. Monere diuti⁹ nãq; tpis huius: ꝛ impletũ est oẽ cõsiliũ. Neq; tẽporis huius subaudi est. de dtõ. Tacit⁹ ad ea cerealis ciuili ꝛ classico nihil subaudit᷑ rñdit. de actõ Teren. Miserã me. vereor ne illud grauius Phedria tulerit. subaudi. o me miserã ꝛc. De vtõ. Ver. Tityre coge pecus. subaudit᷑ o. De abltõ. Quid mea rusticeẽ nelocaris an nitide: subaudi interest. Exemplũ vbi dictio recta subauditur. Vocor Joannes: subauditur dictio recta ego: q̃ turpiter exprimeret᷑. Cice. ij. Philippica. Qđ in tabulis q̃ sunt ad Opis patebat: subaudit᷑: tẽplũ. ita Joãnes habitat ad diui Petri. qđ rustici aiũt apđ ecclesiã sancti Petri. Cice. xiiij. ad atti. Rapinas scribis ad opis fieri. Tit. Liui. iiij. ab vrbe cõdita lintheis libris admonete inuẽtis. s. tẽplum.

Subaudiendi modi.

Quot modis qcq; venuste subaudit᷑? Difficile esset oẽs enumerare: tñ precipui sunt septẽ. Prim⁹ fit per quo. Hora. quo mihi fortunã si nõ conceditur vti. i. ad quid vultis mihi esse bona fortune. ita legit Valla. licet aliqui codices habeant Quo mihi fortuna est. Cicero ad filiũ. martis vero signũ quo mihi pacis authori. Quintilianus. Quo per fidem diuitias ecce. Idẽ. Quo nunc tantum frumenti? quo classem commeatu grauem? Secundus fit per vnde. Hora. Unde mihi lapidem? quorsum est opus? Unde sagittas? sup. acquiram: vt te cedant? Juue. Unde tibi frontem liberalemq; parẽtis? Quum facias peiora senex sup. esse puta vel credis sic vñ huic diuitias. Quinti. Uñ hũc illi animũ. Et alibi. vñ tm̃ virium ceco vt in vno statī ictu mors tota peragat᷑. Et alibi. Uñ miserie tũc vnde sopnus. s. erat vel est. In sacris. Uñ mihi hoc: vt mr̃ dñi veniat ad me? s. datũ est. Terti⁹ modus fit p esse: subaudito dictis aut dictum. Quinti. Eloquentiã esse q̃ pene eripiat scelestos subaudi dicũt. Cice. Caput esse ad bñ viuendũ securitatẽ. s. dicũt. Quartus modus fit vbi subauditur rñdeo. aut sile. q aũt scribis de illo negotio ego nescio qđ cõsiliũ capiã. rusticus diceret rñdeo q ego nescio. Quinti. Sic cõfessionẽ culpe mee exigitis: ego fui pater durus. rusticus diceret: cõfiteor q ego fui pater durus. Quintus modus: vbi subaudimus ita loquimur vel hoc dico. Cice. In obsecro (qm̃ Terentiano ṽbo libẽter vtimur) assentio absit: veritas retineat᷑: subaudi ita loqmur: qm̃ Terẽtiano verbo libẽter vtimur. Idẽ. Satiari delectatione nõ possum vt mee senectutis requiem oblectationẽq; noscatis. Subintellige hoc duo vt noscatis. Sext⁹ modus est vbi gñale verbum facio facis subauditur. aliqñ etiã dixit Plini. iunior. Studes an piscaris: an venaris: aut simul oia: sup. facis. Quinti. Nil aliud q̃ renuet sup. faciet. Et iterum. Et acceptis literis meis iuuenis fili⁹ nihil aliud q̃ cuz matre fleuisset nihil aliud sup. fecisset. Martia. Nil aliud bulbis q̃ satur esse potes. i. nil aliud facere. Bene Ennius preclare anaxagoras: fortiter. Scipio Aphricanus: prudẽter Fabius sup. fecit aut dixit. Dij melius. sup. faciant aut velint aut fecerint. Oui. Dij melius/ Dij nempe suas habere sorores. Dij meliora. Luc. verbum expressit. Dij meliora velint. Quintili. Tu melius vxor. que facturuz retinebas: supple fecisti. Hos sex modos ex Valla deprompsi. quibus si vellẽ duodecim non minus eleganteis adijcerẽ. sed cõtentus ero vnico ad oẽs gñali. Septimus modus est. Quotiescũq; subauditio obscuritatem nõ parit: ornate, multa subijcemus, vt Tum Venus, s. dixit. Quid rei tibi cuz illo subaudi est. Non dubiũ quin vxorẽ nolit fili⁹. ridiculũ. nuge: trice: apine: fabule, Sed quid opus plura. Et alia id genus multa. de his alias. Nunc ad reliqua. Pulchra quidẽ sed nihil ad nostram hanc quid de me. Quid mea. Cui Jesus. Preclarũ dictum Ciceronis qui ꝛ Tullius modo pro dũmodo. Oui. Cnosia fecisses in opera sapienter amasset. i. si fecisses. Plini. Dedisses huic animo par corpus. si dedisses. Hora. in arte. Quintilio si qđ recitares corrige sodes. Hoc aiebat ꝛ hoc melius te posse negare. a. i. si negares. Juuenal᷑. Greculus esuriens in celum iusseris ibit. i. si iusseris. Teren. in Eunucho. Id amabo adiura me. i. ob id. Cicero ad Atticuz. Sed hec propediem coram. supple agemus. Arpinũ volebamus. s. proficisci. Arpinũ quuz eum conuenero cogito. s. proficisci. Utinam corã tecũ olim q̃ per epistolas supple loqui aut rez cõmẽtari liceat. Pylie ꝛ attice salutẽ. Vale. sup. dicas. Libri quidem ita exierunt (nisi forte me cõis philãtia decepit) vt in tali gñe: ne apud grecos quidẽ simile quicq; sup.

Subauditio nil obscuritatis parere debet. Horat. ij. ser. Veniũ erat ad vestam. terẽ. ad Diane venerit abito ad de xteraz Li. li. x. ab vr. ad murtie inde date sedes latinis subaudi ad edez veneris q̃ murcia dicta est.

Subaudiendi modi septem.

Rñdeo verbũ frequent᷑ supplet᷑ et sile᷑ cõfiteor qđ aũt scribis de illo negotio: ego nescio qđ ꝯsiliũ capiam, vt ego iã ante tenueram supple rñdeo de his valla.

Si subauditum.

reperiat. Potuerūt vel biduū vel triduum velvt videbitur. nihil eñ interest vt videbi tur. s. vtile. Castriti⁹ Romā cupit: scʒ ire. hui tandiu de nugis. s. scribo. Brutus apud me fuit cui quidē valde placebat me aliquid ad Cesarē scribere. Quum essem in cu manuʒ: scʒ iturus. Post tuū discessum binas a Balbo: nihil noui. s. accepi. Ego iam destinaram Hydruntē quidē. s. pficisci. Orosius. Hete illi q̄ ꝛ nūc gotthi. s. dr. Pseu do Curti in epist. Scis aduersus schatum perpetrationē tuā: dignū affici atroci sup plicio ꝛ merito capitali: subaudi scis te dignū affici ꝛc. vir magna doctrina. subau dit est vel erat teste Gellio. Quod quidā authores sunt. subaudi asserere ausi: restat mihi exponēda vita quā hic egit in magistratu res digna auditu in primis. subau di est. reliquū est vt exponā vitā qua fuit in magistratu rem dignā auditu in primis Juno apud Uer. enei. j. Mene incepto desistere victā mene. s. opʒ / decet / aut verum est. Plini. iunior Hoiem ne Romanū, tam grece loqui? Cicero ad Terentiam vxorē. Me miserum in tantas calamitates mea culpa incidisse. ¶ Audiui te affuisse vt cete ros in prelio. sup. vt ceteros audiui. Audiui te affuisse in prelio vt ceteri scʒ fuerunt. Iratis conuenit aposiopisis. i. reticentia. Phedria Teren. Ego ne illam: que me: que illum: que non. ego ne illum: scʒ vlciscar: que me scʒ exclusit: que illum intromisit ꝛc. Neptunus Uergilianus. quos ego: sed prestat motos componere fluctus. quos ego scʒ acerrime puniaʒ. Aliqñ pudoris gratia aut propter alicuius presentiā quippiā subticemus. Ter. in Eunu. Ego illū Eunuchū, si opus siet vel sobrius. Uer. Nouim⁹ ꝛ qui te transuersa tuentib⁹ hircis. Ntūs aliqñ penitus absoluitur rectore. Psalmo graphus. Disciplina tua ipsa me docebit. ꝛ quod imitari nolim. Cuius humilitatē dominus respiciens virgo concepit. i. domino respiciente.

Aposiopisis iratis congruit. * Absoluitur interdum ntūs a rectore. * Propriū si pprio iūgatur subintelligit appellatiuū. Maro eneid. j. Unius ob noxam et furias aiacis oilei. vbi seru⁹ notat ex figura greca dictū cē q̄ vtitur circa ppre ꝛ maritos būs: vt aiacis oilei intelligim⁹ filiuz hectoris andromache intelligitur vxor. Hec figura latius patet. Naz eusebi⁹ pāphili dict⁹ est subaudi amicus. Teren. in aud. Hui⁹ Byrrhiaz subaudi seruum.

¶ Regula genitiui.

¶ Regula prima.

Si duo continue iungantur fixa: nec vna
Sit res: in patrio recte casu dabis vnum.

¶ Omne nomē substantiuū regit alterū substantiuum in genitiuo si ipsa pro diuersis significentur accipi: coniūctione nec explicite nec implicite intercedēte: vt ager petri: christa Galli: facūdia Ciceronis: patera vini: dies letitie princeps sacer dotum: scriba regis: vicin⁹ petri: olor vxoris: epla Pauli: potio sopni: lumen solis: virtus Dei: quid rei: crater argenti: pater filij: discipulus magistri: cathedra iustitie flos florū: homo parui pretij: puer vnius diei: ager triū iugerū: Iris pluuie. Eneas Anchise: custos tēpli: summa summarum. Apud Pliniuz scire petri esse dei: qr infi nitiuus fungit officio ntī. Liber illi⁹: qr pnomē primitiue speciei fungit officio nole substantiui. ¶ Cur dicis si ipsa p diuersis significent accipi: qr aliter ponerent in con cordāt casu: vt vrbs Roma. Cur igitur non dicimus / virtus de⁹: quū virt⁹ sit deus. Quia licet accipiātur pro eadē re: tñ significant pro diuersis accipi: qr theologie imperitis videtur virtus quid esse in deo: vt in Joāne ꝛc. qr igitur dicimus virt⁹ petri: fortitu do hois: clemētia iudicis: ideo etiā dicim⁹ virtus dei: potētia dei. ꝛc. aliquid petri. i. de petro. sic aliqd rei dicim⁹ pro aliqua res ꝛc. ¶ Quare dixisti cōiunctione nec ex plicite nec implicite intercedēte? Qr sic alterū non staret in gtō: vt chlamys ꝛ aurū. Que est circa hoc elegātie regula quā Niger ponit? est hec. Et habueris orationem adiectiui ꝛ substantiui: aut in qua proprietas regit subiectū mutabis eā elegāter in duo substātiua eiusdē casus intercedēte cōiunctione qd poeticū magis est q̄ orato riū teste Seruio. Uer. Arma virūq cano. i. virū armatū: vt multi dicūt. Idē. Pateris libamus ꝛ auro. i. pateris aureis. Idem. Molēq ꝛ montes insuper altos imposuit. i. molem altorum montium. Cauendum ne ab honestate naturaq discedamus. i. a na turali honestate / vel honestate nature. rex est eī, lamyde purpuraq indutus. i. chla mide purpurea. Gesto in digito anulum auruq. i. anulū aureum. Laudo iuuenum mores honestateq. i. honestos mores iuuenum. Loquimur ita in prosa interim ele gāter absit semp affectatio qua nihil odiosius. ait. Fabi⁹. ¶ Cur dixisti neq implici te? Quia si coniunctio subaudiatur in eodem ponētur casu. Terētius. Dum etas me tus magistr. prohibebant. bene autem intercedet verbum substantiuum: vt liber est petri: domus creditur esse Petri. In quibus orationib⁹ nolunt verbum regere gtīu: sed nomen intercedente verbo. ¶ Argumento: dixit Plautus in truculento. Quid.

nō i hāc notio est inquā: meā amicā. hic alterū substātiuū ponitur in actō. alterū in ntō: ergo rl'a male dicit alterū in gtō semꝑ locari. Rñdeo. Plau. more veterū loquit apud quos verbalia in io sepe regūt casus suoꝝ verboꝝ nūc nisi rarissime non licet ita loqui. ⁊ regula dat̄ de grāmatica iam in vsu nō olim desita. ¶ Argumentoꝛ dicit Gel (ne vetustatē excuses) li. i. ca. xvi. Qd genus hoīes linguaces appellati. Et Boe. ii. de cō'so. In id etatis pueris. hic sunt diuersa substātiua genus hoīes id etatis pue ris: hic sunt diuersa subs. genus hoīes: id etatis pueris nec alterū ponit̄ in gtō: qd est cōtra rl'am. ¶ Rñdeo. rl'a intelligit̄ si nulla figura obstet. in dictis aūt orōnib' est antiptosis honesta ⁊ oīb' licita: q̄ ex vsu authoꝝ oppido elegās. Qd genus pro cu ius gñis. id etatis pro huius etatis. vt id genus pro ci' gñis. oē genus p oīs gñis. Gel. xix. ca. iiii. Aristotelis libri q̄ pblemata physica inscribunt̄: lepidissimi ⁊ elegan tiarū oē genus referti. Suet. in Tito. Quinqꝫ milia oē gn' ferarū. i. oīs gñis: Idem in domitiano initiū vescēdi primus fecit: dieqꝫ proximo omne genus rerum missilia sparsit. Tacitus. Romanorū nemo id authoritatis aderat vt promissa eius magni penderētur. Idē. Mos habebatur principū liberos cū ceteris idē etatis nobilibus sedentes vesci in aspectu propinquorū propria ⁊ parciore mensa. i. eius authorita tis: eiusdem etatis: vel ea authoritate eadem etate. locutiones sunt ornatissime.

Verbalia in io vetus regimen

Qd genus
Oē genus
Id pro ei'

¶ Utrū elegātius dicimus Quid cause: an q̄ causa? Quid cause.

Elegantie regula

Quare? Quia elegātie rl'a est: quoties loquendum foret per quis: q̄: qd: multus: nos minor: tātus: quātus: ⁊ nōnulla alia adiectiua: venuste adiect uū in neutro genere substātiuū efficimus: mutādo prius substātiuū in gtm̄ priore seruato numero: vt qui causa: qd cause: q̄ vires: qd viriū: multa pecunia: multū pecunie: multa arma: multū armorū: ea etas id etatis. Minor sciētia: minus sciētie. Tāta fides: tm̄ fidei. quātos nūmos: quātū nūmorū: hoc regnū: hoc regni ⁊c. Nullus in nihil vertit̄: vt nullus locus: nihil loci. Terē. in Andria. Nihil preci loci est relictū. Idem. Ne ille scit hoc paululū lucri: quātū damni oportet. Plaut. Neqꝫ habet plus sapie q̄ lapis. Cicero. Habeo minus viriū q̄ vestrū vtreuis. Iuue. quātū quisqꝫ sua nummoꝝ seruat in ar ca. Tm̄ h3 ⁊ fidei. Tullius. Tibi aūt idem cōsilij do. Terē. Dij boni: boni quid porto. Plau. Caue mihi mēdacij q̄cq̄. Sallu. Nec pēsi q̄cq̄ habebant. Ouidiana elena ad paridē. Nec tibi plus cordis sed magis oris inest. Hora. Sed tacitus pasci si sciret coruus haberet. Plus dapis ⁊ rixe multo minus inuidieqꝫ. Plau. in amphi: Hoc no ctis solus ambulē: videt̄ intelligi tpe. Idē. Quid istud noui est? Pulcherrimum est: id tēporis pro eo tēpore. ⁊ id etatis pro ea etate. Cor. Tac. Armeniā petiuit id tēpo ris importunā. Idē3 apud finē Ligurū id tēporis erat. Oppius de bel. Hisp. Erat idē tpis Sextus Pompe. Ibidē. Incidit idē tpis vt tēpestate aduersa vehementiqꝫ vēto afflictarent̄. Ibidē. Id tpis conati ad murū accedere. In eodē. Per idem tēpo ris glās missa. Gel. li. i. ca. xxiii. Si libri copia fuissent id tēporis. Titus Liuius septi mo tertie. Cur id etatis in castris fuisset. Cice. pro Cluētio. Si potuisset honeste scri bere se in balneis cū id etatis filios fuisse nō pteriissct hic capit̄ pro ei' etatis. Plau. in asina. Nec cū puduit id etatis sycophātias struere. Terē. Sum hic minus amicorū habens. sic modicū vini. plurimū laboris ⁊c. Id locorū pro eorū locorū elegans est. Boeti' ii. de conso. Partis ceterisqꝫ id locorū gentib'. ¶ Neqꝫ id regimē solu3 in ntō aut actō fit. Uale. maxi. lib iiii. Fuerat eodē loci. Tacitus. Non eo loci res suas agi: vt de matrimonio certet. Idē. multo iam noctis serū aurelū venit post hic sub audiri tēpore. sed rustice exprimeretur: vt apud eundē. Reliquo noctis ⁊ modo per silentiū desitus sepius pauore exurgens ⁊ mētis inops lucem operiebatur. Pli. xi cap. xxxvii. viris augurū gestare eo. loci decus existimatur. ¶ Al' q̄n id pulchre sub auditur. Tit. Liui. i. ab vrbe Quū Romanus exercitus instructus quod inter capi tolinū collē palatinūqꝫ cāpi est/cōplesset. ¶ Ordina. Quū Roma exercitus instru ctus complesset. id cāpi quod est inter collē ⁊c. Mela quod terrarū iacet a freto ad ea flumina ab altero latere Africā vocamus: ab altero Europen. Liuius tertio ab vrbe Uocis verboꝝqꝫ quantum voletis ingerent. subauditur tantum sic ingerent. tantum vocis verboꝝqꝫ quantū voletis. Idem in primo. Uastatur agri quod inter vrbem ac Fidenas est. i. vastatur id agri quod ⁊c. multo elegātius q̄ vastatur ager qui ⁊c. ¶ Cauendū ne dum ornate loqui volumus per comtēptū inscij loquamur in iis que partionē aspernātur: vt quid hominis pro quis homo veluti nescio quid hominis sis: quasi non plane homo: sed hominis quepiam particula.

⁎ Quātū
Cicero off. cio.
Quāobre3 intelligentie iustitia cōiūcta q̄ tum volet habebit ad faciendum fidē viriu3

Id tpis.
Id etatis

Id locorū
Eo loci
⁎ Teren.
Quid cum illius con silij captet

quid hoīs

¶ Liber petri. ex qua vi regitur Petri? Ex vi volũtatis ꝛ vsus doctissimorum ita respondebis in omnibus. Da regulam.

¶ Ex qua vi dictio aliqua regatur.

Querenti vires sit pro ratione voluntas:
Assiduusq; vsus magnorum grammaticorum.

¶ Si quis ex qua vi dictio regat̃ q̃rat de quocũq; casu id q̃rat̃ r̃ndebis ex vi volũtario ꝛ assidui vsus doctissimoꝝ grãmaticoꝝ. oratoꝝ. ꝛ alioꝝ scriptoꝝ. Alexãder ꝛ multi alii circa vires regiminũ valde sese ꝛ miseros iuuenes vexauere: qꝛ nõ putabãt suf ficere. Liber petri ẽ cõgrua: qꝛ ita doctissimi semꝑ loquunt̃. Nam q̃siuissent cur nõ dicimus petrus vacce Joãnes chimere: vt vacca petri. dz eñi esse certa habitudo dictiõis regẽtis ad rectã. Ea aũt habitudo est vis regiminis: vt aiũt. Sz vtcũq; est hec res est pueris ꝑniciosa: qꝛ minus necessaria ad latinitatẽ noscẽdã inutili: ideo spernẽda: qꝛ vt Cic. ait hoc vitiũ summopꝭ vitãdũ est ne nimis magnũ studiũ l res obscuris difficiles ꝛ min⁹ necessarias ꝯferamus. Sufficiat ergo pueris ita r̃ndere. Liber petri est latina qꝛ doctissimi ita loquunt̃: qꝛ sunt duo substantiua ꝛc. Sz q̃re nõ dicimus petrus libri? qꝛ nõ est bon⁹ sensus: nec liber hꝫ petrũ: sꝫ petrus librũ. Ꝧ sufficit pueris. Ut q̃re pedo nõ hꝫ pesi. vt ledo lesi. nec do daui. vt flo flaui. Certe nec causa nec vis est vlla nisi authoꝝ volũtas: assiduus doctoꝝ vsus. Hec est latina ha bes cornua. Quõ habeas nihil ad grãmaticũ hec est latina instar mõtis. qꝛ doctissi mi ita loquunt̃. Aliã vim nihil moror. ¶ Quid significat instar? Primo adeq̃paratiõnẽ: vel magnitudinẽ: vl' mẽsurã. Uerg. ii. eñ. Instar mõtis equũ diuina palladis arte. Edificãt i. tã magnũ q̃ mons est. Elegãter in ntõ sic vtimur. Insti. li. iii. Mittit Philippus solus: sed in quo instar oĩm auxilioꝝ erat. i. sed qui solus tñ potuit q̃tum oẽs auxiliarii ꝛc. Gel. xviii. c. i. Sola virtus vite btẽ instar est. Sueto. in Cesare de equo Julii, Cuius etiã instar ꝓ pede Ueneris genitricis post dedicauit. instar. i. effi giẽ eque magnã. Aliqñ dicit similitudinẽ. Apul. ii. meta. Instar speculi reddit imaginẽ gratiorẽ. Pli. xi. ca. x. de apibus. Ruẽtes ceras fulciũt pilaꝝ instar. Idẽ. xix. c. v. Sapor asper ꝛ medicamẽti instar ad eliciẽdos aluos. Boe. v. de cõso. Necessitatis instar eueniãt. ideo nõ dãno illõ Ausoniũ ad Hesperiũ filiũ instar ꝟginũ. i. more ꝟginũ. nec illud Bero. in ꝑfatiõe annota. Instar gliriũ torpẽtes maiorẽ cuiꝑ partẽ sopno cõterũt. ibidẽ. Instar Scorpionũ arcuato vulnere feriunt. Bessarion. Instar mortui apõ nos eris. idẽ. Instar pecudũ vterent̃. Admitti instar apõ doctissimos interim ꝑpositionẽ ad tu caue ne q̃d nimis. Apul. ix. meta. Ad instar scopaꝝ. In eo. Iste q̃z ad instar infelicissimi sui filii iugulũ sibi multis ictib⁹ cõtrucidat. Et li. x. Ad instar exercit⁹. ibidẽ. Ad instar barbarice feritatis. In eo. ad instar incliti mõtis. Et in. xi ad instar volũtarie mortis. In eo. Ad instar solis exornatus. In eod. Ad instar insa nie parcitũ. Justin⁹ siue trog⁹ lib. xxxvi. Uallis ad instar castroꝝ claudit̃. Fel. xx. c. i. Pp'ls romanus e parua origine ad tante amplitudinis instar amicuit. Pacuuius apud Cice. ii. ad herẽ. Fortunã insanã esse ꝛ cecã ꝛ brutã perhibẽt ꝑhi: saxiq; ad in star globosi predicãt esse volubilẽ. Jacobus bononiensis contẽdit legi debere saxeo instar globo volubilẽ. Solinus. Ad instar corporis. Idẽ. ad Instar minimis. Idez. ad instar annis. Hiero. in Josue. Pertimuit cor populi ad instar aque liquefactum est. sic ipse sepius ꝛ diuus Augustinus. Elegantius tamen omittetur prepositio.

*Liber petri cur nõ dicam⁹ Instar.

*Uergil. Argolici clipei aut phebei lãpadis instar.

*Instar vt ait Ualla si repe riat̃ prime accede ad similitudi nis significationẽ: admoniti sumus vt ni miam vtẽdi licentiã deuitem⁹ Ad instar.

¶ Diuerse habitudines substantiuorum huius regule pro curiosis hic posite non inutiles.

¶ Quoniam diuerse sunt huius regule habitudines non inutiles pro veritate multarum orationum aut falsitate inquirenda: ideo pro curiosis quero.

¶ Quotuplici in differẽtia sunt substantiua gtĩ regentia? Triplici ꝛ vigecuplici.

¶ Primo dictio rei possesse regit gtĩ possessoris. vt liber petri. i. quẽ hꝫ aut possidet petrus. domus Socratis. Inepti dicũt Sortes pro Socrates. vt zẽdcrus pro Ale xander ꝛc. Cucullus pauli. pro quo minus apte cappa putamus dici. Fundus dñi: domus magistri: aula principis. Curia senat⁹. Conuertitur aliqñ regimen: vt dñi fundi: magister domus ꝛc. Pes petri dicunt esse possessionem impurã: qꝛ homo nõ est dominus mẽbroũ suoꝛũ liber petri est possessio pura: quia potest eum vendere.

¶ Scdo pars regit totū vt vngula equi:crista galli:pupilla oculi:digit⁹ pedis sura cruris:nucleus iugalis:putamē mali:aruina suis :abdomē porci:vertex mōtis vortex fluuij:radix mōtis:capitelliū turris:pinnaculū tēpli:testa oui:femur anseris lūbus anseris:mēbrana oui:arm⁹ equi:petaso suis:clunis nefrēdis:fastigiū muri: culmus ariste : culmē domus summū imū mediū vrbis:nuda colli. Adiectiua sepe fiūt substātiua (vt diximus) veluti occulta sapientie:stulta mūdi:aduersa mūdi:abrupta montiū cōcaua valliū.defossa terrarū : māsueti terre: modestie regni : maiores ciuitatis. Hic nota q teste Valla in Mattheū venusti⁹ dicimus singulariter. Pili leonis duriores sunt pilis vrsi. Et pēne aquile sunt fortiores pennis colūbe: q̄ leonum vrsorū ꝛc. ¶ Tertio ꝓprietas regit subiectū vt species mulieris:eloquētia Ciceronis:fortitudo Hectoris:Calliditas Vlyssis:dolor capitis:nigrū corui:velle Petri. Proprietas est qd alicui accidit.vt color.subiectū est cui aliqd accidit:vt homo. ¶ Quarto. Contentū regit a continēte ꝛ contra:vt sinum lactis: cadus olei patera vini:acerra turris: dolium ceruisie:herba horti:vinum noui vasis ꝛc.

* Propietas subiectū Virgi. in buc. Sinū lactis ꝛ hec tibi liba pape q̄tannis.

¶ Quinto Tempus regit qd in tēpore fit ꝛ contra. vt hora cene:dies letitie: tēpus loquendi:dies esuriei.i.ieiunandi:spacium penitentie:iter vnius diei ꝛc.

¶ Sexto nomē ꝓfecture aut dignitatis regit gtm̄ rei cui qui presidet vt : rex Francorum: dux Burgundie: princeps sacerdotū:prefectus vrbis ꝛc. ¶ Septimo dictio ministerij regit presidentis genitiuū. vt Questor pontificis:scriba regis ꝛc.

¶ Octauo: Dictio proprietatis ꝛ contrarietatis regit gtm̄ vt vicinus Petri municeps ꝛ conterraneus Pauli:sicut pater:gener/socer ꝛc. hostis Petri ꝛc.

¶ Nono ṽbale substantiuū regit gtm̄. vt cultor iustitie. seruator honesti:,pfessor iuris:actor causaꝝ genitrix xpi. oppressor pauperū:suggestor mali:osor vxoris:doctor iuuētutis:ꝓceptor pueroꝝ:sessor aselli:sator scelerum:amator mulierū. Iuue. Victrix fortune sapientia Tullius Virtutū adiutrix amicitia sensor morū iudex veri:tactor mulieris. Eiusmodi in io apud veteres regebāt casus suoꝝ ṽboꝝ. Plau. in menech Quid me vobis tactio est. Et in Truccu. Quid tibi huc ventio est. Quid tibi hac additio est. Quid tibi hanc notio est inquā amicā meā. Itē votorū intentio apud Boet. iij. de ꝯso. Cupido glorie. Cor. Taci. Sapientib⁹ cupido glorie nouissima exuit. Alūnus Petri: quē Petrus alit aut (quod rarū est) qui alit Petrū. Pli. lib. iij. natu. histo. ca. vj. de Italia loquēs. Terra olm terrarū alumna.i.que oēs alit terras aut ab omnibus alita:vt placet Badio. Decimo:dictio effectus vel operis regit genitiuū rei efficientis. vt ilias Homeri. Epistola diui Pauli. summule Petri hispani. Syntaxis Despauterij. Egloga Virgilij. labrinthus Dedali ꝛc.

Tactio. hanc.

Alūnus.

¶ Vndecimo Dictio effectus gtm̄ finis regit. vt potio sopni ambulatio sanitatis: templū diui Felicis:festū diue Marie:ara victorie. bellū triūphi. ¶ Duodecimo dictio effect⁹ regit gtm̄ cause naturalis. vt calor ignis :lumē solis tela aranei: pudor culpe:pena reatus:nidus hirūdinis mel apiū. ¶ Decimo tertio. dictio effect⁹ regit causam formalē in gtō. vt virtus dei: huc reducunt. Quid boni Quid rei. ꝛc.

¶ Quartodecimo dictio effectus regit gtm̄ materie. vt aceruus lapidū:crater argēti apud Persiū ¶ Quintodecimo. relatiuū logicū regit gtm̄ correlatiui. vt pater filij:dn̄s serui:duplū dimidij: magister discipuli ꝛc. Relatiuū logicū est quod ad aliquid necessario refertur:vt intelligatur:vt socer refertur ad generū:auus vel auia ad nepotem vel neptā:libertus ad paternum : patronus ad libertū aut clientē ꝛc.

¶ Decimo sexto. quod alicuius esse solebat: illius quoq adhuc esse dr. vt pes porci vas vini. Alexander. Idq; quod esse solet sub consuetudine ponam.

¶ Decimo septimo. dictio suū regit gtm̄ muralē per excellentiā. vt rex regū: dn̄s dominorū:aut dominantiū:flos floꝝ: virgo virginū: secula seculoꝝ:ars artium ꝛc.

¶ Decimo octauo. Dictio regit precium in gtō. vt panes ducentorū denariorū non sufficerent eis: salmo triū solidorū. Trioboli adiectiuū est sine flexu : vt homo trioboli : meretrix trioboli aut triobolaris. i. vilis. ¶ Decimo nono. substantiuū regit gtm̄ etatis : vt maledictus puer centū annorū ꝛ pōt intercedere ṽbū substātiuum. in genesi. Noe erat quingentorū annorū. In euāg. Quū factus esset Jesus annorū duodecim. Quintilia. Nō estimandū est cuius quisq sit etatis sed quantū iam studijs ꝓfecerit. Recte dicimus teste Sulpitio/Aldo/alijsq. Quot annorū es? suz viginti annorū zenderus putat male dici: quia verbū (inquit) tregit tempus in accusatiuo : vel in ablatiuo: nō in genitiuo : sed fallit:quia hoc solū verū est. vbi questio fieret per quādiu. vt quādiu fuit Jesus. Respōsco. duodecim annos. nō duodecim

annorum ₰c. Recte autem queres. Cuius etatis es? quot annos natus est? Et (de quo quidam ambigunt) quotū annū agis. Curti. lib. x. Quintū annū agebat. Solinus. lxxvij. agens annū. ¶ Uigesimo. Mensura regit̃ in gtõ. vt ager triū iugerum panis vndecim librarū. Potest regula cõuerti: vt modius tritici: litra butyri.

Quotū annū agis.

¶ Uigesimo primo. nomen signi: vel imaginis regit gtm̃ rei cuius est imago. vt halo venti. Iris pluuie: vexillū dedicationis: argumentū rei. i. signum.

¶ Uigesimo secundo. Propria regunt per subauditionem. vt Eneas Anchise. Dalila Sampsonis.

* Hector, andromache: subintelligitur vxor. Deiphobe glauci subintelligit̃. filia.

¶ Uigesimotertio. Nomen officij regit genitiuum. vt custos templi. Omnia iam dicta continentur in vnica regula nostra.

In plerisq̃ elegantius per possessiuū loq̄mur: vt herba hortẽsis: crater argenteus i. ex argento totus. Crater argẽtatus cuius superficies. est argẽtea Caro Ouina. lac bubulum. aqua celestis. vigilia nocturna. poeta regius. herilis filius. dñica oratio. pullus colũbinus. cibus herbaceus. lac vaccinum. In Apuleio. Priameia proles

¶ Regula secunda.

Temporis atq̃ loci quantiq̃ aduerbia quedam.

Hunc optant casum. dic venimus illius ergo.

¶ Quedã aduerbia tpis loci: ₰ quãtitatis regũt gtm̃. Exẽpla de aduerbijs tpis In Esaia. Nũc tpis nubes pluãt iustũ. in tertio habet̃. Tũc tpis ₰ interea loci. i. tẽporis. Apul. iij. de asino aureo. Nihil tũc tpis amplius q̃ flere poterã. Justinus lib. i. Gente obscura tũc tpis. ¶ Pridie illius diei. i. die precedente illũ diem: nõ aũt heri. ¶ Postridie diue virginis. i. die postero: nõ aũt post tres dies. ¶ Quotuplicem constructionẽ habent pridie ₰ postridie? Quadruplicẽ. Primo regũt gtm̃. Cice. ad lentu. Pridie eius diei. Cato. Postridie eius diei villicuȝ vocet. Scdo regunt accusatiuum. vt pridie Calendas. Postridie nonas: ₰ tũc, intelligi videt̃ prepositio ante vel post cuius ꝟtute actm̃ habẽt. Pli. xj. natu. hist. ca. xvj. A pridie idus septẽbres. Tertio cũ q̃ sine casu: vt pridie q̃ Christus pateretur comedit pascha cũ discipulis. Postridie q̃ veni domũ: despondi Petro filiã meam. Quarto sine q̃: ₰ sine casu. Terẽtius. Uenit ad me Chremes postridie clamitans indignũ facinus ꝯperijsse. Terẽ. in Andria. Jamdudũ etatẽ lites facte sunt inter eos maxime sunt qui legant in genitiuo etatis: ego vero cuȝ Donato lego in accusatiuo etatem: pro diu loginquoq̃ tempore: vt Donatus ait.

Pridie. Postridie.

¶ Da exẽpla de aduerbijs loci. Ubiuis gẽtiũ: nusq̃ gentiũ: vnde gentiũ: vbi terrarũ ₰c. in quibus gentiũ ₰ terrarũ solũ ornatus grã ponuntur Cice. ad atti. Ubi terrarũ esses ne suspicabar q̄dẽ. Cor. Taci. Iturã quoquo terrarũ Brut⁹. Aliquo terrarũ. Cesar eo discordie ventũ est Ualde elegãs locutio ꝓ ad eam discordiã sic. Quo miserie venim⁹. i. ad quã miseriã. Persi⁹. Huccine rerũ venim⁹ i. ad has neres? Apul. primo de asino aureo. Nihil rerũ istarũ q̃ itineris nos vbiq̃ comitant̃ indigemus. vbiq̃ itineris ꝓ in omni itinere valde venustũ est vt q̄equid in hac regula reperit̃. Idẽ lib. vij. Nec vspiã ruris reperit ille. Plau. in amphi. Nõ edepol. nunc vbi terrarũ sim scio. Cice. ad atti. Tu autẽ habes longe gentiũ. Apul. Dixit alibi gentium ₰ ciuitatũ: pro alijs entibus ₰ ciuitatibus.

¶ Da exẽpla de aduerbijs quãtitatis. vt satis eloquẽtie. parũ vini: partim hoim. i. quidã hoies. Satyrici: magis oris: abũde ingenij. i. abundans ingeniũ. Multo elegantius dices/ sat pecunie q̃ sufficiens pecunia: nullo aũt mõ sufficiens pecunie sicut nec paruũ vini: sed parũ. nec magnũ oris aut maius oris: sed multũ ₰ magis. sic nihil vini/ nõnullũ vini. Cur ita? q2 aliter doctissimi non loquuntur. Hec est ratio sufficientissima. vbi enim aduerbia sunt quãtitatis vix. nominibus neutri generis genitiuũ damus. affatim viriũ. i. sufficientes viros. Gellius lib. xj. ca. viij. Quibus abunde ingenij: ₰ ocyi: verboꝝ est. Sueto. in Cesare. Potentie glorieq̃ abunde adeptum. Tit. Liuius. x. ab vrbe. Habetis affatim lignorum. Idem in secundo quarte decadis. Agri affatim materie prebebant ad noua moliẽdi opera. affatim materie: pro sufficientem materiam: est nimisq̃ lepidum. Gelli⁹. Terrorum ac fraudis abunde est. Parumper nõ regit genitiuum, quia temporis

aduerbiũ est nõ quãtitatis: et significat per spaciũ tpis: vt tantisper .per tantũ tpis: et tandiu. ¶ Dicas. perendie nõ post cras: nudiustertius: nõ pre heri: quasi nũc dies tertius. Deinde nudiusquartus: Cice. Ostendit nõ inepte dici nudiusquintus: sextus: septimus &c. que tñ nõ affectabis. si Valle auscultare velis. Cicero in quinta philippica. Recordamini qui dies nudiustertiusdecimus fuerit. Ergo etiam aliqñ aduerbiũ est teste Seruio cũ gtõ: vt illius ergo venimus. de hoc sat ante diximus.

nudiustertiusdecimus

¶ Tertia regula de mei: tui: sui: nostri: vestri:

Possessum spernit patrium: quo passio fertur.

Filius ergo mei ne dixeris: at meus inque

¶ Nomen significans rem possessam vel habitam non põt p possidẽte: vel habente regere gtõs passiue significantes mei/tui/sui/nostri/vestri vt de filio quem habeo non licet dicere filius mei: nec de agro quem habes ager tui. Similiter nõ licet dicere ager nostri: mos vestri: liber sui: quia mei/tui sui/nostri/vestri. non significant possessorem: sed passiue rem. s. de qua aut in quam aliquid habetur. vt Amor mei id est amor quem quis habet in me nõ quem ego habeo nisi eum habeã erga me. Ouid. Uxor amore mei. Quomodo dicẽdum est ergo si dicere non lz: filius mei? Ueteres dicebãt filius mis/tis/sis/nrm/vrm/ nam hi genitiui actiue significabant: nunc/mis/tis/sis nõ sunt in vsu. nrm vrm fere partitiue ponũtur. Ideo per possessiua loquemur filius meus/tuus/suus/nr/vester: vt hec studiosi latius & plenius intelligant non grauabor singulatim declarare oĩa. Quero igitur primum.

* Ego tu sui/binos sortita sunt gtõs mei/tui/sui/et mis/tis/sis: hecqz actiue capiebantur in quorum locum successere meus/tuus/suus/q̃ pronoĩa possessiua vocantur.

Quot modis gtũs capit? Tribus. Actiue: Passiue: Possessiue

Qñ gtũs sumit actiue? Qñ propter ipm: alterum actiue declaratur. vt Prouidentia dei. i. per quã deus puidet. bonitas dei qua deus benigne agit. Tremor vapulãtis. i. per quem vapulans tremit. Cogitatio patientis famem est varia Timor decollandi est ingens. rogatio percussi est miserabilis. hic gti vapulãtis patientis decollandi percussi significant actiue: vt in pposito sumit actiue significare: qr in pposito dictio nõ dr actiue capi: qr ipsa actiue exponi r: nec passiue: qr ipsamet passiue exponitur: sed qr propter istam aliquid actiue vel passiue declarat. hoc nugatores quidã minime intellexerũt: sed pergam⁹. Qñ gtõ sumit passiue? Quũ pp̃ter ipm alterũ passiue declarat: vt Timor dei quo deus timet. Cultus dei quo deus colitur Fastidiũ mei quo ego fastidior. Quãdo genitiuus possessiue capitur? Dum pp̃ter gtm alterum possideri significatur: vt regnum dei: quod deus possidet. Liber petri: anima pauli &c. Quicunqz genitiu⁹ actiue sumitur idem possessiue capi põt. Per hec & alia errasse Priscianum ostẽdit optime doctissimus Ualla: qr male dicit Priscianus p eodẽ dici filius mei: & meus. Item ager tui: & alia cõplura: que breuiter ex Ualla declarabo: addendo multa que ipse ex fontibus non e riuis hausi. Si quis dicat p Prisciano apud grecos hanc differentiã nõ obseruari quam Lauren. vult esse apud latinos ergo nec apud latinos seruari dz mẽdosissime colligit qr multa sunt apud latinos qbus carent greci: & contra: & idem in oĩbus linguis inuenies.

Gtũs actiue aut passiue aut possessiue sumit. Actiue gtm capi.

Passiue genitiuũ capi & possessiue gtm capi.

¶ Quot gti tãtũ actiue sumuntur? Quinqz. mis/tis/sis/nrm/vrm/ quorum mis tis sis exoleuerunt. Ennius. Ingens cura mis est concordibus equiparare. Plau. in venulo. Da diem sospitem rebus mis agendis. Nrm vrm partitiue ponunt loco horum vtimur possessiuis: meus/tuus/suus/noster/vester: que actiue & possessiue tãtum sumuntur. ¶ Argumentor. dicit. Quadrigarius apud Gellium ca. v. lib. xx. C. Mari ecquando te nrm & reipublice miserebitur. hic nostrum passiue pro nostri sumitur vestrum pro vestri. apud Gracchum miserere vestrum. et tis pro tui capitur apud Plautum: teste Ualla in milite. ait se afflictare quia tis egeat.

Nrm vrm nõ sp ptitiue sumi.

¶ Rñdeo de frequentissimo vsu locuti sumus. Aliqñ al'r tñ inueniũ⁹: sed nõ est imitandum vt neqz qđ Terentius dicit in heaut. Lachrymis opplet os totum sibi: vt facile scires desiderio hoc fieri tuo passiue tuo pro tui capit: teste Ualla: qđ scz ipse (inquit) non dicerem. Et quod diximus dat nostrum vrm patrios partitio tantam De frequentissimo doctorũ vsu. intellige qr rarissime inuenit cõtrariũ. Cic. p plãtio Possum me eripere orationi tue contẽtionẽ vestrum. Idem: contra Rullũ. Uestrũ frequentia. Ti. Li. primo. tertie decadis dixit. Fortuna vestrũ. Teren. in heau. Cui⁹ mos maxime est consimilis moribus vrm: hec rara sunt: & parce imitanda: illa fre

quentissima in quibus additur olm cuiusqz aut duoꝝ ⁊c. Nã in Cicerone reperies
In omniũ nostrũ humeris coherebũt. Communẽ omniũ nostrũ conditionẽ. de salu=
te omniũ nostrũ: olm nr̃m vitã. Olm nr̃m parẽs. Olm nr̃m ora. Uestrum omnium
cedem ⁊c. Tit. Liuius. j. tertie decadis. Alũnus olm vestrũ ⁊c. ¶ Rursus Cicero in
orõne contra Rulliũ maiori vestrũ parti. quia hec quedã partitio est. ¶ Quot geni
tiui tm̃ passiue sumuntur? Quinqz. Mei / tui / sui / nostri / vestri / primitiue speciei. vt
amor mei quo ego amor. Miserere mei. hic nla significat alterius erga me: sic re=
cordor tui: ego vestri ⁊c. ¶ Argumẽtor. dicit Gel lib. xx. ca. v. recte dici patrẽ mei: p
patrẽ meũ. ergo mei / tui ⁊c. etiã actiue: siue possessiue significãt: nõ semp passiue.
Probat Gel. per Plautũ dicentẽ in pseudulo duorũ labori ego hõim parsissem lu=
bens: mei te rogandi: ⁊ tui rñdendi mi. Ecce hic labori mei: pro labori meo. ¶ Rñ=
deo. Gelli. alioq̃ exq̃sitissim⁹ author errauit in pnoĩbus mei tui ⁊c. vt bñ docet Ual
la q̃ ad locũ Plautinũ iam allegatũ rñdet mendã esse: aut id vt rarissimũ: aut licen=
ter dictũ nõ imitandũ. presertim qr Plauti dictũ: quo nemo fuit licentia verboꝝ li=
berior: vt ait Ualla. ¶ Qui genitiui itaz actiue qz passiueq significant? Reliqui oẽs.
vt amor Petri. i. quo petrus amat. vel quo amatur. In talibus sermo plerũqz est an
ceps: vt amor dei: dubiũ est an quo deus amat: an quo amat̃ sic / Charitas fratris
Suspitio vxoris. Odiũ petri ⁊c. pp̃ter hec aliqñ idem in oratione: actiue et passiue
declaratur Cicero in Catone maiore. Quid de Publij Licinij Crassi: ⁊ iuris ciuilis
studio loquar? Crassus studet: quod est actiue. Jus (vt sic dicam) studetur

Labori mei.

¶ Quomodo differunt Amor tui: ⁊ amor tuus? Differunt sic.

Amor tui passiue, est quo tu amaris. Amor tuus quo tu amas siue te: siue alium.
¶ Eodem modo declaratur: differentia in vtilitas mea quam ego habeo. Utilitas
mei quam de me aliqui habent. Amor meus est amor tui si te amo ⁊c. Eadem diffe
rentia potest esse in omnibus que actiue ⁊ passiue declarari possunt: qualia sunt.
vsus. memoria / fastidium / desiderium / cura / odium / dolor / potestas / ⁊ quod idem
est copia / suspitio, existimatio ⁊c. Quinti. Amor mei vicit etiam marem suam. Cic.
Quod desiderium tui ferre non posset. Ouid. Sit tibi cura tui / sit tibi cura mei. Me
retrix facit omnibus copiam sui non suam. Quinti. Ut aliqui prestaret. patrie vtili
tas mei. sic vsus mei ⁊c.

Amor tui. Amor tu⁹.

¶ Quotuplicibus substantiuis iũguntur genitiui: mei: tui: sui: nostri: vestri?

Triplicibus. Primo verbalibus. vt amor mei. Fastidiũ mei. Curtius
libro. vij. Alexander immodicus estimator sui. In eodem Seruatorem sui p quo ser
uatorem suum licet dicere. tamen alterũ actiue: alteruz passiue declarabitur. Nam
in eodem dixit. Seruatorem meoꝝ in atro. Cice. epi. fab. Se acerrimum tui defen=
sorem fore ostendit. In secundo expectationem tui cõcitasti. In. xij. Summa laus
et tui ⁊ Bruti est q᷑ exercitum preter spem existimamini comparasse. In. xj. ad Atti
cum. Misit filiũ non solum sui deprecatorem: sed etiam accusatorem mei. Sta. xij.
theba. Cultrix placidissima nostri. Luc. lib. iiij. hinc cui veteris custos: famosa ve=
tustas. Miratrixqz sui signauit nole terras. Hoc teste Sulpitio interprete famo
so in bonam partem accipitur. Claudianus de quarto consulatu Honorij. Tunc
omnia iure tenebis: quum poteris res esse tui. Cice. in. v. ad Atticũ. Tui sermoni=
bus. Idem. vij. ad Atticũ. Habe mei rationẽ. Inepte diceres hic meã ⁊c. Cornelius
Tacitus. ipse haud qz sui detractor. Idem. Hic exitus Cremone anno. cclxxxvj.
primordio sui Idem. Adulescẽtes quibus morũ indoles est: ⁊ bona spes sui. Boe=
tius in. j. de consola. Scies me hec vera loqui ⁊ in nulla vsqz mei laude iactasse.
¶ Secundo iunguntur nõnullis: aut nõ verbalibus: aut que nõ statim passiue de
clarari posse videnť. Curti⁹, libro. vij. Excelsa sui exiluit. bene potuisset dicere sua:
vt dicimus pro eodem ferme: qz uis alterum actiue: alterũ passiue possit declarari:
natura sua. i. quam habet. natura sui. i. de se. Boetius. ij. de conso. Diuitie ne: vel ve
stri: vel sui natura preciose sunt. Cice. v. de fi. bo. A natura nostri facta est Idez pro
Marcello: Ex vnius vita: vitam pendere omnium. Quintili. Uim sui relinquunt. i.
vim ex se nõ vim suam. Boc. Secundũ sui vim. Luc. ij. Cerne diem victis iam spes
bona patribus esto exemplũqz mei. i. signum mee clementie: ⁊ exemplũ de me non
meũ. Corne. Tacitus. Hunc sui finem multos ante annos crediderat. Agrippa. con
tempserat. Idem longam sui absentiam. Idem. Hanc sui famã ea statim concione
cõmouerat. Idem. Uerba apud vos valent: bona atqz mala nõ sua natura: sed vo=

* Uirgil. Quicqz sui memores alios fece= re merẽdo. Terẽtius. Hoc viue scio hanc meritã vt memor es= ses sui.

cibus seditiosorũ estimantur. Plin.xij.ca.xviij. Nulla est voluptas:q̃ nõ assiduitate sui fastidiũ pariat. Sed hoc manifeste verbale actiue ⁊ passiue sumi põt vt dictũ est Iusti.xxvij. Cometes magnitudine sui quartã ptẽ celi occupauerat. potuisset dice re sua. Nã in quibusdam vtroq; modo loqui lз sine vna ferme differentia vt causa mea ⁊ mei. sic sui substantia apud Boe. Idẽ lib.iiij.de cõso. Ea que protulit deus in sui similitudine retinere festinat sui.i.de se quã creature ex deo habent. ℂ Rñdeo ad causa mea ⁊ mei:q̃ teste Seruio ita differunt vt tui causa tunc dicam⁹ si aliquid ipsi ad quem loquimur prestiterimus: vt puta tui causa te defendi. Tua vero causa quũ alteri aliq̃d alteri⁹ contẽplatione prestam⁹. vt tua causa hoĩem tuũ defendi. Idem illud.xvij. Uictus amore tui cognato sanguine victus. Coniugis ⁊ meste lachrymis: vincla oĩa rupit. Tui inquit ꝓ tuo positũ. in quo ⁊ in alijs q̃busdã ostẽdit se non calluisse vsum gtõrũ mei tui ⁊c. vt manifeste oñdit Ualla dicẽs pro eodem. dici causa mei ⁊ mea:sed recti⁹ causa mea. Quin. Mea depugnasti causa: tua peristi Cice.xiij.epist.fa. Libenter mei causa facturũ esse arbitror. sic imago mei: et imago de me: pro quo teste Ualla etiã imago mea recte dr: nõ tñ imago mei dicam de statua diue virginis quam ipse possideo. ℂ Tertio iungũtur noĩa partitionẽ significãtia. vt sunt pars. dimidiũ mediũ: membrũ: quid: aliquid: multũ ⁊c. vt pars mei.i.de me: vt pote manus aut pes aut ala ⁊c. pars mea quã possideo vt hereditas aut portio. Sic differunt. aliquid mei: aliquid meũ. mediũ tui: mediũ tuũ ⁊c. In ezechi. Qui genuerit filios in medio vestrũ: pro vestri teste Ualla. Aliquid tui virgo perdes si cum adulescentulis venatũ ꝓdibis.i. aliquid de te scз virginitatem: non aliquid tuũ. Aliqñ aliq̃d tui dicim⁹ de rebus tuis vt tuis sit gtũs a tuũ. Plau. in aulu. Dij me perdant si ego tui q̃cq; abstuli.i.de tuo. Teren. Cuiuз puerũ hic posuisti? vestri. nõ est hoc a vos: sed a vester: qr sequit̃: cuius vestri? Rñdet ancilla. Pãphili. Puer vr̃i a vos inepte dr: a vester apte: sed inconplete: qr debet addi Pãphili filij: aut sodalis ⁊c. Membrũ mei.i. pars mei. membrũ meũ. vt manus caput ⁊c. Non lз ergo loco deriuatiui semper primitiuũ ponere. vt pro filius meus: nõ dr filius meis: qr non est in vsu: nec filius mei: vt patuit. Querimus autẽ/cuia est, penna vel cuius. Et meus ponitur pulchre pro mei iuris: sic tu⁹ ꝓ tui iuris ⁊c. Persi. Uindicta postq̃ meus a pretore recessi. Amor mei congrua est per regulam. Si duo continue ⁊c.

Causa tui.
Causa tua
*Hec anscipitẽ videtur hẽc significationẽ ps mea pars mei: manus est pars mei. nõ ps mea Fũdus ps mea est nõ autẽ pars mei.
Meus
Tuus.
Suus.

ℂ Regula quarta.

Queuis proprietas: aut pars cui mobile iungis

Laudem: significans aut vituperamen: in hoc fit:

Uel sexto casu. ceu vultus femina pulchri:

Aut vultu pulchro. quandoq; synedoche habebit

Rite locum quarto aut sexto. ceu candida collum:

Aut collo: misere doleo cor corde ve dices

ℂ Nomen subiecti: aut totius: regit dictionẽ proprietatis: aut partis: cuз adiectiuo laudis vel vituperationis in gtõ vel in abltõ. Da exẽpla prioris ptis vt vir summe virtutis: vel summa virtute. homo sane mentis vel sana mẽte. rex celsi animi vl' celso animo. Gigas procere stature: vel procera statura. phs immense subtilitatis: vel immẽsa subtilitate. Senato obscuri generis vel obscuro genere. sic vir antiqui moris: mire sagacitatis: admirãde industrie: ingentis authoritatis: boni nominis: labefactate fame. pauce fidei: multoꝝ verboꝝ: prestantis ingenij: haud proletarie doctrine vel vir antiquo more: mira sagacitate ⁊c. Cesar summe hominem audacie Plinius. Aristoteles vir immense subtilitatis. Iuue. Ingenui vultus pueri ingenuiq; pudoris. Uale. Excellentis pulchritudinis adulescens bone indolis. Cesar Summe prudentie adulescẽs. Alti spũs Catilina. Tit. Liu. Proba antiqui moris femina. Cice. Nõ multi cibi hospitem accipies: sed multi ioci. Terẽ. homo antiqua virtute, ac fide. Lactantius. Magno ⁊ excellenti ingenio viri. Plau. Uir nulla fide. Teren. Mulier egregia forma atq; etate integra. ℂ Quid est subiectum? Cui aliq̃d accidit: vt homo est subiectum scientie. Nam homini accidit scientia. Quid est proprietas? Res que alteri accidit vt scientia,

Subiectũ.
Proprietas.

*Teren. in andria Integra mulier que dā tabhinc triennium ex Andro. ꝯmigrauit egregia forma atꝙ etate integra.

¶ Da exempla posterioris partis. Populus dure ceruicis vel dura ceruice: herba magna radicis: vel magna radice. Parasitus auidissime gule vel auidissima gula. Uir magni nasi vel magno naso: sic: domus multarū fenestrarū. Nympha prestantis corporis. Puella longe come. Uirgo flauorū capillorum. Miles pauidi cordis: vel domus multis fenestris ꝛc. Terētius. Uirgo cesia asperso ore: adunco naso. In sacris Filij eorum dura ceruice ꝛ indomabili corde. Terenti. Duxit secum virginem facie honesta.

¶ A quot partibus orationis regitur pars vel ꝓprietas in genitiuo vel abltō? A quatuor. Primo a nomine. Tit. lib xxxvj. Mulier magno natu .i. annosa. Idē lib. iij. Cōsurgit Publius scaptiꝰ de plebe magno natu. ¶ Scdo a ꝓnoie. vt Tu modice fidei quare dubitasti? Plautus. Tu cano capite amas senex nequissime. Boc. Illa vultu placido. Tertio a verbo substātiuo aut habēte vim eius: aut saltem verbo intercedente. vt magna authoritate es vir. aut magne authoritatis. Suc. Sibi minimi erat. Idē. Sopni breuissimi erat. In gene. Lia lippis erat oculis. in Judith. Erat aūt elegāti aspectu nimis. In Daniele. Susanna erat delicata nimis: ꝛ pulchra facie. Teren. Ille erat honesta ꝛ liberali facie. Plautus. Muliebri aīo sum. Cato Esto animo forti quū sis dānatus inique. Geli. li. v. ca. viij. vult oībus orōnibus huius regule ṽbū substātiuū subintelligi si absit veluti/ Cicero homo magna eloquentia. Et verba (inquit) est/ erat/ fuit/ plerūꝙ absunt cum elegātia absꝙ detrimento sentētie. vt Ipse quirinali lituo paruaꝙ ꝛc. Hic videtur magne authoritatis ꝛc. ¶ Quarto a participio veluti. Hic adulescens optime ꝑfecto indolis est olim futurus magne authoritatis apud principem.

¶ Utra est elegantior: an genitiui an ablatiui oratio? Ablatiui. tamen vterꝙ est elegans quoties laudare: aut vituperare quēpiam volumus: ꝛ declaratur fere per verbū habeo. Uirg. de Pico. Ipse quirinali lituo: paruaꝙ sedebat Succinctus trabea leuaꝙ ancylle gerebat. i. ipse habens quirinalem lituū. Idem. Uictorem buten immani corpore. i. corpus immane habentem: teste Gellio. Idem. Sunt mihi bis septem prestanti corpore nymphe. i. habētes prestās corpus. Seruius in illud. Pulchra faciet te prole parentē Positus est (inquit) per figuraꝫ septimus casus pro genitiuo. Uerū hoc Uirgilianum nō est omnino simile exemplis regule nostre: quum nec sit pars nec proprietas prole a parentis.

¶ An necessarium est adiectiuuꝫ laudis vel vituperationis semper adijcere? Ita in ablatiuo: sed in genitiuo aliquando nō additur: vt vir consilij homo pacis. Cicero in Sallustium. Nunquid hi quos protulit Scipiones ꝛ Metellos ante fuerunt aut opinionis aut glorie

¶ Utrum per hanc regulam potest dictio in eadē oratione regere gtīm vel abltīm? Raro quidē: potest tamen aliqñ ꝛ (vt Ualla sentit) parce. Cicero. Lentulū nostrū eximia spe: Summe virtutis adulescentē fac erudias. Plin. lib. vij. natu. Histo. Choro mādorū gentem vocant tauronij: siluestrem sine voce: stridoris horrendi. hirtis corporibus: oculis glaucis: dentibus caninis: potuisset dicere stridore horrendo. Idem lib. xxiiij. ca. xv. Stachȳ marrubij similitudinem habet: longioribus folijs: ꝛ odoris iucundi: colorisꝙ in luteum inclinati. verum potest hoc nō simile omnino videri: vt odoris iucundū construatur cuꝫ folijs: vt si dicas: hec arbor habet folia lata ꝛ iucundi odoris. ¶ Si quis dicat. Iste orationes peccant in regulam/ Consimiles optant ꝛc. ergo sunt inepte. ¶ Responde minime peccant contra illam regulam: qꝛ ibi dicitur/ Si non regimen varietur. Hic auteꝫ variatur regimen. Animal sex pedibus. nec laus videtur: nec vituperatio.

¶ Quandoꝙ synedoche habebit. Nomē adiectiuū aut cum participio suo verbum passiuum aut neutrum significans proprietatem: aut accidens in parte rei: potest illius partim dictionē in accusatiuo vel ablatiuo regere per synedochem. Da exempla de adiectiuis. vt ethiops albus dentes vel dentibus. eger pedes vel pedibus. decorus faciem vel facie. Da exēplum de verbis ꝛ participijs. Doleo caput vel capite. Tremo manus vel manibus. Frangor brachium vel brachio. Fractus membra vel membris

¶ Synecdoche quid est? Attributio partis ad aliquod totum sub proprietate verbi vel adiectiui. vt nuda genu: ager depastus segetes: sepes florez depasta salicti. flores inscripti nomina regum. ¶ Quot sunt necessaria ut synecdoche? Tria. Que? totum, pars, proprietas. i. verbum vel adiectiuum. Est ne hic synecdoche, potens diuitijs, grauis pietate: preditus dignitate? Minime. Cur? quia vt Valla docuit hec figura tantum ad animi: et corporis qualitatem pertinet nihil ad externa respiciens. qualia sunt doleo caput: doleo ilia. pulcher faciem: ornatus animum. ¶ Quotuplex est synecdoche? Duplex. locutionis, et constructionis. Quid est synecdoche locutionis? In qua pars pro toto sumitur aut contra. vt octo anime intrauerunt arcam Noe. i. octo homines. Petrus est in celo. i. anima petri. Cur. iij. Persarum erant centum milia: inquis eques triginta milia implebat: pro equites implebant. frequens sermo in historicis et poetis. Quid est synecdoche constructionis? In qua verbum vel adiectiuum regit partem in accusatiuo vel in ablatiuo vt doleo caput: latus humeros. et declaratur talis. oratio fere per habeo. vt herba longa radicem vel radice. i. habens longam radicem. ¶ Quotuplex est synecdoche constructionis? Duplex: directa. et indirecta. Quid est synecdoche directa? In qua vere partis dictio in accusatiuo vel ablatiuo regitur. vt nuda pedem: vel pede. Quid est synecdoche indirecta? In qua non vera pars sed pro parte adiacens quippiam reperitur: vt sum albus vestem: et similis tibi colorem. Virg. Perfusus sanie vittas atroque veneno

Synecdoche.

Synecdoche directa et indirecta.

¶ Quibus licet vti synecdoche tam in accusatiuo quam in ablatiuo

Maxime poetis. proxime deinde hystoricis: oratoribus vix vnquam.

¶ Da synecdochen apud poetas. Ver. Omnia mercurio similis vocemque coloremque Et flauos crines. Idem Qui genus vnde domo. i. ex qua ciuitate estis: ait Seruius. Ouid. Graius vterque domo Verg. Expleri mentem nequit. idem in geor. Micat auribus ac tremit artus. de quo loquitur Hora. Leuam suspensi loculos tabulamque lacertos. Plau. Sum pedes mobilis. Lucan. Effusas laniata comas contusaque pectus Virg. Redimitus tempora lauro. Idem. Tristior et lachrymis oculos suffusa nitentis. synecdoche est quicquid dicat Aldus. Sillius lib. ij. Nam cetera non latet hostis. i. per cetera vel in ceteris gerit se hostem. ait Petrus Marsus. Idem lib. x. Quem postquam aspexit geminatus gaudia ductor. Idem lib. xiiij. Truncatus membra bipenni.

¶ Da synecdochen apud hystoricos. Cor. Tacit. Frigidus iam artus. idem de Germanus. Tegumen omnibus sagum fibula aut si desit spina consertum: cetera intecti totos dies iuxta focum atque ignem agunt. ibidem de feminis. Nuda brachia ac lacertos. idem. Cetera similes bathauis: idem. Cetera similes vna differunt. Sueto. in Augu. Dalmatico etiam vulnera excepit: vna acie dextrum genu lapide ictus: altera autem et crus et brachium ruina pontis: consauciatus. idem in calig. Statura fuit eminenti: pallido colore: colore enormi: gracilitate maxima: ceruicis et crurum et oculis et pedibus concauis: fronte lata et torua: capillo raro ac circa verticem nullo hirsutus cetera. Pompo. Mela. Pontus longo rectoque milite extensus: sinnatus cetera. idem. Sarmato totum brachari corpus et nisi qua vident etiam ora vestiti. idem. Corpora infecti. idem. Pars nudi agunt: pars tamen obscena velati. Solin. Crinem tonsus est. Idem. Alba quasi mitrula lunatus caput. idem. Spinis tergum hispida. idem. Hirti corpora caninis dentibus: stridore terrifica. idem. Hirsuti comam facietenus. Ti. Li. j. ab vrbe. Virum cetera egregium Idem. lib. xxxj. At vero Hannibal ipse, dum murum incautus subdit aduersum femur tragula grauiter ictus cecidit. In sacris eiusmodi synecdoche frequenter inuenitur. Tertio regum. Doleo pedes. Et quarto. Caput meum doleo. In Hieremia. ventrem meum doleo. Iterum. Oppius de bello Aphrico. Brachium gladio percussus.

Synecdoche quamquam poetis tamen sit permissa. vtuntur aliquando illa et historici quum nonnunquam in genere dicendi poetas imitantur.

¶ Da synecdochen apud oratores? Vix inuenitur: presertim apud Ciceronem et Quintilianum. neque enim dicunt doleo caput: frigeo manus. sed dolet mihi caput frigent mihi manus. Et quod Sallu. dicit. Antonius pedibus eger in consilio adesse nequibat Cic. Quintilianusque teste Valla dixissent. pedibus egris. Gel. Apul. et Sidonius non inter oratores habentur: sed mixti potius dicendi sunt: et scriptores omnigeni. Plin. historicus est in naturali historia. ideo propter hos non dices synecdochen oratoriam esse. Gellius libro. vj. cap. x. Et caput et ora velatus. Idem. xj. cap. ix. Lana multa collum ceruicesque circumuolutus. Apuleius primo Meta. Tremore viscera quatior. In

Apuleius j. met. Tremore inquit viscera quatior.

eodem: Jugulū istā dolui. Idem. Nunc etiā spiritu deficior ꝛ genua quatior. Idem lib. ix. Dij boni quales illic homūculi vibicibus liuedinis totā cutē depicti: sic idem persepe: Pli. lib. vij. ca. xxviij. Ipse vulneratus humerum ac femur. Et lib. x. ca. ij. de phenice. Aquile narratur magnitudine: auri fulgore circa colla: cetera purpureus Idem. xxxvij. ca. iiij. Est ꝛ alia iris: cetera similis ꝛ predura.

¶ Regula quinta opus.

Poscit opus sextum: tolerans quandoꝗ secundum
Ut mihi opus libro est. At opus dux Tullius inquit:
Est nobis. Ut opus: Plautus sic vtitur vsus.

Opus. ¶ Opus regit ablm̄ cū dtō intercedēte ꝟbo substātiuo. hꝫ quoꝗ sed rarissime gtm̄ ꝑ abltō: vt opus est mihi libro: indigeo libro. ꝛ (vt barbari loqunt̄) habeo ad faciēduz de libro. sic opus est mihi armis/auxilio ꝛc. Ci. li. ix. epi. Authoritate tua nobis opus est ꝛ decōsilio ꝛ etiā grā. De gtō. Apul. li. ix. Mihi ope eius opus est. Oui. ij. de ar. Nec minor est ꝟtus ꝙ q̄rere parta tueri. Casus inest illic: hic erit artis opus

* Opus aliqñ ꝑ necesse sine necessario accipitur] · Apuleius. Cui etiam rez factā o pº fuerat. ¶ At opus dux Tullius ꝛc. Opus capitur pro necessarius interdū adiectiue indeclinabiliter: ꝛ ita quāuis casuz secū ꝑmittit. vt opus est mihi medicº. intelligo tibi multa esse opus. Cic. ij. epi. ad Curionem. Dux nobis ꝛ author opus est. idē. vj. ad atti. Dices nūmos mihi opus esse ad apparatū triūphi. ꝛ li. xv. Uideo mihi opus esse viaticū. Corne. Nepos in vita Attici. Que amicis suis opus fuerāt ex sua re familiari dedit. Cesar. lib. j. de bel. gal. Rñdit si qd ipsi a cesare opus esse sese ad eū venturū fuisse: sic opus est mihi consilio a te. Tit. Li. xxxiij. Que alia opus essent. Idem. xl. Ad cōparanda ea que in rem opus erāt. Cic. scda in Uerrem. Multa sibi opus esse. Cice. ad Terentiā vxorez. Si quid opus erit: si quid acciderit noui: facies vt sciam. Teren. in heau. Alia que opus sunt comparet.

Usus. ¶ Ut opus Plautus ꝛc. Usus capitur aliquando pro opus: et regit similiter ablm̄ cum dtō intercedente verbo substantiuo: ꝑsertim apud Plautum ꝛ qñꝗ apud alios. vt est mihi vsus libro/vestibus/doctrina/cōsilio ꝛc. Plaut. in asinaria. Uiginti iam vsus est filio argenti minis. Gel. li. j. ca. xiiij. Propterea pecuniam qua sibi nihil esset vsus ab hijs quibus eam sciret vsui esse non accipere.

¶ Opus pro necessario quotuplicē constructionē habet? Quadruplicē. ¶ Primo hꝫ ablm̄ cum dtō intercedēte ꝟbo substantiuo ꝛ greco more verbo habeo. vt opus est mihi libro: opº habeo libro hoc posteriore loquendi mō nō vtimur teste Diomede. ꝙuis in sacris dicat̄. ¶ Dñs his opus hꝫ. ꝛ apud erasmū quodam loco. Opus habent ijs. ¶ Scdo opus ꝯstruit̄ cū abltō intercedēte ꝑpōne de vel. in. Cū abltō vt opus est mihi de libro. Cic. lib. vij. episto. Opus est huic delimatulo ꝛ polito tuo iudicio. Limatulus la. lum, diminutiuū a limatus. i. acer acutus seuerº castigatº. Ci. li. xiij. Si qua in re opus fuerit/iuueris. Addit̄ interdū ad vel in: sꝫ nō significat̄ res qua indigemº. Ti. Li. xxxiiij. Ad cōparāda ea que in rē opus erāt. hic opus capit̄ adiectiue. qꝺ pro in quo nihil pro in nullo: vt si qd opus est tibi opera mea fac vt sciā. Sic nihil te lesi. Si quid te offendi oro veniā. Tertio. vetuste cū gtō reperit̄. qꝺ iam vix ausim imitari. vt opus est mihi auxilij tui. Olim etiā cuz alijs casibº vt opus est mihi librū. Plau. in trucu. Puero opus est cibū. sic vsus. Idē in pseu. Ad eā rem vsus hoiem astutū. ¶ Quarto adiectiue cū ntō ꝛ vtriuslibet nūeri actō. De alijs casibº non habeo testimonia. vt opus est nobis author. In sacris. Nō est opus bene valentibº medicus. Quinti. Claudiº apꝺ Gel. lib. xvij. ca. ij. Nihil nisi diuitias opus esse. i. necessarias veteres cōplusculi ita dixere. nec ratio (inquit Gellius) dici pōt cur rectiº sit diuitijs esse ꝙ diuitias. nisi qui grammaticorū noua instituta vt tenemon hiera. i. templorū sacra obseruant: ꝛ recte me hercule Gellius quū percepe ita loquatur lingue latine parēs. Cice. vt ipse ostendit. Ego aūt semꝑ in ea fui opinione: vt nō grāmaticoꝝ instituta ꝑ loquēdi lege haberē. Naz potius cū Ualla qꝺ ad elegantiā pertinet. Ego pro lege accipio quicqd magnis authoribus placuit. quales sunt Cicero/Quintilianus/Liuius/Plinius ꝛ ceteri.

Badiº cōposite legit delimaculo.

¶ Quomodo differunt opus & opera opere. Opus est operationis effectus: vt carmen: domus: hinc dicimus opera authorũ. Opera est actio: labor & industria operantis: vt do operam grammatice .i. adhibeo laborem & diligentiam. Indigeo opera tua .i. industria vel auxilio. Opere dicuntur etiam ipsi operantes siue serui siue mercenarij. Cice. pro Flacco. Opere facessant .i. seruitia sileant. Ab opera fit operepretiũ fructuosum: & ad rem pertinens aut decens: vt vtile iucundumq;. Cice. Operepretiũ erat ludentes intueri. Iuue. Est operepretium penitus cognoscere toto: Quid faciant agitentq; die: Liui. Facturus ne operepretium sim si res gestas populi romani ab initio perscripserim. Aliquñ pretiũ postponitur. Plini. Id vero audire pretium opere sit. Gellius similiter quodaz in loco pretiũ opere pro opere pretiũ dixit. Nonnunq; subauditur. Persius. Est opere ciues lunai noscere portuz. Opus pro opera interdũ capitur. Verg. Mollibus e stratis opera ad fabrilia surgit. Aliquãdo opus indeclinabile nomen pro necessario substantiue regit dtm̃ indigentis intercedente verbo substãtiuo: & ablm̃ rei qua indigemus: vt ante docui. Vergil. Nunc animus opus enea nũc pectore firmo. hinc perosus .i. valde necessariũ. Terẽ. in and. Sed nunc peropus est haut hũc cũ ipsa aut aliquid de illa me aduersus hũc loqui: hic pro abltõ infinitiuũ hz: sic etiã opus est gratiam habere benemerentibus.

Opus. Opera. Opere. * Opere ipse laborãtes psone vocantur Modestinus. Operum noie ipsas psonas q̃ aliqd faciunt significamus. Opus;

¶ Regula sexta de adiectiuis verbalibus.

Actiue significans verbale dabit genitiuum.

Mobile: ceu quedam quorum vix scitur origo.

¶ Adiectiuũ verbale actiue significans regit gtm̃: vt quedã adiectiua: de quibus an verbalia sint ambigitur. vt, amans vini. patiens frigoris. doctus pile. indoctus logice. cõsultus iuris. significatiuus belli: cupidus ludi: ferax tritici: studiosus virtutis. nũcius veri. cõscius recti. docilis parui: docibilis dei. ignarus militie. ignarus vie. prodigus pecunie. rudis literarũ: memor beneficij: immemor patrie: cõpos voti: impos mentis: particeps furti: dubius vite &c. ¶ Cur dixisti in sexta regula actiue significãs: qr aliter nunq; per hãc rlam regeret gtm̃: vt vapulans, percussus, trepid' &c. Vtrũ dñt semp ab actiuis descẽdere: minime. qr sic doctus: cõsultus &c. nõ pertinerẽt ad hãc regulã: quũ descendãt a deponẽti: cõsulto &c. ideo actiue significare est actiue declarari: vt doctus qui scit. cõsultus qui alijs recte cõsulit &c. An oia actiue significãtia verbalia adiectiua regãt casum huius regule? Non. qr opus est vt sint ab authoribus non futilibus cum genitiuo iuncta. ideo legẽs librorũ: bibens vini. comedens nefrendi &c. non dicemus donec apud bonos authores inuenerimus.

* Horat. Docte sermonis vtriusq; lingue.

¶ Quomodo differunt amans vini: & amans vinum. Amans vini est qui multum vinũ cupit: & ex cõsuetudine amat: nec presẽs tẽpus hic magis significat q; preteritũ. estq; amans nomen cõparabile: vt amator vini: amantissimus vini. Amãs vinũ est qui iam amat vinũ: & participiũ est nec cõparat. sic patiens frigus qui patitur frigus: participiũ est. patiens frigoris qui per multã consuetudinẽ frigus facile tolerat. & cõparatur patientior patientissimus multos videmus patiẽtes frigus minime patientes frigoris: doctus grãmaticam: qui grammaticam didicit etiam si neglexerit participium est: doctus grãmatice: qui multo vsu grammaticam callet nomen est. & comparatur doctior doctissimus. ita dices in reliquis. Propter hanc solet hoc regimen dici regimen actus conuersi in habitum.

Amans vini

¶ Quotuplicia adiectiua regunt casum huius regule? Vndecuplicia. Primo Nomina in ans & ens: vt amans virtutis. fugiẽs vitij. Da authoritatem Sene. Amãtes tui ama. Iuue. Viue bidẽtis amans. Quintili. vt amantissimos mei pleniore obsequio demererer. propter cõparationẽ & constructionis variationẽ hec noia fieri in ij. ene. dicit Seruius. Salusti'. Catilina patiens inedie: algoris vigilie: supra q; cuiq; est credibile. Terẽ. herus perliberalis & fugitans litiũ. Cesar .j. de bello ciuili. Nemo erat tam tardus & fugiens laboris. Teren. Fidens animi sui. ¶ Quomodo differunt fidens animi & fidens animo. Fidens aio .i. fortis animosus. Fidens animi qui etiã pro tpe animũ fidẽtẽ facit aliqui degenerẽ: vt Simon apud Verg. ij. ene. Fidẽs animi atq; in vtrũq; paratus: seu versare dolos seu certe occum

Patiens Fugitãs Fugiens Fidens.

Cupiens. bere morti. Ferat certe illeanimũ alias degenerẽ tũc fidẽtẽ, ait doctissim⁹ Badius.
Spirans In sacris. Nõ sumus cõcupiscẽtes, malorũ. Apul. ix. meta. Noscẽde rei cupiens. Ta
Potens citus. Vulgus cupiẽs voluptatũ. In sacris. Saulus adhuc spirãs minarũ & cedis.
Reuerens Verg. Dij maris & terre tẽpestatũ ꝗ potẽtes .i. dñantes Quãdo vero significat diues
Appetens regit gtm vel abltm per regulã dar patriũ aut sextũ tibi copia sicut egestas. viri po
Seruans. tẽs, i. nubilis, abstinẽs pecunie & ptinens iustitie. apꝰ peritos iuuenes reuerens dei
Metuens: Ouid. de pyrrha. Nec reuerẽtior vlla deorũ. Sallu. Appetẽs alieni. Cice. Nihil est
Negligẽs. appetẽtius similiũ sui. Verg. Seruãtissim⁹ equi. Timẽs & metuẽs virge. Iuue. Me
Efficiens. tuẽs ꝟge iã grãdis achilles. Joãnes est rerũ suarũ negligẽs. Tacit⁹. Vitelli⁹ amico
Audiens. rũ inimicorũqꝫ negligens. Cic. li. iij. offi. Virtus est efficiẽs vtilitatis. Plau. Audiẽs
Prestans. imperij: Prestãs animi. Sta. j theba. Haud tulit armorũ prestãs animiqꝫ corebus.
¶ Quid discriminis est inter prestãs animi & prestãs aio? Prestans animi dicitur
ꝗ aiam prestãtẽ facit: vt iuuenes quibus per etatẽ prestãtior anim⁹ esse nequit. Pre
stãs aio est cui est animi pstãtia: & maioris laudis est, prestantẽ animi esse, ꝗ prestan
Furens. tem animo. hoc docuit nos doctissimus Badius noster. Verg. O prestans animi iu
Ambiens. uenis. Seruius ait pro prestans animo. quia greco more interim genitiuus pro ab
Pspiciens. latiuo ponitur. Placet tamen Badiana differentia. Vergil. in. v. Neqꝫ furens animi
Sitiens dum prorã ad saxa retorqueat: pro animo: teste Seruio. Ambiẽs glorie teste Diome
Parcus de diuus Ambrosius. Cancer vt est appetẽs cibi ita prospiciẽs periculi. Sitiẽs san
despiciens guinis. Silli⁹. iij. Atqꝫ ille haud vnꝗ parcus pro laude cruoris. Et semper fame si
Retinens. tiẽs: Gelli⁹. xij ca. iij. Pecunie sitientẽ. Cice. in. iij. de ora. Sitiens istarũ rerũ. Idem. ij.
intelligẽs. de ora. Sui despiciens. Cice. ad brutum. Juris dignatisqꝫ retinens. Gel. lib. x. ca. xx.
Agens Sallustius, ppuetatũ in verbis retinẽtissimus consuetudini cõcessit. Cice. pro Plan
Impiger tio. Retinens iuris & libertatis. Taci. Intelligens falsi. Cice. ij. de finibus. Cuiusqꝫ
Insolens cius. ghis intelligens ac copiosus. Taci. Ad transeã mortis agentẽ questor consule
Ferens missus. Cor. Taci. Is vrbane militie impiger bellorũ insolens. Cesar. in. ij. de bello ci
Esuriens uili. Erat in oppido multitudo insolens belli diuturnitate ocij. Sallu. in Cati. In
Illo hore. solens malarũ artiũ. Gel. x. ca. xxij. Motũ euadunt prorsus insolẽtes. Cor. Taci. Cor
Desperãs. pora holm salubria & ferentia laborũ. Apuleij. meta. Illud hore memini me terra de
Sciens hiscente ima tartara inqꝫ his canẽ cerberũ prorsus esurientẽ mei prospexisse. Illud
Diligens. hore pro illa hora eleganter dixit. Cesar. vj. de bel. gal. A multitudine oppressus ac
infrequẽs. sui desperans. Sal. in iug. Perfuge regionũ scientissimi. Gel. xviij. Vir apprime lin
Callens gue latine sciẽs: Gel. lib. iiij. Vir literarũ veterũ diligẽtissimus. Gel. li. x. ca. xij. Pha
Intolerãs uorinus phs memoriarũ veterũ exequẽtissimus. Gel. xiij. cap. xxiij. Infrequens sum
indulgens vocum latinarũ. Gel. xvij. ca. v. Rhetoricus quidã sophista vtriusqꝫ lingue callens.
Profusus Titus Liui. x. ab vrbe. Gallorũ corpora intolerantissima laboris atqꝫ estus. Idem.
xxxiiij. Nõ ferme desunt irarũ indulgentes ministri. Cice. pro Quintio. Sui n. goꝗ
bene gerens. Pli. vj. epistola. alieni abstinentissimus: sui diligens.

¶ Secũdo regũt casum huius regule: Adiectiua e preteriti tpis

participijs paucula: vt doctus pile: profusus patrimonij, i. dilapidans prodigẽs: p
fundensqꝫ patrimoniũ. Da authoritatẽ. Sall. in catil. Alieni appetens, sui profusus.
Hora. in ar. Ludere qui nescit cãpestribus abstinet armis. Indoctusqꝫ pile discive
trochive quiescit. Ne spisse risum tollãt impune corone. Qui nescit versus tñ audet
Doctus scribere: ne dicas pilare: sed pila ludere. Dicimus etiã in ablatiuo doctus & erudi
Indoctus tus bonis literis: sic indoctus ineruditus. Cicero de claris orato. Grecis literis eru
Eruditus. ditus. Idem. docti & grecis literis & latinis. Gellius nouitatis nitide, amator per
actiñ figurate dixit lib. ix. ca. x. Anneus cornutus hõ sane pleraqꝫ alis non indoctus
neqꝫ imprudẽs. Et. lib. ij. ca. xxj. Grecas res eruditi. Et lib. xix. ca. ix. Nostras literas
haud ancuriose docti. Eruditus grã matice: peritus musice. hoc Cicero etiam cum
Peritus abltõ posuit pro cluentio dicẽs, peritior. At Terẽ. ait. Iure hic adulescentes impe
ritos rerũ in fraudẽ allicit. Peritus venit ab antiquato verbo perior: vnde experior
in vsu est: cuius participiũ experiẽs in nomẽ trãsit: qꝫ Naso dixit experiens laborũ &
Experiẽs. expertus. Diomedes. expertus belli. ¶ Differunt ne eruditus: doctus: peritus, Etiã
si proprie loquamur. Nam eruditus est non rudis, quasi extra ruditatẽ positus. Do
ctus qui rationem tenet. peritus qui etiã experientiam, consuetudinẽqꝫ habet. i. exp
tus. Vergilius. Expertos belli iuuenes. Quintilianus. Preceptores par est non

solũ eruditos sed doctos atq̃ peritos esse debere. Cõsultus iuris: cõsultissimus iuris i. doctus: q̃ aliis cõsulit. Hora. Cõsult⁹ iuris τ doctor causarũ. Consultor q̃ cõsiliũ petit aliq̃ñ etiã qui dat: p̃ cõpositionẽ dicim⁹ iuriscõsult⁹ τ aliq̃ñ iure cõsult⁹ vt iure peritus. nã Cic. dixit iure peritior: τ iure perit⁹ legi apũ Cice. in. ii. de leg. vñ male putat esse ineptũ a Seor. Val. Hora. i. car. Insanientis dũ sapientie cõsultus erro. Consuet⁹ malarũ artium. Cice. ii. ad atti. Insuetus contumelie. Silli. lib. xi. Stupet insuet⁹ opime. Sidonius meuse miles. Amplexus: τ cõplexus amici. apud doctos etiam, leges. Uersus animi. Taci⁹. Qui versus animi mõ numẽ pauescere: mõ nimis aduersantis populi terret. i. pauescebat τ terrebat. In quibusdã videt gtũs p̃ ablt̃õ poni. Apul. lib. xi. Oppido suspẽsus animi. i. vehementer dubitãs. Silli. xiii. Quos vbi tam erectos animi videt hi addunt fessus. Silli. xvii. Id reliquum fessos opis auxiliiq̃ ciere. Papi. iii the. Uidea circũ oẽs fessum belliq̃ viq̃ Stipantur. Uerg. i. eñ. Expedibit fessi rerũ. Oui. Scitus vadorũ dixit a sciẽs. Plau. Falsus animi. Apule. De repẽte animi mutat⁹. Uer. iiii. geor. Immemor heu victusq̃ animi. Apu. e. iii. meta. Exterminatus animi. Titus Liuius. xxxiii. Cõtẽtos libertatis. quasi continentes actis ne dent. Incautus τ cautus periculi apud doctos inueniẽs. Prefectus adiectiuum datiuũ regit vt prefectus vrbi. substantiuũ gtũ velut prefectus vrbis. ideo huc non pertinet: vt neq̃ illa. Fur auri: coquus pulmẽti. Dux femina facti. Apud Uergiliũ. Lingua animi interpres. lucre an. oris indices. Uindex belli curia apud Silliũ τc.

Cõsultus. Consuet⁹. Insuetus. Uersus. Suspẽsus Erectus. Fessus. Falsus. Mutatus Uictus. Exterminatus. Cõtentus.

¶ Tertio. Quedã in ius. Priscianus. Uerbũ est agendi patiendiq̃ significatiuum. Cometes. est belli significatiuus. Plini⁹ iuris imitatiuo aut hoc in lib v. epi. ad appollinarẽ. multis sic vtũtur medici vt herba expulsiua venem viniũ incentiuũ libidinis lapis cõsistiuus sanguinis: potio opilatiua alui. sic virtus diffusiua. Ita apprehẽsiuus penetratiu⁹ τc. In quotuplici differẽtia sunt v̓balia in iu⁹? In triplici. Quedã dispositionẽ dicũt: vt significatiuus: apt⁹ significare. Quedã pro presenti capiunt: vt. Seruus fugitiuus: qui fugit. Quedã passiue significant: vt tempus succisiuum Plinius vocat, quod succiditur. Natiuus qui naturaliter nascitur.

Iuus.

¶ Quarto in idus q̃dã: vt cupidus glorie: auidus pugne. Plini. Natura hominum est nouitatis auida. Plau. Leno auri cupidus. Ouid. Cupidus studiorũ quisq̃ suorũ. Sic cupidus vini. Plau. antique dixit in abltõ teste Nonio in pseudulo. Uno modo cupide estis. proximi. Diomedes. Timidus hec: inuid⁹ alieni: pauid⁹ mortis: puidus futuri: improuid⁹ futuri apud Li. Hoc est aliq̃ñ dtm̃ regit. Taci. Uitelli⁹ ostẽtui erat: ignat⁹ militie: imprond⁹ cõsilijs. Picus. O amator: o pietas nr̃is dñ puida rebus. τ recte siquidẽ dicimus prouideo futurũ τ puideo rebus meis. Ti. Li. v. ab vr. Trepidi rerũ suarũ. Silli. in. ii. Tũ pauitãt trepidi rerum fessiq̃ salutis. Trepidi rerũ. i. nullã ponẽtes in rebus spẽ. Fessi salutis. i. laborantes inopia salutis Apul. lib. iii. meta. Trepidi religiõis vrgemur impauid⁹ mortis. Silli. ii. Impauidus sopni seruat pecus. sic pauid⁹ mortis. Callid⁹ technarũ. Tacitus. Nemo illa tẽpestate militaris rei callidior habebatur. Idẽ. Auida discordiarũ ciuitas. Turbidus animi apud Tacit. pro turbidus alo videri põt positũ. Sic Silli in. xiii. Turbidus ausi. s. dare põt quis dtiam qualẽ dat Radius, inter prestãs animi τ prestans animo. reperitur similiter Ualidus. Taci. Animi validus τ corpore ingens.

Idus. Auidus. ✱ Uer. ix. ene. Ergo auidũ pugne dictis ac numine phebi. Cupidus. Prouid⁹. Trepid⁹. Impauid⁹ Callidus. Turbid⁹. Ualidus.

¶ Quinto. Quedã in ax: vt rapax auri. capax mentis: ferax tritici. fugax luxurie τc. Ouid. Tempus edax rerũ tuq̃ inuidiosa vetustas. Cla destruis. Idem. Sanctius his aial mentisq̃ capacius alte: deerat adhuc. ¶ Quotuplicẽ cõstructionẽ hz capax. Triplicẽ. Primo regit genitiuũ. Priscianus. Partes compositi sunt priores sensus capaces. Tu es ingenũ capax. Secundo regit ablatiuum: vt capax trib⁹ equis. Pli. li. ii. epl̃a. Uilla vsibus capax nõ sumptuosa. Tertio admittit accusatiuum cũ prepositione ad: vt hoc stabulum est capax ad tres equos. Plinius lib. x; xviii. ca. v. Capaci ad sextarios tres. Apuleius nouitatis amator sine prepositione accusatiuum dedit libro. ii. meta. Tu pater etaleni: τ pulchritudinem capacius es. Frequentius habebit genitiuum: vt quanti capax est fides ha. sic contrarium incapax. Nõ omnis ager est ferax tritici. Uerg. teste Nonio pes genitiuo ablatiuũ posuit dicens. Illa ferax oleo. Seneca. Esto vitiorũ fugax. Symmach⁹ Ausonio. Iactantie fugax garrulũ iudicem pertimeclis. Horatius in arte. Utiliumq̃ sagax rerum τ diuinus futuri. Hic diuinus, us, num, quia actiue significat, etiam habet ge=

Ax. Edax. Capax. Ferax. Fugax. Sagax. Diuinus.

Tenax. Rapax. Spernax. Audax. Procax. Tēperat⁹. Fallax. Peruicax.

nitiuum. Ouid. Ista tenax segetis crescere lapa solet. Persi. Parca tenax veri. Hor. Iustū ⁊ tenacē propositi virū. Pli. xxv. ca. ij. Omnium vtilitatū ⁊ virtutū rapacissimi. Spernax rumoris. Sil. libro. viij. Ductor piso viros spernaces mortis agebat. Sta. iij. syl. Audax ingenij. Tacit⁹. Procax ocij ⁊ ptātis tēperatior hic temperatus regit gtm̄ ⁊ pertinet ad scd̄m modū. Idem. amicitie fallaces. singularis numeri est amicitie sic dices iste est sodalitij fallax. Tacitus. Opum contemptor: recti peruicax.

Osus. Studios⁹. Curiosus. Incurios⁹. Exosus. Perosus.

¶ Sexto quedā in osus: vt ambitiosus dignitatis. studiosus pecunie. curiosus aliene vite.

Cice. de amici. Pile studiosi fuerūt. Frāciscus Philelph⁹. Quid enim carū sumus rerū curiosi que animo curas nō adimūt sed augent? Taci. Summi discriminis incuriosus. Exosus ⁊ perosus magis ad scd̄m modū pertinent: qr cū accusatiuo (vt ego sentio) sunt participia preteriti temporis: licet verba eorum exodi ⁊ perodi exoleuerunt. Exosus igitur ⁊ perosus aliqn̄ noīa sunt: ⁊ regunt genitiuum. Boeti. ij. de cōso. Uite huius exosa. Gelli. xv. ca. xx. Ridendi exosus. Multo sepius cū accusatiuo leguntur: ⁊ sunt participia. Astipulatur mihi Calepi. Boet. ij. de conso. Nodū est ad vnū te omnis exosa fortuna. Gel. xv. ca. xx. Mulieres exosus. Cur. lib. v. Solitudinē perosus. ibidē. Patricidiū exosi. Et libr. vij. Patrios mores exosus es. Col. lib. x. Immundā segnitiē perosa est. Quintilia. in lib. j. Qui modo legitimam disciplinam nō sunt perosi. Hec eo diligentius annotaui: qr quidem nostratiū alioqui haud indoctus male docuit hoc modo. Exosus bella poetice dicitur orator diceret odiens bella. qđ falsū est: qr exosus bella tam oratoriū q̄ poeticū. odiēs vero nec in oratorio, nec in poetico vsu est: vt neq̧ verbū odio nisi admodum raro. Uerg. lib. v. Iuppiter omnipotens: si nondum exosus ad vnū Troianos. Oui. Ille perosus opes syluas ⁊ rura colebat. Simplex osus etiam actm̄ habet. Gracchus. Semper eos osi sunt. Plautus in amphi. Inimicos semper osa sunt.

Exosus tripliciter capitur.

¶ Quotuplicem constructionē habet osus? Triplicē. ¶ Primo est nomen cum gtō. Boeti. Uite huius exosa. ¶ Scd̄o est nomen passiue acceptū cū dtō. Gel. lib. ij. c. xviij. Non ois modo dijs exosos esse. i. a dijs haberi odio. sic etiā perosus. Sueto. in Tybe. Deos obsecro: vt te nobis conseruent ⁊ valere nūc ⁊ semp patiant: si nō populo Romano perosi sunt. i. dij nō habētur odio a populo Romano. Bene ergo dixit Pseudo Curtius in epist. Horum vita vituperanda est: ⁊ mihi exosa. ¶ Tertio exosus participium accusatiuum regit: vt exosus Troianos. sic etiam perosus.

✳, Uergil. Tam ficti prauiq̧ tenax q̄ nūtia veri.

Ius. Nescius. Conscius. ✳ Luca. Et gens si qua iacet nascēti cōscia nilo. In scius. Nuncius. Innoxi⁹. Deuius. Sinister. Dubius. Egregius. Anxius. Obnoxi⁹. Liber.

¶ Septimo. Pauca in ius. vt dubius itineris. nuncius veri: prescius futuri: conscius sceleris ⁊c.

Oui. j. meta. Ueri quasi nescia querit. Uerg. j. en̄. Et mens sibi cōscia recti: sic nullius sum mihi cōscius. Pro gtō inuenit̄ datiuū habere. Oui. Conscia delitijs illa fuere meis. Scius rerū veterū. hinc sciolus parum sciens. inscius nesciēs: vt insci⁹ militie qđ figurate per actm̄ dr̄. Turpilius in epiclero apđ Noniū. At eni sciēs: q̄ fuisti nesci⁹. Uerg. Fama est tam ficti prauiq̧ tenax: q̄ nuncia veri. nūcius q̄ nūciat: ⁊ qđ nūciat̄ teste Festo. qđ nūciat̄ etiā in neutro gn̄e recte nunciū dr̄. vt bn̄ docet Mācinel. Cur. li. vij. initi cōsilij innoxi⁹. Silli⁹ lib. j. de Hannibale Ingenio motus auidus fidei q̧ sinister is fuit exuperās estu sed deui⁹ equi. hic sinister etiā gtm̄ hz. In eodē. Uadi dubiū. Uer. iij. geor. Nec sui animi dubius verbis ea vincere magnū quā sit. potuit hoc per abltm̄ dici dubius animo. Et poete nostri malūt interim que per abltm̄ dici possunt grecanice per gtm̄ dicere. Sillius lib. v. Atq̧ hic egregius lingue. i. eloquens. Papi. iij. theb. Tu tamen egregius fati mentisq̧. Silli⁹ lib. ix. Anxia fati. Tacit⁹. Nec sui anxiū. Ti. Liui. xxxv. Anxius glorie. Idem. xxxvj. Sepe liberam obnoxiam timoris. hic libera etiam genitiuum habet: licet fere cum ablatiuo legatur: ⁊ obnoxius cum datiuo.

Ilis. Penetrabilis. Susceptibilis. Docilis.

¶ Octauo. Paucula in ilis: vt docilis praui: susceptibilis doctrine: penetrabilis arborū: ⁊ scuti.

sic quidē loquuntur: nec dāno lz testimoniū iā nō occurrat. Bōbarda est penetrabilis muri. Uerg. accipe nunc telū magis hoc penetrabile nr̄m. Passiue regit dtm̄: vt lucerna mea est cuius vento penetrabilis. Sta. Nulli penetrabilis astro lucus erat. Boeti. in categorijs Aristotelis. Propriū est substantie esse susceptibilē contrariorū. Pli. Indocilis celi agricola. Oui. Praui docilis romana iuuentus. ¶ Habz ne hoc aliā cōstructionē? Etiā. Qr regit etiā actm̄ cū ꝓpositiōe ad. Plau. in Bacchidibus. Ad istas res docilior. Suetoni. in Calig. Tam docilis ad cetera natare nescit. Et cum ablatiuo sine preposititione. Plinius libro. x. capitulo. xlij.

Luscinias greco atq latino sermone dociles. Sillius.viij. Vaniloquũ celte genus et mutabile mentis. Orosi⁹ lib.iij. Alexãder humani sanguinis insaturabilis. Valerius maxi.lib.viij Alexãdri pectus insanabile laudis Boe.in.iij.de cõso. Stabilẽ q̃ sui fecerit orbem. In sacris. Frantzoẽs docibiles dei: magis est in vsu docilis.

mutabilis

¶ Nono. Pauca in rus. vt auarus pecunie: matur⁹ eui: securus vulgi: id est contemnẽs: aut nihil curans vulgum. Gnarus militie: ignarus historie: eui maturus apud Vergilium legitur. ¶ Differunt ne maturus eui: τ maturus euo? Etiã. Quõ? maturus eui dr: qui euũ suum probis moribus maturat. Maturus euo est quẽ euum ipsum maturũ efficit Quocirca maioris laudis est esse maturum eui q̃ euo. vt ex Seruio collegit doctissimus Badius noster. Col. in pfa. Armorum ac militie gnaros. Verg. Ignarosq vie mecũ miseratus agrestes Ingredere. Ignoratio rei est: ignorantia hois. Verg. Securus amorũ. Persi. Hic ego securus vulgi Auarus glorie. i. valde cupidus. Tacitus. Fame nec incuriosus: nec vendicator: pecunie aliene nõ appetens: sue parcus: auarus. Hora. in arte. Graijs ingenium: grajis dedit ore rotundo. Musa loqui preter laudẽ nullius auaris. Idem alibi. O seri studiorum qui ne putetis τc. i. Insecurus vite.

Rus. Maturus ✱ Purus. Hor.j.car integer vite sceleris q̃ purus. Gnarus. Ignarus Securus Auarus.

¶ Decimo. Pauca in gus: vt prodigus pecunie. Largus opũ. Verg. in xj. Largus opũ: lingua melior: sed frigida bello Dextera. i. diues: abũdãs nõ qui donaret opes: si credimus Seruio. Badius tamen largus opũ. i. q largitur opes interpretat: nõ inepte sane. q2 Verg. loquitur de drance hoie seditioso: cuius ppria est largitio: vt alios secũ in seditionẽ trahat. Plau. in asi. Largus lachrymarum. Sillius. j. prodiga gens aie: τ pperare facillima mortẽ. Plau. per ablm̃ dixit in asi. Audin hunc: opera vt largus est nocturna. Sillius. viij Belli presagus.

Gus. Largus. Prodigus

¶ Undecimo. Plurima ad certã regulã nõ redigẽda. vt certus mortis / memor beneficij / compos voti / rudis literarũ / particeps cõsilij τc. Cicero. j. officio. Grecarũ literarum rudis. Idẽ pro Flacco. Rudis eorũ. Persius. Luciferi rudis. i. tẽpestatũ imperitus. Valeri. Maxi. Imperatores. cõpotes victoriarũ. Plau. in capt. Ita me rex deorũ: atq hominũ faxit patrie compotem. i. obtentorẽ. Liui⁹ lib. iij. in abltõ dicit preda compotem. Impos nõ potens: vt inpos mentis. Potis est id est potest. Poete metri gratia pote dicunt teste Calepino: quẽ videre potes: q2 complusculs dicit nõ spernenda. Cõpos melius gtm̃ q̃ ablm̃ habet. Memor sis nostri. Immemor iniurie notissima sunt hec. Hora. Parcus aceti. Justin⁹ lib. vj. Pecunie adeo parcus fuit: vt sumptus funeri defuerint. Lucanus nono. Sopni parcissimus ipse est. Apul. in vij. Parcus ordei fuit.

Rudis. Compos. Impos. Memor. immemor. parcus.

¶ Habet ne parcus aliam constructionẽ? Etiã: q2 reperitur cũ actõ interuentu prepositionis in. Justinus. xlj. Principibus victu: nõ pudore parẽt in libidinẽ proiecti: in cibũ parci. Particeps lucri. Cicero pro Scylla. Particeps τ cõsilij vestri fuit et timoris. In psal. Particeps suz ego omniũ timentiũ τc. Particeps etiã admittit accusatiuũ cũ prepõe ad. Tacitus. Natalis particeps ad omne secretũ. Pisoni erat Felix animi. Infelix animi apud Virgiliũ leges. Badius ait. Felix animi: qui felicem facit animũ: vt differat a felix animo. Sillius. iiij. O felix fame: τ lachrymabile nomen Hannibal. Et li. ix. Infelix ausi. In decimo. Infelix culpe. In duodecimo. Infelix fidei. Vite eterne meritorius theologi dicunt: vt notarij falsarius literarũ. Anceps illius rei apud doctos leg. Expors secandi apud Horatiũ. Titus Liui. xxxij. Omnis culpe exortẽ. Credulus rumoris apud doctos leges. Sillius. x. Credulus aduersi. Cecus animi pro animo dictũ videri potest. Cecus fati. i. ignarus. Sillius secundo. Hec cecus fati diuũq abeunte fauore Vicino theron edebat prelia letho. Certus rei: incertus vite. Macrob. in sopnũ Scipionis. Hippocrates experimenti certus asseruit Tacitus. Diu sententie Vitellij certior fieret. ¶ Potuit ne hoc aliter dici? Etiã. Quia per ablm̃ cũ preposition de: vt Cicero ad. Brutum. Me velint de tuis rebus consilijsq facias diligentissime certiorem Ponitur certe gtũs interdũ pro abltõ intercedente p̃positione de. vt quid sit Philippi: ignoro p de Philippo. Cicero ad Atti. xvj. Nõ video quid eius sit: ni statim aliquid literarũ. Et sic Valerium multi dixisse putant. Cuius morbi eger esset: id est quo morbo. Stati. xj. theba. Eger consilij. i. tristitia cogitant, siue cõsilio imbecillis. ait Lactantius. Luca. vij. Eger quippe more: flagransq cupidine regni: id est egre patiens moram. Va-

particeps Felix. Infelix. meritori⁹ Falsarius Anceps. Expors. Cecus. Certus. Quid eius p dd de eo Eger.

Saucius. Preceps. Solers. Emulus. Ingratus. Letus. Benign⁹. Reus. Uecors. Amens. Uana. Liberalis. Sollicit⁹. Religios⁹. Cetus. Spernēd⁹. Modicus. immodic⁹. ambigu⁹. Strenu⁹. Precipu⁹. Uigil. Melior. Uiridis. Flauus. Rauus. Degener. Inglorius. Piger. Mactus. Festinus. Sequester. Irritus. Fertilis. Munific⁹. Acer. Socors. Periclitabundus. Insons. Dulcis. Oriūdus

leri⁹ Maxi.lib.v.pulsu venarū cōpcht cuius morbi eger esset. Tacitus. Ipse eger animi. Apule.iij.meta. Egra corporis/saucia animi. notetur etiā saucius. Solers rerum/preceps cōsilij. Uirg. Preceps animi/sinister fidei/diuinus futuri. Ouid .vj. meta. vt tñ exēplis intelligat emula laudis. Ingratus salutis pro de salute benedicitur. Uirg.lib.x. Prospicit ignarus rerū ingratusq; salutis. Tacit⁹. Corruptor amicitie cuius se ingratū ferebat.i.esse ostendebat. aliter regit datiuū: vt ingratus domino. Letus laboris: id est de labore. Uirg. xj. Qua e illi leta laborum. Sil. xiiij. Letus opum. Idem.xiiij. dixit letam tumultus. ⁊ xv. Leta laboris. Hora. Uini sopniq; benignus.i.studiosus. al's datiuū regit: vt sum tibi benignus. Reus voti qui aliqd vouit. Uerg.v.ene. Constituā ante aras voti reus. Cōstantinus cōtra aliorū vsum per datiuū vel abltiuū dixit Ne simus legib⁹ rei. Apul.iij.meta. Iā vecors animi. sic amēs animi. Uirg.iiij.ene. Isq; amens animi: ⁊ rumore accensus amaro. gtūs viaeri pōt pro abltō. Uerg.x. Aut ego veri vana feror. Prudēsq; mercature. Sal.in Catil. Laudis auidi: pecunie liberales erant. Uirgi. Quum sollicito secreti. ; psalmographus. Dñs sollicitus est mei. Regit etiā dtiuū rei cui sollicitudo impendit. In euangelio. Nolite esse soliciti anime vestre: neq; corpori vestro. Justinian⁹. Juris religiosissimus. Auso.in mosella Memorabo quietos Agricolas legūq; catos: fandiq; potentes. Expers ad aliā regulā pertinet. Ouid. Uiuimus assiduis expertes pacis in armis. regit etiā abltiuū: vt patebit. Tacitus. Pollione pro auo clarus: neq; morū spernendus habebatur. Idē. vt letitie ita merotis immodicus. Persi. Es modicus voti presso lare dulcis amicis. Tacit. Ambiguus cōsilij. idē. Paulinus strenuus militie. Apul.li.iiij. Uir sublimis animi: virtutisq; precipuus. Sil.lib.ij. Ois penū armenti vigilē patrio de more sequunt. Uigilē armenti.i.studiose: ⁊ magna vigilia custodientem. armentū. Idē lib.v. Nec fati melior Mamercus corpore toto Exoluit penas. Id eodē. Ille quidē cruda mente ⁊ viridissim⁹ ire Ibat. Sil.lib.ix. Flauusq; comarū. Curio.in eodē. Heu patria heu plebes scelerata: ⁊ praua fauoris. Sillius lib.x. Pro degener alte virtutis patrū. Tacit⁹. Nec ipse inglorius militie. Sil.xii. In glorius ausi.i. nequiens efficere qđ tentabat. Sil.xiiij. Pigra pericli. idē. xv. Quorū serpit arat p rura pigerrimus vnde/hoc dixit: quia leuiter fluit. Stat.ij.theb. Macte animi. Idē.vj.theb. Festinus voti pater. Idē.vij.the. Fidei pacisq; sequestra mater eras. Idē. xj.the. Irrita voti Cuspis in obliquis inuenitur vulnera costis. fertilis tritici terra. Fertilis regio auri: apud doctos legi. Lucanus tamē p actiū cū ppositione dixit lib.ix. Fertilis in mortes. Claudianus in quarto cōsulatu honorij. Munific⁹ laudis: sed nō eq pdigus auri. Tacit. Uespasian⁹ acer militie anteire agmē locū castris capere.i. affidebat: ⁊ capiebat. Tacit. Gregari⁹ miles futuri socors ⁊ ignobilitate tutior prestabat. Apul.iij.meta. Sui periclitabunda. Liui.xxxij. Insontē culpe. Gel.xix.ca.iij. Tenebat amicos nostros homo ille fandi dulcissimus. In quibusdam iam dictis posset loco gtī abltūs poni: vt macte alo: modicus voto: flauus comis: ⁊c. nisi (vt in aliquibus fecit Badius) differentiā ponas: vt sit Flauus comarū qui sibi per artē flauas comas facit. Flauus comis qui ipse per naturā flauescit comā. ¶ Oriundus.i. originē trahens ab aliquo: vñ thortus nō est: vt ortus sū in Flādria oriūdus ab Hānonia: qr pr fuit Hānonich. Oriūdus regit aliqñ gtiū. Boc.in.j. de cōso. Cuius oriūdus sis prie reminiscaris. ¶ Quotuplicē cōstructionē hz oriūd⁹ Triplicē. Primo regit gtiū idq; rarissime: vt cuius oriūdus es prie. ¶ Scđo regit ablatiuū sine prepōne. Apul.x. Oriūdus pria Corintho: qđ caput est tot⁹ Achaie. Florus. Corintho oriūdus. Liui.viij. Cumis erāt oriūdi. Cumani calcide euboica originē trahūt. Colu.lib.j. Liberis parētibus erat oriūdus. p ortus dixit teste Calepino Ambrosi⁹ cōtra alioꝝ morē oriūdus p nascitur⁹ dixit: teste eodē. ¶ Tertio capit abltiū cū prepositione a vel ab: ⁊ qñq; ex Liui. Nati Carthagine: sed oriundi a Syracusis. Pseudo Curtius Sumus ex eadem patria oriundi romanus ab. dixisset.

¶ Regula septima.

Affinis similis communis par propriusq;
Finitimus fidus conterminus: atq; superstes:
Conscius et socius: conformis siue propinquus.

Et vicinus amicus:habet iungi bis alienus.
Hec casum ternum donabūt fine secundum:
Cetera quis damnum signabitur vtilitasve:
Cum terno ponas:Armis fert aptus ad arma.

¶ Quedā adiectiua regunt gtm̄ vel dtm̄.vt affinis senectutis vel senectuti.sil'is pa
tris vel patri.Cõe olm vel oibus:par tui vel tibi.Proprius hois vel hoi.Finitim⁹
fluuij vel fluuio.Fid⁹ amici vel amico.Cõtermin⁹ fontis vel fonti.Supstes digni=
tatis paterne vel dignitati.Conscius delitiaꝝ:vel delitijs. Socius belli:vel bello.
Conformis imaginis:vel imagini.Propinqu⁹ vrbis vel vrbi.Vicin⁹ oppidi vel op
pido.Amicus sopni vel sopno.Alienus consilij vel consilio. Sunt ne plura talia?
Non ausim negare.ego certe nõ notaui plura:si q̄s apõ ꝓbatos authores plura in
uenerit his adijciat.Ter.in heaut.Patres equū esse censent:nos iamiam a pueris
illico nasci senes:neq3 illaꝝ affines esse rerū quas fert adulescētia.Affines substan
tiue sūt viri ꝛ vxoris cognati.¶ Que est differētia inter sil'is tui ꝛ sil'is tibi? Nulla.
et si Diomedes dicat.Sum sil's tui moribus:ꝛ sil'is tibi figura:qꝛ vtcunq3 indifferē Silis tui
ter reperit.Cice.actiõe quarta in verrē.si aliqua in re verri sil'is fuero.de moribus
loquit.Idē lib.v.de finib⁹:Non video cur non potuerit patris sil'is esse fili⁹.nõ loqui=
tur de figura:s3 de morib⁹ ꝛ doctrina ingenioq3 Nichomachi filij.Aristoteles.Liu.
j.ab vr.Fratri similior:q̄ patri.de morib⁹ loquit.De figura in gtõ.Plaut.in mene.
Nec aqua aque.nec lacte lacti (crede mihi) vsq3 similius est q̄ hic tui est:tuq3 hui⁹
Sepius tamen p gtm̄ mores significamus. Terenti. Saluus sit filius:spero simi=
lis est maioꝝ suoꝝ.Oui.Similis non fuit ille tui.Plaut.esse illoꝝ similes expetūt.
Absimilis.i.multū dissimilis.ponitur sepissime cum negatione vt non absimilis: Absimilis
haud absimilis.i.multū ꝛ plane similis A similis est verbū similo:quod quida3 sor Similo
didum censent.vtitur eo Boet.in iij.de ꝯso.Expertus sortis periculoꝝ tyrannus re
gni metus pēdentis supra verticē gladij terrore similauit.ꝛ Calepinus apud Mar
tialem putat reperiri:sed multi eo loci legunt per quintā vocalem in secunda sylla
ba simulent.Quū sint crura tibi simulent que cornua lune.Iustinianus.Ius istud
non solū hūani gñis ꝓprium est:sed ꝛ oim aialiū.Idem Ius gentiū cõe hūano gñi.
Dona cõe triu3.Luca.lib.j.Quem metuis par eius erat.Silli.iiij.Etatis mentisq3 Proprium
pares grecanice pro abltõ dixit.qꝛ sum tibi par etate recte dicim⁹.Ver.ij.eneidos. Cõmune.
Pars leuibus ventris volucrisq3 simillia sopno.Seruius dicit dtm̄ p gtõ poni:tā q̄
per gtm̄ honestior sit locutio.Dicim⁹ par est.i.decet ꝛ equū est.Plini.xxxvij.cap.ij. Par.
Nero vt par erat principē:vicit oēs ccc.sestertijs capedunē vnā ꝯparando.Nota cõ
paro p emo:qꝛ nõnulli putarūt esse opicū.Finitim⁹.i.ꝓpinquus.Iusti.xliiij.Cha
lybes fluuij huius finitimi appellati.Cic.de orat.Est finitimus oratori poeta Fid⁹ Comparo.
Verg.in.xij.Preterea regina tui fidissima dextra Occidit ipsa sua.ergo fidus:regit Finitim⁹
gtm̄ teste Prisc.Sepius dtm̄ habet.Oui.ij.meta.Tu tm̄ fida sorori esse velis.Con Fidus.
terminus.i.confinis ꝛ ꝓximus.Apule.vj.meta.Quū primū predicti iugi contermi Contermi
nus.i.confinis ꝛ proximus.Apule.vj.meta.Quum primum predicti iugi contermi nus.
nos locos appulit videt rei lhetalē difficultatē.Sepius dtm̄ habet.Ouid.Ardua
morus erat gelido contermina fonti.Superstes cum dtõ passim reperies:cum gtõ Supstes
rarenter.Florus de bello Cesaris ꝛ Põpeij.Superstes dignitatis sue vicisset.Con=
scius in precedēti lectione patuit.socius additur a doctissimo Badio. Conformis Cõformis
cum gtõ legit apud diuum Hieronymū. Conformes fieri imaginis filij dei. Pro
pinquus:vicinus ꝛ amicus iungunt a Nebrissensi.sed adiectue sumpta sepi⁹ dtm̄
habent Hora.in ser.Nisi nos vicina triuici.villula cepisset.de dtõ Ouid.Mala sunt
vicina bonis.Plini.Calx est frumento inimicissima.Sallustius in Catili.Ille eos
in domu3 Bruti perducit q foro ꝓpinqua erat:neq3 aliena consilij propter Sem=
proniam.Sene.Alienus ambitioni.Cicero.Aliena rationi nostre. Dices etiā alie=
nus cõsilio.Cicero.Non alienus a Sceuole studijs. Alienus

¶ Cetera quis damnū ꝛc.Cetera adiectiua quibus significatur adiectiua
quē piā vtilitas vel damnū regūt dtm̄.vt albū est nigro contrariū.Hyems est nobis dtm̄ regen
grauis:molestus omnibus:infestus hosti.i.valde molestus. Infensus discipulo.i. tia.
vehementer iratus:dulcis amicis:asper populo:gratus agricole imber:iucundus Infestus.
olb⁹ cantor ꝛc.¶ Quotuplicia sūt adiectiua hui⁹ rle?Quituplicia.Primo adiectiua Infensus

Aduersitatis: siue cõtrarietis. Oui. Qui color albus erat nũc est contrarius albo. hinc verbũ cõtrarior apud doctos nũq̃ legi & si apd philosophastros sit frequẽs. Fortuna est mihi aduersa .i. contraria. Hinc verbũ aduersor aris .i. aduersus sum & regit dtm. Neq̃ tui libidini aduersabor. Quotuplex inuenit aduers⁹? Triplex. Ad uersus nomen .i. contrarius. vt vẽt⁹ est naute aduersus. Aduers⁹ participiũ qd aduertor in frõte. vt aduersa Christi vulnera .i. q̃ ante sunt aduersis vlnerib⁹. Catilina occubuit. huic cõtrariũ est aduersus ab auertor: vt auersa vulnera q̃ dãtur a tergo qd est ignominiosum hinc auersor aris. cum actõ .i. spno. Boe. Auersamini igit vitia: colite virtutes ❡ Tertio. aduersus vel aduersũ est prepõ deseruiẽs actõ casui: capiturq̃ tã in bonã q̃ in malã ptẽ hui⁹ ordis est et grauis. Juue. Iã grauis ceno bis & sepe emũgeris exi. Uir grauis .i. morat⁹: & cõstãs. huic cõtrariũ est leuis: vt vir leuis .i. nequã & nihili. Leuis priore lõga. aut diphthõgata .i. plan⁹ nõ asper vñ leuor vel leuitas aut leuitudo: leuigo cõplano: & polio. lenis cum n .i. mitis. & minle asper ad alm refert. Nulli volo esse iniuri⁹. Rebellus mgrõ. hinc rebello etiã cũ dtõ vt rebellas p̃ceptori: sic alia quedã cõtrarietis verba: vt hoc obluctat: vel reluctatur: trahenti: piscis renititur fluminĩ. Pli. Difficili⁹ est voluptati repugnare. quã ire.

Cõtrarior
Aduersor
Aduersus.
Auersor
Auersus.

Leuis
Leuior
Lenis

❡ Secundo. Adiectiua proximitatis. Cato. Proximus ille deo qui scit ratione tacere. dicim⁹ etiã cuz actõ proximus deũ vt post declarabo confinis agro nostro. familiaris Petro. hoc põt gtm habere: lz tum magis substãtiue capit Intimus mihi es &c. Reducuntur huc ppe: & iuxta loco nolm posita vel aduerbia scientia vt ppe est dñs timẽtib⁹ se. Multa verba proximitatis regũt dtm vt ppinquo/ adhereo &c. et Solini verbũ proximo. qd vt alia p dtõ. põt hr̃e actm cum prepositiõe ad. Solinus. Geloni ad hos proximant. Idez Gelonis agathyrsi collimitantur.

* Proximus. Varro. Gradit restor qui de⁹ est nobis olm proximus.

❡ Tertio verbalia in bilis passiue significationis. Horat. Hic tibi sit poti⁹ q̃ tu mirabilis illi. Uer. Nec visu facilis: nec dictu effabilis vlli. Sil. Superisq̃ habitabile saxum Hora. Nulli flebilior quaz tibi. Vergi. Hoc scutũ nullis sagittis est penetrabile: Risibilis: hinnibilis &c. Neotericorum figmenta dtm non regunt. possibilis: ne penit⁹ opicũ habeat. Apu .i. me. Nihil impossibile arbitror.

❡ Quarto. verbalia nomina in dus. Ouidius. Sepe tibi pater est sepe legendus auus. Sta. Lugendus fratri inuẽtus thebane iaceres. Ouidius. Pauper amet caute: timeat maledicere pauper. Multaq̃ diuitibus non patienda ferat. Horat. Si vis me flere dolendũ est primũ ipsi tibi nomen est: aut nominatiui casus gerundium: quod placet legendus nomen id est, dignus legi: aut qui debet legi: legendus participium .i. qui legetur. ita dices in reliquis.

❡ Quinto. Plurima de quibus non datur certa lex: que semper ex se vel ex adiũcto cõmodũ vel incõmodũ: damnũ vel vtilitatẽ importãt. In sacris. q̃ dulcia faucibus meis eloquia tua. Dilectus meus mihi: & ego illi: vir sanguinis est exosus deo .i. odio habet. Collumel. Terra pulla vinetis est habilis. Fidus amico: fidelis domino. frequens differẽtia nõ perpetua. Intentus studijs: maleuolus honor vtilis virtuti: Inuidus patri. Audiens dicto. nomen teste Diomede. potest huic addi secũdus dtũs. Liui. vij. decadis quarte. Dicto audiens esset flamen pontifici. Sic cuz dtõ leges gratus ingrat⁹: iucund⁹ iniucundus: pfidus infidus: dulcis amarus: cõgruus psper: scds dexter: obnoxius .i. subiectus & obligatus &c. Pestifer exitialis: letalis odiosus malus, neq̃ &c. Vergi. Sis bonus o felixq̃ tuis. Sapiẽs. Qui sibi neq̃ cui bonus? Petrarcha. Infanus mulier multis infausta maritis .i. infortunata. Seneca. Cunctis esto benignus: nulli blandus: paucis familiaris. omnibus equus. Deus omnibus idem. In hymno. Nunc nobis sancte spiritus, vnum patri cum filio: vnum substãtiuum est. Potus egroto saluber. aer incolis insaluber et Plini. Fidelissimi ante ola homini canes: et equi. Litere tue fuerunt mihi iucunde & grate .i. vtiles cum voluptate. Gratus est cuz vtilitate: iucũdus letitiã afferens Letus qui letitiã in se habet. Jucũdus qui letitiã alteri affert etiã sit tristis. fuerit: Item gratus .i. beneficij memor: ingratus beneficij immemor. Obuius mihi inui⁹ hoi: peruius nulli. Poeta. Inuia virtuti nulla est via amori deditus. Cato. Sopno ne diditus esto. Equalis illi: concolor coruo: cognominis paulo. Absonus fidei apud Liuiũ lib .i. infidelis. Dicimus etiam per ablatiuuz absonus voce, cui incepta & dissa

* Terentius. Seni fidelis sum.

Jucũdus.
Gratus
Letus.
Absonus.

as vox est. Cice. Sunt quidā aut lingua ita hesitātes: aut ita voce absoni. Dic etiā cū prepositione absonus a voce .i. discordās. Liuius lib. vij. Absoni a voce motus erāt. ¶ Quod modis cōstruit̄ scdʒ? Trib⁹. Primo cū dtō p ꝓsper. vt fortūa est mihi scda. ¶ Secūdo cū dtō: et ist nūerale: potius dignitatē ꝙ ordinē indicās. Verg. xi. Turnus ego haud vlli veterū virtute secūdus. Sic iste nulli cantandi arte est secū dus .i. musicoꝝ est facile princeps. ¶ Tertio p eodē dicim⁹ scdʒ ab illo .i. post illum facile prim⁹ author est. Seruius Scdo as .i. ꝓspero. vt dīj cepta secūdēt. ¶ Armis fer ⁊ apt⁹ ad arma .i. quedā p dtō pᵗ actm̄ habere cū ꝓpositione ad. Horat. Infirmo capiti fons aptus idone⁹ aluo. Plau. in penul. Tot quidē nō potuisti add ucere homines magis ad hanc rem idoneos, Iuuena. Sufacis vt patrie sit idoneus: vtilis agris: plautus in epidi. Quem hominē inuenimus ad eam rem vtilem.

Secūdus
Secūdus
* Aptus. Varro vbi locus opacus teneris fructicib⁹. aptus.

¶ Regula octaua de partitiuis.

Partitiua volunt genitiuum: vt signa: gradusqꝫ:
Pronomen: numerus duplex: aduerbia quedam.

¶ Dictio partitiua postulat gtm̄ pluralē nois nō collectiui vel singularē collectiui. vt quisqꝫ hominū: aliqs discipulorū: quis virorū: vter⁹ hoꝝ: nigre lanarū: fortior manuū est dextra. doctissimus poetarū: optimus plebis: hec volucrū: duo istorum millesimus hominū: maxime oīm. Quomō declarat̄ gtūs hu ius regule: Per actm̄ cū inter: aut ablm̄ cū de/ex/vel in. pro inter. vt vn⁹ istoꝝ .i. vnus inter istos/ de vel ex istis vel in istis. Lʒ ne nobis per actm̄ vel ablm̄ sic loqui? Optime caueāt tm̄ ne quid nimis. Cesar .i. cōmen. Pauci de nostris cadūt. In eodem. Animaduertit. Tesar: vnos ex omnibus sequānos nihil eaꝝ rerum facere multa: his similia apud doctissimos reperies. ¶ Quid est dictio partitiua? adiectiuū vel ex eo aduerbiū multitudinis partē indicās: vt quisqꝫ maior maximus maxime ⁊c. ¶ Debet ne adiectiuum partitiuū cū gtō in aliquo accidente concordare? Etiam. qꝛ debet esse eiusdē generis. vt vnus fratrum: vna sororum. nō vna fratrum ⁊c. Da regulam.

* Teren. in eunu. Huc ocul nostrarū. quisqꝫ nō vid i.
Dictio ptitiua.

Sic conforme genus: partitio quando notatur.
Ni collectiuū: vel vox heteroclita detur:
Recte etiam dices: Quid agis dulcissime rerum.

¶ Adiectiuū ptitiuū ꝯuenit cū gtō in gnē. vt qsqꝫ viroꝝ: qꝫ feminarū. ¶ Quot sunt ab hac regl'a exceptiões? tres: Prima in collectiuis. vt optim⁹ plebis. Scda in heterocliti s. vt infimū celorū lunā cōtinet. Tertia vbi adiectiuū pcedēs respicit. Ceterē. Est gen⁹ hoīm q se pmos oīʒ rerū esse volūt. Boe. Confitemur deū oīm rerum esse pstātissimū. Hora. Quid agis dulcissime rerū Badi⁹ vir doctissim⁹ notat rustice dici Quid agis dulcissima res: nec vellē dicere. Quid agis, dulcissima rerū: ad virum Leo ē, fortissimū aīaliū grāmatice dr. Leo est fortissimus aīaliū latine pteres vbi adiectiuū ad pcedens refert̄. Pli. li. xi. ca. xxxvij. Villosissim⁹ aīaliū lep⁹. Pōponius mela Etna pcipua mōtiū. Pli. li. viij. nat. hist. ca. xxxiij de chameleōte Solꝰs aīaliū nec cibo nec potu semp alitur. nec alio ꝙ aeri alimento. In eodē li. c. xlv. Boues aīaliū soli ⁊ retro ambulantes pascunt̄. Ibidē de thauro. Sol⁹ animaliū stimulo ardēcēs. Tacit⁹. pessimi seruitioꝝ pdere vltro dites dños .i. pdebāt. Optime ergo dixit diu⁹ Hieronym⁹. Leo fortissimus bestiarū ad nulli⁹ pauebit occursum. Itē est eñ patientia virtus maximo oīm moꝝ. nec est talis oratio nobis ꝓhibita vt male dicūt grāmatiste. recte dicit Terē. An quisqꝫ gentiū est eque miser vt ego: gēs eñ collectiuū est. Vna dierū nō laudo. Libenti⁹ dicā vno dierū aut quodā die: lʒ in sacris dicat̄. Et valde mane vna sabbatoꝝ venerūt ad monumentū. qđ per subauditionē excusat̄. qꝛ subintelligitur die vna parentū ⁊ vnū epularūapud gramamatistas solū inueni. ¶ Domus aliud tectū: aliud fundamentū. Quantitatis aliud continuum aliud discretū. nō est regimē partitionis: quia aliud capitur substantiue. ¶ Nō imitabimur qđ Terētius dixit. Hunc oculis nostris nūqꝫ quisqꝫ nostratum nouit. olim recte dicebat̄: qꝛ qs erat cōis gnis. Plau in aulu. Quis ea est quā vis vxorem ducere. Vna anserum. vna cameloꝝ licenter per synthesim possent parcissime vsurparē. In sacris. Fides/spes charitas: maior horū charitas. vix latine dicit̄ nec imi

Gen⁹ partitiui.
Vna dierū
Quis.

tandũ est postea dicam, in vita sancte Lucie. Cõtingit Luciã nobilissimã Cyracusanorũ simul pergere nõ dãno q: respicitur precedẽs: qd in pluribus contingit. ¶ An recte dicimus hoc anno quorũ alter est Petrus: altera Helena? Etiã. Quibus ita locutus est. Cice. in. j. officio. Propter sum̃mã ꝛ doctoris authoritatem ꝛ vrbis quorum alter te scientia augere potest: altera exemplis.

¶ Quotuplices dictiones regunt gtm̃ per regimẽ partitionis.

Quintuplices. Primo Signa vniuersalia quidẽ: vt q̃cũq; hoĩ peccauerit: punietur vterq; parẽtũ est mortuus. nemo nr̃m sedet Particularia vo. vt surripuit cõmilitonũ aliq̃s librũ meũ. Alter horũ ꝛc. Interrogatiua: vt q̃s horũ mecũ ibit? vter vestrũ scit latine. ¶ Quid est signũ? dictio per se nullius rei significatiua q̃ alteri abiecta significationẽ ei9 dirigit. vt ad: apud: ꝛ atq; ꝛc. sed in pposito noscẽda sunt nola q̃ signa sunt: vt ois/nullus/alter/vterq; ꝛc. vt nullus nostrũ. Dicim9 non nullus nr̃i? Nõ q: gtũs per regimẽ partitionis actiue significare dz. Quid est signũ vniuersale distributiuũ? Qui singulis q̃cq̃ distribuit vel aufert vt ois: nullus. nemo: q̃sque: vterq;: neuter. ¶ Pone ois cum gtõ per regimẽ ptitionis In singlari nõ põt. in plĩ cũ gtõ, reperitur: sed raro. Pli. xj. nat. histo. ca. xxxvij. Nõ oĩbus aĩaliũ lr̃ sup. cecu li sunt. Quid est signũ particulare? qd alicui quicq̃ dat vel aufert. vt aliquis q̃sq̃ alter: nõ ois Signũ particulare negatiuum nullũ est simplex. sed ipsum fit ex negatione: ꝛ sequẽti signo vniuersali. Uergil Nõ omnia possumus omnes. i. aliqui aliqua non possumus. Signa distributiua etiam dicuntur diuidua.

Signum.

¶ Secũdo casum huius regule petũt grad9 cõparationis. Po

sitiu9 quidẽ vt pauci hoim: multi virorũ. Pli. xj. ca. xxxvij. In capite paucis aĩaliũ nisi volucribus apices Idẽ lix. ca. vj. Ulturũ preualẽt nigri: Et alibi. Lanarũ nigre nullũ colorẽ bibũt Canũ degeneres caudã sub aluũ reflectũt. Paucis auiũ. Et lib. xxj. ca. xxj. Presentaneũ remediũ ad dentiũ mobiles firmãdos. Idẽ xvij. ca. v. Terrarũ amarã siue macrã si quis pbare velit. In sacris. Sicut nouelle oliuarũ In arist. Corporũ simplicia. Cõparatiuus: vt fortior manuũ est dextra. De suplatiuo. vt doctissimus poetarũ: optim9 plebis. Quõ dicis cõparatiuũ regere gtm̃: nõne est contra Dona. qui dicit habere ablm̃? Donat9 intelligit qñ cõparatiu9 tenet cõpatiue ꝛ declaratur per q̃: vt doctior illo. i. q̃ ille. vbi vero tenet partitiue ꝛ declaratur per de vel ex vel inter: hz gtm̃: vt dextra est fortior manuum. i. inter manus vel de manibus. Quid necessariũ est comparatiuo vt regat genitiuum per hoc regimen? debet fieri comparatio inter duo eiusdem generis. Da regulam.

* Nota. O maior iuuenum. Uer. j. ene. O danaũ fortissime gẽtis. Titi de Catul. ad marcũ Tullium. Disertissime Romuli nepotũ.

Res similis generis medius gradus atq; supremus
Poscunt: ille duas: hic plures vsq; duabus.

¶ Cõparatiuus ꝛ suplatiuus vt regãt gtm̃ per regimen. partitionis requirunt cõparationẽ inter res eiusdẽ generis vel nature. Cõparatiuus facit comparationem inter duo superlatiuus inter plura duobus vt dextra est fortior manuũ. bene dicit q: fit cõparatio inter duas res scz dexterã ꝛ sinistrã. ꝛ sunt eiusdẽ; generis vel nature: q: ambe sunt manus: dextra est fortior digitorum male dr: quia. sũt plures res q̃ due: nec sunt eiusdẽ generis: q: dextera non est digitus. Pollex est fortissimus digitorũ recte dr: q: fit cõparatio inter res plures duabus: q: inter pollicem: ꝛ ceteros digitos: ꝛ he res sunt eiusdem gñis vel nature: q: pollex est digitus: ideo: male dicim9 Hector est fortissimus grecorũ: q: nõ fit comparatio inter ea que sunt eiusdẽ generis: quũ Hector nõ sit grecus: sed Troianus. ¶ Si quis dicat: Hector ꝛ greci continentur: sub eodem genere: scz sub an. mali: ergo sunt eiusdem generis.

¶ Rñdeo esse eiusdem gñis nõ est cõtineri sub eodẽ gñe logico: sed est rem excedentem significari per casum cõparatiui vel suplatiui: vt. Hector fuit Troianorũ fortissimus. ideo non est bona cõparatio. Anna est castissima sororũ suarũ: q: anna non est soror sua. similiter Leo est fortissimus plebis: q: Leo non est vnus e plebe simuliter inepta est. Fortissim9 est leo Lyncũ: quia Leo nõ est Lynx.

¶ Ubi cõparatio nõ fit inter res eiusdem generis vel nature quomodo loquendũ est? Per comparatiuũ cũ ablatiuo. vt Hector fuit fortior quouis greco Leo est fortior lynce. Penelope est castior sororibus suis. Da regulam.

Comparatiui regula

Sin minus ista aderunt: medio gradui dato sextum.

¶ Ubi comparatio nõ fit inter duo eiusdẽ gñis: cõparatiuus habebit ablĩm vt doctior illo. vel doctior illis. Hora. Vilius argentum est auro: virtutibus aurum.

¶ Tertio omne fere pronomen regit genitiuum huius regule.

vt hec volucrum / illa sororum / multi sunt pauperes: quorum ego vix quotidianum victum queo lucrari. Malos habem⁹ seruos quorum meus ceteri nequitia prestat. in Ethicis Aristotelis. Laudamus quidam iuuenũ eos qui sunt verecundi.

¶ Quarto. Duplex numerus regit casum huius regule. Nũer⁹

cardinalis. i. principalis quo vulgo nũeramus: duo / tres / quatuor / qnq3 ec. vt duo istorum / centũ virorũ. Et nũerus ordinalis quo ordinẽ indicamus: vt primus hoĩz septimus sapientum ec. Unus vna vnum: non numerus est: sed numeri principiũ: et regit etiam gtĩm per regimen partitionis: vt discipulorũ vnus. Capitur vnus eleganter pro solus: idq3 etiã in plurali. Philel. vij. epi. Esto vni omnium cautissimi. Plinius iunior. Regulus est vn⁹ bipendũ omniũ nequissim⁹. raro ponit sic sine superlatiuo. Pli. Caluitiũ vni⁹ tm̃ alaliũ homini. Solus etiã casuz hui⁹ regule petit. vt solus animaliũ in Plinio. Unus raro vtimur nisi ad ceterorũ discretionẽ significãdam. vt audiuj e magistro grãmaticẽ doctissimo: nihil necesse est addere vno. Teren. in andria. Unã aspicio adulescentulã. Donatus. Unã extra consuetudinẽ / dicit Tolle vnã. sensui. nihil decrit: sed cõsuetudo mirantis nõ erit expressa. Hec Dona. Quot quotus tot vltimus ad numeros pertinent: ideo gtõs per hãc regulã regũt. Iuuenalis. Regum vltimus ille bonorum. Teren. Quot hominum illic litigant. — Unus / Solus.

¶ Quinto. Aduerbia quedã regunt casum hui⁹ regule: vt vbiq3

locorum nusq3 scripturarum. Omniũ dulcissime canit philomena. Pli. Lynces clarissime omnium quadrupedum cernunt. ¶ Argumẽtor. Nomina substantiua tam ppria q̃3 appellatiua regunt casum per regimen partitionis: ergo ponendus est sextus modus. Pli. libr. nat. histo. xj. cap. xxxvij. Quadrupedum talpis visus non est. Boeti. Quorum Basilius olim regio ministerio depulsus. Solinus. Maximi in ea amnes / gangen / et indus. Quorum gangen quidam fontibus incertis nasci: et nili modo exundare perhibent. ¶ Rñdeo. nõ regunt hũc casum nisi per subaudi. tionem adiectiui partitiui: vt quadrupedum talpis: subaudi solis: quorum Basilius subaudi vnus vt sit quorum vnus Basilius. et ita habent quidã libri. quorum gangen: quorum vnus scz gangen. Alexander. Et duo corripiunt quorum peto ui facit et tum: quorum vnum scz peto. His cognitis poteris ad aliam regulã accedere: relinquẽs que sequuntur disputanda: et vbi videbitur ediscenda.

¶ Circa signa questiuncule.

¶ Quis et vter quõ differũt? Quis querit de pluribus q̃3 duob⁹: et aliqñ solũ de duob⁹: vter solũ de duob⁹ interrogat: vt quis digitorum est lõgissim⁹ vtra manuũ est fortior? Exemplũ vbi qs solũ de duobus q̃rit. Persius de Ioue et Statio. Quis potior iudex: puerisve q̃s aptior orbis. Sic q̃sq3 p vterq3. Oui. de Pyramo et Tysbe. Partiq3 dedere. Oscula q̃sq3 sue nõ peruenientia cõtra. bene dixisset / Oscula vterq3 sue: id apud probatissimos authores perrarũ est: ideo nollẽ nisi raris sime imitari nam in sacris nimis sepe. qs p vter ponit. vt Quis maior est q̃ recumbit an qui ministrat ec. Eandẽ differentiam habẽt oĩa quis et vter cõposita. Vterq3 pro duobus distribuit: omnis et quisq3 pro pluribus. Neuter p duobus. Nullus pro multis: vterlibet vteruis duorum sunt: quilibet / quiuis / plurium ec. ¶ Quomodo differunt quisq3 et q̃squis? Utrunq3 est vniuersale: sed quisq3 vnico verbo contentuz est: vt ditissim⁹ quisq3 est superbus. i. omnis diues. Quisq̃s significat quicũq3 et duo verba petit: quia per relatiuũ declaratur. quisquis. i. oĩs qui: vt saluabitur quisq̃s mandata dei fideliter seruauerit. Iuuencus improprie quisq3 p quisquis cepit dicens. Quisq3 cupit celsam celi conscendere sedem. Aliqui legunt quisquis et interimunt s. Hec nota bonam regulã. ¶ Interrogatiuum cunq3 coniunctione compositũ fit vniuersale vnico verbo contentũ: cõpositũ vero cũ seipso exponit per cũq3: vt quisq3 quicunq3 qualisqualis. i. qualiscũq3. Terenti. Ubi vbi erat diu latere non potest.

Quis. Uter

✱ Cicero Cum q̃rere videretur orator vtrũ potius aut qd potissimum. dicamus.

Uterq3 / Quisq3 / Omnis / Nullus / Neuter / Quisq3. / Quisquis

Rña de signis geminatis

terit.i.vbicunq3. Plau.in amphi. Utut est facturus: hoc quidē hercule haud reticebo. In sacris. Quotquot cuz receperūt ꝛc.i.quotcunq3.

Utercūq3:

¶ Utercunq3.i.siue hic siue ille. Cicero ad torquatum. vt vtercunq3 vicerit nō sit mirū futurū. Quint. Utrancunq3 linguam dixit pro vtranq3: si Lanciloto credimus. Quantuluscūq3 recte dicitur: quia Suetonius quantulocūq3 actu dixit. Utrū recte dicitur. vter nostrū duoꝝ multum raro. Cicero ad Atticū. Brutus quidem vter de duobus: o rem miseram. Terētius in Heaut. Harum duarum conditionum nunc vtram malis. Uterq3 Franciscus ꝛ Petrus bene dicitur. Non vterq3 ex Francisco et Petro. Terentius in Eunucho. apud Antiphonem vterq3 pater ꝛ mater quasi dedito opera domi erant. Uarro. Multa nomina habemus ab vtroq3 pecore: maiore ꝛ minore. Suetonius in Tyberio. Obijt vtroq3 liberorū superstite Tyberio Drusoq3 Neronibus. Idē in Claudio. Quē vtraq3 ꝛ cophina: ꝛ ligera aliquando fecerunt. Uergili. Quibus actus vterq3 Europe atq3 Asie fatis cōcurrerit orbis. Uter vestrorum pro vestrum Plautinum est.

Quātuluscunq3.

Ambo et vterq3.

* Hec ex Sypontino excerpta sunt

¶ Quomodo differunt vterq3 ꝛ ambo? Utrunq3 fecisse dicimus si et hic ille fecerit diuisim: vt vterq3 fecit domū: ergo due domus facte sunt. Ambos fecisse dicimus: si duo coniunctim aliquid fecerint. vt ambo sibi monumentum constituerunt hoc est monumentum cōmune. Cicero. Quorū vterq3 suo studio delectatus cōtempsit alterum. Quinti. Quum enim vterq3 alteri obijciat: palam: est vtrunq3 fecisse. Terentius. Uterq3 vtriq3 est cordi. Ambo alteruz verberauerunt: ꝛ ambo ambos verberauerunt pro vterq3 rustice diceres: nisi ambo se mutuo verberauerint.

Utriq3 et vterq3.

¶ Quomodo differunt nōminatiui vterq3 ꝛ vtriq3? Uterq3 solum duo significat. vt vterq3 exercitus solum duos exercitus significat. Utriq3 duo significat: sed sic vt in singulis plura intelligas: vt vtriq3 exercitus: significo vtriusq3 ducis complusculos exercitus hec ex arte dicuntur: quā cōfundit plerūq3 authoritas. Uer. eñ. Super vtraq3 quassat tempora: dixit pro super vtrūq3 tēpus. Hec ex diuo Augustino.

Particularia signa. ꝯ Elegantie regula.

¶ Da signum particulare simplex negatiuum. Non possum: quia semper fit ex vniuersali precedente negatione in numero impari: vt non omnis.i.aliquis non. Que est hic elegantie regula? Adiectiuū vel aduerbium: cum negatione precedente pulchre pro contrario. capitur: vt nō illepidus.i.lepidus non parum.i.multū: nonnullus.i.aliquis minus insipiens.i.sapiens. non minimū: idest plurimū. nōnihil.i.aliquid. Non oīa possumus oēs: multo venustius est q̄ aliqui aliqua non possumus.

Quilibet quisq3/vterlibet/ vterq3

¶ Quomodo differunt Quilibet/ quiuis/ vteruis/ vterlibet: ab vterq3/ quisq3? Quisq3 et vterq3 sunt distributiua vel vniuersalia. Quilibet/ quiuis/ vterlibet: vteruis: sunt particularia: et significant vnum sub optione ad cetera: ideo hec nunciatio particularis est. Quilibet librorum meoꝝ erit tuus.i. vnus erit tuus quicunq3 ex omnibus eligetur. Hora Ilia et egeria est: do nomē quodlibet illi.i. quodcunq3 placet nō tamen do omne nomen. Idem. Pictoribus atq3 poetis Quidlibet audendi semper fuit equa potestas. Diuus Hieronymus. Adducet ad Aarō vel ad quemlibet filiorum ipsius nō ad omnē filiū significat. sed ad vnū quicūq3 ille fuerit. Quint. Periculo sum ꝛ cū cura intuendū genus q̄ si in preponēdo vnum quēlibet amiserimus. Iustinianus institu. de here. institu. Si plures conditiōes in institutionibus ascripte sunt. si quidē coniunctim vt puta si illud: ꝛ illud factum fuerit: oībus parendum Si separatim veluti si illud aut illud factum erit cuilibet conditioni obtemperare satis est. hec ille. pone cuiq3 pro cuilibet totum sensum peruertes. Terētius in Andrie prologo. Qui vtrāuis recte norit: ambas nouerit. loquitur de duabꝰ comedijs Menandri Andria ꝛ Perinthia. Pone pro vtramuis. vtranq3 ꝛ insulsissimus erit sensus. Ex his patet multū errare Neotericos Dialecticos vere latinitatis ignaros sumentes quilibet pro quisq3: vteruis pro vterq3 ꝛc. Causa erroris est q̄ hec cum verbis presentis temporis indicatiui modi parum differūt. vt quilibet homo est auarus: vera nō est nisi omnis homo sit auarus. Ouidius Pollicitis diues quilibet esse potest: recte hic dixisset quisq3. secus est de futurus. vt quilibet librorum erit tuus ꝛc. Suetonius in Tyberio. Non cessauit efflagitare aliquem cuiuslibet ordinis custodem factis atq3 dictis suis. Similiter differūt vbiq3 vbiuis: quoq3 quolibet ꝛc.

Ullus.

* Hec ex Sypōtino collegit despauteriꝰ.

¶ Dicimus ne apte: vllus homo ante edes ambulat? minime. Cur? Nam licet vllus significat aliquis tamen nunq̄ affirmatiue ponitur.

Nullus

¶ Quot modis vtimur vllus? Tribus. Primo negatiue. vt nō est vllus qui currat Secundo interrogatiue: vt me vocat vllus. Tertio subiunctiue: vt si me vllus vocauerit: illico adero. hinc fit nullus: quod concinne pro non capitur. vt nullus facias

¶ An aduerbiũ vel coniunctio vtrum solũ de duobus querit: vt nomen vter⸗ mini
me. Seneca in libris de ira. Interest vtrũ quis feruidi sit ingenij: an frigidi: an hu= Utrum
midi hic ponitur quis pro aliquis: dicimus etiã vtrũnam. In sacris. Consuluerunt
post hec dominũ vtrũnam venturus esset illuc. ¶ Nemo ⁊ nullus quõ differũt? Ne= Nemo et
mo ꝓprie tm̃ ad hoies ptinet: q2 interpretatur nec hõ: nullus gñaliter ad oia: ita di nullus.
cit Seruius ⁊ plures. Quare dixisti ꝓprie? q2 interdũ minus proprie pro nullus
capitur: ⁊ de alijs ꝙ hoibus dicit. Uirg. Turne qđ optanti diuũ promittere nemo
Auderet. Tit. Li. iij. ab vrbe. Nemo deorũ. Idẽ. viij. ab vrb. Nemo deorum verecun
diam habeat. Argumẽtor per rõnem Lanciloti: ꝓbando nemo nõ esse Etymõ nec
interpretari nec hõ: q2 tũc frustra ⁊ nugatorie diceremus nemo hõ: q2 sensus esset:
nec homo: hõ bñ aũt dicimus nemo hõ: ergo nemo nõ significat nullus hõ vel nec
homo. Liui. viij. ab v2. Nemo helm. Terẽ. in phor. Holem calidiorẽ vidi neminem
ꝙ Phormionẽ. In eodẽ actu. Nemo homo est. Cice. prima in Uerrem. Holem arbi Nemo.
tror esse neminẽ. Sallust. Quo nemo vir melior nec prestantior. Cice. j. de natu. deo. ✱Nemo
Homo nemo velit nisi homini similis esse. Teren. in Eunucho. Nemo homo est. de dijs in=
¶ Rñdeo: hec ratio Lanciloti: ⁊ Perotti pluriũq3 nihil concludit debite: q2 regula terdũ õ2
est. Quoties dictio equiualet duabus dictionibꝰ si vna earũ illi addat: ea dictio ha
bebit solũ pro reliqua: vt egredior significat gradior extra: vt egredior domũ si ex=
tra addatur verbo egredior: tũc solũ significat gradior vt egredior extra domum.
Cice. Extra hos cancellos egredi conabor: sic nemo significat nec homo vel nullus
homo. si vero homo iungatur dictioni nemo: tũc nemo capitur solũ pro nullus per
regulam Equiualens geminis: quã in accusatiui regimine plene declarabo deo
duce. Benedicimus non nemo pro aliquis: q2 sepe ita loquitur Cicero. Recte etiã
dices alius nemo ⁊ nemo vnus. Teren. in adel. Alius nemo respicit nos. Liuius. li=
bro. iij. Neminẽ vnũ esse cuius magis opera putet rempublicam restitutã. Nemo
rarius in feminino genere vtimur. Plau. in cas. Uicinam neminem amo merito ma
gis ꝙ te. Terentius in andria. Scio neminem peperisse hic. ¶ Ceteri: vatum: reli=
qui sociorum: singuli eorũ: insignis vniuersalibus cõtinentur. Dicimus etiã bene
nemo quisꝙ. Suetonius in caligula. Omnes germanico corporis animiq3 virtu=
tes ⁊ quantas nemini cuiꝙ contigisse satis constat. ¶ Alter ⁊ alius quid discrimi= Nemo q̃s
nis habent? Alter vnã duarũ rerum: vel partiũ significat: vt Hannibal in transitu ꝙ.
Alpium alterum oculũ amisit. Sueto. Nec cessauit ex eo alterũ alter criminari. Alter.
Exemplum de partibus. Cice. Duplices similitudines esse debent: vne rerũ: altere Alius.
verborũ. Uerg. Aurea mala decẽ misi: cras altera mittã. ¶ Alius de pluribus dici=
tur: vt alij virtutẽ preponũt: alij voluptatẽ: alij indolentiã. Interdũ tamen alius de
duobus dicitur: vbi diuersa cõceduntur. vt alia est facies mea: alia tua. Dubitatur
vter excellat Liuius an Sallustius: ⁊ alius aliũ preponit. Hic aliter loqui non li=
ceret teste Ualla. Item alter significat sm. vt hic est alter annus belli punici: id est
secundus a punici belli origine. Qñq3 alter duo significat: vt vnus aut alter. i. vnus
aut duo: hoc est pauci: duos eñi paucos dicimus. Persi. Uel duo vel nemo. Pli. ad
Iuliũ. Ex oibus qui se nunc phos vocãt: vix vnũ aut alterũ inuenies tanta synceri Unus aut
tatere. Alter qñq3 tertiũ significat teste Dona. in iiiꝰ andrie. Postꝙ accessit amans alter.
preciũ pollicens vnus ⁊ item alter. Nã tres simul aderant. Ouid. in epistola Sap Unus et
phus. Uersus vnus ⁊ alter erat. Uerg. Alter ab vndecimo. i. tertiusdecimus: vt cũ alter.
Donato sentit Lancilotus. Alter aliquando capitur pro alius. Pli. Tabulas plu
res pinxit: e quibus vnã in foro: alterã in comitijs. duas in Põpeij porticibus vide
mus. In augurijs alter auis pro nõ prospera dicitur. ¶ Recte dicimus homo inui
det alter alteri Colu. Ne in colluctatione alter alteri noceat. ¶ Alteruter quiuis e
duobus siue vterlibet vel alter ex duobus. Cicero in Uerrem. Uideo necesse esse al=
terutrum. In sacris minus bene capitur alterutrum pro mutuo vel vicissim teste
Ualla. vt ad Romanos. Deus autem patientie ⁊ solatij det vobis idipsum sapere
in alterutrum. ⁊ in ep̃la Jacobi. Confitemini alterutrum peccata vestra et orate
pro inuicẽ: sic transferendũ erat (inquit Ualla) confitemini mutuo pctã vestra, ⁊ ora
te pro vobis. Idem ait in illud ad Romanos. Ita multi vnum corpus sumus in
christo: singuli autẽ alter alterius membra. pulchrius dixisset alius alterius: Idẽ
ait: quis putas pro qui sñã nõ satis latine dicit: neꝙ vnus post vnũ. Ut in Joanne.
Audientes autem vnus post vnum exibant: sed viritim: singulatim: separatim. Quis
¶ Quõ differũt nominatiui singulares quis ⁊ qui? Quis interrogatiue aut infinite Qui.

ponitur:nunq̃ relatiue. Interrogatiue:vt quis fecit? Infinite. Plin. Sum mihi ne
scio quis in aurẽ insusurrauit. Qui ponit interrogatiue ⁊ relatiue. Interrogatiue.
Liui.iij. ab vrbe. Qui finis erit discordiarũ.i.quis. Idẽ quiq̃ pro qui sẽp dixit. Cice.
Qui deus appellandus est? Idez. Qui locus? Idem. Qui concursus ex oppidis fi-
nitimis vndiq̃. sic idem in orationibus qui pro quid interrogatiue vtitur. Relati-
ue:vt diligo discipulum qui literis diligẽter operã nauat. Qui post n et interroga
tiuum an:num ⁊c. p aliquis capit vt si quis an quis:quis datiui et abl̃ti casus in-
terrogat:⁊ refert. Qui aduerbiũ pro quõ venustũ est. Cice. Qui fieri poterat? Et pro
quẽadmodũ. Terẽ. in andr. Nũc si quid potes aut tu aut hic Birria facite/fingite in
uenite/efficite qui detur tibi. Et p vt. Idẽ in eadẽ. Nõ qui argumẽtũ narret sed qui
Que vel q̃. veteris poete maledictis respondeat. Et pro vtinã. Idẽ in Phor. qui illum dij oẽs
perdant. Et pro vnde. Idẽ in and. Qui isthec tibi incidit suspitio.i. vnde. ⁊ pro cur.
Cic. lib. v. thus. qui eũ beatior. Epicurus q̃ in patria viuebat, q̃ Metrodorus q̃ athe
nis. Sed nõ inepte posset hic capi pro quõ. ¶ Quomõ differunt nomĩatiui ⁊ accu
satiui que ⁊ qua:vt gñis feminini. Que vel qua ⁊c. Que vtimur in compositione:vt
Ecque. quedã:⁊ extra cõpositionẽ:vt que hec impudẽtia. Qua noĩatiui ⁊ accusatiui casus
Quod. solũ in cõpositione vtimur:vt aliqua siqua. Cic. cũ pro Cecinna. Alia si que forte est
Quid. dixit pro si qua. Et alibi nunque pro nimqua. vt Plau. in capti. Nunque causa est
quin si ille huc nõ redeat. xx. minas mihi des pro illo? Sed hec rariora sunt q̃ que
velim imitari:nisi forsan parcissime. Idẽ lib. viij. ad atticũ dicit. Ecque pacifica per
sona desideretur. vbi est ecque pro ecqua. Plautus vero dixit ecqua ⁊ aliqua.
¶ Quomodo differũt quod ⁊ quid? Quod cũ suis cõpositis est adiectiuũ: vt quod
pomũ:quodcũq̃ donũ. ¶ Quid cũ suis est substãtiuũ:vt quid negocij:quid cause:
quid pomi:nõ qd pomi. ideo dicces optimũ quidq̃ nõ quodq̃:ne duo adiectiua cõ
nectantur nisi subaudiatur substãtiuũ hoc pacto. Reliquit mihi pater multa pre-
dia:quorũ optimum quoq̃ mihi sublatũ est:subauditur prediũ. Quod querit:⁊ re-
fert:quid querit tantũ:aut infinite ponitur. Itez quid capitur pro cur. Ouid. Quid
mandas femina arene.i. cur frustra laboras. Plau. in amphi. Haud quisq̃ quereret
qui siem aut quid venerim. Quid eleganter sumitur pro in quo:vt nihil pro in nul
lo:⁊ his duobus medis est. Quid aduerbiũ. Cice. in le. Quid enim indigens aphri-
canus mei. Quint. Quid tibi tantũ malum fecit:quid offendi? Similiter apud Lu
cam. Et si quid aliquem defraudaui:reddo quadruplum.
Quis nat in equore piscis ¶ Dicimus ne apte? Quis nat in equore? Piscis:quis bonus est aratro? Bos. Nõ
si Valle credimus:q̃ quis per se de viro querit:que de femina. Ideo quũ queritur.
Quis nat in equore? Rñdendũ est Petrus aut Paulus ⁊c. aut nemo. De alijs ab ho
mine. si cupis querere per neutrũ id facies. Quid nat in equore? Piscis. Docet hec
Quidam. cõtra Priscianũ Valla:cui refragat Ausonius in monosyllabis(vt notauit Langi
Aliquis mercius meus) Dic cessante cibo sopno quis, opinor est? glis. Quomõ differt quidã
Quisq̃. ab aliquis:quisq̃:quispiã? Quidã dicit personã certã:⁊ singulare potius signum
Quispiam est q̃ particulare: aliquis:quisq̃:quispiã. dicũt personã incertã:vt quodam tem-
pore natus sum. aliquo moriar. Hieronymus quidã pro aliquis posuisse vr̃:sed Val
Aliquãdo. la reijcit culpã in librarios:vt in plurib9. veluti foras. inde insertus. retro pro extra
illac:insitus:post ⁊c. Eodẽ modo differunt ab his deducta aduerbia:vt quodaz:ali
quo. ¶ Ab aliquis fit aliquando.i. quandoq̃ et elegãter ponitur pro tandẽ. Sallu.
Ut aliquando pacẽ q̃ bellũ malles. Dicimus etiam tandem aliqñ:⁊ aliquando tan
dem:vt probat late Philelphus lib. xxvj. epist. Erasmus in opere de copia rerum ⁊
verborum vult, contra Vallam quidaz nõnunq̃ incertam personam significare:vt
quando aut contemptũ aut translationẽ habet:vt Isidorum mihi quendã citabat;
perinde ac si dicas. Isidorum nescio quem lachrymas emisit quendam animi san-
guinem.i. velut sanguinem. Seditio morbus est quidã ciuitatis. Idem ait, quispiã
certam q̃ incertam significare personam:aliquis solam incertam.

Quis/qui que pars orationis

¶ Quis ⁊ qui que pars orationis? Nomen. quale nomen? Infini

tum. Cur? q̃ certas nõ recipit personas. ¶ Argumentor. Donatus dicit quis vel
qui esse pronomẽ:ergo false concedis esse nomen. Respondeo. Donatus loquitur se
cundum opinionem eorum qui putarunt omne relatiuũ ⁊ interrogatiuũ esse pno
mẽ quã fallaz esse docet Priscianus:q̃ ꝓpriũ est ꝓnois certã significare ꝑsonã nec
vnq̃ interrogare:sed solum referre vel demonstrare. ¶ Argumentor. Varro voca-

quis vel qui articulos. articuli aūt nō sunt alicuius partis oṙonis ergo male dicis quis vel qui esse nomen. ¶ Rñdeo. articuli sunt duplices vni qui ꝑpetuo dictionibus adherent in certo casu vel tēpore aut ꝑsona ⁊c. quos non propter pueros finximus: vt declinare sciant sed quibꝰ necessario in oṙonibus vtimur vt quales in greca lingua plurimi sunt: ⁊ in Teutonica ⁊ gallica: den der: des: le: les ⁊c. hi non sunt alicuius partis oṙonis. Eiusmodi articulis latinus sermo caret vt bñ docet Quinti. Nā hi huius. huic: hūc o hoc ⁊c. articuli ficti sunt puerorū grā. Licet eñ nola cū his declinemus. tñ loquēdo omittimus. vnde patet nō veros: sed commentitios articulos esse: ⁊ carere potuimꝰ. Neqꝫ eñ nomē ideo masculinū est: qꝛ ꝓponit̄ hic: sed ideo preponitur hic: qꝛ masculinū est. Alteri sunt articuli. dictiones quedaꝫ ceteris adminiculantes nec per se quicq̄ significantes: que tñ ipse casus regunt: aut alia sibi vendicāt q̄ veris articulis negātur. ⁊ sic articuli sunt: teste Uarrone non solum quis vel qui: sed etiā oīa syncathegoꝛemata: oīa pronoīa: oēa coniunctiones/omnes ꝑpositiones. hec nāqꝫ in oṙone tanq̄ articuli noīa ⁊ verba cōnectunt aut ipsis adminiculātur eiusmodi articuli bene sunt alicuius partis oṙonis. qꝛ Uarro ponit ꝓ noīa ꝓpositiones ⁊c. vt hic iste. ⁊ idē dicit hic iste quis ⁊c. esse articulos. Ideo friuola est disputatio eius qui ex Lācteloto: ⁊ Uarrone voluit ostendere: quis vel qui nec nomen nec pronomeꝫ esse. Nam si velit sibi constare debebit etiā negare pronomine esse iste/hic/ipse/is ⁊ multa alia in quibus sibi contradiceret quod ipsum nō sani esse hominis: nō sanus iuret Orestes/

De comparatino ⁊ superlatino.

¶ Quot modis fit comparatio? Quiqꝫ. Primo ab vno ad plures sui gñis: ⁊ tūc superlatiuo est vtendū: si illi plures sint impares. vt mediꝰ est digitoꝝ fortissimꝰ. si vero pares fuerint ꝯparatiuo est vtendū: vt hoc vas est ceteris capacius. si quatuor sint vasa: tria quidē eque capacia: quartū capacius. ¶ Scdo fit cōparatio ab vno ad plures diuersi gñis: ⁊ comparatiuo vtimur: vt Leo est fortioꝛ equis. ego Gallus sum fortioꝛ Italis. ¶ Tertio fit cōparatio ab vno ad vnū: per casum significanteꝫ vtrūqꝫ: ⁊ sic cōparatiuus hꝫ gtm̄. vt dextera est fortioꝛ manuū. fit cōparatio a dextera ad leuā per gtm̄ manuū significātē ⁊ dexterā ⁊ sinistram vel fit cōparatio ab vno ad vnū sine casu: vtrūqꝫ significante: vt dextera est fortioꝛ sinistra. ¶ Quarto fit comparatio a pluribus ad vnum: vt socij mei sunt doctioꝛes me. ¶ Quinto fit comparatio a pluribus ad plures. vt sumus fortioꝛes vobis.

Cōparatio fit quinqꝫ modis.

¶ Quotuplex est cōparatio? Duplex. Propria ⁊ impropria vel abusiua. Quid est cōparatio propria? In qua excedens ⁊ excessum cōueniunt in forma: in qua fit cōparatio. vt plumbū est grauius argēto. Quid est cōparatio impropria vel abusiua? In qua forma in qua fit comparatio excedenti tantū conuenit: vt deus est melioꝛ demone. infimus beatoꝝ est felicioꝛ reprobis. qꝛ reprobi nullo modo sunt felices vel nec excedenti nec excesso conuenit. ⁊ tunc cōparatiuus capitur pro contrario cū aduerbio minus: vt mare ponticū est dulcius q̄ cetera. i. minus amarum. Melius est amittere rem q̄ famam. i. minus malum.

Compatio duplex.

Abusio, cōparatiui triplex.

¶ Quot modis fit abusio in cōparatiuis tribꝰ. Primo construcciōe vbi ꝓpriū nō regit casū. vt fides/spes/charitas/tria hec maioꝛ hoꝝ charitas hoꝝ pro his dixit: qꝛ greci sunt igtūs. nos hoc nō imitabimur: qꝛ greci cum abltō careāt necessario dant gtm̄ cōparatiuo: nos abltm̄ dabimꝰ: si velimus latine loqui In Job. Neqꝫ sum inferioꝛ vestri grecanice ꝓ vobis dī nec imitabimur: vt neqꝫ illō in lib. Sapiētie. vt sciret qm̄ oīum potentioꝛ est sapientia. Et in Daniele. q' esset honorabilioꝛ oīm, pro oībus. Aut cōparatiuus ꝓ suplatiuo ponit̄: qđ nimis fit sepe i sacris. nec debemus imitari vt minoꝛ discipuloꝝ ꝓ minimꝰ ⁊c. Scdo fit abusio formatione vbi fit a substantiuis: vt Neronioꝛ: ipsissimus. ¶ Tertio/significatione vt vbi pro absoluto siue positiuo capitur. vt senioꝛ ꝓ senex aut minus significat: vt tristioꝛ. i. parum tristis: aut contrarium significat vt dulcius. i. minus amarum. Hec Aldus. Da authoꝛitatem de dulcius pro nimis amarum. Cur. lib. v. Mare cuspiū dulcꝰ ceteris ingentis magnitudinis serpentes alit.

Inferioꝛ vestri.

*Quint. Utimur vulgo comparatiuis ꝓpositiuis vt si quis se infirmioꝛē appellat. nō dixit ꝓ minꝰ q̄ infirmus.

In illo versu Uergilii Tristioꝛ et lachrymis oculos suffusa nitentes accipit tristioꝛ pro ex parte tristis,

¶ Quot necessaria sunt ad bonā ꝓpriā ⁊ ꝑfectā cōparationem? quatuoꝛ: teste Sulpitio, Primo res comparata, Secūdo res cui cōparat̄. Tertio, alis-

quid in quo fit cōparatio. Quarto q̄ vterq̄ termin⁹ de accidente in quo fit cōparatio participet. Quinto q̄ alter terminorum magis participet/vel participare intelligatur: vt rex est ditior comite, rex est res, comparata: comes res cui comparatur accidens, siue id in quo cōparatio fit: diuitie sunt: de quibus participant: rex et comes/magis autem rex. Aliter, ꝛ in idem recidit. ¶ Quot necessaria ad perfectam comparationem sunt? Tria. Excedens/excessum/ꝛ forma, in qua fit comparatio: que vtrique conuenire debet: sed excedenti copiosius.

Tria in cōparatione

¶ Quotuplicē casum regit comparatiuus? Sextuplicē.

Comparatiu⁹ regit sextuplicē casum.

Primo gtm̄ per regimē partitionis: vt debilior manuū est leua. ¶ Scdo cōparatiue captus regit abltm̄. vt doctior illo. ¶ Tertio abusiue regit gtm̄ pro ablatiuo: qd nō est imitandū: vt inferior vestri: pro vobis. aut dtm̄ ꝓ abltō: qd licet parcissimeq̄ imitari. sed solū in eo cōpatiuo in quo inuenit̄. Sal. ij. hist. Nulla arte cuiq̄ inferior. ꝓ quoq̄ ꝓpter hoc dicit Raphael Uolaterran⁹ stulte reprehendi a Ualla Hierony. q̄ dixerit maior hoꝝ charitas. ꝓ ex his trib⁹. Addā ipse aliqd ex Pli. iij. na. hist. c. xv. de pado Nulli amniū charitate iferior. ¶ Quarto cōpatiu⁹ regit casū sui positiui. vt, doctior pile: gratior regi: crassior collū: clarior ꝓgenie. ¶ Quinto mēsurā excessus: vt sum longior te quatuor digitis. ¶ Sexto pulchre regit hos ablatiuos opinione/fide/iusto/equo/solito/dicto: q̄ nō significāt rē excessam. vt suz ditior opinione hoim. i. quā holes opinant̄. Cic. Maiorē opiniōe hoim cepi doloreꝫ. Citi⁹ dicto venit mors. i. q̄ dici posset. Uer. sic ait. ꝛ dicto citi⁹ tumida equora placat. Sel. li. j. Loquatior impedio. i. plusq̄ decet. Cur tristior es solito. i. q̄ soles. Sū felicior spe. i. q̄ forti sperauerā. Iratior iusto aut equo. i. q̄ iustum: aut equū est irasci. Juue. Ponamus nimios gemitus flagrantior equo, non dꝫ dolor esse viri. hic maior est inuidia. i. q̄ cui quis inuideat. Maior ꝑtoria cognitione summa est. i. q̄ ea quam pretores cognoscere debeant. Eiusmodi plures inuenies magna cū venere dici. Utrū horū elegantius est? Tu maiorē laudē assecutus es patre tuo: tuisq̄ maioribus. An tua laus est maior patre tuo? Prius, est venustius vbi per actm̄ fit locutio. posterius per ntm̄. Ualla vix auderet dicere: tñ solemus aliqñ sic vti inquit. vt Uerg. in. viij. Non secus ignipotens nec tpe segnior illo. Quinti. de apibus pauperis. Unum rogo: ne cui minor vestra dignitate videat̄ causa litis mee. ꝛ in. iij. insti. Maior ꝑtoria cognitiōe summa est. Ab hoc gn̄e nō dissimile illō est/Sum maior viginti annis: pro sum maioris etatis q̄ ea que est. xx. annoꝝ: vel maioris etatis. xx. annoꝝ. Nā licet etiam dicere. sum maior. xx. annoꝝ. i. etate tali. vel sum etatis maioris etate. xx. annorum.

Virgil. Rex fuit eneas nob q̄ iustior alter. Idem Misenum Eolidem q̄ nō prestātior alter. Cuiq̄ inferior. Opinione ditior solito tristior ꝛc.

Tua laus est maior p̄re tuo

¶ Diciturne bene. Iste est nimis iuuenis ad imponendum sibi tantum onus? Minime. sed si venuste loqui velis: ita dices. Iste est iunior: q̄ cui tm̄ oneris imponatur res notior est: q̄ que multis exponi debeat: vel q̄ vt ꝓbetur. Quintili. Sꝫ hec apertius est: q̄ vt ꝓbandū sit. Similiter rustice dixeris. hic gerit, nimis magnā vestē ꝓ corpore suo. Ornate vero sic: maiorē gerit vestē. q̄ ꝓ habitu corporis. Curti. libr. v. Uentus maiorem q̄ ꝓ flatu sonū edebat. ¶ Quo in gn̄e cōparatiuo elegantissime. vtimur? In neutro: vt elegantius dixeris. nihil tuo patre generosius. nihil Uergilio suauius. nihil matre tua castius. q̄ nullus patre tuo generosior. Docet hoc Ualla: ꝛ ex doctissimorum lectione: ipse facile cognosces.

Iunior q̄ cui

Cōpatiu⁹ neutri gn̄is

¶ Utrū abltūs cōparatiui significans rem excessaz semp potest

Casus cōpatiui non semp exponit̄ per q̄

exponi ꝑ aduerbiūq̄. Nō. vt Frācisc⁹ nullo vestrū est doctior: nō pōt exponi q̄ nullus vestrū: q2 negatio dꝫ in grāmatica resolutione ꝑcedere. Quot modis id contingit? duob⁹. Priore cū abltūs est dictio negatiua: vt neme, tu es fortior/nō fortior q̄ nemo. negatio eñ dꝫ ꝑcedere. Posteriore mō vbi abltūs ē relatiuū q̄ q̄ qd: vt video Lucenū quo sum iunior. nō q̄ qui: ne ralatiuū q̄ amittat copulatiuā vim. ¶ Utrum in cōparatiuis licet loq̄ ꝑ q̄ vbi posses per abltm̄ loq̄: vt sū doctior illo: ꝛ sū magis docens illo? Etiā. Fabius lib. viij. Querūt quid sit magis antiquū. Sueto. operā honestā dedit magis q̄ assiduam. Mela. quanto angustior tanto magis pernix. ¶ q̄ elegāter cōnectit duos cōparatiuos. vt es doctior q̄ moratior. Quinti. Sicq̄ salubrior studijs q̄ dulcior. Colu. li. vlt. iunxit cōpatiuo positiuuz dicēs. Idcirco reddi timidiorē q̄ virilem pluribus. ¶ Mage pro magis poeticū est aliqñ oratoriū. Uergili⁹. in. x. Aspice num mage sit nostrū penetrabile telum. Cicero in frumentaria. Mage condemnatum hominē in iudicium abducere nō posse. notauit hoc dictum Uergilij versum Seruius. ¶ Dicimus ne: nullus est societatis mee doctissimus? Mi-

Mage.

nime teste Lācilot. Cur? Quia negatiua dictio cōparatiuū solū exigit. Cice. Olm societatū nulla est ꝓstantior: nulla firmior: ꝙ quū viri boni moribus similes: sunt familiariter coniuncti. hic omnium a nulla regitur: nō a cōparatiuo. ℂ Quomodo resoluit̃ cōparatiuꝰ: in positiuū ꝛ aduerbiū magis: vt doctior magis doctus: ipm̄ magis nō resoluitur vt neqꝫ valde magis cōparatiui gradꝰ est: cuius superlatiuꝰ est maxime: ꝛ fit a magnus: vt Valla ꝛ plurimi volunt. Lancilotus dixit primariū esse: testibꝰ Varrone ꝛ Plinio. Preterea vt Lācilotus ait / Pli. putauit magis potius cōiunctionē esse ꝙ aduerbiū. ℂ Utrū casus sequens ꝙ veluti: sum doctior ꝙ tu: regit̃ a cōpatiuo. Minime qꝛ sp subaudit̃ vbū vñ regit̃. vt sum doctior ꝙ tu scꝫ es. Ouid. Mitius inueni: ꝙ te genꝰ oē ferarū. ꝙ te sup. inueni mitē. Cic. Ad Lucciū Fortiorē me puto ꝙ te. s. putē. Illō aūt Vergilij. aut grauiora timet ꝙ morte sichei concisuꝫ est: ꝓ grauiora timet ꝙ ea q̄ morte sichei acciderūt: vel ꝙ abundat. vt ait Seruius Quis cū diceret amo Catonē meliorē: ꝙ Cesarē. hec doctissimus grāmaticꝰ Aldꝰ

Magis

Casus post ꝙ nō regit̃ a comparatiuo.

ℂ Quot modis capit̃ cōparatiuus? Quatuor. primo mere adiectiue: vt doctiores viri ita sentiūt ꝛ ita nullū regit post se casum. sꝫ cū substātiuo cōcordat in genere: casu nūero. ℂ Scdo capitur positiue: ꝛ ita regit casum positiui vt doctior grāmatice: infestior hosti: albior faciē: dignior laude. Capit̃ etiā pro positiuo: vt sum infirmior. i. infirmus. Interdū vrbanior ꝛ modestior est per cōparatiuum locutio. vt es in dicendo loquacior: liberior: superbior ꝛc. vbi subaudiri videt̃ paulo ꝙ decet: aut ꝙ equū est. Persi. Ocyus adsit huc aliqs. i. ocyter cito illico exēplo Minus aliqñ nec ꝯparatiue: nec ꝓ positiuo capit̃: sed est mera negacio: vt quo minus. i. vt nō sum minus. i. si nō: sic quo secus pro vt nō. Aliqñ minus e cōparatiuꝰ eꝰ a paruū: vt hoc lignū minꝰ est illo. qñqꝫ a parū: vt habeo minꝰ pecunie: ꝙ tu. Maior natu. ꝓ. antiquior elegāter dr. Est aūt natu positiui casus: qꝛ dicimus magnꝰ natu et maximus natu. vt cōparatiuꝰ ꝓ positiuo capit̃: ita positiuꝰ pro cōparatiuo. sed in sacris. nec velim imitari. vt Bonum est sperare in dño: ꝙ in principibꝰ. i. melius aliqñ etiā ꝓ superlatiuo: vt saturnia magna dearū pro maxima. Boe. iiij. de cōs. Dulcior est apiū mage labor: licenter dixitꝰ ꝓ magis dulcis. nollē imitari. ℂ Tertio cōparatiuus capit̃ cōparatiue: ꝛ regit ablm̄ vtriusqꝫ numeri: vt doctior illo vel illis ℂ Quarto capitur ptitiue cū gtō: vt fortior manuū est dextera. ℂ Quot necessaria sunt vt cōparatiuus regat gtm̄ per regimen partitionis? Tria. Primū debet comparatio solū inter duo fieri: ideo nō dr fortior digitorū est pollex: sed bene fortior manuū est dextera. ℂ Scdm̄ debet esse cōuenientia ꝯparatiui ꝛ genitiui in genere: ideo male dicitur fides / spes / charitas: maior horū charitas: qꝛ dicendū maxima harū: nam ꝛ primū defuit. ℂ Tertiū debet esse cōparatio inter res eiusdē generis vel nature: ideo nō dicitur duorum pedum manus dextera est fortior.

Cōparatiuus capit̃ quadrupliciter.

Ocyus.

Minus

Natu.

mage dulcior.

ℂ Utrū bñ dicit Priscianus: cōparatiuū aliqñ minus significare: ꝙ positiuū? Etiā vt apud Verg. de charonte. Iā senior: sed cruda deo viridisqꝫ senectus. senior dixit ꝓ ex parte senex: qđ ipse Ver. declarat qꝛ subdit. Cruda deo viridisqꝫ senectus: hoc est adulta: sꝫ cruda ꝛ viridis. i. incipiēs. Ver. i. eneid. Tristior ꝛ lachrymis oculos suffosa nitentis. i. ex pte tristis aut subtristis teste Priscia. Opinio Priscia. nō placet Laurē. Valle: cui refragat̃ doctissimus grāmaticus Antonius Nebriss. Nec iniuria. Nam qđ ex ouidio affert Valla Sospite sic te sit natus queqꝫ sospes ꝛ olim Imperiū regat hoc cū seniore senex. nihil ꝯtra Priscianū facit qꝛ seniore hic ꝓprie capit̃. fit eñ cōparatio senioris ad senē qꝛ sensus est senex filiꝰ regat olim hec imperiū cū seniore ꝙ ipse pr̃e. Priscianꝰ aūt cū Seruio ꝛ Varrone ꝛ Plinio volūt cōparatiuū ꝓ positiuo sumi: aut etiā minus significare. vbi ad alterū nō fit cōparatio. nec ad seipm. vt apud Quinti. de Isocrate Eoqꝫ iā seniore: octauum eñ ꝛ nonagesimum cōpleuit annū manifestū est. Isocratē iā seniorē ꝯpari sibi ipsi seni: vt si dicat senex. Ad decē annos sū futurus senior. Hec Nebris. cui veritas me cogit cōcinere licet inuitissimus Valle refragari soleā: summus fuit: hō, tñ. Senior pro senex. ꝛ pro valde senex aliqñ capit̃: vt probare nititur in lima Mancinellus.

ꝯ Cōparatiuus interdū minus significet ꝙ positiuꝰ.

ℂ Quot modis capit̃ superlatiuus? Quatuor. primo mere adiectiue: vt concordet cū substātiuo in gñe nūero casu. vt Maria optimā partem elegit. ꝛ ita exponit̃ per valde. ꝛ positiuū. vt optimam. i. valde bonam: hoc pacto recte dicimus maxima minima etiā vbi de duobus tm̄ loquimur. vt bello ciuili Pompeij et

Superlatiuus capit̃ quatuor modis.

Cesarē:maxima ps quiritiū sequebaẗ Pōpeiū:minima Cesarē: si capias pro valde magna ⁊ valde parua:author Valla. ¶ Scdo capiẗ substātiue in neutro ge. vt summum domus. Frigidissimū hoīs est cerebrū.i.frigidissima pars. ¶ Tertio capitur positiue: q̄ntū ad regimē:qꝛ quēcūqꝫ casum regit positiuus:eundē regūt ꝯparatiuꝰ et suplatiuus:vt ditissimus agri:gratissimus deo:albissimꝰ cutē:dignissimus laude ¶ Quō cognosces vtrū casum regat suplatiuus aut ꝯparatiuꝰ ex sua significatiōe et ꝯtrū regat ex natura positiui? Cognoscā ꝑ resolutionē in q̄:vel internam casus his adherēs regaẗ ꝑ naturā cōꝑatiui aut suplatiui:reliq̄ ꝑ naturā positiui:vt sum ditior Joāne auro:sic resoluiẗ sum ditior auro:q̄ Joānes.ecce Joānes post q̄ ergo Joanne fuit casus cōparatiui:auro casus positiui. Sum agricolarū nemorū ditissimus.i.sum inter agricolas nemorū ditissimus.ecce agricolas cū inter.ergo agricolarū fuit casus suplatiui:nemorū casus positiui. Potes etiā cognoscere exponendo cōparatiuū ꝑ magis:suplatiuū ꝑ maxime.vbi positiuo suꝰ casus adherebit:magis casus:cōparatiui:⁊ maxime casus suplatiui vt,sū te ditior auro.i.sum diues auro magis te:sum agricolarū nemoꝝ ditissimꝰ.i.sum diues nemorū maxime agricolarum. ¶ Quarto capiẗ partitiue ⁊ exponiẗ per maxime vt optimus plebis: doctissimus poetarum. ¶ Quot sunt necessaria vt suplatiuus regat gtīm partitiue? Tria. Primo cōparatio debet fieri inter plura duobus.ideo male dr. Pedū meorū dexter est tardissimꝰ qꝛ dicendū est tardior Scdo cōparatio debet fieri inter ea que sunt eiusdē gnīs vel nature.nā male dr. Hector Troianus fuit fortissimus grecorum: qꝛ Hector nō fuit grecus. Tertio gtūs debet cū superlatiuo conuenire in gn̄e fere semper:vt leo est fortissima bestiarū. Cur dixisti fere semper qꝛ apud doctissimos interim aliter inuenitur. Plini. Velocissimus animaliū lepus.

Vergi. Maxime graiugenū cui me fortuna ꝑcari. Idem Danaūfortissime gentis Titide

Superlatiuus vt regat genitiuum tria necessaria

¶ Que drīa est inter cōparatiuū ⁊ superlatiuum.

Superlatiuus facit cōparationē inter plura duobus eiusdē gnīs vel nature. Cōparatiuus partitiue regens gtīm:facit cōparationē inter duo eiusdē gnīs vbicūqꝫ hec absunt.ꝯparatiuꝰ locū hꝫ cū abltō. Exēplū.vt Vergiliꝰ fuit doctissimꝰ poetarū:qꝛ plres fuerūt poete q̄ duo vt Verg.fuit poeta:ideo inepte diceres. Ver.fuit doctior poetis ꝑ doctissimus poetarum.iō male dixit Pogiꝰ teste valla. Aristoteles dixit democratiā oībus peiorē. Dicendū fuerat oīm pessimā:vt hic hō est oīm pessimꝰ nō,oībus peior:ne se ipso peior esse dicaẗ. Exēplū scdi. Dextra est manuū fortior. Exēplū tertij. Petrꝰ est doctior socijs suis ⁊c. Quū diximꝰ cōꝑationē fieri inter duo:nō intelligimus solum inter duas res.sed etiā inter duas ptes.vt in bello ciuili Pompeij ⁊ Cesaris maior ps quiritiū sequebaẗ Pōpeiū:minor ꝟo Cesarē. At tpe triūuirali maxima psꝰ quiritū sequebaẗ Octauiū. Pars maxima legionū erat cū lepido. Maxima ps nauiū erat Antonio. Oportet p̄terea vbi plura duobus sunt esse nō pauciores tribus gradibus.nā si solū duo gradus fuerint:vt si vnū excellat:reliqua sint eq̄lia:cōꝑatiuo vtemur:vt hic Paulus est lōgior ceteris:si ceteri sint equales.hec e Valle p̄ceptis collegi. Que vt magis luceāt argumētor cōtra Vallam:nō illius carpendi sed defendendi causa:sicubi pōt defendi cōtra Mācinellum Lancilotum pluresqꝫ.

Cōparatiui a suplatiuo drīa

¶ Dictorū nōnulle oppugnationes.

Primo dicit Macrobius curiosissimus in loquēdo:⁊ recōditissime scientie in saturnalibus. Age Serui nō soluꝫ adulescētiū q̄ tibi equeui sunt:sed senū quoqꝫ omniū doctissimus.qd̄ tale est ac si dicas. Seruius adulescēs est omniū senū doctissimꝰ:vbi fit cōparatio inter multa diuersi gnīs:qꝛ seruius adulescēs nō est senex ergo ſm dicta oībus senibus doctior debuisset dicere:iam aliter dixit et videtur dignus:quē imitemur:ergo differētia cōparatiui ⁊ superlatiui est falsa. Respondeo. Macrobius inter classicos non est habendus:si Valle credimus.quis in dicta oratione errauit teste Valla:ponendo superlatiuum pro comparatiuo:licet alioqui in loquendo fuerit curiosissimus teste Valla.

Secūdo dicit Sene.episto.lxxxiiij. Inter bonos non est melior q̄ locupletior:nō magis q̄ inter duos quibus par scīetia regēdi gubernaculū est hic fit cōparatio bonoꝝ ad bonos:qui plures duobus sunt:⁊ tn̄ vtiẗ cōparatiuo qd̄ est contra Vallā qui diceret inter bonos nō est optimꝰ qui locupletissimus ¶ Rn̄deo Seneca vult comparationem esse inter duo s bonos solum, quorum alter dicto

est:q2 liber quē vidi h3 inter duos ꝛc.ꝛ subdit nō magis/ꝙ inter duos ꝛc.ꝛ ita re=
te vsus est ꝯparatiuo:ꝛ nō l3 fieret cōpatio inter duos solū:facile posset intelligi ab
latiu⁹ alijs vt sensus sit inter bonos nō est melioꝛ alijs ꝗ locupletioꝛ.ꝛ ita recte,con
patiuo vtimꝗ nō dicimus:hic est alioꝝ optim⁹:l3 alijs melioꝛ.q2 gtūs alioꝝ nō cōp
hendit rē excedentē.iō nō fit cōpatio inter ea ꝗ sūt eiusdē gñis.nā ꝯpationē fieri in
ter ea ꝗ sunt eiusdē gñis:nō est aliud vt ego sentio:nescio an solus ꝙ rē excedētē cō — Eiusdē generis esse.
tineri in casu cōpatiui vel suplatiui.Valla aūt semp intelligit q̃tiēs cōpatio fit ad
ea ꝗ sunt eiusdē gñis.ideo Nestor/Sulpiti⁹/Mācinell⁹/Ald⁹/Lācilotus.multa ri
dicule cōtra Vallā tela cōpararūt obtusissima:ꝛ penit⁹ irrita.Quint.Trasco pluri
mos/Lycurgū:aristogitona:ꝛ ꝯs priores iscum/antiphonē.Quid eschines? nōne
his latioꝛ ꝛ excelsioꝛ?putat hoc eē ꝯtra Vallā verbosus Lancilotus:nec est:q2 his res — Valla a mīta inepte rephēsus.
excessas tm̄ significat nō excedentē.iō nō est cōpatio inter ea ꝗ sunt eiusdē gñis:nō
magis ꝙ si dicas Penelope est castioꝛ soroꝛib⁹ suis.Ecce si dicā.Sū doctioꝛ his de
mōstrans per his aliquos de quoꝝ nūero nō sum:bñ dico:q2 his solū significat res
excessas at si p his me cū alijs monstrē:aut significē:male loquar:q2 iā p casum cō
patiui significat̃ excedēs ꝛ excessum:ꝛ hoc est cōpationē fieri inter ea ꝗ sunt eiusdez
gñis.iō dicendū fuerat/Sū hoꝝ doctissimus:q2 vn⁹ hoꝝ ꝛ plures sum⁹ ꝙ duo.Ci.
ad Petrū.Cognouim⁹ enī Cneū carbonē ꝛ eius fratrē Scurrā:ꝗs his improb⁹? non
est ꝯ Vallā:iō delyrat Lācilot⁹:vt neqꝫ illud Quint.Theopōpus ꝓdictꝫ minoꝛ.nec
illud Colu.li.vj.Nōnūꝙ etiā in olea vnius ram⁹ ceteris aliquāto letioꝛ est nisi re=
cideris arboꝛ fiet tota retorrida.nō ceteris nō cōtinet rē excessam. Jdeo nō iuste vr
mihi reprehēdi a Valla Lactātius dicēs.Oēs sibylle vnū deū predicāt maxime tñ
Erythrea ꝗ celebrioꝛ ꝛ nobilioꝛ inter ceteras hr̄.q2 nō potuit dicere saltē per gtīm
celeberrima ceterarū.quō tñ semel loqui vr̄ ipse Pli.xxxiij.nat.his.c.x.Ostrea cibis
tota nigra.ꝛ ceterarū fortissima vulneribus maxime vtilis:sed rarissimū loquendi
genus:rarissime scito imitandū.Quin.Pars rōnalis est quū ad examinationē dicē
di tāto ceteris vberioꝛ:ꝙto maioꝛe spū ꝯtra Vallā nō est/nec illud Sueton.in Gal.
Multo ꝓter ceteras altiorē.nec illud Curtij.Mare Caspiū dulcius ceteris.subaudi
maribus.nec illud Plinij de alabastrite.Nascit̃ circa Thebas egyptias:ꝛ Dama=
scum Syrie:hic ceteris candidioꝛ.Nec illud eiusdē de Pyramidibus.Tertia ꝓdi
ctis minoꝛ.Nec illud Virgilij.Pigmalion scelere ante alios immanioꝛ oēs.i.alijs — Ceterarū fortissima.
alijs immanioꝛ.nihil enī hec ꝛ similia sunt cōtra Vallā:q2 nō fit cōparatio inter ea
ꝗ sunt eiusdē gñis.i.ꝗ simul cōprehēdunt̃ in casu cōpatiui aut suplatiui nec qcꝙ est
aliud apud Vallā esse eiusdē gñis.vt apud Pli.xviij.Ordeū frugū olim nobilissimū
et solinū.Taurutius mathematicoꝝ nobilissim⁹.ꝛ Terē.hoīm hō stultissime.ꝛ in
multis alijs:ꝗ pueriliter ꝯtra Vallā affert Lācilot⁹ maioꝛe ferula dign⁹ ꝙ qua di=
gnabat̃ Vallā.nā ordeū est e numero frugū.Taurutius vnus fuit mathematicoꝝ.et
hoc est cōpationē fieri inter ea ꝗ sunt eiusdē gñis.Vlteri⁹ an fruges aut mathema=
tici inter se gñe distēt/nihil ad Vallā.Miroꝛ itaqꝫ idētidē nō sine risu Mancinelli/
Lāciloti:ꝛ pluriū temeritatē:tā studiose Vallā morsiculantiū hoīem de lingua lati — Valle laus.
na optime meritū per quē oēs latine didicim⁹ cuius plumis ingratissime cornicule
passim superbiunt ꝛ malūt in furto deprehendi ꝙ ꝓfiteri per quem profecerūt.

¶ Tertio dicit Statius.viij.theb. Sed pectora flectas:ꝛ me=
lioꝛ sis queso deis.Hic Amphiaraus orat Plutonē:vt sibi sit melioꝛ reliquis dijs
qui sinebant se a terra absorberi.hic fit cōparatio inter ea ꝗ sunt eiusdē generis:nā
Pluto deoꝝ vnus est ergo carpedus est Papinius:aut qḋ potius credendū est Val
la:fm quē diceret̃ optimus sis q̄so deoꝝ.¶ Rñdeo.nō fit cōparatio inter ea ꝗ sunt
eiusdē generis.quia teste doctissimo Badio subaudit̃ ablatiuus reliquis aut cete=
ris:vt sit sensus ꝛ melioꝛ sis queso ceteris deis.per hanc subtilitatē Radianam sol=
uuntur queciqꝫ Sulpi.Mācinel.Aldus.Lāci.ꝛc putarūt esse cōtra Vallā.Valeri⁹
Maximus.iiij.ca.xiij.Idē sensit Fabricius Licinus.honoꝛib⁹ ꝛ authoritate omni
ciue tēpoꝛibus suis maioꝛ.subauditur reliquo vt sit maioꝛ omni reliquo ciue.Oui
dius.ij.meta.de Herse virgine.Tanto virginibus prestātioꝛ omnibus Herse omni=
bus supple reliquis.Martialis.hic totu3 volo rideat libellus.Et si nequioꝛ omni=
bus libellis.subaudi reliquis.Plinius de Marmoꝛibus.Preciosissimi quidem ge=
neris Lacedemonium viride cunctisqꝫ hilarius scilicet reliquis.Leander.Ouidia=
nus.Tanto formosis foꝛmosioꝛ omnib⁹ illa est,subaudi reliquis aut ceteris.Virgi.

viij.ene. Mirabarq; duces teucros: mirabar & ipsum. Laomedontiadem: sed cunctis altior ibat Anchises.s.reliqs. Gel.lib.j. Hortensius olbus ferme oratoribus sue etatis nisi Mar. Tullio clarior.s.ceteris. Idē dices vbi in cōparatiuo sine casu intelligitur ceteris reliquis aut alijs. Apu.iij.de asino. vbi de tribus latronib⁹ inquit. Unus idēq; manu promptior & corpore vastior: his affectib⁹ ceteros incitabat. vastior supl. ceteris. Tit. Li.lib.j. Sextus filius eius q̄ minor ex tribus erat transfugit ex cōposito. Gabios.i.qui ex tribus erat ceteris minor. Capella de sophia v̄gine. Intemeratior cunctis pulchriorq; v̄ginibus subaudi ceteris. Pli.in panegyrico ad Traianum Maior oibus eras subaudi reliquis. Pli.de obeliscis. Diuus Claudius aliquot p anno asseruatū quē C.Cesar importauerat: omnibus que vnq̄ in mari visa sunt; mirabiliorem puteolis ex puluere edificatis perductū Hostiam: portus gratia mers. & omnibus subaudi reliquis vel alijs: ita ad similia respondebis.

Candidior ¶ Quarto. Dicit Martian⁹ Capella in philologia. Candidior
Atlantidū: Atlantidū Jouis cupressu pignorisq; culmine pfecta supuenit. hic cōparatiuus candidior regit gtm̄ Atlantidū: & fit cōparatio inter eiusdem generis plura duobus: qr inter septem Atlantides que pleiades sunt. ergo male dicit Ualla, cōparatiuū solum inter duo cōparationē exigere vbi gtm̄ regit, fm̄ quē debuisset dicere candidissima Atlantidū. ¶ Respōdeo. Martianus nō est tante authoritatis vt nō potius sit carpendus in hac cōstructione q̄ imitandus: presertim quū vetustiores: & longe eloquentiores a Ualla interim reprendant: ita nihil contra Uallam. Idem Martianus dixit ocinum mitior pro mitissima. Quū dixit Collu. de oliuis. Maior ad escā minor est oleo aptior. intelligitur ablatiuus alijs in vtroq; comparatiuo.

Maiora omnium. ¶ Quinto dicit Q. Curtius libr. viij. In oculis duo maiora om
*Curtius nium nauigia submersa sunt. hic cōparatiu⁹ regit gtm̄ partitionis vbi fit cōparatio in
Nō in om- ter plura, duobus. nō fm̄ Ualle p̄cepta dicendū fuerat maxima olm aut maiora ce-
nibus imi- teris. Sic apud eundē lib. vj. Cleander p̄ores eorū intromitti iubet: p p̄mos; eorū. g
tandus. p̄cepta Ualle nō sunt catholice vera. ¶ Rn̄deo. Licet Curtius facūdius scriptor fuerit: tn̄ Ualla nō putat eū in oibus imitandū esse. vt in perq̄. itaq; si Ualla aiaduer-
Fortior in- tisset p̄dictos locos: carpendos potius q̄ imitādos dixisset: & sane rariores sunt q̄
ter nos. quos imitari velim. Lācilot⁹ cōtra Uallā esse credit illō Quintiliani in gladiatore Qui inter nos vt apparet fortior fui: qd̄ cōtra Uallā non est: qr Ualla ait hoc recte. dici. vt inter nos in ablm̄ mutetur fortior nobis: nō in gtm̄ fortior nostrum.

Alaliū for- ¶ Sexto. Dicit Plini. xj. natu. hist. ca. xxxviij. Animalium for-
tiora. tiora quib⁹ sanguis crassior: sapientiora qbus tenuior: timidiora qbus minim⁹: at qbus nullus: hebetia. Hic cōparatiuus gtm̄ partitiōis hz facta cōparatione inter plura duob⁹ nec potes dicere Pliniū a Ualla carpēdū fuisse: si Ualla hec aiaduertisset
plinij laus qr Ualla Pliniū inter eloquētissimos semp habuit vtrūq; qd̄ ex duob⁹ locis p̄cipue ostendit: ex capite. xvij. lib. iij. vbi ait. Pro lege accipio quicqd magnis authoribus placuit. quorū in p̄mis est Plini⁹. loquit de eo q̄ naturalē historiā cōdidit. Et ex capite. xciij. eiusdē libri. vbi ait de memoriter teneo apud Pliniū tn̄ ad romulū lego. Tu facillime iudicabis quātā memoriter teneo. vt cū hac cōferre possis si recte sic scriptū est (inqt Ualla) recte sic dici iudicabo. ¶ Rn̄deo. dicta Ualle intelligunt vbi gtūs nō ponit abrupte p diuiso: qr cōpatiuis & suplatiuis cōtingit: & ponitur talis gtūs pene absolute p actō cū inter: & cū hoc gtō posset (vt opinor) cōparatiu⁹ ablm̄ habere sic. Animaliū fortiora alijs sunt quib⁹ sanguis crassior: sapientiora alijs qbus tenuior &c. sz is ablt̄us venusti⁹ subticet. Hāc excogitaui p Ualla euasionē, miror neminē ante me quantū scire potui hāc authoritatē Plinij cōtra Uallā aduocasse: nec eā quā mō subijciā. Pli. xj. ca. xxxix. Hoc exēplo libidinosiores hominū quoq; hirtos colligens. pōt hoc solui sil'r: aut holm cū hirtos ordinari: aut cōparatiuū libidinosiores capi positiue p valde libidinosos: & regere gtm̄ more positiui: vt & vulturū nigri: nō eni fit ad alios cōpatio. Ex qbus liquet Uallā optime sensisse: & frustra vitilitigatoribus carpi. Itaq; quoties fit cōpatio; ad ea q̄ sunt eiusdē gn̄is: cōpatiuo gtm̄ damus si fiat cōparatio inter duo: suplatiuo. si inter plura duobus. vt Aiacū fuit fortior Thelamonius. Hora. O maior iuuenū. duo fuere Pisones iuuenes. Sil'r cōpatiu⁹ erit: sed gtūs omittat: aut si ponatur casus in quē gtūs resoluit. Ouid. in perso

na. Medee que duos filios habuit. Quũ minor ex pueris iussus studioq; videdi. cõstitit ad gemine limina prima foris. Cesar ex duobus filiis maior. ideo dicim⁹ Maior Aiax: scȝ Oilei filius. minor Aiax. s. Thelamonius. Maior ꝛ minor Atrides ille Agamenon: hic menelaus. Maior Cato ꝛ minor. Maior ꝛ minor Scipio. de duobus Aphricanis. Maior Cyr⁹ ꝛ minor: siue ſupior ꝛ posterior. nã tps significam⁹ nõ dignitatẽ. De malis tñ nõ maior ꝛ minor dicim⁹: vt ſupior Dionysius: ꝛ Dionysius inferior. ꝗ numer⁹ quũ ſupat nõ p cõparatiuũ ſȝ p positiuũ aut ſuplatiuũ loqmur: vt magnus Alexander: magnus Põpe⁹/ Fabius maximus/ Valeri⁹ maxim⁹ hec etiã greci semp obseruãt. Nã ad vnũ sui gñis vtũtur cõparatiuo: ad plures ſuplatiuo: vbi hec locũ nõ hñt: adhuc necessario dant compatiuo gtm̃: qꝛ abltõ carent Ecclesiastici dant comparatiuo gtm̃ etiã vbi plura duobus sunt. vt maior discipulorũ: minor fratruȝ. nos maximus ꝛ minim⁹ dicem⁹. Qui vult inter vos maior esse sit vester minister: maior pro maximus dixit. Nũc manẽt fides/ spes/ charitas/ tria hec maior horũ est charitas, pro maximũ horũ: vel maxima harũ: vbi compatiuus inepte pro superlatiuo ponit: ꝛ inepte a gtõ discordat in gñe. Imitat⁹ autẽ est interpres grecos: vnde traduxit: nõ veteres illos e quibus grãmatica confirmatur (Lancilotus vndiq; studet doctissimo Laurentio obstrepere: nimis ridicule: qꝛ suã stultitiam centies prodit. Laurẽtium vix semel iuste carpit quot hinc patet vel maxime Illud fides/ spes/ charitas/ maior horum est charitas: latine dictum est vel Ciceronis exemplo (inqt Lãcilotus) qui in oratore ait. Virtus hȝ plures ptes: quarũ alia est ad laudationem aptior. Quid ais bone vir? an credis hec similia esse? at minime sunt. Nam apud Ciceronẽ gtũs quarum non regitur a comparatiuo aptior sed ab adiectiuo alia: ꝛ in aptior intelligitur ablatiuis reliquis: quoꝝ nihil põt in illo maior horum charitas. In codeȝ luto hesitat Mancinellus in illo Plini. lib. vij. ca. xl. Nullum omnium prestãtius ꝛc. vbi putat gtm̃ omnium regi a prestãtius quũ regatur a nullum. Itaq; nos comparatiuo demus ablatiuum vbicunq; inter ea que diuersi generis sunt fit comparatio: licet greci dant genitiuuȝ: quia multa aliter dicuntur a grecis: aliter a latinis vt in idiomatis ostendit Diomedes: ꝛ stultitia est ita grecissare vt latinitatem relinquas.

*Hec ex Valla decisa sunt.

Maior horum charitas.

An vter semper cõparatiuo dandũ et quis superlatiuo: vt voluisse videtur Valla?

Etiam. vbi fit comparatio inter ea que sunt eiusdẽ generis. vt vter horum est fortior? Quis est digitorum longissimus? Apud Ciceronẽ ꝛ Quintilianũ: aliter nõ memini inuenire: apd alios interim quis p vter reperiri. Lactãti⁹ in. ij. lib. institutionum. Vt possis dubitare, quos dicas potissimũ stultiores: illos ne qui falsam religionem suscipiunt an qui nullam. quos p vtros dixit: ꝛ si Laurẽtio credimus potissimũ p potius veluti apud eũdem in septimo. Vt ea ipse que dicerẽ nõ nostris: sed alioꝝ potissimũ lr̃is cõfirmare. Hoc loco Valla iniuste carpit Lactãtium in dictione potissimũ vt bene docet Lancilotus per potissimũ cũ hic nulla fit comparatio: sed per se pfertur: vt si dicas dico: natissime legit. Plini. ad Voconiũ. Quam curã tibi potissimũ iniũgo. i. ante ola vel precipue. Plura bñ adducit Lancilotus: quib⁹ supsedeo. Idẽ rursus pueriliter cõtra Vallã putat esse illud Ciceronis in. iij. de ora. Quid doctior illis: ꝛ in Bruto Quis olm doctior: quis acutior: quis in rebus inueniendis vel iudicãdis actior Aristotele fuit? qꝛ Valla intelligit compatiuum vter hñc dum tenet partitiue: ꝛ dũ nõ regit abltm̃ ne implicite, qdẽ. Qd addo pp ter illud Cice. in parti. Exoritur aliud in quoddã disputãdi gen⁹. Non eñ simpliciter solũ querit qd honestũ fit: qd vtile: qd equũ: sed etiã ex cõparatiõe: quid vtilius: quid honestius: qd equius: atq; etiã qd honestissimũ: qd vtilissimũ: qd equissimum: qd vtilius subaudi ceteris. Pli. lxix. Quid eñ venenoꝝ fertilius. subaudi illo est. Hec ꝛ multa alia ne quicq; cõtra Vallam collegit Lancilotus rectius. attulisset illud Persij. Quis potior iudex. Boe. ij. de cõso. quid earũ potius? aurũne? an vis cõgeste pecunie? quid. i. vtrũ. Idẽ in iiij. Quis horũ volẽti: or existimari põt? p vter loquitur eñ de duob⁹ scȝ ambulante pedibus: ꝛ ambulante manibus. Hec rariora sunt q̃ que imitari velim. Plau. in aulu. Vter vestroꝝ est celerior. i. vestrũ frequens sermo apud veteres. Quint. Ita non tm̃ vtrũ sit melius: sed qd sit optimũ queritur Iterum. Ex duob⁹ vter dignioꝝ: ex plurib⁹ quis dignissimus. Cice. Quum querere videtur orator. vtrum potius an quid potissimũ dicam⁹. tamẽ aliquãdo damus qd etiã cõparatiuo vt Valla testatur. Testimonia que ipse omisit nos supra posuimus.

Vter cõparatiuo dat Quis superlatiuo dat

*Quinti. Ita nõ tm̃ vtrũ sit melius sȝ qd optimũ qrit. Iterũ.

Ex duob⁹ vter dignior: ex pluribus qs dignissim⁹.

potissime pro potissimum Valla negat recte dici: sed male vt opinor. Cice. ij. de ofi. Non potissime confirmo: sic sepius apud eundem inuenies.

Potissimũ
Potissime
Prior.
Primus.

¶ Quomodo differunt prior & prim⁹? Vbi prior partitiue capi tur: semp inter duos tñ comparationẽ facit Primus inter plura duobus & aliqñ in ter duo tñ. vt vter fuit prior / Numa an pythagoras? Quis fuit Poetarũ primus? Exemplũ vbi primus de duobus tñ dr. Cice. ad Seruiũ. Duo quidẽ te nolatim ro go primũ vt si qd satisdãdũ erit ampli⁹ co nole nõ peti cures vt satisdẽ fide mea &c. Sueto. in aug. Ad modũ pristinũ & splendorẽ redegit duab⁹ lectionibus. prima ipo rũ. arbitratu quo vir virũ legit: scda suo & Agrippe. Sunt hec ɔtra. Vallã & Prisci

Superlatiuus inter duo.

nuz pluresq̃ vera vt t ñ[?] bñ notauit Lãcilot⁹. Idẽ nitit ostendere prior de pluribus q̃ duobus dici. Apulei⁹ flo. ij. hippias numero sophistaꝝ / & artiũ multitudine prior oibus: eloquẽtia nulli scds. sed non capit hic partitiue nec est vllo modo cõtra Val lam: qr prior oibus subaudit reliquis vt in multis q̃. cõtra Vallã putauit esse Lãci lotus grammaticus sane q̃ diligẽs: & pacutus nisi interim carpẽdi auiditate cecuti ret: vt quũ putat cõtra Vallã esse illud Cice. ad Brutũ de Segulio. Dij isti madefa ciant hominũ nequissimo oim qui sũt fuerẽt q̃ futuri sunt. Hic putat Lancilot⁹ esse comparationẽ inter ea q̃ diuersi gñis sunt: sed fallit: qr res excedẽs continet in casu suplatiui non copulatiue sed copulatim: vt cũ logicis loquar. & hoc sufficit ad esse eiusdẽ gñis: vt sepe dixi. Idem dicito de Catulliano illo ad Ciceronẽ Disertissime Romuli nepotum. Quot sunt quoq̃ fuere Marce Tullij: quotq̃ post alijs erunt in annis?

Suplatiui expositio.

¶ Superlatiuus quot modis exponitur? Duob⁹ Affirmatiue vt de⁹ est olz optimus. i. omni alio melior. & negatiue. vt es olm doctissimus. i. te nemo est doctior sic declaratur illud Maria peperit primogenitũ. i. ante quẽ nullum alium peperit non post quem alij fuerint. Nunc videamus que legitime gradui cuiq̃ aptantur

Quisq̃.
*Val. ca. xlj. lib. ele gã. Prisci. reprehendit q̃ scripse rit olm iu dicio ɔpro bat eruditissimoꝝ p eo q̃ eẽ de buit olm eruditorũ aut erudi tiorum.
Omnis
Cunct⁹
Strenuissim⁹ & pijssimus
Quisq̃ cũ positiuo aut cõpa ratiuo.

¶ Quisq̃ ois: cũctus quibus cõparationis gradib⁹ iungũtur? Quisq̃ suplatiuo eleganter datur & numero ordinali ois & cũctus positiuo & cõpa ratiuo vt pauperrimus quisq̃ cõtẽnitur. Tertio quoq̃ vbo loqueris barbare non omni tertio verbo Quarto quoq̃ anno est bissextus: nõ omni quarto anno. Omnis diues honorat Cunctus doctus irridetur. Petrus asportauit cuncta vtiliora. Quin tilian⁹. Rus: seruulos: penates: & ola vtiliora ꝑperãti festinatione parentis addixi Nec oportet superlatiuum in eodem poni casu: quia recte dicitur. Maximo quisq̃ animo diuitias despicit. valẽtissimi quisq̃ corporis longe abest a sapiẽtia. ¶ Quid si nomen suplatiuo Caret? Tum poteris positiuo dare omnis: vel quisq̃: teste Val la vt idoneus quisq̃ vel ois idoneus Strenuus superlatiuũ hz strenuissimus & pi⁹ pijssimus: licet Ciceroni barbarũ visum est. alij non abhorruerũt ideo Valla libenti⁹ diceret strenuissimus quisq̃ q̃ strenuus & pius quisq̃. Sallu. in Cato Nam stre nuissimus quisq̃ aut occiderat in prelio aut grauiter vulneratus discesserat. ita vi deo quosdam libros habere. i demq̃ fecit Valla. Curt. viij. O fidissimi pijssimiq̃ ciui um. apud Ausonium pijssimus frequens est: sed afferamus politioris testimoniũ. Titus Liuius quinto ab vrbe Pijssime tum apparari poterat pli. xviij. ca. xv. For tissimi viri: & milites strenuissimi agricolis gignũtur. Tacit. Bellũ etiã ab ignauis strenuissimi cuiusq̃ periculo geri. i. gerebat. Apul. in. xj. Pijssimi sacroꝝ arcanis. Gellius. iij. ca. vij. In exercitu viros habuit strenuissimus. ¶ Singularis quisq̃: qr superlatiuo caret singularis vt vnicus & vnus. Quisq̃ caret gtõ plurali. ideo dici mus optimi, cuiusq̃ animus pro omniũ bonoꝝ animus Debet autem quisq̃ post poni nisi precederet vt, vel quo &c. veluti: vt quisq̃ ditissimus est ita maxime hono ratur. ¶ Inuenitur ne quisq̃ cum positiuo: & cõparatiuo? Etiã si minus elegãter teste, Valla Vegetius Honestiores quiq̃ milites Lactantius de opificio. Placidio ra queq̃ animalia. Tacitus. Vt quisq̃ vitellio fidus: ita pacẽ: & cõditiones abnue bant. Justinus. lib. j. Cognitione queq̃ digna excerpsi. Boeti. j. de cõso. Sceleratus quisq̃. Idem Flagitiosum quemq̃. & scudo curtius. Quisq̃ infandus. Tacit. Inua lidus quisq̃ obtritus, Suetonius de Othone. Ferebatur vagari noctibus solitus: Atq̃ inualidum queq̃ obuioꝝ: vel poculentũ corripere ac distracto sago impositũ in sublime iactare. Tacitus. Certatim vt q̃sq̃ aio ignauus. Suplatiu⁹ igit assiscit sibi quisq̃ eleganter. qd tamẽ qui positiuo iunxerit non inepte loq̃ censebit si modo id parce fecerit. ¶ Estne qñ quisq̃ cõparatiuo elegãter iungitur? Etiã. vt si compa ratiuus habeat quo vel quãto, Quin. ij. Erit ergo etiam obscurior quo q̃sq̃ deterior

plinius ad tacitum. Ita bonus liber quisq; melior est quo maior. Seneca in libro de ira Isto modo quo melior quisq; hoc iracūdior erit quō.i. quāto: hoc vel eo.i. tā to lepide dictiuncule. In codē. Non vis admoneā quo diligētior quisq; sit ipse circūspiciat Cice. p Roscio. Jam quo quisq; est solertior/ingeniosior/hoc docet iracūdius & laboriosius. Priscianus dixit. Oim iudicio eruditissimoꝝ. Ualla nō iniuria maluisset dicere eruditissimi cuiusq; in iudicio. ita enim sepius loquūtur politissimi nec tñ barbare locutus est Priscian⁹ Ter. in Eunu. Quem infra ego oēs infimos puto esse hoies. Cice. ad Treb. Qui fuisti cū in oi gradu amplissimo dignissimus tū facile ordinis tui certe princeps. notauit hoc Lācilot⁹ ɔtra Uallā, Redeo ad ordinalia. Cice. pro Rabirio. Tertio quoq; ṽbo excitabaṫ: rustic⁹ diceret ol tertio ṽbo Quinquagesimo quoq; anno Judei agūt iubileū. decimā quāq; ouem tibi dabo. i. ex decē vndiq; vnā q̄cūq; sit illa. ¶ Quisq; etiam post ponitur quotus interrogatiue nūeri ordinalis: & tum locū. hʒ cū q̄sq;. quū significare volumus q̄dpiā a nullo aut a paucissimis fieri: vt quot⁹ q̄sq; hoc diceret? q. d. aut nulli aut paucissimi: sic q̄tus q̄sq; diues superbia vacat. i. quot diuites supbia vacāt? capiṫ quot⁹ p:o quot. Oui. de arte. Forma dei munus: forma quota'queq; superbit? q. d. rara aut nulla. Cur. v. Quota pars nostri tot obire terras potest. quasi dicat rara aut nulla: & capiṫ hic quotus p quot sine quisq;. Idē in septimo. Quoto cuiq; lorica est. Martialis. Dic quotus es? quāti cupias cenare? nec vnū addideris ṽbū: mensa parata tibi est: id est dic q̄t estis? Quotus vis cenare? volo tertius cenare. i. volumus tres cenare. Unusquisq; cui gradui iungitur? positiuo. vt vnusquisq; doctus. Quia vnum vim quandam ac naturam superlatiui obtinet: ideo non facile patitur superlatiuum inquit Ualla. Notanter inquit: non facile quia sciuit reperiri cuʒ superlatiuo, licet perraro & minus elegāter. Ualerius maximus lib. i. ij. cap̄. iij. de fabricio. Cēsu par vnicuiq; pauperrimo. Badius excusat: quia credit subaudiri etiam: sic Censu par vnicuiq; etiam pauperrimo: & ita superlatiuum non adherebit vnicuiq;.

Quisq; cōpatiuo q̄ apte quadrat.
* Quidaʒ tñ Sallustiani codices habent strenuissimus q̄sq; Authore Ualla.
Ols cū superlatiuo
Quotus
Qu.iq;
Unusq̄sq;

¶ Ut & ita quibus gradibus dantur: semper similibus: & potissimum suplatiuis. Quin. Quod vt longe optimū ita difficillimū. Idem. Non vt q̄cq; primum dicendum: ita primū occurrit. Cice. Ut eñ quisq; optime dixit: ita maxime dicēdi difficultatē variosq; euentus orōnis expectationēq; hoim pertimescit. Idē in orat. vt quisq; optime grece sciret ita esse nequissimuʒ. hic quisq; bene preponiṫ superlatiuo: alioqui postponendū. Eundem sensum faciūt tā & q̄. Uarro lib. ij. de canibus loquēs. q̄ paucissimos relinques tam optimi in alendo fit. Cato in re rustica. q̄ acerbissima olea erit dum oleum facies: tam oleū optimū erit. In habentibus vim superlatiuā omittim⁹ superlatiuū. Cice. in Catone maiore. Ut q̄sq; etate antecedit ita sententie pncipatū obtinet. Hac rōne dicimus lʒ in primis doctus non in primis doctissim⁹ ne duas res suplationē hñtes coniūgamus. Idem sentio (inq̄t Ualla) de inter primos cum primis: que positiuū volūt licet Sallu. (si modo codex nō sit mēdosus) aliter dixerit. At sane q̄d difficillimū est) in pmis & prelio strenuissimus erat & bonis cōsilio Similia his sunt. In paucis: cū paucis: inter paucos: sup oēs: añ alios: pter ceteros. Sed hec & si positiuo frequēti⁹ gaudeāt: tñ nōnūq; patiūtur suplatiuū: añ alios & pter ceteros etiā cōparatiuū. Pli. li. xxvj. de vsu absinthij: Cōuenit dicere herbe facillime atq; inter paucas vtilissime. Uer. in. vij. Petit ante alios pulcherrimus oēs Turnus auis atauisq; potēs. Idem in pmo. Pygmalion scelere ante alios immanior oēs. Sue. in gal. Preter ceteras altiorem: & dealbataʒ crucē statui iussit. ¶ Contra elegantiaʒ de vt & ita peccauit Donat⁹ dicēs in Eunu. Terentij. Ut quisq; miser est ita senior videtur. vbi non apte satis dedit quisq; positiuo & ineptus confusionē fecit ex positiuo & comparatiuo. hec igitur oratio Donati sic corrigēda est: vt quisq; maxime miser est ita maxime senex videtur: aut vt q̄sq; miserrimus est. ita annosissimus videtur. Aut vt quisq; miserrimus est ita maxime senex videtur. Aut per comparatiuuʒ sic. Quo quisq; miserior eo senior videṫ. Aut quo q̄sq; magis miser hoc magis senex videtur. Naʒ simili modo doctissimi loquūtur. Quin. Quo q̄sq; ingenio min⁹ valet hoc se magis attollere ac dilatare conatur. Calepinus cupit Ualle obstrepere. Ut itaq;. Licet quidā preceperint in hac iūctura ita et vt semel respōdere gradus. Ouidius tñ libro hero. dixit. Ut ferus est multo q; suis truculētior curis Spectasset siccis vulnera nostra genis. nō eñ siccioribus dixit sʒ ɔtra Uallā nō est: q; abest ita: nec fit cōpatio qualis apud Uallā. Justi. tñ sue

Ut ita;
Tam q̄
In primis
inter pmos &
Inter paucos.
Ante alios
Preter ceteros.
Ut quisq; miser est ita senior videtur
Calepin⁹ indocte obstrepit valle.

Trogus (inquit Valla) superlatiuũ cum comparatiuo miscuit inquiens lib. xi. Locupletissimus vt quisq; est: ita plures equites in bello suo regi prebet. Ego dicerem (inquit Valla) plurimos. quũ et ita ab illo scriptum fuisse suspicari libet.

Vt locupletissim⁹ ita⁹ plures

¶ Que particule comparatiuo fere dant̃: Quo: eo: vel hoc quanto/tanto/multo/paulo/aliquãto/ et multo etiam superlatiuo dantur. Cice. Quanto maiores tanto te geras summissius. Idem. v. tuscu. Tanto miserior: quanto sibi videtur beatior. Sene. in natu. quest. Quanto celerior dz fieri in stellis cõgressio tanto in minorib⁹. Hor. i. ser. Quãto perditior quisq; est: tãto acrius vrget: quo .i. quãto: eo vel hoc .i. tanto: vt quo ditior eo vel hoc superbior/ hec in positiuis nõ iũgũtur. ideo preter morem oratorũ: teste Valla dixit Lactantius quãto frequẽter impellit̃ tanto firmiter roborat̃. et Bo. in Dialecticis. Paulo equales. Dicẽdũ fuerat quãto frequentius impellit̃ tanto firmius roboratur. et Paulum equales. Nam positiuis dantur aduerbia in um. vt multum doctus: et verbis. vt quantum potes⁹ tantum elabora. Lancilot⁹ vbicunq; põt Vallam carpit. solidam ex ea regliam, adepturus scz vult ergo Lancilotus Lactantiũ recte dixisse per subauditionẽ: qui sensus est, quãto motu vel impetu firmiter &c. id contra Vallam non est: quia dixit Lactãtiũ preter morem oratorũ locutũ si quanto tanto aduerbia sint. et ita sensus melior est q̃ is quem attulit Lancilotus: vt contra Vallã aliquid garriret. Salomon. Multo melius est non vouere q̃ vota non reddere. De superlatiuo. Catullus. Tanto pessimus omniũ poeta: quanto tu optimus omniũ patronus. Terentius in eunu. Hic questus multo hubertimus. Cice. pro Pompeio. Magna ac multo maxima parte. Idem alibi. Conspectus vester multo iucundissimus. Sallu. in Catil. Multo pulcherrimuz. Illa in um quãtum multum &c. Aliquando comparatiuo dantur: sed minus eleganter. nec facile imitaberis si Valle politissimo auscultare velis. Iu. Despiciã qui sit quantum sublimior Atlas. Teren. Eius frater aliquantulum est ad rem auidior. Quinti. Negocia paulum ad dicendum tenuiora: poteris hos parce imitari. Illa in o iunguntur etiam dictionibus alius aliter secus ante post presto: malo: antecedo: excello: et similibus superlatiuam vim habentibus. Terentius. Verum aliter euenire multo intelligit. Cice. Multo secus euenit. Quinti. Ad quantum alius fuit illi infelicissimi iuuenis affectus. Post alius: aliter et quod idẽ est secus: ponimus ac atq;: q̃: que idem significant: vt euenit paulo secus atq; putaram. Sal. Multo prestat beneficij q̃ maleficij memorẽ esse. Est autẽ prestat verbum elegans p⁹ melius est vt multo prestat inuidiosum esse q̃ miserandũ: paulo ãte veni q̃ tu: multo ante. In his hñt etiam locum in um: presertiz in verbis. Cice. v. de finibus. Multũ excelluit Ibidem. Longe multũq; prestet mens atq; ratio sic paulo vel, paulum posthabui mea negocia tuis. Item aliquantulum minimum &c. minimũ: id est valde parũ: minime penitus negatio est .i. nullomodo. minimũ doctus qui parum scit. minime doctus: qui nihil. Est qñ venuste⁹ interim necessario in eadẽ oratione cõnectim⁹ in o et in um aduerbia. Verg. xij. O prestans animi iuuenis quantuz ipse feroci. Virtute exuperas: tanto me impensius equum est consulere. Quintilia. in .i. Quid autem in nostris legionibus cornua: et tube faciunt quor concentus quanto est vehementior tm̃ Romana in bellis gloria ceteris prestet. quod non licuisset aliter dicere inquit Valla. In quo videtur sibi contrarius. qr ante dixerat recte dici multo prestat Ouidius. Quanto dux militie maior Tanto ego te supero. Titus Liui⁹ primo ab vrbe: quo pro quanto positiuo iunxit si non sit mendum: sed rarius .i. q̃. vt imitari velim. Romani ouantes ac gratulantes Horatium accipiunt eo maiore cum gaudio que prope metum res fuerat. Lancilotus dicit Cicero dixisse Paulo salubri⁹ et id quoq; rarius est q̃ quod imitari velim

Tãto quãto. / Quo. / Eo. / Hoc. / Quantum tantũ: multũ. Paulũ. / Multo. / Prestat / Quo ppe p q̃to pro pius.

¶ Que particule positiuo gaudent: Valde et per: perq̃: oppido oppidoq̃/sane saneq̃/nimisq̃/imprimis/cumprimis/inter primos, preter ceteros cum paucis/inter paucos/añ alios/apprime/admodũ/admodũq;/mirũ: in;modus etq; p q̃tũ vt valde suauis pdoct⁹/perq̃ literat⁹: oppido elegãs. et corripit sedaz cõtra ineptulos. Cic. q̃ morosi sunt q̃ amant. sic q̃ doctus tibi videtur q̃ ppe nihil nouit. Ponitur fere exprobrãdi deridẽdiq; causa interdũ aliter/veluti. q̃ doct⁹ fuerit. Cicero. sFonces eius indicant. Teren. in and. Reiecit se in eum flensq; familiariter o quãtum familiariter. in Eunucho. Post ille tpa tu scis q̃ intimũ te habuerim intimum positiue capitur, vt primus Aliter locuti sunt quidã: sed nõ elegãtissimi vt

per. / Oppido / Sane. / Nimisq̃. / Q̃l p. q̃tuz

Boe. in Cice. topica. Nosti oblatrātis morsus inuidie: Nosti quam facillime in difficillimis causis liuor iudiciū ferat: mallē dixisse (inquit Valla) quam facile. Priscian⁹. xviij. vt docerē quē frequētissime. hac ꝯstructione vsi sunt authores eloquētie latine. Latinius erat quam frequēter vsi sunt. vel quam pro valde. sic quā frequētissime visos. Lactā. lib. vj. quam sit verissimū trimegistus hermes idone⁹ testis est. dicēdū erat quam verum.

¶ Aliter interdū reperies quam Valla pcipit. qd ne quis Vallā ignorasse credat. Illius vba sūmopere notāda his subieci. Neq; siquid aliter penes authores reperiat: mihi obesse debet qui nō legē scribo: quasi nūquā aliter factū sit: sed qd frequētissime factitatum est: presertim a Marco Tullio / Marcoq; fabio: apud quos si quādo repetatur quam cū positiuo pro valde: aut cū superlatiuo pro quantū ausim affirmare mēdose scriptū: vt in proemio de oratore quam boni perdiu nulli: pro boni per quam diu nulli. idē iiij. actione in verre. Quot et quam maximis in rebus tenere nō vides? nescio an mendum sit pro quam magnis ipse ita loqui nō auderē: de quo pro quam valde post dicam. Pli. per suplatiuo dedit nisi sit mēdū: qd credere malim. vt in. ij. nat. hist. c. lvj. Per plurimū refert: vnde venerint flumina et quo cūcesserint. Absurdius loqui videt Mela de india. Alit formicas nō minus maximas canibus. De perquam cū superlatiuo Boetius in cōmentarijs logice breuioribus. Apud scriptores quidē grecos perquam rarissimos. Pōpo. de origine iuris. Nā ante eū Seruius duos libros ad Brutū perquam breuissimos ad edictū subscriptos reliquit. Curt. lib. iiij. Bellum quoq; Bactrianorum ducem perquam maximo posset exercitu coacto descendere ad se iubet. sed huiusmodi exempla (inquit Valla) tam rara sunt: vt dubitē an librariorū sit culpa. Certe ipse sic loqui nō ausim. Lancilotus magno labore cōquisiuit adhuc duos locos vbi per et per quam superlatiuo dātur ꝑpterquos nihilo magis a Valla defecero. Colu. in. iiij. Adhuc perpaucissimis agricolis cōtigerit. Apul. ij. de asino. Tuccetū perquam sapidissimus. Cice. iiij. in Verrem. in primis superlatiuo iunxit. Hominum in primis gloriosissimo respondet. At raro dictū: rarenter imitare: bene dices quam valde. In eadem actione: videte quam valde malitie sue confidat. per magis dixit. plaut. in bacchidi. Permagis me iuuere. Item vtitur precquam pro perquam: et in quibusdā pre pro per: leges vt predurus: preclarus: preclarus. Per et perquam etiā verbis iunguntur: vt peruelim: perquam velim: perplacet. Inter per et perquam aliqñ quicquam ponitur. Teren. Perpol quam paucos reperias meretricibus fideles euenire amatores. qd sic resoluit. Pol perquam paucos. Perpol latinū nō est: teste Donato cōtra Sypontinum et Bergomatem.

quam pro quantus cum superlatiuo.

Valle vba summopere notandum.

Per et perquam cum superlatiuo.

In primis cū superlatiuo.

Permagis.

Precquam.

Perpol.

¶ Est ne quādo quam pro quantū licitū superlatiuo datur? Etiā. vt si ponatur cū verbis possum: queo valeo: aut cōformi. vt licet: nam tum positiuū vel superlatiuū licite habet. veluti scribas quam bene potes: vel quam optime potes: verū nec hic quidē quam pro quantū superlatiuo dabit: si caute ordinare velim⁹: sed ipsi verbo potius: teste Valla: sic Scribas optime quam potes: venito quam primū. .i. ecce venito primū hoc est valde cito: quam licet. i. quātū licet Cesar primo cō. Re frumentaria quam celerrime potuit cōparata. Et lib. vij. quam minime potest legatos appellat. Sal. in Iugur Iugurthas quam maximas pōt copias armat. Plaut. in capti. quam primū possis redeas. Liuius. x. Ad montes proximos quam posset occultissime circunducere iubet. Cicer. in Sal. Iam dabo operam quam maxime potero. Idē. viij. ad atticū. Exquiras quam diligentissime poteris. Pro quam potest cū dictis verbis poni vt cū ita: vel sine ita Quintilia: in. xij. Nō omittenda pars hec oratidnis: sed exigenda: vt optime possumus. Cice. in Philippicis. Quas vt honorificētissimus verbis ipse cōsequi potero complectar mea sententia. Idem de oratore. hec vt breuissime dici potuere. ita me dicta sunt De positiuo in philippicis apud eūdem. Sed reliquū cursum vite quam quidē possis breuiter perstringam. et vt potui breuiter perstringi: non possis pro hoc breuissime comparatiuum ponere: teste Valla. nec cum alijs verbis: quam cum superlatiuo: quia male diceres. Scio quam optime scribas. plau. Ut fastidit gloriosus. i. quantum. velut: vt seuerius est et ornatenta loqueris.

quam pro quantus licet cū superlatiuo.

Quinti. Que omnia nō omittēda sunt. Is narranda quam breuissime possumus.

Ut pro quam

¶ Dicitur ne apte quam primū nauem intraui exorta tēpestas est Minime. Cur? Quia quam primū significat valde cito: et illico: estq; vnico verbo contentum: nā quam pro valde iungitur hic superlatiuo. Quomodo dicendū est? Quū primū nauem intraui exorta tempestas est. Quid differentie est inter quam primū et quū primū? quam primū. i. mox illico: et vnico verbo contentum est. vt scribito ad me quam primum quid agere decreueris. veniam ad te quam primum. Quum primū enim quod ecci

Quū primū

dicunt tamcito q̃: ⁊ duo v̄ba necessario h̄z. vt Quū primū te videbo cognosces olim. Pro eodē dices vt primū vbi primū. aliter inueni semel apud Pli. lib. xxj. ca. xxiiij q̃ primū aspiciat̄ eo anno tolli iubentes: vereor ne mendū sit pro quū primū nō au-sim certe imitari. Cum possim: valeo: queo: q̃ primum pro vt primū poni posse ostē-dit in captiuis ⁊ lau. q̃ primum possis redeas. Et in Persa. Recipe te q̃ primū po-tes ergo bene dicitur: licet neget Ualla: q̃ primum potero: nauem intrabo mallem tamen dicere vt primum potero: nauem intrabo

**Ut particula i locū q̃ rel'q̃ tū succedit*

¶ Q̃ cui gradui cōparationis iungitur. Primo. q̃ pro q̃tū po-sitiuū petit. vt q̃ morosi sunt q̄ amāt: ⁊ cū queo possuz valeo etiā superlatiuū ⁊ pōt pro eo poni q̃tū vt dicā q̃ breuissime potero: vel dicā q̃ta maxima breuitate potero Cic. de amicitia. Tāta est inter eos quāta maxima pōt mox studiorūq̃ distātia. Fa-bius in. ij. Quū aliquid adhibita q̃ q̃ta maxima pōt cura diligēter elimauerit.

q̃

q̃ pro q̃to Tam ⁊ q̃

¶ Secūdo. q̃ capitur pro q̃to: ⁊ cōparatiuo datur. quod raro vsu venit. Uerg. Tam magis illa tremens: ⁊ tristib' effera flammis: q̃ magis effu-so crudescunt sanguine pugne. Tam. i. tanto. ¶ Cui gradui seruiūt tam ⁊ q̃ com-iuncta cuilibet: positiuo vt es tam bonus q̃ doctus. i. tantū bonus q̃tum doctus Cōparatiuo. qd rarius contingit. vt tam melior q̃ doctior. Superlatiuo sepissime teste Ualla. vt tam hic est omniū optimus: q̃ nobilissimus. Terē. Nāq̃ adulescens q̃ minima in spe situs erit: tam maxime patris pacē in leges cōficiet suas. Sallu. q̃ quisq̃ pessime fecit tam maxime tutus est. posses hic ponere: ⁊ ita. Ponit sepe tam sine q̃: ⁊ contra in significatione vehementie: Cū suplatiuo. Cice. In tam opti-ma causa nō debeo timere. i. in tam valde bona. Cū suplatiuo ⁊ cū positiuo. Idem. Nondū erat nostris tā gratissima tamq̃ multis iudicijs ignominijsq̃ concisis. De q̃ tu es homo q̃ iucundissimus. i. valde iucundus. de hoc modo dicam plura.

**Curti'. Collemq̃ traiecto in flumine q̃ celerrime occupat.*

q̃ pro valde c̄ positiuo.

¶ Tertio. q̃ pro valde elegantissime suplatiuo datur: ⁊ interdū positiuo: vt Litere tue fuere mihi q̃ gratissime. i. valde grate. nō autem q̃ grate: si Ualle credamus. sed aut Ualla fallitur: aut mendosi sūt omnes omniū doctissimorū libri. nam preterea que contra Uallā afferūt Mācinellus ⁊ Lancilotus: ipse plura notaui in optimis seculi nostri impressionibus: vtpote Aldinis ⁊ Badianis. Cice. v. episto. Fab. ad Lucceium. Me ita vel cepit vel incendit vt cuperā q̃ celeriter ru-mores nostros monumentis cōmendari tuis. Celius Ciceroni lib. viij. episto. Ten-dere ⁊ omnia intima conferre discupio: habeo autē q̃ multa. sic in orationibus Ci-ceronis bisq̃ multa pro q̃ plurima inuenies. Cice. Ad Atticum. Suam operā in senatu authoritatemq̃ q̃ magni estimat. Plinius quinto epistolarū q̃ multū in-teresti: quid a quoq̃ fiat. Apuleius in apo. q̃ multum a me remota. Idem in Asino. q̃ probe veste contectus pro valde probe. Cicero ad Atticum. Itaq̃ q̃ seuere M. Curius nos accusat. ⁊ alibi. Scribit ad me q̃ honorifice de restitutione Sexti Clo-dij Quinti. vlti. q̃ multa pene omnia tradidit Uarro. Senc. epist. xlviij. Dominus calixtum vendidit : sed domino q̃ multa calixtus. Cesar. q̃ magnū numerum iu-mentorum atq̃ hominū intercipiunt. Pli. xxxiij. Nisi vt q̃ multi eas conserui infer-rent. Gellius. Immo inquam potius nos q̃ audaces: q̃q̃ licentes sumus: qui fron-tem indacte improbeq̃ nō virili genere dicimus. Cesar. iij. de bello Gallico. Ut q̃ ce-lerem: atq̃ instabilem motum haberet. Silius. Magnisq̃ leta fronte sacerdos. Ex-ceptos hospes tectis inducit Arisbas. Cicero in Lelio. q̃ multa enim que nostra causa nunq̃ faceremus. facimus causa amicorū. Hec notauimus ego ⁊ Mancinel-lus ⁊ Lancilotus: que mendosa si non sint iniuste reprehensus est a Laurentio La-ctantius libro primo insti. dicens Et q̃ multa de deo nostris hominibus locutus est similia. Ut cunq̃ sit est mallem q̃ pro valde superlatiuo dare q̃ positiuo. ⁊ multo minus comparatiuo ideo non dicimus q̃ plures: teste Ualla: sed multo plures aut per compositionem complures: ⁊ ego ita rectius dici opinor: licet persepe aliter in-ueni: quia forsitan mendosi sunt plurimi libri. vt in q̃ cum positiuo nam si verū est Ciceronis doctissimo seculo libros mendosos fuisse quod ipse Cicero conqueritur Quid de hoc seculo: ⁊ aliquot preteritis dicemus: in quibus non libri modo corru-pti: sed tota sermo lingua latina interijt. Ergo (ad institutū vt redeam) aut plurimi libri mendosi sunt aut recte dicitur q̃ plures pro multis: aut valde multis. Plaut.

q̃ celeriter pro valde celeriter.

q̃ plures. Cōplures

in cal. q plura sunt mihi que velim. Gel. lib. j. cap. vij. Videbatur q pluribus. Idem xj. cap. j. Complurima dixit in superlatiuo. Et Valla ait recte dici complurimum pro plerumque aduerbialiter. Plini. xxvij. cap. xx. Cuius ex vna radice q plures exeunt filices. Cesar lib. j. de bello ciuili. He permanserunt aque dices q plures. Et lib. ij. de bello ciuili. Hec atque eiusmodi generis q plura. Cice. v. tusc. Abacos q plures ornauit argento: auroque. Seneca ep'la. lxvij. Conuocauit q plures amicos. Cice. ad Heren. Admonuimus causas esse q plures. Et alibi. Ceteras q pluresque tabulas pinxit. ¶ Quidam perque ineptissime sic loquuntur. Rogo q quam cito facias pro quam primum. decepit hos (quod plerumque vsu venit) species recti. nam videntur bonam authoritatem habere. Q. Curtius in epistolis. quod opus titulotenus bonum est. Dicuntur enim he epistole esse latinissimi historici. Q. Curtij. Cuius proculdubio non sunt: vt in nominatiui regimine ostendi. Et licet crediderim me primum e Curtum familia has epistolas abigendas iure censuisse: tamen inueni qui idem ante senserit. Is est doctissimus Quintianus dicens in quarta epographia. Quintianum cepit eum in quibusdam repperi epistolis. que perperam Quinto tribuuntur. Curtio. quarum stylum non approbo nedum suspicio. hoc si quis rimatur nostre proculdubio adherebit opinioni. hec ille. Hic ergo non Curtius: sed pseudocurtius in epistolis suis ait. Vigilabo vt q cito reliquum persoluam quantum tibi obligor. Preces effundo: vt q cito videamus prouinciam: et nobis a senatu aliquod auxilium dari. Parabis te q cito profectum syriam. Quare me q cito de voluntate tua certiorem redde. Nisi q cito prouideatur nobis vereor ne ois senatus: et status reip u. euertatur. Cuperem q cito te rediturum vt me iuuares. Aliqui excusarent: qui cum positiuo reperitur pro valde: sed meo iudicio venia caret qui tam licenter adeo sepe loquitur. Verus Curtius non q cito dixisset: sed q primum. vt in lib. vij. Cupit eam q primum dedi. Et libr. ix. Corpori nominique q primum iusta soluamus. Pseudocurtius. Pergratissimum fuit abs te fieri certior perprius de intentione senatus: scatet hec oratiuncula barbarie. nam vt omittam pergratissimum pro per gratum: vt ante per plurimum pro valde multum. nunquid tolerandum est pergratissimum fuit abs te fieri certior. Ego me fieri certiorem dixissem. Tum illud perprius quid sibi velit non intelligo. Vbi superlatiuo iungitur q non additur genitiuus: quia non dicemus omnium quam doctissimus. author Valla.

¶ Longe: facile: nimirum quibus gradibus dantur: Comparatiuo et superlatiuo: horum que vim habentibus: ante: post: alius: secus princeps: prestat et similibus. Ver. Et pedibus longe melior locus. i. multo melior. Quinti. Longe omnium quos quidem mihi audire contigit prestantissimus Domitius apher. Cicero. principi longe omnium in dicendo grauissimo et eloquentissimo Platoni. Idem pro Rabirio. Virum vnum totius grecie facile doctissimum. Platonem. facile. i. indubie et nota recte dici Plato est totius grecie doctissimus pro omnium grecorum. Gel. libro. vj. cap. xij. Vir etatis sue doctissimus. Quin. Sed cum longe precedunt ingenia iuuentium. Idem. Nouem liricorum facile pindarus princeps. Cice. Nobilitate facile princeps. Sic longe ante vel post: longe secus: longe alius etc. Longe vincit: superat. excellit sic longe alienus: et diuersus: longe dissimilis etc. Inuenitur longe cum positiuis excellens: et prestabilis: quia superlationis vim quandam habent: vt verba vnde descendunt. Apuleius de deo Socratis. Calchas autem longe: prestabilis hariolus. Apu. in floridis. Longe ante ceteros excellens. Vir nimirum doctissimus i. valde doctus. nimirum reuerendus: qui reuerendissimus non dicitur. facile precipuus: facile summus qui hec superlatiuis carent. regunt tamen vt superlatiuus genitiuum. Iuue. Precipuus tamen est horum qui sepius exul. Luca. O summos hominum quorum fortuna per orbem Signa dedit. Longe vel facile primus: longe vel facile secundus: non respicit ordinem sed dignitatem. Tu es facile regi secundus. i. haud dubie post regem primus. Vergili. dixit. Sequimur te sancte deorum. Et saturnia magna dearum. pro sanctissime: et maxima. nollem id in prosa imitari: nec in vsu nisi parcissime. ¶ A comparatiuis diminutiua fiunt in vsculus a um. vt complusculus: maiusculus: meliusculus: que (si affectatio absit) magnam gratiam habent: et regunt ablatiuum: vt primitiua. veluti Sum te maiusculus. In Genesi. Prosperate q ocyus venientes. aut mendosum est: aut ineptum pro q primum. Malo sanitatem diuitijs: recte dicitur qui malo significat magis volo. ¶ Perdoctus non ita comparabitur: perdoctus perdoctior perdoctissimus. sed perdoctus multo doctior: q doctissimus: vel longe doctissimus: ita iudicabis de reliquis. De pronomine alibi disputaui: et post nonnulla dicentur, ideo de numeris nunc dicam.

q cito mep tum pro, q primum. Curtij non sunt q tribuuntur epistole.

Longe. Facile. Nimirum.

* Princeps ne adiectiuum inquidem est more positiuorum: tamen quia superlationem significat ascisit sibi longe et facile pro quod est haud dubie.

Mar. Tul. pro Roscio. Non solum municipij Lariatis ex quo erat sed etiam regionis illius Et vicinitatis virtute existimatione et nobilitate facile princeps.

Numerus

¶ Numeri.

¶ Numerus qd est? Unitatum collectio: vt duo tria ꝛc. Unitas

numerus non est: sed numeri principiũ. Numeri species quot sunt? Quatuor que nũerus cardinalis: ordinalis: ponderalis: siue multiplicatiuꝰ: ꝛ nũerꝰ distributiuus

¶ Cardinalis

Cardinalis nũerus est principalis nũerus e quo ceteri oriuntur; vt vnus vna. nũ3 qd principiũ nũeri rectiꝰ: ꝙ nũerus dicitur: duo due duo. tres/tria/ quatuor/ quinq/ sex/septẽ/octo/nouem/decẽ/vndecim/duodecim/tredecim/quatuordecim/quindecim/sexdecim/septẽdecim/octodecim/nouẽdeci3/viginti/viginti vnꝰ ꝛc. Triginta/ quadraginta/quinquaginta/sexaginta/septuaginta/ octoginta/ nunquam dices octuagita/ ꝛ nonaginta/centũ/centũ ꝛ vnum ꝛc. bis centũ/ tercentũ. ꝛc. vel declinabiliter per compositionẽ ducenti ducente ducenta/ trecenti/quadringenti/quingẽti/sexcenti/septingẽti/octingenti/nongenti/vel noningẽti/ Mille/ mille vnus ꝛc. bis mille. termille ꝛc. Non aũt duocentũ duo mille: qꝛ adiectiua duo sunt: q̃ inepte connectunt. In compositis a centum in omni specie numeri post m c mutatur in g vt quadringenti vbi etiam t. in d. mutatur/quadringẽtesimus/quadringẽteni ꝛc. Omnia hec nota sunt preter mille ꝛ milia ideo quero.

Mileꝰ Milia

¶ Quotuplex inuenitur mille? Duplex. Adiectiuũ ꝛ substãtiuũ

Mille adiectiuũ est nomẽ indeclinabile p̄lis nũeri: vt mille viri: mille mulieres ꝛc.

Mille nũmum — mille substantiuũ est in singulari indeclinabile teste Varrone in p̄lr. declinat milia, miliũ milibus. apud veteres etia3 declinabat in singulari: qd p̄bat Macrobiꝰ: qꝛ

* Milia hoies ideirco dicere non l3. cũ substãtiua non cohe rẽt sine copula. — ablatiũs est milli aut potius vnico l. mili. qꝛ Georgius Valla. Mile substãtiuũ vnico l. scribi dicit. Luciliꝰ. xv. Hunc mili passu3 qui vicerit atq3 duobus. Idem libro. ix. Tu mili nũmũ potes vno querere cẽtũ. Gel. sic Luci. viij. Mile die nummum potes vno querere centum. Cum dicimus mile nummũ: gtũs est p̄ nummorũ vt mile denariu3. Cicero in philip. Inuentus est qui L. Antonio mile nũmũ ferret expensum. Idem pro milone. Mile hoim versabatur. Quadrigarius. iiij. annalium. Ibi occiditur mile hominum. sic in plurali milia hoim: non milia homines teste Valla. Licet in sacris legamus duodecim milia drachmas. qꝛ per appositionẽ excusatur

Dicimus tñ decẽ milia ducenti homies qd ita intelligitur dece3 milia hoi3 et ducenti homines — qꝛ sensus est drachmas entes duodecim milia. ꝛ ita in reliqs. Geor. Val. vult milia aliqñ esse adiectiuũ: vt duodecim milia libri drachme: talenta: id verum non est qꝛ sic diceremus. tres milia libri nõ tria milia qd vtiq3 falsum est. Tit. Liui li. ab vrbe. condita decimo. Sãnitium cesi tria milia trecenti: capti quatuor milia itaq3 milia semper substantiuũ est. Quapropter hoc solũ soluẽdũ restat: an duodecim milia signati non habuerit egregios authores quibus se defendere possit: quero igitur

¶ An hec oratio sit bene latina: Ex tribu Dan duodecim milia

signati? Etiã (quis elegãtius teste Valla) dicamꝰ duodeci3 milia signatorũ) qꝛ hic est expositio hoies signati duodecim milia. i. entes duodecim. milia. aut nũero duodecim milia: vel signati ad duodecim vsq3 milia. Da authoritatem vt ostẽdas tales

Duodecim milia signati. — orones frequentiores esse ꝙ Valla putauerit. Pli. lib. xxi. ca. vij. Ancus Martiꝰ rex salis modia sex milia in congiario dedit pp̄lis. Modia neutro gñe etiã apud Ciceronem leges. Oppius de bello hispanico. Sunt interfecti hoim milia. xij. Plautꝰ

Modia. — Orosius lib. i. Anni duo milia. xv. Idem lib. iij. Sexenta milia modia frumẽti acceperunt. Iustinus. xij. Trecẽtis milibus mulieribꝰ. Florus de. bel. ciuili. Macedenico. Duo milia electi qui mori iuberent. Boe. ij. de ꝯso. Unicꝰ mora momenti: si dece3 milibus ꝯferat annis. Liui. xlv. Duodeci3 milia pecudes Ci. acti. iij. in Verrẽ. Tritici modiosquinq3 milia: ꝛ acceptione ascripsisset. In eadẽ. Tritici medimnos duo milia. Curtius lib. iiij. Duo milia crucibus affici. sic Pseudo curtiꝰ. Mortui sunt viri circiter tria milia. Hierony. in li. Judicũ. Occiderũt quinq3 milia viros. Et. iij Regum. Locutus est Salomõ tria milia parabolas. Hinc patet male dixisse Placentinũ milia aliqñ esse adiectiuum: hec cõstructio in sacris nimiũ freques est. hec ex authoribꝰ non e grãmaticis ipse eruit. ad ducit plura Georg. Valla. Placentinꝰ lib. xxi. ca. xvij. Plini. viij. natu. hist. Milia tempestatũ presagia. Uer. Tot milia gẽtes arma ferent. Itale. Diuus Hieronymꝰ in rufinũ: Sex milibus eũt libris (quos ab colectos esse confingis) qs credet? Et iterum. Si Origenes sex milia scripsisset libros. Et rursum. Sex milia origenis libros. Marinus Bechichemus Scodrensis

suffragatur Georgio Valle: qr Liui⁹ dixit li.iiij. Et philippici nūmi. D. CCCC X. quatuor milia viginti quatuor. Et Cicero pro Rabirio. Quid vociferare decem milia talenta Gabinio esse promissa. Concedamus ergo recte dici illud Mathei/ Oblatus est ei vnus qui debebat decē milia talenta. Et xij. milia signati. nosq; interim ita loquamur: sz parce. qr elegāti⁹ dicere lz: decē milia talētorū drachmarū zc. ¶ Sine cōtrouersia recte dicim⁹: duo milia pōdo argenti. quia pondo tam genitiui casus potest esse q̄ nominatiui. ¶ Recte quoq; illud effertur: decem milia: quingenti pedites: quod Valla ita intelligit decē milia peditū: quingenti pedites. Titus Liui. li.ix. Duo milia: z quingēti capti. hoc aliter dicere nō licet teste Valla: z ita loquitur Liuius frequētissime. Per subauditionē etiā excusatur illud. Quicūq; te angariauerit mile passus vade cū illo alia duo subintelliguntur milia passuū: alioqui teste Valla dixisset alios duos. vel potius alius bis mille. Philelphus etiam dixit milib⁹ venenis milib⁹ rixis. Interrogatiuū numeri cardinalis est quot. Calepinus dixit quantus etiam ad numerum referri sed nullū affert testimoniū. Micro. Quanti pro quot vtitur dicens ad Paulinum. Quanti hodie putant se nosse literas: non ausim sic loqui nisi apud veteres inuenerim quanti pro quot.

Quanti

Ordinalis.

¶ Ordinalis numerus est quo ordinem seriē q; rerū notificamus: vt primus: secundus: tertius: quartus: quintus: sextus: septim⁹: octauus: non⁹: decimus: vndecim⁹: duodecimus: tertiusdecimus: quartusdecim⁹ zc. vel decimustertius: decimusquartus zc. vicesimus vel vigesimus: vigesimus primus zc. Trigesimus: Quadragesimus: quinquagesimus: Sexagesim⁹: septuagesim⁹: octogesim⁹: nūq; octuagesim⁹ nonagesimus: cētesimus: ducentesimus: trecētesimus: quadringentesim⁹: quingētesimus: sexcētesimus: septingentesimus: octingentesim⁹: nōgētesim⁹: vl noningētesimus: millesimus. q; autē dicun⁹ recte tertiusdecim⁹ zc. pbat Scodrēsis. Pli. Tertiodecimo / plante arborū peregrinarū. Cice. Quintusdecim⁹ locus. Gel. x. ca. xxviij. Ab anno septimodecimo. Liui⁹. Sextodecimo. sic ceteri frequenter. ¶ Quid significant eiusmodi noīa. pimus: secundus: tertius zc. Vltimū ex eo nūero. vt decimus i. decē vltim⁹. prim⁹ tñ excipitur: quia principiū nūeri potius est q; nūer⁹ pum⁹ intraui nauē: qr ante me nemo primū intrauit: qr ego nunq; antea: sic facile declarabis: prior itraui: z pri⁹ intraui. Ouidiana Loadamia, Inter mille rates tua sit millesima puppis. i. e mille vltima. Persi⁹, hoc satis an deceat pulmonē rūpere vētis Stēmate q; thusco ramū millesime ducis. i. vltime ex mille. Aliqū significat vnum quēuis e tali nūero. Sueto. in caligu. Ducētesimā auctionē Italie remisit. sic Cētesimā partē bonorū patris assecutus suz. i. vnā ex centū. ¶ Tertio capit p cardinali numero. Sene. in. lib. de ira. Iacebat conuiua centesimus. i. iacebant centū cōuiue teste Lāciloto. ¶ Quarto significant bis tm. ter tm. cēties tm̄ zc. vt ager. hic centesimū fructū attulit. i. cēties tm̄ q; tū sementis acceperat. Hoc mō appellata est quadragesima q; quadraginta dies cōtineat. quo vocabulo eloquentissimi nr̄e religionis viri vtunt. ¶ Decima capit substātiue p decima parte Plau. Vt decimā soluere herculi. Decimare est decimā partē detrahere. In eu. Veh vobis q̄ decimatis mē thā: z oē holus. Quotus de ordine querit: vt quota est hora. non que. Cicero ad here. Qua die: quota hora noctis factū esse dicatur. ¶ Georgius Valla notauit in hoc nūero aliqn̄ syncopam fieri vt ducesimus: tricesimus: quadrigesimus: quingesimus: pro ducentesimus: trecentesimus zc. Liui. xxix. Anno quingesimo.

Tertiusdecimus

Scodrensis tertius zc. capiunt quadruplicit.

Plinius Admisceri huic far vt intiget amaritudinē eius: et tñ sic quoq; ingratissim. reperiri est nascit q̄litercūq; solo cētesimo grano inquit hoc est centum granis simul cum centuplo grano

¶ Multiplicatiuus

¶ Multiplicatiuus numerus est qui duplicationem: aut multiplicationem rerum denotat: vt duplum bis tantum. Duplex cui due sunt partes Centenarius lapis i. centum ponderum. Ergo multiplicatiuus numerus est triplex. In plus pla plum in plex. z atius a. tum

¶ Numeri in plus pla plum.

¶ In plus / pla / plū / sunt: Simplus: duplus: triplus: quadruplus: quintuplus: sextuplus: septuplus: octuplus: nōcuplus: decuplus. vndecupl⁹: duodecuplus: decuplustriplus zc. vigecuplus: trigecupl⁹: quadragecuplus: quinquagecupl⁹: sexagecupl⁹: septuagecupl⁹: octogecupl⁹: nonagecupl⁹. cētupl⁹: ducētupl⁹: trecētupl⁹: q̄dringētupl⁹: quingētuplus: sexcētupl⁹: septingētupl⁹: octingētupl⁹: nōgētuplus: millecuplus. Raro vtimur his in masculi. aut feminino gn̄e sepissime vero in neu.

Decimo. Quotus

tro. Interrogatiuũ horũ grãmatici dicunt esse quotuplũ: & significãt isti numeri semel tantum: bis tantum: ter tantũ &c. Plinius de elephãto pulmo quadruplo maior ꝙ bubulo. Quintilianus. vij. Duo fratres pecuniam abstulerunt. disputant an quadruplum: an duplum debeatur &c. Fur quadruplum soluat. Ager meus reddidit centuplum: quotuplum optabam. Duplum greci dicunt. διπλασιον ατ διπλοα: idest a dipoloo: quod significat duplico. vnde duplomata codicilli: tabelle vel principales libelli. vulgo bulle dicuntur. Cicero. in. L. pisonem. Mitto diplomata in tota prouincia passim data.

Diplomata.

Recte dicimus centenarium numerũ ãnorũ ingressꝰ est: nõ autẽ centenarium annum

¶ In plex.

¶ Implex vt simplex: duplex: triplex &c. eodem modo vt precedentia eunt ponendo plex pro plus. & significant multiplicationem materie. vel generum: vt vestis est duplex. Dictiones sunt octuplices: aliquando capimus pro cardinali. Sueto. Testamentũ duplex ante biennium fecerat: alterum sua. alterum liberti manu. i. duo testamenta. Verg: I. Duplices tendens ad sydera palmas i. tuas vel ambas potius Vale. prima, iocinoris duplex caput. i. duo capita: sic iungitur carentibus pluralis veluti duplex aurum. & Item duplices triplices &c. per se dicuntur tabelle duabus chartis vel tribus &c. Sexculex vno minus ꝙ duplex. Simpliciter dupliciter &c. aduerbia sunt. veteres dicebant simplicitus &c.

¶ In arius a um.

¶ In arius sic eunt. Unarius. binarius: ternarius: quaternarius. quinarius senarius: septenarius: octonarius: nonarius: denarius: vndenarius: duodenarius: &c. vicenarius: tricenarius: vel trigenarius. quadragenarius: quinquagenarius: sexagenarius: septuagenarius: hec significant numerum aliarum rerum: que nõ nominãtur: veluti lapis centenarius. i. centum librarũ sic in alijs mẽsuratis homo, quadragenarius. i. quadraginta annorũ: sic in reliquis vbi etatem inquirimus. Grex centenarius. i. centũ capitum: sic in similibus. Centenarius numerus recte dicitur: quia numerus omnia complectitur non autem dices millenarium annum aut centenaria pondo: sed millenarius numerus annorum &c.

Distributiuus vel diuiduus.

¶ Distributiuus nũerus est qui pluribꝰ aliquid diuidit & per signũ vniuersale declaratur si ꝓprie sumas: vt dedi discipulis bina poma. i. cuiꝗ discipulorũ duo dedi ad Petrũ & Paulũ binas epistolas. i. ad vtrũꝗ duas. Hi numeri sic eunt. Singuli bini: terni: quaterni: quini: seni: septeni: octoni: noueni: deni: vndeni: duodeni: terdeni: aut deniterni: &c. Uiceni: viceni singuli &c. Triceni: quadrageni: quinquageni: sexageni: septuageni: octogeni: nonageni: cẽteni: ducẽteni: trecẽteni: quadringenteni: quingenteni: sexcẽteni septingẽteni: octingẽteni: noningenteni: vel nõgẽteni: milleni. A triginta triceni dicimus & nõ e conuersa. vt viceni ꝓ vigeni a viginti. Cõposita a centum in hac specie possũt syncopari: vt duceni: triceni: quadrigeni: quingeni: sexceni: septingeni: octingeni: nongeni: duceni: ꝓ ducẽteni &c. Cẽteni & milleni cũ reliqꝫ in hac specie nunꝗ syncopantur: raro vtimur is numeralibus singulariter. Quãꝗ pro primitiuis vtimur etiam in singulari. Verg. Gurgite septeno rapidus mare sũmouet amnis. i. septẽ gurgitibus. Idẽ. Per duodena regit mundũ sol aureus astra i. per. xij. astra. Pli. Prodigiosa sũt que circa hoc tradit Theophrastꝰ author alioqui grauis: septuageno coitu durare libidinẽ cõtactu eius. i. septuaginta coitibus. Sepius presertim apud oratores distributiue sumuntur: vt creabantur olim bini consules. i per singulos annos: duo accepimus a deo quinos sensus. i. singuli quinꝗ. Male credũt leguleij bina significare ꝙtuor dena viginti. Item bini. i. in vno queꝗ ordine duo. In sacris tñ di: leuite bini & bini. ¶ Ubi nũerus distributiuus necessario pro cardinali capitur. nec cardinali tñ vti possumꝰ In singulari carentibus vt bine litere. i. duo epistole. Terna arma &c. In his pluraliter vni: vne: vna: dicimus potiꝰ ꝙ singuli: vt vne nuptie: scale &c. Cato duas scalas dixit qr scala, singulariter pro mobili legitur. Litera pro epl'a singulariter poeticum est. Ouid. Quã legis a rapta Bryseide litera venit. Sallu. in Cati. hi postꝗ in vna menia cõuenere. Idẽ in Jugur. Ubi vne & altere scale cõminute sunt. digestis de dãno infecto. l. si edibus Et si vnas edes cõminuces. Codicilli singulari caret: teste Valla: licet Justinianus singulariter vtatur pro testamenti quodã genere. sic bine: deline: epule: nundine &c. Ubi singulare diuersum est: duos liberos tñ recte dici ait Valla & tres liberos. quorum vnus alter &c. qr intelligi solet filius, nõ autem ternas accepi literas quarũ

Poete et nõnũꝗ alij scriptores. hec nota ꝓ suis ꝑmitiuis vsurpant

vnam &c. sed quarũ vnas &c. ℂ Quoteni Priscian⁹ vult esse interrogatiuũ numeri distributiui. vt quoteni boues arant: Laci. dicit solũ capi pro quot. Col. lib. vj. ca. iij. Quotena semina iugerũ in ternos pedes: inde in denos pedes, disposita recipiat. i. quot. Cic. ad atti. lib. xij. In ripa nescio quotenorũ iugerum vt certa p̃cia cõstitueret. i. quot. ideo male di. indit Lacilo. boues a rãt bini/ quoteni equi. nõ est ita doctissimi loquunt: sed grãmatici id fingũt. Iã plora v̄bũ est. Nõ lȝ grãmatico se v̄boꝝ autho rem facere: si quidẽ alienis v̄bis illũ glossulas facere ꝓfessio cogit. In sacris. Neq̃ duas tunicas habeatis. latini⁹ binas dixisset. ℂ Primanus. i. prime cohortis. sic sũt alia in anus vt secundanus &c. ℂ Trinus pro, tres sepissime capit. Dio. Trino libel lo ꝑtridus libellis. Suet. in nerone. per trinas personas. Tacit⁹. Quatuor princi pes perempti. Trina bella ciuilia: plura externa: atq̃ plerũq̃ permixta. Pli. ij. nat. hist. Trinos soles antiqui sepe videre. Cesar. i. cõmenta. Trinis cathenis vinctus Hirtius de bel. Aphrico. Trino presidio relicto. Tit. Li. lib. x. p ternis accepit di cens. Trinis castris eruti: Et Cice. pro Murena. Trinos ludos ediles fecerant. In uenitur quadrinis pro quatuor. Pli. lib. xx. ca. ix. Quadrinis diebus soluta. Quotem Priam⁹ Trinus

Aduerbialis numerus.

ℂ Aduerbialis numerus est aduerbium numeri. nec est distincta spẽs q̃ aliq̃ est nũerus cardinalis. vt semel/bis/ter. nonnũq̃ ordini vt⁹ primo/secũdo /tertio. i. inte rim multiplicationẽ dicit: vt dupliciter/ triplicter et. Aduerbia nũeri sic eunt se mel bis: ter: quater: q̃nqes: sexies: septies: octies: nonies cum n vocali: decies: vnde cies: duodecies: tredecies: quatuordecies: q̃ndecies: sexdecies: septẽdecies: duode uicies: vndeuicies: vicies: viciessemel &c. Tricies: q̃dragies: q̃nquagies: sexagies: septuagies: octogies: nonagies. Centies: ducẽties: trecẽties: quadringẽties: q̃ngen ties: sexcenties: septingẽties: octingẽties: noningẽties: vel nõgẽties: millies. In his nec añ vities nec post cẽties fit syncopa. In reliquis vtimur, sepissime syncopa: vi cies p vigenties: tricies p trigenties &c. At barbara sunt vigesies: centesies: millesi es &c. In Pli. mendose legit li. ix. ca. xxxv. Quadringesies sestertiũ. Hermolaus emẽ dat quadringenties. Ouid. Et per quot, nouies sepius isset, iter. Plini. ij. natu. histo. quindecies ponit. Et in tertio ca. vij. quatuordecies. Interrogatiuũ huius speciei est quoties sine n teste Capro. ℂ Quoties bibisti? Ter. Uix/ausim dicere tertia vice nec vna vice, sed semel. nec p̃mũ: sed primo, nec alia vice: sȝ alias. In sacris persepe leges prima vice: tribus vicibus: altera vice &c. nec possunt he locutiones penitus dãnari: q̃ parce vti poteris. Pl. xxxvi. c. ix. Dulci, vino restringuit. et hoc trib⁹ vici bus. sic Pseudocur. Quotquot vicibus mo dire hominibusq̃ torture dederũt numerũ explicare nequeo: mallem dicere ter quoties: nunc: q̃ ista vice: tunc q̃ illa vice &c. ℂ Duodec. i. duobus dẽptis. vndec. i. vno dempto: in cõpositione solũ vtimur duntax at supra decẽ vbicũq̃ octonarius & nouenarius numerus est, idq̃ fit in omni spe cie numeri: vt duodeuicies. i. decies & octies: vndeuicies. i. decies & nouies: sic duo deuiginti: vndeuiginti, duodeuigesimus. vndeuigesimus &c. Undetriginta: duo, de quadraginta. &c. Ueteres dicebãt duo & vigesimo anno ꝓ vigesimo secũdo. vt opi. nos. Fabius. iiij. annaliũ. ℂ Primũ rex plebe aliter consul factus ex duo & vigesimo anno postq̃ Romã Galli ceperũt. ℂ Secũdo consulante quẽ duo facti sunt. ℂ Secũ consul qui duos, cõsulatus meruit: sic tertio & tertium consul &c. *Nouies Uer. et no uies styx i tersusa co hercet. Duode Unde. *Tu. Li. Duodeq̃ dragesimo ferme ãno quo regna re ceperat Tarquinius secũdo ꝯsul. Secõ ꝯsul.

Numerorum ordo.

ℂ Ut maximus quisq̃ nũerus h̃ ita primũ sibi locũ vẽdicat vbi cõiũctio abest: nisi infra viginti. vt vigintiun⁹ &c. & septẽdecim &c. q̃ manifesta ꝯpositio est. Colu. Nec ꝓsus plures q̃ vigintiunus. sic trigintaunus equites desiderati sunt. ℂ Secũda r̃la. Ut minimus q̃sq̃ nũerus est ita primũ locũ sibi vendicat infra centũ & supra viginti intercedẽre copula. at supra centũ & infra viginti maior numer⁹ p̃ponit. vt vn⁹ et viginti duo & quinq̃ginta: Sed decem & septem. Centũ & viginti. Cice. Plato vno et octogesimo anno scribens est mortu⁹. Idẽ. Gorgias centũ & septẽ cõpleuit annos.

ℂ Regula nona.

Dat patrium aut sextum tibi copia sicut egestas:
Plenus inops satur: at cum fratribus implet abundat.

Atq̃ egeo: carceo: testes quibus adijce sanus
Et miser. ꝛ dignus cum pluribus: et bene multa
Uerba: velut crucio cum pendeo: letor ꝛ ango
Desipio: abstineo: potior sic ponis: aloq̃
Indoleo: recreo: que pluraq̃ prosa recludet.

¶ Adiectiua ꝛ ṽba quedā copie egestatis: cū nōnullis alijs regunt gtm̄ vel abltm̄: vt sum plenus/inops/pauper/expers/impleo/cōpleo/saturo/abundo/egeo/indigeo/carco/sanus/letus/miser/dignus/indignus/discrucio/pēdeo/potior ꝛc. vt calathus plenus rosarum: signum plenum lacte. inops consilij sum. inops sermone pauper pecunie vel pecunia satur carnis vel carne. impleo te metus vel metu potior regni vel regno ꝛc. Jam late omnia declarabo.

¶ Adiectiua genitiuum vel ablatiuum regentia

plenus. * plenus vini (inquit Quintilianus) veteres dixerunt nos plenū vino dicimus. Uerg diues opū studijsq̃ asperrima belli

Locuples. Satur. Diues. Refertus Fecundus

¶ Que adiectiua indifferenter gtm̄ vel abltm̄ in quouis oratiōis gñe licite hñt? plenus/locuples/satur/diues/abundās/refertus/fecūdus/egenus. indignus/immunis/paup/inanis/et plura: si doctissimoꝝ vsū diligēter timemur. Terē. plen⁹ rimaꝝ sū. Uerg. Ci. ceteriq̃. Quint. seculo huic nomini abltūs sepius dabatꝛ: vt ipse ait lib. ix. posteri nō sepius abltō q̃ gtō iūxerūt. Uirg. Crura thimo plene. idem. Que regio in terris nr̄i nō plena laboris. Apu. lib. viij. pecunie fuit satis locuplex. Cic. p Roscio. Locuples metu. Teren. in adel. Sed postq̃ intus sum olim reꝝ satur. Oui. ij met. Ambrosie succo saturos presepib⁹ altis. ¶ Diues auri ꝛ auro. Uirg. Despectus tibi sum nec q̄ sim q̄ris alexi. q̃ diues pecoris niuei q̃ lactꝭ abundās. hic abundās nomen est teste Priscia. q: verbū abundo rarissime gtm̄ regit. Hora. Diues agris: diues positis in fenore nūmis. Cice. Mulier abundans audacia dicimus etiā diues ab hac re. Oui. Et damus diues ab ipsa suis. i. quā dāna sua ditauerāt. Nō dices pꝑter hoc Joānes est diues ab auro. Ego certe ita nollē loqui. Papi. vij. the. Dites pecoꝝ a dis est. ¶ Refert⁹ cybi. ꝛ cybo nomen est q: ṽbū refercio cū gtō nō inueni. regit eū (vt opinor) abltm̄ tm̄. Cic. Referto predonū mari. Gel. Is librū multe varieq̃ historie refertū cōposuit. Cice. p cor. Eis reb⁹ vrbē Italiā referserūt. ¶ Fecūdus frugū ꝛ frugib⁹. Tacit. Prouinciā aditu difficilem annone fecundā. Luc. Fecūda viroꝝ pauptas fugit. Sil. l. iij. Ueri fecūda sacerdos. Plau. in cistel. Amor ꝛ melle ꝛ felle est fecūdissimus. Quotuplicē ɔstructionē hꝫ fecūdus? Triplicē. primo regit abltm̄. vt Flādria est butyri fecūda. i. abūdās ꝛ fertilis. Scdo regit abltm̄. vt Flādria est fecunda tritico. Tertio regit actm̄ interuentu ꝑpōnis in. Justi. xliiij. Hispania in oia frugū gña fecūda est. Sil. li. ij. Fecūdū in fraudes hoīm genus.

Egenus. Indigus Immunis

¶ Egen⁹ auxilij vel auxilio. Taci. Egena aquaꝝ regio est. Indigus opis et ope. Sil. ij. Agmina vastabat clauā nihil indig⁹ ensis: Uer. Haud opis indiga nr̄e. Immunis mali vel malo. i. liber ꝛ exēptus vacāsq̃. ꝛ ꝓprie est q̄ munia. i. obsequia et grauamina popularia exhibere nō cogitur. vnde immunitas. i. exemptio ꝛ vacatio numerū: ꝛ onerū: hinc immunis capitur pro pigro ꝛ vitioso Uergilius: Immunisq̃ sedens aliena ad pabula fucus. ¶ Quotuplicē constructionem habet immunis. Triplicem. ¶ Primo regit gtm̄. Ouid. viij met. Uobis immunibus huius esse mali dabitur. ¶ Secundo regit ablatiuū sine prepositione: Titus Liui⁹. lib. j. Una militia facta est immunis militia. Pli. xv. c. xxiiij. Caprificus olbus immunis est. ¶ Tertio regit abltm̄ cum prepositione a vel ab. Immunes ab illis malis erant.

Pauper. Inanis. Exilis. Sterilis

¶ Pauper auri vel auro. Horū semper ego optarem pauperrimus esse bonorum. Inanis veri aut vero. Ouid. Sāguinis atq̃ anime corpus inane fuit. Pers.⁹. O curue in terras anime ꝛ celestium inanes. Plau. in st. Omniū me exilem atq̃ inanē fecit egritudinum. hic exilis etiam gtm̄ regit. Sterilis infecundus sepius gtm̄ habet. Tacitus. Nō tamen adeo virtutū sterile seculum vt nō ꝛ bona exempla ediderit: Persius. Heu steriles veri quibus vna quiritē vertigo facit. Terra sterilis frugum vel ablt̄ō frugibus. Lancilotus dicit esse datiuum: cui nō credo. Apul. j. meta. Ad aquas sterilem

Potens.

potēs pro abundans abltm̄ regit: pro potentiam habēs gtm̄. Uerg. Nymboꝝ̃q̃ facis tempestatūq̃ potentē. Idem Terra antiqua potens armis atq̃

hubere glebe. ¶ Inops mentis vel mente. sic amans & vecors. Oui. Quis matrem
nisi mentis inops in funere nati. Flere vetat: non hoc illa monenda loco est. Cicero
in orato. Inops verbis. Apul. iij. meta. Vecors animi.

¶ Que adiectiua sepius ablatiuũ q̃ gtm̃ habẽt: Trũcus: onera

tus. orbus/orbatus/dignus/indignus/viduus/vacuus/contentus/saucius/lapsus/
miser/sanus: & plura si authorũ scripta diligenter euolueris. ¶ Trũcus manuũ vel
manibus. i. carens. Verg. iiij. geor. Trũca pedũ primo. Sil. vj. Atq; artus trunci ca
pitũ fractusq; iacebat ossibus in duris ensis. Ouid. xv. Et generat trũcas pedibus.
Oneratus tritici ager est: vel potius oneratus tritico. Pacuui9 apud Marcel. One
ratus frugũ: & florũ. Onero cũ abltõ tm̃ inueni. ideo onerat9 cũ gtõ nomẽ est & sic ra
rissime vtar. Orbus parenti vel parente. Sil. xiij. Deiecit visus orb9: gtũs est visus
Plau. in ruden. Orbas auxilij opũq;. at cũ abltõ lõge frequenti9 legeo. Sta. j. theb.
Orbuz visu renisq; carentẽ. Ouid. Orba parẽte suo quicũq; volumina cernis. His
saltẽ vestra detur in vrbe locus. Orbatus oculi: & sepius Orbatus oculo: prius rep
peri apud praue authoritatis virum. pseudocurtiũ dicẽtẽ. Orbata suz parentuz.
Dignus indignus salutis & sepius salute. Verg. Te quoq; dignũ finge deo. sic Cic.
Quinti. et alij ppe oẽs de gtõ rarius occurret testimoniuin: & possumus parce imi
tari. Verg. enei. xij. Descẽdã magnoꝝ haud vnq; indignus auoꝝ. Plau. in trinum.
Non ego sum dignus salutis: Alij tñ libri hñt, in abltõ salute. i. non sum dign9 sa-
lutatione. Oui. Militia est opis altera digna tui. Idem per abltm̃. Simplicitas di
gna fauore fuit. Cic. pro Aruspico respõsis. Dignũ eius imperij. Suet. in Othone.
Successionis imperij dignũ. Nimis sepe id in sacris fit. Facite fructũ dignum peni
tentie. Indignos iudicastis vos eterne vite &c. Tertio regũ. Quãtum digna est ad-
uerbium est quantum. Thobie. iij. videtur dtm̃ pro abltõ habere nec imitabor. Aut
ego indigna fui illis: aut illi forsitã mihi fuere digni. Nos cũ abltõ recti9 ponem9:
vt, Cicero. Indigna hoĩs questio. & in sacris. Dign9 est mercenarius mercede sua.
¶ Vidu9 teli vel telo. i. carẽs. Sil. ij. Vidu9 teli. Hora. Vidu9 pharetra risit Apollo
Vacuus rõnis vel rõne. Valeri. maxi. li. vij. Vacua rõnis ala. Tacitus. Vacuos ho-
noris menses aperiet. Boe. ij. de cõso. Tetius põderis vacua. Sil. x. Et tñ haud vre
vacuus. Oui. j. de arte. Vacuas cedis habere manus. Hora. ij. ser. Sic vacuum cere
bri. populum phe caca putauit. Sal. in iug. Ager aũt aridus: & vacu9 frugũ. Plaut.
in bac. Afflictat me vacuum viriũ. Tantos totq; viros & lingue latine pricipes nõ
verebor imitari. De abltõ. Cice. j. offi. Quũ sumus necessarijs negocijs curisq; va-
cui. ¶ Quot modis vacu9 construitur: Tribus. primo cum gtõ. vt vacuus consilij.
Scdo cum abltõ sine prepõne. vt vacuus negocijs. Tertio cum abltõ intercedente
prepositione a vel ab. Sallust. in Catili. Ab odio amicitia ira atq; misericordia va
cuos esse decet. ¶ Contẽtus libertatis actiue videt capi p continẽs & custodiẽs. Ti
tus Liui. xxxiiij. Nec iam libertatis contẽtos esse. In vulgata significatione solum
abltm̃ habet. Luca. Terra suis cõtẽta bonis nõ indiga mercis externe. ¶ Sauci9
Sum saucius itineris vel itinere. Apul. ij. me. Mihi vero, fatigatiõis hesterne et
nunc saucio da veniã maturius concedam cubitum. ¶ Lapsus animi vel animo
Plau. in cistel. Ita me amor lapsum animi ludificat. ¶ Miser. Plau. in cistel. Petu-
lantia mea me animi miserã habet. ¶ Sanus mentis vel mente. Plau in trinum-
mo. Satin tu sanus mẽtis aut animi tui: Quedã declarata sunt in regula, Actiue
significans. vt felix: infelix: festus: amẽs. largus & plura. Plau. in cur. vini pollẽs. Idẽ
viũ. Suspensos animi habetis. Et lib. ix. Abiectiores animi. Apule. in. ix. Confir-
matũ animi: Captus animi & sepius captus animo: id est vacuus & carens. Tacit9
Segnis & velut captus animi. Verg. Atq; oculis capti fodere cubilia talpe. Capt9
oculis/auribus/pedibus/mente/membris: id est carens horum vsu. Captus itẽ. i.
detẽtus: vt captus auaricia vel amore captus amenitate loci. i. delectatus. Capior
verbũ gtm̃ respuit: vt capior amore nõ amaris dicitur. ¶ Falsus cupiti p nõ cõpo
te & pro decipio apte dicimus. Sil. in. xiij. Falsusq; cupiti. ¶ Liber legum vel legi
bus. Luca. vj. Libera legum Roma fores. Apostolus ad Roma. Quũ serui essetis
peccati: liberi fuistis iustitie. ¶ Nimius sermonis vel sermone. Liuius. vj. Nimi9
animi. Tacitus. Sermonis nimius erat. ¶ Onust9 auri vel auro. Plaut. in aulu.
Si quis illam inuenerit aulã onustam auri. Hirtius vl oppius de bel. Aphri. Tri
remem onustam remigũ epibatarũ cepit. ¶ Cumulatus sceleris aut scelere. Plaut.

Inops. Amens Vecors Truncus Oneratus Orbus. Orbatus Dignus Indignus Viduus Vacuus. *Iunctũ. Vacuũq; cerebro iã pridem caput hocrẽ- tosa cucur bita gerat. Saucius Lapsus Miser Sanus Pollens Suspẽsus Abiectus Cõfirmat9. Falsus Liber. Nimius. Onustus Cumulat9

Frustrat⁹. in aalu. Ego ne te omittā manu scelerū cumulatissime: Frustratus spei ⁊ sepi⁹ fru
Copiosus stratus spe. Gel. lib. v. ca. x. Captiōis versute excogitate frustratus est. ¶ Copiosus
Tenuis auri vel auro. Solinus. Ager Creticus syluestr⁹ū caprarū copiosus est. ¶ Tenuis
Macte. opum ⁊ opib⁹. Sil. vj. Tenuis opū nō patre nitens lingua ve sed asper ense. Macte
virtutis vel virtute. Sil. xij. Macteq virtutis auite. Sta. vij. the. Macte animo iuue
Uanus nis. Uerg. Macte noua virtute puer, rursus de gtō. Papi. ij. the. Macte animi i tan=
immodic⁹. tis dignus qui crederis armis. ¶ Uanus veri cum gtō sepi⁹ lego. Sil. xj. Ne forsan
Floridus voti vanus foret. Ibidem. Iamq3 fuge immodicus. Sic Papi. j. the. Immodicū ire
Nudus Sil. xij. Lui floridior. Fabius. Nudus virtutis vel virtute. i. carēs vacuus. Sillius
Feruidus. xiiij. Nudus opum. Oui. Paruoq3 in tempore nudus arboris othrys erat. Sil. xvj.
Reses Nec nudus virtute Siphax. ¶ Statius. eui vel euo. Sil. xvj. Satiatus ⁊ eui ⁊ de
Irritus coris. Feruidus ingenij vel ingenio. Sil. xvij. Feruidus ingenij masinissa et ferui=
Letus dus eui. Statius. vij. theba. Bellorū resides. In eodem. Nunc manus irrita voti.
Integer. ¶ Letus huius rei ⁊ hac re. Uergi. Leta laborum. Integer annorū vel annis. Pu
Purus rus sceleris vel scelere. Horat. Integer vite scelerisq3 purus. Uergil. Integer eui.
Extorris Ascanius. Papi. j. theba. Integer annorū. Idem. ij. Sil. Teneri sic integer eui. Ex=
Exiguus torris patrie vel patria. i. exul. Sta. xij. theba. Illū oro extorrem regni. Idem. xj. Ex
Exheres. torrem patria regnoq3. Exigus animi vel animo. Clau. lib. ij. contra Eutropium.
Cassus. Abundans corporis: exiguus animi: doctissimus artis. Quondā lanifice. ¶ Exhe
Prosper. res patrimonij vel patrimonio. Plau. in bacchi. Si conuenero exheredē fecero vite
Expers. sue. Cassus luminis vel lumine. Solinus. Palearū cassa. Uerg. ij. ene. Nunc cassū
※ Apule. lumine lugent. ¶ Prosper frugum ⁊ frugibus. Hora. iiij. car. Prosperam frugū. Ex
Nō rudis pers metus vel metu. Melius regit gtm̄. Oui. iiij. meta. Perq3 noue, luces expers
tu olim bo vndeq3 cibiq3. sic expers rationis: ⁊ veneris. i. carens. ¶ Quot modis construitur
e arū artiū expers? Tribus. Primo cū genitiuo vt brutum est rationis expers. Secundo cum
expers ablatiuo sine prepositione. Plau. in asina. Dono te ob istuc dictū vt expers sis me
tu. Idem in persa. Ea res me domo expertem facit. Tertio regit cū de ablt̄m̄. Terē.
in heau. Ne expers esset de nostris bonis. Deneger eui Ausonius ait.

¶ Uerba genitiuum vel ablatiuum regentia

¶ Que verba licite genitiuū vel ablatiuum regunt? Egeo indi=
geo. Reliqua: huius regule verba sepius ablatiuum regunt: verum quidquid apud
Classicos reperio: audebo parce imitari. si quidem ipsi raro vsi sint. vt genitiuum
dare adiectiuis onustus: integer: purus ⁊c. ex verbis impleo/compleo/saturo/egeo/
Egeo. indigeo/abūdo/potior/pēdeo/⁊ ceteris. Id semper obseruandum est: vt rarioribus
rarius vtamur: vt oratio nostra varietate delectet citra affectationē. ¶ Egeo. Ci.
pro Roscio. Quid est quod in hac causa defensionis egeat? Ouidi. Arte egeo nulla.
Indigeo. vetustissimi cum accusatiuo ponebant. Cato apud Gellium libro. xiij. cap. xxij. Mi
Careo. ta egeo. ¶ Indigeo. Terētius in andria. Quali tu huius indigeas patris. Ualeri⁹
lib. vij. Malo virum pecunia q̄ pecuniam viro indigentem. ¶ Careo cum genitiuo
semel repperi. Teren. Omnes labores mihi leues fuere preterq̄ tui q̄ carendum.
Ouid. Morte carent anime. sic reliqui. Teren. venuste imitaberis si parcissime. asti
pulatur mihi Badius. venustissimi cū actō ponebāt. Turpili⁹ apud Marcellū:
Meos careo: Plau. in Curgul. Id quod amo careo. Idē: in menech. Inter ancillas
sedere iubeas: lanā carpere: hoc licite dicit: q2 hic actiuū est pro purgare ⁊ carmi
nare. Que est differentia inter careo ⁊ indigeo siue egeo? Caremus desideratis: in=
digemus necessarijs. Cic. de senec. Non caret qui non desiderat. Obseruatur hec di
ferentia semper? Non. Cice. x. ad Atticum. Quartana careo. Idem p̄ Celio. Sceſ
lere careat ⁊ sic est acyrologia. i. impropria locutio. Saturo te cybo ⁊ aliquādo cybi
Saturo. Plautus in stich o. Heres vite me soror saturant. Uerg. postq̄ dextera fuit cedis sa
turata. Uarro lib. ij. de re rustica. Pabulo se saturant.
Impleo. ¶ Impleo. Uergil. Implentur veteris bacchi pinguisq3 farine. Titus Liuius pri
mo adolescentem sue temeritatis implet. In. iij. Ne ita oia tribuni potestatis sue
implerent. Et in. v. Multitudinē (que semp fere regenti est similis) religionis iuste
impleuit. Et libr. x. Fuge formidinisq3 samnites impleuit. Et. xxxv. Totā Siciliā
impleret nominis sui. Et. xlv. Quem ex templo spei impleuit. Non verebor Titum
Liuium imitari: licet grammatiste reclament. Itaq3 bene dixit Hieronȳ. Et imple=

bo mōtes eius occisorum tuorū Impleuerūt. xij. cophinos fragmentorū. Verg. Im-
pleuitq; mero paterā. Addimus aliqñ prepōnē de. Lactā. li. iiij. Et insuper duodeciz
cophini de residuis fragminib' impleti. Sic impleui nauē de omni gñe frumenti.
Et referci apothecā de varia natura vinorū. Vix ausim (inqt Valla) prepōnem hic
omittere: qr nō est nauis repleta oī gñe frumēti: sed frumēto oīs gñis. Neq; apothe
ca referta est oī natura vinoꝝ: sed vino oīs nature. Mar. lib. xv. Nos nisi de flaua lo-
culos implere moneta. Non decet argētū vilia ligna ferāt. Cic. j. de ora. De nugis
referti libri. Cōpleo te metus vel metu. Cic. vj. in Ver. Cōplet' iā mercatorum carcer Compleo
esset. Plau. in amph. Erroris ambo ego illos & clemētie cōplebo. Gel. Ventus a late
re seuiēs nauē vndis cōpleuerat. ¶ Abūdo tritici vel tritico: gtūs tñ apud veteres Abundo
reperit. Lucil. saty. vj. Quarū & abundem' rerū & quarū indigeam'. Terē. in Phor. * Vergilli'
Amore abūdas antipho. Dic etiā hec res abūdat. Verg. iiij. ge. Rursus abundabat in bucol.
fluidus liquor. Augu. ij. cōfes. Id furat' sum qđ mihi abūdat. Eodē modo dicimus quā diues
affluis amore & affluit tibi amor. Plau. in pseu. Atq; adeo vt frumēto affluā. Oui. j. niuei peco
de rem. Affluit incautis desidiosus amor. ¶ Crucio cias. punio/plecto/et valde mo ris ꝗ lactē
lesto. cōposita hz duo. Discrutio & Excrucio q̄ gtm̄ vel ablm̄ hr̄e inueniūtur. Plau. abundans
in aulu. Discrutior animi qr ab domo abeūduz est mihi. dicim' etiā teste Diomede Affluo
sed raro discrutior animum. Teren. in phor. Me excrutiat animi. Plau. in mili. Ne Discrutio.
illam animi excrucies. ¶ Pendeo animi & animo. i. dubito. Cice. viij. ad attic. Pen- Excrucio.
deo animi. sepissime sic loquitur Cice. quem intrepidus imitare. Idem in thusc. Ali Pendeo
quod malū metuit: examinatus pēdet animi. Plau. in Mercato Nimis diu animi
pendeo. i. dubius: & sollicitus sum vel anxius. ¶ Letor hac re rarissime letor huius
rei. Verg. in. vj Apud superos furto letatus inani. Idem. xj. Nec veteruz memini le Letor.
tor ve maloꝝ. hic grecanice letor gtm̄ habet teste Seruio. Non imitabor nisi parcis
sime in magno opere. ¶ Ango me animi & aīo. Teren. in heau. Animiq; sese ange-
bat. Plau. in epidi. Absurde facis q̄ angas te animi. dic etiā hec res angit animū Ango,
meum. Teren. in phor. Cura hec angeret animū. Gellius li. j. Ea res animū eius an
git. Rarum est preteritū. ¶ Desipio mentis & mente. Plau. in epidi. Desipiebā men-
tis quum illas scriptas mittebā tibi. ¶ Abstineo ire & ira. Terē. Risus abstine. Ho- Desipio:
ra. lib. iij. car. Mox vbi lusit. satis: abstineto dixit irarū calideq; rixe. Ouid. Est & tus Abstineo.
placidis abstinuisse bonis. Quotuplicē cōstructionē habet abstineo? Quadruplicē.
Primo regit gtm̄. Terenti. Abstineo risus. ¶ Scdo. ablm̄ sine prepōne: vt abstine
ira: & aliqñ cum ablto accusatiuū habet. Dio. Abstineo te cybo. Plau. in rudēn. Po
tin vt me abstineas manum. Liuius lib. viij. Romano bello fortuna Alexandrū ma
gnum abstinuit. Sine accusatiuo. Iustinus. lib j. Contenti victoria. imperio absti-
nebant. ¶ Tertio regit ablatiuum intercessu prepositionis a vel ab vel de. Lucan'
lib. iiij. A trepido vix abstinet ira magistro. et additur aliqñ accusatiuus. Plautus
in amphi. Qui possum huic fortis a me vt abstineat manum. Quandoq; hic abla-
tiuus intelligitur. Teren. Non manū abstines mastigia. Liuini. viij. Bellum ab' in
noxio populo abstineat. Plautus. in mustel. Abstineo iam sermonem de istis rebus. Potior:
¶ Quarto regit datiunm pro ablatiuo. Plau. in trucu. Abstine isti hanc tu manū. i. * Potior.
ab isto. Abstinemus ab aliis nulli iniuriam inferentes. cōtinemus a voluptatibus ꝓ fruor ali
Epittetus phūs. Patere & abstine. ¶ Potior pro teneo & quasi in potestate habeo qñ accipit
ita fere gtm̄ hz: teste Calepino. adūcit vnicum exemplū a Sallustio. Cui fatum foret Cice. Qđ si
vrbis. potiri Secūdo significat obtineo & in potestatem vendico. sic ablatiuum sepi is volupta
us habet: vt Cesar. tādem potitus est Gallia: Tertio significat frui cum ablatiuo: et tib' bona
quādoq; cum accusatiuo: vt voluptatibus potior. Teren. in adel. Patria potit com itas fruit.
moda. ¶ Quot modis construitur potior? Tribus. ¶ Primo cum genitiuo. Cicero. libēti' pris
Rerum potiri volunt. hic aliqui subaudiunt imperio: & est ornata locutio potior re mū puulis
rum. Cic. iiij. de rep. Noster aūt ppl'us sociis defendendis terrarum omniū iam poti fruit reb'
tus est. Salust. in iug. Priusq; legatos cōueniret Atherbalis poriretur. In codez. deinde f s
Si eius oppidi potitus foret. In eo. Romani signorū & armorū potiti sunt. Plaut. qbus sene-
in amphi. Vt salui potiremur domi aliqui libri in actō domum habēt. Curtius lib. ctus etiaz
iiij. Asie potiturum. In codem. Cuius potitus. Et libr iiij. Potitus pelusi. Et in. x. si nō abun-
Si regionis potiri contigisset. Plau. in epidico. Eductam perdidi: hostium est poti de potitur
ta. i. ab hostibus capta. Cice. j. episto. fa. Illius regni potiri. Sillius. xv. Vetiq; po non omnis
titus. Plau. in cap. Meus rex est potitus hostium. sic idem sepius. Liui. xliiij. hui' no caret.
potitus loci consul. Gellius sexto. ca. xvij. Xerxes Athenarum potitus. ¶ Secun

do regit abltm̃. Uerg. ene. j. Egressi optata troas potiũtur arena. Oui. xiij. met. Tot
q̃ tuis armis nos te potiremur Achile. Tertio vetuste regit actm̃. Terent. Hic po
Alo. titur gaudia. Gel. xiij. c. j. Mortem per vim potita est. ¶ Alo re cybo: vetustissimi cũ
gtõ vtebãtur: vt apud Ci. quidã veterũ dicit. Hunc custodẽ mesti' cruciat⁹ alo. i. me
Indoleo. sto cruciatu: vt multi dicũt. iam nõ imitabimur. notauit hoc Lancilotus. ¶ Indoleo
Recreo hac re: ⁊ aliq̃ huius rei. Oui. ij. met. Successorũq3 Mineruę indoluit. ¶ Recreo me
Sero. animi vel alo. Apul. ij. de asino. Recreabat animi. ¶ Sero p̃ actõ gtm̃ h3 apud Uar
Regno ronẽ. Ut ponticũ gesserint. notat id marcellus: nollem imitari. Regno ppl'oꝝ. Ser
uius ita locutũ putat Hora. in. iij. car. Et que pauper aque Daunus agrestiũ regna
uit ppl'oꝝ. Quidã codices hñt regnator ppl'oꝝ: ideo nollẽ iam verbo regno aliquẽ ca
sum dare. Olim dicebant regno ppl'm. i. rego. hic regnator. i. rector. Plau. Deus p̃
regnator deorũ. Nũc regno absolutũ est: p̃ regnũ possideo. Cicero. In libera ciuitate
nemo d3 regnare. ¶ Fallor animi vel alo: Plau. in epidi. Nec satis exaudiebã: nec
sermonis fallebat tñ. ¶ Desino cum gtõ apud Horatiũ solũ reperio: idq3 semel lib.
ij. car. Ode. ix. Desine molliũ tandem querelarũ. i. desine molliter conqueri. ¶ Par
Fallor. ticipo te auro. vel auri. Pla. Paternũ seruũ sui participat cõsiliũ. Nã ille nõ potuit
Desino quin aliquẽ familiarẽ suo sermone participauerit. Apul. ix. met. Dñm meũ comis
Participo hospes opiparo prandio p̃ticipat. Participo penã. i. in pena sio particeps. Cic. Qui
alteri exitiũ parat. hunc scire oportet sibi paratã pestẽ vt participet parẽ. Dic etiã
Scateo participo tibi hanc rem. i. tribuo. Hier. Tunc erit eius fruct⁹ quũ ei Christus celoꝝ
regna participauerit. ¶ Scateo hac re: ⁊ aliq̃ scateo hui⁹ rei. i. ebullio: affluo: ⁊ ple
nus sum. Gel. lib. j. c. xv. Uideas quosdã scatere verbis. In eodem lib. ca. xvij. Irarũ
Fastidio. et molestiaꝝ muliebriũ per diẽ perq3 noctẽ scatebat. Dat patriũ aut quartũ fastidio
sed mage quartũ. ¶ Fastidio hanc rem per actm̃ nũc dicimus: olim etiã fastidio hu
ius rei. Uerg. Inuenies alium si te hic fastidit Alexis. Plau. in aulu. Abijt neq3 me
certiorẽ fecit fastidit mei. Lucil. vj. sat. Tristes difficiles sumus: fastidimus bonoꝝ
sic plures antiquoꝝ: teste Nonio. Male ergo Ualla putauit nusq3 cum gtõ reperiri
Male Raudẽsis de actõ tacuit. Lucretius dixit Nec me animi fallit. pro nec ignoro. sed de hoc verbo paulo ante plura dixit.

¶ Regula decima.

Dic satago rerum: patrium aut dantem misereri.
Sed mage vult patrium. Dominor dat rite datiuum.
In sacris etiam patrium: velut auxiliari.
Grammatice leges plerũq3 ecclesia sprevit.
Tu viuendo bonos: scribendo sequare peritos.

Satago. ¶ Satago regit gtm̃ rerũ. misereor vult gtm̃ vel dtm̃. sed melius gtm̃. dominor ⁊ au
* Sata xilior dtm̃ regũt apud oẽs ecclesiasticos. qui cũ gtõ etiam construũt. Ceterũ si recte
go plerũq3 viuere velim⁹ sctõs imitabimur etiã indoctissimos. si venuste cupiam⁹ scribere aut
absolutu3 loqui: lingue latine doctos imitari studebimus: l3 Nerone peiores. vt satago rerum
reperitur mearũ. i. anxius: ⁊ sollicitus res meas curo. miserere mei deus. In sacris. Non mi
Misereor sercaris oibus qui operãtur iniq̃tatẽ. Lancilotus dicit satagit tantũ in tertia per
* Uergil. sona esse in vsu. ⁊ significat anxiũ: ⁊ sollicitũ esse ⁊ satis habere qd quis agat. Terẽ.
Miserere in hea. Nam hic clinia: ⁊ sijs quoq3 rerũ suarũ satagit: attamẽ h3 bñ ⁊ pudice edu
animi non ctam: ignaram artis meretrice. sepe sine casu ponit. in euang. Martha satagebat
digna ferẽ circa frequens ministeriũ. i. diligens: ⁊ sollicita erat. Cesar in commenta. Qui sata
tis. Mise gentibus celeriter occurrant. Etiam significat niti. vt conditori nos placare satage
ret pro mi Gelli. Satisago dicit. vt lib. xviij. Plorantibus oibus nostris: atq3 in sentina satisa
serer. Pa gentibus. ¶ Misereor tui. Uerg. Nil nostri miserere. mori me deniq3 cogis. Plaut⁹.
cu. Ut acce Neminis misereri certum: q2 mei miseret nemo. antique dixit miseret p̃ miseretur
pisti me cũ aut nemo pro neminẽ. ⁊ gtũs neminis rarus est. Cicero. pro Celio. Neminis nomen
isto verbo detulisset. Misereor datiuũ raro habet apud doctissimos. In sacris nimis sepe: q2
miseretur synonymũ verbum dtm̃ habet apud grecos. Cice. ij. thuscu. Perge aude nate: illa
me tui. chrysma: partis pestibus miserere: gentes nostras flebunt miserias. Seneca de vita

beata. Hunc promereor illi credo: huic succurro: huic misereor: illum instruo. Esdre iiij. Miserere illis qui conuersionem faciunt. ¶ Quod verbum comprehenditur sub misereor? illud synonymum miseresco. Sta. i. theb. Et generis miseresce tui. Uerg. Miserescite regis. Boet. iiij. de conso. Dilige iure bonos et miseresce malis. hic datiuum habet Uergi. ij. enei. His lachrymis vitam damus: et miserescimus vltro. Hic explicite nullum casum habet: vt neque apud. Silli. ij. Miserescere nescius hostis quia natus est hostis. Misereor aliquando accusatiuum regit: nisi mendosi sint libri. Gel. vij. c. v. Fratris reliquias ferens electa comploret misereatur interitum eius. noli imitari: quia videtur mihi mendum / misereatur pro miseretur: a misereor. quemadmodum apud Curtium culpa librariorum miseratus pro misertus legitur. Cur. li. v. Ille non fortune solum eorum: sed etiam penitentie miseratus: terna milia denarium singulis dari iussit. Calepinus dixit miseresco etiam regere accusatiuum propter illud apuleianum. Commodum omnes miserescimus. sed falluntur: quia commodum aduerbium est, pro iam. Idem. Commodum limen euaserat. Cic. xiij. ad Atticum. Commodum ad te miseram Demeam: quum heros ad nos venit. ¶ Quomodo differunt misereor et miseror? Misereor: est secunde coniugationis regens genitiuum: et quandoque datiuum significatque ex alicuius miseria corde anxium esse et miserum subleuare. Ueteres dicebant misereo. Ennius in Hecub. Miserere manus: date ferrum: vt me anima priuem. Miseror aris. prime coniugationis semper regens accusatiuum. est aliena incommoda ex animo conqueri: lamentari: deflere deplorare. Sta. xj. the. Plangunt sue damna coloni. Et eum oppressos miserantur in equore nautas. Suet. in clau. Miseratus est conditionem suam cui nihil tuti vsque esse: ac diu publico abstinuit. i. defleuit. Cesar. j. co. Cum familiaribus suis commune malum miserebantur. Et ij. de bel. ciui. Suam mortem miserebantur. i. lamentabantur. Iusti. xj. Innoxij senis filijque casum miserantes. Uerg. iiij. ene. Num lachrymis victus dedit: aut miseratus amantem est. Ueteres miseror as. dixere. Acci. Miserarent mala. Auxilior miseris: dominor victo. In sacris. cum genitiuo legitur. Hiero. in Esa. in die salutis auxiliatus sum tui. Idem in Ecclesiastico. Et dominatus est bestiarum. nos hanc constructionem non imitabimur. sed verba synonyma apud grecos regant genitiuum: pro quo datiuus ponendus erat: quia nec verbo verbum curabit reddere fidus interpres. ¶ Quotuplicem constructionem habet dominor? Quadruplicem. Primo regit datiuum. Uerg. Uictis dominabitur argis. Secundo accusatiuum cum prepositione. in Oui. j. met. Sanctius his animal mentisque capacius alte Deerat adhuc: et quod dominari in cetera posset. Cic. Felix senectus si vsque ad vltimum spiritum dominabitur in suos. Tertio regit ablatiuum intercessu prepositionis in. Sallu. Fortuna in omni re dominatur. Ser. Sulp. Cice. Casus et natura in bonis dominantur. Uerg. ij. ene Incensa Danai dominantur in vrbe. Quarto regit genitiuum: quod non est imitandum: vt quis dominatur tui in dijs domine. Principes gentium dominantur eorum etc. Dominor aliquando passiue capitur. Cice. j. Offi. O domus antiqua quam dispari domino dominaris.

miseresco.

Commodum

Misereor.

Miseror.

*Pli. patrem adit: rogat vt sui misereatur.

Auxilior.

Dominor

¶ Regula vndecima.

Accuso. damno: moneo: contraria laudo:
Criminis aut pene vel laudis habento secundum:
Aut sextum. sed Ualla dedit tantummodo sexto.
Altero et ambobus neutro vel vtro vel vtroque.

Accusandi verba

Damnandi verba.

*Damno. Uer. nondum illi flauum proserpina vertice crinem abstulerat stygioque caput damnauerat orco.

¶ Uerba accusandi / damnandi / monendi / laudandi et his contraria. vt excusandi / absoluendi / vituperandi / regunt genitiuum vel ablatiuum criminis pene admoniti: laudis: vituperij. vt accuso te furti vel furto. incuso te negligentie vel tia. arguo te mendacij vel cio: amoneo te debiti vel to. laudo te virtutis vel virtute. absoluo te iniuriarum vel iniurijs etc. Omnia pene genitiuum frequentius habent quam ablatiuum: demptis duntaxat ablatiuis. altero ambobus etc. quia per genitiuum hic loqui non licet teste Ualla. vt vtro accusatus es furti an homicidij: non vtrius. neutro accusatus sum: non neutrius cuius causa non alia est quam authorum assiduus vsus. Nam qua ratione in altero posset intelligi vitio: ita in alterius intelligeretur genitiuus vitij Philelphus. Se vitij damnat qui sese laudibus effert.

¶ Da accusandi verba. Accuso: incuso: ago: postulo: arcesso: insimulo: arguo: noto: alligo: astringo: corripio: reprehendo: criminor: et si qua sunt similia. ¶ Da his contraria. Excuso purgo etc. Da damnandi. Damno: condemno. multo admulto punio: plecto: conuinco: redarguo etc. Da his contraria. Absoluo: libero etc ¶ Da mo-

Laudādi nendi Moneo.admoneo:cōmoneo:ꝯmemoro:cōmonefacio: cōsulo ⁊c. ¶ De laudā
Accuso di. Laudo: miror: pbo:cōmendo ⁊c. ¶ Accuso quotuplicē ꝯstructionē h3? Quadru
plicē3. Primo regit actm̄ cū gtō. Tullius p Sylla. Qui alterū: ꝯiurationis accuset
Secūdo actm̄ cū abltō sine prepōne. vt accuso te furto. in passiuis actūs omittitur
Emillius prob⁹. Accusat⁹ hoc crimine. Tertio abltm̄ cū prepositione de. vt accuso
te de furto. Gel. lib. xvii. ca. iii. Qua Timarchum de pudicitia grauiter insigniterq̧
accusaret. Dicimus etiā accuso te iudici: vel apud iudicē: vel corā iudice. Qui alia
accusandi vba similiter cōstruxerit: nō errabit vt ego opinor. Elegantius dices ac
cuso te capitis q̄ capite. Emili⁹ probus de pausania. Accusatus capitis absolutꝰ
Incuso. Quarto accuso regit actm̄ criminis. vt accuso furtū tuū3. Cice. i. de orat. Nā q̧ iner
tiā: accusas adulescentiā. ¶ Quō differunt accuso ⁊ incuso? Accusare est ostēdere
*Vergi. quēpiā peccasse: ⁊ pp̄ricap̄ iudicē: Incusare est alteru3 rep̄hēdere plerumq̧ cu3
Quē non querela q̄ ab alio iniuria sis affectus. An vera est differentia aliquoꝝ dicentiū. Ac
incusaui a cuso minorē: incuso maiorē? Nō qr recte dicimus. Imperator incusat milites. Ser
mēs holm uus accusauit dn̄m pditionis. Cesar i. de bel. gal. Cesar vehemēter cēturiones in
ve deū ve cusauit. Tacit. de Claudio. Quum mō incusaret flagitia vxoris. Maior certe vxore
dij. Enea est maritus. Ver. Talibus incusat matrem. Cor. Taci. Intemperiē celi incusantes.
mau ⁊es ¶ Regit ne incuso aliq̄d casum hui⁹ regule contra Nebrissensem? ita: sed rarenter.
sunt Plaut. in tructa. Qui alteru3 incusat pbri: ip̄m se intueri oportet. ¶ Ago te furti. i.
Ago accuso. ago repetundarum. i. accuso te de reb⁹ principi: aut pplo: prouincie ve ere
Postulo. ptis: vt repetant. Ago te repetūdis: aut de repetūdis idem significat. Gtō pl'i. repe
tūdarū: abltō repetundis: ceteris caret. ⁊ dicit a repetendū: vt faciundū pro facien
dum. ¶ Postulo te furti. i. accuso. Sueto in Cesare Dolabellā repetundarum po
stulauit. Idē in Augusto. Qui postulabat iniuriaꝝ. ¶ Arcesso is. i. accuso: vt arces
Arsso so te capitis idest accuso te de re capitali. Cicero ad Heren. Arcessitur. Capto maie
statis. i. accusat de petō in maiestate principis: vel senatus. Cic. ii. offi. Ne quē vn
q̄ innocentē iudicio capitꝭ arcessiuit. Dicit ab arceo. Nā qui accusat: a maleficijs ar
Insimulo cet. Alij volūt ab actio e in t versa. Sallusti. in Iugur. Quos pecunie capte arcesse
bant. ¶ Insimulo te auaricie. i. accuso: crimen ingero. Terenti. si herū insimulabis
auaritie male audies. Plaut. in amphi. Neq̧ me perpetiar probari falso insimula
Arguo. tam criminis. Ouid. Utinā temeraria dicar Criminibus falsis insimulasse virum.
*Plaut. i ¶ Arguo te furti: melius q̄ furto. i. accuso ⁊ repꝛehendo. Cicero. ii. ad Heren. Si q̄s
amphitri. q̄ furtio arguat. In genesi. Certe mēdacij: nos arguere nō poterit. Plaut. in amphi.
Atq̧ insi Et eccū video: qui miserā arguit stupri Dic etiam arguo te in mendacio. Solinus
mulabit in aliquo peccato argutus: ac tenict⁹ more multat. Dic tertio. Arguo petm̄ tuum.
eā probri. Liuius. i. ab vrbe. Nec ea culpa quā arguo olim albanorū est. Dic itē arguit te ser
Noto mo tuus. i. ostendit. Lactā. lib. iii. Tui ergo te liber arguūt. Verg. Degeneres ani
mos timor arguit. arguo p argumentor rusticū est: licet Lancilotus vtatur. Noto
Alligo. te falsitatis vel falsitate. Gelli. lib. iiii. Notabatur impolitie. i. incurie. Cicero. Boni
Astringo. ciues nulla ignominia notati. ¶ Alligo me furti. i. obnoxium facio quasi ad crimē
me ligio. Terē. Hic furti se alligat. i. e verbis suis ostendit se furatum esse. Plaut. in
penu. Ita cum furto alligat. Eundē sensum habet astringo. Plaut. in penul. Furti
se astringit. i. obligat: ⁊ obnoxiū facit. Corripio ⁊ rep̄hendo te negligentie. Idem
Prehēdo. dicunt grāmatici de castigo: criminor: carpo: calūnior. i. falsum crimen intēdo non
Criminor. occurrunt mihi de omnibus testimonia. Plau. in bacchi. Quem mendacij prehen
dit manifesto. Hieronymus. Qui alterum mēdacij criminaris: desine ipse mentiri.
Damno. Dic etiam. Criminabor te magistro vel apud magistrū. Teren. Hanc metui ne cri
minaretur tibi. ¶ Excuso vel purgo expurgoq̧ furti vel furto. Damno te furti: vel
capitis: vel furto aut capite. Ouid. Parce tuum vatem sceleris damnare Cupido.
Cicero. i. thuscul. Capite damnatos morte multauit. Hinc indemnis sine damno.
¶ Quot modis cōstruitur damno? Quatuor. Primo genitiuū regit. vt Quante pe
cunie te senatus dānauit. Tante summe dānauit: quante postulasti. Liuius. xlvii.
Nequaq̄ tantū relictum est: quante summe damnatus fuerat. Horat. Damnatus
longi. Sisyphus laboris. Secundo regit ablatiuū cu3 accusatiuo. vt damno te ca
pite. Tertio ablatiuū cum prepositione de. Cicero. i. ad Heren. Lex vetāt eum qui
de pecunijs repetundis damnatus sit: in concione orationē habere. Quarto accu
satiuū sine alio casu: ⁊ significat culpo. Hiero. Quid igit. dānam⁹ ne veteres? Cice.
in thuscu. Rerū naturā q̄ errorē dānare maluimus. Cōdēno. i. iudico vel dāno. cau

dem habet constructionẽ cum damno. vt Condemno te sceleris vel scelere. Ci. Sceleris condemnat generũ suũ. Idem. Si iniquus es in me iudex cõdemnabo eodẽ te crimine. ¶ Multo as .i. punio, condemno. Multo te magne pecunie: vel multo te magna pecunia: hoc verbũ cum ablt͡o sepius reperitur. Curti. lib. ij. Insula presidijs occupat pecunia mulctat. Vergil. Multatã tristi morte Camillã. Ter. q̃ si perdiderim patria multabor. i. priuabor ꝑ eodem dicitur deponẽtaliter multor aris. Suet. in aug. Neq3 aut crebrius aut perfidiosius rebellãtes grauiori vnq̃ multatus est pena: q̃, vt captiuos sub lege venũdaret. Multa est solutionis pena. Aes multatitiũ est pecunia: qua q̃s mulctat. multo .i. lacero. mutilo verbero. Teren. in Adel. Ipsum dn̄m atq3 oẽm familiã multauit vsq3 ad mortem. Hiero. construit cũ duobus actis Multauit gentẽ argenti talenta centũ: ꝛ auri talentũ vnũ. ¶ Punio ꝛ plecto te falsitatis ꝛ falsitate. Augu. de ciui. dei. Si omne peccatũ nunc manifesta plecteret pena nihil vltimo iudicio reseruare putaretur. ¶ Conuinco te furti aut furto. Cic. Maleficiorũ3 multoꝝ conuictã. ¶ Absoluo te capitis: furti aut capite furto ꝛc. Cicero ad Herenniũ. Cecilius iudex absoluit iniuriarũ illũ qui Luciũ actium poetã in scena nolatiz leserat. ¶ Libero te voti: ꝛ sepius libero te voto. Liuius. v. ab vrbe. Voti liberaretur. ¶ Ad accusationẽ vel damnationẽ ptinent etiã defero. teneo. interrogo: cado: increpito: periclitor: pecco perdo. ¶ Defero te furti: aut furto .i. accuso. Cor. Tacitus Maiestatis delatus est. delator est occultus accusator. ¶ Teneo te mendacij vel mendacio. Plau. in Truculẽ. Mendacij te teneo. Cor. Taci. Repetundaruz te nerentur. ¶ Interrogo te furti. Tacitus. Capitonez repetundarum interrogant. Idem. Qui repundarum criminibus sub Claudio ꝛ Nerone ceciderant. ¶ Increpo vel increpito te negligentie Sillius. viij. Ergo alacer Fabiu mq3 more increpitare ꝓfessus, Ad vulgum in patres: et ouãtia verba ferebat. ¶ Periclitor capitis Apul. viij. Hic ego me potissimum capitis periclitatũ memini. ¶ Pecco parricidij. Quinti. vj. decla. In vtroq3 parricidij peccas. ¶ Perdo te capitis. Plaut. in milite. Quem ego capitis perdam. ¶ Moneo ꝛ amoneo: et commoneo quotuplicem constructionẽ habent? Quadruplicẽ. ¶ Primo ꝓ memorẽ facio regunt gtm̃: vt moneo te debiti. Sallu. in iugur. Sed q̃m tanti viri tp̃s admonuit. Quint. Grãmaticos fui officij commonemus. Plini. in epist. Rei admoneor. Quid .j. trist. Octa delectent admoneantq3 mei. Tibull. Admonuit dn̄e destitutiq3 venus. Liuius. v. Aduerse res admonuerunt religionũ. Sallu. in Cati. Admonebat alium egestatis: alium cupiditatis sue. ¶ Secundo abltm̃ sine preposition vt admoneo te debito: teste Mancinello ¶ Tertio abltm̃ cũ prepositione de. Tul. iij. epi. Putaui ea de re te esse admonendum. ¶ Quarto pro hortor duos actõs. Teren. Ridiculum est te istud me admonere Clitipho. Commemoro pro admoneo cuz gtõ apud solũ Boetiũ inueni de cõsolatione lib. iij. Me horũ iam secũdo commemoras. Idem noue cum dtõ posuit damno nisi mendosus sit codex in .j. de conso. Morti proscriptioniq3 dãnamur. Consulo te boni dixit Macrobius. Laudo te virtutis: aut virtute. miror te iustitie aut iustitia commendo te pietatis aut pietate. Probo honestatis aut honestate. Hieron. Laudauit dn̄s villicũ iniquitatis. Iustinianus Iusti. de leg. ag. suc. Laudamus ꝓtores sue humanitatis. Sil. lib. j Felix heu nemorũ: ꝛ vite laudamus opace. Idem lib. iiij. Laudabat leti iuuenẽ. Idem lib. v. Laudãde laborũ quisquis es haud alia decuit te occumbere dextra. ¶ Miror. Verg. x. Fama ingens ingentior armis. Vir troiane quibus celo te laudibus equem. Iustitie ne prius mirer belli. ne laborum. Iustitie ne prius mirer, sup. te. vt cũ recte dicimus laudo te iustitie. ꝓ laudo iustitiam tuam ita etiam venuste cum Vergilio dixeris. Miror te iustitie. Seruius putat figuram esse grecam. Calepinus vult miror aliquando datiuũ habere: sed nullũ affert exemplum. ¶ Ad hanc regulam pertinet do penas vt dat penas maioris aq: et satisdo. Cicero in verrem. Satisdet damni infecti.

Marginal notes: Veteres hoc verbũ multo pro augeo ꝛ voti compotẽ reddo vsurparuut Nonius ꝛ vobis q̃dez grãs ago cũ votis me mlta meis Multo, multatitiuz ꝛc. Plecto. Cõuinco Absoluo. Libero Defero Teneo. interrogo Cado. Increpito. Periclitor. Pecco. Perdo. Moneo admoneo Cõmoneo ✱ Teren. in andria habeo pro illa re q̃d illum moneã probe. Commemoro. Laudo Miror. Satisdo

¶ Regula duodecima.

Verba volunt sexto precium ponas sine fixo.
In patrio pluris: tanti. quanti atq3 minoris
Cum fixo: in sexto: raro quartum valeo vult.
Vilius et melius: peius vel carius emi.

Valla negat recte dici per nomina posse

*Vergi. vi. eneid. Exanimuq; auro; corpus vendebat Achiles. * Mart. Dic quotus et quanti cupias cenare nec vnum Addideris verbum cena parata tibi est. * Teren. Quid agas nisi te vt redimas. quantum queas minimo: et si nequeas paulo at quanti queas. quanti precij

¶ Omne verbũ cuius actus aliquo precio constat: põt regere post se nomen pcij vl valoris in abltõ exceptis quattuor sine substãtiuis in gtõ semp ponẽdis tanti quanti: cum natis tãtilibet: tantidẽ quãtiuis ec. et pluris: atq; minoris: q̃ cuz substãtiuis in abltõ ponunt. vt cetera: vt emi abs te equũ decẽ aureis docco discipulũ paruo: aut vili. qð barbari dicũt bono foro. Triticũ venditur magno aut multo. Quanti mercatus es hũc librũ. nõ quãto nec p quãto: qr abltõ precij nunq̃ addit ppositio p. Jdeo dices quãti precius es: aut quãto precio: nõ pro quãto. si cubi aliter inueni tur mẽdũ est: vt in decima decla. Quint. Si ad nos admouisses: quĩtuplo vẽdidisses sine prepositione emẽdatiores libri hñt. vbi aliqui male legũt pro quintuplo. Et in Aristo. politicis mendose legitur: vendit p pecunia. p vendit pecunia. dicito igitur quanti curis cenare: quanti habitas: quanti portat nuncius eplam? quanti huc aductus est: quanti licitaris librum: quanti estimas triticũ ec. non pro quanto. nec quanto nisi addas precio. Nam falsus est versiculus. Quanti vel quanto res pstat querere debes ec. bene tñ dixeris quantũ dare vis pro libro: qr hic pro non additur precio. Terenti in. Eunu. Minas viginti p ambobus dedi. i. viginti minis ambos emi. Pluris opinione librum emi Quanticunq; pparaueris dignus es. Emi Ciceronem. vi. libellis quas parisienses vulgo appellant: et ego tantidẽ. hoc per abltm̃ dicere nõ possumus: qr tantidẽ abltõ caret. ¶ Argumentor. Jn hac oratione. Quanti emisti? Trib⁹ solidis. interrogatiuũ a respõsiuo discordat in casu: et hic p coniunctionem copulata sunt diuersoꝝ casuũ. Emi librũ duobus aureis: et modico pluris. ergo sunt orationes inepte: qr peccant contra regulaz Consimiles optant casus ec. ¶ Respõdeo. non peccant cõtra dictã regulã: qr intelligitur regula nisi dictio necessaria negat diuersos casus. ideo additur: si nõ regimẽ variet. ¶ Genitiui tãti quanti: pluris: minoris sunt nomina substantiua hic teste Lanciloto. nec intelligitur precij quia male dicit: quanti precij emisti? Inuenio tamẽ sepe talem orationez ille est magni precij. Terẽ. Videt esse quantiuis precij. Plautus in epidico. Fateor me esse minimi precij. Liuius libro. viij. de secundo bello punico. Octo milia hoim esse maioris precij. Plau. Mortuus pluris precij est q̃ ego. Sallust. in iugu. Existimare facta an dicta pluris sint precij. Teren. in ecyra. Meam herus esse operam deputat parui precij. Cicer. in para. Arcas quasdã magni precij estimant subaudi infinitiuũ esse. Jdeo nunq̃ dixero. Quãti precij emisti. vendidi pluris precij ec. recte autẽ dicimus oleũ pluris precij p primã rãm genitiui. Varro in re rustica. Plus reddãt musti et olei et pluris precij subaudi mustũ et oleũ. Ne cum lanciloto dicas pluris precij regis verbo reddãt. ¶ Emi totidẽ nõ dices: vt sit genitiuus cõtra Sinthenũ sed bene emi librum totidem aureis. i. tam multis ec. Jn quibusdam solum aduerbialiter licet teste Valla. vt emo vilius et melius. i. quod barbari dicunt pro melio re foro. Latini emo minoris. Emo peius aut carius. i. pluris.

mercor Mercor paro.

¶ Da verba huius regule: Emo: cõparo: mercor: vẽdo: venũdo:

distraho/ veneo/ loco/ conduco/ taxo/ liceo/ liceor/ addico/ metior/ feneror/ paciscor/ mutuor/ sto consto/ sũ/ valeo/ redimo/ edifico/ impleo/ calceo/ docco/ ago ec. Quãti emisti librũ. i. quãto precio. hic exponens et expositũ nõ possũt esse eiusdem casus. Vergil. Magno mercentur atride. i. emant. Hinc mercatus. Plinius. Delos insula grecorum mercatu celebrata est. Plau. in mustel. Num nimio tibi empte videntur Horat. Quanti empte? paruo. Quanti ergo octussibus: heu. Ver. Exanimũq; auro corpus vẽdebat Achiles. Paraui librũ vili. Tanti emi quanti voluisti: subauditur pulchre vendere: rusticus diceret. Tanti emi quantũ voluisti. scz habere. Cic. libro iij. offi. Emit homo cupidus tanti quanti Pythius voluit. Plau. Emo tanti quanti poscit. Gellius libro. j. Treis reliques mercat nihilo minore precio. ¶ Comparo p emo latinissimi dicũt: licet beatus Hieronymus derideat Rufinum tanquã parum latine locutum q̃ comparatũ codicem p emptum dixerit. Sueto. in Cesare. Vndiq; familia comparata. Cato de re Rustica. Prediũ quuz comparare cogitabit sic in animo habeto. Jdem. Reliqua que comparanda sunt si quid desit: in annum vti cõparentur que supersunt veneant Sueto. in caligu. Carius pecudes compararentur. Liui ij. Annone in primis habita cura: et ad frumentũ cõparandũ missi alij in Volscos: alij in Cumas. Nemo itaq; est qui in curia non aliqñ labatur. Ter. Quãti est sapere i. valet. Romul⁹. Nõ est mihi copia tanti. Vt seruus fieri vetris amore velis

Plaut.in trinū.pluris est oculatus testis vnus: auriti decē.Sueto in Vespasia Calceo.
no.Interrogauit quāti calceasset.Varro in .i.de re rustica.Edificantur magno:im= Edifico.
plent magno.Quanti edificasti hanc domū.Teren.Quid agas:nisi vt te redimas Impleo.
captū: queas minimo:etsi nequeas paulo at quāti queas.hic necessario copulē Redimo.
tur diuersi casus.Redimo.i.libero:quasi iterū emo.Liui.libr.ij.decadis tertie.Hic
miles magis placuit quū precio minore redimēdi captiuos copia fieret.hic quū ad=
uerbiū est per prepōnem barbare.Emi hūc equū cū multa pecunia.Cice.Nō vēdo
pluris alij fortasse etiā minoris.¶ Quanti indicas hūc porcū.i.qd vulgus dicit:
quāti vis hēc p porco.Plaut.In psa.Sciā quāti indicet.Plini.xxviij.ca.xiij.Emi
lyenem vituli quāti indicatus sit:iubent magi nulla precij contagione.Taxo.i.pre Indico
cio estimo.Plini.xviij.Illos qui frugiferas tanti taxauerāt.Pli.xxxv.Docuit nemi= Taxo.
nem minoris talento.Iuue.Chrisogonus quanti doceat vel Pollio quanti.Idem. Doceo
Atq ideo pluris cossus/Paulus agebat.sic.Quāti locasti:aut cduxisti domum. Ago.
Quāti cōstat.i.pro eodē.Quāti cstat tibi hic liber.i.quanti emisti aut acquisiuisti Constat.
rc.Iuuena.Tanti vna venefica constat.Idem.Quanticūq domus constet.Sene= Stat.
ca.Paruo fames constat:magno fastidium.Liu l°.xxiij.Multo sanguine ac vulne=
ribus ea penis victoria stetit.Quinti.Quanti steterint? Vergi.x.Haud illi stabunt
eneia paruo hospitia.In euange.duo passeres asse veneunt.i.venduntur.hinc ab eo
venum.i.venale.Apul.viij.meta.Eum,rogauit vnus e nostris,haberet ne venui la=
ctea.i.lac.Subijcio venui.i.expono vt vendatur.Apuleī.ix.meta.Altera die produ= Venui ha
ctum me rursum voce preconis venui subiecerunt.Liceor.i.preciū.defero venden= beo.
ti:et proprie in auctione.Persius.Et centū grecos curto centusse licetur.Plautus Liceor.
in stycho.Locos ridiculos vendo:age:licemini.Licitor.Idem.in Cur.Licitamini
hostium capita.a liceor est licitus a licitor licitatus:prius Calepinus nusq legit Licitor.
Ego,vero sepe in Cicerone:vt actione quarta in Verrē.Utrū est equiuis eum qui Licitus
manu,quesierit.an eum qui digito licitus sit possidere.Plau.in menech.licebunt
pro licebuntur dixit.Liceo proprie est neutrū passiuū et significat estimor et vetus Liceo.
est plebius versiculus.Nō licet asse mihi qui me nō asse licetur.l3.Tardiuus deri=
deat.Marti.Paruo cum precio diu liceret:id est estimaretur.¶ Ualeo huc pertinet
vt quanti valet hec vacca?decem florenis:vt nūc loquūtur:digestis ad legem aqui Ua leo.
liam.Quanti valeret.Ibidem.Quasi minimo valeret hereditas.digestis ad legem
iuliam.Quanto pluris hereditas valeret.Plin.xxxiij.ca.iij.Ita vt scrupulum vale
ret,vt sestertijs vicenis.In genesi.Terram quā postulas quadringētis siclis valet.
aliqñ hoc verbum regit precium in accusatiuo.Quinti.ix.Idē significent atq idē
valeant.Cice.i.ad Heren.Plus valet sanctio pmissione.Var.primo de lingua lati
na.Denarij q denos eris valebant:quinarij q quinos.

¶ Regula xiij.

¶ De verbis plures genitiuos regentibus.

Estimo:curo:puto:facio:cum consulo:duco:
Pendo:habeo:refert:est:inter et est bene iungo.
Ante dabunt dictos patrios cum plurimi et equi.
Et parui nihili nauci flocci q boni q:
Magni:infiniti:maioris:maximi:et assis
Et minimi multi.Quedā bene ponito sexto.

¶ Uerba estimandi.vt estimo/existimo/curo/puto facio consulo/duco/pēdo/et ha * Plaut
beo preter gtōs tanti/quanti/pluris minoris:regūt etiam gtōs plurimi/equi,par Deos qdē
ui/nihili/nauci/flocci/boni rc.quib9 additur pili/et forsan plures p quibusdā pos qd maxie
sunt habere ablīm vt parui te estimo.et significāt ola hec verba estimare.Terenti9 equumest
Quid de me fiat parui curas.Ego hanc rē nihil duco.semp te plurimi feci.Cice.iij. metuere
epist.Demōstrauit mea te plurimi fieri.Apul.i.met.Istud quidem quod pollicetis eos minis
mi facit.

equi boniq; facio. Idē. lib. vi. Optimi cōsule. i. estima/iudica. Quint. cōsul a consu lendo. i. iudicando vn̄ est: rogat vt boni cōsulas. Oui. in. vi. de ponto. Tu tn̄ hec q̄so cōsulē missa boni. i. iudica & in bonā partē accipe: nugas nr̄as boni ↄsule q̄so flocci Flocci. nō facio aut pendo aut curo &c. parui estimo: floccifacio. i. penit⁹ nihil estimo. Flocci sunt lanarū particule diuise a vellribus inutiliter euolātes. Floccnli parui floc ci. Plau. in rudē. Minacias ego istas flocci non facio tuas. hic flocci separat a facio i dco magnifacio floccivendo nihili curo &c. orones melius dr̄ q̄ verba cōposite fi gure. Plaut. in curg. Respicio vos n' hili; meā gratiā facere. dicim⁹ etiā lucrifacio pro lucror: sumptifacio pro expendo. Plaut. Si nūc me suspēdā meā operā luserim
Sumpti-facio. & p̄ter operā restim sumptifecerim. nauci est putamē nucis: minimi certe precij ergo naucifacio. i. contemno nihil estimo. ℭ Magni refert vel interest postea patebit.
Nauci. Ouid. Pluris opes nūc sunt q̄ prisci tpis annis. Hora. Fiet eritq; tu⁹ nūmor̄ mili
Assifacio. bus octo. Uerg. Nō assis faciūt. Catul. Oēs vnius estimem⁹ assis. Assifacio. i. parui
Estimo. estimo cōpositū verbū est recte etiā dixeris estimo te asse vt estimo magni vel ma gno. i taro: ab es & time. es. i. p̄cciū quasi ere taxo: teste Ualla. Boet. in ꝓlogo topi cor̄. Paruo estimare videret. Hiero. in Leuitico dixit. Tāto estimabit. mallē tanti dicere. Uale. lib. v. Magno vbiq; precio virt⁹ estimat. Sene. Data magno estimas: accepta paruo. Cicer. in aca. Alia: pluris esse estimanda: alia minoris. ab estimo fit existimo. i. iudico & plus est q̄ estimo. prius eni estimam⁹. i. ↄsideram⁹ q̄ existima
Existimo. mus. i. iudicamus. & habet eandē cōstructionē quā estimo. Suet. Nec tulerat tam moleste tā magno existimari honorē cene suc. Cice. i thusculan. Gloriosa sapiētia nō magno estimanda est. in hisabltm hz. De gtō. Colu. magni eni existimabat. Noli
Puto. grāmaticam parui putare. Cice. i. epi. Fa. A me minimi putabant. Catulus ad Fu riū. Noli spernere nec putare parui. Idē dixit ad coloniā. Nec pili facit. Cice. ꝓ plā cio. Honores magni non putemus. Ibidē malueris desiderare id qđ minoris puta ris. Idē pro murena. Quanti putas esse ad famā hoim. Plautus dicit in cap. Terū eū faciūt: pro nihili pendūt. Boe. iii de conso. Quanti tu estimabis si bonum ipsum
Infiniti. quid si agnoueris. Infiniti inq̄. Cicero in. v. phil. Pluris habetur. Idem sepe dicit
Pronihilo pro nihilo habeo: pro nihilo duco. i. nihil estimo. sic pro nihilo est. Silli⁹. q Certe equidem nec pro nihilo est mihi federa rumpi. Nō dicaz tamen habeo hunc librū pro nihilo nisi significent me eum contemnere alioqui dicendum esset. habeo librū aut liber de tūs est mihi &c.

ℭ Regula. xiiij.

Pauca recordandi patrium quantumve requirunt:
Memini. **Ut memini memoror. sic obliuiscor habetur.**

ℭ Pauca verba) recordandi (vt recordor: memini: memoror: reminiscor: & hoc verbū obliuiscor reqrūt gtm̄. vel actm̄. de gtō vt recordor pueritie. memini. nuptiar̄ sororis
Remini-scor. memoror bn̄ficior̄ a te mihi nup collator̄. reminiscor historie. obliuiscor carminis Da exēpla de actō: recordor pueritiā. memini lectionē hesternā. memoror nouissi
Oblitus. ma mea: reminiscor acta mea obliuiscor historiā. ℭ Da authoritatē de gtō Plaut⁹: in capti. Faciā vt huius diei lociq; meiq; semp meminerit q̄ mihi in cursu obstite rit. melius dr memento mei q̄ me. Hora. Ut valet: vt meminit nostri. Teren. Ei us reminiscor. Est aūt reminisci rē obliuiōi traditā ad memoriā reuocare. Uerg. Obli tus ve sui est ithacus. Caper. Oblit⁹ ne sis nostri. non aūt oblit⁹ ne sis nos. Oblitus
Memoror ab oblino mediā corripit et oblita dei meretrix atq; oblita sorde. Memoror Ualla negat apud classicos cū gtō reperiri nisi forte apud aliquē vetustissimū ideo non ꝓ bat illud / memorari testamēti sui sancti. At ego inueni memorior cū genitiuo apud eloquentie latine parentem Ciceronem actione quarta in Catilinam. sui oblitus:
Recolo. aliū memoretur. i. alius. vt alibi. Nulli consiliū ꝑtonillius dixit. Itaq; bn̄ dixit diuus Augustinus. Memoraberis dn̄i dei tui: q2 ipse dat tibi fortitudinē. sic hinc cōpositum commemoror. Hieró. in ecclesia. In die tribulationis commemorabitur tui. ℭ Recolo ꝓ recordo cum gtō apud diuū Gregoriū tn̄ reperio. Quū p̄teritis vite re colo quasi post tergū oculis ductis suspiro. reliqui quos imitaberis cū actō ponūt pro reputo: ꝓ repeto: meditor & mente tracto. Diomedes. Superest vt singula reco
Obliuia. lendo memorie mandentur ne frustra cū tēpore euanescāt. Bn̄ dixit Cicer. Propriū est stultitie aliorum vitia cernere: obliuisci suorum. hinc obliuia orum. i. obliuio

Hora.in ser. Iucūde obliuia vite. Silli.xiij. Nec cedunt obliuia laude. Sta.v.theb.
Infandis venere obliuia cure sic Oui.ꝛ ceteri. Ne dicas cum Tardiuo esse balbicū
¶ Da authoritatē de actō. Verg. Nūeros memini si verba tenerē. Ci. Ola q̄ curāt
senes meminerūt. Salomon. Memorare nouissima tua ꝛ ineternū nō peccabis. Ci.
Bella a se gesta triūphosq̇ recordenť. Dic etiā recordor de hac re ꝛ memini de hac Recordor
re. Cice.p Plācio. De illis recordor :ꝛ dicif quasi rursus in cor reuoco vel iterū rē de hac re:
cordi do. Cice.p.L. Flacco. de vi: de manu: de armis: de copijs memineritis.i.reco=
demini. Verg Dulces reminiscit argos. Idem.ij.ene.quisquis es amissos.hinc iā
obliuiscere graios. Sta.xij. Veteres reminiscit actus.i. acta aut gesta

¶ Memini qñ actō non iungitur? Quū significat mentionem Actus: Memini.
facio. Quem tunc casum petit? Gtm vel ablm cum prepositione de. Suet.in Cesa.
Meminerūt huius ꝯiurationis. Quin. Neq̇ olno memini huius rei poeta ipse. Idē.
De quibus multi meminerūt. ¶ Memini cuius tp̄is? infinitiuo iungitur. Tam pre Memini
teriti q̄ presentis quicquid dicāt Agretius/Raudensis/Valla. vt Memini audire videre aut
a patre vel audiuisse a patre. ¶ Da authoritatem de presenti. Terenti.in andria. vidisse.
Ego illam vidi virginem forma bona memini me videre. Cic.actione.v.in Verrē.
Hoc meminit dicere. Ver.i. De celo tactas memini predicere quercus. Cice.i.de le=
gibus. Iam studere te memini. Gel.xi.ca.vlt. Memini legere me in libro Aristonis. Memini
Plinius.ij.episto. Ita certe ex Quintiliano preceptore meo audire memini. Erga cum ptō.
male negat Valla presenti iungi verbum memini. Da authoritatem de ptō. Verg.
in Georgi. Namq̇ sub ebalie memini me turribus altis. Corycium vidisse senem.
Excusat hoc Agretius: q̄r videre propter metrum dicere non potuit. Et nugatur.
Agretius. Persius. Nec in bicapiti sopniasse parnaso memini. Sta.theba.iij Meq̇
ipsum memini (necdum apta doloribus etas) flere tñ gemitusq̇ meos equasse pa=
rētes. Potuissent saluo metro dicere sopniare: flere: equare: nec poete soli ita loquū
tur. Gelli⁹ xiij.capitulo.xxviij. Memini quadrigarū dixisse: Cicero pro Balbo. Me
minimus post rostra incisum ꝛ inscriptū fuisse. Et pro Sextio. Meminissem patrē
huius vitam exhausisse. Ibidem Meminerā Marium senile corpus paludib⁹ oc
cultasse. Et acti.iij.in.Cat. Fuisse meministis. Et acti.iij.in Verrē. Memini me non
sumpsisse quē accusarē: sed recepisse quem defenderē. Idem, in.iiij. Acad. Memini
Anthiochū sententia destitisse. Et in.i.de legibus. Memini summos fuisse in ciui=
tate nostra viros. Valeat ergo Agritius cū ratiuncula sua memini sermo totus est
preteriti. ergo preteritū non admittit ꝛc. Pli.i.epi. Memini quidē iam quedam ad Memoria
notasse: sic idem sepius. Fab.li.xij. Memini narrasse mihi secundū. ¶ Quō dicēdū et memori=
est: memoria teneo: an memoriter teneo? Vtroq̇ modo: sed elegantius memoria te= ter
neo. Cice Memoria teneo. Plini.ad Romanū. Tu facillime iudicabis qui tam me=
moriter tenes oēs ꝛ cōferre cum hac dum hanc solam legis possis. Hiero.in deute. ✱ plerīq̇
Memoriter teneant ꝛ ore decantent. Quid significat memoriter? qđ indocti dicunt culpā in li=
de extra: mentetenus aut cordetenus: vt scio memoriter: non cordetenus. Quid si= brarium
gnificat cordetenus? vsq̇ ad cor. vt vulneratus sum cordetenus mente tenus vsq̇ ad reijciunt
mentē. oretenus vsq̇ ad os. vt sto in aquis oretenus: nō aūt disco oretenus. Item pnun= Memini.
cio memoriter non memoria. At repeto: et ꝯplector memoria: ꝛ memoriter author Memoria
Valla. Itē memini memoria. vel memoriter. Plau.in.capt. Hem istud si potes me et memori=
moriter meminisse inest spes nobis in hac astutia. Idem. Facile memoria memini, ter.

¶ Memoror quotuplex reperitur? Duplex: memoror deponens Memoror
id est recordor ꝛ memoror passiuū a memoro. ¶ Quomodo differunt memoro ꝛ me Memoro
moror? Memoror deponens.i.recordor regit gtm̄ vel actm̄: vt memoror mortis vł ✱ Plaut⁹
mortem. memoro.i.ad memoriam reduco: narro: expono: recito solū actm̄ regit nū= memorarē
q̄ genitiuū. Verg. Musa mihi causas memora. Sic memora nobis fabulā. non nolo hem
est hoc memoratu dignum. Egregium facinus ꝛ memorabile. Commemoro et re nū niendi
memoro Idem. Cice.in Catone. Quid quoq̇ die dixerim: audiuerim: egerim: com= cabula
memoro vesperi. Exprobrat qui beneficium cui fecit commemorat. Terentius. Nā
ista commemoratio quasi exprobatio est immemoris benefi cij

¶ In mētē venit hesterne cene: dicitꝛ ne latine? Etiā ꝛ elegāter In mentē venit
idem. ¶ Argumētor ibi verbū ꝑsonale venit hꝫ ante se gtm̄ ꝓ ntō: ergo est oro in=
congrua nō secus q̄ si quis dicat holis ambulat ¶ Rñdeo gtīs nō regitur a venit:
sꝫ a ntō venuste subaudito memoria: ꝛ sensus est in mētē venit memoria aut recor

In mentē venit de illa re

datio hesterne cene sʒ venustius ntūs subauditur vt.pʒ ex doctissimoꝝ vsu.Ci.actio ij.in Verrē.Vobis totius trienij veniat in mentē.i.diligēter ꝯsiderate.ⁿ recogitate totū trienniū.Idem in.v.de fi.Venit platonis in mētē.Idem.p Sylla. Quum matronaꝝ ⁊ virginū veniebat in mentē.Idem pro Quintio Non minus sepe ei venit in mentē p̄tatis ꝙ̄ equitatis tue.Sepissime ita ⁊ rarissime aliter loquitur Cicero. Teren. Quū eius aduenti mihi venit in mentem.vetuste aduenti pro huius aduētus dixit.Cice.Quū eius temporis mihi in mentē venit.Hier.Quū huius diei mihi in mentē venit quo ante summū iudicē:statuar non solū ꝯmoueor:verumetiam toto corpore perhorresco.Male dicit zenderus sic nobis nō esse loquēdū.❡ Bene dicimus in mentē venit de illa re.Plau.in mustel.vt lepide atqꝫ astute in mentem venit de speculo nec male dixeris:venit mihi/in mentē verbū tuū.Cice.lib.xiiij.ad Attic. Multa veniūt in mentē in vtrāqꝫ partem.Idem in Verrē.Venit tibi in mentē nuꝫ ꝙ̄.P.R.dignitas.Liui.v.ab vrbe.Quotiescunqꝫ patria in mentē venerat.

Subit mihi ve me.

* Subeo interdū.p ingredior:accipitur Vergi.hec indit limina victor.Alcides subijt iterdū.p extollor vt sepe apꝰ Plin.

❡ Quō differūt in mentē venit ⁊ subit:vbicūqꝫ ponitur in mentem venit:pōt poni subit:⁊ nō ꝯtra:nam subit ad miserationem pertinet:nō in mentem venit author Valla.Quint.Nobis vero natura aduersus exanimes ingenuit non solum miseratione(que cogitationi nr̄e subijt) sʒ etiā religiōem hic nō decuit inq̄ mētē venit:aut(qđ idē est)occurrit:succurrit.Uer.Subijt chari genitoris imago subijt deserta Creusa.vbi nequaqꝫ decuisset in mentē venit de charo genitore:⁊ de Creusa deserta.❡ Quem casum regit subit?Datiū vel actiū.Quint.Cogitationi nostre subijt.Nunqꝫ subibijt mihi;tuoꝝ beneficioꝝ obliuio.Curti.lib.iij.Sera penitētia subijt regem.ꝯ Tit.Liuius.in.vj.quarte.deca.Cogitatio subijt animum.Curtiꝰ li.v.Subijt regem verecundia.In eo.Subijt animum memoria .Et libro.vj.horū cogitatio subibat exercitum. Sepissime ita loquitur:⁊ tu ita recte loqueris.Plin. v.episto.Me recordantē cogitatio subit:sic apud Ciceronē inuenies.Aliquādo cuꝫ infinitiuo ponuntur In mentē venit ⁊ subit.Cicero.In mentem tibi non venit causam publicam sustinere.i.non cogitas.Plini.xxxv.Subit antiquitatem mirari.

❡ Regula decimaquinta.

Refert inter et est:est signans commoditatem:
Officiumve petis quosuis patrios:nisi septem.
Refert inter et est nostraqꝫ meaqꝫ referto
Cum reliquis.Capiet cuia vel cuius vtrumqꝫ
Est nostrum vestrumqꝫ meumqꝫ tuumqꝫ suumqꝫ.

* Cice.p Plā.Non solū quid cuiqꝫ debeam:sed qđ cuiusqꝫ intersit.

❡ Hec tria verba/refert/interest ⁊ est:ad alicuius rei cōmoditatē vel vtilitatē: vel officium ptinentia regunt quosuis gtōs preter septē primitiue speciei mei/tui/sui/nostri/vestri/nostrū/⁊ vestrū.p quibus refert ⁊ interest regūt abltōs:mea:tua:sua: nostra:vestra.quibus iungitur cuia.Est vero capit ntōs meū/tuum/suum/nostrū: vestrū.Da exempla vt hec verba regūt gtīn vxoris refert quid rerum gerat maritꝰ nosse.boni scholastici interest diligēter studere.boni preceptoris est breuē esse.Da authoritatem.Tulli.Interest olm recte agere.i.olm officium est vel ad oēs ptinet: testibus Mancinello ⁊ Nebrissen.licet Lancilotus derideat hanc per verbū ptinet declaratione.Aut interest.i.vtile est.Liui.Si nihil interest regis.peto vt dū dico vinculis liberer.Cice.Cuius ꝯsilijs magni referebat te interesse.Idem. Iudicis est in causa semp verum sequi.Idem adulescentis est maiores natu vereri.Idē barbaroꝝ est in diem viuere sic moris iuris officij ⁊c.ad morem ⁊c.ptinet nobis moris est.i.nos solemus.Martia.Moris erat quondā festis seruare diebus. Quint.in institu.Sicut plerisqꝫ moris est.i.sicut pleriqꝫ.solent.dic etiam mos est mihi.p ego soleo.Tacitus.Mos est regibus quoties in societatem coeunt applicare dextras. ❡ Da exempla refert:⁊ interest cum mea/ tua/sua/nostra/cuia.vt cuia interest fures suspēdere?an carnificis?vel cuius interest. Tua interest cōcionari:mea refert auscultare.Da authoritatem.Terē.in ecyra.Tua quod nihil refert percūctari desinas.Cicero.Id quod tua nihil referebat.Boet.ij.de cōso.Si natura pl̄chra sunt quid id tua refert?Cicer.ad Curionē.Aut nostra aut ipsoꝝ interest hic coniūctio habet diuersos casus;nec est contra regulam Cōiunctio optant casus.qꝛ variatur

regimē sic in respōsiuo ⁊ interrogatiuo. Cuius interest. mea. Aut cuia interest? Petri. Cicero pro mure. Ea cedes potissimū crimini datur ei cuia interfuit: nō ei cuia nihil interfuit. Ad cuia interest? Badius credit nō inepte respōderi per possessiuū Vergiliana i. Vergilius: Da exēpla de est cū meū tuuz ⁊c. vt meuz est te si dō pec ces: punire. Tuum est parenti parcere. non lateat hoīem suum esse deo auscultare Haud nostrum est gule operam dare: vestrū est o tyrunculi tpis rationem habere ¶ Da auctorithatē. Tul. pro. L. Cor Neq; enim meum est contra authoritatem senatus dicere Idē ad Marcellū. Tuum est consulere temporibus ⁊ incolumitati ⁊ vite ⁊ fortunis tuis. Teren. in heaut. Nostrū est intellige. Plau in penu. Eia haud vestrū est iracundos esse. In sacris. Nō est vestrū nosse momēta ⁊ tempera que deus posuit in potestate sua. Et sedere ad dextram vel ad sinistram non est meū dare vobis. Verg. Nō nostrū inter vos tantas componere lites. Valla videtur voluisse dicē dum esse mea est: tua est: pro meum est: tuū est ⁊c. sed nulla affert testimonia: nec enī ita loquendum est. ¶ Que figura est hic: inter ⁊ est? Tmesis interpositio particule causa metri. Horati⁹. Quo me cunq; rapit tempestas deferor hospes. Tmesis est dictio dissyllaba contra ineptos dicentes temesis. nec est figura vitiosa si debite fiat. Inuenitur ne in prosa? ita aliquando. Cesar. ij. de bello gallico. Sex q; centos obsides poposcit. Gel. lib. xx. ca. vlti. In quas res cunq; inciderant. Tmesis est locutionis figura cōtra nullam congruitatis regulam peccans.

Tmesis

¶ Refert ⁊ interest habent ne aliquādo gtm̄ non significante rem cuius interest? Etiam. vt magni mea interest? Qui sunt illi gti? Tanti/quanti/magni/parui. In reliquis sepius hn̄t vel nola vel aduerbia multū plus plurimum magis minus parū paululū maxime minime paurillulū nihil aliqd qd siquid et si qua sunt siƚia: ita docet Valla. Vale. maxi. Nihil interest an humi. an sublime putrescā. Cice. Permagni interest quo tpe hec epl'a tibi reddita sit minimum interest. id est paurillū. minime refert. i. nihil. Multū interest: vnde quis gaudeat. i. multuz differt. Terent. Quid tua (malū) id referet. i. qd ad te id attinet: ⁊ malū est interiectio rñdet aliter magni. Calepinus cepit interest pro obest min⁹ bene vt ego opinor. Col. libro. viij. de canibus: Nō multum refert an villatici corpibus graues ⁊ paruz veloces sint. Plaut. in ruden. Quomodo habeas id refert: iure an iniuria. Si quid mea minus interest: id forte magis delectat. Teren. Mea nihil refert dum potiar; modo. Horatius. Intererit multū Dauus ne loquatur herus ne. Iuuenā. Plurimuz enim intererit quibus artibus ⁊ quibus hunc tu moribus instituas.

*Cice. p lege manilia. Illud primū par ui refert vbi (teste Valla) discerre posse mus illud mea pui refert. M. Tullius p Sylla. vr̄a enī q̄ cum summa integritate ⁊ elegantia vixisti hoc maxime interest.

¶ Refert: interest: est: vt regunt genitiuos qualia verba sunt an personalia an impersonalia? vbi infinitiuū habent dicūtur impersonalia non satis proprie quia infinitiuū habent loco nominatiui. Plinius in principio de mundo loquens. Huius extra indagare nec interest hominuz: nec capit humane coniectura mentis. Aliquando plane personalia sunt. Cicer. iij. ad Atticū. mea interesset loci natura. Quod tua nō interest desinere percunctari. ⁊c.

Interest. ad hāc rez Ad hāc rē est.

¶ Notandum est q; pulchre dicimus: Interest ad laudem meā pro interest laudis mee. i. vtile vel magni ponderis est. Tul. lib. epi. v. ad Luceium Equidem ad nostram laudem non multū video interesse: sed ad preparationem meam interest non te expectare dum ad locum venias. Idem pro plancio. quantum interesse vis ad rationem petendam. ¶ Item. ad hanc rem. est. i. pertinet. Terentius in phormio. Omitto prologui: nam nihil ad hanc rem est.

Interest vnde componitur

¶ Interest: vnde cōponitur? Distingo. Nam qn̄ significat vtile esse vel ad rem pertinere: cōponitur ab in re est: ⁊ vocalitatis gratia, pro re dicitur ter vt virginis inter est pudice loqui.. in re virginis est. sic regit quēcunq; gtm̄ pter mei/tui/sui/nostri/vestri/nr̄m/vr̄m. pro quibus habet mea: tua ⁊c. Et quādoq; ponitur sine casu pro vtile esse. Plinius. lib. ix. Seri etiā radices illatas fimo interest. ¶ Scdo interest cōponi? ab inter ⁊ est: ⁊ cōiugatur intersum interes interest ⁊c. ⁊ significat presentem esse: regitq; dtm̄. Valerius Maximus. Quo facilius laboribus et periculis interesset. Cicero. x. epi. Fa. ad Brutum. Qui nostro sermoni interfuit. Secundo pro hoc significato regit mediante prepositione in ablatiuum. Cicero. x. epistola. Fab. ad Planc. Si quid erit in quo interesse necesse sit. nunquam deero. ¶ Tertio accusatiuū mediāte in. Cic. in Rhe. Si quo die Rome ista cedes facta est

ego atheniſco die fui: intereſſe in cedem non potui. ¶ Quot modis capitur intereſt qñ cõponitur ex inter & eſt? Quatuor. Primo pro preſens eſt: vt interſum lectioni. Quem caſum tunc vult: dtiũ aut cum in accuſatiuum vel ablatiuũ vt interſum cõcioni in concione: vel in cõcionẽ. ¶ Scdo pro in medio eſſe. Liui⁹ ſcdo de bel. punico. Id morari victoriam rati q intereſſet amnis. Colu. Arbores que interſunt a blaquebunt. ¶ Terti⁹ intereſt ſignificat differre: iter doctũ & indoctũ multum intereſt Quẽ tunc caſum vult actiũ cũ prepõne inter. Cice. Inter hoiem: & beluã hoc maxie intereſt. Aut ſine inter actiũ. Seneca dẽ vita btã. Nihil intereſt hos & illa .i. nihil eſt inter hos & illa: & nihil differũt hi & illa. Aut regit abltiũ cum prepoſitione a vel ab. aut dtiũ vt ſapiens intereſt a ſtulto vel intereſt ſtulto .i. differt a ſtulto. Terenti. Homo homini quid preſtat: ſtulto intelligẽs quid intereſt. aut ponitur ſine caſu poſt ſe. Teren. in adelphis. hoc pater: hoc dominus intereſt. ¶ Quarto capitur intereſt pro diſtat. vt hinc ad forum interſum viginti paſſus

Refert

¶ Refert vnde cõponitur? Diſtingo. Nam ſi ad cõmoditatem

et officiũ rei ſpectat: componitur ex abltõ re & verbo fero fers fert. & requirit quencunq; gtiũ pter ſeptẽ: p quib⁹ habet mea tua &c. vt regine refert caſte viuere. Tua refert diligẽter ſtudere. nec longe hinc eſt qd Plini⁹ ait. Infinitũ refert lunaris ratio .i. valet in infinito. Plini. lib. xvi. Nec terre tñ natura circa hos refert .i. vtile eſt. Verg. ij. Geor. Neq; eni nũero cõprehendere refert .i. vtile aut neceſſe eſt hoc modo rem producitur ſemp in refert. Si autẽ ſignificet reporto: retraho: dico: & corripiatur re: tunc cõponitur a ꝑpoſitione inſeparabili re & verbo fero. Verg. Pedẽq; refert quaſi tactus ab. augui .i. retrahit. refer nobis aliquid noui .i. narra. refer arma domum id eſt reporta. referam tibi grãm .i. par reddã. Boetius. heccine pmia referimus tibi obſequẽtes .i. recipimus de hoc verbo in regimine datiui & acti plura. ideo nunc ſuperſedeo. Tam intereſt q̄ refert compoſita cum nole re ſignificant aliqñ differre vt multũ intereſt aut refert. Iuuenal. Paruo diſcrimine refert quo geſtu lepores aut quo gallina ſecetur. Plau. in muſte. Pluma haud intereſt patronus an cliens propior ſtet homini cui nulla eſt in pectore audacia.

refert mea non mei.

¶ Quare non dicim⁹ intereſt: refert: eſt: mei: tui: ſui: noſtri: veſtri.

* Intereſt aliqñ cõponitur ab inter ꝑpõne, et eſt ſignificat q̄ eẽ in medio. plini. Arborꝝ ſuco manantiũ picẽ reſinãq; alie orientẽ alie .i. europa feruntur q̄ intereſt Aſia vtrinq; quaſdã hꝫ hoc eſt q̄ inter, vtrã q; ptẽ ſitne in medio ẽ In re vt rẽ eſt.

nrm vrm? Qr ita nũq; latini locuti ſunt: hec rõ pueris ſufficiẽtiſſima eſt: nã veterũ authoritas nobis p rõne eſt: & ad eã tãq; ad anchorã cõfugim⁹. Ceterꝝ qr acutiores ſcholaſtici libenter argutas rõnẽ ediſcũt: ideo p ingenioſioribus q̄ro. Quare nõ dicimus intereſt: refert: eſt: mei: tui: ſui: noſtri: vri: nrm: vrm? Rñdeo: qr intereſt: et refert cõponuntur ex abltõ re. vt intereſt .i. in re eſt: refert pro re fert .i. vtile eſt vel ad rem ptinet. iã dicim⁹ in re mei tui &c. p re mei tui &c. Cur nõ? qr res ſignificat poſſeſſum aut abitũ: ergo ei iũgim⁹ gtõs paſſiue ſignificantes: mei: tui: ſui: nri: vri: per regulã Poſſeſſum ſpernit &c. Cur nõ dicim⁹ intereſt: refert: nrm: vrm? qm nrm: vrm ex vſu doctiſſimoꝝ vir aliter q̄ gtitiue ponũtur vt aliqs nrm & cum olm duoꝝ &c vt intereſt olm nrm. hec eſt ratio Perotti: quã aliũ laudãt quib⁹ ſuffragor. Valla aliter dixit & in idẽ recidit: ſi bene cõſideres: qr hec verba refert intereſt dicũt officiũ & cõmoditatẽ ideo requirunt gtiũ actiue ſignificantẽ. Cur abltiũ? qr latinorũ proprius eſt. Cur femineũ? qr ſuaui⁹ eſt. Verũ clarior & probabilior eſt ratio Peroti: & eã amplectendã cenſeo. Perotus dicit refert .i. res fert: ſed ita poſceret ntõs mea tua &c. Ideo melius dicit Badius refert quaſi fert p re .i. vtilitate & cõmodo. Cur nõ dicimus eſt mei tui &c. hic certe non includitur nomẽ res Quia in eſt ſubauditur nomẽ neutri gñis munus vel officiũ. iam ppter regulã Poſſeſſum ſpernit &c. nõ dicim⁹ officiũ mei: ſed officiũ meum: tuum: ſuũ: ideo eſt vult in neutro genere meũ tuũ &c. ¶ Dicimus ne apte pro intereſt in re eſt? Etiã. vt in re tua eſt diligenter ſtudere .i. tibi vtile eſt Da authoritatẽ. Teren. in and. Si in re eſt vtriq; fiant acceſſi iube. Plautus. Veniat nec ne, nihil in re eſt mea. Poteſt ne hoc p actiũ dici? Poteſt vt in rem meam eſt. Da authoritatẽ. Plau. i. amphi. Nunciẽ que maxime in rem veſtram cõmunẽ ſient. Idem in Aulu. In rem hoc tuam eſt. Teren. in Ecyra Dij deceq; faxint: ſi in rem eſt Bacchidis. Sallu. in Catili. Multa cum ſingulis ſepe egerat. tum in rem fore credens vniuerſos appellare. Liuius. xxvij. Imperat que in rem ſunt

¶ An latine dicimus: intereſt: vel refert mea bois deo parere

Eſt tuũ Chriſtiani Chriſtũ imitari? Non. Cur? Qr regula eſt Laurentij Valle pri

mitiua mei/tui/sui/nostri/vestri. ꝛ ꝓ his possessiua me⁹/tuus/suus/noster/vester. nullos admittūt gtōs nisi quītuplices: sed ꝛ tēduȝ est relatiuo; q̄/q̄/qđ. vt nō dicimus miserere mei pctōris: sȝ miserere mei q̄ sum peccator. nec legis libꝛū meuȝ Despauterij: sed legis libꝛū meū qui sum Despauterius. Ideo male dixit Priscian⁹ Eges ꝛ mei Prisciani. lȝ eīn dicam⁹ ego priscian⁹: mihi Prisciano ꝛc. nō tñ mei Prisciani vt mei sit ab ego. Cur hoc dicis vt mei sit ab ego. q2 si mei sit a meus: tui a tu⁹. ꝛc. bene dices Prisciani mei: scȝ amici sodalis: aut serui: aut filij ꝛc. Vergi. Si qua tui eo rydonis hȝ te cura venito. Terē. Cuiū puerū hic posuisti: vestri. Cui⁹ vestri? Pamphili. Itaq3 dices interest tua q̄ es doct⁹ ꝛ nō interest tua docti: lȝ aliter sētiat Sulpitius: q2 dictū suū authoꝛitate veterū non pꝛobat. Doce veterum authoꝛitate loquendū esse per relatiuū. Terē. in adel. Id mea minime refert qui summatu maximus. Ouid. Nū mea verba legis qui suȝ summotus ad istrū. Ne exponas cuȝ indoctis mea. i. mei possessoris q1 possessoris mei: vt mei sit ab ego male latine dr in libꝛo Iob. Et vestigia pedū meoꝛum consyderasti qui quasi putredo consumendus sum. In ep̃la Pauli. Scripta sunt hec ad correptionē nostrā in quos fines seculoꝛuȝ devenerunt. rectius tñ dixisset nostri: q1 passiua significatio est. Teren. in Andri. Omnes laudare fortunas meas qui haberē gnatū tali ingenio pꝛeditū. laudare. i. laudabant. ¶ An hec est latina. Audi verba mea qui sum pꝛeceptoꝛ tuus? Etiā. Quare? quia relatiuum qui refert antecedens mea ꝓ pꝛimitiuo mis: qđ est masculini gñis. ¶ Argumentoꝛ. Mea dicet est pluralis numeri neutri gñis. ergo discoꝛdat a relatiuo qui in genere ꝛ numero. ¶ Respondeo. Licet mea extrinsecus gratia rei possesse sit neutri gñis: tamē gratia pꝛimitiui intrinsecus est oīs generis: iam fiebat relatio ꝓ re possidēte alioqui diceremus. Audi vba mea q̄ bona sunt. ꝛ ita nulla fuit incōgruitas. Quotuplicē personā includūt possessiua me⁹/ tu⁹ suus/ nr̃ / vester? Duplicem. Personā possessaȝ: et intrinsec⁹ ꝑsonā possidēteȝ q̄ significat ꝑ mis/tis/sis/ sȝ in vsu nō sunt ꝛ nostrū: vr̃m q̄ partitionis regimen fere semꝑ sibi vendicāt. Gr̃a pꝛimitiuoꝝ fit ad deriuatiua sepe relatio ꝛ gtūs interdū addit. vt mea soli⁹ opera. nec vlla est inepta. ¶ Quid cause est cur nō dicam⁹. Eges mei Prisciani ꝓ qui sum. Priscian⁹ Assiduus doctissimoꝝ vsus hoc dicentiū: illud respuentiū. Cur respuunt? Sic volo sic iubeo sit ꝓ rōne volūtas. Cōijcio tñ id factū ambiguitatis tollēde gr̃a. nā mei Prisciani si ab ego recte diceret sepe dubiū esset an de me: an de meo loquerer ꝛc. ¶ Argumentoꝛ. dicit Hiero. in ep̃la Pauli ad coꝛin. Salutatio manu mea. Pauli pꝛo qui sum Paulus. ergo sīr lȝ dicere interest mea Petri vel magr̃i ꝛc. ¶ Rñdeo interpres trāstulit sic de vbo ad verbū ex greco: in qua re non est imitādus: vt neq3 in multis alijs: q2 greci nō habēt hāc elegātiā de mei: tui: sui ꝛc quā latini: q̄ res decepit interpretē: nisi ex industria voluerit linguā latinā relinquere: qđ non facies si velis latine loqui: nec illud imitandū est. Tulit filiuȝ meū de latere meo ancille tue doꝛmiētis: q2 meus tuus ꝛc. recipiunt gtōs participioꝝ sine substātiuis dumtaxat. Ideo illđ Boetij non est imitandū. Solant mesti nūc mea fata senis. Boeti⁹ valde doctus fuit: tñ a Valla aliq̄n iure carpit. ¶ Argumentoꝛ. dicit. Teren. in heau. In opis te nunc miserescat mei. ꝓ mei qui sum inops. Ergo similiter lȝ dicere: miserere mei pauperis: indocti peccatoꝛis ꝛc. ¶ Rñdeo. hoc tam rarū est: vt nolim imitari. et vnicū cōtra Vallā testimoniū nō debet Valle regulā abrogare. Nā Valla de eo qđ frequentissime factitatum est loquitur cū nō dabet obesse. si semel aliter factum sit

¶ Quotuplices genitiui iungunt genitiuis mei/tui/sui/nostri/vestri: ꝛ pꝛimitiuis meus: tuus: suus: noster: vester? Quotuplices. ¶ Primo genitiui numeroꝛuȝ cardinaliū. vt nostra duoꝝ opera liberatus es. vestro quatuoꝛ auxilio euasi. Titus Liuius libꝛo. viij. ab vrbe. Noster duorū euentus ostendat vtra gens bello sit melioꝛ. ¶ Secundo genitiui vniuersaliū ꝛ particulariū vt sunt cuiusq3 omniuȝ: quibus addantur paucoꝛum multoꝛum: veluti vester paucoꝛū laboꝛ me saluauit. Cice. iij. de oꝛato. Voluntati vestri omnium parui. hic recte dixisset vestrum: vt patet ex his que dicta sunt in regula/ Possessum spernit ꝛc. Brutus ad Ciceronē. Qui vr̃is paucoꝛum respondeat laudibus: sic noster cuiusq3 animis ꝛc. ¶ Tertio gti tres vnius solius ipsius: ꝛ hoꝛū genitiui plurales Cice. Dico mea vnius opera rempublicam esse liberatam. Idem ad Atti. Solius eīn meum peccatum corrigi nō potest. Idem. Ex tuo ipsius animo cōiecturā sepelis. Nō dixit mei vnius: mei soli⁹: tui ipsi⁹: q2 male dr mei opera vel pctm: tui animus. Illud autē eiusdē. Eā aūt vni⁹ tui studio me assequi posse confido a librarijs deprauatum est teste Valla: quia synceri codic

Mei: tui. sui: nři: vři ꝑ his me⁹ ꝛc. q̃ꝝ gtōs admittant.

* Vergil. alibi ence mihi cura mei

Pronola possessiuia duplicē includūt personam].

* Dicim⁹ etiaȝ eges me Prisciano.

mea pauli Meo ancille/.

mea senis mei sopis.

Qui genitiui iungātur mei tui ꝛc. ꝛ meus tuus ꝛc.

tea tuo a tuū habent.lz sit̄ videri posset Horatiano illi:nec studio nostri pecces .i. fauore:gr̄a vel amore:vbi studiuz passiue significat.Sic dicimus habe mei sollicitu curā non sūt meā.At ꝯtra.mea sollus cura custodit̄ᵘ es.Tuam ipsius alam ptrāsibit gladius doloris.ppter hec ꝯiunctio aliqñ necessario h̄z diuersos casus.Tere. Saluus sum meo presidio atq̄ hospitis.¶Quarto gti participioꝝ. Ouid.i.amorū Sepe rogabis.Ut mea defuncte molliter ossa cubent.Cic.ad Lentu.Quocunq̄ tp̄e mihi p̄tās p̄tis tui fuerit.Jn sacris.Audi deus vocem meā loquentis.Et exaudi vocē meā clamātis ad te.Ouid.in heroidibᵘ.Et flesti:ꝛ nr̄os vidisti flentis ocellos Jn p̄sa hoc non tolerarēt teste Ualla:q2 si liceret p̄nuntiuū exprimere poneret̄ in numerus ꝑnūero:sic vidisti ocellos nr̄m vel nr̄i flentis ꝑ flentiū.¶Quinto gti gerudioꝝ vel gerūdiuoꝝ.Oui.Copia placāde sit modo parua tui.hic tui a tu est femini ni gn̄is.sic venio isthuc mea soror tui vidende gratia.Nusq̄ in his modis addes ge nitiuis substātiua.q2 male diceres:audio v̄ba tua docētis magistri ꝛc.Tul.in oratore.Lucium Crassum quasi colligendi sui causa se in Thusculanū contulisse

¶Regula.xvi.

Penitet ꝛ tedet:miseret:pudet:ꝛ piget optant

Accusatiuum patientem cum genitiuo.

Penitens
Peniturū
penitet.
*Marc.
Tullius.
Jd nunq̄ tam acerbe ferret.
m.Celius vt euz peniteat.non deformem esse natuz.

¶Hecquinq̄ impson alia actiue vocis:penitet/tedet/miseret/pudet/piget: regunt actm̄ patientis rei cū gtō agentis.vt penitet me peccati.tedet te vite.miseret rp̄m pctōris,pudet te pbri.piget illum laboris.Sub miseret cōp̄hendit̄ miserescit.sub aliis ꝯposita.vt pertedet:dispudet ꝛc.Ꝓs authoritatem.Sue.in Uitel.Non multo post penitus facti.pōt ne hoc aliter dici:Etiam.vt penitēs de facto.Suet in clau. Penitens de matrimonio agripine.s3 aliqui dicūt penitēs nomen esse non participium.Actius apud.Marcel.Quod si ꝑcedit neq̄ te neq̄ quēq̄ arbitror penituruz tue laudis.quā vt serues:vide hoc ꝛ si querustū est tn̄ non dissuaserim vti.Tere.in Phorm.Oēs nostrū et nos penitet.Penitet nos quū qd̄ fecimus displicet.et volunt dici q̄si pena tedet.Capit p̄o gtō sepe infinitiuū preteriti tp̄is.vt penitet me fecisse hoiem.Secūdo penitet capit̄ ꝑ paꝝ videri:ꝑ tedere ꝛ pudere:ꝛ sic capit interdū p̄sentis tp̄is infinitiuū.Uerg.Nec te peniteat calamo triuisse labellū.Ci.Penitet defendere.Fabi.penitet respicere plura testimonia.Cic.in Cato.Num igit̄ si centesimū vixisset annum senectutis cū sue peniteret.i.tederet.Liui.li.i.Nec me coꝝ hic esse penitet.i.pudet.Teren.in heau.Qnātū hic opis fiat penitet.i.parū videtur.A penetet fit nomen penitendus.i.pudendus:ꝛ parui estimandus.Liui.i.ab vr.Sub haud penitendo magistro.Colu.itaq̄ hic ager siue exercet̄ siue cessat:colono est penitendus:ac tanq̄ pestilēs refugiendᵘ.Jmpenitendᵘ.i.magni estimādus.Apul.Jmpenitēde paupertati.Penitendū gerundiū legit̄.vt nō est huiᵘ preceptoris penitēduz Sallu.in iug.Nū coꝝ penitendū sit.Gelliᵘ ꝑsonaliter dixit id penitet.olim certe personalia erāt in vsu peniteo:tedeo:misereo:pudeo:pigeo.Jn sacris legit̄ Peniteo et deponēs penitcor:vt in eclesiastico.Fili sine ꝯsilio nihil facias:ꝛ post factum nō penitebis.Et in acti.aplo.Penitemini igit̄.ꝛ cōuertimini:vt deleant̄ pctā vestra.

penitēdᵘ nomen.
penitē dū gerundiū.

¶Tedet in preterito.Teduit.Hiero.in eclesiastico.Jccirco teduit me vite mee.Habet necnō ptesum est:vel fuit:nō ꝑprie.nā ptesum est a verbo pertedet.lz Seruiᵘ putauit esse sine v̄bo.Gel.libr.xv.capi.xx.Matrimonū pertedebat.hoc in p̄terito h̄z pertaeduit:aut pertesum est vel fuit:qd̄ etiam dr̄ esse p̄teritum verbi tedet:q2 teduit est in raro vsu.Gel.libro.i.ca.ii.Has ille manes cum flaret glorias:itaq̄ omnes finem cuperent:v̄bisq̄ eius fatigari pertaeduissent.i.valde teduissent.Uerg.in iiii.Si non pertesum thalami tedeq̄ fuisset.potest dicere pertesum est me matrimonii.Corne.Nepos in vita Attici.Nusq̄ suscepti operis eum pertesum est.Uetustissimi per datiuum dixere pertesum est mihi.Gracchus in L.Metellum Usq̄ adeo pertesum mihi esse.testis Diomedes.

Tedet.
Teduit
Pertedet.

Pertesus.

¶Pertesus que pars orationis:distinguo:nam quandoq̄ regit gtm̄:vt verbum pertedet:ꝛ sic est participium:vt pertesus sum ignauie.Sepissime regit figurate actm̄ ꝛ sic nomen est qui nō regit casum verbi sui.Suet.in Cesare.Et quasi ptesus ignauiam suam:ꝙ nihil tam a se memorabile actum esset.Ambrosius libro Hexamer. Turtur vbi iugalis proprii fuerit amissione viduata perthesa thalamos et nomen

habere cōiugē hec q̄ primus amor fefellerit eam. hec turtur est femineum: q̄r intelli
gitur auis. Docet sic de pertesus Aldus. ¶ Distedet .i. valde: ⁊ varie tedet. Plaut⁹ Distedet
in amphi. Cui me neq̄ domi distedeat: hic domi regitur. Domi.

¶ Miseret in preterito: misertum est: vel fuit: miserui: vix inue= Miseret.
nies. Plau. Aliorū te miseret. Cui te nec miseret: nec pudet. Cicero. Miseret me infe
licis familie. Terē. in heau. duos actōs dedit huic verbo dicens. Ita me dij ament: Miserescit
vt nūc Menedemi vicem miseret me. In eadē comedia. Sic me dij amabūt: vt tua
rum misertū est fortunarū. Sub miseret cōprehendito miserescit. Terē. Te nunc in Miseretur
opis miserescat mei. Inuenitur sepe miseresco psonale. Verg. Miserescite regis de
hoc ante satis dixi. ¶ Miseretur passiue vocis impersonale etiam inuenitur. Cice.
pro Ligario. Cauete fratruz pro fratris salute precantiū vos misereatur Crassus Pudet
neq̄ minus vestri. q̄ mei miserebitur. hinc impersonale esse Calepinus asserit. Piget.

¶ Pudet ⁊ piget quomodo differunt? Pudet verecūdie est: pi * Dispu
gere penitentie pudere ad dedecus. pigere ad dolorē refertur. Teren. in adel. Fra= det. Apul.
tris me quidem pudet: pigetq̄. Ouid. ij meta. Sors mea principijs fuit irrequieta: ⁊ magis
pigetq̄ Actorū sine fine mihi sine honore laborū. Ordina. Piget me laborū actorū. Non vos
mihi .i. a me sine fine: ⁊ sine honore. ita nō habet piget dtm̄ cōtra Calepi. et plures: tot caluūnia
vt neq̄ pudet hic. Quis pudeat certare senes: quia quis dtūs a certare regitur pro rum. tādez
enim quibus: contra quendā oppido doctum. Sallu. in Jug. Nam postea que fece dispudet.
rit incertum habeo pudeat an pigeat magis. Depudet valde pudet. suppudet pa=
rum pudet. Dispudet varie: ⁊ multū pudet. Terē. in eunu. Ah scelesta ouē lupo cō
misisti. dispudet Pudefacio: pudorē iniicio. Pudesio: verecundor. ¶ Regit ne aliq̄n Puditum
pudet alium casum: q̄ gtm̄ vel actm̄? Etiam. Quem? ablm̄: sed rarissime imitabi= Puditurū.
mur: quia semel tantū apud Plautū inueni in bacchidi. Neq̄ me: neq̄ te tuis in= Pigendus
tus puditum est factis que facis. Pudet in preterito habet puduit aut puditū est * proper.
vel fuit. Sil. x. mens abijt puduitq̄ fuge. Recte dicimus puditurū. Pli. xxxv. ca. xv. Hostis ab
Quum puderet viuos: tanq̄ puditurum esset extinctorū. Pudendū: pigendum ge= inuita vera
rundia sunt: vnde nola pigendus, pudēdus. Cice. in j. de oratore. Nō enim pudens ba pigēda
do: sed non faciendo ⁊c. Gel. Neq̄ pudēda dico: aut penitenda. Ouid. Adde fidem lira.
nulla parte pigēdus erit. ¶ Piget in preterito? piguit aut pigitū est vel fuit. Stat. Pudēdus
lib. vij. Nec pigitū paruesq̄ lares humilesq̄ subire: Licet ne nobis vti personaliter Pigitum.
his verbis pudet ⁊ piget? licet pfecto in tertia persona: in alijs raro. frequentius tn̄ * Gel. pi
vtimur eis impersonaliter. Luc. lib. viij. Semper metuit quē seua pudebunt Sup= gitū est cū=
plicia. Teren. in adel. Hei mihi nō te hec pudent. Plaut. in epidi. Plerīq̄ homines ctos saltez
quū nihil refert pudēt. vbi pudēdum est. ibi eos deserit pudor. Idē in cas. Ita nunc esso penul=
pudeo atq̄ ita nunc paueo. Mar. lib. viij. Nulli thai negas. sed si te non pudet istō lajos
hoc saltem pudeat thai migrare nihil. Plaut. in pseudulo Id quod pudet facilius Cepit illū
fertur: quam id quod piget. Teren. in phor. Quare obsecro ne plus minusve faxit penitere
quod nos postea pigeat. Cicero. pro Archia. Me autem quid pudeat: sed quid pro
quare forsan capitur. Teren. in Heau. Neq̄ se id pigere.
¶ Utrū melius dr? Cepit illum penitere. an ille cepit penitere? Cepit illuz penitere.
Cur? quia Valla dixit hec verba melius cū impersonalib⁹ cōstrui. vt ex doctissimo
ruz vsu facile ostendi posset Quid si quis aliter loquat? nō censebitur inept⁹. Justi
nus. xj. Athenienses sicut primi defecerunt: ita primi penitere ceperunt. Itē me inci Vult.
pit tedere vigilie: sic mihi desinit placere studere: ornatius dices: q̄ incipio tedere
vigilie ⁊c. hec autē vba incipit: desinit: decet: solet: potest cū infinitiuis vborū imp= Veretur
sonaliū: dicūtur impersonalia ex adiūcto: q̄b⁹ male addit vult a quibusdā aliōq̄ do=
ctissimis inter quos Suplpiti⁹ q̄r nusq̄ reperiri puto tale q̄d: me vlt tedere vite ⁊c.
¶ Qd est verbū impersonale passiue vocis regens gtm̄ cū actō. vt penitet. Veret .i.
pudet. Actius apud. Noniū. Veretur te progenitoris. Cice. in ij. de finibus. Primū
Aristipi cyrenaicorūq̄ oim quos nō est veritū in ea voluptate que maxima dulce=
dine sensuum moueret: summū bonum ponere. ⁊ si hoc vetus est attamen repudian
dū minime censeo. Dicimus ne recte penitet me hāc rem? minime ¶ Argumentor
Georgius valla ⁊ Marinus becichemus dicūt latinā esse: ergo bene sic loquimur
et probo vt ipsi ex Cic. in. ij. rheto. Deinde vtrū id facinus sit: quod penitere fuerit
necesse. vbi Victorin⁹ ait. Notāda est noua locutio. ¶ Respondeo. Ego opinor hic

Penitere personaliter rapi: vt pudet aliquando. Terentius. Non te hec pudent: ac sic ne facias quod pudere sit necesse: aut penitere. hinc vt non concludimus recte. dici pudet me hanc rem: sic neq̃ dicimus penitet me hãc rem. vsitatius tamen dici mus ne quid faciamus, cuius penitere sit necesse

¶ Regula Decima septima

¶ De tenus: ac obiter de alijs prepositionibus.

Sepe tenus patrium numero preeunte carentem
Aut res signantem geminas vult Valla tenere.
Vult ad cum socijs quartum: velut absq̃ latinum.
Sub super in subter casu iunguntur vtriq̃
In vario sensu: facilis docet omnia prosa.

Tenus. * Tenus ꝓpõ ꝓpinquitatẽ significat: ꝙ dicimus vsq; ad nã ꝙ propinquũ est q̃si tenere vĩ id cui est ꝓpinquũ.

¶ Tenus prepositio ꝓpetit gtm̃ pl'em res geminas significantem: aut nũero singulari carentẽ: alioqui vult abltm̃: in pl'i etiã q̃nq̃ gtm̃. Da exempla vbi res sunt gemine, vt sto in aquis auriũ tenus. Sum armatus crurũ tenus. i. vsq̃ ad aures vel crura. nã tenus significat vsq̃ ad: aut nõ vltra. Da authoritatẽ. Quinti. in. xij. Aurium tenus in vsum lingua precepit. Ver. in. Geor. Et crurũ tenus a mento palearia pẽdent. Idem. x. enei. Exterrent freta cui laterum tenus hispida nanti. Frons hoiem profert. Apul. i. xj. Humeris dependebat pone tergũ talorum tenus preciosa chlamyda: sic pedum: manuũ: brachiorum: narium: oculorum tenus ⁊c. recte dices quis res sunt gemine: ⁊ licet grece videatur genitiuus ꝓ abltõ poni testib᷑ Diomede et Prisciano: tñ oibus licet ꝑ gtm̃. loqui ⁊ elegantior est oratio: vt ego opinor cũ Lauren. Valla. ¶ Da exemplum de singulari carentibus: vt nuptiarũ tenus: soror mea collusit pueris. Da authoritatẽ. Celius. Illi rumores de comitijs trãspadanorum cumarum tenus caluerũt. Da exemplum vbi tenus habet gtm̃ pl'em: nec res geminas significãtẽ nec singl'ari carentẽ. vt olympus attollitur nubiũ ten᷑. Temerari᷑ miles solus penetrauit hostiũ ten᷑. Da authoritatem. Apul. in flori. lib. j. Quũ se aquila nubiũ tenus altissime sublimauit. Idẽ. ix. de asina. Costas ꝑpetua castigatione ossium tenus renudati. Plini᷑. xxxvij. ca. viij. Ipse tñ corporũ tenus curiosus animi sensus non expressit. loquitur de quodã pictore aut statuarie dignus ꝑfecto est. Plin. quẽ imitemur. Valla citat ad hanc rez Curtiũ. Pauci hostiũ tenus exacti

Valle: et, Curtij loc᷑

penetrauere ad portũ nactus erat: opinor mẽdosum codicẽ. Nã in emẽdatis non legitur tenus: nec portũ: sed porum pro rege Indie supato ab Alexandro. Itaq̃ vera lectio est apud Curtiũ lib. viij. Pauci tñ hostiũ exacti penetrauere ad porum acerrime pugnã cientẽ. ¶ Da exempla de ten᷑ cũ abltõ pl'i. vt costis ten᷑: capillis ten᷑ ⁊c. Da authoritatẽ. Ouid. v. met: Pectoribusq̃ tenus molles erect᷑ in auras. Co. Cel. li. j. ca. iij. huic abunde est loco tepido demittere se inguinibus tenus in aquã calidã ¶ Da exemplum de tenus cum abltõ singulari. vt stolide vitã egisti senectute ten᷑ i. vsq̃ ad senectutem: vulneratus sum corde tenus. Sto in aquis pube ten᷑. sic ethiopia tenus nilo ten᷑. Titulo tenus. i. vsq̃ ad: vel nõ vltra. nam ⁊ hoc aliqñ significat. vt hic est ep̃s titulo tenus. hic gessit cõsulatũ titulo ten᷑. docti sunt sophiste titulo tenus. Es magister noie ten᷑. Da authoritatẽ. Iuue. Crure ten᷑ medio tunicas succingere debet. Tacit᷑. Hic greca doctrina ore tenus exercitus: animũ bonis artib᷑ nõ inducerat sic legi: nescio an emendati᷑ foret imbuerat: sic multi sunt ore ten᷑ iusti. i. de iustitia ꝓbe loquunt̃ ipsi iniusti. Apul. Pallio tenus phõs imitaretur. i. nõ vltra palliũ. Sic multi sunt cuculo tenus religiosi. Debet autẽ tenus postponi: ⁊ licet aliter fecit Orosius lib. j. dicens. Tenus scytico mari. Verg. Et lateri capulo tenus abdidit ensem. apud Diomedẽ quidã codices hñt memorie tenus ꝓ meoriatenus.

tenus cum ctõ.

¶ Tenus reperitur nec cũ alio casu: q̃ cũ genitiuo vel ablatiuo: Etiam accusatiuo iungitur: sed rarissime. Flaccus in argo. Et tanaimtenus immenso descendit ab euro. Florus de bello Traico. Curio Daciã tenus venit. Apud Horatiũ nonnulli legunt. Est quidam prodire tenus. sic ten᷑ esset aduerbium. Alij legunt est quoddam prodire tenus. si non datur vltra id est laudabile prodire quodã tenus: vsq̃ ad quidam: si non datur: id est conceditur vltra progredi. Seruius. Pube tenus vrabili

totenus: & similia diuersis accẽtibus, pferant: qꝛ orones sunt: Oui. Sũma pedum taloqꝫ tenus vestigia fixit. sic hactenus vbi oro est: sꝫ pl rũqꝫ aduerbia sũt hactenus quatenꝰ/catenꝰ. & sic anpenultimã pcuũt: & significant hucusqꝫ inquãtũ intm̃. hactenus adeo aliqñ significat. Suet. in her. Hactenꝰ excanduit vt malũ ꝗs ꝗ desciissent minaret. ¶ Quotuplex tenus inuenit? Duplex. Tenus ꝑpositio. & tenꝰ teni nomẽ i. extremã, pars arcus: aut potiꝰ laqueus. Plaut. in bacchi. Pendebit hodie ita pulchre intẽdit tenus. Tenusꝑpositio vnde dr A teneo: vt tendo (si grammaticis credimus) qꝛ significat vsqꝫ ad: & ita propinquitatem quandam et attensionem.

Hactenꝰ
Tenꝰ nomen.

¶ Vult ad cum socijs quartũ. Ad apud &c. Que simul ponũtur in donato: regunt accusatiuum casum. vt ad patrem: apud villam &c.

¶ Velut absqꝫ latinum. A: ab: abs: & que cũ his ponũtur in Donato: regunt latinum quia ablatiuus est. vt a domo. ab homine &c.

¶ Sub: super: in: subter. Quatuor sunt ꝑpositiones actm̃ vel ablatiuũ regentes: in/sub/sup/& subter: sed plerũqꝫ in diuerso sensu: vt sum in tẽplo: vado in forũ. Qñ actõ casui seruiũt Uide Donatũ. Clã & procul etiã cões reperiuntur: vt post probabo. põt ꝑceptor si videat ad aliã regulã accedere: & hanc longam glossaꝫ relinquere: & declarare paulatim: vt disputãdo eam scholastici discant.

¶ De prepositionibus generalia quedam.

Per appositionẽ prepositio.
Quibꝰ ad. prepositione per cõpositionẽ qñ vtimur

¶ Prepositio quot modis in oratiõe ponit? Duobus. Per appositionẽ & cõpositionẽ. ¶ Qñ per appositionẽ dr poni? Quum casum regit. nec compositam dictionẽ efficit. ¶ Quot orõnis partibus per appositionẽ iungit? Tribus Nomini/pnomini/participio: vt ad magistrũ: per me: a legente. Reliqs partibꝰ sic non addit testibus Donato & Seruio ideo nõ dicimus ab antea. inantea: inplurimum: a post: pro nunc: a primo: ab extra: ab intra: de foris. exnunc exuũc. licet in sacris reperiant. de sero. de mane. nisi cũ adiectiuo: vt nomẽ esse significet. a summo mane: qꝛ dicimus mane nouũ nec dicimus venio de illinc &c. ¶ Prepositione p compositionẽ qñ vtimur? Quũ vnicã dictionẽ cõposite figure cũ altera dictione facit. vt adduco ¶ Quot orõnis partibus per cõpositionẽ iungit prepositio? Septẽ. Nomini vtꝰ indoctus pnomini vt hactenꝰ/catenus/ꝟbo, vt plego/aduerbio vt, de repente desursũ: desubito: dehinc tpis non loci: exinde: deectero: apud Curtiũ et alios quosdam nõ ꝑitie scientie viros. Amodo in Apuleio: quoqꝫ raro sꝫ vtar: hec & si qua alia reperiant vsurpanda sunt: nec ad horum exempla ipsi alia possumus fingere. Participio vt illesus sed totũ sic nomẽ efficit. Cõiunctioni vt absqꝫ. Prepositioni vt, desuper circũ: eecus: circũ circa: insup. sꝫ totũ efficit aduerbiũ: nec alia fingere possumus: sꝫ inuentis solũ vti. Apul. ꝗ. met. Etiã nos circũsecus astantes. ¶ Licet ne oĩbus prepositionibꝰ per appositionẽ vti? Nõ. Quibꝰ nõ lꝫ sic vti? septẽ inseꝑabilibus. di: dis: re: se: an: co: con: his per ꝯpositionẽ solũ vtimur: ideo inseꝑabiles sunt. qꝛ a cõpositione separari nõ põt. vt diduco/distraho/reduco/seduco/amplector/coco/ꝯduco.

Prepõnes inseparabiles.

¶ Licet ne oĩbus ꝑpositionibus vti per ꝯpositionem? Minime. Quibus non? apud & penes: pone: secundũ: claꝫ & paucis alijs. Prepositio in compositione quot officia habet? Tria. quomodo? quia aut cõplet: vt perdoctus id est valde doctus. aut mutat. vt indoctus. i. non doctus. aut minuit. vt subtristis. i. parum tristis.

¶ Prepositioni quot accidũt? vnuꝫ principaliter quod est casus: & duo minus principaliter: figura: & ordo. Figura vt ab absqꝫ. Ordo: quia aliquando ꝑponit. vt per forum: perdoctus. aliquando postponitur. vt pube tenus. tantisper.

¶ Quot casus prepositioni accidũt? Tres: gtũs/accusatiuus/ablatiuus. vt aurium tenus: licet nonnulli voluerint tunc esse aduerbiũ. vt ad patrem. a domo. Plaut. cũ datiuo apud. huic dixit: sed tam rarum: & tam vetustum est hoc: vt nec annumerandũ nec imitandũ opinemur. ¶ Quot figure ꝑpositioni sepe ꝯtingunt? Tres. Que Anastrophe: archaismos: & ꝑthesecos parallage. Anastrophe quid est? dictionum preposterus ordo. Uerg. Transtra per & remos. Idem Italiam contra. Idem. Maria omnia circũ. Raro vtimur anastrophe in prosa & interpretatur inuersio. vel reuersio. Anastropho: id est reuertor. In prosa melius quicum quibuscum dicimus ꝗ cum quo, Cicero aliquando dixit quo de: pro de quo &c.

Anastrophe.

Archaismos. Prothese os parallage.

¶ Archaismos quid est? In prepositione casus pro casu positio. Ver. Longo post tempore venit. i. post longum tempus. sed in Vergil. post rectius aduerbium dr vt docebo. sicut prope vbi datiuum habet / veluti. Prope est dominus omnibus timentibus eum. ¶ Protheseos parallage quid est? prepositionis pro prepositione positio. Vergil. Cuius tantum de te licuit. i. in te sic super Priamo. i. de Priamo Prothoseos parallage. i. prepositionis mutatio vel vicissitudo. prothesis prepositio est parallege mutatio.

¶ Prepositiones accusatiui casus

¶ Prepositiones accusatiui casus quot sunt? xxx. scilicet Donatum quibus Valla adiicit versus. ¶ Debet ne adiungi retro? vt in marco. Vade retro me Sathana. i. post Minime. quia cum accusatiuo apud latinos nusquam reperies. In sacris autem multa mendose leguntur vitio librariorum. vt foras ciuitatem pro extra &c. sic retro pro post: ne ergo addas cum zendero prepositionibus. Pridie et postridie Nebriss. cum pluribus prepositionibus annumerant: quibus non hereo: quia solum per subauditionem prepositionum post ante: accusatiuum habent. vt pridie calendas. i. priori die ante calendas &c

¶ Ad. i. iuxta tam per appositionem quam per compositionem. vt sto ad ignem: assideo. Cur. lib. iiii. Castris ad Babyloniam positis. Et alibi. Erat ad ripam fluminis ingens arbor. Cice. de senect. Curio ad locum sedenti magnum auri pondus quum attulissent Samnites repudiati sunt. Idem. x. ad Attic. Fuit ad me sane. diu. iuxta vel apud. Et alibi. Decem fiscos ad senatorem quendam relictos. Idem ad Marcum Leccam. te habitare velle dixisti: loquitur sic Cice. sepissime: et recte ita loqueris. Vergi. Prima quod ad Troiam pro charis gesserat argis. In sacris. Stabat Petrus ad ignem. Tit. Li. Dum hec ad Veis geruntur. Idem. Ad portas sedenti imperatori. Idem. ad Senam castra alterius consulis erant. Idem habes hortos ad tyberim. Et Hannibal ad portas esset. Et ad regem remansit. Et ad capuam castra locaui. Et Hannibal sedet ad Cannas: sic alibi sepissime. contra superstitiosos qui dicere non audent: hic habitat ad edem diui Petri. ¶ Differt ne apud ab ad? Etiam. quia ad tam motus quam quietis verbum admittit: vt vado ad Petrum. Sto ad ignem. Apud solum quietis verbum desiderat: aut saltem non exterioris motus. vt sedeo apud Petrum: non autem veni apud me. sed veni ad me. ¶ Secundo ad innuit motum ad quamcunque rem: vt vado ad forum / Concedo ad patrem. ¶ Tertio significat circiter. vt scripsi hec ad nonas Martias. Cice. ad Atticum libro. x. Dormit ad horas treis. Idem tertia in Verrem. Ad horam octauam presto est. Idem ad Atticum libro. vi. Accepi tuas literas ad quintum miliare. ad duo milia hominum occisa sunt. i. circiter: frequenter sic loquitur Liuius. Hirtius vel Oppius de bello Aphrico. Quum iam ad solis occasum esset. i. circiter vel prope. ¶ Quarto significat contra: vt ad illum mihi pugna est. Cicero. Ne ad ea meditere imparatum te offendam. ¶ Quinto significat comparationem et similitudinem. Teren. Pulchra quidem sed nihil ad nostram hunc. i. sed nostre non comparanda aut equanda Cesar. Nihil ad equitatum tuum. Hinc ad vnguem. i. perfecte translatum a marmorariis: qui leuiorem et iuncturas vnguibus probant. Hora. Ad vnguem factus homo. ¶ Sexto ad significat causam. Vt Amice ad quid venisti? ¶ Septimo ad accipitur pro preter vt in compositis ad hec. vel ad hoc. i. preterea. ¶ Octauo ad. i. super Teren. in Andria. Tum si quis magistrum. cepit ad eam rem improbum: ipsum animum egrotum ad deteriorem partem plerumque applicat. hic ad super significat: quum dicitur ad camerem. i. amorem author Donatus. ¶ Nono ad. i. ante Vergi. Cunctantem ad limina templi. Suetoni. Ad pedes stare passus est. ¶ Decimo. Quidam volunt aliquando post signare vt ad hec. nos capimus hic pro preter. ¶ Undecimo capitur pro vsque. vt ad tempus. ¶ Quot modis capitur ad tempus? Duobus. priore modo pro donec. oportunum fuerit. Quinti. Fingere nimirum ad tempus videbor et rem nimium manifestam imprudenter comprobare. ¶ Secundo ad tempus. i. vsque ad spatium temporis et paululum. Varro. Qui quum ad tempus latitasset tandem sub sponda iacens inuentus est. Apul. Ad montem eum comitatus sum. i. vsque ad. Cicero. Cum amicis ad diem venit in castellum. i. die prestituto ¶ Duodecimo ad significat in teste Lanciloto. vt ad aures venit sonus. ¶ Tertio decimo ad innuit nihil excepi. vt ad vnum. i. omnes sine exceptione. vt deus bonos ad vnum diligit. Ver. Juppiter omnipotens si nondum exosus ad vnum Troianos. Quandoque

Ad capitis modie pre decim.

* Ad / in terdum significat prope. Vergi. Ad quem tum Juno supplex his vocibus orsa est.

Apud et ad differunt.

* Ponpo. Ad hostem furibundus prodit.

Ad vnguem

Ad hec vel ad hoc.

Ad tempus

Ad diem.

Ad vnum

dicimus ad vnũ oẽs. Liui. lib. iij. Cõsul Romanus in algido cõsecutus ad vnũ oẽs
occidit. ad Diane seʒ templũ antepatuit. In ꝓpositione varie significat: vt adhuc. i.
huc vsqꝫ. quo ad: in quantũ/quousqꝫ: quoad eius. Adeo/vsqꝫ adeo/vsqꝫ eo/intantuʒ
Quoad nõ capit post se actm̃ teste Valla in Pogiũ: vt male dixeris/quoad animũ:
quia dicendũ est quantũ ad animũ: licet quoad eius per subauditionẽ videaꝛ dici
quasi quoad eius facultatẽ. Pdedo. i. totum edo ⁊c. Aduersus contra versus., vt per
appositionẽ quo ad hostem. Pomponius. Ad hostem. furibundus prodit.

¶ Apud ⁊ penes quomodo differunt? Apud absolute innuit lo
cũ aut ꝑsonã. vt vidi te apud forũ: cenaui apud Pompeiũ: fui apud te, i. tecũ vel do
mi tue. Penes plerũqꝫ potestatẽ significat: ⁊ cõmodũ vel incõmodũ. Ouid. j. Fasto.
Me penes est vnũ vasti custodia mundi. i. in potestate vel dñio meo. Cicero. Penes
quos laus adhuc fuit. Varro Seruoꝝ cura penes dños sit. Liui. Penes eosdẽ peri
cula belli penes quos premia essent. aliqñ sine dñio ꝓ apud penes absolute poniꝛ:
vt fides penes authores est. Cic. ad Heren. Ita petulans es atqꝫ acer: vt ne ad sola
tium quidẽ vt mihi videꝛ: sed penes scenã ⁊ in eiusmodi exercitatus sis locis. Apd
etiã ꝓ in capiꝛ: vt apud Platonẽ legi. i. in libris Platonis. Cice. tuscu. v. Huiꝰ sen
tentie grauitas a Platonis authoritate reperiꝛ: apud quem sepe hec oꝛo vsurpata
est. Apud foꝝ hec scripsi. i. in foro vel ꝓpe foꝝ. Apu. Apud forũ cũ cõueni. i. in foro.
veni apud me/non dici recte testatus sum. Apud. i. a. Cice. Apud maiores nr̃os fa
citata. i. a maioribus. Ante ⁊ post contraria sunt: vt ante me: post me. Ante ⁊ post
vbicũqꝫ ꝓpositiones sunt: actm̃ habent. Ubi actũs abest aduerbia sunt ꝓ antea: post
ea. Verg. Lõgo post tpe venit. Cicero. iiij. in Verrẽ. Uidimus paucis post mẽsibus
Et in. x. Philip. Lapsis paucis post diebus. Nota lapsis diebus. qꝛ nõnulli credide
runt barbare dici. Justinus lib. iiij. Breui post tpe. Sueto. in Cesa. Quinto post die
aliud largissimum prebuit. Cice. Paucis ante annis emerat. Secdo Machabeoruʒ.
Paruo post tpe. Qui ꝓbas hic aduerbia esse: quia hoꝝ loco inuenies antea/postea
que nullo modo prepositiones sunt. Cic. ꝓ Cluentio. Paucis postea mẽsibꝰ. i. postea
intra paucos menses. Similiter aduerbia sunt si dicas multo añ veni ꝙ tu. Et di
cimus multo añ vel post: aut ante vel post multo: cõtra quosdã precipientes: multo
ante nõ multũ: ⁊ ante multũ dici nõ multo. Liuius. ij. quarte deca. Postpaulo Cice
ro ad Plancũ. x. epi. Ante aliquanto ꝙ tu natus esses. Sallust. in Catil. Postpaulo
Cesar. Postpaulo: teste Mancinello. Verg. in buc. Ante leues ergo pascẽtur in ethe
re cerui. i. antea. Idem. j. ene. Post mihi nõ simili pena cõmissa luetis: idest postea
¶ Ante ⁊ post per compositionem sepe vtimur: vt antecedo: posthabeo ⁊c.

¶ Quomodo differũt antea ⁊ antehac. Postea ⁊ posthac? Antea ⁊ postea. i. ante et
post illud tẽpus. Añhac ⁊ posthac. i. añ ⁊ post hoc tẽpus. nõnũqꝫ etiã post illud tem
pus. Teren. in. and. Nã quod antehac fecit nihil ad me attinet. i. ante hoc tempus.
Sallust. Sic erat accensa libidine vt sepius peteret viros ꝙ peteretur. sed ea sepe
antehac fidẽ prodiderat. i. ante illud tempus: ⁊ sunt antehac: posthac aduerbia vt
postqꝫ posteaqꝫ/anteaqꝫ: licet interdũ separenꝛ ante ⁊ ꝙ ⁊c. Pro posthac: Curti. de
cetero dixit lib. iiij. vbi ad Dariũ sic scribit Alexander. Decetero quũ mihi scribes:
memento nõ solũ regi te: sed etiã tuo scribere. Aduersus vel aduersum. i. contra vel
erga: capitur tam in bonum ꝙ in malum. Teren. in andria. Id aduersum te fuisse
gratũ: habeo gratiã. i. id tibi placuisse gaudeo. Aduersum vel aduorsum aduerbiũ
id est obuiã. Plau. in. mene. Ueniã aduorsum tempori. i. obuiã tempestiue. Exaduer
sum vna dictio: id est ex opposito e regione. Terẽtius in Phor. Et loco ex aduersum
tonstrina erat quedã. ¶ Cis ⁊ citra. i. ex ista parte nihil differunt: teste Gel. nisi ꝙ
cis antiquus est nã teste Gellio vetustissimi cis ⁊ vls Tyberim, dixere qꝺ nos vl
tra Tyberim: citra Tyberim: sed vls penitus exoleuit. cis adhuc frequens est cum
noibus fluuioꝝ ⁊ montiũ: vt cis alpes. cis rhenũ nec tamen male dixeris citra rhe
num Cesar. vj. de bel. Gal. Qui sunt citra rhenũ. Orosius lib. iiij Citra tagũ flumen
Dix etiam cis calendas ⁊ citra. Item citra ⁊ cis montẽ. Liui. x. quarte decadis. Cis
montes castra ligurum erant. Ita cis natalẽ christianum ⁊c. ¶ Cis ⁊ citra significãt
etiã minus ꝙ vt cis vel citra nature leges. i. minus ꝙ nature leges patiuntur. Item
citra. i. sine vt citra virtutem nemo est nobilis. Colu. In agricultura voluntas facul
tasqꝫ citra scientiã sepe magnã dñis afferunt iacturã. Sene. Ede citra cruditatem
bibe citra ebrietatem. Citra id est ante. vt citra calendas Sueto. in Augu. Solebat
etiã citra spectaculoꝝ dies si quando quid inusitatũ dignũqꝫ cognitu. Cis Tybe

Quoad.
* Adedo. Verg. Nã sepe faunos ignotꝰ ad eoit stellio
Ad interdũ/aduersatiua est. Põpo. Ad hostẽ furibundus ꝓdit
Apud Penes.
Ante post.
Lapsis diebus.
Antehac Posthac
De cetero
Aduersus
Aduersuʒ
Exaduersum.
Cis.
Citra.
Uls.

rim aliquādo ſignificat vltra tyberim: teſte Marcello. Utrū cōpoſitionē ingreditur
Circum — vt citra marinus/ciſalpinus ⁊c. Citra pro minus aduerbiū ſepe eſt. vt te citra ꝙ deo
bro diligo. ſic vltraq̄z/ſupraq̄z/⁊ ꝑterq̄z: pro magis ꝙ eleganter dicimus. ¶ Circum
Circa — id eſt in circuitu locū denotat: vt circū muros ⁊ aduerbiaſcit. Uerg. Anna vides to=
Circiter. — to ꝑꝑ.rari littore circū Compoſitionē ingreditur. vt circunfero circūſorancus ⁊c.
Ultimā extra cōpoſitionē acuit: vt a noīe differat. ¶ Circa ⁊ circiter. i. iuxta ⁊ prope
Circa locum ⁊ tempus ſignificat: vt circa forum: circa horam tertiā. Apul. in Aſina.
Aliquantiſper vigilo: dein circa tertiam vigiliam conniueo. Circiter ad tempꝰ nu
merū ꝗ refertur. Plau. in muſtel. Redito huc circiter meridiem. Curtius. Multi in
bello capti: circiter duo milia deſiderati aliquando etiā locum dicit. vt lapis circi=
ter in medio quadratus Bene etiā dicit: circa Petruz eſt ingens ſolitudo. Circiter
ſepe aduerbiaſcit. vt circiter in medio: altitudo circiter peduz trium. i. fere venit ho
ra circiter tertia ⁊c. Itaq̄z hec ꝑpoſitio circiter nō ſeruit cuilibet caſui: vt male cre
dit Georgius Ualla lib. xxxiii. ca. iiij. Pro circiter vel fere non dicam quaſi: licet vi=
detur aliquando ſic inueniri vt ante dixi. nā id ſitnimis ſepe in ſacris vt incipiens
Contra: — qua ſi annorū. xij. pro circiter aut ferme. Circa cōponitur vt quocirca. i. ideo quāob
Erga ſma — rem circumcirca i. ex omni parte per totum. ¶ Contra ⁊ erga, quomodo differunt?
lā partem — Contra in malam partem capitur: niſi ſignificet e regione ex oppoſito: vt contra ho
etiā capit — ſtes inuenta ſunt arma habito contra Joannem i. e regione Joannis. Erga ſepiſſi
me in bonam partem capitur aliquando etiā in malā: vt pius erga parentes. Da
authoritatem vbi erga ſignificat contra in malā partem. Corne. Taci. Simul odio
* Oui. in — rum inuidieq̄z erga Fabiū valentem ammonebat. Idē. Id ꝯo erga ppl'm ſuperbū
lib. amo. — erga principem contumelioſum. q̄ in manu ſua fuiſſe imperiū donatūq̄z Ueſpaſia
Erimia ē — no iactabat. Plau. in Aulu. Erga te imprudens peccaui. Idē in Caſ. Erga venerem
ptus pſta= — inique fecerim. Tit. Liui. xj. quarte decadis. Caſtigati tū verbis Boetij ob ingratū
re. ſilentia — in tantis tanq̄z recentibꝰ beneficijs animum erga Romanos. Erga ad perſonam re
rebus. — fertur: ideo teſte Ualla nō bene latine dicitur/Martha ſollicita es: ⁊ turbaris erga
At contra — plurima dicendum fuerat circa. Nebriſſenſis dixit ſe notaſſe ſemel erga ſignificare
grauis eſt — loci propinquitatem. ff. de verbo ſigni. l. Statue. Contra ſepe fit aduerbium pro e re
culpa tacē — gione ex oppoſito. Uerg. Contra elata mari reſpondet Gnoſia tellus. ſic quando eſt
da loqui. — prepoſitio. vt carthago Italiam contra ⁊c. ſic habito contra Petrum ⁊c. Contra ad=
Econtra. — uerbium etiā ſignificat viciſſim. econtrario ediuerſo. Uerg. j. Enei. Sic venus ⁊ vene
ris contra ſic filius orſus. Econtra latine nō dicitur. licet in Tacito/Apuleie/⁊ plu
ribus ipſe legerim: ⁊ Lancilotus aſſerat recte dici: qꝛ apud Quintil. ⁊ Senecam in
uenit. Ego puto in omnibus mendū eſſe econtra pro contra: ⁊ quum tot annotatio
nes edite ſint: potuit ⁊ hoc iure pro mendoſo annotari: qꝛ in nullis poetis reperiri
Ecōuerſo — pōt apud quos an mendū eſſet facile oſtenderet rō metri. dicā itaq̄z ſemper cōtra: nūq̄z
econtra: nō ideo: qꝛ due prepoſitiones nūq̄z cohereant. nā id falſum eſſe oſtendunt in
ſuper circūſecus ⁊c. ſed qꝛ apud latinos in emendatis codicibus credo nō reperiri
Uulgus ecōuerſo dicit. Docti nunq̄z: ſed econtrario: cōtra: ediuerſo: vt cōtra Regiū
diſputauit Ecodrenſis. Contra eundē dicit male dici cernimus fuiſſe: qꝛ dicendum
Extra — eſt accepimus Contra cōpoſitionē ingreditꝰ: vt cōtradico: ⁊ a in o verſa cōtrouerſia.
¶ Extra ⁊ intra aduerſant. Hora. Iliacos intra muros pugnatur ⁊ extra. Auicule
Inter. — mee extra vnā omnes mortue ſunt. i. preter vnā. Extra fit aduerbium. Perſi. Queſi
ueris extra compoſitionem ingreditur: vt extra ordinarius. ¶ Inter fere ſignificat
aliquorum medium: vt inter te ⁊ me eſt murus. Inter reges: inter vicinos: aliqñ ſi=
gnificat in eum locum. Cice. Dico te priore nocte veniſſe inter falcarios. i. illuc vbi
erant falcarij. Pueri inter ſe amant. i. mutuo. Inter nos amamus: ruſtice exprime=
retur ſm nos ſic inter vos amatis. Cōpoſitionē ingreditꝰ: vt interea inter hec interim
que idem ſignificant. Interim etiā ſignificat aliquando. Quintillianus. Interim ex
cuſantur hec vitia. Interdiu. i. in die ⁊c. ¶ Intra. i. nō extra cū affirmatione tamen:
Interim. — vt intra menia. intra oppidū intra calendas ⁊c. Lucanus. Intra caſtrorum timuit
Intra. — tentoria ductor. Intra cubiculū. i. in cubiculo. Aliq̄ñ ſignificat citra. Cic. modice hoc
faciā aut etiā intra modū. modice cū modo: intra modū citra modū: minus ꝙ modice
cui ꝯtrariū eſt vltra modū. Sū intra famā. i. citra opinionē aut minus ꝙ homines pu=
tant. Cōtrariū eſt vltra famā. Quintilia. Hortenſij ſcripta intra famā ſunt. Intra
tres horas hec ſcripſi pro hoc male ponitur vulgo infra: vt veniā infra horam: vbi
dicitur intra horam. Calepinus vult hoc defendere. Plinius. xi. Qua infra decem

dies edita. Ego puto mēdā esse Hermolai annotatione dignam. Infra ꝓ intra. Augustinus de petri cathedra. Quū infra quadragesime dies hec solennitas venerit vitio librarioꝝ male legitur infra ꝓ intra: sic apud Boetiū in .j. de conso Editi it vel nisi infra prescriptū diem a Rauēna v:be discederēt per notas insigniti frontibus pellerent. Badi. ait. legendū est intra: vel infra ꝓ ante. q. d si aliter accipias nō erit imitādū. Ideo: inepte dicit Pseudo curtius. Sperant infallibiliter deditionez infra mensam. Idem. Si infra .xij. calēdas Octobris: sic adhuc sepius. Et ꝗuis excusa ui vt infra ꝓ ante caperet nollem tamē sic loqui: sed libentius dicerē ante vel citra Infra nunꝗ aduerbiascit: qꝛ dicimus intus vel intro. ¶ Infra locū significat: vt in fra tectū: et ad dignitatem refertur. vt infra dignitatē meā est. i. minus ꝗ dignitatez meā decet: sic infra nobilitatē: magistratū ⁊c. Terenti. in eunu. Ego te esse infra oēs infimos puto. i. inter vilissimos vilissimum aliqñ aduerbiascit vt sedemus tu supra ego infra. In fra horā reuertar maledici pȝ ltra. ¶ Iuxta. i. apō: ppe. Plau. Iuxta te sum: tu pte tucaris oportet itē iuxta. i. simul. Uarro. Quū interea lu cubiando fa ceret iuxta ancillas. i. lanā vna cū ancillis. Fit aduerbiū ⁊ in sacris dtm̄ hȝ: vt iuxta est dñs oībus inuocātibus eum. i. ppe. Apud eloquentissimos iuxta aduerbium significat similiter eque eodez modo. Plau. in Aulu. Dixi tibi mater: iuxta mecū rē tenes. i. tam bene scis ꝗ ego. Sal. in Cati. Cūcti sue hostiūꝗ vite iuxta pepercerāt Dtūs regitur a verbo pepercerāt non a iuxta: vt minus bene credit Thessaliensis Sal. in iugur. Hyemē atꝗ estatem iuxta pati. Et cati. Eorum ego v. tam mortemꝗ iuxta existimo: qm̄ de vtraꝗ siletur. Plinius libro natura. histo. vj. cap. iij. Capillus iuxta feminis virisꝗ in probo estimatur. Ornata est hec locutio: ⁊ diligenter notāda. Iuxta pro apud doctissimi etiam aduerbialiter vtuntur. Mela. Iuxta thyrsage te turceꝗ vastas syluas occupant. Hinc iuxtim aduerbium. i. prope Suetonius in Tybe. Assidebatꝗ iuxtim vel ex aduerso in parte primori. Perottus iuxta credit a iustus dici ⁊ debere recte iusta scribi per st. vt iustus. ¶ Ob: id est per vel pro aut propter: vt ob virtutē te amo. Et ad. Ennius. Ob Romani noctu legiōes ducere Cicero peto. Cuius ab os grati ora aduertebant sua. Et ante Liuius tertie decadis libro. viij. Feda mors ob oculos erat. In compositiōe modo contra significat vt oppono. aliqñ circuz: vt obambulo. Et ad. vt abeo ⁊ cetera. ¶ Pone. i. post. vt pone nos recede: ait Plautus in penulo. Nebrissensis putat solum aduerbium esse admirās Donatum prepositiōibus annumerasse. Ego vehemēter miror: Nebrissensem tam excellentis ingenij virum hoc scripsisse quum pone prepositio sit apud doctissimos non semel aut bis sed persepe. Plau. in penu. Faciunt succurre quod consueuerunt pone sese homines locāt. Et alibi. Et tu pro virgo: nequeo quod pone me est seruare Idem pone edem castoris. Sueto. in tyb. rio. Capillo pone occipitium summissiore: vt ceruicem etiā obtegeret. Idē in Nerone. Pone verticē. Et in Domit. Domitianum fuerūt scemi asse gibbā sibi pone ceruicē aureā enatā. Taci. Tuta pone tergū achaia. Idem Florentissimus pone tergum municipis. Idem. Uicte tergum pone manus. Idem. Re petit pone tergum e primoribus Egyptiorū noie Basilidez. Titus Liuius .xiij. decadis. Pone castra vtrinꝗ pabulatum ⁊ lignatum ibant. Apuleius. ij. de Asino. Pone ipsum lectulū editiorem quendā lapidē insistēs cuncta curiosis oculis arbitrabar. sic idem alibi sepissime. Plini. iiij. natu. histo. capi. xij. Pone eos montes vltraꝗ aquilonē gens felix (si credimus) quos hyperboreos appellauere annoso degit euo. Papi. ix. the. Ausus erat furto dexteram iniectare Leontꝰ pone viros atꝗ arma latens. Sepissime pone aduerbium est pro a tergo aut post. Uergi. pone subit coniūx: ferimur per opaca locorum. ¶ Per primo conuenit loco: vt per forum ambulo. ¶ Scdo tempori: vt apud Cice. lib. vij. ad Atti. Tenuisti prouinciā per decem annos. ¶ Tertio persone. Uer. Per medios ruit ac morietes nole clamat. ¶ Quarto iurandi est. vt per deū. Ouid. Perꝗ nouē iuro numina nr̄a deas. In hoc verbo perpulchre subauditur, vt in nauigo et verro. veluti iuro solez: verro terram. nauigo equor. Author Seruius in illud Uergilij ene. j. Gēs inimica mihi thyrrenū nauigat equor Idē li. xij. Hec eadē Enea terrā mare sydera iuro. ¶ Quinto obtestandi ⁊ deprecādi est. Uergi. Per te per qui te talē genuere parētes. ¶ Sexto intercessorē significat. vt Id per amicos obtinui. Cice. Quo per me certior fias. i. me operante. Per te viuo. i. te auspice ⁊ tuo auxilio. ¶ Septimo cām significat vt per te stetit quo minus pfecerim. i. tu in cā fuisti. ⁊ elegāter nunc loquimur. Per me nō stetit quo minus doctior euaseris. Cor. Ta. de ora. Nolo Coruinū insequi: qꝛ per ipm

*Nebris. dicit intra forte arctꝰ significare ꝗ in Cice. ꝓ test. Antiochū magn(us) forces nr̄i in tra mōtem thaurū regnare iusse runt.

Infra.

Iuxta.

Uergi. hūilis volat ca quora iuxta.

Iuxtim

Ob.

Pone.

Per capitis medis;

non stetit quo minus exprimeret. ¶ Octauo particula est separandi excludendiq; vt per me notaui. Mart. Hoc p me didici dicere. ¶ Cesar aue. Fa. Precepta citra exercitationem per se nihil prosunt. i. sola. Cato in re rustica. Cōterito in mortario per se vtrūq;. i. separatim vtrunq;. ¶ Nono significat inter. Uer. i. geor. Circum perque duas in morē fluminis arctos. i. inter duas teste Nebricensi. ¶ Decimo significat in: teste Lanciloto vt per agros crescit herba: & est elegantia vt ait. ¶ Undecimo simulandi vim habet vt per cām per speciē. i. simulate. Tit. Li. iiij. Ut quū appropiquaret ianue rex per causam aliquā in angustijs sustineret a tergo agmen. Idem. Hi prīusq; aliqd mouerēt colloquendū cū hannibale rati nocte per speciem venandi vrbē egressi ad eū pficiscuntur. Hos notaui modos de per extra compositionem: inueniet diligentior plures: neq; inuideo. ¶ Per in ɔpositione varie significat. Primo per. i. valde vt perdoct⁹: perplacet: percupio. In quibusdā p per vtimur pre: vt preduces: predulcis: prefugio: preclar⁹: predurus: precultus: prelongus: preferox: pcupidus: pualens: pprosper: plaut⁹: ppinguis. prealt⁹ &c. ¶ Scdo significat trās vl' p medīū: vt pfluo: pluceo: aut pelluceo: pspicuū: pcui⁹ mediū videm⁹ vt chrystall⁹ ¶ Tertio perfectionem significat. Lactantius Si legit perlegat. i. vsq; ad finem legat. Cice. Nūcius qui lras accepit nō pertalit. Sene. Leue est miseria sferre: pferre: graue. Marti. Nā vigilare leue est: puigilare graue. ¶ Agit reum q accusat pagit qui ɔuincit: multi suadēt. pauci psuadēt. i. suadēdo credere et qd consulit agere cogunt. Idem facit aliqñ ex vt oro exoro. Persequor capit in bonū & in malū. ¶ Quarto pernegat: vt pfidus: piurus qui fidem & iusiurandū fregit. ¶ Quinto significat nimis vehemēter: vt ptinax q nimis tenax est: dur⁹ & inexorabilis: & sepe in malū capitur: vt pdo pereo &c. ¶ Prope. i. apud iuxta: vt ppe te sz eo: fit aduerbiū vt ppe est exercit⁹ & significat sepe fere. vt ppe cecidi. Cōpositionē ingredit: vt ppediē. i. cito quasi ppe est dies qñ hoc fiet. Ter. Et illā tibi saluū affuturū esse hic ɔfido ppediez: ppemodū. i. fere pene quasi ppe mensurā. De ppe aliqñ legit. ¶ Propter prio causam innuit: vt ppter te hec patior. ¶ Scdo significat ppe & iuxta tam in psa quā in carmine. Uerg. Et viridi in cāpo tēplū de marmore ponā ppter aquā. Ter. in adel. Nimiuz isthoc abisti: ppter hūc assiste. preposito est nō aduerbiū ɔtra Calepinū. Cic. in. ij. rheto. Fluuius eurotas is qui ppter Lacedemonē fluit. Idez in pisonē Mihi hic vir clarissimus qui ppter te sedet. Gelli⁹. xxix. cap. iiij. Propter ignez diutius stetit. Apul. viij. meta Ignem propter assidens. Audeto ergo puer hoc loquendi modo: vt per elegantiv vti citra affectationē tamē. Propter compositionem ingreditur: vt ppterea quapropter. &c. ¶ Scdm primo significat iuxta: vt scdz fores cubat canis Nam qd scdo loco est prope est. Ser. Sul. Duo vulnera accepisse vnuz in stomacho: alterum in capite scdm aurez. ¶ Secūdo: scdz. i. post quasi scdo loco. Cice. Proxime autem secundū deos: homines hoibus maxime vtiles esse possunt. sic Secundum deum te maxime diligo. ¶ Tertio significat pro: vt scdm te litez do. Gelli⁹ Secundū me lis data fuerit. ¶ Quarto significat in: vt scdm quietem videbar mihi tecum disputare. i. in quietez vel in sopno. Suet. in augu. Affirmauit ipm esse cui⁹ ymago secundum quietē sibi obseruata sit. ¶ Quinto significat super. Salusti. in Iugur. Secundum ea vti deliberetis vere. ¶ Sexto ad emulationem vt secundum Franciscum viuo. i. similiter Francisco: emulando eum pro viribus. ¶ Septimo significat iuxta sententiam: vt secundum Solonem ante mortem beatus dicendus est nemo. i. iuxta sententiam Solonis. Fit aduerbiū secundum pro post. Plaut⁹. in Amphi. Age tu: secundum sequor. ¶ Post. vide ante. ¶ Trans. idest vltra: & tā motus q̄ quietis verbo datur contra quosdam. Horatius. Celum non animum mutāt qui trans mare currunt. Vergi. in geor. Illas ducit amor trans gargara: transq; sonantem Ascanium. Quintilianus de pastu cadauerum. Ergo vt vidimus salutē publicam trans mare petendaz. Ingreditur plerunq; compositionem: vt transeo: Amittit n s in trado: traduco. traijcio. trano. Ueteres tamen transdo: transduco dixere: quia transduco legi in Cicerone: & transdo in Terentio. Contra: nunc dicimus: tranmitto. translatum: transpono. Ueteres teste Donato: tramitto tralatum &c. dixere Et ipse apud Ciceronem legi: tramittebam tralatituz.

¶ Ultra prepositio est vt vltra Ethiopiam. Ultra Sauromatas fugere hinc libet. ¶ Et aduerbium. vt quid vltra faciaz nescio. i. plus. Ultraq;. i. plusq;. Ultra famam idest plusq; homines opinantur.

Per in cōpositiōe capitur modis quinq;

✱ Plaut⁹ ita is pellucet quasi laterna punica.

Per agere reum.

Prope.

Propter

Scdm capitur. vij. modis

Trans.

Ultra.

Ueteres ulls dicebant q̄ particula qm̄etra gno sonitu obscuri s pmebatur addita est sillaba tradicioq; eorum est vltra.

¶ Supra ꝓpositio est. Uer. Olli ceruleus supra caput astitit imber. Aliqñ significat Supra.
vltra. vt supra morē: supra modū: supra iustū. i. plusq̄ iustū est. Uerg. ij. Georg. Rara
sit an supra morē sit dēsa requiras. Ueteres supa: ⁊ infera dixere: ꝓ supra ⁊ infra.
Cic. in ara. Huic supra duplices humeros affixa videt̄ Stella micans. Tres supra
viginti. i. viginti tres. Ceciderunt in bello supra duo milia hoim. i. plusq̄. Sepe ad-
uerbiascit. vt ego infra sedeo: tu supra diligo te supra q̄ cuiq̄ est credibile. i. plusq̄.
Sallu. Corpus patiens inedie algoris ⁊ vigilie supra q̄ cuiq̄ credibile est. Supra
⁊ super fiūt a greca prepōne hyper: aspiratione in s versa ⁊ y in u sit sup. hinc supra
sic ab hypn⁹. i. sopnus fieret supnus: sed u aliqñ in o vertit̄: Hinc dicimus sopn⁹ per
p sine m. nō somnus nec sopnus. si recte scribere velim⁹. Greco vtit̄ Martia. d iecus.
Hypne: quid expectas ⁊c. Habui hoc primū ex Philelpho deinde ex Gellio lib. xiij. Sopnum Gel. locus
capi. ix. dicēte. Qd item illi hypnos: nos pmo sypnus: deinde per y grece latineq̄
o litere cognationē: sopnus. Male vulgo imprimitur in Gellio Symnus somnus:
ꝓ sypnus sopnus. ¶ Quō differūt sup ⁊ supra? Super significat contiguū: supra ve
ro nō: vt sedeo sup lapidē: volat supra me auis. Eodē modo differūt infra, ⁊ subter
Nā subter significat contiguū: infra vero nō. Seruatur ne semper differētia? Non
semper. sed sepissime. Augustinus lib. vi. cōfess. Nec ita erat super mentē meā: sicut Supra ex
oleum super aquam: nec sicut celum super terrā mallem dicere celum supra terrā. sup dr̄ne,
Liui. lib. xliiij. Ubi circa muros supra subterq̄ terrā. per dies. xx. pugnatum est. Infra.
¶ Preter primo exceptionē significat. vt nullū timeo preter deū. i. excepto deo Gel. Subter.
xvij. ca. xxi. Galli Romā preter capitolium ceperūt. i. totā Romā excepto capitolio
sic recte vbi de toto integrali loquimur: ⁊ partem excepimus: loquimur: nec oportebit
addere totū: aut signū vniuersale: vt domus mea ꝑter cubiculū meū cōbusta est vbi Preter.
de toto integrali: non loqueris: addito signo vniuersali. vt omne animal preter ho- * Preter
minem brutū est: preter patrē neminē vereor: male autē homo preter Joannē am- in cōpositi
bulat. Scdo significat vltra. Quinti. Multa erant ꝑter hec q̄ obijci merito potuis- one (vt ait
sent. Pli. lib. x. Preter hominē sopniare equos/canes/boues/pecora/capras: palā Nebri) si-
est. Mittā aurū preter argentū. i. ⁊ argentū. Tertio significat ante. Cice. in ver. p re- gnificat p
ter oculos soli ferebāt. Quarto significat cōtra. Teren. in and. Preter ciuiū morem ve vt ꝑter-
atq̄ legē. sic preter rōnē ⁊c. Quinto significat sine: ⁊ inuenitur cū abltō. Sallu. apud fluo in ap-
Prisciā. lib. xviij. Preter rerū capitaliū condēnatis. Pli. etiā abltm̄ dedit huic ꝓpo positiōe ve
sitioni lib. xxiiij. ca. xi. Aduersat̄ venenis: ⁊ venenatis ꝑter anguibus. i. exceptis an ro, signifi-
guibus. preter spem: ꝑter opinionē. i. insperato inopinato. Ingredit̄ cōpositionē: vt cat magis
pretereo: ꝑterq̄. i. ꝑter: sed aduerbiū est cōiungēs similes casus. vt ꝑter q̄ deus timen extra cape
dus est nemo: aut ꝑter deū timēdus est nemo Hora. Graijs ingeniū graije dedit ore
rotundo Musa loqui preter laudē nullius auaris. Dicimus bene ꝑterq̄ q. i. nisi q
Pli. Omnia nobis ex voto successerūt: preterq̄ q in itinere defunctā matrem audi
uim⁹ Preter propter. i. ꝑter aliud q̄ ꝓpter id de quo loquimur: vt ꝑter propter vir
tutem acquirendā monachus efficeris. Ennius apud Gel. lib. xix. ca. x. ꝑter propter
vitam viuit̄. i. ꝓpter aliud q̄ ꝓpter vitā vtpote voluptatē aut gloriā ⁊c. Licet is lo Preterq̄
quendi modus sit perq̄ vetus: tamen elegantiam affert: si parce vtaris.

¶ Circiter vide circa.

preter pro
pter.

¶ Usq̄ innuit cōtinuationē ⁊ finē actus: puta loci/tpis/⁊ hmōi. vt vsq̄ noctē vsq̄
romā. Uel postponit̄: vt Romā vsq̄. Cū noībus vrbiū: ⁊ pagoꝝ ⁊ rus: dom⁹ sepius
sine alia prepōne ponit̄. aliqñ etiā cū alia ꝓpositione: ⁊ sic est aduerbiū. Cic. p De
iota. Usq̄ ad numantiā misit. Sepe ponitur cū alia prepōne: ⁊ frequēter postpon
tur. Apul. Jam ad vsq̄ amnē puenerамus. Uerg. Usq̄ sub extremū brume intracta Usq̄
bilis imber. Terē. Ex Ethiopia est vsq̄ hec. Uer. xi. Protei menelaus ad vsq̄ colū
nas Exulat. Itē vsq̄ aduerbiū. i. cōtinuo/diu/multū/assidue/semp. Plau. in Stich.
Ualuistin vsq̄? Tibul. Uera cano sic vsq̄ sacras innoxia laurus Uescar ⁊ eternum
sit mihi virginitas. hic vescar actm̄ hz. Uer. li. vi. Nec vidisse semel satis est: iuuat vs
q̄ morari. Aliquādo significat ꝓpe. Terē. in adel. Me pugnis miserū ⁊ istam psal-
triam vsq̄ occidit. Usq̄ antehac. i. anteq̄ teste Donato. Teren. in and. Ut animus
in spe: atq̄ in timore vsq̄ ante hac attentus fuit. Usq̄ quo. i. q̄ longe: q̄diu. vt vsq̄
quo ebria eris? Usq̄ quaque passim: assidue: semper. Cice. trebatio. Usq̄ quaq̄ sape
re oportet. Usq̄ eo. Usq̄ adeo: intantum. Cice. Usq̄ eo: vt miserere eius.
¶ Secus. i. prope. vt cecus sedebat secus viā. Caper antiquus grāmaticus negat Secus.

* Passus Nō secus ac si oculo rubricā dirigat: vt. o Ver. haud secus accē so gliscit violētia turno. Vergil. ab ioue p̄ncipiū muse Jouis oīa plena: Ibi dē. Hinc tibi que sē per vicino ab limite sepes.

Secus: Versus. A/ab/abs A capitur modis. xij.

recte dici. secus te sedeo: q2 dicendū est: inquit: sm te sedeo. Ego opinor etiā recte dici. Secus te Pli. lib. xxiij. ca. xv. Nascit secus fluuios solio populi sed ampliore. Secus aduerbiū. i. aliter. Verg. Haud. secus Androgeus vsu tremefactus abibat. Secus. i. min⁹. Apul. Nec eo secius approbabit tibi nūc etiā firmitas animi mei significat etiā tardi⁹. Actius. Si forte paulo ꝙ veniā secius. Penes vide apō. ❡ Vers⁹ semper postponit. plau. Ego portū versus pergam ⁊ perquiram quē si nō inuenero: domū versus reuertar. Cice. Arctium versus. Sallu. Egyptū versus. Jūgitur interim alia prepositio: ⁊ sic aduerbium efficitur: vt ad occidētem versus. Cicero in Lelio. Is primum in forum versus instituit agere cum populo.

❡ Prepositiones ablatiui casus.

❡ A/ab/abs/idē significāt. Est ne aliqua in constructione differentia? Etiā. nā a solū consonantibus iūgit: vt a Petro: a domo. Ab vocalibus: ⁊ quibuscunq3 cōsonātibus ornatus tamen i conson ti: ⁊ liquidis l ⁊ r. Abs rarissime vtimur: ⁊ vix aliter ꝙ ante q ⁊ t. vt ab andria. ab duce: ab ioue: ab lege: ab rege. abs Quinto: abs Tito. Da aut hortatē vbi ab iungit alijs consonantibus ꝙ i l r. Cice. Ab socijs: ab natura ab dijs. similia apud eundē plura inuenies. Titus Liuius in diuersis locis hec ponit. Ab Titio/ab dijs/ab simili/ab/nuncio/ab creditore/ab fallaci/ab plebe/ab quatuor: a principibus/⁊ alia his similia sepissime. Cesar in com. Consilio probato ab ducibus. Idē3 dicit ab nouissimis ⁊ similia per omnes fere consonantes Plau. in asina Da puere a summo. sic alibi multa per omnes fere consonantes: adeo parū iuste in hac re carpit Valla Raudensem ❡ A/ab/abs. Primo significāt personam agentem. vt percutior a preceptore: defendor ab auo: osculor abs te: audeni a Petro ⁊c. ❡ Secundo motum de loco significant vt a summo ad imum descendisti.

❡ Tertio significāt post. Persi⁹. O Jane a tergo: quē nulla ciconia pinsit. i. post tergum. Plini. Virus equi a coitu statim collectum. i. statim post coitum. Sueto. in Cesare. Plebs statim a funere ad domū Bruti ⁊ Cassij cū facibus tetendit. i. post celebratas exequias. Idem in Tyberio a cōmeatu castra repetentes. sic a partu: a consulatu: a nuptijs ⁊c. i. post partum ⁊c. cum magno ornatu dicūtur. ❡ Quarto significant de. Teren. A villa mercennarium vidi. i. de villa. ❡ Quinto exponunt per ꝙ. Apl's. Existimo me nihil minus fecisse a magnis apostolis. Et paulopost. Nihil minus feci ab ijs qui sunt supra modum. aplī. i. ꝙ magni apostoli: ꝙ ij. Sexto significant ꝙ pro vel propter: vt veh mundo a scandalis. ❡ Septimo significant pro: vbi defensionis vim habent. Cicero in Bruto. M. Celius talis tribunus fuit: vt nemo contra ciuium perditoꝝ popularem turbulentāq3 dementiā a senatu: ⁊ a bonorum causa steterit constantius. i. pro partibus senatus: pro partibus bonoꝝ. ❡ Octauo significant preesse. vt ab epistolas: a rōnib⁹: a libellis. i. qui preest epistolis: rōnibus libellis. sic a studijs: a secretis: a batis: qui preest mensuris. Batus vasis genus est. A punctis qui preest redditibus aquarioꝝ: a voluptatibus ⁊c. de quibus multa bene dicit Calepinus: ⁊ ego in heteroclitis de his disputaui. ❡ Nono possessiui locu3 sumunt. Teren. in and. Dic clare a vobis est idest vester est. ❡ Decimo significant contra. Verg. Defendo a frigore myrtos. ❡ Undecimo significāt ex. Teren. in Heaut. Ab sese suā voluptatem ⁊ expleat. i. sese. ❡ Duodecimo significant cessationem: vt ocium est a bello. i. nō bellatur. Vaco ab opere. i. sum ociosus: Ab re. i. preter rem hoc est indecens/inutile. Suet. in aug. Et qm̄ hoc ventū est nō abre fuerit subtexere id est nō incōueniens: aut nō inutile. Liui. Haud re duxi. Teren. in heau. Tm̄ ne ab re tua ocij tibi aliena vt cures. que nihil ad te attinēt. i. tm̄ ne ocij. est tibi a rebus tuis ⁊c. Cōpositionē ingrediūtur. vt amoueo/abeo/abstineo. Appell a a greco est: vt aptotum ⁊c. ❡ Cum Petro ambulo: cū honore te suscipio ⁊c. notissima sunt. Instrumēto nō iungitur: quia gladio percutio: nō cum gladio dicimus. Aliquādo euphonie causa necessario postponitur. vt mecū/tecum/secū/nobiscū vobiscum: non cum me ⁊c. quacum: quocum: quibuscum/melius ꝙ cum quo cū qua cū quibus. Cice. Quid dulcius ꝙ habere quocum omnia audeas loqui vt tecum. Quum i. Quia vel quando aduerbium aut cōiunctio est quum optime de te sum meritus. semper ostendis te esse ingratum. Cicero. Nō nihil me consolatur quum recordor quanta me cōplecteris beniuolentia. De hoc (quia quidam per scribunt quidam aliter) dicam in Orthographia. Cum nō ingreditur compositionem: quia pro cum: habemus inseparabiles prepositiones co/con.

Batus.

Abre.

Cum.

¶ Coram aduersa͡t clã.vt corã iudice causaz egi. Sepe est aduerbiũ. Ter.in eunu. Que mihi añ oculos corã amatorẽ aduxti tuũ. ¶ Differũt añ ⁊ corã: Nam añ oculos lõge intelligi põt. Corã ꝓximitatẽ significat vt ex dicta authoritate grãmatici colligũt. Redde q̃ mihi corã recepisti. Corã (est qd minꝰ periti dicũt) presentialiter. Ueteres corã cũ actõ ponebãt: vt corã pñtes vl' pñtibꝰ. Author ẽ Do.in adel. Epu͡le. sepe dicit in corã ꝓ palã. Quõ differt corã a palã: Corã ad certas ꝑsonas ꝑtinet Palã ad oẽs ⁊ fere aduerbiũ est pro manifeste in aperto. Teren. Si falsum aut fictũ continuo palã est. Aliqñ preposito est contra Lancilotuz. Titus Liui.lib.vi.ab vrbe Rem creditori palam populo soluit Ouid.de morte Diuisi. Et sicuti populo Cesar vtrũq; palã Idez.v.tristiũ. Nec palam tuto de me mala sepe loquunt͡. Forsitã obijciũt exiliũq; mihi.i.loquunt͡ tuto .i.tute, q̃ ecs non intelligo. sepe mala de me palam me.i.corã me. hic nota ꝯtra differentiã dat ã: palam aliquando de certa persona dici. A palam fit aduerbium pro palam.i.manifeste: ⁊ verbũ propalo as.i.manifesto: aperio. Significat etiam in longũ cresco: aut potius crescere facio. Col. lib. iij. Deinde ex eo sulco quasi ramos fossarum facies: ꝑ quos vt queq; virga postulauerit propaletur: atq; ita terra adoperies. In propatulo.i.in publico.

Coram Ante
✱ Uergi postq̃ introgressi coraz data copia fãdi Et.i.enci Corã quez q̃ritis adsũ
Palam.

¶ Clam.i.ignorante vel ignorãtibus siue occulte: vt clam patre fugi.i.nesciente patre. Clam custodibus exiui carcerẽ. Clam me est.i.ignoro. Pro eodem eleganter dicitur fugit/fallit/latet/preterit/capit me hec res.i.ignoro ad hãc rẽ sine casu aduerbiũ: est apud poetas sepius q̃ oratores. Uer.i.eñ. Clam ferro in cautũ supat securꝰ amoꝝ hic aduerbia idem significantia ꝑ clã ⁊ clanculũ. Clã: prepõ lz abltõ sepius gaudeat: lz th̃ interdũ actm̃: vt bene dicit Dona. plau.in mercatore. Ratus clã patrẽ meũ posse habere: sic idẽ sepiꝰ. Cic.in Sal. Timẽs ne facinora eius clã vos essẽt.

Clam.

¶ De primo materiã significat: vt carmẽ de bello Troiano.i.cuius materia est bellum Troianũ Anulus de auro factus. A nunq̃ materiam innuit: sed efficiẽtẽ cãm et ita patet differentia inter de ⁊ a. Pli.in epi. Liber tam ineptus vt non de puero: sed a puero factum esse credas. itaq; a pro de non capit͡ vbi materiã significamꝰ sed cõtra de ꝓ a capit͡: vt emi de Petro ꝓ a petro vt patebit. ergo male dicit͡. Quid hoc a te audio: ꝑ q̃d hoc de te dicunt ⁊c. dicẽduz est. Quid hoc de te audio. Cice. scripsit de officijs: non ab officijs. Liber Donati de octo partibus orationibꝰ: nõ ab ectore. q̃a in his ⁊ similibꝰ materia significat͡ nõ cã efficiẽs vti etiã hic de te bene merui: et templum de marmore ponã.i.marmoreũ. ¶ Sc͡do de capitur ꝓ a vel ab: vt emi de Petro librũ. audiui de patre meo. Cato de re rust. de dñõ bono colono bonoq; edificatore melius emitur. Cice. episto.lib.v ad Lẽtulũ. De crasso domũ emissez. Plau. in penu. De te quidem didici hec oĩa. Idẽ in Curgu. De illo emi virginem. Cicer. pro Cluẽtio. Mulierem cũ emisset de sectoribus. ¶ Tertio de.i. propter. Teren.in eunu. Ecquid nos amas de fidicina hec. ¶ Quarto locũ significat: vt de celo venit ⁊c. In compositione sepe significat deorsum: vt descendo: demitto. Aliquando, significat valde: vt deamo demiror. Interdũ diminuit: vt decresco: deferuesco. Quãq; negat: vt despero demens: dedecet significat ⁊ alia in compositione q̃bus supersedeo. De olim aduerbium erat ꝓ deorsum. Unde adhuc habemus susq; deq; fero.i. paruifacio. quasi an sursum: an deorsum res feratur: floccipendo. Sus ꝓ sursum vetꝰ est. Hieronymus. Dehabeo pro non habeo dixit ad Eustochiũ. Ita ille moderatur vniuersa: vt nemo quid postulet: nemo dehabeat.

De ⁊ a differunt.
Susq; deq; fero.

¶ E et ex idem significant: sed e cũ consonãtibus tantum iungitur: vt e iure: e republica. Ex tam vocalibus quã consonantibus iũgitur: vt ex arbore: ex dignitate. E ⁊ ex. Primo significãt materiã: vt culter fit ex vel e ferro. Sc͡do e vel ex.i a: vt audiui a patre: ex auo. Tertio significãt extra ꝑ de: vt ex vrbe pulsus: ex naso stillat humor: e celo descendit: eregione longinqua piper portatur. Eregione vna dictio.i.ex aduerso: ex opposito: vt eregione domus mee habitat sutor. Quarto e vel ex.i.ad vel pro: vt ex dignitate ex vsu ex vtilitate.i.pro dignitate vel ad dignitatem. ⁊c. E re tua.i.ad vtilitatez tuã. E republica ad vtilitatem reipublice. Quinto significant secundum vt ex Platonis sentẽtia Sexto in Cicero. E renibus laborabat.i. morbum patiebatur in renibus sermo est elegantissimus: sic laboro e pectore capite ⁊c. Septimo significant post. Statius pmo silua. Ex illo quantos inuenis premat anxius ignes id est post illud tempus quod inepte dicitur ex tunc. Curt.v. Institu. Querere quotus dies esset ex quo Nicomachus ad eum detulisset inditiũ pro ex quo bene dicimus vt idez libro.vi. Quintus dies erat vt in eam regionem ꝑuenerat.i. postq̃. Alia exẽplis declarabo. Et tpe.i.ex

E et ex.vij modis

improuiso. hinc ex: ex: oralis et extemporarius vt orator extemporalis qui subito sine premeditatione dicit: extemporale carmen etc. Idem ex tempore .i. pro temporis conditione. Cic. Ex tempore officium queritur. Ex vinculis causam dicere: est vinctum respondere criminibus. ¶ Ex sententia aliquid habere .i. ad votum et desiderium nostrum. Quin. Habes ne vxorem ex animi tui sententia. Ex composito .i. dedita opera et ex conuentione. Ex collo pendet pharetra .i. a collo aut iuxta collum. Uinum ex spongia apud Celsum .i. vino madefacta spongia. Panis ex aqua e iure quem vulgo offas dicunt. Pharmachum liquatur ex rosa. ¶ Quo differunt ex amphiteatro venio: et ab amphiteatro venio? Ex amphiteatro venit: qui in illo fuit. Ab amphiteatro venit qui in loco fuit proximo amphiteatro. Sic surgit ex fonte aqua si in illo fuit. Surgit a fonte .i. a loco fonti proximo. Eodem modo ad tribunal venit litigator .i. ad locum tribunali proximum. In tribunal venit iudex: quia illud intrat. ita dic in reliquis. E pamphilo grauida est Glycerium: non a pamphilo. abs te: ab eo: non ex te. ille est ex vrbe .i. extra vrbem. In compositione priuant vt elinguis exanguis et augent: vt exoro .i. orando impetro: et significant extra vt educo extraho. Excursim .i. excursitatione. Plau. in Asina. Non vides me excursim anhelitum ducere. Excogito: cogito: reperio: etc.

Pro septem modis capitur.

¶ Pro primo significat causam vt pro te rogaui .i. tua causa. ¶ Secundo significat ante. Sallust. pro curia signum dat. Suet. Religato pro foribus cane. ¶ Tertio pro .i. loco et vice alicuius. Ter. in and. Ea lege: vt si te inde exemeris: pro te molam sic audacia pro muro habetur. Quarto significat propter nec multum differt a primo modo: vt pro testimonio adductus .i. propter exhibendum testimonium. dedi pecuniam pro predio .i. propter predium. pro iniuria quam accepi .i. propter iniuriam. Hoc Cato dixit pro scapulis: quia serui scapulis vapulant cum male faciunt: aut dicunt. In hoc modo contineri potest hic loquendi modus. Sto pro turribus .i. propter: vel ad turres defendendas. Ter. Nam nisi hec ita essent: pro illo aut stares. Uer. lib. ix. Pro turribus astant. ¶ Quinto pro .i. ad: vel secundum: vt pro meis viribus: huc reducitur illud. Pre se quisque viri .i. pro viribus suis: quisque aut propter se quisque. pro Platonis sententia .i. secundum Platonis sententiam. ¶ Sexto pro .i. in: vt pro rostris pro tribunali: Suet. in Cesare Defunctam laudaui e more pro rostris. ¶ Septimo authoritatem innuit: vt tribuni plebis pro potestate intercesserunt .i. authoritate potestatis sue. Sub hoc aliquo modo est quicquid subiiciam pro valuis fixi literas .i. in valuis. Gratiam retuli pro meritis .i. secundum merita. non irasceris pro materia .i. secundum exigentiam aut qualitatem materie. Ouid. Grauius saturnia iusto. Nec pro materia fertur doluisse. Silli. viii. Inci pit et blandas addit pro tempore voces .i. secundum temporis conditionem: aut postulationem Teren. Hoc tibi pro seruitio debeo .i. causa seruitii: aut secundum virtutis legem. Pro indiuiso .i. nulla habita aut facta diuisione: verbum iurisconsultorum est. Ne dicas commoda mihi librum pro hora: sed in horam. Nec hoc maxima pro parte falsum est: sed ex maxima parte: licet in Boe. de consula. iii. legamus. Pro maxima parte terrarum videatur inglorius. ¶ Pro interiectio ante patuit. Componitur pro: vt promitto: prouideo prodeo etc.

* Sall. in Iugu. Pro muro dicens noctes que agitare.

Pre

¶ Pre primo significat ante. Gualterus. O felix mortale genus si semper haberes Eternum pre mente bonum finemque timeres. et aliquando est aduerbium. Teren. I pre sequar. Liuius. lib. i. Pre se armentum agens .i. ante se ablatiuus est se non actiuus contra Calepinum. Pre cunctis honorandus .i. ante cunctos: et ergo plusquam ceteri. ¶ Secundo. pre .i. propter vel ab: vt pre timore tremo. Terentius in eunucho. Ut sit misera pre amore. Idem. Pre studio dum id efficias quod cupis. Apu. Pre luxuria: cuncta profuderat. ¶ Tertio significat comparationem. Ter. in eunu. Hic ego illum contempsi pre me .i. ad comparationem mei. Liui. Paruam albam pre ea vrbe que conderetur fore. Huc reducitur loquendi modus vbi pre videtur exceptiua pro preter. Cic. pro Amerino. Uidetis vt omnes despiciat: vt hominem pre se neminem putet .i. preter se aut ad comparationem sui. Gel. lib. i. Pre se vno ceteros omnes rudes esse predicabat. Interdum ablatiuus subauditur. Plautus in persa. Immo res omnes relictas habeo pre quod tu velis. pre sed eo .i. respectu eius quod tu velis: hinc fit aduerbium preque. Plautus in Aulula. Hoc etiam pulchrum est preque vbi sumptus petunt. Idem in penulo dixit pre sibi tri: dotem idest ad suum genium amenendum: vt Baptista pius ait. Preut .i. precis et quod vulgus diceret secundum quod Teren. Ludum dices preut huius rabies que dabit. Preter. vnde Catul. Dicebas quondam solum te nosse Catullum. Lesbia: nec pre me velle tenere Iouem sic pre illis anuge erant ola. In compositis varie significat: vt prefero: preclarus etc. Pre et quecunque inde fiunt diphtongon habent. Ut preter hac .i. post hac. Apud Plautum vox elegans. Plau. in rudente. Si preter hac verbum faxis hodie: ego tibi comminuam caput. Ornate dicimus pre me fero: pre te fers etc. idest dicto aut facto indico.

prequam.

preut.

preter hac

pre me fero.

profiteor. Quintil. Fiduciam igitur per se ferat orator. semperq; ita dicat tanquam de causa optime sentiat. sic Ioānes letitiam pre se fert id est apparet letus hoc carmen pre se fert miram poete subtilitatem. Tue litere multum pre se ferunt ornatus Dic etiam per compositionem prefero letitiam &c.

Prefero

Sine.

¶ Sine: & absq; idem significant: neutrū compositionē ingreditur. vt neq; vltra: clā pone & plures. Sine imperatiui modi verbum est a sino. Syncerus non est a sine: sz a syn. i. con. Absq; Calepinus aduerbiū esse vult apud Terētium p nisi. Verba Terentij sunt in ecyra. q̄ fortunatus sum ceteris rebus absq; vna hec foret: hanc matrē habēs. vbi potius legitur teste Calepino in ntō absq; vna hec foret quā in ablatiuo hac foret. Nā sensus est absq; i. nisi hec vna sc; res videlicet cōiunx ex alieno (vt tunc putabat) pariens esset. ¶ Tenus. vide lectionis huius principium.

Procul

¶ Procul. i. longe ablm̄ plerūq; regit: et raro actm̄: ideo p̄pōnibus iure annumeratur. Da authoritatez de abltō. Tacitus. Nec procul cede aberant. i. prope interficiebātur. Curtius. Iamventum p̄cul mari quod hiberniā insulā spectat. Et libro. viij. Procul muro. sic alibi sepe Dat authoritatē de actō. Curt. Procul vrbē. Plini. ix. natu. histo. Villa est cāpanie: haud p̄cul Neapolim. Titus Liui. xxvj. Locus procul muros satis equus agēdis vineis fuit. Procul sepissime est aduerbium vt procul o procul este prophani. Ouid. Sint procul a vobis iuuenes vt femina compti.

✻ Procul pōt & satis longe significare & non valde hoc est p̄ pocklis Vergi. Est p̄cul in pelago saxuz qd̄ satis lōge fuisse intelligi non pōt. p̄iret eīm spectaculi voluntas. Idem Serta procul tm̄ capiti delapsa iacebant.

Prepositiones communes.

¶ In actō iungitur. primo vbicūq; ad locum motū significamus: vt curro in forū in campum. i. ad. Tamē differūt aliquantulum venio in tribunal: & venio ad tribunal: vt dixi in prepōne ex. Itaq; in castellum. eo. i. intro castellum. ad castellum eo i. ad locum castello proximum. testes sunt Diomedes & Donatus. Vergili. Quo te via ducit in vrbem. Idē. Impulit in latus. Redeo in gratiaz. Secundo in pro contra vel erga accusatiuum habet: de cōtra: vt crudelis in priuignum nouerca inuehor in emuli. Ver. Quid meus eneas in te cōmittere tm̄. Quid troes potuere. Lex lata est in adulterum & desertorem. De erga. vt mitis in discipulos preceptor. Verg. Accipit in teucros animum mentemq; benignā. Tertio accusatiuū habet in vbicūq; declaratur per ad: vel vsq; ad: vel intra. Feci in tuam salutē. Plinius. Ita est p̄fecto: multis fortuna parcit in penam. In rez tuam est. i. ad rem tuā. In re tua est pro re tua. Vide interest. Liuius. Bellum in tricesimum diem indixerant. Bibo in lucem. i. vsq; ad lucez. Martia. Hesterno fetere mero qui credit Acerraz Fallitur: in lucem semper acerra bibit. Omitto hec in aliud tempus: idest ad. dico in aurem i. ad aurem insusurro. Iusti in perpetuū viuent. i. vsq; ad perpetuuz. Dabo te in caueaz. i. ad cauea: & mittā te in carcerē. Vacas in damnū tuuz. In sacris Qui odit animam suam in hoc mūdo: in vitam eternā custodit eam. i. ad vitam eternam. Defecit in salutare tuū ala mea. Defecerunt oculi mei in eloquium tuū. cōmoda mihi Vergilium tuū in hunc diem. Liuius lib. j. Vix in fundamēta suppeditauere idest ad fundamenta. Celebremus hūc diem in honorē diue virginis Marie. i. ad honorē Accepit eum Symeon in vlnas suas. In manus tuas cōmendo sp̄m meum. do tibi in manus. i. intra: est motus latens ad locum: & ita ad primum moduz reduceret Plau. in trinū. E manibus dedit ipse mihi in manus. Terenti. Dic quid. velis tibi dari in manum: vt herus his desistat litibus. Dare in manū est proprie dare separatim sine arbitro: aut interprete. vt quum preuaricator: aut iudex corruptus accipit pecuniā. In diem addico. i. ad diem. hoc est rem ita vendo: vt nisi alius ad prestitutū diē magis obtulerit illius si qui p̄mo obtulit. Potēs in pugnā. i. ad. Ille in venerem est putris. ¶ Credo in deuz ad hunc modū adiecit Guilielmus zenderus. Credo in deū. i. (vt ipse ait) credendo tendo ad deū. Ceterū nugat̄ si Valle credimus. qui in Ioāne dicit nihil distare Credo in deū: & credo in deo: sed vterq; modus latinis est inauditus. Apud grecos accusatiuus est quem nunc per accusatiuum: nunc per ablatiuum nostri transtulere magis affectare q̄ seuere; inquit Valla de accusatiuo in Ioāne. Ois qui credit in eū non pereat. Et mox/ Qui credit in eū nō iudicat̄. De abltō in Ioāne. Qui credūt in noīe eius. Et ois qui credit in ip̄o nō pereat. In acti. apost. Multi crediderūt in dn̄o. ¶ Quarto vbicūq; significat̄ diuisio: mutatio: aut conuersio: in accusatiuū habebit. vt vxor Loth versa est in statuā salis. Troia versa est in cineres. Daphne mutata in Laurū. Lycaon in lupum. Anteon in ceruuz &c. Ouidius. Versa est in cineres sospite Troia viro. Refero in melius: idest conuerto. Huc reducito, accipias in bonam partem, Verg, Sciuditur in certum studia in.

In cū actō vig. mōis.

Credo in deum.

contraria vulgus salal in varias species diuidit. partior in socios pane. Uerg. So
cios partit in oes Uin a. Apul. j. met. Offulas grādiorē in cōuiuas, emulos contrun
care. gestio. elegantes sunt orones. ¶ Quinto vbi ad similitudinē formāve alterius
quid fieri significamus in actm habebit vt lapis excisus in antrū. i. in formā antri
Uerg. Portus ab eos fluctu curuatus in arcum. i. in similitudinē arcus: teste Ser
uio. Idē. Tum vero in nūerū Faunosq feraso videres ludere. i. ad similitudinē nūe
ri hoc est cātilene z rithmi ait Seruius. Sic figulus fingit lutū in ciconiā in mona
chū in motionē. Apul. lib. ij. meta. Lapis pari in Dianā fact. Idē li. iij. In asini
faciem sena rodebamus. i. habētes figurā asini. Sedet in amicū. i. similitudinē ami
ci aut sicut amicus: teste diuo Augustino. ¶ Sexto vbi significat apud vel a. Cice.
in Paradoxis nō pbant in vulgus. Idē de vniuersitate. Judicari in vulgus nefas
Et lib. ix. Ad Atticū. Alter, religiosus nūc dics. alter in vulgus ignotus. Curt. iiij.
Edita in vulgus egyptiorū responsa. Liuius. xxiij. Milite in vulgus leto. Tacit
Celebrata in vulgus. Celsi laus. Idem. crebre in vulgus mortes similiter loquens.
ornatissime. ¶ Septimo pro super. vt multa in eam rem sum locutus. Seruius in
Donatum. Ambrosius in Lucam. Lyra in Joanē. i. super sic loquemur quoties cō
mentatores allegamus. ipsos vero authores. aut qui e greco, trāstulerūt: per abla
tiuum significabimus: vt Donatus in libello de octo partibus. Terē. in and. Hie
ronymus in genesi: qr ipse transtulit: si aūt allegam aliqd qd Hieronym scripse
rit sup Genesim dicemus Hieronymus in Genesim. Idē in significat sup: quū dici
mus dormis in aurē: dormio in latus: felix cadit in pedes &c. ¶ Octauo in actm hz
vbi significat qualitatē, ordinatiuā: vt opus in dies crescit. Amor tuus crescit mihi
in horas. Uergil. Inqz dies auidū caput altius effert. i. de hora in horam: de die in
diem aut per singulas horas: per singulos dies. Uergi. Gallo cuius amor tm mihi
crescit in horas. Quantū vere nouo viridis se subijcit aluus. Pli. in epi. Expectan
tem in horas: dixit. ¶ Quō differūt in dies z in diē? similiter in horas z in horā?
In dies z in horā significāt quotidie: per singulos dies: per singulas horas: z fere
sp cōparatiuo aut verbo incremēti iungātur: vt in dies doctior. in horas crudelior:
pestis in dies: vel in horas crescit. In diem z in horam notāt vnū quēlibet diē non
habēdo rationē futuri: vt prodigus in diē viuit: z in horā viuit. Da authoritatē de in
dies. Liui. Crescente in dies multitudine. Cice. Quū id malū serperet in dies magis
Pro eodē recte dices qtidie aut in dies singules. Cice. p Marcel. Tua iustitiae le
uitas animi florescit quotidie magis. Idē ad Atti. Quotidie vel potius in dies sin
gulos breuiores ad te literas mitto. ¶ Quur dixisti fere semp? Qr aliqñ in dies sine
cōparatiuo z sine dictione cremēti legit. Sallu. in Jugu. Itinera pfectusq in dies
mutare. i. mutabat. Ornatius ponit cū dictiōe cremēti. Quō differūt ergo quotidie
et in dies. ¶ Quotidie rari cōstruit cū dictione incrementi: in dies fere semp: meli
tū quotidie cū incremēto efferes q in dies, sine incremēto. Cice. iiij. de finibus ostē
dit vtrūq dicens. Hic curatione adhibita leuant in dies: alter valet plus quotidie:
ergo nō male dixit Pseudocurti. Fio in dies frequēs. Liui. tertie. Patrie occasum
cum suo exitio in dies expectabāt. Da authoritatē de in diē z in horā. Quintilia.
Nō vt fere volucres pñtis modo cibi memores in diē viuūt: duratur hyemi repo
nitur vict. Ci. In Phil. Hec q in horā viuūt nō modo de fortunis bonis ciuiū: sed
ne de vtilitate quidē sua cogitauerūt. Raro cū alio verbo q viuo ponunt in diē z in
horā. Sallust. in iug. Panē in diē mercari. i. mercabat, ita legit Ualla: licet aliqui
libri habeāt in dies. ¶ Extra hos modos in plerūq ablm hz vt vbi ad locū motus
nō, significat: vt in cāpo curro si sū in illo: in cāpū curro si nō sū in illo: sed ad illū
curro: sto in foro: sum in vrbe. ¶ Scdo pro inter. Quinti. Neq cm tuburcinabūdum
et lurchinabundum iam in nobis quisq dixerit. i. inter nos. Suetoni in Cesa. Pre
turba elisi exanimatiq sunt plurimi: z in his duo senatores. i. inter hos. In sacris.
Non fuit in vobis qui reuerteretur ad me. In vrbe erro. i. per vrbem. vehor in equo
i. super equū sedens. Gellius. Uehēs in equo. Itē pro ante. Cur. In oculis duo ma
iora omniū nauigia summersa sunt. Itē in sacris. Locut est nobis in filio idest per
filium. Sunt z alij modi tam accusatiui q ablatiui: si quis velit valde studiose cū
cta perscrutari: ponā iā tumultuarie aliqua quorum nōnulla sub predictis modis
continentur. Terentius Uereor te in os laudare. i. ad os: in conspectu tuo. Calepi
nus dicit hic accusatiuū pro ablatiuo poni: vt apud eundē. In quem exemplu fiet
pro in quo: neutrū tamen vereor imitari. Cōtra inuenies ablatiuū pro accusatiuo

* Cicero nequā homō viuūt nō modo de fortunis z bonis ciuium: sz de vtilitate quidē sua cogitauerūt

In dies
In horas
In diem
In horam

Quotidie

* Senec. Cū in dies augeretur audacia

In dies

In cū ablatiuo.

In cū actō vel abltō.

In os laudare.

vt/Gratior est pulchro veniens in corpore virtus. Sic legit Calepinus/sed mēdose:
q̄ in epi.lxvij. Senece habet. Gratior est pulchro veniens e corpe virtus. Condun
tur in aluo, vel in aluū. sed hoc antiquū est teste Capro. Liui.iij. ab vrbe. Pessima de
cēuirorū in vulgus fama est.i. apud vulgus vel inter vulg⁹: ornata locutio vt dixi. In es vl in
¶ Incido in es lepidissime, dicimus: aliq̄ etiā incido in ere Liuius lib.iij. ab vrbe. ere incido:
Leges in es incisas in publico pposuerunt. Da authoritatē de abltō cōtra Vallā.
Cic. in actione.v. in Verrē. In ere incisum nobis tradiderunt. Plin. iunior de laudi-
bus Traiani. Incidenda in ere censuisti. Sic pro eodē dicimus includo in carcerē
et in carcere. Cic. actio.vj. in Ver. Includunt in carcerē condēnati. Ibidē. in paucis
villis inclusas esse, videtis. Silr in rem meā est: et in re mea est.i. mihi vtile est. Iu
sti.xiij. In rem visum est ab egypto incipere. In eodē lib. ait. Epistolas in grecium
scripserat.i. ad grecos. Lepide sil'es orationes poteris in vsum trahere. Orosius. li.
vij. Nero virū in vxorē duxit. Loquere similiter. Apu.j. met. deuotionib⁹ sepulchra
libus in scrobem procuratis. Et xj. Omnes in me populi fabulant.i. de me: loquere
similiter. Tacitus. Ante edem diui Julij iacuit primo ictu in poplitem mora Ju-
lio Carto legionario milite: in vtrūq̄ latus transuerberatus. Idē. militē in vba Ve
spasiam adegit. Idē. Cetera in cōe sita sunt. Idē. Nec cohibere parietibus deos: ne
q̄ in vllam humanioris speciem assimulare, ex magnitudine celestiū arbitrantur.
Idē. In contrariū disputes. Idē. In contrariū accingi. Plau. in aulu. Multo prius
me collocaui in arborē. Et in curg. Talos poscit sibi in manū prouocat me in aleā
Gel. lib.ij. ca.xix. Amici isti magnam in partē cessatores sunt.i. magna ex parte. aut
vt vulgus loquitur p magna parte. Cic. in.j. de natura deo℞. Homines morte dele
tos reponere in deos. Sudo in humorē. Valeri. Maxi. In Sicilia duo scuta in san-
guinē insudasse. Hec oīa per actm̄ dicta sunt. Notato oīa diligenter vt sil'r loquaris
Cesso in vota.i. tardus sum ad facienda vota. Cesso in votis.i. tardus sum dum vo- Cesso i vo
ta facio. sic cesso in rem: cesso in re. Ponit hoc Badius. Fuit mihi in mentem p actm̄ ta.
aliq̄ dicimus. Plau. in amph. Mihi in mentē fuit. sic recte dici testat Gel. li.j. ca.vij In mentē
Cice. apud Gelliū. In predonē fuisse potestatē sciatis Pōt etiā hoc per ablm̄ dici fuit.
in mente fuit: in potestate fuisse. ¶ In mediū relinquo per actm̄ eleganter dr: licet In potesta
vulgus in medio relinquo. per ablm̄ dicat: author Gel. li.xvij. ca.ij. Quintus Clau tem fuit.
dius. Nos in mediū relinquemus: id est de hac re nihil iam decernemus: iudicabi In mediū
mus ec. Latine etiā per accusatiuum dicemus: teste Gellio in eodem capite. Pono relinquo
in mediū: testimoniū nullū citat. Possumus per ablm̄ dicere pono in medio. Cicero
oratione.vj. in Verrē. Rem in medio ponam. Et in.j. de natura deorū. Ponam in me
dio sententias. ¶ Compositionē ingressa: plerūq̄ intra significat: vt includo: ingre- Perinde
dior ec. Sepe negat: vt indoctus ec. Ab in fit inde. hinc, deinde /perinde/ subinde. * Perinde
Perinde tanq̄ vel eiusmodo tanq̄: vt custodi domū meā pinde ac si tua esset. Aliq̄ q̄ nonnumq̄
significat valde. Sue. Quare aduentus eius non perinde gratus fuit? Et adeo. Idē significat e
Nulla re perinde motus q̄ responso Mathematicorū. In vtroq̄ citra negationem que
claudicaret. Proinde: id est ideo: quapropter. Subinde: id est deinde et statim atq̄ Cic. in epi.
frequenter cū quodā interuallo: vt, abiens subinde respicit. ¶ Sub actm̄ habet pri- Ego te et
mo vbi ad locū motū significamus. vt eo sub tectū. Verbū. Postes q̄ sub ipsos nitunt Dolobellā
gradibus. ¶ Secūdo pro pauloante vel circa. Ouid. Sub noctē dicere vale. Sueto. perinde di
in Aug. Sub natalē suū plerūq̄ languebat. in eodē. Sub horā pugne tam arcto re- ligo
pēte sopno deuictus. vt ad dandum signū ab amicis excitaret.i. circa horā ec. Ver. Sub eum
j. geor. Sub ipsum arcturum.i. circa vel pauloante hora. Occultā febrem sub tem actō quin
pus edendi dissimulas.i. circa. Verg. Sub lucem exportant calathis.i. circa lucem q̄ modis
aduenientē die. ¶ Tertio pro per. Titus Liuius. lib.j. Legati fere sub idem temp⁹
ad res repetēdas missi: id est fere per idem tēpus. Verg. Vincit atrox Juno et sub no
ctē cura recursat. ¶ Quarto pro statim post: vt sub hec vba. Cice. Planco. Sub eas
autem reddite sunt. ¶ Quinto pro iuxta: vt quidā volunt: veluti/fleti sub oratorum
et pro intra: vt abdidit pugionem sub ilia. Plautus in milite: Negocium omne suc
cedit sub manus: id est ad vel intra manus: hoc est negocium bene procedit.
¶ Sub ablatiuū primo habet vbi opponitur supra et motus ad locum nō significa- Sub eum
tur. vt terra sub pedibus est. ¶ Secundo sub pro ante vel coram: vt cadent sub iudi ablatō sex
ce morum. Apuleius secundo meta. Sub istis oculis miser iugulatus est. ¶ Tertio modis.
sub: id est prope. Verg. Quo deinde sub ipso Ecce volat. ¶ Quarto sub. id est cū: vt
sub sarcinis. ¶ Quinto pro in. Verg. Nāq̄ sub ingenti lustrat dum singula templo.

Idē. Estq; sub inuictis gloria nulla meis.i.in:vel de inuictis meis. ¶ Sexto ꝓpter vt dicunt quidā: veluti ille sub vitijs vadit ad interitū ⁊ pro post. vt latitas sub foribꝰ Sub quinto modo continet. Sub cōticinio vrbē inuaserūt. Sub nocte silent.i.in cō ticinio: in nocte: frequens locutio apud poetas. Sub manu.i.in manu ⁊ prōpte. vel sub manu.i.statim ⁊ de manu ad manū. Seneca lib.x.episto.ad Luciliū. Consilium nasci sub die debet. Et hoc quoq; tardū est nimis: sub manu quoq; (vt aiunt) consilium nascat. Sueto.in Augu. Et quo celerius ac sub manu annunciari cognosciq; posset. Composita varie significant: vt subtristis subeo ⁊c. quibus supersedeo.

Super cū actō dupliciter modis.

¶ Super cū actō sepius legitur: vt qn̄ aduersat prepositioni subter. vt super aera ether est. ¶ Scdo pro vltra. vt super Garamātes ⁊ indos ꝓferet imperiū. Apul. Iam cū super oppidū profectꝰ nos citra reliquerat. Studui super mediā noctem. bona locutio est: teste Seruio. Verg. hoc etiam per abltm̄ dicit/ Nocte super media.

¶ Tertio pro supra. vt quod signum vidisti super natum regem? Hunc modum posuit zenderus addens. Quartum pro contra. vt eo super hostem. Et quintum pro iuxta. vt Sedimus in lachrymis super flumen Babylonis.

Super cū abltō .iiij. modis.

¶ Super abltm̄ habet primo ꝓ de: vbi de re aliqua mentionē facimus. Ver. multa super priamo rogitans super hectore multa.i.de Priamo ⁊ de hectore. Cic. xvi. ad Atti. Hac super re scribam ad te Rhegio.i.ex illa vrbe. Sic dices/ super fratre tuo scribā ad te Gandauo. Et/ Joannes interrogauit me super valetudine tua. Tacitꝰ. Multus ea sup re variusq; rumor. Idē. Consulendū tali super re principē respōdit. Sillius.ij. Consultant bello sup. Gel. lib.ij.ca.xxiij. Maritus senex super vxore diuite atq; deformi querebat. Sic dices doce me sup hac re. Idē lib.iij.ca.j. Is a Fauorino rogatus. ecquid haberet super ea re dicere: pro de ea re vel in eam rem Sic recte dr̄ vt opinor: habes ne aliqd super hoc versu dicendū: sic Seruiꝰ super Verg. licet nō negauerim recte dici per actm̄. Seruius super Verg. vti quod per abltm̄ potuisset dicere. per actm̄ Plautus maluit dicere in auln. Iuxta rem mecū tenes super Euclionis filiā. Secundo pro in. Verg. Hic tamen hac mecū poteris requiescere nocte Fronde super viridi. In sacris. Salus deo nostro sedenti super throno ⁊ agno.i.in throno. Verg. Plena super arbore sidunt. In exodo. Altare de terra facietis mihi ⁊ offeretis sup eo holocaustū. In eodē. Adolcuit sup eo incensum aromatum. Esdre iiij. Ego sedebā super quercu. Qui in similibus: actō vti velit nō peius loquatur vt opinor. q̄ per abltm̄: vt in eo qd in Marco dr̄. mittentes sortes sup eis qui tolleret. Et in ps. Sicut ablactatus est sup matre sua. ¶ Tertio sup.i.pro vel propter. vt super hac re nō moueor. Ver. Nec super ipse sua molitur laude laborē. Queq; laborare oportet super sania tuenda.i.pro. In sacris. Maius gaudiū est angelis super vno peccatore.i.propter vnū peccatorem penitentiam agente ⁊c. vel ex vno peccatore ⁊c. Erāt Joseph ⁊ Maria mirantes sup his que dicebant de puero.i.de his aut ꝓpter hec ⁊c. Stupebant aūt qui audiebant eum super prudentia ⁊ responsis eius. Multū laboraui super promotione tui. ¶ Quarto pro preter (si zendero credimus) vt super his donis superaddam alia. Nōnulla hic bene colligit: in multis tn̄ errauit: vt quū dixit sub pro ante actm̄ habere. vt sub noctē dicere valc.i.paulo ante noctem. hinc mendose colligit recte dici. Sacerdos stat sub altare pro ante altare.

Super aduerbium.

¶ Sup efficit aduerbiū vbi casum desierit habere. Plau. Hinc atq; hinc super subterq; premor angustijs. Capit pro desuper. Verg. Et super e vallo prospectāt troes Et valde. Idē. His accensa super.i.accensa valde propter hec. Ponitur pro super est. Idem. Nec fuga iam super supple est: ⁊ pro insuper: ⁊ amplius. Idem. Cui neq; apud danos vsq; locus: ⁊ super ipsi Dardanide infensi penas cum sanguine poscūt Compositionem ingreditur. vt supersedeo ⁊c.

Subter

¶ Subter actm̄ fere semper habet siue quies fuerit siue motus. Sta. Desilit in campos qui subter menia nudos Asseruat manes. In lib.iiij.regū. Helias quū sederet subter vnā iuniperū. poetice abltm̄ habet. Vergil. Quū tamen oēs ferre libet subter densa testudie casus. aduerbia fcit: apud Plautū vt ptz in super.

Subtus

¶ Subtus.i.subter Alexander putat vtriq; casui seruire: vt subter. Valla dicit subtus solum aduerbiū esse. Et in sacris vbi videtur prepositio esse: dicit vitio scriptorum sub pro. subter poni: ⁊ retro pro post: foras pro extra ⁊c. vt.in.ij.lib. Regū Dilatabis gressus meos subtus me sic in biblijs sepius. Si vera est Valle sententia nō dubium quin mendum sit in Tacito dicente. Obliquis subtus vndas saxis exterrita. Et in Seneca in cons. ad Martiam: subtus tot maria.

¶ Inseparabiles

¶ Di & dis separandi vim hñt: & componitur di/cũ d/g/l/m/r i/atq; u cõsonãtibus vt Di & dis.
diduco/digero/diluo/dimitto/dijudico//diuerto cũ reliq̃s ɔponitur dis: vt discupio
dispono &c. & cum i: vt disiũgo. Ante f. mutat s. in f: vt difficilis/diffindo/diffido. In Dis capit
dirimo mutat s in r. Sed de mutationibus deo fauẽte in ortographia dicam. Dis .ex modis
primo separat. vt. disiũgo. ¶ Secũdo negat. vt difficilis diffido. ¶ Tertio diuersita
tem notat. vt dissideo/discordo. ¶ Quarto significat valde. vt discrutior/discupio di
spicio. Celius Ciceroni. Ola intima cõferre discupio. ¶ Quinto significat in diuer Re capitur
sas partes: vt dispono dissemino. ¶ Sexto dis. i. male. vt dispereo. Di greca dictio. xi. modis
i. duo aut bis. vt diũbus. ¶ Re per apocopẽ a retro fit. ¶ Primo significat retro.
vt respicio regredior. Secundo significat iterum: & iterũ sepeq;. vt repeto renouo.
¶ Tertio perfectionem significat: vt recognosco. ¶ Quarto reciprocationem. vt re
damo. ¶ Quinto contra. vt reluctor repugno resisto. ¶ Sexto inde. vt remoueo.
¶ Septimo valde: vt redũdo. Octauo longe. Verg. lib. iij. Italiã petere & terras tẽ
tate repostas. Seruius ait repostas. i. lõge positas. ¶ Nono ɔtrarietatẽ simplicis
vt retego qd̃ tectũ erat denudo. resigno qd̃ signatũ erat aperio. recludo clausũ pate
facio. ¶ Decimo diuersam a simplici significationẽ h3 nõ cõtrariam vt scisco. i. scio
aut cognosco. recisco nõ significat iterũ scisco neq; ignoro: sed occultus factũ cognos
co & aduerto. ¶ Undecimo nihil mutat. vt represento. i. presento: ante vocalẽ inter Am.
ponitur d: vocalitatis grã. vt redeo: redamo. sicut pro. vt prodeo: prodigo. Am. i. circum Co.
vt amplector: ambulo: vbi euphonie cã interponit b. sic in ambages: ambio ambe Con.
sus &c. Co & con idẽ significãt. s. cũ & simul vt ɔiũgo cohortor. aliqñ con pro ɔtra ca
pitur. vt cõtẽdo. Tertio pro valde vt concrepo: Casus prepositionis nõnunq̃ subau
ditur. Hora. Uentum erat ad veste. s. templum. Primo macha. Ceciderunt Nicano
ris sc3 de exercitu &c. Niger ait Prepositio semper vult casũ prepositiõis cuius of
ficio fungitur. Nõ ausim asserere esse preceptum esse catholice verum.

¶ An recte dicamus de post festãtes: de sub pede: de prope son- De post fe
tes? licet nolim frequenter sic loqui: tñ minime eiusmodi locutiones barbaras esse tantes
censuerim: qr similiter loquũtur nõnulli magne authoritatis viri. Florus de bello
ligustico. sic de sub alpibus. i. de sub ipsis Italie faucibus gẽtes &c. Cicero. orone. j.
in Catilinã. Cõtulisse in ante diem quintũ calendarũ Nouembrium Uituperatur &
ille loquendi modus: licet in sacris habeatur & apud Orosiũ. Preter hodie: vsq; ad
nunc ab heri as deorsum &c. Nec tñ dices cũ Cicerone ad pridie Calendas Sub po
stea q̃ veni &c. Cicero lib. ij. ad atticũ. Ibi volo esse vsq; ad pridie Calẽdas Maias
Sepissime similiterq; loquitur Balbus Ciceroni. li. ix. ad atticum. Sub posteaq̃ no
stras rationes cum Oppido ad te dedi.

¶ Regula vltima de genitiuo & obiter de aliis casibus pro aduerbiis loci quam carentiam rectoris vocat Alexander.

Questio si fiat per vbi: nomenq; prioris,
Sit numeri: & proprium seu prime siue secunde
In patrio dabo quando locum defino minorem.
Militie belli atq; domi sic ponis humiq;
Addimus interdum dictis terreq; togeq;.

¶ Propria nõia pagorũ & oppidorũ (q̃ minora loca dicũr) prime vel scd̃e declinatiõis Toga pro
singularis nũeri. cũ appellatiuis militie: belli: domi: humi: terre: & toge cum verbo vel pace. Ma.
participio vbi questio fieret per vbi ponunt in gtõ pro aduerbiis loci: vt si q̃ratur: vbi est Tullius. Ce
papa: optie rñdebis. Papa est Rome. vbi studuisti? studui Gandaui. Louanij/Me dãt arma
chlinie/Antuerpie &c. vbi est segnis? domi. vbi est temerarius? Militie. sic poma toge conce
cent humi. i. super terram. Condo corpus terre idẽ est in terra. Gratus pricipi belli dat laurea
togeq;. i. in bello & in pace. ¶ Da authoritatẽ, Hora in epist. Me primis vrbis belli lingue.
placuisse domiq;. Sil. viti de Varrone cõsule temerario. Idẽ vt turbarũ sator atq;
attendere solers. Inuidiã prauusq; toge sic debilis arte belligera. i. teste Marso in
terprete. vt erat prauus domi: sic erat ineptus foris & rei militaris penitus ignarus.
Toga vestis erat qua Romani vtebantur in pace tñ. Ideo pro pace capitur. vt ille

prestans est: bellitoge: hoc p ablt̃m dicere posses. Pli. Ut dubiũ sit toga ne an bel
lo prestãtior fuerit. ¶ Nũciatũ est rome Gallos rebellare per hãc rl'a3 recte dr. Põt
Nũciatur Rome aut Romam
idẽ per act̃m dici: qr mot⁹ ad locũ latitat in verbo nũcio. Per gt̃m nũcio Rome. Ti.
Li. lib. v. Rome est nũciatũ. De actõ. Idẽ lib. iiij. Nũciat Romã. Idẽ. lb j. Hec nun=
ciãt domũ albani. sepissime ita loquit. Sallu. in Cati. Domi militieq mari atq ter
ra pclara facinora fecit. Mari atq terra: vel terra marīq. i. p mare ⁊ terrã frequẽs
apud doctos ⁊ elegãs locutio est sic tota vrbe: toto foro. p p totã vrbẽ ⁊c. Li. lib. ij.
Manat tota vrbe rumor. Rustic⁹ diceret per totã vrbẽ loquunt de hoc. ¶ Cur dixi
sti in rl'a ppria nola? Qr appellatiua ponunt cũ ppõne in abltõ. vt vbi oras? in tem
plo. herba crescit in agro: amia mea moratur in pago: auus in oppido. ¶ Cur dixi=
sti ppris oppidorũ ⁊ pagorũ? Qr ppria aliorũ locorũ vt regionũ ⁊c. stabũt in abltõ cũ
ppõne in. vt Petrus studet in Frãcia. bellũ est in Egypto ⁊c. Argumentor. dicit Ci
ce. in j. de legi. Certe in cupressetis gnosiorum ⁊ spatijs syluestrib⁹ crebro insistens.
Crete nascitur.
et Uictruui⁹. Nascit Crete. ergo appellatiua carent in gtõ rectore. siue vice aduer=
biorũ ponunt. Rñdeo. ista exẽpla sunt admodũ rara ⁊ regula datur de frequentiori
authorũ vsu. Argumẽtor. dicit Cice. ij. in Uerrẽ. Fuisse vna cũ isto sami. hic sami in
gtõ loco aduerbij ponit. ⁊ tñ samos est nomen insule. ¶ Rñdeo. lz samos sit nomẽ
Nami su3.
insule: tñ samũ etiã est oppidũ in ea insula. qr in eadẽ actione dr oppidu3 samum. sic
Rhodos gleria thessalia ⁊ plura alia sũt regionũ ⁊ oppidorũ nola: ⁊ scdm hoc: diuer=
so modo ɔstruũtur. ¶ Cur dixisti prime vel scde declinatõis? Qr si essent tertie de
clinatõis ponerent in dtõ vl' in abltõ. vt natus Carthagini ⁊ aliqñ natus Carthag=
gine. ¶ Cur dixisti nũeri singularis? Qr si essent nũeri pl'is: in dtõ vel in abltõ pone
rẽtur. vt natus Athenis: studet Parisijs ¶ Cur dixisti vbi q̃stio fieret p vbi qr si fie=
ret q̃stio p quo qua vel vñ nõ respõderet in gtõ: vt quo vadis? Uado Romã non ro
me ⁊c. Argumentor vbi questio fit per vbi nõ rñdemus semp solũ in gtõ: etiã in pro=
prijs oppidorũ prime vel scde ⁊c. Nã si quis roget vbi habitas: recte dicimus habi
to Rome aut habito Romã: similiter vbi cõdidisti aurũ: bene rñdemus: condidi do=
mi vel per act̃m cõdidi domũ. Plaut⁹ in aulu. Ibo vt hoc condã domũ. Si ordines
Ibo domũ vt hoc condã: aliud afferã ex eadẽ comedia. Credo iam illũ inaudisse mi
hi esse thesaurũ domũ. i. domi. ¶ Respõdeo. habito gt̃m habere põt per hanc regu
lam. vt habitat soror mea Gãdaui ⁊ act̃m per regimẽ: qr est frequẽtatiuũ ab habeo
sed sic melius interrogamus. Quã vrbẽ habitas? Romã / Gãdauũ ⁊c. Ad exempla
vel testimonia ex Plauto rñdeo illa perq̃ vetusta sũt nec nisi parcissime imitanda
Habito rome aut romam.
ideo cõtra regulã nõ sũt q̃ dat de frequentiore doctissimorũ vsu. Posset contra regu
lam formari argumẽtatio de humi: qr respõderi posse videtur ad interrogationẽ fa
ctã per quo: vt deiecit humi vultũ: s3 cõcedim⁹ humi in gtõ etiã locũ hre vbi ad lo
Uarro
cũ motũ significamus: s3 nõ phr ola tradi versu. ¶ Habito quotuplicẽ constructionẽ
Utrũq3 locum mulieres et viri pariter habitarunt
habet? Quadruplicẽ. Pilo h3 casũ p carẽtiã rectoris. vt Petr⁹ habitat domi mee.
Paul⁹ habitat ruri. Cice. p Sexto Roscio. Ruri. sp habitat. sic habito rome. habito
Tyburi ⁊c. ¶ Scdo regit act̃m. vt primitiuũ habeo Uarro. Hoc modo antiquos se
cũdis rebus Cumas habitasse. Uerg. Habitarũt dij. quoq syluas. Idẽ. O tm libeat
mecũ tibi sordida rura atq humiles habitare casas ⁊ figere ceruos. Serui. ait sic re
Domo pro in domo.
ctius dici q̃ in casis. Tertio h3 ablt̃m cũ ppõne in. Cice. pro M. Celio in ediculis ha
bitet. ¶ Quarto ablt̃m capit p subauditionẽ ppõnis in Uergili. Lucis habitamus
opacis: hoc est in lucis: hec subauditio in nõnullis alijs repent. Iustin⁹ lib. vj. Cy=
pro exulabat. i. Cypro. Cic. p domo sua. Domo mescõtineo. i. in domo. Uergili⁹. iij.
Geor. hũc quoq vbi aut morbo grauis aut iã senior annis deficit abde domo. Ser
ui⁹ ait abde domo. i. in domo. Nã si aduerbialiter vellet l: qui domi diceret. Sueto.
in Domi. Natus est regione vrbis sexta. i. in regione. Ouidi⁹. Sustinet inuidia tris
stia signa domo. i. in domo. Tale est teste Seruio illud Uergili. iiij. eneidos. Non li
bye nõ ante Tyro despectus Hiarbas. Idẽ in primo. Regna tyri germanus habe
bat. hic Tyri aduerbiũ est teste Seruio. aut nomen loco aduerbij. vt ego sentio. Ce=
terũ pace Seruij Tyro nõ ẽ abltũs pro in Tyro: sed dtũs rectus a despectus: vt de
spectus libye ⁊ Tyro. i. a lybia ⁊ a Tyro. hoc est a libybus ⁊ tyrijs veluti Neronem
odit Roma. i. oderũt Romani. Sic docti dicũt. Uerg. j. ene. ⁊c. pro in primo licet Re
gius derideat. Similiter excusatur licet nolim imitari illud de Paulo in actibus
apostolicis. Natus Tarso Cilicie. nutritus autem in ista ciuitate. i. in Tharso.
Humi.
¶ Humi quotuplicẽ cõstructionẽ habet? Duplicẽ. Prius cũ vbo q̃etis aut mot⁹

nõ exterioris capiť pro in humo vel super humũ vel intra humũ: vt semino' triticũ
humi .i. in humo vel intra humũ. Colu. Cumulisq; exaggeranť: vt latius sese frutex
humi diffundat .i. intra humũ. aliqñ per abltm̃ loqmur: q2 subaudiť in: sed fere cum
adiectiuo: ⁊ sic per gtm̃ nõ liceret loqui. Colu. Nec densa nascitur humo. Idez. Nõ
vt pinguissima vel macerrima iaciť humo. De gtõ itex Verg. Qui legitis flores et
humi nascentia fraga. Hora. Serpit humi tutus nimiũ timidusq; pcelle .i. sup vel
per humũ. Nec dicã th̃ transeo humi: teste Lancilo to. ¶ Scdo humi ɔstruiť cũ ver
bo motus ad locũ. Boe. in j. de ɔso. Deiecit humi mestior vultũ. Vergi. j. eneid'. Nec
prius absistit q̃ septẽ ingentia victor. Corpa fundat humi. ⁊ alibi. Procũbit humi
bos. Iuue. saty. viij. Stratus humi palmes viduas desyderat vlmos. Et3. Sternet
humi populos miserũq; exhauriet orbẽ. Dicimus ergo: iacimus humi: ⁊ iacio semẽ
in humũ. Oui. Vipereos dentes in humũ pro semine iactos. Curt. Plura in humũ
innoxia cadebant. Tacit. Proiectos in humũ. ¶ Quõ dicendũ est vado humi: an va
do humũ? Neutrũ dicendũ est: vt ego opinor: q: licet ponať humi cũ sternit deiecit
⁊ paucis forsan aliis: nõ th̃ cũ vado venio ⁊ aliis multis: q2 vsus authox nõ appro
bat. Humũ aũt per actm̃ ⁊ humo per abltm̃ carere rectore ex doctis pbare nequeo
licet Alexander asserat. sic militie in solo gtõ rectore caret. teste Sulpit. Nec habeo
quicq; cur illi refrager, dic ergo vado ad humũ: pficiscor in militiã. ¶ Que est diffe
rentia inter cõdo terre ⁊ condo terra? differentia teste Badio est hec. Condo terre .i.
intra terrã: in ipso elemento. Condo terra vbicũq; etiã in summo aere. Verg. Cõdi
dimus terre ⁊c. ¶ Domi ⁊ domus gti quõ differũt? domi locũ significat vbi domus
locatur, ⁊ fere semp caret rectore. vt sum domi. domus edificiũ ipsum significat: nec
vnq; loco aduerbij poniť: vt fenestra domus fregit tectũ domus: dom' mee impe
rium teneo .i. familie mee: domi mee imperio egent .i. in domo mea. Dom' p familia
aut tota gente aliqñ capi sunt q̃ negẽt: quos errare Calepinus ostẽdit. Itẽ sum do
mi: nõ aũt sum domus. ¶ Domi aliqñ significat in vrbe aut in pace. Cice. circa finẽ
ij. offi. Preterea quibuscũq; rebus vel belli: vel domi poterũt rẽpublicã augeãt im
perio: agris vectigalib'. Cur dixisti domi fere semp rectore carere? Dixi fere: q2 ali
qñ regiť. Terẽ. in eunu. Sãga (vt: fortes decet milites) domi focisq; fac vicissim me
mineris. Plau. in tri. Nõ fugitiuus hic hõ cõmeminit domi. in amph. Ut salui poti
remur domi. In eadẽ. Tui me neq; domi distedeat. his inuentis vtemur: nõ th̃ dice
mus fenestra domi: s3 fenestra domus ⁊c. ¶ Quid est carere rectore? Est nomẽ sine
prepõne etiã subaudita p aduerbio loci poni: vt viuo Hãdaui/Rome quid faciã?
Cõtineo me ruri: vado domũ ⁊c. Utrũ carentia rectore, nola dicenda sunt, an aduer
bia? Nola aliqd de aduerbiox natura retinentia. Quid id doces? Nã admittũt ad
iectiua: vt sum domi mee. Uiuo Athenis tuis .i. mera aduerbia nũq; facerẽt. nec ad
mittunt q̃cũq; adiectiua: q2 nõ dicim' sum domi pulchre. g nõ sunt mera nola s3 me
dia q̃dã inter nola ⁊ aduerbia. cõcinit mihi cũ Ualla Cale. Dona. ⁊ Ser. negant q3
mõ dici nola: illi suã hñt opinionẽ: nos nr̃am. Que adiectiua his iũganť post dicã.

Cõdo ter. Domi, et domus * Domus p familia capiť cõtinens p cõtẽto vt domus mee rõnem habeo. Domi aliqñ regiť. Carere rectore Carẽtia rectore manent nola. * Domi adiectiuo aliene ⁊ p nominib' iungitur.

Si terne nomen fuerit numerive secundi:

Dum ruri dabitur terno aut sexto: mage terno.

¶ Nola ppria oppidoru3 aut pagox tertie declinationis aut pluralis nũeri vbi q̃
stio fieret per vbi ponũtur pro aduerbijs loci in dtõ vel in abltõ. elegãtius aũt in da
tiuo cũ apellatiuo ruri. vt Terẽ natus est carthagine. ⁊ elegantius carthagini: ille
studet tyburi per dtm̃ elegãter: nec inepte Tybure per abltm̃. sic Exercitus est Ver
noni aut Vernone ⁊c. Studes Athenis. Tarquini' vixit Gabijs ⁊c. Ioannes est ru
ri multo melius q̃ per abltm̃ est rure. ¶ Quõ pbas elegantiorẽ locutionẽ esse per
dtm̃? q2 Serui' grãmaticus doctissim' dicit apud Hora. abltm̃ p dtõ poni. Rome
Tybur amem: ventosus Tybure Romã. ⁊ apud Verg. Aulide iuraui. ⁊ apđ Cice.
Quũ tu Narbone mẽsas hospitũ cõuiuceres. Quid si Serui' errauerit: vt in pluri
bus. Beroaldus ostendit. In hoc pcepto Seruiũ nõ errasse pbo authoritate doctis
simorũ: qui per dtm̃ pespe loquuť. Sueton. Lentulus getulicus Tyburigenitum
scribit. Pl. Quũ spectare antiqui moris suppli iũ Tyburi ɔcupisceret. Apul. in flo.
Igitur nemo carthagini pro cõsulũ diutius fuit. Plau. in plogo Cas. Aio hoc fieri
in Grecia ⁊ carthagini. Copulanť hic diuersi casus: quia regimen variatur. Si ad
iectiuum apponatur: potius per ablatiuum loquar, vt Verg. iiij eneid. Tyria Car

rim aliquãdo significat vltra tyberim: teste Marcello. Verũ cõpositionẽ ingreditur
Circum vt citra marinus/cisalpinus ₇c. Citra pro minus aduerbiũ sepe est. vt te citra q̃ deo
bro diligo. sic vltraq̃/supraq̃/₇ p̃terq̃: pro magis q̃ eleganter dicimus. ❡ Circum
Circa id est in circuitu locũ denotat: vt circũ muros ₇ aduerbiascit. Ver. g. Anna vides to=
Circiter. to properari littore circũ Compositionẽ ingreditur. vt circunfero circũforaneus ₇c.
Vltimã extra cõpositionẽ acuit: vt a nole differat. ❡ Circa ₇ circiter. i. iuxta ₇ prope
Circa locum ₇ tempus significat: vt circa forum: circa horam tertiã. Apul. in Asina.
Aliquantisper vigilo: dein circa tertiam vigiliam conniueo. Circiter ad temp⁹ nu
merũ ꝑ refertur. Plau. in mustel. Redito huc circiter meridiem. Curtius. Multi in
bello capti: circiter duo milia desiderati aliquando etiã locum dicit. vt lapis circi=
ter in medio quadratus Bene etiã dicit: circa petruz est ingens solitudo. Circiter
sepe aduerbiascit. vt circiter in medio: altitudo circiter peduz trium. i. fere venit ho
ra circiter tertia ₇c. Itaq̃ hec ꝑpositio circiter nõ seruit cuilibet casui: vt male cre
dit Georgius Valla lib. xxxiii ca. iiij. Pro circiter vel fere non dicam quasi: licet vi=
Contra: detur aliquando sic inueniri vt ante dixi. nã id fit nimis sepe in sacris vt incipiens
Erga in ma quasi annorũ. xij. pro circiter aut ferme. Circa cõponitur vt quocirca. i. ideo quãob
lã partem rem circumcirca i. ex omni parte per totum. ❡ Contra ₇ erga quomodo differunt?
etiã capit Contra in malam partem capitur: nisi significet e regione ex opposito: vt contra ho
stes inuenta sunt arma habito contra Joannem i. e regione Joannis. Erga sepissi
me in bonam partem capitur aliquando etiã in malã: vt pius erga parentes. Do
authoritatem vbi erga significat contra in malã partem. Corne. Taci. Simul odio
* Oui. in rum inuidieq̃ erga Fabiũ valentem ammonebat. Idẽ. Id vero erga pp̃lm superbũ
lib. amo. erga principem contumeliosum. q̃ in manu sua fuisse imperiũ donatũq̃ Vespasia
Eximia ẽ no iactabat. Plau. in Aulu. Erga te impudens peccaui. Idẽ in Cas. Erga venerem
virtus ꝑsta= inique fecerim. Tit. Liui. vi. quarte decadis. Castigati tñ verbis Boetij ob ingratũ
re silentia in tantis tanq̃ recentib⁹ beneficijs animum erga Romanos. Erga ad personam re
rebus. fertur: ideo teste Valla nõ bene latine dicitur/Martha sollicita es: ₇ turbaris erga
At contra plurima dicendum fuerat circa. Nebrissensis dixit se notasse semel erga significare
grauis est loci propinquitatem. ff. de verbo signi. l. Statue. Contra sepe fit aduerbium pro e re
culpa tacẽ gione ex opposito. Verg. Contra elata mari respondet Cnosia tellus. sic quando est
da loqui. prepositio. vt carthago Italiam contra ₇c. sic habito contra Petrum ₇c. Contra ad=
Econtra. uerbium etiã significat vicissim econtrario ediuerso. Verg. i. enei. Sic venus ₇ vene
ris contra sic filius orsus. Econtra latine nõ dicitur. licet in Tacito/Apuleio/₇ plu
ribus ipse legerim: ₇ Lancilotus asserat recte dici: q: apud Quintil. ₇ Senecam in
uenit. Ego puto in omnibus mendũ esse econtra pro contra: ₇ quum tot annotatio
nes edite sint: potuit ₇ hoc iure pro mendoso annotari: q: in nullis poetis reperiri
Ecõuerso põt apud quos an mendũ esset facile ostenderet rõ metri. dicã itaq̃ semper cõtra: nũq̃
econtra: nõ ideo: q: due prepositiones nũq̃ coherecant. nã id falsum esse ostẽdunt in
super circũsecus ₇c. sed q: apud latinos in emendatis codicibus credo nõ reperiri
Vulgus ecõuerso dicit. Docti nunq̃: sed e contrario: cõtra: ediuerso: vt cõtra Regiũ
Extra disputauit Ecodrensis. Contra eundẽ dicit male dici cernimus fuisse: q: dicendum
est accepimus Contra cõpositionẽ ingredit: vt cõtradico: ₇ a in o versa cõtrouersia.
Inter. ❡ Extra ₇ intra aduersant. Hora. Iliacos intra muros pugnatur ₇ extra. Auicule
mee extra vnã omnes mortue sunt. i. preter vnã. Extra fit aduerbium. Persi. Quesi
ueris extra compositionem ingreditur: vt extra ordinarius. ❡ Inter fere significat
aliquorum medium: vt inter te ₇ me est murus. Inter reges: inter vicinos: aliq̃n si=
gnificat in eum locum. Cice. Dico te priore nocte venisse inter falcarios. i. illuc vbi
erant falcarij. Pueri inter se amant. i. mutuo. Inter nos amamus: rustice exprimere
tur sm nos sic inter vos amatis. Cõpositionẽ ingredit: vt interea inter hec interiz
que idem significant. Interim etiã significat aliquando. Quintilianus. Interim ex
cusantur hec vitia. Interdiu. i. in die ₇c. ❡ Intra. i. nõ extra cũ affirmatione tamen:
Interim. vt intra menia. intra oppidũ intra calendas ₇c. Lucanus. Intra castrorum timuit
Intra. tentoria ductor. Intra cubiculũ. i. in cubiculo. Aliq̃n significat citra. Cic. modice hoc
faciã aut etiã intra modũ. modice cũ mõ: intra modũ citra modũ minus q̃ modice
cui ꝯtrariũ est vltra modũ. Su intra famã. i. citra opinionẽ aut minus q̃ homines pu=
tant. Cõtrariũ est vltra famã. Quintilia. Hortentij scripta intra famã sunt. Intra
tres horas hec scripsi pro hoc male ponitur vulgo infra: vt veniã infra horam: vbi
dicitur intra horam. Calepinus vult hoc defendere. Plinius. Qua infra decem.

dies edita. Ego puto mēdā esse Hermolai annotatione dignam. Infra ꝓ intra. Augustinus de Petri cathedra. Quū infra quadragesime dies hec solennitas venerit vitio librariorū male legitur infra ꝓ intra: sic apud Boenā in.j. de conso Edi; it vel nisi infra prescriptū diem a Rauēna vrbe discederēt per notas insigniti frontibus pellerent. Badi. ait. legendū est intra: vel infra ꝓ ante. q. d si aliter accipias nō erit imutādū. Ideo: inepte dicit Pseudo curtius. Sperant infallibiliter deditionez infra mensam. Idem. Si infra. xij. calēdas Octobris: sic adhuc sepius. Et ꝗuis excusa ui vt infra ꝓ ante caperet nollem tamē sic loqui: sed libentius dicerē ante vel citra Intra. nunꝗ aduerbiascit: qꝛ dicimus intus vel intro. ¶ Infra locū significat: vt in fra tectū: ⁊ ad dignitatem refertur. vt infra dignitatē meā est. i. minus ꝗ dignitatez meā decet: sic infra nobilitatē: magistratū ⁊c. Terenti. in eunu. Ego te esse infra oēs infimos puto. i. inter vilissimos vilissimum aliqñ aduerbiascit vt sedemus tu supra ego infra. In fra horā reuertar maledici pꝫ ltra. ¶ Iuxta. i. apō: ppe. Plau. Iuxta te sum: tu pie tucaris oportet itē iuxta. i. simul. Varro. Quū interea lucubrando fa ceret iuxta ancillas. i. lanā vna cū ancillis. Fit aduerbiū ⁊ in sacris dein hꝫ: vt iuxta est dñs oibus inuocātibus eum. i. ppe. Apud eloquentissimos iuxta aduerbium significat similiter eque codez modo. Plau. in Aulu. Dixi tibi mater: iuxta mecū rē tenes. i. tam bene scis ꝗ ego. Sal. in Cati. Cūcti sue hostiūꝗ vite iuxta pepercerāt Dtūs regitur a verbo pepercerāt non a iuxta: vt minus bene credit Thessaliensis Sal. in iugur. Hyemē atꝗ estatem iuxta pati. Et cati. Eorum ego v tam mortemꝗ iuxta existimo: qm̄ de vtraꝗ siletur. Plinius libro natura. histo. vj. cap. iij. Capillus iuxta feminis virisꝗ in probo estimatur. Ornata est hec locutio: ⁊ diligenter notāda. Iuxta pro apud doctissimi etiam aduerbialiter vtuntur. Mela. Iuxta thyrsage te turceꝗ vastas syluas occupant. Hinc iuxtim aduerbium. i. prope Suetonius in Tybe. Assidebatꝗ iuxtim vel ex aduerso in parte primori. Perottus iuxta credit a iustus dici ⁊ debere recte iusta scribi per st. vt iustus. ¶ Ob: id est per vel pro aut propter: vt ob virtutē te amo. Et ad. Ennius. Ob Romani noctu legiōes ducere Cicero Peto. . Cuius ab os grate ora aduertebant sua. Et ante Liuius tertie decadis libro. viij. Feda mors ob oculos erat. In compositiōe modo contra significat vt oppono. aliqñ circuz: vt obambulo. Et ad. vt ab ⁊ cetera. ¶ Pone. i. post. vt pone nos recede: ait Plautus in penulo. Nebrissensis putat solum aduerbium esse admirās Donatum prepositiōibus annumerasse. Ego vehemēter miror Nebrissensem tam excellentis ingenij virum hoc scripsisse quum pone prepositio sit apud doctissimos non semel aut bis sed persepe. Plau. in penu. Faciunt succurre quod consueuerunt pone se sehommes locāt. Et alibi. Et tu pro virgo: nequeo quod pone me est seruare Idem Pone edem castoris. Sueto. in tyb. rio. Capillo pone occipitium summissiore: vt ceruicem etiā obtigeret. Idē in Nerone. Pone verticē. Et in Domit. Domitianum fuerūt sceni asse gibbā sibi pone ceruicē aureā enatā. Taci. Tuta pone tergū achaia. Idem Florentissimus pone tergum municipis. Idem. Vicete tergum pone manus. Idem. Re perit pone tergum e primoribus Egyptiorū nole Basilidez. Titus Liuius xiij. decadis. Pone castra vtrinꝗ pabulatum ⁊ lignatum ibant. Apuleius. ij. de Asino. Pone ipsum lectulū editiorem quendā lapidē insistēs cuncta curiosis oculis arbitrabar. sic idem alibi sepissime. Plini. iiij. nat a. histo. capi. xij. Pone eos montes vltraꝗ aquilonē gens felix (si credimus) quos hyperboreos appel lauere annoso degit euo. Papi. ix. the. Ausus erat furto dexteram iniectare Leonti Pone viros atꝗ arma latens. Sepissime pone aduerbium est pro a tergo aut post. Vergi. Pone subit coniux: ferimur per opaca locorum. ¶ Per primo conuenit loco: vt per forum ambulo. ¶ Scđo tempori: vt apud Cice. lib. vij. ad Atti. Tenuisti prouinciā per decem annos. ¶ Tertio persone. Ver. Per medios ruit ac morientes nole clamat. ¶ Quarto iurandi est. vt per deū. Ouid. Perꝗ nouē iuro numina nr̄a deas. In hoc verbo perpulchre subauditur. vt in nauigo et verro. veluti iuro solez: verro terram. nauigo equor. Author Seruius in illud Vergilij ene. j. Gēs inimica mihi thyrrinū nauigat equor Idē li. xij. Hec eadē Enea terrā mare sydera iuro. ¶ Quinto obtestandi ⁊ deprecādi est. Vergi. Per te per qui te talē genuere parētes. ¶ Sexto intercessorē significat. vt Id per amicos obtinui. Cice. Quo per me certior fias. i. me opante. Per te viuo. i. te auspice ⁊ tuo auxilio. ¶ Septimo cām significat vt per te stetit quo minus ꝑfecerim. i. tu in cā fuisti. ⁊ elegāter nunc loquimur. Per me nō stetit quo minus doctior euaseris. Cor. Ta. de ora. Nolo Coruinū insequi: qꝛ per ipm

*Nebriss. dicit intra forte arcti⁹ significare. ꝗ in Cice. ꝓ test. Antiochū magis forces nr̄i in tra mōtem thaurū regnare iusse runt.

Infra.

Iuxta.

Vergi. hūilis volat equora iuxta.

Iuxtim

Ob.

Pone.

Per capit xj. medis.

non stetit quo minus exprimeret. ¶ Octauo particula est separandi excludendiq; vt per me notaui. Mart. Hoc per me didici dicere. Cesar auc. Fa. Precepta citra exercitationem per se nihil prosunt. i. sola. Cato in re rustica. Côterito in mortario per se vtrumq;. i. separatim vtrunq;. ¶ Nono significat inter. Uer. i. geor. Circum perque duas in morê fluminis arctos. i. inter duas teste Nebricensi. ¶ Decimo significat in: teste Lanciloto vt per agros crescit herba: et est elegantia vt ait. ¶ Undecimo simulandi vim habet vt per cām per speciem. i. simulate. Tit. Li. iiii. Ut quû appropiquaret ianue rex per causam aliquâ in angustiis sustineret a tergo agmen. Idem. Hi priusq; aliqd mouerêt colloquendû cû hannibale rati nocte per speciem venandi vrbê egressi ad cû proficiscuntur. Hos notaui modos de per extra compositionem: inueniet diligentior plures: neq; inuideo. ¶ Per in compositione varie significat. Primo per. i. valde vt perdoct⁹: perplacet: percupio. In quibusdâ pro per vtimur pre: vt preduues: predulcis: prefugio: preclar⁹: predurus: precultus: prelongus: preferox: percupidus: peualens: perprosper: plaut⁹: perpinguis. pecalt⁹ ec. ¶ Scdo significat trans vel per mediû: vt perfluo: perlucco: aut pellucco: perspicuû: pcui⁹ mediû videm⁹ vt chrystall⁹. ¶ Tertio perfectionem significat. Lactantius Si legit perlegat. i. vsq; ad finem legat. Cice. Nûcius qui lras accepit nô pertulit. Sene. Leue est miseria ferre: perferre: graue. Marti. Nâ vigilare leue est: peruigilare graue. ¶ Agit reum q̄ accusat peragit qui conuincit: multi suadêt. pauci persuadêt. i. suadêdo credere et qd consulitur agere cogunt. Idem facit aliqñ ex vt oro exoro. Persequor capitur in bonûe in malû. ¶ Quarto pernegat: vt perfidus: periurus qui fidem et iusiurandû fregit. ¶ Quinto significat nimis vehemêter: vt pertinax q̄ nimis tenax est: dur⁹ et inexorabilis: et sepe in malû capitur: vt perdo perco ec. ¶ Prope. i. apud iuxta: vt prope te sz eo: fit aduerbiû vt prope est exercit⁹ et significat sepe fere. vt prope cecidi. Côpositionê ingreditur: vt propediê. i. cito quasi prope est dies qñ hoc fiet. Ter. Et illû tibi saluû affuturû esse hic côfido propediê: propemodû. i. fere pene quasi prope mensurâ. De prope aliqñ legitur. ¶ Propter pro causam innuit: vt propter te hec patior. ¶ Scdo significat prope et iuxta tam in prosa quâ in carmine. Uerg. Et viridi in câpo têplû de marmore ponâ propter aquâ. Ter. in adel. Nimium isthoc abisti: propter hûc assiste. preposítio est nô aduerbiû contra Calepinû. Cic. in. ii. rheto. Fluuius eurotas is qui propter Lacedemonê fluit. Idem in Pisonê. Mihi hic vir clarissimus qui propter te sedet. Gelli⁹. xxix. cap. iiii. Propter ignem diutius stetit. Apul. viii. iuxta Ignem propter assidens. Audeto ergo puer hoc loquendi modo: vt perelegãti vti citra affectationê tamê. Propter compositionem ingreditur: vt propterea quapropter. ec. ¶ Scdm primo significat iuxta: vt scdz fores cubat canis Nam qd scdo loco est prope est. Ser. Sul. Duo vulnera accepisse vnum in stomacho: alterum in capite scdm aurem. ¶ Secûdo: scdz. i. post quasi scdo loco. Cice. Proxime autem secundû deos: homines hoibus maxime vtiles esse possunt. Sic Secundum deum te maxime diligo. ¶ Tertio significat pro: vt scdm te litez do. Gelli⁹ Secundû me lis data fuerit. ¶ Quarto significat in: vt scdm quietem videbar mihi tecum disputare. i. in quietez vel in sopno. Suet. in augu. Affirmauit ipm esse cuius imago secundum quietê sibi obseruata sit. ¶ Quinto significat super. Salusti. in Jugur. Secundum ea vti deliberetis vere. ¶ Sexto ad emulationem vt secundum Franciscum viuo. i. similiter Francisco: emulando eum pro viribus. ¶ Septimo significat iuxta sententiam: vt secundum Solonem ante mortem beatus dicendus est nemo. i. iuxta sententiam Solonis. Fit aduerbiû secundum pro post. Plaut⁹. in Amphi. Age tu: secundum sequor. ¶ Post. vide ante. ¶ Trans. idest vltra: et tâ motus q̄ quietis verbo datur contra quosdam. Horatius. Celum non animum mutant qui trans mare currunt. Uergi. in geor. Illas ducit amor trans gargara: transq; sonantem Ascaniû. Quintilianus de pastu cadauerum. Ergo vt vidimus salutê publicam trans mare petendaz. Ingreditur plerunq; compositionem: vt transeo: Amittit ns in trado: traduco. traiicio. trano. Ueteres tamen transuo: transduco dixere: quia transduco legi in Cicerone: et transdo in Terentio. Contra nunc dicimus: transmitto. translatum: transpono. Ueteres teste Donato: tramitto tralatum ec. dixere. Et ipse apud Ciceronem legi: tramittebam tralatitium.

¶ Ultra prepositio est vt vltra Ethiopiam. Ultra Sauromatas fugere hinc libet. ¶ Et aduerbium. vt quid vltra faciaz nescio. i. plus. Ultraq;. i. plusq;. Ultra famam. idest plusq; homines opinentur.

Per in compositiône capitur modis quinq;

Plaut⁹ ita is pellucet quasi laterna punica.

Peragere reum.

Prope.

Propter

Scdm capitur. vii. modis

Trans. Ultra. Ueteres tlas dicebant q̄ particulã qñ ei a signo sonitu obscuri a pmebatur addita est sillaba tradicitq; cetrum est vltra.

¶ Supra pposítio est. Ver. Olli ceruleu supra caput astitit imber. Aliqñ significat ultra. vt supra morẽ: supra modũ: supra iustũ. i. plusq̃ iustũ est. Verg. ij. Georg. Rara sit an supra morẽ sit dẽsa requiras. Veteres supa: ⁊ infera dixere: p supra ⁊ infra. Cic. in ara. Huic supra duplices humeros affixa videt Stella micans. Tres supra viginti. i. viginti tres. Ceciderunt in bello supra duo milia hoim. i. plusq̃. Sepe aduerbiascit. vt ego infra sedeo: tu supra diligo te supra q̃ cuiq̃. est credibile. i. plusq̃. Sallu. Corpus patiens inedie algoris ⁊ vigilie supra q̃ cuiq̃ credibile est. Supra ⁊ super sũt a greca prepõne hyper: aspiratione in s versa ⁊ y in u fit sup. hinc supra sic ab hypn⁹. i. sopnus fieret supnus: sed u aliqñ in o vertit: hinc dicimus sopn⁹ per p sine m. nõ somnus nec sopnus. si recte scribere velim⁹. Greco vtit Martia. dicens. Hypne quid expectas ⁊c. Habui hoc primũ ex Philelpho deinde ex Gellio lib. xiij. capi. ix. dicẽte. Qđ item illi hypnos: nos pmo sypnus: deinde per y grece latineq̃ o litere cognationẽ: sopnus. Male vulgo imprimitur in Gellio Symnus somnus: p sypnus sopnus. ¶ Quõ differũt sup ⁊ supra? Super significat contiguũ: supra vero nõ: vt sedeo sup lapidẽ: volat supra me auis. Eodẽ modo differũt infra, ⁊ subter Nã subter significat contiguũ: infra vero nõ. Seruatur ne semper differẽtia? Non semper. sed sepissime. Augustinus lib. vij. cõfess. Nec ita erat super mentẽ meã: sicut oleum super aquam: nec sicut celum super terrã mallem dicere celum supra terrã. Liui. lib. xliiij. Ubi circa muros supra subterq̃ terrã. per dies. xx. pugnatum est.

Supra.

Sopnus. Gel. locus

Supra ex sup dñt, Infra. Subter.

¶ Preter primo exceptionẽ significat. vt nullũ timeo preter deũ. i. excepto deo Gel. xvij. ca. xxj. Galli Romã preter capitolium ceperũt. i. totã Romã excepto capitolio sic recte vbi de toto integrali loquimnr: ⁊ partem excepimus: loquimur: nec oportebit addere totũ: aut signũ vniuersale: vt domus mea pter cubiculũ meũ cõbusta est vbi de toto integrali: non loqueris: addito signo vniuersali. vt omne animal preter hominem brutũ est: preter patrẽ neminẽ vereor: male autẽ homo preter Joannẽ ambulat. Scđo significat vltra. Quinti. Multa erant pter hec q̃ obijci merito potuissent. Pli. lib. x. Preter hominẽ sopniare equos/canes/boues/pecora/capras: palaꝫ est. Mittã aurũ preter argentũ. i. ⁊ argentũ. Tertio significat ante. Cice. in ver. Preter oculos soli ferebãt. Quarto significat cõtra. Teren. in and. Preter ciuiũ morem atq̃ legẽ. sic preter rõnẽ ⁊c. Quinto significat sine: ⁊ inuenitur cũ abltõ. Sallu. apud Priscia. lib. xviij. Preter rerũ capitaliũ condẽnatis. Pli. etiaꝫ abltm̃ dedit huic ppositioni lib. xxiiij. ca. xj. Aduersat venenis: ⁊ venenatis pter anguibus. i. exceptis anguibus. preter speni: pter opinionẽ. i. insperato inopinato. Ingredit cõpositionẽ: vt pretereo: pterq̃. i. pter: sed aduerbiũ est cõiungẽs sibi es casus. vt pter q̃ deus timendus est nemo: aut pter deũ timẽdus est nemo Hora. Graijs ingeniũ graije dedit ore rotundo Musa loqui preter laudẽ nullius auaris. Dicimus bene pterq̃ q. i. nisi q Pli. Omnia nobis ex voto successerũt: preterq̃ q in itinere defunctã matrem audiuim⁹ Preter propter. i. pter aliud q̃ ppter id de quo loquimur: vt pter propter virtutem acquirendã monachus efficeris. Ennius apud Gel. lib. xix. ca. x. pter propter vitam viuit. i. ppter aliud q̃ ppter vitã vtpote voluptatẽ aut gloriã ⁊c. Licet is loquendi modus sit perq̃ vetus: tamen elegantiam affert: si parce vtaris.

Preter. * Preter in cõpositione (vt ait Nebri) significat p pe vt pterfluo in apposítiõe vero, significat magis extra cape

Preterq̃

¶ Circiter vide circa.

preter propter.

¶ Usq̃ innuit cõtinuationẽ ⁊ finẽ actus: puta loci/tpis/⁊ hmõi. vt vsq̃ noctẽ vsq̃ romã. Uel postponit: vt Romã vsq̃. Cũ noibus vrbiũ: ⁊ pagoꝝ ⁊ rus: dom⁹ sepius sine alia prepõne ponit. aliqñ etiã cũ alia ppositione: ⁊ sic est aduerbiũ. Cic. p Deiota. Usq̃ ad numantiã misit. Sepe ponitur cũ alia prepõne: ⁊ frequẽter postponitur. Apul. Jam ad vsq̃ amnẽ pueneramus. Verg. Usq̃ sub extremũ brume intractabilis imber. Terẽ. Ex Ethiopia est vsq̃ hec. Ver. xj. Protei menelaus ad vsq̃ colũnas Exulat. Itẽ vsq̃ aduerbiũ. i. cõtinuo/diu/multũ/assidue/semp. Plau. in Stich. Ualuistin vsq̃? Tibul. Uera cano sic vsq̃ sacras innoxia laurus Uescar ⁊ eternum sit mihi vginitas. hic vescar actm̃ hꝫ. Ver. li. vj. Nec vidisse semel satis est: iuuat vsq̃ morari. Aliquãdo significat ppe. Terẽ. in adel. Me pugnis miserũ ⁊ istam psaltriam vsq̃ occidit. Usq̃ antehac. i. anteq̃ teste Donato. Teren. in and. Ut animus in spe: atq̃ in timor vsq̃ ante hac attentus fuit. Usq̃ quo. i. q̃ longe: q̃diu. vt vsq̃ quo ebria eris? Usq̃ quaque passim: assidue: semper. Cice. trebatio. Usq̃ quaq̃ sapere oportet. Usq̃ eo. Usq̃ adeo: in tantum. Cice. Usq̃ eo: vt miserere eius.

Usq̃

¶ Secus. i. prope. vt cecus sedebat secus viã. Caper antiquus grãmaticus negat

Secus.

*Passus Nō secus ac si oculo rubricā dirigat: vt. o Uer. haud secus accē so glīscit violētia turno. Uergil. ab ioue pricipiū muse Jouis oīa plena: Ibi dē. Hinc tibi que sēper vicino ab limite sepes.

recte dici. secus te sedeo: q2 dicendū est: inquit: sm te sedeo. Ego opinor etiā recte dici. Secus te Pli. lib. xxiij. ca. xv. Nascit̄ secus fluuios solio populi sed ampliore. Secus aduerbiū. i. aliter. Uerg. Haud secus Androgeus visu tremefactus abibat. Secus. i. min⁹. Apul. Nec eo secius approbabit̄ tibi nūc etiā firmitas animi mei significat etiā tardi⁹. Actius. Si forte paulo ꝙ ventā secius. Pences vide apō. ¶ Uers⁹ semper postponit̄. Plau. Ego portū versus pergam ⁊ perquiram quē si nō inuenero: domū versus reuertar. Cice. Arctium versus. Sallu. Egyptū versus. Jūgitur interim alia prepositio: ⁊ sic aduerbium efficitur: vt ad occidētem versus. Cicero in Lelio. Is primum in forum versus instituit agere cum populo.

¶ Prepositiones ablatiui casus.

Secus: Uersus. A/ab/abs A capitur modis. xij.

¶ A/ab abs/idē significāt. Est ne aliqua in constructione differentia? Etiā. nā a solū consonantibus iūgit̄: vt a Petro: a domo. Ab vocalibus: ⁊ ꝗbuscunꝗ cōsonātibus ornatus tamen i conson̄ti: ⁊ liquidis l ⁊ r. Abs rarissime vtimur: ⁊ vix aliter ꝙ ante q ⁊ t. vt ab andria. ab duce: ab ioue: ab lege: ab rege. abs Quinto: abs Tito. Da authoritatē vbi ab iungit̄ alijs consonantibus ꝙ i l r. Cice. Ab socijs: ab natura ab dijs. similia apud eundē plura inuenies. Titus Liuius in diuersis locis hec ponit. Ab Titio/ab dijs/ab simi: i/ab/ nuncio/ab credito re/ab fallaci/ab plebe/ab quatuor: a principibus/⁊ alia his similia sepissime. Cesar in com. Consilio probato ab ducibus. Idē; dicit ab nouissimis ⁊ similia per omnes fere consonantes Plau. in asina Da puere a summo. sic alibi multa per omnes fere consonantes: adeo parū iuste in hac re carpit Ualla Raudensem ¶ A/ab/abs. Primo significāt personam agentem. vt percutior a preceptore: defendor ab auo: osculor abs te: audiui a Petro ⁊c. ¶ Secundo motum de loco significant vt a summo ad imum descendisti.

¶ Tertio significāt post. Persi⁹. O. Jane a tergo: quē nulla ciconia pinsit. i. post tergum. Plini. Uirus equi a coitu statim collectum. i. statim post coitum. Sueto. in Cesare. Plebs statim a funere ad domū Bruti ⁊ Cassij cū facibus tetendit. i. post celebratas exequias. Idem in Tyberio a cōmeatu castra repetentes. sic a partu: a consulatu: a nuptijs ⁊c. i. post partum ⁊c. cum magno ornatu dicūtur. ¶ Quarto significant de. Teren. A villa mercennarium vidi. i. de villa. ¶ Quinto exponunt̄ per ꝙ. Apl's. Extimo me nihil minus fecisse a magnis apostolis. Et paulopost. Nihil minus feci ab ijs qui sunt supra modum. apl'i. i. ꝙ magni apostoli: ꝙ ij. Sexto significant ꝙ pro vel propter: vt veh mundo a scandalis. ¶ Septimo significant pro: vbi defensionis vim habent. Cicero in Bruto. M. Celius talis tribunus fuit: vt nemo contra ciuium perditoꝝ popularem turbulentāꝗ dementiā a senatu: ⁊ a bonorum causa steterit constantius. i. pro partibus senatus: pro partibus bonoꝝ. ¶ Octauo significant preesse. vt ab epistolas: a rōnib⁹: a libellis. i. qui preest epistolis: rōnibus libellis. sic a studijs: a secretis: a batis: qui preest mensuris. Batus vasis genus est. A punctis qui preest redditibus aquarioꝝ: a voluptatibus ⁊c. de quibus multa habe ne dicit Calepinus: ⁊ ego in heteroclitis de his disputaui. ¶ Nono possessiui locuz sumunt. Teren. in and. Dic clare a vobis est idest vester est. ¶ Decimo significant contra. Uerg Defendo a frigore myrtos. ¶ Undecimo significāt ex. Teren. in Eccyr. Ab sese suā voluptatem ⁊ expleat. i. sese. ¶ Duodecimo significant cessationem: vt ocyum est a bello. i. nō bellatur. Uaco ab opere. i. sum ocyosus: Ab re. i. preter rem hoc est indecens/inutile. Suet. in aug. Et qm̄ hoc ventū est nō abre fuerit subtexere id est nō incōueniens: aut nō inutile. Liui. Haud re duxi. Teren. in Heau. Tm̄ ne ab re tua ocij. tibi aliena vt cures. que nihil ad te attinēt. i. tm̄ ne ocij. est tibi a rebus tuis ⁊c. Cōposi. tionē ingrediūtur. vt amoueo/abeo/abstineo. Appella a greco est: vt aptotum ⁊c. ¶ Cum Petro ambulo: cū honore te suscipio ⁊c. notissima sunt. Instrumēto nō iungitur: quia gladio percutio: nō cum gladio dicimus. Aliquādo euphonie causa necessario postponitur. vt mecū/tecum/secū/nobiscū vobiscum: non cum me ⁊c. quacum: quocum: quibuscum. melius ꝙ cum quo cū qua cū quibus. Cice. Quid dulcius ꝙ habere quocum omnia audeas loqui vt tecum. Quum. i. ꝗuis vel quando aduerbium aut coniunctio est quum optime de te sim meritus. semper ostendis te esse ingratum. Cicero. Nō nihil me consolatur quum recordor quanta me cōplecteris beniuolentia. De hoc (quia quidam per scribunt quidam aliter) dicam in Orthographia. Cum nō ingreditur compositionem: quia pro cum: habemus inseparabiles prepositiones co/con.

Batus.

Ab re.

Cum.

¶ Coram aduersaṫ clã, vt corã iudice causaȝ egi. Sepe est aduerbiũ. Ter. in eunu. Que mihi añ oculos corã amatorẽ adduxti tuũ. ¶ Differũt añ et corã? Nam añ oculos lõge intelligi põt. Corã ꝓximitatẽ significat vt ex dicta authoritate grãmatici colligũt. Redde q̃ mihi corã recepisti. Corã (est qd minꝰ periti dicũt) presentialiter. Veteres corã cũ actõ ponebãt: vt corã pñtes vł pñtibꝰ. Author ẽ Do. in adel. Apule. sepe dicit in corã ꝓ palã. Quõ differt corã a palã? Corã ad certas ꝑsonas ptinet. Palã ad oẽs et fere aduerbiũ est pro manifeste in aperto. Teren. Si falsum aut fictũ continuo palã est. Aliqñ prepos. to est contra Lancilotuȝ. Titus Liui. lib. vi. ab vrbe Rem creditori palam populo soluit. Ouid. de morte Drusi. Et fleuit populo Cesar, vtrũq; palã. Ideȝ. v. tristiũ. Neq; palam tuto de me mala sepe loquunť. Forsitã obijciũt exiliũq; mihi. i. loquunť tuto. i. tute, q̃ eos non intelligo. sepe mala de me palam me. i. corã me. hic nota ꝯtra differentiã datã: palam aliquando de certa persona dici. A palam fit aduerbium pro palam. i. manifeste: et verbũ propalo as. i. manifesto: aperio. Significat etiam in longũ cresco: aut potius crescere facio. Col. lib. iij. Deinde ex eo sulco quasi ramos fossarum facies: per quos vt queq; virga postulauerit propaletur: atq; ita terra adoperies. In propatulo. i. in publico.

Coram Ante

Vergi postq̃ in trogressi coraȝ data cepia fadi Et. s. enci Corã queȝ q̃ritis adsũ

Palam.

¶ Clam. i. ignorante vel ignorãtibus siue occulte: vt clam patre fugi. i. nesciente patre. Clam custodibus exiui carcerẽ. Clam me est. i. ignoro. Pro eodem eleganter dicitur fugit/fallit/latet/preterit/capit me hec res. i. ignoro ad hãc rẽ sine casu aduerbiũ: est apud poetas sepius q̃ oratores. Ver. j. en. Clam ferro in cautũ superat secutꝰ auoꝝ. hic aduerbia idem significantia ꝗ clã et clanculũ. Clã: ꝑpõ lȝ ablõ sepius gaudeat: lȝ tñ interdũ actm: vt bene dicit Dona. Plau. in mercatore. Ratus clã patrẽ meũ posse habere: sic idẽ sepiꝰ. Cic. in Sal. Timẽs ne facinora eius clã vos essẽt.

Clam.

¶ De primo materiã significat: vt carmẽ de bello Troiano. i. cuius materia est bellum Troianũ. Anulus de auro factus. A nunq̃ materiam innuit: sed efficiẽtẽ cãm et ita patet differentia inter de et a. Pli. in epi. Liber tam ineptus vt non de puero: sed a puero factum esse credas. itaq; a pro de non capiť vbi materiã significamꝰ sed cõtra de ꝓ a capiť: vt emi de Petro ꝑ a petro vt patebit. ergo male diciť. Quid hoc a te audio: ꝓ q̃d hoc de te dicunt ⁊c. dicẽduȝ est. Quid hoc de te audio. Cice. scripsit de officijs: non ab officijs. Liber Donati de octo partibus orationibꝰ: nõ ab ectore. q̃rin his et similibꝰ materia significať nõ cã efficiẽs vti etiã hic de te bene meruit: et templum de marmore ponã. i. marmoreũ. ¶ Scdo de capitur ꝓ a vel ab: vt emi de Petro librũ. audiui de patre meo. Cato de re rust. de dño bono colono bonoq; edificatore melius emitur. Cice. episto. lib. v ad Lẽtulũ. De crasso domũ emisseȝ. Plau. in penu. De te quidem didici hec oĩa. Idẽ in Curgu. De illo emi virginem. Cicer. pro Cluẽtio. Mulierem cũ emisset de sectoribus. ¶ Tertio de. i. propter. Teren. in eunu. Ecquid nos amas de fidicina hec. ¶ Quarto locũ significat: vt de celo venit ⁊c. In compositione sepe significat deorsum: vt descendo: demitto. Aliquando, significat valde: vt deamo demiror. Interdũ diminuit: vt decresco: deferuesco. Oñq; negat: vt despero demens: dedecet significat et alia in compositione q̃bus supersedeo. De olim aduerbium erat ꝓ deorsum. Vnde adhuc habemus susq; deq; fero. i. paruifacio. quasi an sursum: an deorsum res feratur: floccipendo. Sus ꝓ sursum vetꝰ est. Hieronymus. Dehabeo pro non habeo dixit ad Eustochiũ. Ita ille moderatur vniuersa: vt nemo quid postulet: nemo dehabeat.

De et a differunt.

Susq; deq; fero.

¶ E et ex idem significant: sed eeũ consonãtibus tantum iungitur: vt e iure: e republica. Ex tam vocalibus quã consonantibus iũgitur: vt ex arbore: ex dignitate. E et ex. Primo significãt materiã: vt culter fit ex vel e ferro. Scdo e vel ex. i. a: vt audiui a patre: ex auo. Tertio significãt extra vel de: vt ex vrbe pulsus: ex naso stillat humor: e celo descendit: eregione longinqua piper portatur. Eregione vna dictio. i. ex aduerso: ex opposito: vt eregione domus mee habitat sutor. Quarto e vel ex. i. ad vel pro: vt ex dignitate ex vsu ex vtilitate. i. pro dignitate vel ad dignitatem. ⁊c. E re tua. i. ad vtilitateȝ tuã. E republica ad vtilitatem reipublice. Quinto significant secundum vt ex Platonis sentẽtia Sexto in Cicero. E renibus laborabat. i. morbum patiebatur in renibus sermo est elegantissimus: sic laboro e pectore capite ⁊c. Septimo significant post. Statius ꝑmo silua. Ex illo quantos inuenis premat anxius ignes id est post illud tempus quod inepte dicitur ex tunc. Curt. v. Institu. Querere quotus dies esset ex quo Nicomachus ad eum detulisset inditiũ pro ex quo bene dicimus vt ideȝ libro. vj. Quintus dies erat vt in eam regionem ꝑuenerat, i. postq̃. Alia exẽplis declarabo. Et ipe. i. ex

E et ex. vq̃ modis

improuiso. hinc extēporalis & extēporarius vt orator extēporalis q̄ subito sine p̄me
ditatione dicit: extēporale carmē &c. Idem ex tpe. i. p tpis ɔditione. Cic. Ex tpe offi
cium queri. Ex vinculis cām dicere: est vinctū r̄ndere criminibus. ¶ Ex snia aliqd
h̄re. i. ad votū & desideriū nr̄m. Quin. Habes ne vxorē ex animi tui snia. Ex ɔposito
i. dedita opera & ex cōuentione. Ex collo pendet pharetra. i. a collo aut iuxta collū
Vinū ex spōgia apud Celsum. i. vino madefacta spōgia Panis ex aqua e iure queꝫ
vulgo offas dicūt. Pharmachū liqua ex rosa. ¶ Quō differūt ex amphiteatro ve
nio: & ab amphiteatro venio? Ex amphiteatro venit: q̄ in illo fuit. Ab amphiteatro
venit q̄ in loco fuit primo amphiteatro. Sic surgit ex fonte aqua si in illo fuit. Sur
git a fonte. i. a loco fonti primo. Eodē modo ad tribunal venit litigator. i. ad locum
tribunali primū. In tribunal venit iudex: quia illud intrat. ita dic in reliqs. E pam
philo grauida est Glyceriū: nō a Pāphilo. abs te: ab eo: nō ex te. ille est ex vrbe. i. ex
Pro septē modis capitur. tra vrbem In ɔpositione priuant vt elinguis exanguis & augēt: vt exoro. i. orādo
impetro: & significāt extra vt educo extraho. Excursim. i. excursitatiōe. Plau. in Asi
na. Nō vides me excursim anhelitum ducere. Excogito: cogito: reperio: &c. ¶ Pro
primo significat cām vt p te rogaui. i. tua causa. ¶ Scdo significat ante. Sallust. p
* Sall. in Jugu. Pro muro. dies noctesq̄ agitare. curia signū dat. Suet. Religato p forib⁹ cane. ¶ Tertio p. i. loco & vice alicui⁹. Ter.
in and. Ea lege: vt si te inde exemeris: p te molā sic audacia p muro habet. Quar
to significat propter nec multū differt a primo mō: vt p testimonio adductus. i. pro
pter exhibendū testimoniū. dedi pecuniā p predio. i. pp̄ter p̄diuꝫ. p iniuria quā ac
cepi. i. pp̄ter iniuriā. Hoc Cato dixit p scapulis: q2 serui scapulis vapulāt tū mo
le faciūt: aut dicūt. In hoc modo ɔtineri pōt hic loquēdi mod⁹. Sto pro turrib⁹. i. p
pter: vel ad turres defendēdas. Ter. Naꝫ nisi hec ita essent: p illo aut stares. Ver.
lib. ix. Pro turribus astant. ¶ Quinto p. i. ad: vel scdꝫ: vt p meis viribus: huc redu
ci illud. Pre se quisq̄ viri. i. p virib⁹ suis: q̄sq̄ aut pp̄ter se q̄sq̄. pro Platonis snia
i. scdm Platonis sniam. ¶ Sexto pro. i. in: vt p rostris p tribunali: Suet. in Cesare
Defunctaꝫ laudaui e more pro rostris. ¶ Septimo authoritatē innuit: vt tribuni
plebis p potestate intercesserunt. i. authoritate potestatis sue. Sub hoꝝ aliquo mo
do est quicquid subijciam pro valuis fixi literas. i. in valuis. Gratiā retuli p meri
tis. i. secundū merita. non irasceris p materia. i. scdm exigentiā aut qualitatē mate
rie. Ouid. Grauius saturnia iusto. Nec pro materia fertur doluisse. Silli. viij. Inci
p. t & blandas addit pro tempore voces. i. scdm tpis conditionē: aut postulationem
Teren. Hoc tibi pro seruitio debeo. i. causa seruitij: aut scdm virtutis legem. Pro in
diuiso. i. nulla habita aut facta diuisione: verbū iurisconsultoꝝ est. Ne dicas com
Pre moda mihi librū pro hora: sed in horam. Nec hoc maxima pro parte falsum est: sed
ex maxima parte: licet in Boe. de consula. iij. legamus. Pro maxima parte terrarū
videa inglorius. ¶ Pro interiectio ante patuit. Componi p: vt promitto: prodeo
prodeo &c. ¶ Pre primo significat ante. Sulterus. O felix mortale genus si semper
haberes Eternū pre mente bonū fineq̄ timeres. & aliqñ est aduerbiū. Teren. I pre
sequar. Liuius. lib. j. Pre se armentū agens. i. ante se ablt̄ūs est se non actīs contra
Calepinum. Pre cunctis honorandus. i. ante cunctos: et ergo plusquā ceteri. ¶ Se
cundo. Pre. i. pp̄ter vel ab: vt pre timore tremo. Terentius in eunucho. Ut sit mise
ra pre amore. Idem. Pre studio dum id efficias qd̄ cupis. Apu. Pre luxuria: cūcta
ɔfuderat. ¶ Tertio significat ɔparationē. Ter. in eunu. Hic ego illuꝫ cōtempsi pre
me. i. ad comparationē mei. Liui Paruā albā pre ea vrbe que conderē fore. Huc
reduci loquēdi modus vbi pre videt exceptiue pro preter. Cic. p Amerino. Vide
tis vt oēs despiciat: vt hōleꝫ pre se neminē putet. i. preter se aut ad compationē sui
Gel. lib. j. Pre se vno ceteros omnes rudes esse predicabat. Interdū ablt̄ūs subau
Preq̄. dit̄ur. Plautus in persa. Immo res omnes relictas habeo pre quod tu velis. pre seꝫ
eo. i. respectu eius quod tu velis: hinc fit aduerbiū preq̄. Plautus in Aulula. Hoc
Preut. etiā pulchrū est preq̄ vbi sumptus petūt. Idem in penulo dixit pre sibi in mētē idest
ad suū geniū amenēdū: vt Baptista pius ait. Preut. i. preq̄ & quod vulgus diceret
scdm q Teren. Ludum dices preut huius rabies que dabit. Preter. vnde Catul.
Preter hac pre me fero. Dicebas quondam solum te nosse Catullū. Lesbia: nec pre me velle tenere Jouem
sic pre illis anuge erant ola. In compositis varie significat: vt prefero: preclarus &c.
Pre & queciq̄ inde sunt diphtongō habent. Ut preter hac. i. post hac. Apud Plau
tum vox elegans. Plau. in rudente. Si preter hac verbū faxis hodie: ego tibi dimi
nuam caput. Ornate dicimus pre me fero: pre te fers &c. idest dicto aut facto induco.

profiteor, Quintil. Fiduciam igitur per se ferat orator. semperq; ita dicat tanquam de causa optime sentiat. sic Joãnes letitiam pre se fert id est apparet letus hoc carmen pre se fert miram poete subtilitatem. Tue litere multum pre se ferunt ornatus Dic etiam per compositionem prefero letitiam ⁊c.

Prefero

Sine.

¶ Sine: ⁊ absq; idem significant: neutrũ compositionẽ ingreditur. vt neq; vltra: clã pone ⁊ plures. Sine imperatiui modi verbum est a sino. Syncerus non est a sine: sz a syn. i. con. Absq; Calepinus aduerbiũ esse vult apud Terẽtium p nisi. Uerba Terentij sunt in ecyra. Q̃ fortunatus sum ceteris rebus absq; vna hec foret: hanc matrẽ habẽs. vbi potius legitur teste Calepino in ntõ absq; vna hec foret quã in ablatiuo hac foret. Nã sensus est absq; i. nisi hec vna sc; res videlicet cõiunx ex alieno (vt tunc putabat) pariens esset. ¶ Ternus. vide lectionis huius principium.

Procul

¶ Procul. i. longe abltm̃ plerũq; regit: et raro actm̃: ideo ꝑpõnibus iure annumeratur. Da authoritatez de abltõ. Tacitus. Nec procul cede aberant. i. prope interficiebãtur. Curtius. Jamventum ꝓcul mari quod hiberniã insulã spectat. Et libro. viij. Procul muro. sic alibi sepe Dat authoritatẽ de actõ. Curt. Procul vrbẽ. Plini. ix naturali. histo. Villa est cãpanie: haud ꝓcul Neapolim. Titus Liui. xxvj. Locus procul muros satis equus agẽdis vineis fuit. Procul sepissime est aduerbium vt procul o procul este prophani. Ouid. Sint procul a vobis iuuenes vt femina compta.

* Procul põt ⁊ satis longe significare ⁊ non valde hoc est ꝓ̃ ocl'is Uergi. Est ꝓcul in pelago saxũ qd satis lõge, fuisse intelligi non põt. ꝑrce em̃ spectacuti voluntas. Idem Serta procul tm̃ cati delapsa iacebant.

Prepositiones communes.

¶ In actõ iungitur. Primo vbicũq; ad locum motũ significamus: vt curro in forũ in campum. i. ad. Tamẽ differũt aliquantulum venio in tribunal: ⁊ venio ad tribunal: vt dixi in ꝑpõne ex. Itaq; in castellum eo. i. intro castellum. ad castellum eo i. ad locum castello proximum. testes sunt Diomedes ⁊ Donatus. Uergili. Quo te via ducit in vrbem. Idẽ. Impulit in latus. Redeo in gratiaz. Secundo in pro contra vel erga accusatiuum habet: de cõtra: vt crudelis in priuignum nouerca inuehor in emuli. Uer. Quid meus eneas in te cõmittere tm̃. Quid troes potuere. Lex lata est in adulterum ⁊ desertorem. De erga. vt mitis in discipulos preceptor. Uerg. Accipit in tegros animum mentemq; benignã. Tertio accusatiuũ habet, in vbicũq; declaratur per ad: vel vsq; ad: vel intra. Feci in tuam salutẽ. Plinius. Ita est ꝑfecto: multis fortuna parcit in penam. In rez tuam est. i. ad rem tuã. In re tua est pro re tua. Uide interest. Liuius. Bellum in tricesimum diem indixerant. Bibo in lucem. i. vsq; ad lucez. Martia. Hesterno fetere mero qui credit Accerraz Fallitur: in lucem semper accerra bibit. Omitto hec in aliud tempus: idest ad. dico in aurem i. ad aurem insusurro. Justi in perpetuũ viuent. i. vsq; ad perpetuuz. Dabo te in caueaz. i. ad caueã: ⁊ mittã te in carcerẽ. Uacas in damnũ tuuz. In sacris Qui odit animam suam in hoc mũdo: in vitam eternã custodit eam. i. ad vitam eternam. Defecit in salutare tuũ aĩa mea. Defecerunt oculi mei in eloquium tuũ. cõmoda mihi Uergilium tuũ, in hunc diem. Liuius lib. j. Uix in fundamẽta suppeditauere idest ad fundamenta. Celebremus hũc diem in honorẽ diue virginis Marie. i. ad honorẽ Accepit eum Symeon in vlnas suas. In manus tuas cõmendo spm meum. do tibi in manus. i. intra: est motus latens ad locum: ⁊ ita ad primum moduz reducerẽ Plau. in trinũ. E manibus dedit ipse mihi in manus. Terenti. Dic quid, velis tibi dari in manum: vt herus his desistat litibus. Dare in manũ est proprie dare separatim sine arbitro: aut interprete. vt quum preuaricator: aut iudex corruptus accipit pecuniã. In diem addico. i. ad diem. hoc est rem ita vendo: vt nisi alius ad prestitutũ diẽ magis obtulerit; illius si qui ꝑmo obtulit. Potẽs in pugnã. i. ad. Ille in venerem est putris.

In cũ actõ vig. n:õis.

¶ Credo in deuz adhunc modũ adiecit Guilielmus zenderus. Credo in deũ. i. (vt ipse ait) credendo tendo ad deũ. Ceterũ nugat si Ualle credimus. qui in Joãne dicit nihil distare Credo in deũ: ⁊ credo in deo: sed vterq; modus latinis est inauditus. Apud grecos accusatiuus est quem nunc per accusatiuum: nunc per ablatiuum nostri transtulere magis affectare q̃ seuere, inquit Ualla de accusatiuo in Joãne. Oĩs qui credit in eũ non pereat. Et mox, Qui credit in eũ nõ iudicat. De abltõ in Joãne. Qui credũt in noĩe eius. Et oĩs qui credit in ipo nõ pereat. In acti. apost. Multi crediderũt in dño. ¶ Quarto vbicũq; significat diuisio: mutatio: aut conuersio: in accusatiuũ habebit. vt vxor Loth versa est in statuã salis. Troia versa est in cineres. Daphne mutata in Laurũ. Lycaon in lupum. Anteon in ceruuz ⁊c. Ouidius. Uersa est in cineres sospite Troia viro. Refero in melius: idest conuerto. Hue reducito, accipias in bonam partem. Uerg. Scinditur in certum studia in

Credo in deum.

contraria vulgu salal in varias species diuidit͛ partior in socios panē. Uerg. So
cios partit͛ in oēs Uin s. Apul. j. met Offulā grādiorē in cōuiuas. emulos contrun
care gestio. elegantes sunt orōnes. ¶ Quinto vbi ad similitudinē formā ve alterius
quid fieri significamus in actm̄ habebit vt lapis excisus in antrū. i. in formaz antri
Uerg. Portus ab eos fluctu curuatus in arcum. i. in similitudinē arcus: teste Ser-
uio. Idē. Tum vero in nūerū Faunosq͛ ferasq͛ videres ludere. i. ad similitudinē nūe
ri hoc est cātilene ⁊ rithmi ait Seruius. Sic figulus fingit lutū in ciconiā in mona
chū in morionē. Apul. lib. ij. meta. Lapis pari⁹ in Dianā fact⁹. Idē li. iij. In asini
faciem fena rodebamus. i. habētes figurā asini. Sedet in amicū. i. similitudinē ami
ci aut sicut amicus: teste diuo Augustino. ¶ Sexto vbi significat apud vel s. Cice.
in Paradoxis nō pbant͛ in vulgus. Idē de vniuersitate. Judicari in vulgus nefas
Et lib. ix. Ad Atticū. Alter, religio sus nūc dies. alter in vulgus ignotus. Curt. iiij.
Edita in vulgus egyptiorū responsa. Liuius. xxij. Milite in vulgus leto. Tacit⁹
Celebrata in vulgus. Celsi laus. Idem. crebre in vulgus mortes simuliter loquens.
ornatissime. ¶ Septimo pro super. vt multa in eam rem sum locutus. Seruius in
Donatum. Ambrosius in Lucam. Lyra in Joanē. i. super sic loquemur quoties cō
mentatores allegamus. ipsos vero authores. aut qui e greco trāstulerūt: per abla
tiuum significabimus: vt Donatus in libello de octo partibus. Terē. in and. Hie-
ronymus in genesi: q2 ipse transtulit: si aūt allegam⁹ aliqd qd Hieronym⁹ scripse-
rit sup Genesim dicemus Hieronymus in Genesim. Idē in significat sup: quū dici-
mus dormis in aurē: dormio in latus: felix cadit in pedes ⁊c. ¶ Octauo in actm̄ hz
vbi significat qualitatē, ordinatiuā: vt opus in dies crescit. Amor tuus crescit mihi
in horas. Uergil. Inq͛ dies auidū caput altius effert. i. de hora in horam: de die in
diem aut per singulas horas: per singulos dies. Uergi. Gallo cuius amor tm̄ mihi
crescit in horas. Quantuz vere nouo viridis se subijcit aluus. Pli. in epi. Expectan
tem in horas: dixit. ¶ Quō differūt in dies ⁊ in diē? similiter in horas ⁊ in horaz?
In dies ⁊ in horā significāt quotidie: per singulos dies: per singulas horas: ⁊ fere
sp̄ cōparatiuo aut verbo incremēti iungūtur: vt in dies doctior. in horas crudelior:
pestis in dies: vel in horas crescit. In diem ⁊ in horam notāt vnū quēlibet diē non
habēdo rationē futuri: vt prodig⁹ in diē viuit: ⁊ in horā viuit. Da authoritatē de in
dies. Liui. Crescente in dies multitudine. Cice. Quū id malū serperet in dies magis
Pro eodē recte dices q̄tidie aut in dies singulos. Cice. p Marcel. Tua iustitia ⁊ le-
uitas animi floresscit quotidie magis. Idē ad Atti. Quotidie vel potius in dies sin-
gulos breuiores ad te literas mitto. ¶ Quur dixisti fere semp? Q2 aliqñ in dies sine
cōparatiuo ⁊ sine dictione cremēti legit͛. Sallu. in Jugu. Itinera pfectusq͛ in dies
mutare. i. mutabat. Ornatius ponit͛ cū dictiōe cremēti. Quō differūt ergo quotidie
et in dies. ¶ Quotidie rari⁹ cōstruit͛ cū dictione incrementi: in dies fere semp: meli⁹
tñ quotidie cū incremēto efferes q͛ in dies, sine incremēto.) Cice. iiij. de finibus ostē-
dit vtrūq͛ dicens. Hic curatione adhibita leuant͛ in dies: alter valet plus quotidie:
ergo nō male dixit Pseudocurti⁹. Fio in dies frequēs. Liui. tertie. Patrie occasum
cum suo exitio in dies expectabāt. Da authoritatē de in diē ⁊ in horaz. Quintilia.
Nō vt fere volucres pñtis modo cibi memores in diē viuūt: duratur⁹ hyeme repo-
nitur vict⁹. Ci. In Phil. Hec q̄ in horā viuūt nō modo de fortunis bonis ciuiū: sed
ne de vtilitate quidez sua cogitauerūt. Raro cū alio verbo q͛ viuo ponunt͛ in diez in
horā. Sallust. in iug. Panē in diē mercari. i. mercabat͛. ita legit. Ualla: licet aliqui
libri habeāt in dies. ¶ Extra hos modos in plerūq͛ abltm̄ hz vt vbi ad locū motus
nō significat: vt in cāpo curro si suz in illo: in cāpū curro si nō suz in illo: sed ad illū
curro: sto in foro: sum in vrbe. ¶ Scdo pro inter. Quinti. Neq͛ em̄ tuburcinabūdum
et lurchinabundum iam in nobis quisq͛ dixerit. i. inter nos. Suetoni⁹ in Cesa. Pre
turba elisi exanimatiq͛ sunt plurimi: ⁊ in his duo senatores. i. inter hos. In sacris.
Non fuit in vobis qui reuerteretur ad me In vrbe erro. i. per vrbem. veho in equo
i. super equū sedens. Gellius. Uehēs in equo. Itē pro ante. Cur. In oculis duo ma-
iora omniū nauigia summersa sunt. Itē in sacris. Locut⁹ est nobis in filio idest per
filium. Sunt ⁊ alij modi tam accusatiui q͛ ablatiui: si quis velit valde studiose cū
cta perscrutari: ponaz iā tumultuarie aliqua quorum nōnulla sub predictis modis
continentur. Terentius Uereor te in os laudare. i. ad os: in conspectu tuo. Calepi-
nus dicit hic accusatiuū pro ablatiuo poni: vt apud eundē. In quem exempla fiēt
pro in quo: neutrū tamen vereor imitari. Cōtra inuenies ablatiuū pro accusatiuo

⁎ Cicero nequl. i. ho rā viuūt nō mō de fortunis ⁊ bonis ciuiuz: sz de vtilitate qdē sua cogitauerūt

In dies

In horas

In diem

In horam

Quotidie

⁎ Senec.) Cū in dies augeretur audacia

In dies

In cū ablatiuo.

In cū actō vel abltō.

In os laudare.

vt/Gratior est pulchro veniēs in corpore virtus. Sic legit Calepinus/sed mēdose:
q: in epi.lxvij. Senece habet. Gratior est pulchro veniens e corpe virtus. Condun
tur in aluo, vel in aluū. sed hoc antiquū est teste Capro. Liui.iij. ab vrbe. pessima de
cēuirorū in vulgus fama est. i. apud vulgus vel inter vulg⁹: ornata locutio vt dixi. [Inies vl in]
¶ Incido in es lepidissime dicimus: aliqñ etiā incido in ere Liuius lib.iij. ab vrbe. [ere incido:]
Leges in es incisas in publico pposuerunt. Da authoritatē de abltō cōtra Vallaz.
Cic. in actione.v. in Verrē. In ere incisum nobis tradiderunt. Plin. iunior de laudi-
bus Traiani. Incidenda in ere censuistis: Sic pro eodē dicimus includo in carcerē
et in carcere. Cic. actio.vj. in Ver. Includunt in carcerē condēnati. Ibidē. in paucis
villis inclusas esse, videtis. Silr in rem meaz est: ⁊ in re mea est. i. mihi vtile est. Iu
sti.xiij. In rem visum est ab egypto incipere. In eodē. lib. ait. Epistolas in grecum
scripserat. i. ad grecos. Lepide silr̄ orationes poteris in vsum trahere. Orosius. li.
vij. Nero virū in vxorē duxit. Loquere similiter. Apu.j. met. deuotionib⁹ sepulchra-
libus in scrobem procuratis. Et xj. Omnes in me populi fabulant. i. de me: loquere
similiter. Tacitus. Ante edem diui Iulij iacuit primo ictu in poplitem mor a Iu-
lio Carto legionario milite: in vtrāq; latus transuerberatus. Idē. militē in vba Ve
spasiam adegit. Idē. Cetera in cōe sita sunt. Idē. Nec cohibere parietibus deos: ne
q; in vllam humanioris speciem assimulare, ex magnitudine celestiū arbitrantur.
Idez. In contrariū disputes. Idē. In contrariū accingi. Plau. in aulu. Multo prius
me collocaui in arborē. Et in curg. Talos poscit sibi in manū prouocat me in aleā
Gel. lib.ij. ca.xix. Amici isti magnam in partē cessatores sunt. i. magna ex parte. aut
vt vulgus loquitur p magna parte. Cic. in.j. de natura deoꝝ. Homines morte dele
tos reponere in deos. Sudo in humorē. Valeri. Maxi. In Sicilia duo scuta in san-
guinē insudasse. Hec oīa per actm̄ dicta sunt. Notato oīa diligenter vt silr̄ loquaris
Cesso in vota. i. tardus sum ad facienda vota. Cesso in votis. i. tardus sum dum vo- [Cesso i vo]
ta facio. sic cesso in rem: cesso in re. Ponit hoc Badius. Fuit mihi in mentem p actm̄ [ta.]
aliqñ dicimus. Plau. in amph. Mihi in mentē fuit. sic recte dici testat Gel. li.j. ca.vij [In mentē]
Cice. apud Gelliū. In predonē fuisse potestatē sciatis Pōt etiā hoc per abltm̄ dici [fuit.]
in mente fuit: in potestate fuisse. ¶ In mediū relinquo per actm̄ eleganter di: licet [In potesta]
vulgus in medio relinquo. per abltm̄ dicat: author Gel. li.xvij. ca.ij. Quintus Clau [tem fuit.]
dius. Nos in mediū relinquemus: id est de hac re nihil iam decernemus: iudicabi [In mediū]
mus ⁊c. Latine etiā per accusatiuum dicemus: teste Gellio in eodem capite. Pono [relinquo]
in mediū: testimoniū nullū citat. Possumus per abltm̄ dicere pono in medio. Cicero
oratione.vj. in Verrē. Rem in medio ponam. Et in.j. de natura deorū. Ponam in me
dio sententias. ¶ Compositionē ingressa: plerūq; intra significat: vt includo: ingre- [Perinde]
dior ⁊c. Sepe negat: vt indoctus ⁊c. Ab in fit inde. hinc, deinde / perinde / subinde. [* Perinde]
Perinde tanq; vel eomodo tanq;: vt custodi domū meā pinde ac si tua esset. Aliqñ q; [nonnunq;]
significat valde. Sue. Quare aduentus eius non perinde gratus fuit? Et adeo. Idē [significat e]
Nulla re perinde motus q; responso Mathematicorū. In vtroq; citra negationem [que]
claudicaret. Proinde: id est ideo: quapropter. Subinde: id est deinde ⁊ statim atq; [Cic. in epi.]
frequenter cū quodā interuallo: vt abiens subinde respicit. ¶ Sub actm̄ habet pri- [Ego te et]
mo vbi ad locū motū significamus. vt eo sub tectū. Verbū. Postesq; sub ipsos nitunt [Dolobellā]
gradibus. ¶ Secūdo pro pauloante vel circa. Ouid. Sub noctē dicere vale. Sueto. [perinde di]
in Aug. Sub natalē suū plerūq; languebat. in eodē. Sub horā pugne tam arcto re- [ligo]
pēte sopno deuictus. vt ad dandum signū ab amicis excitaret. i. circa horā ⁊c. Ver. [Sub cum]
j. geor. Sub ipsum arcturum. i. circa vel pauloante Hora. Occultā febrem sub tem [actō quin-]
pus edendi dissimulas. i. circa. Verg. Sub lucem exportant calathis. i. circa lucem [q; modis]
aduenientē dic. ¶ Tertio pro per. Titus Liuius. lib.j. Legati fere sub idem temp⁹
ad res repetēdas missi: id est fere per idem tēpus. Verg. Vincit atrox Iuno ⁊ sub no
ctē cura recursat. ¶ Quarto pro statim post: vt sub hec vba. Cice. Planco. Sub eas
autem reddite sunt. ¶ Quinto pro iuxta: vt quidā volunt: veluti/sicu sub oratorium
et pro intra: vt abdidit pugionem sub ilia. Plautus in milite: Negocium omne suc
cedit sub manus: id est ad vel intra manus: hoc est negocium bene procedit.
¶ Sub ablatiuū primo habet vbi opponitur supra ⁊ motus ad locum nō significa- [Sub cum]
tur. vt terra sub pedibus est. ¶ Secundo sub pro ante vel coram: vt cadent sub iudi [abltō sex]
ce motum. Apuleius secundo meta. Sub istis oculis miser iugulatus est. ¶ Tertio [ii. odia.]
sub: id est prope. Verg. Quo deinde sub ipso Ecce volat. ¶ Quarto sub. id est cū: vt
sub sarcinis. ¶ Quinto pro in. Verg. Nāq; sub ingenti lustrat dum singula templo.

Idē. Estq̧ sub inuictis gloria nulla meis.i.in:vel de inuictis meis. ¶ Sexto ꝓpter vt dicunt quidā:veluti ille sub vitijs vadit ad interitū ⁊ pro post.vt latitas sub foribus. Sub quinto modo continetur. Sub cōticinio vibē inuaserūt. Sub nocte silent.i.in cōticinio:in nocte:frequens locutio apud poetas. Sub manu.i.in manu ⁊ prōpte.vel sub manu.i.statim ⁊ de manu ad manū. Seneca lib.x.episto.ad Luciliū. Consilium nasci sub die debet. Et hoc quoq̧ tardū est nimis:sub manu quoq̧ (vt aiunt) consilium nascatur. Sueto.in Augu. Et quo celerius ac sub manu annunciari cognosciq̧ posset. Composita varie significant:vt subtristis subeo ⁊c.quibus supersedeo.

Super cū actō q̄nq̧ modis.

¶ Super cū actō sepius legitur:vt q̄si aduersatur prepositioni subter.vt super aera ether est. ¶ Scdo pro.vltra.vt super Garamātes ⁊ indos ꝓferet imperiū. Apul. Iam cū super oppidū profectus nos citra reliquerat. Studui super mediā noctem. bona locutio est:teste Seruio. Uerg. hoc etiam per abltm̄ dicit/ Nocte super media.

¶ Tertio pro supra.vt quod signum vidisti super natum regem:/ Hunc modum posuit zenderus addens. Quartum pro contra.vt eo super hostem. Et quintum pro iuxta.vt Sedimus in lachrymis super flumen Babylonis.

Super cū abltō .iiij. modis.

¶ Super abltm̄ habet primo ꝓ de:vbi de re aliqua mentionē facimus. Uer. multa super priamo rogitans super hectore multa.i.de Priamo ⁊ de hectore. Cic.xvj.ad Atti. Hac super re scribam ad te Rhegio.i.ex illa vibe. Sic dices/super fratre tuo scribā ad te Gandauo. Et/Joannes interrogauit me super valetudine tua. Tacitus. Multus ea sup re variusq̧ rumor. Idē. Consulendū tali super re principē respōdit. Sillius.ij. Consultant bello sup. Gel.lib.ij.ca.xxiij. Maritus senex super vxore diuite atq̧ deformi querebatur. Sic dices doce me sup hac re. Idē lib.iij.ca.j. Is a Fauorino rogatus.ecquid haberet super ea re dicere:pro de ea re vel in eam rem. Sic recte dr̄ vt opinor:habes ne aliqd̄ super hoc versu dicendū:sic Seruius super Uerg. licet nō negauerim recte dici per actm̄. Seruius super Uerg.vti quod per abltm̄ potuisset dicere.per actm̄ Plautus maluit dicere in aulu. Iuxta rem mecū tenes super Euclionis filiā. Secundo pro in. Uerg. Hic tamen hac mecū poteris requiescere nocte Fronde super viridi. In sacris. Salus deo nostro sedenti super throno ⁊ agno.i.in throno. Uerg. Plena super arbore sidunt. In exodo. Altare de terra facietis mihi ⁊ offeretis sup eo holocaustū. In eodē. Adolebit sup eo incensum aromatum. Esdre iiij. Ego sedebā super quercu. Qui in similibus:actō vti velit nō peius loquatur vt opinor.q̄ per abltm̄:vt in eo qd̄ in Marco dr̄.mittentes sortes sup eis qui tolleret. Et in ps. Sicut ablactatus est sup matre sua. ¶ Tertio sup.i.pro vel propter.vt super hac re nō moneor. Uer. Nec super ipse sua molitur laude laborē. Queq̧ laborare oportet super fama tuenda.i.pro. In sacris. Maius gaudiū est angelis super vno peccatore.i.propter vnū peccatorem penitentiam agente ⁊c. vel ex vno peccatore ⁊c. Erāt Joseph ⁊ Maria mirantes sup his que dicebantur de puero.i.de his aut ꝓpter hec ⁊c. Stupebant aūt qui audiebant eum super prudentia ⁊ responsis eius. Multū laboraui super promotione tui. ¶ Quarto pro preter (si zendero credimus) vt super his donis superaddam alia. Nōnulla hic bene colligit:in multis tn̄ errauit:vt quū dixit sub pro ante actm̄ habere.vt sub noctē dicere vale.i.paulo ante noctem.hinc mendose colligit recte dici. Sacerdos stat sub altare pro ante altare.

Super aduerbium.

¶ Sup efficitur aduerbiū vbi casum desierit habere. Plau. Hinc atq̧ hinc super subterq̧ premor angustijs. Capitur pro desuper. Uerg. Et super e vallo prospectāt troes. Et valde. Idē. His accensa super.i.accensa valde propter hec. Ponitur pro superest. Idem. Nec fuga iam super supple est:⁊ pro insuper:⁊ amplius. Idem. Cui neq̧ apud danos vsq̧ locus:⁊ super ipsi Dardanide infensi penas cum sanguine poscūt

Subter

Compositionem ingreditur.vt supersedeo ⁊c.

¶ Subter actm̄ fere semper habet siue quies fuerit siue motus. Sta. Desilit in campos qui subter menia nudos Asseruat manes. In lib.iiij.regū. Helias quū sederet subter vnā iuniperū.poetice abltm̄ habet. Uergil. Quū tamen oēs ferre libet subter densa testude casus.aduerbia scit:apud Plautū vt ptz in super.

Subtus

¶ Subtus.i.subter Alexander putat vtriq̧ casui seruire:vt subter. Ualla dicit subtus solum aduerbiū esse. Et in sacris vbi videtur prepositio esse:dicit vitio scriptorum sub pro. subter poni:⁊ retro pro post:foras pro extra ⁊c.vt.in.ij.lib. Regū Dilatabis gressus meos subtus me sic in biblijs sepius. Si vera est Ualle sententia nō dubium quin mendum sit in Tacito dicente. Obliquis subtus vndas saxis exterrita. Et in Seneca in consolo.ad Martiam:subtus tot maria.

¶ Inseparabiles

¶ Di et dis separandi vim hñt: et componitur di/cū d/g/l/m/ et i/atq; u cōsonātib⁹ vt Di et dis.
diduco/digero/diluo/dimitto/dijudico//diuerto cū reliq̄s ꝯponitur dis: vt discupio
dispono ꝛc. ꝛcum i:vt disiūgo. Ante f.mutatur s.in f:vt difficilis/diffindo/diffido. In Dis capitur
dirimo mutatur s.in r.ꝫ ed de mutationibus deo fauēte in orthographia dicam. Dis .ex modis
primo separat.vt. disiūgo. ¶ Secūdo negat. vt difficilis diffido. ¶ Tertio diuersita
tem notat. vt dissideo/discordo. ¶ Quarto significat valde. vt discrutior/discupio di
spicio. Celius Ciceroni. Ola intima cōferre discupio. ¶ Quinto significat in diuer Re capitur
sas partes: vt dispono dissemino. ¶ Sexto dis .i. male. vt disperco. Di greca dictio. xj. modis
i. duo aut bis. vt diiābus. ¶ Re per apocopē a retro fit. ¶ Primo significat retro.
vt respicio regredior. Secundo significat iterum: et iterū sepeq;. vt repeto renouo.
¶ Tertio perfectionem significat: vt recognosco. ¶ Quarto reciprocationem. vt re
damo. ¶ Quinto contra. vt reluctor repugno resisto. ¶ Sexto inde. vt remoueo.
¶ Septimo valde: vt redūdo. Octauo longe. Uerg. lib. iij. Italiā petere et terras lō
tate repostas. Seruius ait repostas .i. lōge positas. ¶ Nono ꝯtrarietatē simplicis
vt retego qđ tectū erat denudo. resigno qđ signatū erat aperio. recludo clausū pate
facio. ¶ Decimo diuersam a simplici significationē hꝫ nō cōtrariam vt scisco .i. scio
aut cognosco. rescisco nō significat iterū scisco neq; ignoro: sed occult⁹ factū cogno
sco et aducrto. ¶ Undecimo nihil mutat. vt represento .i. presento: ante vocalē inter Am.
ponitur d: vocalitatis grā. vt redeo: redamo. sic in pro. vt prodeo: prodigo. Am. i. circum Co.
vt amplector: ambulo: vbi euphonie cā interponitur b. sic in ambages: ambio ambe Con.
sus ꝛc. Co et con idē significāt. s. cū et simul vt ꝯiūgo cohortor. aliqñ con pro ꝯtra ca
pitur. vt cōtēdo. Tertio pro valde vt concrepo: Casus prepositionis nōnunq̄ subau
ditur. Hora. Uentum erat ad veste. s. templum. Primo macha. Ceciderunt Nicano
ris scꝫ de exercitu ꝛc. Niger ait Prepositio semper vult casū prepositionis cuius of
ficio fungitur. Nō ausim asserere esse preceptum esse catholice verum.

¶ An recte dicamus de post festātes: de sub pede: de prope fon De post fe
tes: licet nolim frequenter sic loqui: tñ minime eiusmodi locutiones barbaras esse stantes
censuerim: q: similiter loquūtur nōnulli magne authoritatis viri. Florus de bello
ligustico. sic de sub alpibus .i. de sub ipsis Italie faucibus gētes ꝛc. Cicero. orone .j.
in Catilinā. Cōtulisse in ante diem quintū calendarū Nouembrium Uituperatur et
ille loquendi modus: licet in sacris habeatur et apud Orosiū. Preter hodie: vsq; ad
nunc ab heri ad deorsum ꝛc. Nec tñ dices cū Cicerone ad pridie Calendas Sub po
stea q̄ veni ꝛc. Cicero lib. ij. ad atticū. Ibi volo esse vsq; ad pridie Calēdas Maias
Sepissime similiterq; loquitur Balbus Ciceroni. li. ix. ad atticum Sub posteaq̄ no
stras rationes cum Oppido ad tededi.

¶ Regula vltima de genitiuo et obiter de aliis casibus pro aduerbiis loci
quam carentiam rectoris vocat Alexander.

Questio si fiat per vbi: nomenq; prioris,
Sit numeri: et proprium seu prime siue secunde
In patrio dabo quando locum defino minorem.
Militie belli atq; domi sic ponis humiq;
Addimus interdum dictis terreq; togeq;.

¶ Propria noia pagorꝫ et oppidorꝫ (q̄ minora loca dicūtur) prime vel scōe declinatiōis Toga pro
singularis nūeri cū appellatiuis militie: belli: domi: humi: terre: et toge cum verbo vl pace. Ma.
pricipio vbi questio fieret per vbi ponentur in gtō pro aduerbiis loci: vt si q̄ratur: vbi est Tulli⁹. Ce
papa: optie rndebis. Papa est Rome. vbi studuisti: studui Sandaui. Louanij/ Me dāt arma
chlinie/ Antuerpie ꝛc. vbi est segnis: domi. vbi est temerarius: Militie. sic poma ia toge conce
cent humi .i. super terram. Condo corpus terre idē est in terra. Statue pricipi belli dat laurea
togeq; .i. in bello et in pace. ¶ Da authoritatē. Hora in epist. Me primis vrbis belli lingue.
placuisse domiq;. Sil. viij. De Uarrone cōsule temerario. Idē vt turbarū sator atq;
attendere solers. Inuidiā prauusq; toge sic debilis arte belligera .i. teste Marso in
terprete. vt erat prau⁹ domi: sic erat ineptus foris et rei militaris penitus ignarus.
Toga vestis erat qua Romani vtebantur in pace tñ. Ideo pro pace capitur. vt ille

Nūciatur Rome aut Romam

Nūciatur Rome aut Romam.

prestans est:bellitoge: hoc p ablīm dicere posses., Pli. Ut dubiū sit toga ne an bello prestātior fuerit. ¶ Nūciatū est rome Gallos rebellare per hāc rl'az recte dr. Pōt idē per actīm dici:qr mot⁹ ad locū latitat in verbo nūcio. Per gtīm nūcio Rome. Ti. Li.lib.v. Rome est nūciatū.de actō. Idē lib.iiij. Nūciat Romā. Idē.lb.j. Hec nunciāt domū albani.sepissime ita loquit. Sallu.in Cati. Domi militieq; mari atq; terra pclara facinora fecit. Mari atq; terra: vel terra mariq;.i.p mare et terrā freq uēs apud doctos et elegās locutio est sic tota vrbe:toto foro.p p totā vrbē et c. Li.lib.ij. Manat tota vrbe rumor. Rustic⁹ diceret per totā vrbē loquunt de hoc. ¶ Cur dixisti in rl'a ppria nola? Qr appellatiua ponunt cū ppōne in abltō.vt vbi oras? In templo.herba crescit in agro:amia mea moratur in pago:auus in oppido. ¶ Cur dixisti ppria oppidorū et pagorū? Qr ppria aliorū locorū vt regionū et c.stabūt in abltō cū ppōne in.vt Petrus studet in Frācia.bellū est in Egypto et c. Argumentor.dicit Cice.in.j.de legi. Certe in cupressetis gnosiorum et spatijs syluestrib⁹ crebro insistens. et. Uictruui⁹. Nascit Crete.ergo appellatiua carent in gtō rectore.siue vice aduerbiorū ponunt. Rńdeo.ista exēpla sunt admodū rara et regula datur de frequentiorē authorū vsu. Argumētor.dicit Cice.ij.in Uerrē. Fuisse vna cū isto Sami. hic Sami in gtō loco aduerbij ponit.et tn̄ Samos est nomen insule. ¶ Rńdeo.lz Samos sit nomē insule:tn̄ Samū etiā est oppidū in ea insula.qr in eadē actione dr oppiduz Samum.sic Rhodos glena thessalia et plura alia sūt regionū et oppidorū nola:et fm hoc diuerso modo ↄstruūtur. ¶ Cur dixisti prime vel scđe declinatiōis? Qr si essent tertie declinatōis ponerent in dtō vl'in abltō.vt natus Carthagini et aliqn natus Carthagine. ¶ Cur dixisti nūeri singularis? Qr si essent nūeri pl'is:in dtō vel in abltō poneretur.vt natus Athenis:studet Parisijs ¶ Cur dixisti vbi q̄stio fieret p vbi qr si fieret q̄stio p quo qua vel vn̄ nō respōderet in gtō:vt quo vadis? Uado Romā non rome et c. Argumentor vbi questio fit per vbi nō rńdemus semp solū in gtō:etiā in proprijs oppidorū prime vel scđe et c. Nā si quis roget vbi habitas:recte dicimus habito Rome aut habito Romā:similiter vbi cōdidisti aurū? bene rńdemus:condidi domi vel per actīm cōdidi domū. Plaut⁹ in aulu. Ibo vt hoc condā domū. Si ordines Ibo domū vt hoc condā:aliud afferā ex eadē comedia., Credo iam illū inaudisse mihi esse thesaurū domū.i.domi. ¶ Respōdeo.habito gtīm habere pōt per hanc regulam.vt habitat soror mea Gādaui et actīm per regimē:qr est frequetatiuū ab habeo sed sic melius interrogamus. Quā vrbē habitas? Romā/Gādauū et c. Ad exempla vel testimonia ex Plauto rńdeo illa perq; vetusta sūt nec nisi parcissime imitanda

Habito rome aut romam.

ideo cōtra regulā nō sūt q̄ dat de frequentiore doctissimorū vsu. Posset contra regulam formari argumētatio de humi:qr respōderi posse videtur ad interrogationē factā per quo:vt deiecit humi vultū:sz cōcedim⁹ humi in gtō etiā locū hr̄e vbi ad locū motū significamus:sz nō pht ola tradi versu. ¶ Habito quotuplicē constructionē habet? Quadruplicē. Pilo hz casū p carētiā rectoris.vt Petr⁹ habitat domi mee. Paul⁹ habitat ruri. Cice.p Sexto Roscio. Ruri sp habitāt.sic habito rome.habito Tyburi et c. ¶ Scđo regit actīm.vt primitiuū habeo Uarro. Hoc modo antiquos secūdis rebus Cumas habitasse. Uerg. Habitarūt dij.quoq; syluas. Idē. O tm̄ libeat mecū tibi sordida rura atq; humiles habitare casas et figere ceruos. Serui.ait sic rectius dici q; in casis. Tertio hz abltīm cū ppōne in. Cice.pro M.Celio in ediculis habitet. ¶ Quarto abltīm capit p subauditionē ppōnis in Uergili. Lucis habitamus opacis:hoc est in lucis:hec subauditio in nōnullis alijs repent. Iustin⁹ lib.vj. Cypro exulabat.i.Cypro. Cic.p domo sua. Domo meo cōtineo.i.in domo. Uergili⁹.iij. Geor.hūc quoq; vbi aut morbo grauis aut iā senior annis deficit abde domo. Serui⁹ ait abde domo.i.in domo. Nā si aduerbialiter vellet l: qui domi diceret. Sueto. in Domi. Natus est regione vrbis sexta.i.in regione. Ouidi⁹. Sustinet inuidia tristis signa domo.i.in domo. Tale est teste Seruio illud Uergili.iiij.eneidos. Non libye nō ante Tyro despectus Hiarbas. Idē in primo. Regna tyri germanus habebat.hic Tyri aduerbiū est teste Seruio.aut nomen loco aduerbij.vt ego sentio. Ceterū pace Seruij Tyro nō ē abltūs pro in Tyro:sed dtūs rectus a despectus:vt despectus libye et Tyro.i.a lybia et a Tyro.hoc est a libybus et tyrijs veluti Neronem odit Roma.i.oderūt Romani. Sic docti dicūt. Uerg.j.ene.et c.pro in primo.licet Regius derideat. Similiter excusatur licet nolim imitari illud de Paulo in actibus apostolicis. Natus Tarso Cilicie.nutritus autem in ista ciuitate.i.in Tharso.

Humi.

¶ Humi quotuplicē cōstructionē habet? Duplicē. Prius cū vbo q̄etis aut motus

nõ exterioris capit̃ pro in humo vel super humũ vel intra humũ: vt semino triticũ humi. i. in humo vel intra humũ. Colu. Cumulisq̧ exaggerant̃: vt latius sese frutex humi diffundat. i. intra humũ. aliquãn per abltĩm loq̃mur: q2 subaudit̃ in: sed fere cum adiectiuo: & sic per gtĩm nõ liceret loqui. Colu. Nec densa nascitur humo. Idez. Nõ vt pinguissima vel macerrima iacit̃ humo. De gtõ itez Verg. Qui legitis flores et humi nascentia fraga. Hora. Serpit humi tutus nimiũ timidusq̧ pcelle. i. sup vel per humũ. Nec dicã tñ transeo humi: teste Lanciloto. ¶ Scđo humi ꝯstruit̃ cũ verbo motus ad locũ. Boe. in j. de ꝯso. Deiecit humi mestior vultũ. Vergi. j. eneid'. Nec prius absistit q̃ septẽ ingentia victor. Corpa fundat humi. & alibi. Procũbit humi bos. Iuue. saty. viij. Stratus humi palmes viduas desyderat vlmos. Et a. Sternet humi populos miserũq̧ exhauriet orbẽ. Dicimus ergo: iacimus humi: & iacio semẽ in humũ. Oui. Vipereos dentes in humũ pro semine iactos. Curt. plurs in humũ innoxia cadebant. Tacit. Proiectos in humũ. ¶ Quõ dicendũ est vado humi: an vado humũ? Neutrũ dicendũ est: vt ego opinor: q2 licet ponat̃ humi cũ sternit deiecit & paucis forsan alijs: nõ tñ cũ vado venio & alijs multis: q2 vsus authorũ nõ approbat. Humũ aũt per actĩm & humo per abltĩm carere rectore ex doctis ꝓbare nequeo licet Alexander asserat. sic militie in solo gtõ rectore caret. teste Sulpit. Nec habeo. quicq̃ cur illi refrager. dic ergo vado ad humũ: pficiscor in militiã. ¶ Que est differentia inter cõdo terre & condo terra? differentia teste Badio est hec. Condo terre. i. intra terrã: in ipso elemento. Condo terra vbicũq̧ etiã in summo aere. Verg. Cõdimus terre &c. ¶ Domi & domus gti quõ differũt? domi locũ significat vbi domus locatur, & fere semp caret rectore. vt sum domi. domus edificiũ ipsum significat: nec vnq̧ loco aduerbij ponit̃: vt fenestra domus fregit tectũ domus: dom⁹ mee imperium teneo. i. familie mee: domi mee imperio egent. i. in domo mea. Dom⁹ ꝓ familia aut tota gente aliquãn capi sunt q̃ negẽt: quos errare Calepinus ostẽdit. Itẽ sum domi: nõ aũt sum domus. ¶ Domi aliquãn significat in vrbe aut in pace. Cice. circa finẽ ij. offi. Preterea quibuscũq̧ rebus vel belli: vel domi poterũt rẽpublicã augeãt imperio: agris vectigalib⁹. Cur dixisti domi fere semp rectore carere? Dixi fere: q2 aliquãn regit̃. Terẽ. in eunu. Sãga (vt: fortes decet milites) domi focisq̧ fac vicissim memineris. Plau. in tri. Nõ fugitiuus hic hõ cõmeminit domi. in amph. Vt salui poti remur domi. In eadẽ. Tui me neq̧ domi distedeat. his inuentis vtemur: nõ tñ dicemus fenestra domi: sz fenestra domus &c. ¶ Quid est carere rectore? Est nomẽ sine prepõne etiã subaudita ꝓ aduerbio loci poni: vt viuo Gãdaui/ Rome quid faciã? Cõtineo me ruri: vado domũ &c. Utrũ carentia rectore nõia dicenda sunt an aduerbia? Nõia aliq̃d de aduerbiorũ natura retinentia. Quid id doces? Nã admittũt adiectiua: vt sum domi mee. Viuo Athenis tuis. i. mera aduerbia nunq̧ facerẽt. nec admittunt q̃cũq̧ adiectiua: q2 nõ dicim⁹ sum domi pulchre. ḡ nõ sunt mera nõia sz media q̃dã inter nõia & aduerbia. cõcinit mihi cũ Valla Cale. Dona. & Ser. negant q̃z mõ dici nõia: illi suã hñt opinionẽ: nos nrãm. Que adiectiua his iũgant̃ post dicã.

Cõdo tre.

Domi, et domus

* Domus ꝓ familia capit̃ cõtinens ꝓ cõtẽto vt domus mee rõnem habeo.

Domi aliq̃n regit̃.

Carere rectore

Carẽtia rectore manent nõia.

* Domi adiectiuo aliene & ꝓ nominib⁹ iungitur.

Si terne nomen fuerit numerive secundi:

Dum ruri dabitur terno aut sexto: mage terno.

¶ Nõia ꝓpria oppidoruz aut pagorũ tertie declinationis aut pluralis nũeri vbi q̃stio fieret per vbi ponũtur pro aduerbijs loci in dtõ vel in abltõ. elegãtius aũt in datiuo cũ apellatiuo ruri. vt Terẽ natus est carthagine. & elegantius carthagini: ille studet tyburi per dtĩm elegãter: nec inepte Tybure per abltĩm. sic Exercitus est Vernoni aut Vernone &c. Studes Athenis. Tarquini⁹ vixit Gabijs &c. Ioannes est ruri multo melius q̃ per abltĩm est rure. ¶ Quõ ꝓbas elegantiorẽ locutionẽ esse per dtĩm? q2 Seruı⁹ grãmaticus doctissim⁹ dicit apud Hora. abltĩm ꝓ dtõ poni. Rome Tybur amem: ventosus Tybure Romã. & apud Verg. Aulide iurauı. & apõ Cice. Quũ tu Narbone mẽsas hospitũ cõuiuerꝫes. Quid si Seruı⁹ errauerit: vt in pluribus. Beroaldus ostendit; In hoc p̃cepto Seruiũ nõ errasse ꝓbo authoritate doctissimorũ: qui per dtĩm pserpe loquunt̃. Sueton. Lentulus getulicus Tyburigenitum scribit. Pl. Quũ spectare antiqui moris suppliciũ Tyburi ꝯcupisceret. Apul. in flo. Igitur nemo carthagini pro cõsulũ diutius fuit. Plau. in ꝓlogo Cas. Aio hoc fieri in Grecia & carthagini. Copulant̃ hic diuersi casus: quia regimen variatur. Si adiectiuum apponatur: potius per ablatiuum loquar, vt Verg. iiij eneid. Tyria Carta

thagine qui nunc expectat. Seruius ait carthagine, pro carthagini. Ego etiā in prosa nollē dicere tyria carthagine expectat. Amplius de datiuo. Plau. in cistel. Fuere sicyoni, iam⁹ Dionysia. Cic. viij. ad atti. Conuento Antonio tyburi. In eodē. Sextum nunciauit cum vna solū legione fuisse carthagini. Idē pro lege agraria. Arbitrabat Corinthi ꝛ carthagini nō defore qui illa restituerent. Hic diuersi casus copulantur quia regimē variat. Liui. xxi. Que Rome quisqꝫ carthagini acta. Idem lib. v. Neglectum anxuri presidiū. Teren. Ruri sese cōtinet. Colu. Ruri moret. ❡ Licet neqꝫ dicere Petrus natus est tyburi: pater est rure per ablm̄: licet certe: elegantior censet loquens per dtm̄. Da authoritatē de ablō. dabo primo de ablō rure. Tit. L i. xxxviij. Scipio vitam Literni egit sine desiderio vrbis: morientē rure eo ipso loco sepeliri se iussisse ferunt. Idem li. vij. Rure ꝛ procul cetu holm iuuentutē egisset. Colu. Iam eo rure qd pascuo caret pōt cōtin... Persius Rure paterno est tibi far modicū. neutrum propterea adiectiuū vellē aliter dicere. Hora. Quinqꝫ dies tibi pollicitus me rure futurū. Cic. xiij. ad atti. circa finē. Quā equidē rure esse arbitror. ❡ De proprijs in ablō vbi questio fieret per vbi. Cice. de senec. Lacedemone esse honestissimū domiciliū senectutis. Idem. iij. de natura deoꝝ. Sepultos esse dicit, Lacedemone. Pōpeius ad Cice. lib. viij. ad Atti. Partim sulmone collocauit. Suet. in Aug. Octauū et decimum. Tarracone iniit. Plin. xxxv. ca. x. Effectū est sycone primū: deinde et in tota grecia. Cesar. vij. de bello Gal. Ipse bibracte hyemare constituit. Pli. ix. ca. viij. Puerum Alexander magnus Babylone Neptuni sacerdotio prefecit. Idem lib. ij. ca. lxxviij. Primus horologium qd appellāt Sciotericon Lacedemone ostēdit. Idē. lib. xiij. ca. xx. Babylone serit. Iustinus lib. v. nūciat Lacedemone in bellū Atenienses exarsisse. Liui. Nati carthagine sed oriundi a Syracusis. Idem. Crotone nec cōsilium vnuȝ inter populos erat: nec voluntas. Idem. Morari carthagine statuerat Et quoad carthagine morati sunt diutius ibi qꝫ carthagine vixerūt. Idē. Nūciatū frusinone infanteȝ natū quadrimo parē: ꝛ cōsiliū de his carthagine erat. Et sycone datū his est consiliū. Et nolite ad vestras leges atqꝫ instituta exigere ea que Lacedemone fiunt. sic alibi sepissime apud eundē inuenies: vtrūqꝫ ergo rectū est. Teren. natus Carthagini: ꝛ natus carthagine. demus tn̄ doctissimo Seruio per dtm̄ locutionem esse lepidiorē. ❡ Quedā in dtō ponunt pro aduerbijs tpis aut verius sunt aduerbia tpis. Tēpori. i. tēpestiue. Luci. i. per diem. vesperi. i. vespere circiter noctem. Teren. in heau. Nunqꝫ tā mane egredior neqꝫ domū tam vesperi reuertor quin te infundo cōspicere fodere. In hymno. Te mane laudū carmine te deprecamur vesperi. huic si adiectiuū iūgas adhuc in i pōt desinere. Pli. vi. epi. Summo vespi, abeuntibus nobis. Plau. in amphi. Nō satis tpi. ꝛ in cap. Venturus tpi. Ibidē. venias tpi. Gel. ij. c. xlii. Si modo ad luci fecissent. ❡ Sūt qui dicāt vesperi in dictis orōnibus esse gti casus. Sunt qui datiui. ego puto aduerbiū esse vespi ꝛ vespe: vt heri ꝛ here Et si nomen esse velis: potius erit dti, casus vt tpi qꝫ gti: quia per tertiā hic vesp eris. tā pro stella qꝫ pro tpe dicimus. Pli. ij. li. nat. hist. Suus quidē cuiqꝫ color est. Saturno candidus. marti igneus: lucifero candēs: vesperi refulgēs. ❡ Simile his est forti pro per fortē. Ver. Sunt duobus ad portas cecidit custodia sorti. aduerbiū est vt vesperi: teste etiā Georgio Valla lib. xxiij. ca. xix. Plau. in scal. Sorti sunt victus. Nota bene vt similiter loquaris. ❡ Cuius casus est vespere, apud diuū Mattheū/ Vespere autē sabbati q̄ lucescit in prima sabbati: venit, Maria Magdalene ꝛ altera Maria videre sepulchrū? Ablatiui aut aduerbiū: antecedēs autē relatiui que subauditur sic teste Badio. Vespere autē sabbati eius dici que lucessit. Alexander ꝛ Nicolaus de Lyra dicunt vespere esse genitiui casus quod mihi nō placet.

Rure

*Vergil. Serui⁹ in locū illum vgilij Tyria carthagine q̄ nūc expectat dicit nola locoꝝ cū aduerbialiter ponunt nō in ablō. sȝ in dtō debere poni.

Tēpori
Luci.
Vesperi.
Sorti.
Vespe sabbati.

Tu sextum casum si quando per vnde rogaris.
Aut qua: responde. Si per quo: ponito quartum
In proprijs. quibus vsqꝫ cupit rus cum domus addi,

Nota propria oppidoꝝ aut pagoꝝ vbi q̄stio fieret, per vnde aut per qua ponunt pro aduerbijs loci in ablō: sine ppositione: cū duobus appellatiuis rus ꝛ domus: vt vnde venis? Venio Roma/ Tybure/ Lutetia/ Lugduno/ rure/ domo. Teren. Timeone pr rure redierit. Qua ibis? Gandauū/ Neoportu/ Cortraco. Qua ibis? Romam/ Coloniā ꝛc. Sed hic per prepositionē sepius, loquimur propter amphibologiā vitandam

¶ Si per,quo ponito quartū Sexlus est. Nola ꝓpria oppidoꝝ vel pagoꝝ vbi. queſtio fieret per quo ponem sine prepositione in actō cum appellatiuis rus.ꝛ domus: vt quo vadis? vado Gādauū. Brugas/ Ergas/ Remos/ Parrhisios. Declinabis hec si recte velis loqui:vt in heteroclitis probaui.apud Cesarē Parrhisij ꝛ Remi dicunt ipsi homines oppidū Parrhisioꝝ est Lutetia. Cesar in vj. de bello Gallico. Consiliū in lutetiā Parrhisioꝝ transfert. Idē in.vj. de bel.gal. Remi qui proximi Gallie in belgis sunt. Ibidē. Loc[illegible] remos.f.Remēsis. Cur dixisti ꝓpria oppido rum aut pagoꝝ? Quia appellatiua aut ꝓpria regionū ponūtur in actō cū prepone ad.vt vado ad vrbem/ad asiam ꝛc. ¶ Argumētor. Et oppidorū propria cū ꝓpositio ne recte ponunt.vt vado ad Romā. ꝛ appellatiua ꝛ regionū noīa sine prepositione. ergo tota regula est friuola. primū probo per Cice. Lo, dic Uerres ad messanā venturus erat. Scdm ꝓbo per. Apul.ij.met[a]. hospitiū dētem redit emus: pro ad hospitium. Tertiū probo per Uerg. Italiā fato pfugus lauinaq3 venit Littora. ¶ Rñdeo regula nostra dat de arte ꝛ de frequentiori doctissimoꝝ vsu: sed artē plerūq3 cōfundit authoritas teste Seruio. Unde ait in illud ene .i. Italiam fato pfug⁹ lauinaq3 venit Littora. Ars exigit vt ciuitatū nolbus ꝓpōnē nō ponamus reliquis aūt post ponam⁹: sed plerūq3 vsurpāt authores cōtrariū. Nā ꝛ Cic. cū dic Uerres ad messanam venturus erat:dixit ꝛ hic Maro Italiā cnō ad Italiā. hec Seruius. Sic Uerg. in buc. At nos hinc alij sitientes ibimus aphros Pars scythiā ꝛ rapidū crete veniemus oaxem. Suet. in Aug. Ab actio quū Samū insulam sin hiberna se recepisset Apul .vij.met. Leti/ꝛ gaudentes ciuitatē reuenimus. Et.lib.viij. Ciuitatē quandā populosam ꝛ nobilē iam fessi peruenimus. Cesar.ij.de bel.ciui. Uarro quū itinere cōuerso se Italiā venturū promisisset. De ꝓprijs cū prepōnibus iamiam dicam.

Barbarus haud fies apponens prepositurās.

¶ Si quis cōtra reglās dictas doctissimos parce imitemur vbi vsurpauerāt cōtra rium: aut prepositionē omittendo vbi regula exigit addi: aut addendo vbi regula exigit vt omittatur:nō censebitur barbarus.sibi gratia.regula exigit vado domum Uerg. Ite domum saturꝛ venit hesperus:ite capelle. Teren. Ego cum filio rus ibo. Ouid. Quo rustica vr̄as quisq3 redit domos sic nō dī venimus domibus nec sumus domoꝝ aut domuū nec imus rura ꝛc. aliqñ tamē teste Ualla inuenim⁹ vado ad domū: vt sum in domo:pro sum domi hoc inquit grāmaticū est:illud latinitatis et elegantie. Quin.lib.v. In domo furtum factū ab eo qui domi nō fuit. Solent indocti quicquid cōtra grāmaticoꝝ regulas repent tanq̄ accōitū aspernari:ꝛ sidā cōtra regulā afferatur dicunt valde rarum esse ꝛ licenter dictū Hanc[illegible]unculā vix habere iam pot. sunt quia valde multa notaui que nec aspernabetis nec affectabis sed parce vteris his ꝛ similibus Sūlpitius ad Cice. Quū ab Athenis proficisci in animo haberem. Liuius de bello Macedoni. ab Larissa decessit ad Demetriadē. Sel. in principio decimitertij. Inuitgabamus ab Cassiopea ad Brundusiū mare Ionū. Hirtius de bel.Gal. ab oppido Bibracti proficiscitur: hic excusat: q̄ cōnectuntur appellatiuū. Et sic tamen etiā sine prepositione reperio. Iustinus.xiij. Prectorem vrbē concessit. Liui. A preneste profectos. Idē in ablātō per secundā; vocale3 cere dixit. Idem.lib.ij. pedum cepit postremū ad vrbem a pedo ducit. Et lib.iiij. Legati ab ardea veniunt. Et lib.vj. profectos ad Sutriū. Idem alibi. Ad Romam inde reditū. Ad Fregellas pergit. Ad Longulam peruenit. Ad Menaniam perrexit Ad Romulcam pergunt. Ad Luceriam ducere legiones. A delphis Romam redijt Ad Lacedemonem ducere. A Corintho veniens. Ius ū ad Demetriadē premitte. Recessit ad Demetriadē. Ad Demetriadē ꝓfectus ad lamiā ire placuit. Legatus ab Roma venit. ad Pergamū ducit. Cice. actio. vj. in Uerrē. Ad Messanā transire possent. Idem primo Acade. Uenisse eum de Roma. Idem.lib.viij.ad Atticum. ad Capuam vel ad Luceriā ituꝛus putabat Sallust.in iug ad Thalam proficiscitur In eodē.ad Thalam perueniunt. Idē Tendere ad Capsam:ꝛ portas obsidere iubet. Idem. Marius ad zamam peruenit. Plautus in ca. Uendidit in Aulide. Recte igitur dicatur eo ad Romā: venio de Roma ꝛc.sed frequentius eo Romā: venio Roma. maxime autē addiecre possumus : vbi locū proximū signi ficamus, vt hostes venerunt ad Gandauū.i.ad locū Gandauo proximū:nō autē intrauerunt Gandauū: et sic frequenter in exemplis Liuij capitur ꝓpositio ad: vbi prepositio abest. Iusti. lib.vj. Lacedemona proficiscuntur. notetur in prosa accusatiuus grecus. Liuius Romam quum scripsisset. Sic scripsi Louaniū ad amicum meum. Peto forū tem=

Lutetia

Propria oppidoꝝ cū prepositione ponūt⁹

Sallust in iug ad Cirthaz oppidū inter cō struit Idē in cati. Nā Lent⁹ ab rat. Romaabe rat.

plum / Romam. &c. regimen est Simile carentie rectoris est eo inficias. i. nego. venio suppetias. i. ad auxilium. Hirtius de bel. aphrico. Suis supetias occurrit. In eodem. & in Cesare inuenies suppetias. mittit. i. venit &c. Verg. Viuentes rapit inferias quos immolet vmbris.

Compositum nomen nolunt rectore carere.

¶ Gramatiste negāt nomē ɔposite figure posse sine prepōne poni ꝓ aduerbio loci qȝ male dici putant Joānes iuit mōtēpessulanū / Gerardimontē &c. Ego ꝟo rectissime dici assero: qȝ si vera esset grāmatistaꝝ regula nō tacuissent de hac re Priscian⁹ Donatus Seruius &c. nec ipse Alexander Preterea in grecis manifeste hoc falsuȝ est. vt Neapolis / Nicopolis Cōstantinopolis &c. Preterea apud doctissimos inuenio nomina latina composite figure: aut orōnes carere rectore. vt sunt noua Carthago / Theanum sidicinū / Nouū comum & plura. Cicero. viij. ad atti. Capuam veni eo ipso die quo Theano sidicino es profectus. In eodem. Theanum sidicinum venissem. Sueto. in Cesare. Retulit etiā vt colonis quos rogatione vatinia nouuȝ comum duxisset ciuitas adimeretur. Idē in Galba. Carthagine noua conuentum agens tumultuauit / Gallias comperit. Titus Liui. Carthagine noua conuentum agens tumultuauit. Idem Legione Theanum sidicinum premissa. Sic Lancilotus recte dicit Quorum multi sunt Regij lepidi. dicimus autem Regium lepidum ex duobus rectis: authore Corne. Tacito: clarissimo rerū Romanarū scriptore aut Regium lepidi ex recto & obliquo: authoribus Plinio & Ptolomeo. Testis est huius rei Lancilotus in prefatione operis sui.

Regiū lepidū[?] et regiū lepidi

¶ Utrū noībus carētibus rectore liceat adiectiuo iungere: Uix

nisi domi domū domo: cui recte damus: meus / tuus. suus / noster / vester alienus: vt parasitus libentius cenat domi aliene q̄ sue. bene etiam dices venio domo Petri &c. In reliquis rarissime adiectiua iungimus. Cicero ad atti. xvj. Malo cū timore domi esse: q̄ sine timore Athenis tuis. Florus in prima epitome. Successit Romulo Numa Pōpilius: quem curibus Sabinis agentem vltro. pertinere ob inclytaȝ viri religionem. Ti. Li. xxiij. Capuā flectit iter luxuriantē longa felicitate ac indulgentia fortune. Ouid. Atq; aliquis doctas iam nūc eat inquit athenas. sed hoc excusari solet ꝓpter versum vt apud Verg. Sitientes ibimus aphros. Propertius ꝓpositionē adiecit Magnū iter ad doctas ꝓficisci cogor Athenas. Ergo licet recte dicamus: sum domi tue: nō tamen sum domi pulchre &c. Cic. Nōne malis sine periculo domi tue esse: q̄ cū periculo aliene? Plau. Quid tibi negocij est domi mee?

*Rectorecarētib⁹ vix adiectiua iungūtur. *Et l pro noīm meus tu⁹ &c. iunguntur cū gtō domini: et similr gtūs aliene.*

¶ Fit ne apte relatio per nomē: aut pronomen relatiuū ad nomina carentia rectore?

Etiam. vt sum Rome: que vrbium excellentissima est. Cice. ad Lentulū. Te cum classe atq; exercitu ꝓficisci Alexandriā. vt eā cum pace presidijsq; firmaris Lentulus Ciceroni de Dolobella. Nulla alia re confisus Laodiceā que est in Syria ad mare se contulit. ¶ Nunc de aduerbijs loci dicendū est de quibus nonnihil in rudimentis diximus.

Rectorecarēs refert apte a relatiuo: nomine aut ꝓnomine

¶ Interrogatiua locorum.

Quo. Qua Ubi. Unde. Quorsuȝ. Quousq;

¶ Quid querit quo? ad quē locū. Quid qua? per quē locū. Quid vbi? in quo loco. Quid vnde? de quo loco: vel a quo loco. Quid quorsuȝ: qȝ ē locū versus. quid quousq;? vsq; ad quē locū: & q̄ lōge: vt q̄ vulgus loquitur q̄ remote. ¶ Quot modis ea proferuntur quo: qua / vbi / & vnde? Tribus. ¶ Primo interrogatiue. vt quo iter est tibi Gandauū. Cice. lib. iij. ad Atticum. Nobis iter est in Asiam. Qua itur ad forum? per cemiteriū diui Martini. vbi est deus? cum bonis. vnde aduehitur nobis piper? ex india. ¶ Secūdo relatiue: vt vado illuc: quo abijt Petrus: ibo qua tu: ibi deus est vbi pax est. venio foris: vnde & tu. ¶ Tertio infinite: vt nescio quo abijt homo &c.

** Quousq; quodammodo dicitur interdū significat quādiu vt quousq; tādem hoc patieris: iterdū vsq; ad quē locum.*

¶ Quot modis respondemus ad quo / qua / vbi / & vnde? Tribus. & quarto modo solum ad quo. ¶ Primo per regulā carentie. Quo vadis? Gandauū. Qua? Cortraco. Ubi habitas? Cōminij. Unde venis? Louanio. Secūdo per nomina sine carentia. vt quo abis? ad fontem. qua? per pratum. Unde? ab vrbe. vbi est fons? in pede montis. ¶ Tertio per aduerbia vt quo fugis? huc. qua ibis? hac Ubi es? hic. Unde venis? hinc. ¶ Quarto ad qua respondemus per supinū: vel gerundium aliquando etiam per infinitiuū: sed minus apte. vt quo vadis? piscatum: aut ad piscandū. Et

in sacris. Uado piscari. Nonne ad vñ rñdetur per supinū in u. vt Unde venis? venio lectu. Vix: aliquādo tamen videtur, docti sic loqui sȝ nondū ausim imitari: ideo illum modum amisi. ¶ Possunt ne hec totidem modis referre? Etiam. exempla facile fient: vt vado Gandauū quo processit pater. Qua itur? Alostuȝ. Ubi habitat soror mea? Unde tu venis. Uerg. Inferretqȝ deos latio: genus vnde latinum. i. a quo latio. ⁊ Sueto. in Augu. Obelisa Alexandria quo Antonius cum Cleopatra contugerat: breui potius est. Cicero pro Rabirio: venire in cum locum vbi parenduȝ est. Idem. Nostri fundum quo venimus. Uergil. vi. Dirigite in lucos vbi pinguem diues opacat ramus humum. Nec loci nomen soluȝ referunt: sed etiam nomen persone. Terenti. in eunu. Mercator hoc addebat e predonibus vnde emerat se audisse idest a quibus emerat. Horati. cōtra Lecinium valeri genus. vnde superbus Tarquinius. i. a quo genere. ¶ Quot modis capitur quo? Sex. ¶ Primo est aduerbium loci: vt quo vadis? Capitur aūt tripliciter. Interrogatiue/Relatiue/et Infinite vt dictuȝ est. ¶ Secūdo quo significat quanto. vt quo ditior: eo superbior. ¶ Tertio ꝓ vt coniunctio est. Plini. Neqȝ enī feci quo tibi molestus essem. ¶ Quarto aduerbiū est pro quare/teste Donato. Terentius. Quo equior suȝ Pamphilo. ¶ Quīto quo aduerbium. i. ad quid vel in quem vsum. Horatius. Quo mihi fortunam si non conceditur vti. In Esaia. Quo mihi multitudinem victimaꝝ vestrarum. ¶ Sexto quo est ablatiuus. vt non est baculus quo te feriam.

Quo sex modis.
* Uergi. Quo ve tē dis iter.

¶ Quot modis capitur Qua? Quatuor. ¶ Primo est aduerbiū loci capitur Interrogatiue/Relatiue/⁊ Infinite. Uergi. Dic mihi qua sit iter. ¶ Secunda qua aduerbium. i. inquantum. Seneca. Hominem quippe qua animal est moueri sensu oportet. ¶ Tertio partim: vt apud Plautuȝ in Asinaria teste Baptista pio. ¶ Qua me: qua vxorem: qua tu seruum saureani circūduce ⁊c. i. partim me ⁊c. Plinius. Medium tempus distentum impeditumqȝ qua officiis maximis amicitia principum egisse. ¶ Quarto est ablatiuus: vt qua ratione potes hoc defendere.

Qua .iiij. modis.

¶ Quot modis capitur vbi? Tribus. ¶ Primo est aduerbium loci: ⁊ capitur interrogatiue: relatiue: ⁊ infinite vt vbi audisti? Habito vbi indoctoꝝ detractione misere vexor. Scio vbi tu perpetrasti scelus. ¶ Secundo vbi aduerbium idest postquam. Uergil. Hec vbi dicta dedit. ¶ Tertio est aduerbium temporis pro quando. Terentius in Andria. Ubi voles accerse.

Ubi trib9 modis.
Unde .iiij. modis.

¶ Quot modis capitur vnde? Quatuor. ¶ Primo vnde est aduerbium loci ⁊ capitur interrogatiue: relatiue: infinite. vt vnde venis? de foro. vnde nuper venisti? Scio vñ venias. ¶ Secundo vñ. i. a quo. ⁊ iungitur sine medio ablt̄o. Uer. lib. viij. Qui genus vnde domo. i. ex qua domo. Sene. in conso. Ad albinam. Unde domo quequȝ sit quere. Q. Sidonius. Hec relinquamus idqȝ vnde causa sermocinemur. i. a: qua causa. ¶ Tertio. i. ad qd. Ter. in heautō. Unde petitur aurum? ¶ Quarto. i. quo iure. teste Lancilotto. Uerg. vnde etiam templo Triuie lucisqȝ sacratis Cornipedes arcentur equi. In compositione cum numeris significat vno dempto. vndeuiginti id est vno dempto de viginti scȝ nouendecim: ⁊ potest esse quintus modus.

¶ Aduerbia ad locum.

¶ Que aduerbia respondentur ad quo? huc: illuc: istuc: intro: foras: eo: eodem: alio aliquo: quoq̄: quolibet: quouis. q̄ differūt vt qſqȝ: quiuis: qlibet: veluti quodaȝ aliq̄ quopiā: vt qdā: aliqs: qſqȝ. Ita dices de oībus sil'r cōpositis siue rñdentur ad quo: siue ad qua: siue vbi: siue vñ. vltro citro: pegre: vsqȝ: nusqȝ: quoquo: quocūqȝ: supra: infra: vel superi9: inferi9. vt quo abis? quo aufugis? quo se nūc corripit ille. i. Luc. Amice ascende superius. veni huc. i. ad me. Eamus ad me. i. ꝑ ad domū meā pulchre dr. Teren. in And. Egomet cōtinuo ad Chremētē. i. ad domū Chremetis. Idē Eamus nunc intro male diceret. eamus antra: aut intus. Idem. Exi foras scelesste. ne dicas vade extra nec vade foris: nec vade ad foras: sic non dicitur venio de foris: sed venio foris: lȝ in bybliis aliter legatur. Donat9. Deintus ⁊ deforis sic nō dr. quomodo ad foras: ⁊ in foras: debet legi sed interrogatione. quō. i. quēadmodū nō dicimus ad foras: vel in foras. Seneca dixit ꝓ intus intro: nisi sit mēdū in lib. ij. de ira. Qualeȝ intro putas esse aīam eiuscuius. extra imago tam feda est. Adsum aliqñ significat accedo: sic dicimus ades huc. Uer. Huc ades o formose puer. Georg. Ualla vult antiptosin esse. lȝ tñ oibus ⁊ sic ornate loqmur. Ter. in ad. i. Dum hc silescūt turba interea in angulū aliquo habeā. ornatius dixit q̄ si quis diceret interea in angulū ali

* Aduerbia significātia locū ad quem: Inepte cō posita.
Soloecismus est si quis dicat eamus intusq; intro significat i loco.
Ades huc

queam abeam. Ultro citroq: huc et illuc. Quinti. Juuenis solet ultroq citroq amicare. Jungimus etiā verbis quietis. Cice. Multis verbis ultro citroq habitis ille nobis consumptus est dies ibo alio. i. ad aliū locū: nusq vsq. Peregre etiam significat in loco et de loco. Forsan etiā per locū. In euange. Homo quidā pegre pficiscens. i. longe extra patriā suam. Plau. Quia nos eramus pegre: tutatus est domum. Idem herus aduenit peregre. Pro huc poetice hoc dicimus. Verg. viij. enei. Hoc tunc ignipotēs celo descendit ab alto. sic isto pro istuc. Plau. Neq isto redire his octo possem mensib⁹ sic istuc vel poeticū est: vt isthic isthec isthoc. Illo pro illuc etiā oratores dicunt. Cice. j. lib. epis. fa. Illo si veneris. Tacitus. Illo propinqua vespera tribun⁹ venit. Lancilotus dicit subtus significare ad locum: in loco: per locū: et de loco. Ultroq neutro ad locum significant teste Sulpitio. non tamen vtro pro ad vtrum locum dicimus teste Lanciloto; nec nullo pro ad nullum locum sed nusq.

Ultro citroq. Peregre. Hoc / illo / isto.

Aduerbia ad locum

¶ Que aduerbia rñdentur ad qua: hac / illac / istac / vsq / nusq / intus / foris / recta et composita a qua: vt quaqua / quaq / qualibet / siqua nequa / aliqua. cum alia vtraq teste Sulpi. non tñ neutra si Lanciloto credimus. Terent. Sequere me hac obsecro nos. Plau. Is derisui est quaqua incedit oībus. Teren. Cur non recta introiisti. Cic. Recta venit ad me bñ dices etiā. Qua via ibis: regia publica. in lib. nu. Via regia gradiemur. ne dicas misi vt sit nomen nul: a: qr nunq aduerbium est vt Curtius notat.

¶ Aduerbia in loco.

Nullibi. * Hoc aduerbio Sypontinus vtitur, dicēs. Nullibi significat in nullo loco. Alicubi.

¶ Que aduerbia rñdent ad vbi: hic / illic / istic / ibi / alibi / alicubi / ibidem / vbiq / vbilibet / vbiuis / sicubi / necubi / nuncubi / passim. vulgo inibi. vsq / nusq / peregre / alicubi. intus / foris / supius / inferius vel infra: supra non tñ interius pterea. Nullibi vtūtur Politianus / Beroald⁹ / Lancilotus / Calepin⁹. ego cū Quintiano nusq inuenire qui: ideo cū Valla censeo esse barbaz: si quis dissentiat: ondat saltem apud vnū inter veteres pbatum. Verg. Vulgo nascetur amomū. i. ferme vbiq Vulgo dr. i. ferme vbiq vel ab oībus: non sūt cōiter. Strata iacent passim poma sub arboribus. i. fere vbiq: hic et illic: qsi per singulos passus. Lactātius teste Valla nō satis pprie cepit pro vndiq. Alibi dicit. Verg. j. geor. in alio loco. Pli. fere semp dicit alicubi quez venuste imitabimur alibi pter tres breues. Verg. dicere non potuit. Pli. lib. iij. cap. xxxviij. Nec alibi nascēs q vbi leo gignit: alibi dicit per quatuor syllabas sic sepissime in alijs libris. Plaut. in ca. Inibit emit. i. in eodē loco. interibi. i. interea. Utrobi in vtro loco neutrobi. i. in neutra re vel in neutro loco. Lancilotus male censuit esse barbara: qr vtrobi in digestis legitur. Plau. in aula. Neutrobi habeam stabile regnum. Utrobiq apud Gelliū leges. Neutrobiq nusq inueni: nec etiam alterubi alterutrobi Quomō dnt nusq, et necubi. Nusq. i. in nullo loco vel ad nullū locū per nullū locū: aut de nullo loco: et vnico vbo cōtentū est: vt nusq eo nusq tuta fides. Necubi. i. ne in aliquo loco fere semp duo vba poscit: vt iussi necubi mihi presto sis. ne in vllo loco: et cū vnico verbo phibēdo vt necubi hodie cenes me inscio rarissime p nusq capit. Li. li. iij. de. ij. bel. pu. Hispanos: et Aphros: et oē qd veterani erat robur exercitus adiunctis ipsorū impedimentis necubi cōsistere coactis. vide ne mē dum consistere p consisterent. ne necessaria ad vsus decessent primos ire iussit. Idez de nequo dices qd duo verba petit nisi prohibendo ponas. Cato in re rustica. Uillicus ne sit ambulator: sobrius siet semp: ad cenā nequo eat: familiā exerceat. pter hec non pbatur mihi Pseudo curtius qui necubi p nusq semp capit. Necubi gentium inuenies. Et octauij memoria necubi reperiat. Idem male alibi p aliquo dixit. Necesse est me alibi pficisci. Et, ne: esse est tibi alibi pficisci. Apu. lib. x. met. vbi p quo posuit (nisi sit mēdum), dicens, Ubi ducis asinū istū in hac re non est vllo modo imitandus. pterea dixit. Valla Apuleius interim non tam loqui q rudere videtur: nec imitabor illud. Duxerunt illum ad Caypham principem sacerdotū vbi scribe et seniores conuenerant. ego dixissem quo non vbi.

Utrobi. Necubi.

Aduerbia de loco.

¶ Que aduerbia rñdentur ad vnde: hinc / illinc / istinc / intus / foris / intrinsecus / extrinsecus / vtrinsec⁹ / forinsecus / nusq / vndeq / peregre / superne / inferne / stirpitus / humanit⁹: radicitus / celit⁹ / vndeunde / vndecunq / vndelibet / aliunde / alicunde / sicunde et c. Cominus / eminus / que ad locum quoq significāt. Hora. Mulier formosa superne.

Lisca defendit Titaresus aquas lapsusq superne. Cato. Utrinsecus capam materia vlmea aut fagina factura itam ab exteriori & ab inferiori. Forinsecus legitur apud Plinium. Abstineo barbaris. qualia sunt teste Lancil. Utrinde/alterunde/alterinde/neutrinde/nulliunde/alteratrinde/vtrindeius &c. nec dices vento adhinc: vel dehinc/deilline. Cicero tñ dixit vsq istinc. ¶ Dehinc nõ loci: sed ordinis aduerbiũ est pro post hac. ¶ Abhinc temporis est nõ loci pro abhoc tempore. Dehinc. Abhinc.

¶ Aduerbia locum versus.

¶ Que aduerbia respõdentur ad quorsum/horsum/histoisum/illorsum/sursũ/deorsum antorsum/cum r.nõ ante: sed post e dextrorsum/deuorsum/sinistrorsum/retrorsum/aliorsum quoquouersus .i. circũcirca: rõne habita a cẽtro. Colu.li.vj. Si viginti duo quoquouersus inter quaternos pedes pedes vinea erit. Seneca etiam quorsus dicit. Apuleius in ix. Quorsus hec noua. Et Pli.li.vj. epl. Quorsus hec.

¶ Aduerbia vsq ad locum.

¶ Que respondetur ad quousq/hucusq/ istucusq/illucusq/hactenus &c.

Quomõ differunt huc: illuc: istuc? Similiter hac: illac: istac &c.

Huc significat locũ vbi ego sum/sic hac/hic/hinc/horsum. Istuc significat locũ vbi tu es. sic istac/istuc/istinc/istorsum. Illuc significat locũ vbi est de quo loquimur. sic il lac/illic. illinc/illorsum. vt veni huc: aut cũ magno malo tuo veniam istuc. Si quid istic noui est facito sciã pro hoc barbare diceres hic aut illic. Cice ad Lentulũ. Qui istinc veniunt aiunt te superbiorẽ esse factũ. i. qui ab ista puincia in qua agis venitũt Idem ad Ualeriũ. Ibi malis esse vt aliquo numero sis: & istic. vbi solus sapere videare. Poete hic pro illic sepe ponũt teste Seruio in illud. Hic illius arma: hic cur rus fuit. Aliquando hic capitur pro tunc. Terentius. Hic ego illũ contempsi pre me Huc. Illuc. Istuc.

¶ Unde sumitur dicta differẽtia? ab hic/ille/iste Quomodo differũt hic/ille/iste? Hic me significat: aut meũ aut. qd est vbi ego sum: vel habito: aut de quo loquor. Iste significat te: aut tuũ: aut qd' est vbi habitas vel de quo loqueris. Ille neutrũ significat sed tertium quiddam. vt huic amico meo cumq tuo isto familiari magna est cõtentio. Maturiorẽ sane futurũ suspicor tuũ in hanc vrbẽ aduentũ: & in istis meum. Cice. in Antonium. Remoue paulisper istos gladios: hoc est tuos. Idẽ in eundem. Tu istis faucibus istis lateribus: hoc est tuis. Idez alibi. Hoc tuũ factum: recte dixit. hoc. scz de quo loquor. Plau. Quis est quẽ videmus venientem pãnosum ac squalidũ. ille ne est noster seruus. Pli. Hec oĩa ad vos ex illa puincia comportant: illinc succi illinc odores: illinc extremo orbe quesite luxurie opes. Teren. Uidem tu illũ Thais. Sene. Et qui hoc facit hic sane prudens appellãdus. i. talis vchs. ¶ Ante q: i/que qd: melius is/ea/id ponit & hic teste Ualla: pcipue tim in prosa & per cõpositionem etiã hic loquimur. Queciq mulier adultera eadem venefica est. Poete: ille p is sepe ponunt. Si duas res velis referre: per hic referes posteriorẽ & priorẽ. per ille: vt Seneca & Nero studuerunt: hic luxurie: ille virtuti. Dsiam prius positam ostendit Cice. ad Curionẽ. Putares ne vnq accedere posse: vt mihi verba deessent nõ solum ista vestra oratoria sed hec etiã leuia nostratia. Calepinus dixit Cice. iste pro hic aliquando capere. verũ id perrarum est. ideo differentiam vsq obseruato Hic ille iste. ✱ Cic. Nihil hic uo uicesit quod ad te possim scribere. Is ea id.

¶ Datiui regimen. Regula prima.

Iga dabunt ternum substantiuo mediante
Uerbo: quod per habet contingit sepe resolui

¶ Omne nomen substantiuũ potest regere aliud substantiuũ in datiuo mediante verbo substantiuo: vt mihi liber est. tibi pecunia. & exponitur per habeo mutando datiuum in nominatiuũ: & nominatiuũ in accusatiuum. vt mihi liber est ego librũ habeo. & sunt tales orationes multo pulchriores: & orationes de habeo. Persius. Uelle suum cuiq est. i. quisq habet velle suum. Uergili. Est mihi nanq domi pater: est iniusta nouerca. Et sunt nobis mitia poma Castanee molles: & pressi copia lactis. Sunt mihi bis septem prestanti corpore Nymphe. Ludite secure quibus est es semper in arca. Horatius. Uos quibus est virtus muliebrẽ pellite luctũ Indota a mihi soror est: pauppercula mater. Hic etiã mihi bene est. i. bene habeo: bene vaeo: liber est Ioannis. hoc sine verbo liber Ioannis recte dicitur. Liber est Ioanni. Est cũ dtõ pro habeo

si verbū omiseris male loqueris. Sum tibi pater. i. sum pater tuus. Sum tibi loco patris. i. tui curā habeo tanq̄ essem pater. Ecclesiastici dicūt: sum tibi in patrē: q̄ locutio apud latinos inusitata est. Dtūs regit̄ ex vi acquisitiōis. i. melius ex vi volūtatis doctissimoꝝ per rēam/q̄rēti vires q̄ obiter de dtō dicta sunt nō repetā. Et sūt hec hei ꝛ veh. Opus est mihi libro. i. opus habeo dtīn hꝫ ꝑ p̄mā regulā datiui. Affinis similis ꝛc. Dominor ꝛc. dtūs carens rectore. hec summa est: ideo pergamus.

Ternum pro quarto aūt sexto cum prepositturis
Ponimus: it clamor celo: mihi filia cure est.
Cur tibi despitior: nunc omnibus itur ad aurum.

¶ Dtūs ponit̄ sepe pro actō vel ablātō cū ꝑpōne: vt it clamor celo. i. ad vel in celū. Inferretq̄ deos latio. i. in Latiū. Tu ei mihi visus. i. a me. filia est mihi cure. i. ad curā. Curritur omnibus ad aurū. i. ab oībus. pugno tibi. i. tecū: sed nunc singula dicam.

Regula. ij. * Vergil. Nō mihi si lingue cē tū sint ora q̄ cētū ferrea vox omnes scelerū cōprēdere penas.

¶ **Quot modis datiuus ponitur ꝑ accusatiuo vel ablatiuo cuꝫ prepositione?** Quatuor ¶ Primo dtūs pro actō locali. Vergi. It clamor celo. Idem. Inferretq̄ deos latio Idē. Cōpelleret hibisco. i. ad hibiscū. Idē. Obuertunt pelago proras. i. pelagus versus vel ad: aut in pelagus. Hunc casum quidam nō datiuum sed octauū esse volunt teste Seruio in Donatū: sed parui refert an datiuus: an octauus dicat̄: quū datiuo nunq̄ terminatione sit adsimilis: sic subeo muro: applico littori pro ad murū: ad littus ꝛc. ¶ Secūdo datiuus nō localis ponit̄ pro actō cū prepositione ad. vt natus sum laudi: pro ad laudē. Posco te pene. i. ad penā. Sum tibi derisui. i. tu habes me ad derisuꝫ: es mihi cure. i. ad curā: ꝛ sic aliqn̄ ꝟbū regit duos datiuos. Ideo quero. Est hec cōgrua bonus filius est patri honori? Etiā. q̄ hic nomen substantiuū regit alterū substantiuū in datiuo mediante ꝟbo substantiuo per regulā. Fixa dabunt ternū. ꝛ scōs dtūs pro actō ponit̄ cū prepositione ad per rēam Ternū pro quarto ꝛc. Da similes orōnes. Cure mihi est doctor. miserie mihi est labor sum tibi more. glorie mihi est patria: infamie mihi est amor. vitio est tibi cōcubina: testimonio tibi sum: sum tibi auxilio/presidio/cōsilio/cōmodo. Aduersarius mihi gaudio est: bono mihi est veritas. Argumento mihi est ꝓbitas: oneri mihi est hec res. Cordi mihi est amicitia: dolori ꝛ terrori mihi est iudiciū: vsui sum tibi. risui mihi est hoc questui mihi hec res est: Ex Diomede hec exēpla deprompsi sic. Quibus sua lana decori est: salus tua mihi cure est. Lre tue fuere mihi voluptati. hic liber nō mihi vsui. i. nō est mihi vtilis orationes he sunt elegantissime. Da authoritatem Cic. Fuisti mihi presidio tristissimis meis temporibus. Verg. Phebo mea carmina cure. Teren. Sunt he tibi nuptie cordi. i. placent ne tibi he nuptie? Nō placet mihi cordi esse adiectiuū indeclinabile: q̄ hominis cordi ab homine cordi ꝛc. non puto reperiri quicquid dicat Senēsis. Tacitus. Orta seditio proprie vrbi excidio fuit.

Octauus casus.

Verbū cuꝫ duob⁹ datiuis

¶ Regitur ne talis datiuus ab aliis verbis q̄ a substantiuis? Etiam. vt do tibi hanc rem vitio: muneri do tibi librū: pignori do tibi vestem. hic vnus datiuus regitur ex natura verbi: aliter pro accusatiuo cū ꝑpositione: honori ducitur apud nos hec res: natus sum laudi/opprobrio eludibrio/ornamento/ostentui ꝛc. Soror mea dat̄ tibi nuptui. Cano receptui ꝟto tibi vitio: accingo me operi. Da authoritatē. Gel. li. iiij. Arborē suā: vineāq̄ habuerat derelictui. idem xvij. ca. xix. Si quis hec duo verba cordi habeat. Idem li. xviij. Authoritates verboꝝ cordi habeatis. Silli. j. poscendum pene iuuenē. i. ad penā: teste Mario. Idem lib. ij. Armatum Hannibalem pene petit impia tellus. Idem lib. vi ij. Despectus tede regnis se imponit Hiarbas i. ad tedā ꝛ connubium teste Petro Marso. Plau. in menech. Bene merentem tibi habes despicatui. Ibidē alia posthac inuenito quam habeas frustratui. Horatius Nec timuit sibi ne vitio quis verteret olim sic paro me bello. do tibi fistulam donor do tibi hanc rem doti vel dotem. Plau. in trinū. est ager hic nobis sub vrbe. cum dabo dotem sorori. sic sum tibi scandalo vel scandalum: it documento vel documentū. Hiero. Sicut enim abscindendos ꝛ eradicandos infideles ꝛ ꝑfidos holes qui scandalū sunt corpori ecclesie dñs precepit. Curtius lib. vij. Obtriti pedibus elephantorum ceteris vt parcius instarent fuere documentū. Dtīn eiusmodi quidā aduerbiū esse credūt: q̄ nois naturā videtur relinquere: vt sorti cū capitur pro per sortē. Sil. vij. quis tūc cecidit custodia sorti horrere. i. horrebant quibus custodia cecidit per

fortem. ¶ Tertio dtūs ponit̄ p ablto verbi passiui aut impersonalis passiue vocis. Verg. Neqȝ cernit̄ vlli .i. ab vllo. Idem Despectus tibi sū .i. a te. Ci. Non despero p batum iri Varroni .i. a Varrone. De impsonali. Clamat̄ oibus .p ab oibus. Sepius cum ablto inuenit̄. ¶ Quarto dtūs ponit̄ p ablto cū ppōne in vel cum: vt infixus pectori .i. in pectore. Ver. abltm̄ sine ppōne posuit metri grā. vt iiij. enei. Herent infixi pectore vult⁹. Pugno tibi .i. tecū. Vergi. in iiij. ene. Placido ne etiā pugnabis amori. Et in bucu. Montibus in nostris solus tibi certet Amyntas. Ex .i. ene. Impar ɔgressus Achilli p cū achille: cōtra Achillē vel in achillē. Dicim⁹ aūt lepide teste Gel. lib. xvij. ca. ij. Pugno in hostem Q. Claudi⁹. Postēq nūciatum est vt pugnatū esset in gallos id ciuitas grauiter retulit in Gallos (inquit Gellius) mūdius subtiliusqȝ est q̄ cum Gallis aut cōtra Gallos. Nam pinguiora hec obsolitioraqȝ sunt. Tit. Li. li. viij. Extra ordinē in hostē pugnasti. Dicim⁹ etiā differo ꝛ dissideo tibi p a te. Hor. rat in arte. Nec sitiutar tragico differre colori. Et alibi. Scire volo q̄ntum simplex hilarisqȝ nepoti Discrepet et quantum discordet parcus auaro.

* Ver. ij. Georgico. Laudib⁹ Italie certent: nō bactra neqȝ Indi. Prop. ti. Tu caue ne tristi cupias pugnare puelle. Pugno in hostem.

¶ Verborum diuisiones.

¶ Qm̄ in toto regimine datiui acti ꝛ ablti fere vbiqȝ de verborū Syntaxi agemus ideo non ab re fuerit hic verborū diuisiones declarare. Quero igitur. ¶ Quotuplex est verbū? Duplex. Personale ꝛ impsonale. Personale qd est? qd añ se petit explicite ꝛ implicite ntm̄. vt infit forem. ¶ Impersonale qd est? quod ante se nec explicite nec implicite ntm̄ desiderat. vt statur penitet. Unde dr impsonale? ab in .i. sine ꝛ persona: non q nullā sȝ qꝛ nō certā significat personā nisi determinet̄: vt statur a me. Diomedes aūt sic dicit: qꝛ sine psonis pnois intelligi non potest. Quotuplex est verbū impersonale. Duplex. Actiue vocis in t. vt miseret ꝛ passiue vocis in tur. vt statur. Quotuplex est impersonale actiue vocis? Sextuplex. regens gtm̄ tm̄: vt interest refert est. Exceptis mei tui ꝛc. regēs dtm̄: vt ɔtingit restat ꝛc. regēs. actm̄ tantū vt decet oportet ꝛc. regēs dtm̄: ꝛ cum ppōne a vel ab abltm̄. vt mihi sit bñfit: satisfit tibi a deo. Sine casu cū infinitiuo impsonalis: vt incipit penitere Joannem matrimonii ꝛ talia dicūt̄ impsonalia ex adiūcto. ¶ Unde formatur impsonale passiue vocis. Maxime a neutris nō passiue significātibus: vt a sedeo sedet̄: aliquādo etiā ab actiuis vt amat̄. raro a deponētibus: vt lamentat̄. Cur dicis non passiue significantibus p pter vapulo: exulo e quibus impersonalia nō fiunt. Plautus. in ipse. Quid agit̄ Callidio ꝛc. Amat̄ atqȝ eget̄ acriter Antoni⁹ Nebrissensis negaret amat̄ esse ab amo vt actiuum est: qꝛ negat ab vllo actiuo vt actiuum est impersonale passiue vocis formari. Cur dicis vt actiuū est? quia actiua (que vt actiua sunt post se actm̄ regunt veluti amo deum) aliqn̄ sine actō absolute capiunt̄: vt amo .i. amore capior aut afficior: vt Et si qd faciā nunc quoqȝ q̄ris amo disputo de hac re. vldico de te. ago de illa re. ꝛ sic impsonalia faciūt. Causa Nebrissensis est: vt opinor qꝛ si ab actiuis essent actm̄ regerēt qd falsum est. qꝛ male dr legit̄ librū: teste Nebris. Mihi cū Diomede Donato Prisciano ceterisqȝ placet aliqn̄ ab actiuis fieri impsonalia passiue vocis neqȝ ideo debent regere actm̄ nō magisqȝ supinū in u ablm̄ cū ppōne. id autē cur nō fiat: pro rōne est ɔtrarius doctissimorū ppetuus vsus: ꝛ an actm̄ regāt magnum dubiū est inter doctos. Cōcedo tñ admodum rara esse apud authores ab actiuis impersonalia huiusmodi. qꝛ testib⁹ Diomede ꝛ Phoca formant̄ fere a neutris aut dtm̄ regentibus. vt testat̄: ridet̄: sedet̄ ꝛc. Apule. iiij. meta. Meret̄: flet̄: lamentat̄. Dubiū est impersonale lamentatur a deponenti sicut caletur: ꝛ placetur a calet et placet. Plau. in cap. Quasi quum caletur cochlee in occulto latent. Cyprianus. Si hoibus placetur: dñs offendit̄. Persi. Tibi ludit̄: canit̄ receptui. ¶ Quedā vident̄ esse impsonalia nec sunt. Ver. j. enei. Cur dextrā iūgere dextre nō datur. hic dat̄ impsonale est habēs infinitiuū loco nominatiui. Idē z. in. xj. Cocant in federa dextre qua datur supple coire: ꝛ hoc p ntō ponit̄. Cice. in epist. De pantheris agitur diligenter supple res aut negociū. Sic apud Vergi. viij. enei. Stipitibus duris agitur sudibusve preustis. subaudi res. quod Cice. expressit dicens. Res agitur per eosdē creditores. ¶ Quem casum regit impersonale passiue vocis? Omne impersonale passiue vocis regit preter casum sui verbi ablatiuū cū prepositione a vel ab: vel loco illius dtm̄. Cice. ad Len. Eius orationi vehementer ab oibus reclamatū est .i. oēs reclamarunt orationi eius. Martia. Non bene (crede mihi) seruo seruitur amico. Sit liber dominus qui volet esse meus. hic seruitur regit solū casū sui vbi. An omne impsonale

Imperso nalium passiue vocis cōstructio Amatur.

Lamentatur impersonale.

* Vergili. Si datur Italiā fo cūs ꝛ rege recepto tēdere.

Impsonale passiuū.

contraria vulgu salal in varias species diuidit^ partior in socios panē. Uerg. Socios partit in oēs Uin 8. Apul. j. met Offulā grādiorē in cōuiuas: emulos contruncare. gestio. elegantes sunt orōnes. ¶ Quinto vbi ad similitudinē formā ve alterius quid fieri significamus in actm̄ habebit vt lapis excisus in antrū. i. in formā antri Uerg. Portus ab eos fluctu curuatus in arcum. i. in similitudinē arcus: teste Seruio. Jdē. Tum vero in nūerū Faunosq feras q videres ludere. i. ad similitudinē nūeri hoc est cātilene ꝛ rithmi ait Seruius. Sic figulus fingit lutū in ciconiā in monachū in morionē. Apul. lib. ij. meta. Lapis pari⁹ in Dianā fact⁹. Jdē li. iij. In asini faciem fena rodebamus. i. habētes figurā asini. Sedet in amicū. i. similitudinē amici aut sicut amicus: teste diuo Augustino. ¶ Sexto vbi significat apud vel a. Cice. in Paradoxis nō ꝓbant in vulgus. Jdē de vniuersitate. Judicari in vulgus nefas Et lib. ix. Ad Atticū. Alter, religio sus nūc dies. alter in vulgus ignotus. Curt. iiij. Edita in vulgus egyptiorū responsa. Liuius. xxiij. Milite in vulgus leto. Tacit⁹ Celebrata in vulgus. Celsi laus. Jdem. crebre in vulgus mortes similiter loqueris. ornatissime. ¶ Septimo pro super. vt multa in eam rem sum locutus. Seruius in Donatum. Ambrosius in Lucam. Lyra in Joānē. i. super sic loquemur quoties cōmentatores allegamus. ipsos vero authores. aut qui e greco trāstulerūt: per ablatiuum significabimus: vt Donatus in libello de octo partibus. Terē. in and. Hieronymus in genesi: q2 ipse transtulit: si aūt allegam⁹ aliqd qd Hieronym⁹ scripserit sup Genesim dicemus Hieronymus in Genesim. Jdē in significat sup: quū dicimus dormis in aurē: dormio in latus: felix cadit in pedes ꝛc. ¶ Octauo in actm̄ hȝ vbi significat qualitatē ordinatiuā: vt op us in dies crescit. Amor tuus crescit mihi in horas. Uergil. Jnq dies auidū caput altius effert. i. de hora in horam: de die in diem aut per singulas horas: per singulos dies. Uergi. Gallo cuius amor tm̄ mihi crescit in horas. Quantuȝ vere nouo viridis se subijcit aluus. Pli. in epi. Expectantem in horas: dixit. ¶ Quō differūt in dies ꝛ in diē: similiter in horas ꝛ in horaȝ? In dies ꝛ in horā significāt quotidie: per singulos dies: per singulas horas: ꝛ fere sp̄ cōparatiuo aut verbo incremēti iungūtur: vt in dies doctior. in horas crudelior: pestis in dies: vel in horas crescit. In diem ꝛ in horam notāt vnū quēlibet diē non habēdo rationē futuri: vt prodig⁹ in diē viuit: ꝛ in horā viuit. Da authoritatē de in dies. Liui. Crescente in dies multitudine. Cice. Quū id malū serperet in dies magis Pro eodē recte dices q̄tidie aut in dies singules. Cice. ꝓ Marcel. Tua iusticia ꝛ leuitas animi florescit quotidie magis. Jdē ad Atti. Quotidie vel potius in dies singulos breuiores ad te literas mitto. ¶ Quur dixisti fere semp? Q2 aliqn̄ in dies sine cōparatiuo ꝛ sine dictione cremēti legit̄. Sallu. in Jugu. Itinera ꝓfectusq in dies mutare. i. mutabat. Ornatius ponit̄ cū dictiōe cremēti. Quō differūt ergo quotidie et in dies. ¶ Quotidie rari⁹ cōstruit̄ cū dictione incrementi: in dies fere semp: meli⁹ tn̄ quotidie cū incremēto efferes q̄ in dies sine incremēto. Cice. iiij. de finibus ostēdit vtrūq dicens. Hic curatione adhibita leuant̄ in dies: alter valet plus quotidie: ergo nō male dixit Pseudocurti⁹. Fio in dies frequēs. Liui. tertie. Patrie occasum cum suo exitio in dies expectabāt. Da authoritatē de in diē ꝛ in horaȝ. Quintilia. Nō vt fere volucres ꝑsētis modo cibi memores in diē viuūt: duratur⁹ hyeme reponitur vict⁹. Ci. In Phil. Hec q̄ in horā viuūt nō modo de fortunis bonis ciuiū: sed ne de vtilitate quidē sua cogitauerūt. Raro cū alio verbo q̄ viuo ponunt̄ in dieȝ in horā. Sallust. in iug. Panē in diē mercari. i. mercabat̄. ita legit Ualla: licet aliqui libri habeāt in dies. ¶ Extra hos modos in plerūq ablatm̄ hȝ vt vbi ad locū motus nō significat̄: vt in cāpo curro si suȝ in illo: in cāpū curro si nō suȝ in illo: sed ad illū curro: sto in foro: sum in vrbe. ¶ Scdo pro inter. Quinti. Neq em̄ tuburcinabūdum et lurchinabundum iam in nobis quisq dixerit. i. inter nos. Suetoni⁹ in Cesa. Pre turba elisi exanimatiq sunt plurimi: ꝛ in his duo senatores. i. inter hos. In sacris. Non fuit in vobis qui reuerteretur ad me In vrbe erro. i. per vrbem. veho in equo i. super equū sedens. Gellius. Uehēs in equo. Jtē pro ante. Cur. In oculis duo maiora omniū nauigia summersa sunt. Jtē in sacris. Locut⁹ est nobis in filio idest per filium. Sunt ꝛ alij modi tam accusatiui q̄ ablatiui: si quis velit valde studiose cūcta perscutari: ponaȝ iā tumultuarie aliqua quorum nōnulla sub predictis modis continentur. Terentius Uerror te in os laudare. i. ad os: in conspectu tuo. Calepinus dicit hic accusatiuū pro ablatiuo poni: vt apud eundē. In quem exempla fiet pro in quo: neutrū tamen verbor imitari. Cōtra inuenies ablatiuū pro accusatiuo

Cicero nequi. i. hominū viuūt nō mō de fortunis ꝛ bonis ciuiuȝ: sȝ de vtilitate qdē sua cogitauerūt

In dies
In horas
In diem
In horam

Quotidie

Senec. Cū in dies augeretur audacia

In dies

In cū ablatiuo.

In cū actō vel abltō.

In os laudare.

vt/Gratior est pulchro veniēs in corpore virtus. Sic legit Calepinus/ sed mēdose:
q̄r in epi.lxvij. Senece habet. Gratior est pulchro veniens e corpe virtus. Condun
tur in aluo, vel in aluū. sed hoc antiquū est teste Capro. Liui.iij.ab vrbe. pessima de
cēuirorū in vulgus fama est.i.apud vulgus vel inter vulg⁹: ornata locutio vt dixi. Jn es vl in
¶ Incido in es lepidissime dicimus: aliq̄n etiā incido in ere Liuius lib.iij.ab vrbe. ere incido:
Leges in es incisas in publico pposuerunt. Da authoritatē de abltō cōtra Vallā.
Cic. in actione.v.in Uerrē. In ere incisum nobis tradiderunt. Plin. iunior de laudi-
bus Traiani. Incidenda in ere censuistis: Sic pro eodē dicimus includo in carcerē
et in carcere. Cic. actio.vj.in Uer. Includunt in carcerē condēnati. Ibidē. in paucis
villis inclusas esse, videtis. Sil'r in rem meā est: et in re mea est.i.mihi vtile est. Ju
sti.xiij. In rem visum est ab egypto incipere. In eodē.lib.ait. Epistolas in grecum
scripserat.i.ad grecos. Lepide sil'es orationes poteris in vsum trahere. Orosius.li.
vij. Nero virū in vxorē ducit. Loquere similiter. Apu.j. met. deuotionib⁹ sepulchra-
libus in scrobem procuratis. Et xj. Omnes in me populi fabulant.i. de me: loquere
similiter. Tacitus. Ante edem diui Julij iacuit primo ictu in poplitem mox a Ju-
lio Carto legionario milite: in vtrāq̄ latus transuerberatus. Idē. militē in v̄ba Ue
spasiani adegit. Idē. Cetera in cōe sita sunt. Idē. Nec cohibere parietibus deos: ne
q̄ in vllam humanioris speciem assimulare, ex magnitudine celestiū arbitrantur.
Idē. In contrariū disputes. Idē. In contrariū accingi. Plau. in aulu. Multo prius
me collocaui in arborē. Et in curg. Talos poscit sibi in manū prouocat me in aleā
Gel.lib.ij.ca.xix. Amici isti magnam in partē cessatores sunt.i. magna ex parte, aut
vt vulgus loquitur p magna parte. Cic. in.j. de natura deo. Homines morte dele
tos reponere in deos. Sudo in humorē. Ualeri. Maxi. In Sicilia duo scuta in san-
guinē insudasse. Hec oīa per actm̄ dicta sunt. Notato oīa diligenter vt sil'r loquaris
Cesso in vota.i. tardus sum ad facienda vota. Cesso in votis.i. tardus sum dum vo- Cesso i vo
ta facio. sic cesso in rem: cesso in re. Ponit hoc Badius. Fuit mihi in mentem p actm̄ ta.
aliq̄n dicimus. Plau. in amph. Mihi in mentē fuit. sic recte dici testat Gel.li.j.ca.vij In mentē
Cice. apud Gelliū. In predonē fuisse potestatē sciatis Pōt etiā hoc per abltm̄ dici fuit.
in mente fuit: in potestate fuisse. ¶ In mediū relinquo per actm̄ eleganter di: licet In potesta
vulgus in medio relinquo. per abltm̄ dicat: author Gel.li.xvij.ca.ij. Quintus Clau tem fuit.
dius. Nos in mediū relinquemus: id est de hac re nihil iam decernemus: iudicabi- In mediū
mus ec. Latine etiā per accusatiuum dicemus: teste Gellio in eodem capite. Pono relinquo
in mediū: testimoniū nullū citat. Possumus per abltm̄ dicere pono in medio. Cicero
oratione.vj.in Uerrē. Rem in medio ponam. Et in.j. de natura deorū. Ponam in me
dio sententias. ¶ Compositionē ingressa: plerūq̄ intra significat: vt includo: ingre- Perinde
dior ec. Sepe negat: vt indoctus ec. Ab in fit inde. hinc, deinde /perinde/ subinde. * Perinde
Perinde tanq̄ vel eomodo tanq̄: vt custodi domū meā pinde ac si tua esset. Aliq̄n q̄ nonnumq̄
significat valde. Sue. Quare aduentus eius non perinde gratus fuit? Et adeo. Idē significat e
Nulla re perinde motus q̄ responso Mathematicorū. In vtroq̄ citra negationem que
claudicaret. Proinde: id est ideo: quapropter. Subinde: id est deinde et statim atq̄ Cic. in epi.
frequenter cū quodā interuallo: vt abiens subinde respicit. ¶ Sub actm̄ habet pri- Ego te et
mo vbi ad locū motū significamus. vt eo sub tectū. Uerbū. Postea sub ipsos nitunt Dolobellā
gradibus. ¶ Secūdo pro pauloante vel circa. Ouid. Sub noctē dicere vale. Sueto. perinde di
in Aug. Sub natalē suū plerūq̄ languebat. in eodē. Sub horā pugne tam arcto re- ligo
pēte sopno deuictus. vt ad dandum sign' ab amicis excitaret.i. circa horā ec. Uer. Sub cum
j. geor. Sub ipsum arcturum.i. circa vel pauloante hora. Occultā febrem sub tem actō quin
pus edendi dissimulas.i. circa. Uerg. Sub lucem exportant calathis.i. circa lucem q̄ modis
aduenientē die. ¶ Tertio pro per. Titus Liuius. lib.j. Legati fere sub idem temp⁹
ad res repetēdas missi: id est fere per idem tēpus. Uerg. Urit atrox Juno et sub no
ctē cura recursat. ¶ Quarto pro statim post: vt sub hec v̄ba. Cice. Planco. Sub eas
autem reddite sunt. ¶ Quinto pro iuxta: vt quidā volunt: veluti/ stetit sub oratorium
et pro intra: vt abdidit pugionem sub ilia. Plautus in milite: Negocium omne suc
cedit sub manus: id est ad vel intra manus: hoc est negocium bene procedit.
¶ Sub ablatiuū primo habet vbi opponitur supra et motus ad locum nō significa- Sub cum
tur. vt terra sub pedibus est. ¶ Secundo sub pro ante vel coram: vt cadent sub iudi abltō sex
ce morum. Apuleius secundo meta. Sub istis oculis miser iugulatus est. ¶ Tertio modis.
sub: id est prope. Uerg. Quo deinde sub ipso Ecce volat. ¶ Quarto sub. id est cū: vt
sub sarcinis. ¶ Quinto pro in. Uerg. Nāq̄ sub ingenti lustrat dum singula templo.

Idē. Estq; sub inuictis gloria nulla meis.i.in: vel de inuictis meis. ¶ Sexto ꝓpter vt dicunt quidā: veluti ille sub vitijs vadit ad interitū ⁊ pro post. vt latitas sub forib⁹ Sub quinto modo continet. Sub cōticinio vrbē inuaserūt. Sub nocte silent.i.in cōticinio: in nocte: frequens locutio apud poetas. Sub manu.i.in manu ⁊ prōpte. vel sub manu.i.statim ⁊ de manu ad manū. Seneca lib.x. episto. ad Luciliū. Consilium nasci sub die debet. Et hoc quoq; tardū est nimis: sub manu quoq; (vt aiunt) consilium nascat. Sueto. in Augu. Et quo celerius ac sub manu annunciari cognosciq; posset. Composita varie significant: vt subtristis subeo ⁊c. quibus supersedeo.

Super cū actō q̄nq; modis.

¶ Super cū actō sepius legitur: vt qn̄ aduersat prepositioni subter. vt super aera ether est. ¶ Scdō pro vltra. vt super Garamātes ⁊ indos ꝓferet imperiū. Apul. Iaz eū super oppidū profect⁹ nos citra reliquerat. Studui super mediā noctem. bona locutio est: teste Seruio. Uerg. hoc etiam per abltm̄ dicit / Nocte super media.

Super cū abltō .iiij. modis.

¶ Tertio pro supra: vt quod signum vidisti super natum regem? Hunc modum posuit zenderus addens. Quartum pro contra. vt eo super hostem. Et quintum pro iuxta. vt Sedimus in lachrymis super flumen Babylonis.

¶ Super abltm̄ habet primo ꝑ de: vbi de re aliqua mentionē facimus. Uer. multa super priamo rogitans super hectore multa.i.de Priamo ⁊ de hectore. Cic. xvj. ad Atti. Hac super re scribam ad te Rhegio.i.ex illa vrbe. Sic dices / super fratre tuo scribā ad te Gandauo. Et / Joannes interrogauit me super valetudine tua. Tacit⁹. Multus ea sup re variusq; rumor. Idē. Consulendū tali super re principē respōdit. Sillius.ij. Consultant bello sup. Gel. lib.ij. ca.xxiij. Maritus senex super vxore diuite atq; deformi querebat. Sic dices doce me sup hac re. Idē lib.iij. ca.j. Is a Fauorino rogatus. ecquid haberet super ea re dicere: pro de ea re vel in eam rem. Sic recte dr vt opinor: habes ne aliqd super hoc versu dicendū: sic Seruı⁹ super Uerg. licet nō negauerim recte dici per actm̄. Seruius super Uerg. vti quod per abltm̄ potuisset dicere. per actm̄ Plautus maluit dicere in auln. Iuxta rez mecū tenes super Euclionis filiā. Secundo pro in. Uerg. Hic tamen hac mecū poteris requiescere nocte Fronde super viridi. In sacris. Salus deo nostro sedenti super throno ⁊ agno.i.in throno. Uerg. Plena super arbore sidunt. In exodo. Altare de terra facietis mihi ⁊ offeretis sup eo holocaustū. In eodē. Adoleuit sup eo incensum aromatum. Esdre iiij. Ego sedebā super quercu. Qui in similibus: actō vti velit nō peius loquatur vt opinor. q̄ per abltm̄: vt in eo qd in Marco dr. mittentes sortes sup eis qui tolleret. Et in ps. Sicut ablactatus est sup matre sua. ¶ Tertio sup.i. pro vel propter. vt super hac re nō moneor. Uer. Nec super ipse sua molitur laude laborē. Queq; laborare oport. ⁊ super sania tuenda.i.pro. In sacris. Maius gaudiū est angelis super vno peccatore.i.propter vnū peccatorem penitentiam agente ⁊c. vel ex vno peccatore ⁊c. Erāt Joseph ⁊ Maria mirantes sup his que dicebant de puero.i.de his aut ꝓpter hec ⁊c. Stupebant aūt qui audiebant eum super prudentia ⁊ responsis eius. Multū laboraui super promotione tui. ¶ Quarto pro preter (si zendero credimus) vt super his donis superaddam alia. Nōnulla hic bene colligit: in multis tn̄ errauit: vt quū dixit sub pro ante actm̄ habere. vt sub noctē dicere vale.i. paulo ante noctem. hinc mendose colligit recte dici. Sacerdos stat sub altare pro ante altare.

Super aduerbium.

¶ Sup efficit aduerbiū vbi casum desierit habere. Plau. Hinc atq; hinc super subterq; premior angustijs. Capit pro desuper. Uerg. Et super e vallo prospectāt troes Et valde. Idē. His accensa super.i. accensa valde propter hec. Ponitur pro super est. Idem. Nec fuga iam super supple est: ⁊ pro insuper: ⁊ amplius. Idem. Cui neq; apud danos vsq; locus: ⁊ super ipsi Dardanide infensi penas cum sanguine poscūt Compositionem ingreditur. vt supersedeo ⁊c.

Subter

¶ Subter actm̄ fere semper habet siue quies fuerit siue motus. Sta. Desilit in campos qui subter menia nudos Asseruat manco. In lib. iiij. regū. Helias quū sederet subter vnā iuniperū. poetice abltm̄ habet. Uergil. Quū tamen oēs ferre libet subter densa testudine casus. aduerbiascit: apud Plautū vt ptz in super.

Subtus

¶ Subtus.i. subter Alexander putat vtriq; casui seruire: vt subter. Ualla dicit subtus solum aduerbiū esse. Et in sacris vbi videtur prepositio esse: dicit vitio scrip totū sub pro. subter poni: ⁊ retro pro post: foras pro extra ⁊c. vt in.ij. lib. Regū Dilatabis gressus meos subtus me sic in biblijs sepius. Si vera est Ualle sententia nō dubium quin mendum sit in Tacito dicente. Obliquis subtus vndas saxis exterrita. Et in Seneca in conso. ad Martiam: subtus tot maria.

¶ Inseparabiles

Di et dis. *Dis capit .ex modis* *Re capitur xi.modis*

¶ Di et dis separandi vim hñt: et componunt di/cū d/g/l/m/r i/atq; u cōsonātib9 vt diduco/digero/diluo/dimitto/dijudico//diuerto cū reliqs ɔponit dis: vt discupio dispono etc. et cum i: vt disfugio. Ante f. mutat s. in f: vt difficilis/diffindo/diffido. In dirimo mutat s. in r. Sed de mutationibus deo fauēte in ortographia dicam. Dis primo separat, vt. disiūgo. ¶ Secūdo negat. vt difficilis diffido. ¶ Tertio diuersitatem notat. vt dissideo/discordo. ¶ Quarto significat valde. vt discrutior/discupio dispicio. Celius Ciceroni. Ola intima cōferre discupio. ¶ Quinto significat in diuersas partes: vt dispono dissemino. ¶ Sexto dis. i. male. vt dispereo. Di greca dictio. i. duo aut bis. vt duābus. ¶ Re per apocopē3 a retro fit. ¶ Primo significat retro. vt respicio regredior. Secundo significat iterum: et iterū sepeq;. vt repeto renouo. ¶ Tertio perfectionem significat: vt recognosco. ¶ Quarto reciprocationem. vt redamo. ¶ Quinto contra. vt reluctor repugno resisto. ¶ Sexto inde. vt remoueo. ¶ Septimo valde: vt redūdo. Octauo longe. Verg. lib. iij. Italiā petere et terras lōtate repostas. Seruius ait repostas. i. lōge positas. ¶ Nono ɔtrarietatē3 simplicis vt retego qd tectū erat denudo. resigno qd signatū erat aperio. recludo clausū patefacio. ¶ Decimo diuersam a simplici significationē h3 nō cōtrariam vt scisco. i. scio aut cognosco. rescisco nō significat iterū scisco neq; ignoro: sed occult9 factū cognosco et aduerto. ¶ Undecimo nihil mutat. vt represento. i. presento: ante vocale3 interponit d: vocalitatis grā. vt redeo: redamo. sic in pro. vt prodeo: prodigo. Am. i. circum vt amplector: ambulo: vbi euphonie cā interponit b. sic in ambages: ambio ambe sus etc. Co et con idē significāt. s. cu3 et simul vt ɔiūgo cohortor. aliqñ con pro ɔtra capitur. vt cōtēdo. Tertio pro valde vt concrepo: Casus prepositionis nōnunq; subauditur. Hora. Ventum erat ad veste. s. templum. Primo macha. Ceciderunt Nicanoris sc3 de exercitu etc. Niger ait Prepositio semper vult casu3 prepositionis cuius officio fungitur. Nō ausim asserere esse preceptum esse catholice verum.

Am. *Co.* *Con.*

De post festantes

¶ An recte dicamus de post festātes: de sub pede: de prope fontes: licet nolim frequenter sic loqui: tñ minime eiusmodi locutiones barbaras esse censuerim: qr similiter loquūtur nōnulli magne authoritatis viri. Florus de bello ligustico. sic de sub alpibus. i. de sub ipsis Italie faucibus gētes etc. Cicero. orone. j. in Catilinā. Cōtulisse in ante diem quintū calendarū Nouembrium Vituperatur et ille loquendi modus: licet in sacris habeatur et apud Orosiū. Preter hodie: vsq; ad nunc ab heri ad dcorsum etc. Nec tñ dices cū Cicerone ad pridie Calendas Sub, postea q; veni etc. Cicero lib. ij. ad atticū. Ibi volo esse vsq; ad pridie Calēdas Maias Sepissime similiter loquitur Balbus Ciceroni. li. ix. ad atticum. Sub postea q; nostras rotiones cum Oppido ad tededi.

¶ Regula vltima de genitiuo et obiter de aliis casibus pro aduerbijs loci quam carentiam rectoris vocat Alexander.

Questio si fiat per vbi: nomenq; prioris,

Sit numeri: et proprium seu prime siue secunde

In patrio dabo quando locum defino minorem.

Militie belli atq; domi sic ponis humiq;

Addimus interdum dictis terreq; togeq;.

Toga pro pace. Ma. Tulli9. Cedāt arma toge conce dat laurea lingue.

¶ Propria nola pagoꝝ et oppidoꝝ (q̄ minora loca dñr) prime vel scđe declinatiōis singularis nūeri cū appellatiuis militie: belli: domi: humi: terre: et toge cum vbo vl' participio vbi questio fieret per vbi ponent in gtō pro aduerbijs loci: vt si q̄ratur: vbi est papa: optie rñdebis. Papa est Rome. vbi studuisti? studui Gandaui. Louanij/Mechlinie/Antuerpie etc. vbi est segnis? domi. vbi est temerarius? Militie. sic poma ia cent humi. i. super terram. Condo corpus terre idē est in terra. Statue pricipi belli togeq;. i. in bello et in pace. ¶ Da authoritatē. Hora in epist. Me primis vrbis belli placuisse domiq;. Sil. vidit de Varrone cōsule temerario. Idē vt turbarū sator atq; attendere solers. Inuidiā prauusq; toge sic debilis arte belligera. i. teste Marso interprete. vt erat prau9 domi: sic erat ineptus foris et rei militaris penitus ignarus. Toga vestis erat qua Romani vtebantur in pace tñ. Ideo pro pace capitur. vt ille

prestans est: bellitogeq: hoc p ablтm dicere posses. Pli. Ut dubiū sit toge ne an bello prestātior fuerit. ¶ Nūciatū est rome Gallos rebellare per hāc rl'az recte dr. Pōt idē per actm dici: qr mot⁹ ad locū latitat in verbo nūcio. Per gtm nūcio Rome. Ti. Li. lib. v. Rome est nūciatū de actō. Idē lib. iiij. Nūciat Romā. Idē lib. j. Hec nunciāt domū albani. sepissime ita loquit. Sallu. in Cati. Domi militieq mari atq terra pclara facinora fecit. Mari atq terra: vel terra mariq. i. p mare ⁊ terrā freque a apud doctos ⁊ elegās locutio est sic tota vrbe: toto foro. p p totā vrbē ⁊c. Li. lib. ij. Manat tota vrbe rumor. Rustic⁹ diceret per totā vrbē loquunt de hoc. ¶ Cur dixisti in rl'a ppria nola? Qr appellatiua ponunt cū ppōne in abltō. vt vbi oras? in templo. herba crescit in agro: ania mea moratur in pago: auus in oppido. ¶ Cur dixisti ppria oppidoꝝ ⁊ pagoꝝ? Qr ppua alioꝝ locoꝝ vt regionū ⁊c. stabūt in abltō cū ppōne in. vt Petrus studet in Frācia. bellū est in Egypto ⁊c. Argumentor. dicit Cice. in j. de legi. Certe in cupressetis gnosiorum ⁊ spatijs syluestrib⁹ crebro insistens. et Uictruui⁹. Nascit Crete. ergo appellatiua carent in gtō rectore. siue vice aduerbioꝝ ponunt. Rñdeo. ista exēpla sunt admodū rara ⁊ regula datur de frequentiori anthoꝝ vsu. Argumētor. dicit Cice. ij. in Uerrē. Fuisse vna cū isto sami. hic sami in gtō loco aduerbij ponit. ⁊ tñ samos est nomen insule. ¶ Rñdeo. lz samos sit nomē insule: tñ samū etiā est oppidū in ea insula. qr in eadē actione dr oppidū samum. sic Rhodos glena thessalia ⁊ plura alia sūt regionū ⁊ oppidoꝝ nola: ⁊ fm hoc diuerso modo ꝯstruūtur. ¶ Cur dixisti prime vel scđe declinatiōis? Qr si essent tertie declinatōis ponerent in dtō vl' in abltō. vt natus Carthagini ⁊ aliqñ natus Carthagine. ¶ Cur dixisti nūeri singularis? Qr si essent nūeri pl'is: in dtō vel in abltō ponerētur. vt natus Athenis: studet Parisijs ¶ Cur dixisti vbi q̄stio fieret p vbi qr si fieret q̄stio p quo qua vel vñ nō respōderet in gtō: vt quo vadis? Uado Romā non rome ⁊c. Argumentor vbi questio fit per vbi nō rñdemus semp solū in gtō: etiā in proprijs oppidoꝝ prime vel scđe ⁊c. Nā si quis roget vbi habitas: recte dicimus habito Rome aut habito Romā: similiter vbi cōdidisti aurū? bene rñdemus: condidi domi vel per actm cōdidi domū. Plaut⁹ in aulu. Ibo vt hoc condā domū. Si ordines Ibo domū vt hoc condā: aliud afferā ex eadē comedia. Credo iam illū inaudisse mihi esse thesaurū domū. i. domi. ¶ Respōdeo. habito gtm habere pōt per hanc regulam. vt habitat soror mea Gādaui ⁊ actm per regimē: qr est frequētatiuū ab habeo sed sic melius interrogamus. Quā vrbē habitas? Romā / Gādauū ⁊c. Ad exempla vel testimonia ex Plauto rñdeo illa perq vetusta sūt nec nisi parcissime imitanda ideo cōtra regulā nō sūt q̄ dat de frequentiore doctissimoꝝ vsu. Posset contra regulam formari argumētatio de humi: qr respōderi posse videtur ad interrogationē factā per quo: vt deiecit humi vultū; sz cōcedim⁹ humi in gtō etiā locū hr̄e vbi ad locū motū significamus: sz nō pñt oia tradi versu. ¶ Habito quotuplicē constructionē habet? Quadruplicē. Pmo hz casū p carētiā rectoris. vt Petr⁹ habitat domi mee. Paul⁹ habitat ruri. Cice. p Sexto Roscio. Ruri sp habitāt. sic habito rome. habito Tyburi ⁊c. ¶ Scđo regit actm: vt primitiuū habeo Uarro. Hoc modo antiquos secūdis rebus Cumas habitasse. Uerg. Habitarūt dij quoq syluas. Idē. O tm libeat mecū tibi sordida rura atq humiles habitare casas ⁊ figere ceruos. Serui. ait sic rectius dici q in casis. Tertio hz abltm cū ppōne in. Cice. pro M. Celio in ediculis habitet. ¶ Quarto abltm capit p subauditionē ppōnis in Uergili. Lucis habitamus opacis: hoc est in lucis: hec subauditio in nōnullis alijs reperit. Iustin⁹ lib. vj. Cypro exulabat. i. Cypro. Cic. p domo sua. Domo me contineo. i. in domo. Uergili⁹. iij. Geor. hūc quoq vbi aut morbo grauis aut iā senior annis deficit abde domo. Serui⁹ ait abde domo. i. in domo. Nā si aduerbialiter vellet l: qui domi diceret. Sueto. in Domi. Natus est regione vrbis sexta. i. in regione. Ouidi⁹. Sustinet inuidia tristia signa domo. i. in domo. Tale est teste Seruio illud Uergili. iiij. eneidos. Non libye nō ante Tyro despectus Hiarbas. Idē in pmo. Regna tyri germanus habebat. hic Tyri aduerbiū est teste Seruio. aut nomen loco aduerbij. vt ego sentio. Ceterū pace Seruij Tyro nō ē abltūs pro in Tyro: sed dtūs rectus a despectus: vt despectus libye ⁊ Tyro. i. a lybia ⁊ a Tyro. hoc est a libybus ⁊ tyrijs veluti Neronem odit Roma. i. oderūt Romani. Sic docti dicūt. Uerg. j. ene. ⁊c. pro in pmo. licet Regius derideat. Similiter excusatur licet nolim imitari illud de Paulo in actibus apostolicis. Natus Tarso Cilicie. nutritus autem in ista ciuitate. i. in Tharso.

¶ Humi quotuplicē cōstructionē habet? Duplicē. Prius cū vbo q̄etis aut motus

Nūciatur Rome aut Romam

Crete nascitur.

Nami sunt.

Habito rome aut romam.

Uarro

Utrūq locum mulieres et viri pariter habitarunt

Domo pro in domo.

Humi.

nō exterioris capiť pro in humo vel super humū vel intra humū: vt semino triticū humi .i. in humo vel intra humū. Colu. Cumulisq; exaggerant: vt latius sese frutex humi diffundat .i. intra humū. aliqñ per abltm̄ loqmur: q̄ subaudiť in: sed fere cum adiectiuo: et sic per gtm̄ nō liceret loqui. Colu. Nec densa nascitur humo. Idē. Nō vt pinguissima vel macerrima iaciť humo. De gtō itez Verg. Qui legitis flores et humi nascentia fraga. Hora. Serpit humi tutus nimiū timidusq; procelle .i. sup vel per humū. Nec dicā tñ transeo humi: teste Lanciloto. ¶ Scdo humi cōstruiť cū verbo motus ad locū. Boc. in .j. de cōso. Deiecit humi mestior vultū. Vergi. .j. eneid. Nec prius absistit q̄ septē ingentia victor. Corpa fundat humi. et alibi. Procūbit humi bos. Iuue. saty. viij. Stratus humi palmes viduas desyderat vlmos. Eta. Sternet humi populos miserūq; exhauriet orbē. Dicimus ergo: iacimus humi: et iacio semē in humū. Oui. Vipereos dentes in humū pro semine iactos. Curt. Plurs in humū mnorta cadebant. Tacit. Proiectos in humū. ¶ Quō dicendū est vado humi: an vado humū? Neutrū dicendū est: vt ego opinor: q: licet ponať humi cū sternit deiecit et paucis forsan aliis: nō tñ cū vado venio et aliis multis: q: vsus authoꝝ nō approbat. Humū aūt per actm̄ et humo per abltm̄ carere rectore ex doctis ꝓbare nequeo licet Alexander asserat. sic militie in solo gtō rectore caret. teste Sulpit. Nec habeo. quicq̄ cur illi refrager. dic ergo vado ad humū: ꝓficiscor in militiā. ¶ Que est differentia inter cōdo terre et condo terra? differentia teste Badio est hec. Condo terre .i. intra terrā: in ipso elemento. Condo terra vbicūq; etiā in summo aere. Verg. Cōdimus terre &c. ¶ Domi et domus gti quō differūt? domi locū significat vbi domus locatur, et fere semp caret rectore. vt sum domi. domus edificiū ipsum significat: nec vnq̄ loco aduerbij poniť: vt fenestra domus fregit tectū domus: dom᷒ mee imperium teneo .i. familie mee: domi mee imperio egent .i. in domo mea. Dom᷒ ꝓ familia aut tota gente aliqñ capi sunt q̄ negēt: quos errare Calepinus ostēdit. Itē sum domi: nō aūt sum domus. ¶ Domi aliqñ significat in vrbe aut in pace. Cice. circa finē .ij. offi. Preterea quibuscūq; rebus vel belli: vel domi poterūt rēpublicā augeāt imperio: agris vectigalib᷒. Cur dixisti domi fere semp rectore carere? Dixi fere: q: aliqñ regiť. Terē. in eunu. Sāga (vt: fortes decet milites) domi focisq; fac vicissim memineris. Plau. in tri. Nō fugitiuus hic hō cōmeminit domi. in amph. Vt salui poti remur domi. In eadē. Tui me neq; domi distedeat. his inuentis vtemur: nō tñ dicemus fenestra domi: sȝ fenestra domus &c. ¶ Quid est carere rectore? Est nomē sine prepōne etiā subaudita ꝓ aduerbio loci poni: vt viuo Bādaui, Rome quid faciā? Cōtineo me ruri: vado domū &c. Utrū carentia rectore, nola dicenda sunt. an aduerbia? Nola aliqd de aduerbioꝝ natura retinentia. Quid id doces? Nā admittūt adiectiua: vt sum domi mee. Viuo Athenis tuis .i. mera aduerbia nūq̄ facerēt. nec admittunt q̄cūq; adiectiua: q: nō dicim᷒ sum domi pulchre. ꝗ nō sunt mera nola sȝ media qdā inter nola et aduerbia. cōcinit mihi cū Valla Cale. Dona. et Ser. negant q̄ȝ mō dici nola: illi suā hñt opinionē: nos nřam. Que adiectiua his iūganť post dicā.

Cōdo tre. Domi, et domus
* Domus ꝓ familia capiť cōtinens ꝓ cōtēto vt domus mee rōnem habeo.
Domi aliqñ regiť.
Carere rectore.
Carētia rectore manent nola.
* Domi adiectiuo aliene et ꝓ nominib᷒ iungitur.

Si terne nomen fuerit numerive secundi:
Dum ruri dabitur terno aut sexto: mage terno.

¶ Nola ꝓpria oppidoruȝ aut pagoꝝ tertie declinationis aut pluralis nūeri vbi q̄stio fieret per vbi ponūtur pro aduerbiis loci in dtō vel in abltō. elegātius aūt in datiuo cū apellatiuo ruri. vt Terē. natus est carthagine. et elegantius carthagini: ille studet tyburi per dtm̄ elegāter: nec inepte Tybure per abltm̄. sic Exercitus est Vernoni aut Vernone &c. Studes Athenis. Tarquini᷒ vixit Gabiis &c. Joannes est ruri multo melius q̄ per abltm̄ est rure. ¶ Quō ꝓbas elegantiorē locutionē esse per dtm̄? q: Serui᷒ grāmaticus doctissim᷒ dicit apud Hora. abltm̄ ꝓ dtō poni. Rome Tybur amem: ventosus Tybure Romā. et apud Verg. Aulide iuraui. et apd Cice. Quū tu Narbone mēsas hospitū cōuiuaeres. Quid si Serui᷒ errauerit: vt in pluribus. Beroaldus ostendit. In hoc p̄cepto Seruiū nō errasse ꝓbo authoritate doctissimorū: qui per dtm̄ pessepe loquuť. Sueton. Lentulus getulicus Tyburi genitum scribit. pl. Quū spectare antiqui moris suppliciū Tyburi ꝯcupisceret. Apul. in flo. Igitur nemo carthagini pro cōsulū dignius fuit. Plau. in ꝓlogo Cas. Aio hoc fieri in Grecia et carthagini. Copulanť hic diuersi casus: quia regimen variatur. Si adiectiuum apponatur: potius per ablatiuum loquar, vt Verg. iiij eneid. Tyria Carta

thagine qui nunc expectat. Seruius ait carthagine, p carthagini. Ego etiā in ꝓsa nollē dicere tyria carthagine expectat. Amplius de datiuo. Plau. in cistel. Fuere si cyoni iam Dionysia. Cic. viij. ad atti. Conuento Antonio tyburi. In codē. Sextum nunciauit cum vna solū legione fuisse carthagini. Idē pro lege agraria. Arbitrabāt Corinthi ꝛ carthagini nō defore qui illa restituerent. Hic diuersi casus copulantur qꝛ regimē variat. Liui. xxi. Que Rome quisq̄ carthagini acta. Idem lib. v. Neglectum anxuri presidiū. Teren. Ruri sese cōtinet. Colu. Ruri moret. ¶ Licet ne, dicere petrus natus est tyburc: pater est rure per abltm̄: licet certe: elegantioꝛ censet loquens per dtm̄. Da authoritatē de abltō. dabo primo de abltō rure. Tit. Li. xxxviij Scipio vitam Literni egit sine desiderio vrbis: morientē rure eo ipso loco sepeliri se iussisse ferunt. Idem li. vij. Rure ꝛ ꝓcul cetu holm iuuentutē egisset. Colu. Jam eo rure qd pascuo caret pōt cōtin. ri. Persius Rure paterno est tibi far modicū. neutrum propterea adiectiuū vellē aliter dicere. Hora. Quinq̄ dies tibi pollicitus me rure futurū. Cic. xiij. ad atti. circa finē. Quā equidē rure esse arbitroꝛ. ¶ De ꝓprijs in abltō vbi questio fieret per vbi. Cice. de senec. Lacedemone esse honestissimū domiciliū senectutis. Idem. iij. de natura deoꝝ. Sepultos esse dicit, Lacedemone. Pōpeius ad Cice. lib. viij. ad Atti. Partim sulmone collocauit. Suet. in Aug. Octauū et decimum. Tarracone iniit. Plin. xxxv. ca. x. Effectū est sycone primū: deinde et in tota grecia. Cesar. vij. de bello Gal. Ipse bibracte hyemare constituit. Pli. ix. ca. viij. Puerum Alexander magnus Babylone Neptuni sacerdotio prefecit. Idem lib. ij. ca. lxxviij. Primus horologium qd appellāt Sciotericon Lacedemone ꝯdidit. Idē. lib. xiij. ca. xx. Babylone serit Justinus lib. v. nūciat Lacedemone in bellū Atenienses exarsisse. Liui. Nati carthagine sed oriundi a Syracusis. Idem. Crotone nec cōsilium vnū inter populos erat: nec voluntas. Idem. Morari carthagine statuerat Et quoad carthagine morati sunt diutius ibi q̄ carthagine vixerūt. Idē. Nūciatū frusinone infantē natū quadrimo parē: ꝛ cōsiliū de his carthagine erat. Et sycone datū his est consiliū. Et nolite ad vestras leges atq̄ instituta exigere ea que Lacedemone fiunt. sic alibi sepissime apud eundē inuenies: vtrūq̄ ergo rectū est. Teren. natus Carthagini: ꝛ natus carthagine. demus tñ doctissimo Seruio per dtm̄ locutionem esse lepidiorē. ¶ Quedā in dtō ponunt pro aduerbijs tpis aut verius sunt aduerbia tpis. Tēpori. i. tēpestiue. Luci. i. per diem. vesperi. i. vespere circiter noctem. Teren. in heau. Nunq̄ tā mane egredioꝛ neq̄ domū tam vesperi reuertoꝛ quin te in fundo ꝯspicere fodere. In hymno. Te mane laudū carmine te deꝑcamur vesperi. huic si adiectiuū iūgas adhuc in i pōt desinere. Pli. vi. epi. Summo vespi abeuntibus nobis. Plau. in amphi. Nō satis tpi. ꝛ in cap. Uenturus tpi. Ibidē. venias tpi. Gel. xi. c. xlii. Si modo ad luci fecissent. ¶ Sūt qui dicāt vesperi in dictis orōnibus esse gti casus. Sunt qui datiui. ego puto aduerbiū esse vespi ꝛ vespe: vt heri ꝛ here Et si nomen esse velis: potius erit dti, casus vt tpi q̄ gti: qꝛ per tertiā hic vesp eris. tā ꝓ stella q̄ ꝓ tpe dicimus. Pli. ij. li. nat. hist. Suus quidē cuiq̄ coloꝛ est. Saturno candidus. marti igneus: lucifero candēs: vesperi refulgēs. ¶ Simile his est sorti pro per sortē. Uer. Sunt q̄bus ad portas cecidit custodia sorti. aduerbiū est vt vesperi: teste etiā Georgio Ualla lib. xxiij. ca. xix. Plau. in cas. Sorti sunt victus. Nota bene vt similiter loquaris. ¶ Cuius casus est vespere, apud diuū Mattheū/ Uespere autē sabbati q̄ lucescit in p̄ma sabbati: venit Maria Magdalene ꝛ altera Maria videre sepulchrū? Ablatiui aut aduerbiū: antecedēs autē relatiui que subanditur sic teste Badio. Uespere autē sabbati eius dici que lucessit. Alexander ꝛ Nicolaus de Lyra dicunt vespere esse genitiui casus quod mihi nō placet.

Sum rure.

Vergil. Serui° in locū illum Vergilij Tyria carthagine q̄ nūc expectat dicit nola locoꝝ cū aduerbialiter ponunt nō in abltō. s3 in dtō debere poni. Tēpori. Luci. Uesperi. Sorti. Uespe sabbati.

Tu sextum casum si quando per vnde rogaris.
Aut qua: responde. Si per quo: ponito quartum
In proprijs. quibus vsq̄ cupit rus cum domus addi,

Nota ꝓpria oppidoꝝ aut pagoꝝ vbi q̄stio fieret, per vñ aut per qua ponunt pro aduerbijs loci in abltō: sine ꝑpositione: cū duobus appellatiuis rus ꝛ domus: vt vñ venis? Uenio Roma/ Tybure/ Lutetia/ Lugduno/ rure/ domo. Teren. Timeone pꝰ rure redierit. Qua ibis? Gandauū/ Neoportu/ Cortraco. Qua ibis? Romam/ Coloniā ꝛc. Sed hic per prepositionē sepius, loquimur ꝓpter amphibologiā vitandam

¶ Si per, quo ponitis quartũ: Sẽlus est. Nõia ppria oppidorũ vel pagorũ ubi. questio fieret per quo poneni sine prepositione in actõ cum appellatiuis rus. et domus: ut quo vadis? vado Gãdauũ. Brugas/ Pergas/ Remos/ Parrhisios. Declinabis hec si recte velis loqui: ut in heteroclitis probaui. apud Cesarẽ Parrhisij et Remi dicunt ipsi homines oppidũ Parrhisiorũ est Lutetia. Cesar in vj. de bello Gallico. Consiliũ in Lutetiã Parrhisiorũ transfert. Idẽ in. vj. de bel. gal. Remi qui proximi Gallie in Belgis sunt. Ibidẽ. Loctius remus .i. Remẽsis. Cur dixisti ppria oppidorum aut pagorũ? Quia appellatiua aut ppria regionũ ponũtur in actõ cũ prepõne ad. ut vado ad vrbem/ ad asiam. ꝛc. ¶ Argumẽtor. Et oppidorũ propria cũ ppositione recte ponunt. ut vado ad Romã. et appellatiua et regionũ nõia sine prepositione. ergo tota regula est friuola. Primũ probo per Cice. Eo, die Verres ad Messanã venturus erat. Scdm pbo per. Apul. ij. met. Hospitiũ desertũ redeuntes: pro ad hospitium. Tertiũ. probo per Verg. Italiã fato pfugus lauinaqꝫ veni Littora. ¶ Rñdeo regula nostra dat de arte et de frequentiori doctissimorũ vsu: sed artẽ plerũqꝫ cõfundit authoritas teste Seruio. Unde ait in illud ene .i. Italiam fato pfugus lauinaqꝫ venit Littora. Ars exigit ut ciuitatũ nõibus ppõnẽ nõ ponamus reliquis aũt ponamus: sed plerũqꝫ vsurpãt authores cõtrariũ. Nã et Cic. eo die Verres ad Messanam venturus erat. dixit et hic Maro Italiã pro ad Italiã. hec Seruius. Sic Verg. in buc. Ad nos hinc alij sitientes ibimus aphros Pars scythiã et rapidũ crete veniemus oaxem. Suet. in Aug. Ab actio quũ Samũ insulam in hiberna se recepisset Apul. viij. met. Leti/ et gaudentes ciuitatẽ reuenimus. Et. lib. viij. Ciuitatẽ quandã populosam et nobilẽ iam fessi peruenimus. Cesar. ij. de bel. ciui. Varro quũ itinere cõuerso se Italiã venturũ promisisset. De ppriis cũ prepõnibus iamiam dicam.

Lutetia

Barbarus haud fies appõnens prepositurãs.

¶ Si quis cõtra reglas dictas doctissimos parce imitemur ubi vsurpauerãt cõtrarium: aut prepositionẽ omittendo ubi regula exigit addi: aut addendo ubi regula exigit ut omittatur: nõ censebitur barbarus. ibi gratia. regula exigit vado domum Verg. Ite domum saturee: venit hesperus: ite capelle. Teren. Ego cum filio tuis ibo. Ouid. Quo ruitis? vr̃as quisqꝫ redite domos sic nõ dr̃ venimus domibus nec summus domorũ aut domuũ nec imus rura ꝛc. aliqñ tamẽ teste Valla inuenimus vado ad domũ: ut sum in domo: pro sum domi hoc inquit grãmaticũ est: illud latinitatis et elegantie. Quin. lib. v. In domo furtum factũ ab eo qui domi nõ fuit. Solent indocti quicquid cõtra grãmaticorũ regulas reperit tanqꝫ acconitũ aspernari: et siquid cõtra regulã afferatur dicunt valde rarum esse et licenter dictũ. Hanc scrupulosiunculã vix habere iam pot: sunt huius valde multa notaui que nec aspernabetis nec affectabis sed parce vteris his et similibus Sulpitius ad Cice. Quũ ab Athenis proficisci in animo haberem. Liuius de bello Macedoni. ab Larissa decessit ad Demetriadẽ. Gel. in principio decimiñoni. Nauigabamus ab Cassiopea ad Brundusiũ mare Ioniũ. Hirtius de bel. Gal. ab oppido Bibracti profisciscit: hic excusat: qui cõnectitur appellatiuũ. Et sic tamen etiã sine prepositiõne reperio. Iustinus. xiij. Pretorem vrbẽ concessit. Liui. A preneste profectos. Idẽ in abltõ per secundã vocalez cere dixit. Idem. lib. ij. Pedum cepit postremũ ad vrbem a pedo ducit. Et lib. iiij. Legati ab ardea veniunt. Et lib. vj. profectos ad Sutriũ. Idem alibi. Ad Romam inde reditũ. Ad Fregellas pergit. Ad Lõgulaũ peruenit. Ad Mecuaniam perrexit Ad Romuleam pergunt. Ad Luceriam ducere legiones. A delphis Romam redijt Ad Lacedemonem ducere. A Corintho veniens. Iussũ ad Demetriadẽ premitti. Recessit ad Demetriadẽ. Ad Demetriadẽ pfectus. ad lunneũ ire placuit. Legatus ab Roma venit. ad Pergamũ ducit. Cice. actio. vj. in Verrẽ. Ad Messanã transire possent. Idem primo Acade. Venisse eũ m de Roma. Idem. lib. viij. ad Atticum. ad Capuam vel ad Luceriã itutus putabat. Sallust. in iug. ad Thalam proficiscitur In eodẽ. ad Thalam perueniunt. Idẽ Tendere ad Capsam: et portas obdere iubet. Idem. Marius ad zamam peruenit. Plautus in ca. Vendidit in Aulide. Recte igitur dicatur eo ad Romã: venio de Roma ꝛc. sed frequentius eo Romã: venio Roma. maxime autẽ addicere possumus: ubi locũ proximũ significamus. ut hostes venerunt ad Gandauũ .i. ad locũ Gandauo proximũ: nõ autẽ intrauerunt Gandauũ: et sic frequenter in exemplis Liuij capitur ppositiõ ad: ubi prepositio abest. Iusti. lib. vj. Lacedemons proficiscuntur. notetur in prosa accusatiuus grecus. Liuius Romam quum scripsisset. Sic scripsi Louaniũ ad amicum meum. Peto forũ terũ

Propa oppidorũ cum ppõnibus.

* Sall. in iug. ad Cirtham oppidũ inter cõstruit. Idẽ in cati. Nã Brutus ab Roma aberat.

plnm/Romam ⁊c.⁊gimem est Simile carentie rectoris est eo inficias.i.nego.venio suppetias.i.ad auxilium. Hirtius de bel.aphrico. Suis supetias occurrit. In eodem.⁊ in Cesare inuenies suppetias.mittit.i.venit ⁊c.Verg. Viuentes rapit infe rias quos immolet vmbris.

Compositum nomen nolunt rectore carere.

¶ Grāmatistic negāt nomē ꝯposite figure posse sine prepōne poni ꝓ aduerbio loci qꝛ male dici putant Joānes iuit mōtēpessulanū/Gerardimontē ⁊c. Ego ꝟo rectissime dici assero:qꝛ si vera esset grāmatistaꝝ regula nō tacuissent de hac re Priscian⁹ Donatus Seruius ⁊c.nec ipse Alexander preterea in grecis manifestū:hoc falsuꝫ est.vt Neapolis/Nicopolis Cōstantinopolis ⁊c. Preterea apud doctissimos inuenio nomina latina composite figure: aut orōnes carere rectore. vt sunt noua Carthago/Theanum sidicinū/Nouū comum ⁊ plura. Cicero.viij.ad atti. Capuam veni eo ipso die quo Theano sidicino es profectus.¹ In eodem/Theanum sidicinum venissem. Sueto.in Cesare. Retulit etiā ⁊ colonis quos rogatione vatinia nouuꝫ comum duxisset ciuitas adimeretur. Idē in Galba. Carthagine noua conuentum agens tumultuauit/Gallias comperit. Titus Liui. Carthagine noua conuentum agens tumultuauit. Idem Legione Theanum sidicinum premissa. Sic Lancilotus recte dicit Quorum multi sunt Regij lepidi.dicimus autem Regium lepidum ex.duobus rectis: authore Corne. Tacito:clarissimo reꝝ Romanarū scriptore aut Regium lepidi ex recto ⁊ obliquo:authoribus Plinio ⁊ Ptolomeo. Testis est huius rei Lancilotus in prefatione operis sui.

Regiū lepidū ꝑ rec giū lepidi

¶ Utrū noībus carētibus rectore liceat adiectiuo iungere? Uix

Rectorecarētib⁹ vix nisi domi domū domo:cui recte damus:meus/tuus.suus/noster/vester alienus:vt parasitus libentius cenat domi aliene ꝙ sue.bene etiam dices venio domo Petri ⁊c.in reliquis rarissime adiectiua iungimus.Cicero ad atti.xvi. Malo cū timore domi esse ꝙ sine timore Athenis tuis. Florus in prima epitome. Successit Romulo Numa Pōpilius:quem curibus Sabinis agentem vltro.pertinere ob inclytaꝫ virtu⁹ ⁊c.in religionem. Ti. Li.prīū. Capuā flectit iter luxuriantē longa felicitate ac indulgē tia fortune. Ouid. Atꝫ aliquis doctas iam nūc ꝯ at inquit athenas.sed hoc excusatio donari solet ꝓpter versum vt apud Verg. Sitientes ibimus aphros. Propertius ꝓposito adiecit Magnū iter ad doctas ꝓficisci cogor Athenas. Ergo licet recte dicas: mus: sum domi tue :nō tamen sum domi pulchre ⁊c.Cic. Nōne malis sine periculo domi tue esse:ꝙ cū periculo aliene? Plau. Quid tibi negocij est domi mee?

adiectiua iun gūtur. Et i pro.mi nolm: mc⁹. tu⁹ ⁊c.iun guntur cū gtō donari sitr gtūs a liene. Rectorecarētēs rcferē apte arcla tiuo: nole aut ꝓnole

¶ Sit ne apte relatio per nomē: aut pronomen relatiuū ad no

mina carentia rectore? Etiam.vt sum Rome: que vrbium excellentissima est. Cice. ad Lentulū. Te cum classe atꝫ exercitu ꝓficisci Alexandriā. vt eā cum pace presidijsꝫ firmares Lentulus Ciceroni de Dolobella. Nulla alia re confisus Laodiceā que est in Syria ad mare se contulit. ¶ Nunc de aduerbijs loci dicendū est de quibus nonnihil in rudimentis diximus.

¶ Interrogatiua locorum.

Quo. Qua Ubi. Unde. Quorsuꝫ. Quousꝫ

¶ Quid querit quo? ad quē locū. Quid qua? per quē locū. Quid vbi? in quo loco. Quid vnde? de quo loco:vel a quo loco. Quid quorsuꝫ:qꝛ ē locū versus.quid quousꝫ? vsꝫ ad quē locū:⁊ ꝙ lōge:vt ꝙ vulgus loquitur ꝙ remote. ¶ Quot modis ea ꝓferuntur quo/qua/vbi/⁊ vnde? Tribus. ¶ Primo interrogatiue.vt quo iter est tibi Gandauū. Cice. lib.iij.ad Atticum. Nobis iter est in Asiam. Qua itur ad forum? per cemiteriū diui Martini.vbi est deus:cum bonis.vnde aduehitur nobis piper? ex india. ¶ Secūdo relatiue:vt vado illuc:quo abijt petrus:ibo qua tu illic deus et vbi pax est.venio foris:vnde ⁊ tu. ¶ Tertio infinite:vt nescio quo abijt homo ⁊c. ¶ Quot modis respondemus ad quo/qua/vbi/⁊ vnde? Tribus.⁊ quarto modo solum ad quo. ¶ Primo per regulā carentie. Quo vadis? Gandauū. Qua? Cortraco. Ubi habitas? Cōminij. Unde venis? Louanio. Secūdo per nomina sine carentis. vt quo abis? ad fontem.qua? per.pratum.Unde? ab vrbe.vbi est fons? in pede mōtis. ¶ Tertio per aduerbia vt quo fugis? huc.qua ibis? hac Ubi es? hic. Unde venis? hinc. ¶ Quarto ad qua respondemus per supinū:vel gerundium aliquando etiam per infinitiuū:sed minus apte.vt quo vadis? piscatum:aut ad piscandū. Et

Quousꝫ inter ea quo de dicit inter dū significat ꝓdiu vt quousꝫ tā dē hoc patieris:itera dū vsꝫ ad quē locum.

in sacris. Vado piscari. Nonne ad vñ rñdetur per supinũ in u. vt Unde venis? venio lectu. Vix: aliquãdo tamen videtur, docti sic loqui sʒ nondũ ausim imitari: ideo illum modum amisi. ¶ Possunt ne hec totidem modis referre? Etiam, exempla facile fient: vt vado Sandauũ quo processit pater. Qua itur? Alostuʒ. Ubi habitat soror mea? Unde tu venis. Verg. Inferretq; deos latio: genus vnde latinum. i. a quo latio. ꝛ Sueto. in Augu. Obelisa Alexandria quo Antonius cum Cleopatra coniugerat: breui potius est. Cicero pro Rabirio: venire in eum locum vbi parenduʒ est. Idem. Nostri fundum quo venimus. Vergil. vj. Dirigite in lucos vbi pinguem diues opacat ramus humum. Nec loci nomen soluʒ referunt: sed etiam nomen persone. Terenti. in eunu. Mercator hoc addebat e predonibus vnde emerat se audisse idest a quibus emerat. Horati. cõtra Leuinum valeri genus. vnde superbus Tarquinius. i. a quo genere. ¶ Quot modis capitur quo? Sex. ¶ Primo est aduerbium loci: vt quo vadis? Capitur aũt tripliciter. Interrogatiue/Relatiue/et Infinite vt dictuʒ est. ¶ Secũdo quo significat quanto. vt quo ditior: eo supbior. ¶ Tertio ꝓ vt coniunctio est. Plini. Neq; eñ feci quo tibi molestus essem. ¶ Quarto aduerbiũ est pro quare/teste Donato. Terentius. Quo equior suʒ pamphilo. ¶ Quīto quo aduerbium. i. ad quid vel in quem vsum. Horatius. Quo mihi fortunam si non conceditur vti. In Esaia. Quo mihi multitudinem victimaꝝ vestrarum. ¶ Sexto quo est ablatiuus. vt non est baculus quo te feriam.

Quo sex modis.

* Vergi. Quo ve tẽdis iter.

¶ Quot modis capitur Qua? Quatuor. ¶ Primo est aduerbiũ loci capitur Interrogatiue/Relatiue/ꝛ Infinite. Vergi. Dic mihi qua sit iter. ¶ Secunda qua aduerbium. i. inquantum. Seneca. Hoiem quippe qua animal est moueri sensu oportet ¶ Tertio partim: vt apud Plautuʒ in Asinaria teste Baptista pio. ¶ Qua me: qua vxorem: qua tu seruum saureani circũduce ꝛc. i. partim me ꝛc. Plinius. Medium tempus distentum impeditumq; qua officijs maximis amicitia principum egisse. ¶ Quarto est ablatiuus: vt qua ratione potes hoc defendere.

Qua. iiij. modis.

¶ Quot modis capitur vbi? Tribus. ¶ Primo est aduerbium loci: ꝛ capitur interrogatiue: relatiue: ꝛ infinite vt vbi audisti? Habito vbi indoctoꝝ detractione misere vexor. Scio vbi tu perpetrasti scelus. ¶ Secundo vbi aduerbium idest postquam. Vergil. Hec vbi dicta dedit. ¶ Tertio est aduerbium temporis pro quando. Terentius in Andria. Ubi voles accerse.

Ubi tribus modis.

Unde. iiij. modis.

¶ Quot modis capitur vnde? Quatuor. ¶ Primo vnde est aduerbium loci ꝛ capit interrogatiue: relatiue: infinite. vt vnde venis? de foro. vnde nup venisti? Scio vñ venias. ¶ Secundo vñ. i. a quo. ꝛ iungit sine medio ablrõ. Ver. lib. viij. Qui genus? vnde domo. i. ex qua domo. Sene. in conso. Ad albinam. Unde domo queq; sit quere. Q. Sidonius. Hec relinquamus idq; vnde causa sermocinemur. i. a: qua causa. ¶ Tertio. i. ad qd. Ter. in heautõ. Unde petitur aurum? ¶ Quarto. i. quo iure. teste Lanciloto. Verg. vnde etiam templo Triuie lucisq; sacratis Cornipedes arcentur equi. In compositione cum numeris significat vno dempto. vndeuiginti id est vno dempto de viginti scʒ nouendecim: ꝛ potest esse quintus modus.

¶ Aduerbia ad locum.

¶ Que aduerbia respondentur ad quo? huc: illuc: istuc: intro: foras: eo: eodem: alio aliquo: quoq; : quolibet: quouis. q̃ differũt vt q̃sq;: quiuis: q̃libet: veluti quodaʒ aliq̃ quopiã: vt q̃dã: aliq̃s: q̃q;. Ita dices de oĩbus siliꝰ cõpositis siue rñdentur ad quo: siue ad qua: siue vbi: siue vñ. vltro citro: pegre: vsq;: nusq;: quoquo: quocũq;: supra: infra: vl' superiꝰ: inferiꝰ. vt quo abis? quo aufugis? quo fe nũc corripit ille. i. Luc. Amice ascende superius. veni huc. i. ad me. Eamus ad me: i. ꝑ ad domũ meã pulchre. dr Teren. in And. Egomet cõtinuo ad Chremetẽ. i. ad domũ Chremetis. Idẽ Eamus nunc intro male diceref. camus antra: aut intus. Idem. Exi foras scelesste. ne dicas vade extra nec vade foris: nec vade ad foras: sic non dicitur venio de foris: sed venio foris: lʒ in byblijs aliter legatur. Donatꝰ. Deintus ꝛ deforis sic nõ dr. quomodo ad foras: ꝛ in foras: debet legi sed interrogatione. quõ. i. queadmodũ nõ dicimus ad foras: vel in foras. Seneca dixit ꝑ intus intro: nisi fuimẽdũ in lib. ij. de ira. Qualeʒ intro putas esse aiam cuiuscũq;. extra imago tam feda est. Adsum aliqñ significat accedo: sic dicimus ades huc. Ver. Huc ades o formose puer. Georg. Valla vult en tiptosin esse. lʒ tñ oĩbus e iucõ ornate loq̃mur. Ter. in ad. i. Dum hc silescũt turba interea in angulũ aliquo habeã, ornatius dixit q̃ si quis diceret interea in angulũ ali

* Aduerbia significãtia locũ ad quem: Inepte cõposita.

Soloecismus est si quis dicat eamus intus q: meꝰ significat i loco.

Ades huc

Ultro citroq́. Peregre.

quecam abeam. Ultro citroq́: huc ⁊ illuc. Quinti. Juuenis solet vltroq́ citroq́ amea re. Jungimus etiã verbis quietis. Cice. Multis verbis vltro citroq́ habitis: ille nobis consumptus est dies ibo alio. i. ad aliũ locũ: nusq̃ vsq̃. Peregre etiam significat in loco ⁊ de loco. Forsan etiã per locũ. Jn euange. Homo quidã pegre pficiscens. i. longe extra patriã suam. Plau. Quia nos eramus pegre: tutatus est domuz. Jdem herus aduenit peregre. Pro huc poetice hoc dicimus. Verg. viij. enei. hoc tunc ignipotẽs celo descendit ab alto. sic isto pro istuc. Plau. Neq́ isto redire his octo possem mensib⁹ sic istuc rei poeticũ est: vt. isthic isthec isthoc. Jllo: p illuc etiã oratores dicunt. Cice. j. lib. epis. fa. Jllo si veneris. Tacitus. Jllo propinqua vespera tribun⁹ venit. Lancilotus dicit subtus significare ad locum: in loco: per locuz: ⁊ de loco. Utroq́ neutro ad locum significant teste Sulpitio. non tamen vtro pro ad vtrum locum dicimus teste Lanciloto: nec nullo pro ad nullum locum sed nusq̃.

Hoc / illo / isto.

Aduerbia ad locum

¶ Que aduerbia rñdentur ad qua? hac / illac / istac / vsq̃ / nusq̃ / intus / foris / recta et composita a qua: vt quaqua / quaq́ / qualibet / siqua / nequa / aliqua. cum alia vtraq́ teste Sulpi. non tñ neutra si Lanciloto credimus. Terent. Sequere me hac occ̃us. Plau. Js derisui est quaqua incedit oĩbus. Teren. Cur non recta introisti. Cic. Recta venit ad me bñ dices etiã. Qua via i. bis regia publica. in lib. nu. Via regia gradiemur. ne dicas nisi vt sit nomen nul a: qr nunq̃ aduerbium est vt Curtius notat.

¶ Aduerbia in loco.

Nullibi. * Hoc aduerbio Sypontinus vtitur, dicẽs. Nullibi significat in nullo loco. Alubi.

¶ Que aduerbia rñdent ad vbi? hic / illic / istic / ibi / alubi / aliubi / ibidem / vbiq́ / vbilibet / vbiuis / sicubi / necubi / nuncubi / passim. vulgo inibi. vsq̃ / nusq̃ / peregre / alicubi / intus / foris / supius / inferius vel infra: supra / non tñ interius pro intus. Nullibi vtũtur Politianus / Beroald⁹ / Lancilotus / Calepin⁹. ego cũ Quintiano nusq̃ inuenire qui: ideo cũ Valla censeo esse barbarũ: si quis dissentiat: oñdat saltem apud vnũ inter veteres, pbatum. Verg. Vulgo nascet amomũ. i. ferme vbiq́ Vulgo hr. i. ferme vbiq́ vel ab oĩbus: non sũt cõiter. Strata iacent passim poma sub arboribus. i. fere vbiq́: hic ⁊ illic: q̃si per singulos passus. Lactãtius teste Valla nõ satis, pprie cepit pro vndiq́. Alibi dicit. Verg. j. geor. in alio loco. Pli. fere semp dicit alicubi quez venuste imitabimur alubi, ppter tres breues. Verg. dicere non potuit. Pli. lib. iij. cap. xxvij. Nec alubi nascẽs q̃ vbi leo gignit: alubi dixit per quatuor syllabas sic sepissime in aliis libris. Plaut. in ca. Jnibit emit. i. in eodẽ loco. interibi. i. interea. Utrobi in vtro loco neutrobi. i. in neutra re vel in neutro loco. Lancilotus male censuit esse barbara: qr vtrobi in digestis legitur. Plau. in aula. Neutrobi habeam stabile regnum. Utrobiq́ apud Gelliũ leges. Neutrobiq́, nusq́ inueni: nec etiam alterubi alterutrobi Quomõ dñr nusq̃, ⁊ necubi. Nusq̃. i. in nulllo loco vel ad nulluz locũ per nullũ locũ: aut de nullo loco: ⁊ vnico ṽbo cõtentuz est: vt nusq̃ eo nusq̃ tuta fides. Necubi. i. ne in aliquo loco fere semp duo ṽba poscit: vt iussi necubi mihi presto sis. ne in vllo loco: ⁊ cũ vnico verbo, phibẽdo vt necubi hodie cenes me inscio rarissime, p nusq̃ capit. Li. li. iij. de. ij. bel. pu. Hispanos: ⁊ Aphros: ⁊ oẽ qd vetani erat robur exercitus admixtis ipsorũ impedimentis necubi ɔsistere coactis. vide ne mẽdum consistere p consisterent. ne necessaria ad vsus deessent primos ire iussit. Jdez de nequo dices qd duo verba petit nisi prohibendo ponas. Cato in re rustica. Uillicus ne sit ambulator: sobrius siet semp: ad cenã nequo eat: familiã exerceat. ppter hec non pbatur mihi Pseudo curtius qui necubi, p nusq̃ semp capit. Necubi gentium inuenies. Et octauij memoria necubi reperiat. Jdem male alibi p aliquo dixit. Necesse est me alibi pficisci. Et, ne. esse est tibi alibi pficisci. Apu. lib. xi. met. vbi p quo posuit (nisi sit mẽdum), dicens. Ubi ducis asinũ istũ in hac re non est vllo modo imitandus. ppterea dixit. Valla Apuleius interim non tam loqui q̃ rudere videtur: nec imitabor illud. Duxerunt illum ad Cayphaz principem sacerdotuz vbi scribe ⁊ seniores conuenerant. ego dixissem quo non vbi.

Utrobi. Necubi.

Aduerbia de loco.

¶ Que aduerbia rñdentur ad vnde? hinc / illinc / isthinc / intus / foris / intrinsecus / extrinsecus / vtrinsec⁹ / forinsecus / nusq̃ / inde / peregre / superne / inferne stirpitus / humanit⁹: radicitus / celit⁹ / vndeunde / vndecunq́ / vndelibet / aliunde / alicunde / sicunde ⁊c. Cominus / eminus / que ad locum quoq́ significãt. Hora. Mulier formosa superne

Lisca defendit Titaresus aquas lapsusqꝫ superne. Cato. Utrinsecus. capam materia vlmea aut fagina factura. i. tam ab exteriori q̄ ab inferiori. Forinsecus legitur apud Pliniū. Abstineo barbaris. qualia sunt teste Lancil. Utrinde/alterunde/alterinde/neutrinde/nullinde: alteratrinde/vtrindeius ⁊c. nec dices vento abhinc: vel dehinc/deillinc. Cicero tū dixit vsqꝫ istinc. ¶ Dehinc nō loci: sed ordinis aduerbiū est pro post hac. ¶ Abhinc temporis est nō loci pro abhoc tempore. Dehine. Abhinc.

¶ Aduerbia locum versus.

¶ Que aduerbia respōdentur ad quorsum/horsum/histoꝛsum/illorsum/sursū/deorsum antorsum/cum r. nō ante: sed post o dextrorsum/leuorsum/sinistrorsum/retrorsum/aliorsum quoquouersus .i. circūcirca: rōne habita a cētro. Colu. li. xi. Si viginti duo quoquouersus inter quaternos pedes pedes vinea erit. Seneca etiam quorsus dicit ⁊ Apuleius in ix. Quorsus hec noua. Et Pli. li. xi. epi. Quorsus hec.

¶ Aduerbia vsqꝫ ad locum.

¶ Que respondetur ad quousqꝫ/hucusqꝫ/istucusqꝫ/illucusqꝫ/hactenus ⁊c.

Quomō differunt huc: illuc: istuc? Similiter hac: illac: istac ⁊c.

Huc significat locū vbi ego sum: sic hac/hic/hinc/horsum. Istuc significat locū vbi tu es. sic istac/istic/istinc/istorsum. Illuc significat locū vbi est de quo loquimur. sic illac/illic/illinc/illorsum. vt veni huc: aut cū magno malo tuo veniam istuc. Si quid istic noui est facito sciā pro hoc barbare diceres hic aut illic. Cice. ad Lentulū. Qui istinc veniunt aiunt te superbiorē esse factū. i. qui ab ista prouincia in qua agis veniūt Idem ad Ualeriū. Ibi malis esse vt aliquo numero sis: q̄ istic. vbi solus sapere videare. Poete hic pro illic sepe ponūt teste Seruio in illud. Hic illius arma: hic currus fuit. Aliquando hic capitur pro tunc. Terentius. Hic ego illū contempsi pre me Huc. Illuc. Istuc.

¶ Unde sumit dicta differētia? ab hic/ille/iste Quomodo differūt hic/ille/iste? Hic me significat: aut meū aut, qđ est vbi ego sum: vel habito: aut de quo loquor. Iste significat te: aut tuū: aut qđ est vbi habitas vel de quo loqueris. Ille neutrū significat sed tertium quiddam. vt huic amico meo cum tuo isto familiari magna est cōtentio. Maturiorē sane futurū suspicor tuū in hanc vrbē aduentū: q̄ in istū meum. Cice. in Antonium Remoue paulisper istos gladios: hoc est tuos. Idē in eundem. Tu istis faucibus istis lateribus: hoc est tuis. Idē alibi. Hoc tuū factum: recte dixit. hoc. scꝫ de quo loquor. Plau. Quis est quē videmus venientem pānosum ac squalidū. ille ne est noster seruus. Plin. Hec oīa ad vos ex illa prouincia comportant: illinc succi illinc odores: illinc extremo orbe quesite luxurie opes. Teren. Uidem tu illū Thais. Sene. Et qui hoc facit hic sane prudens appellādus. i. talis velis. ¶ Ante q: i/que qđ: melius is/ea/id. ponit q̄ hic teste Ualla: presertim in prosa ⁊ per cōpositionem eius hic loquimur. Quecūqꝫ mulier adultera eadem venefica est. Poete: ille p̄ is sepe ponunt. Si duas res velis referre: per hic referes posteriorē ⁊ priorē. per ille: vt Seneca ⁊ Nero studuerunt: hic luxurie: ille virtuti Dictiam prius positam ostendit Cice. ad Curionē. Putares ne vnq̄ accedere posse: vt mihi verba deessent nō solum ista vestra oratoria: sed hec etiā leuia nostratia. Calepinus dixit Cice. iste pro hic aliquando capere. verū id perrarum est. ideo differentiam vsqꝫ obseruato hic ille iste *Cic. Nihil hic uenisset q̄d ad te possim scribere, Is ea id.

¶ Datiui regimen. Regula prima.

Jxta dabunt ternum substantiuo mediante
Uerbo: quod per habet contingit sepe resolui

¶ Omne nomen substantiuū potest regere aliud substantiuū in datiuo mediante verbo substantiuo: vt mihi liber est. tibi pecunia. ⁊ exponitur per habeo mutando datiuum in nominatiuū: ⁊ nominatiuū in accusatiuum. vt mihi liber est ego librū habeo. ⁊ sunt tales orationes multo pulchriores: q̄ orationes de habeo. Persius. Velle suum cuiqꝫ est. i. quisqꝫ habet velle suum. Uergili. Est mihi nanqꝫ domi pater: est iniusta nouerca. Et sunt nobis mitia poma Castanee molles: ⁊ pressi copia lactis. Sunt mihi bis septem prestanti corpore Nymphe. Ludite secure quibus est es semper in arca. Horatius. Uos quibus est virtus muliebrē pellite luctū Indota a mihi soror est: paupercula mater. Hic etiā mihi bene est. i. bene habeo: bene vaco: liber est Joannis. hoc sine verbo liber Joannis recte dicitur. Liber est Joannis. Est cū dtō pro habeo

fortem. ¶ Tertio dtūs ponit̃ ꝓ ablt̄o verbi passiui aut impersonalis passiue vocis. Verg. Neq3 cernit̃ vlli.i.ab vllo. Idem Despectus tibi sū.i.a te. Ci. Non despero ꝓbatum iri Uarroni.i.a Uarrone. De impsonali. Clamat̃ oibus.ꝓ ab oibus. Sepius cum abltō inuenit̃. ¶ Quarto dtūs ponit̃ ꝓ abltō cū ꝑpone in vel cum: vt infixus pectori.i.in pectore. Ver. abltm̄ sine ꝑpone posuit metri grā. vt iiij.enei. Heret infixi pectore vult⁹. Pugno tibi.i.tecū. Uergi.in.iij.ene. Placido ne etiā pugnabis amori Et in bucu. Montibus in nostris solus tibi certet Amyntas. Ex.j.ene. Impar ꝯgressus Achilli ꝓ cū achille: cōtra Achillē vel in achillē. Dicim⁹ aūt lepide teste Gel. lib.xvij.ca.ij. Pugno in hostem Q. Claudi⁹. Postq̄ nūciatum est vt pugnatū3 esset in gallos id ciuitas grauiter retulit in Gallos (inquit Gellius) mūdius subtiliusq̄ est q̄ cum Gallis aut cōtra Gallos. Nam pinguiora hec obsoletioraq̄ sunt. Tit. Li. li.viij. Extra ordinē in hostē pugnasti. Dicim⁹ etiā differo ⁊ dissideo tibi ꝓ a te Ho. rat.in arte. Nec sinitur tragico differre colori. Et alibi. Scire volo q̄tum simplex hilarisq̄ nepoti Discrepet et quantum discordet parcus auaro.

* Ver.ij. Georgico. Laudib⁹ Italie certent: nō bactra neq3 Indi. Prop ti. Tu caue ne tristi cupias pugnare puelle. Pugno in hostem.

¶ Verborum diuisiones.

¶ Qm̄ in toto regimine datiui acti ⁊ ablti fere vbiq̄ de verborū3 Syntaxi agemus ideo non ab re fuerit hic verborū diuisiones declarare. Quero igitur. ¶ Quotuplex est verbū? Duplex. Personale ⁊ impsonale. Personale qd est? qd an̄ se petit explicite vel implicite ntm̄. vt infit forem. ¶ Impersonale qd est? quod ante se nec explicite nec implicite ntm̄ desiderat. vt statur penitet. Unde dr impsonale? ab in.i. sine ⁊ persona: non q̄ nullā s3 q2 nō certā significat personā nisi determinet̃: vt statur a me. Diomedes ait sic dici: q2 sine psonis ꝑnois intelligi non potest. Quotuplex est vbū impersonale. Duplex. Actiue vocis in t. vt miseret ⁊ passiue vocis in tur. vt statur. Quotuplex est impersonale actiue vocis? Sextuplex. regens gtm̄ tm̄: vt interest refert est. Exceptis mei tui ⁊c. regēs dtm̄: vt ꝯtingit restat ⁊c. regēs actm̄ tantū vt decet oportet ⁊c. regēs dtm̄: ⁊ cum ꝑpone a vel ab abltm̄. vt melefit bn̄fit: satisfit tibi a deo. Sine casu cū infinitiuo impsonalis: vt incipit penitere Joannem matrimonij ⁊ talia dicūt impsonalia ex adiūcto. ¶ Unde formatur impsonale passiue vocis. Maxime a neutris nō passiue significātibus: vt a sedeo sedet̃: aliquādo etiā ab actiuis vt amat̃. raro a deponētibus: vt lamentat̃. Cur dicis non passiue significantibus ꝓpter vapulo: exulo e quibus impersonalia nō fiunt. Plautus.in ipse. Quid agit̃ Callidiore. Amat̃ atq̄ eget̃ acriter Antoni⁹ Nebrissensis negaret amat̃ esse ab amo vt actiuum est: q2 negat ab vllo actiuo vt actiuum est impersonale passiue vocis formari. Cur dicis vt actiuū3 est? quia actiua (que vt actiua sunt post se actm̄ regunt veluti amo deum) aliqñ sine actō absolute capiunt̃: vt amo.i. amore capior aut afficior: vt Et si qd faciā nunc quoq3 q̄ris amo disputo de hac re. vldico de te. ago de illa re. ⁊ sic impsonalia faciūt. Causa Nebrissensis est: vt opinor q2 si ab actiuis essent actm̄ regerēt qd falsum est. q2 male dr legit̃ librū: teste Nebris. Mihi cū3 Diomede Donato Prisciano ceterisq̄ placet aliqñ ab actiuis fieri impsonalia passiue vocis neq3 ideo debent regere actm̄ nō magisq̄ supinū in u ablm̄ cū ꝑpone. id aute3 cur nō fiat: pro rōne est ꝯtrarius doctissimorū ꝑpetuus vsus: ⁊ an actm̄ regāt magnum dubiū est inter doctos. Cōcedo tñ admodum rara esse apud authores ab actiuis impersonalia eiusmodi. q2 testib⁹ Diomede ⁊ Phoca formant̃ fere a neutris aut dtm̄ regentibus. vt testat̃: videt̃: sedet̃ ⁊c. Apule.iiij.meta. Meret̃: flet̃: lamentat̃ Diuū est impersonale lamentatur a deponenti sicut calletur: ⁊ placetur a calet et placet. Plau.in cap. Quasi quum caletur cochlee in occulto latent. Cyprianus. Si hoibus placetur: dñs offendit̃. Persi. Tibi ludit̃: canit̃ receptui ¶ Quedā vident̃ esse impersonalia nec sunt. Ver.j.enei. Cur dextrā iūgere dextre nō datur. hic dat̃ impsonale est habēs infinitiuū loco nominatiui. Ide3.in.xj. Coeant in federa dextre qua datur supple coire: ⁊ hoc ꝓ ntō ponit̃. Cice.in epist. De pantheris agitur diligenter supple res aut negociū. Sic apud Uergi.vij.enei. Stipitibus duris agitur sudibus ve preustis. subaudi res. quod Cice. expressit dicens. Res agitur per eosde3 creditores ¶ Quem casum regit impersonale passiue vocis? Omne impersonale passiue vocis regit preter casum sui verbi ablatiuū cū3 ꝑpositione a vel ab: vel loco illius dtm̄ Cice.ad Len. Eius orationi vehementer ab oibus reclamatū est.i. oēs reclamarunt orationi eius. Martia. Non bene (crede mihi) seruo seruitur amico. Sit liber domi nus qui volet esse meus. hic seruitur regit solū casū3 sui vbi. An omne impsonale

Impersonaliū passiue vocis cōstructio Amatur.

Lamentatur impersonale.

* Vergili. Si datur Italiā3 lo cis ⁊ rege recepto tendere.

Impsonale passiuū.

regit casum sui verbi:vbi qr si ab actiuo descendat:acti vix ausim dare vt legitur
Matheū aut poetā:nō libēter vsurpabo:qr meli⁹ passiue loquar:legit Matheus
aut poeta si aliter nunciatur grauis est & vetustū. ¶ Quomodo significat impsonale
passiue vocis actiueqꝫ gnalitate:qr ad oēs refert :vt curritur.i.oēs currunt sic decla=
rat. Serui⁹ cui libēti⁹ assentio ꝙ vulgo dicēti legit.i.lectio fit.& Lācilotus quoque
sic dicat. Uer.in bu. Non eqdē inuideo miror magis vndiqꝫ totis vsqꝫ adeo turbatur a=
gris.i.oēs turbāt & ita nos turbamur. Serui⁹ dicit veteres codices habere turba=
mur qđ rectius poneret ꝙ turbat:sꝫ ita Quint.legerit testis est. Nebrissensis. Satis
fit sub passiue vocis impsonalibus cōprehēdat:qr actiue declarat.i.oēs satisfaciūt:
satisfit mihi ab oibus. ¶ Utrū impsonale passiue vocis retineat sp gnalitatē suam
Non.qr pōt p dtm vel ablatiuū restringi qcqđ dicat Nebri. Ci. Et ꝙꝙ a te qđez cu
mulate satisfit mihi. Cesar .i.de bel.ciui. Ne q inuit⁹ sacramento dicere cogat:a Ce
sare cauet.i.Cesar cauet. Taci. Trepidabat a Cesare. Ci.li.iij.epi. Quū ad me adu=
tum esset ab ijs q dicerēt a se intolerabilia tributa exigi. Et lib.vj. Nihil est a me in
seruitū tpis causa. Et li.xiiij.ad vxorē. Minus est erratum a nobis. Dolobella Ci=
ceroni. Satisfactū est a te. Sene.epi.li.xxv. Sapiēti nocet nō a paupertate:non a do=
lore. Ci.ad Atti. Mihi vero deliberatū est. Cesar.iij.de bel.gal. Quū ab hostibus cō
stāter & nō timide pugnaret. Et li.v. A nris resistit. Tul.i.offi. Occurrit aūt nobis
& qđem a doctis & eruditis.sic plerisqꝫ aliis & fere a neutris. ¶ An impsonale passiue
vocis ab actiuo formatū regat aliqñ actm rei patiētis:vt a me legit matheū: po=
test qđē aliqñ:sed tam rarū est vt nolim nisi rarissime imitari & cōueniēti⁹ p passiuū
sic loquar Matthe⁹ legit. Deus amat &c. Qui dicūt impsonalia in tur regere actm:
Alexāder & Geor. Ualla cum filio suo Joāne petro Ualla. Georgi.lib.xxxiij.mlta
testimonia citat:quorū nōnulla friuola esse ostendā. Da authoritatē vbi impsona
le in tur regat actm. Quint.li.ij.insti. Efficiatqꝫ illū qualis hic fuit luctādo:pugnan=
do:quem vtroqꝫ certamine coronabat inuictū. Ci.i.offi. Quos cuiqꝫ visū est adest
ad cōstudia instituatqꝫ impellimur. Stati⁹.iiij.thebaid.de tyresia vate sacrificiis
manes cyente. Principio largos fontes tellure cauata. Inclinat bacchi latices et
munera verni. Lactis & lacteos imbres suadūqꝫ cruorē. Manibus aggeritur quātū
bibit arida tellus. Hic citat. Georgi. Ualla. In eadē opinione est Scodrensis plura
afferens testimonia. Tu tñ inquit abstineas eiusmodi locutione q ab vsu cecidit et
Tiberga testatur:nos rectius posse per passiuū loqui. Georgi. Ualla adducit plura
testimonia sed suspecta aut falsa. Plau.in aul. Si opulento it petitū pauperioris
grām paup metui cōgredi hic impsonale petitū sit videt regere actm gratiā sꝫ non
est ita.qr mendosa est lectio hec:vt in Plauto alia prope plurima. Syncera lectio,
teste Baptista Pio in posterioribus annota.est hec. Si opulentos impetitū paupio
ris grām paup metuit congredi.hic opulētos p opulētis dr ritu prisco:sic optim⁹
sensus est.& ideo Baptiste hac in re omnino assentior. Lācilotus pueris ordinauit par=
tes huius orōnis ne diceret impsonale actm regere. Aldus ppter hunc locum ait
recte scđm actm regere impersonalia verborū doceo peto &c.vt licet non recte dicat
docet Joannem:bñ tñ dicit docet grāmaticā.sꝫ pl'cherrima Baptiste annotatio &
his & mihi silentiū imponit. A me docet viuere non libētius dicā ꝙ a me docet vi=
tam qr viuere accusatiui loco ponitur :secus est nomiatiui loco. Redeo ad Georgij
testimonia. Pli. Locustas penarū q; feminū attritu sanare creditur.hic accusatiuus
ab infinitiuo regitur.& sensus est. Credit ꝙ locuste sanāt &c.sic apđ eūdem in octauo.
Qualem fuisse creditur. Quint. Sertorij ceruā Et apud Quinti.in.v. Inde sciētiaꝫ
in testibus & religionē esse in argumētis dicitur. Hora.in epist. Nūc. satyrum nunc
agrestēꝫ cyclopa mouet.passiuū ante se ntm qui habet precedit,cm:vt qui qđ. Pla
centinus non aiaduertit: & post figurate actm per synedochen:vt apud. Uerg.in.v.
Tum vero in curas animū deducit oēs: & apud Papin.prin.vij. Parrhasis igneꝫ
nubibus hibernis & nostro paciscitur imbri. Cicero in offi. Si existimabitur coniun
ctam cum iustitia sapiētiā:subauditur esse aut mendose legit teste Lāciloto.existi=
mabitur p existimabimus. Mela ad Anconam trāsitur. Rauennam:ariminum pi=
saurū.non est accusatiuus rei patiētis sed loci. Ningitur:pluit:pro nix aut pluuia
generat. Apuleius vtitur. Uolo a me amari impersonaliter.i.volo amare.perfecta
oratio est:sic volo a me sederi.testis Priscianus. Ceterū raro ita loquimur:volo a=
mari a me passiue idest volo quod ametur a me scilicet Petrus aut Paulus &c.
¶ Sermo impfectus est. Ad personale bene respondetur impersonale.vt quid agis

Matheū legitur.

*Impsonalia passim a verbis neutris absolutis fiunt Uerg. Hic iam tercentum: totos regnabit annos.

*Uerbuꝫ impsonale passiue vocis cū actō cōstrui nō potest.

tur hic statur. Pulchre autē dicimus: bene tecum agitur: rusticus diceret: bñ agis
res tuas aut negociū tuū. author Ualla lib. j. logice capite. xj. Bene dicimus Quid
factum est pallio & quid factū est de pallio: contra Georgiu3 Uallam Terentius in
Andria. Nūc audio primū quid de illo factum. Cice. ij. in Uerrez. quid de illo inō
patrone factū sit. Plautus in cas. Quid tuo factū est pallio. Priscianus vult aliquez
ntīm impersonalia ante se habere. nam inquit. Quu3 dico curritur: cursus intelligitur
& sedetur: sessio &c. Possunt etiā habere ntīm impersonalia ipsius rei que in verbo in Adiectiuū
telligitur. De oratione & similibus Psalmos legendum est. in gerundiorum cōstru verbum &
ctione videbimus nūc ad alias verborū diuisiones transeamus. Quotuplex est perso transitiuū.
nale? Triplex. substantiuū: vocatiuu3: & adiectiuum. Qd̄ est adiectiuū? qd̄ proprie-
tatem rei inherentem aut adiacentē: significat: vt amo: sedeo: armo &c. Quotuplex
est verbū adiectiuū? duplex. trāsitiuū & absolutū. Quod est transitiuū? qd̄ post se ali
quē casu3 vt propriū petit. vt amo: studeo: misereor: vtor: sed ꝓprie transitiuū est qd̄
duos actōs diuersos petit vt doceo. Quotuplex est transitiuū? Triplex. debilis trā
sitionis: vehemētis: & vehemētissime. Quod est verbum debilis transitionis? Quod
vt proprium casum post se solum capit gtīm vel dtīm vel abltīm sine preposi tione vt
misereor dominor: fruor. Quod est verbū vehemētis transitionis? Quod vt propriū
casum post se capit vnicū actīm rei patiētis: vt amo: lego. Quod est verbū vehemen
tissime transitionis? Quod vt proprios casus post se duos actōs sine prepositiōe ca Casus cō-
pit diuersos: vt doceo: rogo. Cur dixisti vt casum propriū? propter casus oībus ver munes.
bis cōmunes. Qui sunt casus cōmunes? Quāti tanti pluris minoris cu3 ablatiuis
precij. quia ab oībus fere verbis reguntur: & datiuus vbi significat in honorem: vitu
perationē: vtilitatē: damnū: fauorē &c. actūs & abltūs tēporis: & abltūs instrumenti
& materie atq3 cause efficientis. Hi enī casus ab oībus fere verbis reguntur: vt pa
tebit. Ergo quotienscūq3 dicimus aliquod verbum hunc vel illum casum non rege-
re: intelligendum est de casu proprio. Casus proprius est qui certis verbis non om
nibus datur. vt gtūs est proprius casus verboru3 egeo: satago: interest &c. dtūs stu
deo: auxilior &c. Actūs amo: lego &c. abltūs vtor: careo: priuo &c. ¶ Quod verbu3 est
absolutum. Quod post se propuum casum nō petit: vt sto curro. Uerbū ab
solutum.

Acquisitiue si ponas verba datiuum.

His dato. Cōmmunis ferme omnibus esto datiuus.

¶ Omne verbū acquisitiue positū regere pōt dtīm casum rei acquirentis aut cuius Regła. vij
causa aliqd fit: vt doce mihi prolem. i. ad petitionē aut fauorē meū. oro te mater: ro
ga magistrum mihi veniam. Hic casus cōis est omniū fere verboru3 & significat in
honorē vituperationē: vtilitatē dānum: letitiā: iucūditate3: fauorē: petitionē: si mili
tudinē: veluti apud Uerg. It hasta tago per tempus vtrūq3. i. in perniciē vel nece3
Tagi. Idem. Centum cui templa sabeo thure calent. i. in cuius honorem.

Cum datiuo accusatiuum regentia.

¶ Est ne bene latina oro/ Frāge mihi panē? da mihi caseū? Etiā. qr r̄la est. Oē ver
bū actiuū acquisitiue positū regere pōt cū actō dtīm: de actō regula est. Omne dat Cōparan-
actiuū: tolle interdicere quartū. De dtō regula est. Acquisitiue si ponas verba &c. di verba.
Quō cognoscitur vter actūs esse debeat. vter dtūs? Actūs est qui in oratione passi-
ua fit ntūs: dtūs qui illic manet immutat⁹: vt do tibi panē. Panis datur tibi. Sub-
duco tibi cybum. cybus subducitur tibi. Uergilii. Lac subducit hagnis. Quotupli
cia verba regunt dtīm cum actō? decuplicia. Primo verba comparādi vt comparo
Uergilium Homero vel per ablatiuum cum Homero. Et fit minoris cū maiore cō
paratio potius q̄3 contra authore Ualla. Da cōparandi verba. Cōparo compono:
cōfero/ assimulo/ equo/ exequo/ adequo. Uerg. Sic paruis cōponere magna solebā
homo non est cōparandus deo aut cum deo. ¶ Quotuplicem cōstructionē habent
equo & equiparo? Triplicē: Primo actīm regunt sine datiuo ꝑ equalis fu3. Philel.
phus. libr. xij. epi. Hac in re equabo te vel fortasse etiā superabo. Cic. Nemo est qui
factis equiparare queat. Uer. in buc. Nō calamis solum equiparas: sed voce magi
strum. ideo male dixit Alexāder/ predictis equiparantes. Secūdo significant equa
lem facio: & regūt dtīm cū actō. Tit. Li. lib. iiij. Equātes cum Remulo. Sil. iiij. Han
nibal equatus superis. Sueto. in Domitia. Ut irati se copibus & dignatione ade

quaret. Gel. li. xiiij. ca. j. Si q̄ q̄ cuĕtura sūt, puideāt equiparāt Joui. i. eq̄les faciāt vel estiment subaudi eos. Cic. j. offi. Illis se fere equabūt. Sueto. in tyberio. Flagitabāt ambo exercit⁹ m'lta extraordinē: añ oia vt equarent̄ stipēdio ꝓtoriani Germanianis. ¶ Tertio regūt actm̄, sine ꝑpōne cū actō intercedēte ꝑpōne ad. Plau. in milite. Tuꝫ bellator Mars haud ausit dicere neq̄ equiparare suas ꝟtutes ad tuas: ꝑ scd̄m modū dicim⁹ equo domū solo. i. equalē facio. s. deijciēdo ꝛ destruēdo eā: equo ludū noctu. i. cōtinuo ꝛ equalē facio tā diu ludēdo q̄ nox est. Uer. Felix si, ptin⁹ illū equasset nocti ludū.

Dandi et reddendi verba. ¶ Secūdo, dādi ꝛ reddēdi ꝟba: vt do vel reddo tibi librū. Da verba dādi: do: dono: ipertior vel imptio: partior: ipēdo: diuido: distribuo: ꝑbeo: lego exhibeo: ꝯcedo: mutuo: ꝯmodo: fenero: stipulor: addico ꝛ similia. ¶ Da ꝟba reddēdi reddo: restituo: regno: retribuo: repēdo: repono: refero ꝛc.

Do. ¶ Do quam elegātiā hēat varia sane exēplis indicādā. Do te morti. i. interficio te. Plau. in mer. Me toxico morti dabo. Toxico. i. veneno. Do tibi opam. i. iuuo te: vel te ausculto. Plaut. in cap. Do tibi opam si q̄d est q̄d me velis. i. ausculto si q̄d vis. Do opam pecunie. i. studeo. Do rē memorie. i. cōmendo: trado vel scribo. Gel. Cretēses quoq̄ prelia ingredi solitos memorie datum est. id est legitur. Do. i. effero obijcio. Teren. in eu. Profecto hoc sic est: vt puto: oibus nobis: vt res dant sese ita magni atq̄ hūiles sumus. Date mihi. i. accommoda te voluntati me: apud Terent. in adel. Do veniā ignosco: do me in disciplinam: disco. Ambrosius. Relictis omnibus se, in disciplinam propheticam daret. do consilium. i. consulo. Plautus in epidico. Si equū sit me plus sapere q̄ vos dederim vobis consilium cautum quod laudetis. Do tibi panem a pistore Plaut⁹. in capt. Sequere me viaticuꝫ vt dem a trepezita tibi: eadē opera a pretore sumam syngraphum. ¶ Quomodo differunt do tibi epistolam ꝛ do ad te epistolam: Do tibi epistolam vt feras ad aliquē. do ad te epistolam: vt legas. Cicero. Dedi illi ad te literas. Picus. Literas per tabellarium ad te florentiam dedi. Pulchre dixit, florētiam dedi. ¶ Sunt ne in quibus pro eodem dicimus tibi vel ad te: Etiam. vt mitto

Mitto. tibi vel ad te literas. Scribo tibi vel ad te literas.

¶ Respondeo questioni vel ad questionem. Pli. lib. ij. Quum ad eos breuissime respondissem. Cice. j. episto. fa. Rogas vt tibi mea scripta mittaꝫ. sic idem persepe frequētius tamen mitto ad te. Do multos significatus habet quibus supersedeo.

¶ Que est differentia inter fidem do ꝛ fidem habeo: Fidem do. i. sancte promitto. Fidem habeo. i. credo. Uerg. Accipe daq̄ fidem. Terē. in eu. Si mihi fidem das te taciturum: dicam. dabo rem paucis. i. breuiter dicaꝫ.

Auxilium fero. Auxiliū opemq̄ fero dicimus opem, fero non do opem hinc, opitulor: author Ualla. Cic. ij. in Catil. Auxilium esse laturos. Et iiij. in Catil. Auxilium nobis tulerunt.

Dono ¶ Dono duplicem cōstructionē habet. quia per dtm̄ ꝛ actm̄ dicimus dono tibi equum ꝛ per actm̄ ꝛ ablm̄ dono te equo. ꝛ est hec oratio multum elegans. dono te ciuitate. i. efficio te ciuem. Quod est huic simile: Impertio vel impertior. vt imptio tibi salutem: vel impertior te salute Ter. in adel. Quur cesso heram his malis, imptiri. Idem. in eunu. Plurima salute. Parmenonē suum summū imptit gnato. Cice. huic rei aliq̄d tpis imptias. hic a in e vertitur: nam simplex est partio vel partior. Uerg. Socios partitur in oēs. vina. i. distribuit. Plau. in asina. hanc quem nactus sum predam cum illis partitam Sallu. Prouintias inter se partiuerā. Dic etiam imptio tibi de hac re. Cice. ij. offi. Sepe idoneis hoibus ꝛ indigentibus de re familiari impertiendū est,: subauditur nomen aliq̄d: q2 nollē dicere imptior tibi de equo.

Cice. ꝓ Archia. poeta syllacū gallos ꝛ Milpanos ciuitate donasset.

Impertio. Imptior.

¶ Donamus gratie ꝛ beniuolentie aut liberalitatis conciliande gratia damus quocūq̄ modo. do tibi dono. i. in donum. Uergi. Fistula Damoetas dono mihi quam dedit olim.

Reddo ¶ Reddo aliqn̄ significat do. vt reddo tibi literas quas mihi Cicero, ad te dedit: significat etiam facio: vt reddo certiorem. Orosius libro. vj. Postq̄ de consensu gallie totius certior redditus est. Pseudo Curtius: me certiorem redde. Calepinus recte sic dici asserit: velleꝫ probasset. Orosius certe: ꝛ Pseudo Curtius nō sunt classici. Ideo cum Quintiano puto multo melius dici facio certiorem q̄ reddo.

Iubendi ꝛ ꝓhibendi verba. ¶ Tertio iubēdi et, prohibendi ꝟba: impero populo pecuniam: ꝓhibeo tibi aquam. Da iubendi. Iubeo: precipio: mando: impero: iniūgo: committo: edico ꝛc. ¶ Da ꝓhibendi: veto: ꝓhibeo: nego; denego interdico ꝛc.

Iubeo. ¶ Iubeo tibi hanc reꝫ. ꝛ iubeo te saluere. idest volo seu cupio te saluū esse. Uergilius. Infandum regina iubes renouare dolorem. Populus iussit. i. decreuit. Quintil accusatiuū pro dtō dedit, Pater me iussit sed subaudire videtur facere Terēti, in heaut. Immo filium iube potius. Plau. in aul, Si respexeris, donec ego

te inserero. Diomedes. Precipio tibi. Iubeo famulũ. Aliqñ duos actõs hz. Tulli⁹ ad
Seruiũ. Sulpi. Nõ qz te aliqd iuberẽ. De dtõ. Macro. j. sat. Sacrorũ custodibus ius
sit ne mulierẽ interesse pmitterẽt. Passiuũ est iubeor. hinc iussus a. um. lz Seruius
neget iubeor inueniri. Suet. in tyb. Facere iubebat. Idẽ in calig. quũ occidi iuberen=
tur. Cic. lib. iij. ad heren. Tũ inter singula interualla spatiũ ↄsumere iubemur. Se=
ne. ij. decla. Oibus istis tam senatorib⁹ tacere iubeor. Ver. in. x. Hec ait: ⁊ socijs cede
rũt eqre iusso. Fab. Mare iussus intraui. ¶ Impero q̃si prsus paro. nã in aliqñ au= Iubeor
get. Quint. hoc mihi imperaret. Curt. li. iiij. Naues socijs impat. passiuũ imperor ra Impero.
rũ est. Hora. Hec ego ꝓcurare ⁊ idoneus imperor, ⁊ nõ inuitus. ¶ Prohibeo tibi do Imperor.
mũ ⁊ prohibeo te domo. Plau. in mili. Dãna multa mulierũ me vxore ꝓhibent. Pro Prohibeo.
hibeo ignẽ a nauib⁹. i. auerto. Ver. Prohibe infandos a nauib⁹ ignes. Prohibeo, ah
et post rẽ inceptã. Inhibeo. i. peregre aut ꝓcedere veto. ¶ Precipio tibi hanc rem. i.
iubeo. ꝑcepta sũt iussa. Scd̃o ꝑcipio cũ dtõ. i. docco. Cice. j. epi. Fab. Ut tu mihi prece Precipio
pisti. i. vt me docuisti teste Clerico. hinc ꝑceptor. Tertio precipio cũ actõ. i. preoccupo
preuenio, antecapio. Verg. Cogite oues pueri: si lac ꝑceperit estus. Ut nuper frustra
prestabimus ubera palmis. Quarto cũ actõ significat anteuidere. Vergil. Omnia
precepi atq; animo mecũ ante peregi. ¶ Interdico quotuplicem constructionẽ hz?
Quadruplicẽ. ¶ Primo elegantissime ⁊ frequentissime regit datiuũ cum ablrõ. vt
interdico tibi domo mea. Suet. in aug. Alteri ob ingratũ ⁊ maleuolũ animũ domo
et ꝓuincijs interdixit. Sic impersonaliter recte dicim⁹. Interdicit tibi aqua ⁊ igni.
Cic. in Catone Male rem gerent bus: patrijs bonis interdici solet. Pli. lib. iij. epist. Interdico
Prisco in bienniũ Italia interdictũ. Idẽ. in lib. iiij. qbus aqua ⁊ igni interdictũ est.
Passiuũ ablrm regit sic. interdicor aqua ⁊ igni. aut datiuũ sic. Aqua ⁊ ignis interdi
cũtur mihi. Cic. ad põtifices ꝓ domo sua. veluti Iubeatis vt Marco Tullio aqua
et ignis interdicat. Suet in Claudio. Hi quib⁹ magistratus ꝓuincie interdicerent.
¶ Scd̃o regit actm̃ cũ dtõ. sed rarius. vt interdico tibi libros meos. Sueto. in domi.
interdixit histrionibus scenã. Ti. Liui. xxxiiij. Feminis dũtaxat vsum purpure in=
terdicemus. Iustin⁹. lib. v. Cui pauloante omnẽ humanã: opẽ interdixerant idẽ. lib.
xli. Feminis nõ cõuiuia tantũ virorũ: verũetiã ↄspectũ interdicunt. Sene. epi. lxvij.
Interdices mihi inspectionẽ rerũ nature. Sic apud eundẽ in epl'is sepius inuenies.
Oui. vj. met. Cui quondã regia coniunx Orbẽ interdicit. Suet. in Nero. ⁊ cum inter=
dixisset vsum amethystinum actyri coloris: preclusit cũctos negociatores. Senc. li. iij.
de ira. Si iubes Cesar: statim illi domũ meã interdicã. ¶ Tertio (qd̃ rarissimũ est)
inuenitur actm̃ cũ ablrõ habere. vt interdico tibi domo mea. Cesar. li. j. de bel. gal. Qd̃
gallia romanos interdixisset. ¶ Quarto interdico ꝓ obsto regit vnũ dtm̃. Cic. iiij. in
Verrẽ. Pater improbus cui nemo interdicere possit. Notandũ est diligenter verbũ
tam elegans. ¶ Quarto ꝟba nunciandi ⁊ declarãdi. vt nũcio tibi pacẽ. declaro tibi
Vergiliũ: dico historiã Petro. ¶ Da iudicandi, nunciãdi, declarãdi. Indico/ nũcio
declaro/ anũcio/ insinuo/ manifesto/ reuelo/ recludo/ resero/ patefacio/ apio/ mõstro/
ostendo/ significo/ lego/ interꝑtor/ suggero/ dico/ ꝑdico/ exprimo/ narro/ enarro/ me=
moro/ recẽseo/ recito/ repeto/ refero/ fari/ loqui. ⁊c. Indico tibi ꝟitatẽ: ꝑme ↄiugatiõis Nũciandi
scd̃am corripit. Indico vẽtri bellũ. i. denuncio: tertie est ⁊ secundã ꝓducit. Indictũ ⁊ declaran
est bellũ Anglis. Indictus nomẽ. i. nõ dictus. Hora. in arte. Rectius illiacũ carmen di verba.
deducis in actum: q̃z si proferres ignota indictaq; ꝑmis. ¶ Dico tibi: ad te. ⁊ erga te Indico
Plau. in asi. Siquicq; falsi erga me hodie dixeris. Reꝑsento me illi. Nũcio patri et * Liuius
ad patrẽ. Plau. in cap. Nunqd aliud vis patri nũciari? Ibidẽ precipe que ad patrẽ Indici de f
vis nunciari. Dico tibi diẽ. i. tẽpus cõstituo. ¶ Loquor tibi verba. loquor ad te veri= definitiuis
tatẽ. loquor tecũ arcana: loquor tecũ ꝟba honesta: ⁊ loquor tecũ ꝟbis honestis. Oui. spectacu-
j. de arte. Nec dubites illi: ꝟba secunda loqui. Idẽ. j. de Põto. Et modo cũ chara con lũ iubet
iuge multa loquor. Sueto. in clau. Etiã heroicis, locutus est ꝟsib⁹ Plautus in mer Ver. Tem=
catore. Deinde caput si falsum ad te loquar. Alloquor ⁊ affornõ regũt datiuum nisi pli indicit
cõmunem. vt alloquere mihi Petrũ. Dicimus antẽ alloquor te ꝟbajamena vel ver= honorem
bis amenis. Luc. ij. Alloquit tacitas veneranda voce cohortes. Verg. vj. Extremũ Dico
fato quod te alloquar. ¶ Colloquor tibi. nescio an recte dr̃: quia semper inueni collo Nunci
quor tecũ: aut antique/ colloquor te. Suet. in clau. Collocutus sum cum Tyberio vt Loquor
mandasti mea Liuia. Plau. in persa. Ubi cũ lenone me videbis colloqui. De accu= Alloquor
satiuo. Plau. in Menecchmis: Hunc volo etiam colloqui. In ampr. i. Te volo vxor Colloquor.
etiam colloqui. sic alibi sepissime. ¶ Refero tibi hãc rẽ. i. dico/ narro. Refero ad te. Refero

in cõsultationẽ fero. Quint. Nõ retulit ad matrẽ: nõ ꝓpinquos ↄsuluit: nõ amicos
de his referam ad senatũ potius ꝗ̃ hec referam ad senatũ. Refero. i. reporto. Quin.
Ad parentem arma nõ retulit. Cic. Si ad vnũ oĩa referenda sunt. i. cõferenda ꝛ vnĩ
asscribenda. refero te in hunc numerũ. i. ascribo. referoam melius. i. cõuerto. refero tibi
Intimo — acceptũ. i. fateor me accepisse abs te. Cice. Uitam acceptã refert clementie tue. Im=
Insinuo. — pensum tibi refero. i. de expensis rationẽ facio vel reddo. ❡ Intimo tibi. i. significo
Tit. Liui. lib. iiij. Intimasse filio vt milites scriberet. ❡ Insinuo tibi hanc rem. i. osten
do. Hiero. ad Rusticũ. Totũ quod insinuare tibi cupio. proprie significat immittere
Uendicandi verba — imponere/influere. Iust. Cui se celeriter officij comitate: ꝛ obsequendi gratia insi=
nuauit. plura videbis apud alios. ❡ Quinto vendicandi ṽba. vt vendico mihi hũc
Mittendi verba. — librũ. i. meũ esse dico. ascribo mihi honorẽ. sic vsurpo/occupo/addico/acquiror/adi=
piscor ꝛc. nõ idem: licet simile quiddã notantia. ❡ Sexto mittendi verba. vt mitto
Destino. — tibi literas. Sepius mitto ad te: scribo ad te: ꝗ̃ tibi dicimus. Legauit rex ad nos de
cem oratores. ❡ Destino tibi literas ꝓ mitto raro legitur: nec tñ censeo esse barbaꝝ:
sed melius destino ad te: ꝗ̃ tibi dicce. Sueto. in Gal. Legionẽ ad pretoria nos cum
mandatis destinauerũt. Iuue. Destinat hoc monstrũq; imbellinis magister Ponti=
fici summo. ❡ Secundo ꝛ proprie destino significat assigno/deputo/delibero/desi=
gno/constituo. Uer. Et me destinat are. Sueto. in Cesa. Flamen dialis destinatus.
❡ Tertio destino. i. alligo. Apul. iiij. met. Arreptũ me loro ꝗ̃ valido ad ansulã quan
dam destinatũ. ❡ Quarto significat emo. Luci. Facio ab leuone tribus vt libertate
milibus destinet. Plau. in ruden. Minis triginta sibi puellã destinat. ❡ Septimo
opponendi verba vt oppono/obijcio/offero ꝛc. Octauo ꝓmittendi: veluti spondeo
Recipio. — despondeo. Promitto rogatus. Polliceor vltro: pollicitor. Recipio. i. faciendũ susci=
pio ꝛ dum obligatione ꝓmitto. Cic. Crasso. Que tibi promitto ac recipio sctissime esse
obseruaturũ. Sic redde q̃ corã recepisti mihi. i. ꝓmisisti. Recipio te notũ est. ❡ Nono
Tollo. — ṽba subiugãdi: vt rex subiugauit sibi hostes. sic subijcio/summitto/supero/debello
ꝛc. ❡ Decimo plurima de q̃bus nõ est certa rõ: vt ꝑfero vinũ ceruisie: ꝑpono te illis
anpono te Paulo: addixi me morti: impinguo caput parieti. Uer. Impingit q; agmi
na muris. ❡ Tollis mihi laborẽ. i. auferes. Tollis mihi librũ. i. surripis aut furaris
Suadeo. — hinc. Tollij. i. fures apud Senecã. Tollo e terra lignũ. i. eleuo. Tollo filiũ. i. nutrio
Tollo matrẽ. i. aufero e mũdo ꝛ interficio. vñ est carmen apud Sueto. ex amphibo=
lo mordax Quis neget Enee magna de gente Neronẽ. Sustulit hic matrẽ: sustulit
Bibo. — ille patrẽ. Persuadeo tibi hoc. Suadeo tibi religiosam vitã. suadeo tibi legere aut
Renuncio. — suadeo te legere. Uerg. Iuturnã misero fateor succurrere fratri. suasi iuturnã ordi
* Uer. Uidit thuri cremis dũ dona impo neret, aris. Idẽ. Fineq; imponere curis. De datiuo Quintilia. Spes tibi ꝑ petue laudis imposuit. — nandus est cũ infinitiuo succurrere: ꝛ bene actõ vsus est ad ambiguitatẽ tollendã
Macrobius figuratã dicit esse oronem quũ solitũ sit dici iuturne suasi. Uecunq; est
Uergilius eleganter loquitur. Emo tibi librũ. oro tibi veniã. i. ꝑ te. Bibo tibi. Plau.
in sti. Bibat tibi. ❡ Pẽdo tibi penas. i. punior. Uer. tũ pẽdere penas Cecropide iussi:
❡ Renũcio tibi hanc rem. i. aperte nuncio: ꝛ significo. renũcio liti. i. renuo. ꝛ nolo liti
gare. Cõmodo tibi librũ: q̃ idẽ reddet. Mutuo q̃ idẽ ad me nõ reuertet. Credo tibi
rem. i. cõmitto. Uerg. Ausus se credere celo. Imprecor arma armis. Apto pedibus
vel ad pedes calceos. Defendo tibi. vel a te frigus. Silli. ij. Audite o gẽtes ne rumɋ
p. te. federa pacis: nec regis post. ferte fidẽ. Plau. in cas. Lucebis noue nupte facem.
In Curg. Luceo cereũ. Sil. j. Scintillat sydus terreq; extrema minat. Cic. pro milo.
Quorũ vtriq; morte est minitatus. Interminor tibi. i. minor. ❡ Impono vel indo ti
bi nomen. Tacit. Cui vt de gñi pseudo philippi vocabulũ impositũ. impono tibi onus
Impono vrbẽ monti. Impono tibi. i. decipio te subaudi videt dolũ: aut fraudẽ. In
saty. iiij. Facile est barbato imponere regi. Dic etiã impono in te. Plau. in ba. In te
Luceo. — ergo hoc onus omne impono. Cic. in Uerrẽ. Et voce maxima victoriam gratulatur:
Minor. — Tit. Liui. x. Omnes iuniores sacramento adigit. i. iurare cogit. Uerg. Fronti inuer
Impono. — git vena sacerdos. i. infundit. ❡ Deueueo tibi hoc opus. i. dedico. cõfero. in nele tuo
Deuoueo. — edere decreui ꝛc. sic loquit Seruius ad albinũ in cẽtimetro. ꝛ Priscia. ad Julianũ.
et ego ita loquor in ꝑfatione ṽsificatorie. Ualla ꝛ Lãcilotus reprehẽdit. q̃ deuoueo
in malũ capit ꝓ malũ opto diris imꝑcatiõib⁹. Oui. Deuoueo capiti tristia bella tuo.
idẽ. Illũ deuoueo quẽ mens intelligit ibin. Aliq̃n etiã in bonũ capit. Oui. j. fast. huic
tibi deuoto numine dexter ades itaq; nõ male loquit. Priscianus: q̃ sic etiã i. ꝑfa
oronẽ inuenit. Curti. lib. viij. Glorie me vni deuoui. Uerbum est Alexandri magni.
Inuideo. — ❡ Inuideo quotuplicẽ constructionẽ habet? Quintuplicẽ. Primo regit dtm̃ solam

Mar. Olbus inuideas liuide nemo tibi. ¶ Secūdo dtm̄ cū actō: vt inuideo tibi diui-
tias, vxorē, sciētiā/. Quintilian. damnat hāc cōstructionē: vt nimis antiquā ꝫ vsurpāre: verum
quū apō latinissimos sepissime legat. eleganter ita loq̄ris teste Ser. in iiiō ene. vii.
Effecta senectus inuidet imperiū. Et alibi. Liber pāpineas inuidet collib' vuas. Ci.
Optimam nobis naturā inuidisse videant, plini. Neq; ego: vt multi, inuideo aliis
bonū quo ipse careo. Apul. Mihi fortuna diuitias inuidit. Li. lib. ii. Nō inuiderūt
laudes, suas mulieribus viri romani. Cur. viii. Ne inuiderent tibi laudē. ¶ Tertio
regit dtm̄ cum abltō sine prepōne: 𝔷 est rara locutio: vt inuideo tibi honore. i. ꝓpter
honorē. Luca lib. vii. Inuidet igne rogi miseris. ¶ Quarto dtm̄ cum abltō interce-
dēte ꝓpōne de vel in: vt inuideo tibi de gloria vel in gloria: aut etiā (vt opinor) recte
inuideo tibi ꝓpter gloriā. Cice. ꝓ L. Flacco. Purpurā tyriam in qua tibi inuideo.
¶ Quinto hꝫ veterē cōstructionē quā nō ausim imitari: vt cū dtō 𝔷 gtō. Inuideo ti
bi glīe: teste Diomede. plau. in mustel. Ne cui quisq̄ inuideat cōmodi. 𝔷 cū actō
p̄o dtō inuideo gloriā tuā: vt probat Marcel. ¶ Passiuum inuideor: tam oratores q̄
poete vtunt, Hora. Ego cur acquirere pauca si possum inuideor. plin. Nōne sinunt Inuideor.
deris malores eo q̄ inuidet Scipi' ei, impersonaliter inuidet mihi dicimus. ¶ Cōfe-
ro tibi beneficiū. i. do. Cōfero te Iouii. i. cōparo. Cōfero me ad villā vel in villam. i.
eo. sed cōfero me ad hominē nō in hoiem. bñ autē cōfero in hoiem beneficiū author Confero.
Valla. ¶ Accōmodo lateri ensem vel ad latus. i. apto vel adiungo. Verg. ii. ene. La
terique argiuū accōmodat ensem. Cice. de orato. lib. ii. Coronā sibi in cōuiuio ad caput accōmodo.
accōmodasset ꝓpterea ꝗ sibi melius poni... ¶ Tertio accōmodo in Cicero.
hanc rem. Fabi. in iii. Nō in plures casus accōmodari pōt. ¶ Adhibeo castris foci Qui se ad
os vel ad castra. Adiicio authoritatē illi vel ad illū. ¶ Adiūgo dolori inimicitias vl rēpu. 𝔷 ad
ad dolorem. Addo officio gloriā vel ad officiū: 𝔷 addo manus in vincula. ¶ Admo- magnas
ueo machinas turri 𝔷 ad turrim. ¶ Affero tibi opem 𝔷 ad te testimonia sunt inuētu res geren-
facilia: si piget authores legere: addito thesaurū Mācinelli ille satisfaciet. ¶ Amo- das accō-
lior tibi onus vel a te. Luca. lib. v. Humerus iam pōdere fessus. Amolitur on' 𝔷. amo- modaucre
uet aut obiicere tentat. ¶ Ascribo te nūero oratorum: vel in nūerū. Horat. lib. iii. car. Adhibeo.
Ascribi quietis ordinibus patiar deorū. Cicero philippi. ii. Tu vero ascribe me in Adiicio
talē numerū. ¶ Assuesco bellis animū: vel aio bella. Assuesco manus labori vel ad Adiungo.
laborem. i. assuefacio. Verg. lib. vi. Ne pueri: ne tanta animis assuescite bella. Idem Addo.
Geor. iii. Ubi libera colla seruitio assuerint. Cesar. vi. cō. Assuescere ad homines et admoueo.
mansuefieri ne paruuli quidē possunt. Assuefio poeti. i. assuefio. Ouid. Assuetus stu Affero.
diis. i. assuefactus. In multis teste Priscia. datiuus ponit̄ pro abltō cū ꝓpōne: vt Amolior
aufero, amolior, eripio, subtraho, surripio, adimo tibi laborem vel abs te. Aliqñ de Ascribo
te. Testimonia inuētu facilia sūt: 𝔷 in thesauro Mācinelli repies. ¶ Misceo aquam Assuesco
vino: aut cū vino: aut in vino. Luca. lib. vi. Turbe sed mixtus inerti. Serenus. Aut Misceo.
cruor ex progne mixtus cū polline furis. Verg. lib. v. Crassumq; cruorē ore reiectā-
tem mixtosq; in sanguine dētes. Ouid. iiii. meta. ꝓpōnē omisit. Quo sanguine mi
xta recenti Coxerat ere cauo. Defero tibi honorem. i. honoro te. Defero te. i. accuso.
delator accusator. ¶ Satisfacio tibi debitū 𝔷 debito: teste Lācilot'. Cato in re ru- Defero.
stica. Quin pecuniā satisfecerit. Satisfacio de Cesare. i. p Cesaris debito. Seneca. Satisfa-
Lachrymas sollicita mater abstergit cui de pedagogo satisfactum est. Liber erit. si cio.
omnia velim exequi. Nā dtm̄ cū actū regūt: porto: fero: gero: dedico: voueo: dedo: cō
secro: adiudico: suadeo: persuadeo: credo: committo: diuido: appello: applico: propin
quo: associo: coniungo: iungo: denuncio: obligo: impignero: sacro: gigno: pario: fa:
cio: ago: edo: educo: produco: effero: genero: acquiro: conquiro: consequor: impetro:
imploro 𝔷 alia prope innumera.

¶ Uerba datiuum vt proprium casum regentia.

Tertius est verbis proprius natis fore: sum fit:
Atq; manente facit: ab ad 𝔷 con sepe: quibus do.
Occurro: faueo: studeo: medeorq; 𝔷 adulor:
Auxilior: famulor: noceo: sed iuuo quartum
Parco: presideo: pugno: cum parcere grator.

Queq; frequenter erunt impersonalia iunge
Contingit: restat: placet: euenit: accidit: ⁊ fit.
Sufficit: ⁊ constat: libet: ⁊ liquet: ⁊ dolet adde
His vacat ⁊ conducit: ⁊ expedit: ⁊ licet atq;
Conuenit ⁊ prestat: sed dicito pertinet ad me:
Attinet ⁊ spectat recte coniungimus isti.
Multa regunt ternum quibus haud est regula certa.

¶ Datiuū vt propriū casum regunt verba vndeuigecuplicia

Composita a fore.

Primo. Composita a fore: vt spero mihi hec profore: vtinam Joannes afforet nobis .i. adesset. Cice. Sulpitio. Maior mihi ratio affore nulla potest: q̄ coniunctio consuetudinis sermonumq; nostrorum.

Cōposita a sum. Adsum vel assum. Desum.

¶ Secundo. Composita a sum: vt adsuz pugne: presū exercitui: Desum nuptijs: Obsum tibi ⁊c. Cicero in Philip. Olbus his pugnis Dolobella affuit. Dicimus ne q̄noq; aliter? Etiā. vt adsum in pugna. Cice. de oratore libro. ij. In Pauli pugna non affuerat: ⁊ adsum ad pugnam. Cato. Mulier ne ad rem diuinam adsiet. Cice. xiiij. ad Atti. ad quas adero. ¶ Desum nūquid solū dtīm habet? non sz etiā ablt̄m intercedēte prepōne: vt desuz nuptijs ⁊ in nuptijs. Ouid. in Ibim. Cūq; non desit: desit tibi copia mortis. Tul. lib. xiij. epi. ad Q. Valeriū. Nam nec in honoribus meis laboribusq; vnq̄; defuerūt. ¶ Quid insum. Similiter construit. vt dulcedo inest fonti vel in fonte. Sueto. in Tito. Cui nō min⁹ authoritatis inesset. Ter. in eunu. In amore oīa hec insūt mala. ¶ Recte dices hec herba pdest mihi ad sanitatem. Pli. libro. ix. ca. xxvj. Alliū ad multa ruris precipue medicamēta pdesse creditur. ¶ Absum quem casum regit? aliq̄n dtīm ⁊ sepissime ablt̄m cuz prepōne a vel ab: vt absuz vrbi ⁊ ab vrbe. Oui. Uir mihi semp abest. Idem Statulor huic tertie q; abest regionib⁹ illis. Idem. Adde q; insidie sacris a vatibus absunt. Luc. in vj. Absumus a votis. Absum. Italia vel ab Italia. Sueto. in Cesa. Italia abesset. Absento as. pro abesse facio. nō est penit⁹ barbaꝝ. Claudian⁹. Queri q̄ tali recessu. Maluerit damnare decus vetitāq; dearum. Colloquio patris procul absentauerit astris. ¶ Supersuz labori .i. nō vincor a labore: aut nō opprimor. Supsum tibi ingenio .i. ante eo. Item longinqui⁹ ⁊ diutius adsum. Verg. Prim⁹ ego in patriā mecū modo vita supsit. Item supfluo ⁊ resto de hoc plura Sel. Diomedes ait. Quid te futurum est. Veteres aūt. Quid tibi futurū est? Terē. in heaut. Quid te futuꝝ censes quē assidue extēdent. Plau. in mustel. Quid illis futurū est ceteris q̄ te amāt. Ego Diomedi non assentior: q2 nollem dicere q̄d te futuꝝ est. nec hic loquendi modus ex Terētio hr̄. q2 intelligit sic. Quid te futurum esse censes: vt si dicas. Quid te esse censes.

Insum. Prosum. Absum. Absento. Supersū.

Composita a facio ⁊ fio.

¶ Tertio. Composita a facio ⁊ fio. vbi facio non mutat a in i. vt satisfacio tibi: satisfit tibi. Malefacio, benefacio patri. defit mihi eo. Ver. Lac mihi non estate nouum non frigore defit: sic bene cupio, vel opto tibi. ⁊ male volo tibi. Ennius. Non bene tibi vult qui te falso criminatur. Teren. Ipsi bene cupio. Glycerio

Forefacio

Forefacio tibi barbare dici opinor.

Ad ⁊ cū in cōpositiōe

¶ Quarto Verba plurima cuz p̄pōne ad cōposita: et aliqua cuz prepōne con regūt dtīm: vt annuo tibi: acclamo illi: sic assuesco: asto: accresco ⁊c. Cōdormio petro. Consonat veritati ⁊c. Concolor coruo: cognominis paulo. nola sunt

Occurrēdi verba Obuio.

¶ Quinto Verba occurrēdi vt occurro tibi. sic obuio: obsto: obsisto: occurso: obuenio: Vergilius. Occursare capre cornu ferit ille caueto. Dic etiaz occurro ad te. Teren. in Phormio. Puer ad me occurr[illegible] ¶ Obuio as. in raro vsu est

Sallust. Obuiatum est. Hiero. dicit obuiasse. et obuio aliqñ significat obsisto vel resisto. Sallu. in iug. Tum primum superbie nobilitatis obuiatũ. Obuius a. um. i. obuians: et obuiã aduerbiũ similiter dtm regũt: vt sum tibi obuius: veniam tibi obuiã. Obuio quasi contra viam eo: vnde et deuio: et quod datiuũ regit preuius. i. precedẽs Ouid. preuius aurore lucifer ortus erat.

¶ Sexto. Uerba fauẽdi. Faueo amico. Annuo tibi. sic arrideo subscribo/cõsentio/assentior/hereo/adhereo. astipulor/patrocinor/suffragor/accedo/acquiesco ₓc. Decimus assentio vel assentior: sed melius deponẽtaliter assentior: teste Quintiliano. Cice. in episto. Senatus mihi assensus est. qñq; regit actm cũ datiuo Cice. i. de orato. Cetera assentior Crasso. Idem in. ii. Quare tibi Antoni vtrũq; assentior. Idem. Nã neq; ego assentior illud Theophrasto. Si te lacrauerint petõrce ne acquiescas eis. Aspiret deus ceptis tuis. i. faueat et auxilietur. ¶ Quot modis construitur aspiro? Quatuor. Primo regit dtm. Uer. Aspirat primo fortuna labori. i. fauet et auxiliatur. Ouid. Dii ceptis aspirate meis. inuenit pro inuado. De diuo Uincentio. Quũ Cesar apud Augustanã ciuitatem Daciano cuidã presidi seuiendi in Christianos rabiem aspirasset. ¶ Scdo intercedente ad/capit actm pro inciperes. et toto spũ intentũ esse. vt Scipio aspirat ad cõsulatũ. sic plerũq; cũ negatione ponitur Cice. Ad hanc laudẽ aspirare nõ possunt. i. de hac laude acquirenda ne sperare quidem possunt. In hac constructione etiã significat iuxta accedere. Gel. lib. ii. Ad horũ autem synceritatem veritatẽq; verborũ an aspirauerit Cecilius consideremus. ¶ Tertio regit actm cũ prepõne in: pro afflo. Uer. Aspirãt aure in noctẽ. ¶ Quarto regit actm sine prepõne pro olere. Ambro. sup Lucã. Bonũ odorẽ sanctionis aspirãt ¶ Accedo tibi. i. assentior. Apul. i. de asi. Accedis huic fabule. ¶ Quotuplicẽ cõstructionẽ habet accedo? ¶ Quadruplicẽ. Primo actm sine prepõne: aut cũ prepõne ad regit: pro appropinquo/aduenio quasi iuxta eo: vt accedo forũ vel ad forũ. Uergil. Uos et Syllei rabiem penitusq; sonantis Accestis scopulos. Teren. Accede ad ignẽ hũc iam calesces plus satis. hinc accessus. i. additio appropinquatio: et accessio. i. accessus. Plau. in trinũ. Quid tibi interpellatio: aut in consiliũ huc accessio est: Cicero. Eorũ neq; accessione vitã meliorẽ fieri neq; decessione peiorẽ. ¶ Scdo regit dtm. vel cũ prepositione ad/actm pro adiungo: addo: sed fere in tertia psona: vt hoc calamitatibus meis: vel ad calamitates meas malũ accessit. Ouid. ii. meta. Postq; solitas accessit ad iras Causa recẽs. hinc accessio. i. incrementum/additio. Senec. Magna rebus nostris factũ erit accessio. ¶ Tertio pro adiungo regit dtm cũ abltõ intercedente prepõne a vel ab. Liui. Hec tibi a me dotalia dona accedẽt. ¶ Quarto accedo pro faueo: assentior: q; regit dtm solũ: vt accedo sententie tue. Fab. Nec accedo Celso.

¶ Septimo. Uerba studendi: et diligẽtiam adhibendi. vt studeo grãmatice: inuigilo pecunie: incumbo laudi. Da studendi verba. Studeo/ incũbo/ incudo/attendo. indulgeo. insisto/insto/inhio/infudo /inuigilo/ indormio/ innitor/ vaco/inhereo/operã do/impẽdo/nauo/ adhibeo ₓc. ¶ Studeo quotuplicẽ constructionẽ hz? Quadruplicẽ. Primo regit dtm pro magnã rei diligentiam adhibere: siue pro operam darẽ et pro fauere. Fabi. lib. vii. Abdicatus medicine studuit. Ouid. Cui studeat deus omnis habet. i. cui faueat. ¶ Secundo pro operã dare regit actm cũ prepositione in. Fab. lib. x. Poetet pictores id solũ studẽt: vt describere fabulas mensuris et lineis sciant. ¶ Tertio pro operã dare regit intercedente ppositione in/ abltm Gel. lib. x. c. iii. Si quis in ea re studebat. ¶ Quarto regit actm sine prepõne et significat vehementer cupere aut velle. Cice. lib. v. episto. Qui si nihil aliud studeat nisi id qđ agit. Teren. in ecy. Et omnes mulieres eque eadem studeant: nolintq; omnia. Plau. in milr. Si sic aliis mechis fiat. minus hic mechorum siet: magis metuãt minus has res studeant. i. velint/cupiãt/affectent. Teren. in and. Horũ ille nihil egregie preter cetera studebat. i. affectabat. sic in. heau. Id vñ studuisti. Et quid studes Antiphila? Cice. vi. Philip. Unũ sentitis: vnũ oẽs studetis. Titinnius in psaltria. Ferentinatis populus grecas res studet. i. grecorũ res carmina ₓc. audire gestit. Ex his nõ colligit recte dici studeo grãmaticã/rhetoricã ₓc. Ego classicos nũq; sic locutos notaui: q: dicendũ est studeo grãmatice: lz quidã refragent. Si aliter senserit Senensis non imitabor: q: nõ attulit testimoniũ: nec ipse anthor est: sed neotericus authoritatis indigus. ¶ Incũbo quot modis cõstruit? Quatuor. Primo regit dtm

Fauendi verba.
Assentior.
Aspiro
Accedo
Accessio.
Studendi verba.
* Incubo Uerg. pelibus incubat Aū stra. Incumbo. Uerg. Ualidis incũbite remis.
Studeo.
Incumbo.

vt incumbo grãmatice.i.obnixe operam do.sic etiam significat inhereo et innitor Verg. Incũbens tereti Damon sic cepit oliue.idem. Validis incũbite remis. Hoc dicere nõ possumus:teste Valla:incũbite ad remos:vel in remos.lz recte dicamus incũbo ad vel in laudẽ,dignitatẽ ⁊c.vt iam patebit. Aduersant Valle. Mãcinellus et Calepinus:verũ sine testibus:ideo Valle hereo. ¶ Scdo cũ prepositione ad petit actm:vt incũbo ad grãmaticã. Tul.lib.x.episto. Mi plance incũbe toto pectore ad laudem.⁊ alibi. Ad illud bellũ incũbite.idem. Quare incũbamus o noster Tite ad illa preclara studia. ¶ Tertio regit intercedẽte in actm.vt incumbo in bonas lr̃as. Cic.li.ix.epi. Ut in rẽp.omni cogitatione curã ꝗ incũberes. Ibidẽ. Incũbe per deos immortales in eã curã ⁊ cogitationẽ que tibi dignitatẽ ⁊ laudẽ afferat.⁊ alibi. Pergite adulescẽtes:⁊ in hec studia in quibus estis incũbite. Capit incũbo in malã partem aliqñ. Cice. Marco Catoni. Incũbite ad eius perniciem. Aliqñ significat irruo Fab.lib.v. Magna vis venti in mare incubuit. Verg.per dtm dixit Incũbere mari. Incũbo thoro.i.superiacto. Verg.incubuitqꝫ thoro dixitqꝫ nouissima vba Incũbo etiã dtm regit. Verg. Ponto nec incubat atra.incumbere in spongiã est deleri. Sue. in Augu. Querentibusqꝫ amicis quidnã aiax ageret.respondit aiacẽ suũ in spongiã incubuisse. ¶ Quarto cũ prepositione in habet ablm,sed perraro. Cic. Tota mente omniqꝫ animi impetu in rep.incũbas.i.toto pectore innitaris.põt sũt innitor dati uum habere.

Nauo

¶ Nauo aa.i.studiose infero vel cõfero tractũ a nautis q̃ studiosissime socijs sunt auxilio. Cice.ij.de orato. Jam mihi videor nauasse operã ꝙ huc venerim

Indulgeo

Indulge ⁊ re capit interdũ ꝓ de licate intẽ dere et ma ius spaciũ dare. Verg

¶ Indulgeo quotuplicẽ casum regit? Duplicẽ. Primo dtm.vt indulgeo literis.i.vehementer incumbo.. Indulgeo ventri:aut gule.i nimis tribuo:nimis obsequor. Cato. Indulgere gule noli:qꝫ ventris amica est:hinc indulgentia.i.nimia ⁊ immoderata in aliquem obsequela. Quin. Mollis illa educatio:quam indulgentiam vocamus:neruos omnis ⁊ mentis ⁊ corpis frangit. Ecclesiastici ꝓ veniã do capiũt indulgeo:⁊ pro venia indulgentia. Ambrosi. Vide ꝙ bonus deus ⁊ facilis indulgere peccatis:nos sic non loquemur:teste Valla. ¶ Secũdo actm apud veteres:quos in hoc vix licet imitari. Lucil.apud Marcel. Tu qui irã indulges nimis manus abstine

Indulge hospitio cãqꝫ intacte morandi.

te a muliere melius est. Terẽ.in eu. Nimis me indulgeo. Hiero. Mala est:quia indulget peccãtis.i.dimittit,nos sic non loquemur. Attendo auri:vel ius. Sueto .in gal. Inter liberales disciplinas attendit ⁊ ruri. Pli.lib.vi.ep. Mos facetias hois.quas velim attendas. Diomed. Attendo te oculis:attende tibi mente. Idem. Attendo legentẽ veteres dixerunt:nõ attendo legenti. ¶ Impendo operã huic rei ⁊ in hãc rez. Terẽ.in Phor. Santa te mala impendant.per duos actos dixit.teste Donato.⁊ ita loquebant veteres:sed hoc est ab impendeo scde cõiugationis. ¶ Insisto huic rei.i. operam do. ¶ Quot modis construitur insisto? Tribus. Primo cũ dtõ. Plau.in milite Insistere huic negocyo sapienter. Fab.lib.j. Me vulgare viã ingressus alienis demũ vestigijs insistere.i.inniterer. ¶ Scdo regit actm sine prepõne. Plau.in cap. Omnes itinera insistenti sua.idẽ in milite. Quã insistas viã? Insisto ostium.sto super ostium. Ver. Nulli fas casto sceleratũ insistere limen. ¶ Tertio hz actm cũ ꝑpõne in. Plau. in mili. Age nunc insiste in dolos. Insto operi.i.diligenter insisto. Insto opus.i.aggredior ⁊ facio. Verg.j.ene. Instans operi regnisqꝫ futuris.idẽ eneĩ.viij. Parte alia Martis currũ rotasqꝫ volucres Instabant.i.instanter faciebant:teste Nebrissen. Tibi a me mors instat.i.appropinquat:futura est. Plau.in Persa. Tibi multa bona instat a me. Ver.lib.viij. Heu quante miseris cedes Laurentibus instant. Plau.per actm sine prepõne dixit in asi. Rectã istas viã.i.recte procedis.⁊ obtines rectam viã. Sic in hymno. Premiã mortis sacre perennis miles gloria. Aliqñ significat vrgeo etiam cũ actõ. Plau.in curg. Si magis me instabunt ad prætorẽ sufferã.

Sin tu mulis acclines solus collesqꝫ lupini Indulgẽ ordinibus.

Attendo, Impendo, Insisto. Insto.

¶ Octauo. Medeor ⁊ medicor dicaris.⁊ si qua sunt his significatione cõformia.

Medeor Medicor

Ver. Senibus medicant anhelis. Lucre.li.vi. Circũspice cõsceleratã ⁊ iniquitatũ medere vulneribus. Legit vtrũqꝫ cũ actõ. Terentius in Phor. Quas quũ res aduerse sint minus mederi possis. Verg.xij.ene. Sed nõ dardanie medicari cuspidis ictũ Eualuit. Dr etiã sed rarius medico as idẽ.ij.geor. Seminia vidi equidem multos medicare ferentes. Ser.sic ait. Medicare pro medicari metri fecit necessitas. Medicor teste eodẽ melius actm regit.medeor vero dtm. Hiero. Medeor cũ genitiuo posuit in Hiere. Quis medebitur tui:id nollem imitari.

Adulor. Adulo.

¶ Nono. Adulãdi verba:vt adulor diuiti:blãdior matri:assentior

Nobili tc. ¶ Adulor cū accusatiuo aliqñ legit. Tacit⁹. Tigilinū: aut quē aliū poten tiam adulatus est. Inuectum est adulo as. Valeri.maxi. Si Dionysiū nō adulares ista nō esses. Hic passiuū adulor aris. qđ etiā raro legit. Cic.i.offi. Nec adulari nos sinam⁹. Et a dulos.i.seruus: qz adulari seruile est, vel ab ad: & aula: qz adulari auli coru est. Ouid. Agmē adulantū media pcedit ab aula. Nūqz, gemino dd scribendū est contra sopnū Calepini. Lucre. Longe alio pacto gānitu vocis adulāt. Indoctis applaudit plebecula. Pli libro nouitas lenocinet: & applaudat. idez. quū illi necessi tas lenocinet. i. blādiat. Cic. Tibi seruiet. tibi lenocinabit. ¶ Palpor aris. i. adulor deponens dtm̄ regit. p lau. in amphi. Obseruatote: qđ blande mulieri palpabitur. Nota. Cui male si palpere recalcitrat vndiq: tutus. Palpo as. idem: sed actm̄ regit. Iuuen. Quem munere palpat. Assentor. i. conciliāde vtilitatis: aut amicitie gratia effusus. et plerumqz falso laudando adulor: parasitus assentatur gleuoso. Lenocinor. Palpor Palpo Assentor

¶ Decimo verba auxiliādi. vt auxilior tibi: subuēio pauperi. sic Adminiculor/opitulor patrocinor/succurro/cōmodo. Apule. ij. florido. Beneficio multis cōmodasti & exēplo olbus pfuisti. Incōmodo. i. noceo. Cice. p Quintio. Nihil alteri scientes incōmodarint. Ter. in and. Magis vt incōmodet mihi qđ vt obse quatur gnato. Dicim⁹ etiā cōmoda mihi librū: sed cōmodam⁹ qñ eadē reddunt: aliođ mutuam⁹. teste Diome. In sacris male ponit cōmoda p mutua: vt in palā p ina, p tum &c teste Valla in nouū testam. Prospicio & puideo tibi. Auxilior in sacris gtm̄ hz: sed nō imitabimur. Subeo rebus. i. sucurro. Sil. j. Orant de fessis subeāt rebus Suffragor. i. puncto & sententia subuenio. Cice. j. de legib⁹. Mihi em̄ videris fratrem laudando suffragari tibi. refragor est eisdem modis alicui aduersari: & regit dtm̄ qz est verbū nocendi. olim vtrūqz regebat actm̄ teste Marcello. Iuuo nūc actm̄ hz olim etiam dtm̄. Plau. in cistel. Quando ita tibi iuuat vale atqz salue. Gel. lib. ij. ca. xxix. Roges veniant operamqz mutuam dent: & messem hanc nobis adiuuent. verba. Cōmodo Incōmodo Subeo. Suffragor. Iuuo.

¶ Undecimo. Famulādi verba. vt famulor diuiti. sic ancillor: ser uio: inseruio &c. Seruimus tyrāno & dño coacti. inseruimus amico & alicui sponte morem gerimus: vt placeam⁹. vulgo male pro inseruire capitur seruire seruitor pro cliens. Sil. viij. Nigro forte Ioui cui tertia regna laborant. i. seruiunt.

¶ Duodecimo. Nocēdi vba. vt noceo nemini: resisto potēti: sic inimicor/reluctor/obnitor/insidior/obloquor/detraho/succēseo/indignor/irascor/ insurgo/derogo/obtrecto/incōmodo/officio/renitor/iniurior/aduersor abnuo/obsi sto obsto renūcio/dissentio/refragor inuideo/resto. Plau. in mili. Iuro per venerē et Martem me nociturū nemini. olim etiam accusatiuum rexit. In eadem. Iura te nociturum esse hominem de hac re neminem. Sic in psalmo Iudica domine nocē tes me. Nunc dtm̄ habebit. passiuum erat noceor: quia Apul. meta j. Multa nocē rentur dixit. vt Lucretius efficiuntur ab officio: passiue: qđ in vsu non est. Silli. vj. Restādo aduersus. i. resistendo. Idem. x. Luctatur morti. Cice. pro Clu. to. Preua ricari accusationi videbatur. ¶ Caput dolet mihi. hoc, post declarabo. Plau. in ca pti. Id nunc succensis mihi subauditur propter. Quod sepe contingit: teste Dena to. Teren. in and. Id operam do. i. pter id. Idem in eunu. Id vero serio triumphat i. ob id. Ti. Li. xxxiij. Ne vicem nostrā irascaris. i. pter vicem nostrā. Abrenūcio ti bi et te Calepinus. Derogo tibi vel de te. Luca. ix. Inuidus annoso qui famā dero gat euo. Cice. lib. ij. rhe. vete. indigna est de lege aliđ derogari: aut legē abrogari. ¶ Detraho tibi & de te. i. obloquor incōmodo. Oui. v. trist. Detrahat authori multū fortuna licebit. Tu tamē ingenio clara ferere meo. Tul. lib. i. Epist. Ego si in pnun cia detrahere de tua fama vnqz cogitassem. Idem ad atticum. Ille in achaia nō ces sat de nobis detrahere. detraho tibi honorem. i. aufero. ¶ Emulor illi. i. inuideo. Fa bius. lib. iij. Et cōsummati iam patroni veteribus emulantur. Emulor illū. i. imitor. Teren. in an. Quorū emulari exoptat negligentiam. In sacris dicitur. Noli emula ri in malignantibus. ¶ Excanto tibi nunc dicimus. veteres autē excanto illum au thor Diomedes. ¶ Illudo insulto illi vel illū. Verg. lib. ij. ene. Certantqz illudere capto. Et alibi. I nunc: & verbis virtutē illude superbis. Terē. Satim suphe illuditis me. i. per cauillationē. & lusu3 derideris. Illudo tibi veteres aūt illudo te Diome des. Sallu. Multos a pueritia bonos insultauerat. Seruius aūt. Insulto tibi, p irri

Famulādi verba. Seruio: Inseruio. Nocendi verba. Noceo. Succēseo & Vergil. Insultare locos & gressus glomerare super bos. Irascor. Derogo. Emulo. Excanto.

Insulto deo melius dicimus: q apud Sallustiu videt capi p impetu facere. Insulto solo. Ver. In insulto fores et fores &c. Illudo in illo. Teren. in and. Adeo videmur esse idonei in quibus sic illudatis. Verg. Neu varie illudat pestes. i. noceat. Ledo illi per dtiu veteres dixere: nuc vero ledo illu. Tere. in adel. Nulli ledere: ridere olbus. i. arride re pro deridere dicendum est ridere omnes. Obtrecto socio. i. detraho. Cice. in thus. seu. Obtrectare vero alteri &c. cu acto significat contra sententia tractare. Valerius Maxi. lib. viij. Quid stultum et inutile sis eas obtrectare vires quibus ipse fauerit. Obstrepo et obstrigilo tibi. i. contradico ac etiam reprehedo. Tit. Li. lib. j. Uterqz vociferari et certatim alter alteri obstrepere.

(Margin: Insulto; Ver. Insultare so lo et gress glomerare superbos. Ledo; Obtrecto)

Tertio decimo: Verba parendi siue obediedi. vt pareo magistro: obedio patri: sic obtepero/acquiesco/morigero/obsequor/geniculor/ supplico audio/ausculto.

(Margin: Obediedi verba; Audio.)

Audio tibi. i. obedio: apo solu Plautu reperio in cap. Quu dicto aut audiebat: facto nuc ledat licet. Ide inseruio actm dedit in Mustel. Hoc vnu fati to cogites si illu inseruibis solum. Ibide dicit. Soluam militem pro militi. Audies dicto sepissime legimus: sed hic audiens nomen est teste Diomede. Cesar. v. de bel. Galli. Dicto audietes no fuerut. Audio &c. i. obedio vel auribus percipio. Veru pro obedio melius dicitur/ Audio tibi an audio te. Per actm audio te: q audio cu3 dto apud solu Plautu legit et si qui antiquiores aut eiusde seculi sunt. Alij oes audio te per actm dicut. Prisci. Nostri audio accusatiuo dat. Ausculto accusatiuo vl datiuo Cic. lib. epi. fa ad Thermu. Si me audias vitabis inimicitias. Philcticus ait. si mihi auscultabis et si verbis meis audiens fueris: nec ausim (inquit) Si meis vbis audies: licet in cap. Plau. dixerit haud audiebat dicto. Tere. in [illegible]. Uin tu ho mini stulto mihi auscultare? et in adel. Uin tu huic seni auscultare. alij legut auscul tarier: q ausculto d eponens qnqz lectu est. Plau. in trinu. Nisi me auscultas atqz hoc qd dico facis. Inaudio tibi p obedio etia qnqz legit. Obedio supinu obeditu facit contra quosda negantes ei supinu. Tit. Li. iiij. Utrinqz obnixe obeditu dictato ri. Fit ex obaudio au in e versa teste Nestore. Obaudio p obedio cu dto legitur. Diuus Aug. Et pcepto vtriqz obaudire cupietis: p no audio aut obedire conteno. Sed belius latine negat dici. Geniculor victori. i. genuflecto Supplico iudici. Pareo inuenitur cu dto actm habere. Papinius li. j. Achil. No adeo parebimus ola matri.

(Margin: Ausculto; Obeditu3.; Pareo.)

Decimo quarto. Verba presidendi. Ausonius. Presedi imperio dum pretextatus in ostro. Sic presum &c.

Decimo quinto: Pugnadi verba poetice dtm regunt apud

(Margin: Pugnadi verba.)

oratores et historicos ablatiuum habet intercedete cu: elegantissime vero accusatiuum cu prepositione in: vt pugno tibi vel tecu vel in te. sic certo/digladio/cocurro/ cogredior &c. Uerg. Montibus in nostris solus tibi certet amyntas. Idem. Impar congressus Achilli. Idem placido ne etiam pugnabis amori. Ide. Tu dic mecum quo pignore certes. Helena ad Paridem. Dum nouus est etiam cepto pugnemus amori. Ouid. xij. meta. Et qm cocurrere cominus hosti no datur In psa pugno te cum &c. dicimus: teste Seruio. Uis ne mecu certare literis &c.

Decimo sexto. Verba parcedi et venia dandi. vt parce mihi

(Margin: Ignosco.)

domine: ignosce mihi bene magister. Plau. in Mustel. Stultitie adulescentieqz ci ignoscas: olim accusatiuum pro datiuo habebat teste Marcello. Plaut. in Amphi. Orant ignoscamus peccatu3 suum. Potest habere accusatiuu3 cu datiuo. Plaut. in milite. Nuc hoc mihi ignoscas queso. hinc ignoscendus participiu: licet ignosco: vix vsqz legatur ideo dixit Seruius. Participium esse sine verbo In declinatiun culis que Fabio ascributur: per actm sic legitur ignoscite maioru periculoru metus ignoscite humana discrimina. Parco quotuplice casum regit? Triplicem. Primo datiuum solum. vt parco tibi. i. veniam do. ignosco: et quod idem est, condono. Parce peccatis meis. Uergili. Parcere subiectis et debellare superbos. Cum datiuo etiam significat abstineo vt parce lachrymis: iniurie: vindicte: metui &c. i. abstine a lachry mis &c. vel noli lachrymari &c. Uer. Parce metu: pro metui: antiquus datiuus est: quo cum verbo parco eleganter vtemur. Dicimus etia per infinitiuu parce lachry mari &c. Uerg. Parce pias scelerare manus. Scdo abstineo habet accusatiuum cum prepositione in Apul. j. meta. Alter exorto cachynno. Parce (inquit) in verba

(Margin: Parco.)

ista hec tam absurda tanq̃ immania mentiendo. ¶ Tertio ꝑ conseruo regit dtm̃ cum actõ: vt cui parcis hec auare? Uerg. Multa talenta Natis parce tuis.

¶ Decimo septimo, Uerba gratulandi: vt gratulor amico: gratoꝛ sorori Gratulor ⁊ grator .i. ꝓpter alteri⁹ vl' meã scd'az fortunã gaudere me dico vel ostendo. Ouid. Gratulor huic terre q̃ abest regionibus illis. Uergil. Inuenit germana viam gratare sorori. mihi ⁊ nobis sepius suabaudiũtur. Ouid. Et tisca iuuẽt alios: ego me nunc deniq̃ natum. Gratulor subaudit̃ mihi. Quint. Gratulemur iaz q̃ nulla ciuitas laborat: subintelligitur nobis. Cum actõ gratulor .i. gratum habeo Teren. in eunu. Salutãt/ad cenã vocãt/aduentũ gratulant̃. Plau. in capt. Ubi qſ q̃ videt: eunt obuiã: gratulanturq̃ eam rez .i. gratã habẽt. Gratulor tam oratoꝝ q̃ poetaꝝ est: grator poetaꝝ solũ ⁊ historicoꝝ: vtrũq̃ significat etiã grãs agere. sed se re deo aut diuis: ⁊ fere idẽ est q̃ supplico. Item dicim⁹ gratulor tibi hanc rem; hac re ⁊ de hac re. Cice. Gratulor ei victoriam. Plau. in stic. Ibo intro ⁊ gratulabor vr̃m aduentũ filijs. videt̃ hic subaudiri ob vel ꝓpter vt in succẽsco apud Teren. in and. Si id succenseat nunc. Idem in heautõ. Nihil succenseo nec tibi nec huic. Idem in phor. An tu; id succẽseas nunc illi. Cice. lib. j. episto. Qđ mihi de Italia gratularis agnosco hũanitatẽ tuã. Et lib. viij. epi. Gratulor tibi affinitate viri medius fidi⁹ optimi. ¶ Quomodo differt gratulari ⁊ gaudere? Gaudet qui letitiã ⁊ gaudiũz in se hz. Gratulat̃ q̃ gaudere se indicat vel simulat sua vel alteri⁹ causa. itaq̃ sepe vere dolet q̃ gratulat̃ vt fictus amic⁹. Apul. vr̃ gratulor ꝑ gaudeo dixisse: sz Ualla carpit Gratificor tibi .i. beneficus suz tibi. Quõ differũt gratificari ⁊ gratũ facere? Gratum facere teste Ualla est quiddam minus. ⁊ prope idem q̃ obsequi ⁊ inseruire. Cicer. Si hũc iuueris gratissimũ mihi feceris. Gratificari quiddã maius. vnde deũ gratificari holbus dicim⁹: non aũt gratum facere quasi idẽ sit qđ beneficia conferre.

¶ Decimooctauo. Quedam verba cũ infinitiuo impſonalia: siue eo pſonalia. sz raro aliter q̃ in tertia persona regũt dtm̃: vt cõtingit: restat ⁊ q̃ in lr̃a sequunt̃: veluti ꝯtingit mihi legere. restat tibi potare ⁊c. De pſonali Cõtingit mihi virtus. Hora. Quod satis est cui contingit nil amplius optet .i. cui euenit aut accidit: aut q̃ hz ⁊c. Oui. de morte Drusi. Ois cui ṽtus contingit vnus eras. ¶ Quotuplicem, cõstructionẽ habet contingit? Quadruplicẽ. ¶ Primo habet cum infinitiuo dtm̃: vt contingit mihi esse pauperi. ¶ Scđo añ se ntm̃ habet: post se dtm̃: vt hoc mihi sepe contingit: interdũ dtũs subauditur. Teren. Hanc mihi expetiui: ꝯtingit cõueniunt mores. ¶ Tertio pro dtõ habet abltm̃ cum p̃epõne in. Tulli⁹ .i. offi Atq̃ in magnis animis ingeniisq̃ id plerunq̃ contingit. ¶ Quarto Contingit. id est tangit: accusatiuum regit. Uergi. Funemq̃ manu cõtingere gaudẽt. hoc ꝯtingit oẽs .i. ad oẽs pertinet. Oui. de morte Drusi. Hei mihi q̃ facile est q̃uis hoc cõtingit oẽs. Alterius. luctu fortia verba loqui. In euange. Da mihi portionez substãtie que me contingit: accusatiuus est. Hieronymus ad Damasum per dtm̃ dixit. Pater da mihi portionẽ substantie que mihi contingit: per dtm̃ mallẽ hic loqui ¶ Obtingit et obuenit dtm̃ regunt. Teren. Nescis qđ mihi obtigerit. Dona.' Obtingit mihi de bito vel forte: contingit casu. ¶ Restat .i. reliquũ est superat ⁊ superest: que similiter cum datiuo leguntur vt restat, reliquũ est: superat. superest mihi legere. Resto etiaz significat resisto: vt resto diuersis. Item restat mihi .i. futurum est: manet me. Uerg. vij. eneið. Hoc latio restare canunt qui sanguine nostrũ. Nomẽ in astra ferunt. Placet sic pplacet ⁊ displicet. Euenit: sic obuenit. ¶ Accidit quot modis ꝯstruit̃.. Quinq̃ ¶ Primo cum infinitiuo regit dtm̃. Quint. libro. iij. An illi accidat viro bono esse vel malo. ¶ Scđo habet añ se ntm̃ ⁊ post se dtm̃ vt casus accidit nomini. Iurisconsulti capiunt ꝑ mori: vt siquid filio meo acciderit: Titius heres esto .i. si filius moriatur. ¶ Tertio pro contingit regit abltm̃ cum prepõne in. Cice. de ꝓuinciis cõsularibus Neq̃ solũ summo in viro sz etiã in mediocri hoie ne accidat ꝓuidẽdũ. ¶ Quarto regit intercedente in actm̃. Teren. Illud verbũ in te accidit .i. contra te actũs est teste Donci. ¶ Quinto vltra dtm̃ actm̃ cũ ad capit. Sueto. in Cesa. Ad genua vltro sibi accideret Sal. sine ꝓpõne dixit. Quo accidã. ¶ Fit mihi interdũ magno dolore affici .i. contingit: ⁊ sine infinitiuo. Cice. j. offi. Fit aũt interdũ vt nõnulli omissa imitatione maioꝝ suoꝝ quoddã institutũ cõsequant̃. sic peret plura impſonaliter poni pñt Gad. dicit etiã cum abltõ impersonal'r reperiri. Sufficit mihi qđ deo placeat scire Hiero. ad custo. Nec sufficit scire qđ bonũ est: nisi custodiat̃ attentius quod electum

Gratulor. Grator

* Authore deo dãdi causa suz cũ fuerit ꝓnomẽ nõnunq̃ ꝓ tercunt

Oui. Gratulor ochalia titulis accedere nr̃is. h sub intelligit̃ mihi.

Quin. gratulemur iã q̃ nulla ciuitas, fame labo=rat subitelligit̃ nobis

Gratulor ⁊ gaudeo differunt

Gratificatio.

Contingit.

* Ouid. Cesaribus ṽt' cõtigit añ diem.

Obtingit.

Restat

Superat.

Accidit.

Fit.

Sufficit.

est. ℂ Quotuplicē ꝯstructionē hꝫ sufficit? Quintuplicē. ℂ Primo cū infinitiuo dtm̄
h...t su...: tibi deo placere.i.satis est tibi. ℂ Scd̄o aſt capit ntm̄: post se vero dtm̄.
ꝓ satis est vt sufficit tibi gratia mea. Luc.ix. Sufficitq; oībus vnda. Sta.j.syl. Ua
de puer tantis ꝫ enixus suffice donis. Aliqñ infinitiuū capit. Uerg.v.ene. Nec nos
ab...ti cōtra nec tēdere tm̄ Sufficimus. Idē.lib.xj. Nec sufficit vmbo.ictibus.i. non
sufficit ad resistendū vel non durat cōtra ictus. ℂ Tertio regit dtm̄ cuꝫ actō ꝓ suꝫ
ministro. Uer. Ipse pater danais aīos viresq; secūdas. Sufficit atq; deos in dardana
suscitat arma. Sic suffice tela mihi Et sine dtō. Idem .ij. Geor. Ipsa satis tellꝰ quū
dēte recludit vnco Sufficit humoreꝫ. ℂ Quarto regit actm̄ solū. Uerg.ij.geor. Atq;
aliam ex alia generādo sufficit ꝓlem.i.substitue. Regit etiā actm̄ ꝓ inficio teste Ca
Constat lepino. ℂ Quinto ꝓ satis est sufficit actm̄ cū pꝛepōne ad capit. Fabi.lib.j. Ad quas
Libet. nec mens nec corpus nec dies ipsa sufficiat. ℂ Cōstat mihi te dixisse.i.liquet ꝛ ma=
Liquet nifestū est. Constat tibi .i.sis constās. ℂ Libet vel lubet mihi scire qd agas.i.placet:
ꝛ desidero collibet. Idem Libido est scire.i.libet. Liquet mihi.i.certū ꝛ manifestum
Dolet. est: que eñ liquefiūt manifestāt si quid in eis latuit. Terē.in eunu. Illū liquet mihi
deiecerare his mensibꝰ sex non vidisse primis. ℂ Dolet mihi taꝫ inhoneste viuere.
ℂ Quotuplicē constructionē habet dolet? Sextuplicē. ℂ Primo cum dtō ꝛ infiniti
uo pꝛo dolorem affert. vt dolet mihi nihil te studere. ℂ Scd̄o. dtm̄ cum nominatiuo
ante se regit ꝓ dolorem affert: vt dolent mihi pedes. Teren. Si istuc itidem doleret
tibi vt mihi dolet. ℂ Tertio per synecdochen accusatiuum vel ablatiuum: vt doleo
caput vel capite. ℂ Quarto accusatiuum solum pꝛo egre fero aut dolore afficioꝛ: ꝛ
intelligitur propter. vt doleo vicem tuam: doles ne miserā meā? Sal. Quasi dolens
eius casum. Sulpi.ad Cicero. An illius vicem credo doles. Ouid. Tu vero tu dam
na dole eleganter sic loqueris. ℂ Quinto ablatiuū cause efficientis sine prepositio=
ne regit vt doleo tuis rebus aduersis .i. ꝓpter tuas res aduersas. Tit. Liui.xxxiij.
Tuis iniurijs doleo. ℂ Sexto ornate hꝫ ablm̄, intercedente pꝛepositiōe a vel ab in
Vacat hunc modum: doleo ab aīo ab oculis: a latere ab egritudine ꝛc. Loquit̄ ita Plaut.
*Est etiā in mustella. ℂ Non vacat mihi audire fabula.i.non est mihi ocium vel tps. ℂ Ua
qñ vacat cat quot modis construit̄? Sex. ℂ Primo impsonaliter cum infinitiuo ꝛ dtō. Ouid.
impsonali Non vacat exiguis rebus adesse Joui.i.nō ociū est. persepe dtūs subticet̄. Vergil.
teracceptū Si vacet annales nr̄orū audire laboꝝ ꝛc. Ideꝫ Hactenus indulsisse vacat .i.lꝫ teste
ponatur ꝓ Lancil. Quint. Tunc elegiam vacabit in manꝰ sumere cuius princeps habet̄ Cal
eo qd̄ cura limachus.i.ociū erit aut placebit. ℂ Scd̄o ꝓ opam do ante se ntm̄ habet: post se
est. Quint. vero dtm̄. vt vaco virtuti. Ualerius. Satius est fauorabili q̄ inuise rei se vacare.
Reum ade ℂ Tertio pro opam do capit actm̄ intercedente: vt vaco ad fabulam.i.studeo fabu=
rit x̄ba au le aut ocium est ad fabulā audiendaꝫ. Sene. Non vaco ad istas ineptias. ℂ Quar
cupantem to cuꝫ in actm̄ hꝫ ꝓ operam do. Naso. primo de ponto. In nullū mea mens grande
et anxium vacabit opus. ℂ Quinto ꝓ careo aut vacuus sum regit ablm̄ sine ꝓpositiōe. Cic.
de fama in Nullum est tempus quod iusticia vacare debeat. Interdū ablt̄us subaudit̄. In exo
genij: ꝛ cui do. Uacāt eñ ꝛ idcirco vociferant̄ .i. vacant opere aut labore. Capit̄ etiam ꝓ super
esse diserto fluum esse sine casu: sed fere in tertia persona. Augu.li.iiij.con. Nō vacāt tempora
vacet. nec ociose voluunt̄ per sensus nostros. ℂ Sexto pro careo aut cesso. capit ablm̄ cū
a vel ab: presertim vbi qualitatē ꝛ actionē quendā significamus: vt vaco a labore.i.
non laboro: vaco a cōponendo.i.nō ꝯpono: sic vaco a culpa: ab agricultura ꝛc. Cic.
lib.vij.epi. Uacare a culpa magnū est solatiū. Seneca epl'a.xcviij. Nulla etas vaca
Conducit uit a culpa. ℂ Cōducit tibi studere bonis literis.i.vtile est. ℂ Quot modis construi=
tur conducit? Quinq;. ℂ Primo impsonaliter cū dtō: vt conducit scholastico habe
re qui cum frequenter audita repetat ꝛ disputet.i.vtile est. ℂ Scd̄o personaliter ꝓ
vtile est regit dtm̄. Col.lib.j. Id minime conducit agricole. ℂ Tertio regit pro vtile
est actm̄ cū ad. Plautus in capt. Ad victum conducunt. ℂ Quarto ꝓ vtile est capit
actm̄ cum in. Plau.in capt. In rem tuam conducunt. Uerum nota non habere con
ducit actm̄ cum in vel ab. vbi hoīem significamus: quia male dicitur hec potio con
ducit in egrum: bene autem hec potio conducit in vel ad febrem ꝛc. hoc conducit rei
publice vel ad rem publicā. Cice. Lentulo. Si reipublice rōnibus putem conduce=
re: hinc conducibilis.i.vtilis. ℂ Quinto regit actm̄ sine prepositiōe pꝛo accipio ali=
qd precio: vt conduxi domum. Qui precio ad tps aliqd concedit is locare rem dr. vt
Plaut. locauit opaꝫ suā pistori. plura significat vbi actm̄ regit qbus supersedeo qr
Expedit. idem manet regimē. Expedit tibi vapulare .i. vtile est. Expedio te vinculis.i.libero.

paucis expedi.i.loquere. Licet tibi esse sacerdoti.i.fas & licitū est. Capitur psonali=
ter.vt licet tibi plus ꝙ par est. Ornate dicimus. Non licet mihi per te hinc abire.i.
non pateris me hinc abire. Lepide etiā dicim⁹ licet cernere: licet videre: p facile est
videre aut quiuis pōt videre. Cice. Licet videre nōnullos tam stultos vt nihil diffe
rant a natura brutoꝝ. Idem. Licet oīa ipsa cernere iratoꝝ &c. pro lz cernere aut vi
dere ornate dices cernere est sine casu. Verg.vj.ene. Cernere erat.i.omnes poterāt
videre. ¶ Quotuplex inuenit licet: Triplex. licet verbū licet cōiunctio.i.ꝗuis: licet
aduerbium concedētis.i.esto. Verg.6. licet ingens ianitor antro Æternum latrans
exangues terreat vmbras. a licet fit licentia: de quo nole alibi dicam. Conuenit tibi
discere.i.vtile, & conueniēs est. ¶ Quot modis ꝯstruit cōuenit: Quinꝗ. Primo imp
sonaliter cum datiuo. vt nō cōuenit seruo superbe loqui. Secūdo personaliter cum
datiuo vt hec vestis virgini non cōuenit. Addit cum datiuo bn̄ e abltūs interuentu
prepositionis cum autactūs cum inter. sed hoc scdo modo fere impersonaliter ca
pitur. Cic.v.de fini. Hoc mihi cū tuo fratre ꝯuenit.i.de hoc nō est mihi cū fratre tuo
cōtrouersia Juuena. Seuis inter se conuenit vrsis. Tere... fratri mecū nō con=
ueniunt aliqn̄ dtūs subauditur. Plau.in capti. Nunc ita cōuenit inter me atq̄ hūc
Sic dicimus de precio cōuenit.i.cōcordes sumus. Tertio p dtō interdū elegāter hz
actm̄ cum prepositione in Cice. p Sexto Roscio. Non in oēs arbitror oia cōuenire.
Quarto actm̄ capit sine prepōne: vt conuenio te.i.adeo alloquēdi cā: vt in iudiciū
voco. Terē. Cōueni hoīem &c. Quinto absolute capit. Liuius. postera die arma ca
piunt quo missi erant conueniūt.i.coeunt cōgregant. Prestat mihi ridere ꝙ flere.i.
meli⁹ est: ornate sic loquimur. ¶ Quotuplicē cōstructionē habet pstat: Quintupli
cem. Primo cum dtō impersonaliter p melius est. vt pstat furi hic suspendi ꝙ apō
inferos ardere. raro dtūs exprimit. Sallu. Nonne emori per virtutē prestat: ꝙ vitā p
dedecus amittere: Secundo personaliter pro melius est vel antecellit regit dtm̄ so
lum. Teren. in eunu. Homo homini quid prestat. Cic. in Lelio. Hoc prestat amici=
tia ppinquitati.i.tanto melior est vel antecellit. Sallu. Omneis hoīes q̄ sese studēt
prestare ceteris animātibus. Dtūs est quicquid dicat Calepinus. & prestare.i.ante
cellere Tertio regit dtm̄ rei que superat: & abltm̄ rei in qua quis excellit. vt pstat
tibi scientia. Cice. Tota ille superiores gloria vicerat quāto omnibus tu prestitisti
Fabius. p Eloquentia ceteris prestet. Quarto p antecello actm̄ cuz abltō regit. Fa
bius. Prestat ingenio alius aliū &c. Menedemus & Theophrastus ingenio atq̄
doctrina ceteros prestabāt. Titus Liui.lib.v. Vt nūciare domum possint quantum
Galli virtute ceteros mortales prestarēt. Verg. abltm̄ subticuit dicēs. Ibo anim⁹ cō=
tra vel magnū prestet Achillez.i.antecellat: vel vt quidā volūt, representet exhi
beat vel equalis sit. Quinto regit dtm̄ cum actō. Plini. Plura hic mihi prestitit: ꝙ
parētes.i.feci. Capitur pluribus modis: vt pro cautionē dare &c. & absolute p vale
re. Cic.ij.ad Herenniū. Sunt item pacta que sine legibus obseruātur ex conuentu
que iure prestare dicūtur. Suppetit mihi legere impersonaliter quidā dicūt. Fulz
pitio id nō placet. Suppeto tn̄; & cōpeto personaliter cum dtō leges. Plau.in Asina
Non suppetū dictis data. Prodest tibi studere. Patet mihi te luisse. Sedet tibi pi=
la ludere.i.placet. Nocet tibi ambulare. quidā hec e nostris addūt. Sedet p placet
personaliter. Verg. dixit li.v. Idq̄ pio sedet enee pbat author Acestes. Sic cū dati=
uo legūtur insideo resideo vt insideo equo. Nobis melior sententia resedit dixit Ju
stinianus Insti.de vsuca.in principio. Stat impersonaliter legitur: sed datiuū non
admittit: te te Lanciloto. Verg. Stat casus renouare oēs. Pertinet: attinet: spectat
ad me: nō aūt mihi dicēdum est. vt liber pertinet ad Joannē non Joāni. Quint.iiij.
Pertinere ad causam puto quicquid ad dicētem attinet. Habet in. cum actō. Idem
Pertinet in vtrāq̄ partem. Attinet.i.pertinet. Teren. Jam me ne vis dicere qđ a te
attinet: Qūq̄ prepō subticet. Cice. Neq̄ quēꝗ attinebat accusare. item attineo i.
iuxta & in manibus teneo. Plau.in cap. Nūc senex est in tonstrina nūc iam cultros
attinet. ita legit Calepin⁹: in actō: scz cultros. similiter legunt interpretes Plauti
Petrus Valla, & Bernardus Sarracenus, Mancinellus vero in dtō legit cultro.

¶ Decimo nono multa regūt dtm̄: de quib⁹ certa nō cōstat re=
gula vt, sto iudicio tuo. renuncio tibi. Cano receptui. Cano progressui.i.vt milites a
pugna redeant: vt, ad pugnā progrediātur. Sillius.vij. Per subitum medijs venit
vigor. Diffido vxori. Persius. Quod satis est sapio mihi. Hiero. paucoꝝ culpe non

Conuenit
* Cice. in offici. tꝗ expedit fa=ciam. Sed ita expedi re vt turpe nō sit: ex al tera autez pte ea re= sit non esse faciendū
Prestat.
* Vergil. prestat tri nati me=tas lustra repachius
Suppetit
Sedet.
Insideo
Resideo
Stat.
Pertinet
Attinet
Spectat.

preiudicas religioni. Persi. Tibi ludit Terent. Si quid peccat filius mihi peccat.
Sic. Si quid perdo: mihi perdo. In esaia Puer natus est nobis. In codez. Oes isti
congregati sunt & venerunt tibi. Plau. Ut petis mortui: iustitie viuam⁹. Idē. Quis
es qui iudicas alienum seruum: suo eni dno stat aut cadit. Cice. in epist. Quicqd erit
tibi erit. Liber est mihi. Sunt qui dicunt hic dtm a nole regi mediāte vbo substanti
uo Sunt q dicūt regi ab ipso verbo. Dic vt vis. Hora. epist. iij. Quid mihi cels⁹ agit.
Gloriatur hic dtūs expletiue ponit: q ad nihil refert: teste Valla. sed e medio sumpta est ora-
mihi. tio. vt hic: mihi gloriatur se omnes honores sine repulsa obtinuisset Tu mihi semp
dormis. ille mihi assidue sedet. crepuit tibi ostium. Licet dtūs nō multum hic agat
tamē pnomē esse nō desinit: q de ignoto nō dicā, Quid mihi agit ille? p quid agit
nec gliatur mihi: si nunq apud me glictur nec crepuit tibi ostium: si id ad te. nihil
pertineat &c. Sic dicimus videas p quiuis videre possit. Persius. Hic neq more
probo videas nec voce serena Ingentes trepidare Titos. Cice. Itaq videas iustos
Afficitur iniustis rebus maxime dolere Leonardus mihi vehementer afficitur. i. me valde
amat afficior tibi nō vulgariter. i. multum te amo: loquitur hoc modo Philelph⁹
Erubesco in epistolis frequentissime. Curt. v. Dignus est omni malo qui erubescit fortune,
Desuesco. idez lib. ix. Et qd maior pars coꝝ decreuerit: stetur. Sil. iij. Paulatim antiquo pa-
trum desuescit honori. Dicim⁹ desueui illū p desuefeci. teste Nonio Regunt etiaz
datiuū obumbro: moderor / dnor / & multa alia., Subnectā quedaz ordine abcdario

Varia constructio ordine alphabetico.

Abeo Bit mihi spes vel abeo spe. Luca. iij. Spes victis telluris abit. Sueto-
nius in aug. Honore abiit suffecto alio in locū suū. Adhereo muro in
muro: vel ad murū. Apul. viij. Castris adherens. Curō. iiij. meta. Jun-
ctoq in corpore adherent. Plaut. in penu. Ne ad fundas viscus adhe-
reseeret. vtrunq Mancinelli est.
Abrogo Abrogo rei fidem. i. aufero. Cice. j. ad herē. que res fidem abrogat orationi.
Appropin- Abrogat lex. i. infirmatur quod etiam dicitur abrogatur legi. Cice. ad Herenniū
quo. Cui legi abrogatum vel derogatum sit.
Recipio
Confero Appropinquo vrbi / vrbez / & ad vrbē Cesar. iiij. de bel. gal. Quū appropinquaret
Aduerto. Britānie. Hirtius. v. de bel. aphri. Donec ad ipsas portas ad muros appropinqua
ret. Idem sine prepositione dixit. Quum portam appropinquassent: signo dato ab
oppidanis sunt recepti. Idez sine prepōne dixit. Pauci oppidū reciperēt, p in oppi
dum et aduersarij bene multis vulnerib⁹ affecti oppidū se cōtulerūt. Aduerto tibi
Antecello. veteres aduerto te. Diome. Antecello antecedo / anteeo / antisto illi vel illum do-
Antecedo ctrina Cic. pro archia Antecellere oibus ingenij glia contigit. Et p Corne. Qui elo
Anteeo quentia ceteris antecellis. de actō memini legere. sed nō occurrit nunc testimoniuz
Antisto Cice. in offi. Quātum natura hois pecudibus reliquis bestijs antecedat. Sue. in
aut. Magnificētia oēs antecessit. Multo: & multum antecedo. vtrūq recte dici ex cō
mentarijs Cesaris nosces. Plau. in amphi. Virtus oibus reb⁹ anteit. Tacit. Nobi
litate ceteros anteiret. Sallu. in iug. Et quum oēs glia anteiret. Apul. lib. iiij. Sed
Anteuerto animi robore ceteris antistaret. Idem. Robore ceteros antistabat.
Assideo Anteuerto tibi & aliqñ aduerto te. Plau. in cap. Merores mihi anteuertūt gaudiis
Assido Teren. in eunu. Miror vbi ego huic anteuorterim. i. h' e precesserim. Sic tibi pre-
Asto. uerto apud Cice. inuenies. Ambro. Iniquitas vero opere cognitionē anteuertit.
Benedico Assideat tibi & te honor Dio. Assido socio: veteres Assido socium. Dio. Asto tibi
Maledico et circa te. Asto in foro Asto illum locum: & illo loco. Priscia. lib. xviij.
Benedico: maledico tibi: latinissimi dicūt. Ecclesiastici etiā bndico: & maledico te
Caueo Aueo tibi. i. pspicio: prouideo lege cautū est. i. puisum. Caueo te. i. fugio. Suet.
in Tito. Securitati satis cauit. Idē in Sal. Caueret periculū. Sta. vi. Theb.
Mille cauet lapsas circū caua tēpora mortes. Caueo a te vel de te. i. caueo ne mihi
noceas. Idez in Calig. Ut a Cassio caueret. Plau. in mene. De illis verbis caue tibi
Item caueo a te. i. cautus fio. Cice. de claris orat. At vero in quā tibi ego Brute nō
soluam nisi prius a te cauero Caue facias. vel ne facias. Plaut⁹. Caue facis Hora
tius. Vade: vale: caue ne titubes mandataq frangas.
Consulo tibi. i. do tibi consiliū. Luca. li. iiij. Cōsulite extremis angusto tpe rebus.
Consulo. Consulo honori: aut fame. i. puideo. Consulo Petrum. i. cōsiliū. peto a Petro. addi
pōt cū de ablatiuo. Luc. lib. viij. Rectoremq ratis de cūctis cōsulit astris. i. percunctatur.

Suet. in Aug. Sanxit ergo vt de bellis triũphisq consuleret hic senatus. Apud
vetustiores duos actõs hz diuersas vt rogo. Plaut. in mene. Ibo ꝛ consu'am hanc
rem amicos.q̃d faciendum censeãt. dic etiã Consulo in illũ. Terẽ. in heau. Pessime
istuc in te atq illum consulis. Consulo rẽ boni.i. estimo: iudico. Seneca. epi.cxxiij.
Hãc coqui ac pistoris morã boni cõsulo. Plau. Quid me consultas.i. mihi cõsulis.
¶ Commendo te regi.i. committo. Commendo te apud regem.i. laudo. Cõmendo
¶ Cedo tibi.i. concedo. ꝛ locum do. superbus nulli vult cedere. Plaut. Cedam' imbri. Cedo.
i. discedamus a pluuia. Verg. Credo locis dicimus. Cedo a tecto pro recedo. Lucil.
Quãq pudor ex pectore cessit. Cedo iure: aut bonis in abltõ.i. discedo a bonis: et a
iure. Cedunt mihi hec bona.i. in ius meũ veniunt Cedit in lucrum meuz.i. est mihi
lucro. Cedit mihi in victoria.i. ego vinco. Ver. cesserit Ausonio si fors victoria tur-
no.i. si cõtigerit. Idem. Cedere terga.i. fugere. Cedo te.i. ꝑcutio occido te per ae di-
phthongon. ¶ Concedo tibi meritis dtũs est cum abltõ. Concedo fato.i. morior. Cõ
cedo nature. Idem. Sal. in iug. Pater (vti necesse erat) nature cõcessit. Sil. Meritis
nõ cõcessere camillo. Confert huic rei ꝛ ad hanc rem.i. vtile est. Fabi. lib. iij. Interiz Confero
confert admirationi multum etiã infirmitas. Idem in .j. Scio queri etiã natura ne Confido
plus ad eloquẽtiã cõferat an doctrina. Cõfero i pauca.i. paucis ꝯcludo. Plau. nũc * Verg. il.
vba in pauca cõferã. ¶ Confido illi: ꝛ vbi ꝑsonã non significamus ꝑ abltm̃. confido Et, afflu-
illa re. Cesar. lib. iij. de bel. ciui. Cui maxime cõfidebat. Cesar iij. de bel. gal. Multũ entis meli'?
natura loci confidebant. Et in .iij. de bel. ciui. Cesar. confisus fama rerum gestaruz. fidere reb'
Cice. Qua maxime arte confideret. Cesar et plures ita sepissime loquunt: ꝛ recte (vt
bene contra Seruiuz Lancilotus sent t) ita loquemur. Inuenit cum actõ. Sta. ij.
theba. Martisq ex semine thiron. Terrigenas confisus suos. ita legit Priscian'
Inuenio in quibusdam libris confessus suos non confisus.

Debeo tibi.i. obligor Plau. diues sum si non reddo eis quibus debeo. Debeo
¶ Depono tibi apud doctiores nunq̃ inueni. bene autem De grege non au Depono
sim quicq̃ deponere tecum. Excello
¶ Excello socijs.i. sum excellentior. Cicero pro Pompeio Miremur hunc hominẽ
tantum excellere ceteris. Et in Rheto. de excusi. Qui tam longe excellere ceteris pi
ctoribus existimabatur.
¶ Eripio tibi: idest a te. Eripio te: id est libero.

Fatur mihi ꝛ ad me. Vergil. lib. j. Hic tibi fabor enim: quando hec te cura re- Eripio
mordet. Luc. lib. viij. Et ad superos obscuraq sydera fatur. Fatur
¶ Fido huic rei. ꝛ hac re vt confido. Verg. lib. ix. Et fidere nocti. Et libro. vij. Moliri Fido
iam tecta videt: iam fidere terra. * Senec.
¶ Figo hastam terre: vel in terra. Lucanus libr. vij. Pars terre figeret. Ver. libro. vi. Nec sebis
Ramumq aduerso in limine figit. rebus' mi-
¶ Formido/metuo/timeo tibi ne q̃d mali tibi cõtingat: metuo formido: timeo te ne mis fiden-
quid mali mihi facias. Plau. in aulu. Auro formidat euclio. Ter. in phor. Et nunc dũ nec ad-
timeo. In An. Si illum relinquo, eius vite timeo: sin opitulor: huius minas. hic uersis diffi
vtraq constructio est. Timeo de te. idest siue tibi: siue de te. Tul. lib. v epi. ad Tre. dendum.
Valde me hercule de te timuerã. Luc. li. vij. De superis ingrate times. Itẽz metuo Figo.
a te. Teren. in And. Hei metui a Chryside: Tul. lib. v. epist. A me insidias metuunt Formido.
Plaut. in menech. Iam abs te metuo de verbis tuis. Gaudeo mihi vel mecuz. De Metuo
hoc verbo in ablatiui regimine dicam. Timeo

Herent patientibus vel ad parietes scale: prius notũ est. de posteriore Varro.
Ad quem hereat. hereo in hanc rem. Naso. lib. ij. met. Pluuia erat inq cute Gaudeo
radices heserat imas: ita legit Mancinellus. Ego opinor emendatos habere/ ege- Hereo.
rat non heserat.

Illuminor tibi: in sacris legitur Ut illuminare his qui in tenebris ꝛ in vmbra
mortis sedent. Valla in Lucam dicit esse insonantem sermonem. Illumi-
¶ Imminet illi: ꝛ in illum. Ouid. j. meta. Imminet exitio vir coniugis: illa mariti. nor.
Cicero in philip. In nostras fortunas imminent.
¶ Incessit mihi ꝛ in me. Vergilius. iij. Georgicorum. Regibus incessit magno dis Immineo
cordis motu. Curtius libro. iij. Cupido incessit animo Liuius lib. iiij. Grauior cara
patribus incessit: propter quod miror. Seruium dicere figuratum esse: regibus in Incesso,
cessit. Nam incessit reges dicimus inquit. Nos putamus per datiuum etiam recte
dici tam in prosa q̃ in carmine. Valerius Maxi. Nec mihi cuncta complectẽdi cu

pido incess. t. De accusatiuo. Liui. li. ij. Manus plebem metus incessit. i. inuasit. Et lib. j. Timor deinde patres, incessit. Cur. li. iiij. Non mediocris olm animos formido incesserat Tere. in and. prepositionem in adiecit. Noua nunc religio isthec in te incessit. Item incesso te. i. lacesso: et ad iram concito. vt incesso te maledictis. Sil. li. v. Tum preceps ruit in medium telumqȝ fatigat Flaminū incessens. Hiero. Aliquo modo: vel aliqñ expugnatur quod vndiqȝ incessitur, idest impeditur. Incessit mihi vi re: pro inuasit rectius ab incedo dicitur esse qȝ ab incesso.

Inuado. ¶ Inuadit timor animis et animos. Uarro apud Marcel. Tāta porro inuasit cupiditas bonorū plerisqȝ. Dic etiam inuado in animū. Sallu. in Catil. Tanto vis auaritie in animos eorū veluti tabes inuaserat. Ubi nō ad animum sed ad corpus respicimus no dtō sed actō locus erit. Sallu. in Jug. Milites iugurthini signo dato castra hostium inuadunt. Ue. g. Inuadunt vrbem sopno vinoqȝ sepultam. et cum prepositione. Cice. Non potui magis in arcem illius cause inuadere. i. ingredi. Cice. pro Sexto Roscio. Accusant hi qui in fortunas huius inuaserunt.

Induco. ¶ Indico animum rei: et rem in animum. Terent. in And. Ne illis animum inducas. Idem in heaut. Isthuc in animum inducas.

* Plaut[9] Induc eaz in domuz et qd agat obserua p timus. ¶ Insit illis et ad illos. Apul. lib. v. Ea nocte ad suā psychen sic, insit maritus. ¶ Inhereo huic rei vel in hac re: et aliqñ sine ppōne p actm, inhereo hāc rem. Col. Oliue sicut matri inherent. Cice. iiij. de na. deor. In vitio inherescet. Apule. in. vij. Nequicijs frustra timorem illū satis inanē pfuncti lōge peiores inhesim[9] laqueos

Insit Inhereo Insideo Insido. ¶ Insideo vel insido illi. i. super eum sto. teste Lancil. Uerg. Insideat quastus mise re deus. Idez. Floribus insideat varijs. Insidet in animo. i. placet. Tul. pro L. Corne. Sed in animis olm penitus insiderit. i. olbus placuerit. insideo ramus eque. et c. i. sedeo aut sto super eam rem. insideo. in hac re. i. firmiter inhereo. Cice. iiij. Thuscu. Quum autē hic feruor cōcitatioqȝ animi inueterauerit: et tāqȝ in venis medullisqȝ insederit. Insideo locum vel loco. i. obsideo. Liuius lib. ij. de bel. pu. Mago locum demonstrabit quem insideatis. Uer. xj. Arripuitqȝ locuz: et syluis insedit, iniquis. Liuius lib. ix. Incessis oibus vijs p quas commeatus ex samnio subuehebatur. Insido. i. ad intus habitandum vado dtm regit: et aliquando acquisitiuū. Lactan. li. vj. Ne quid vitiorum pectoribus insidat. Uergil. x. Uiam insedere.

Insidior. Insidior. i. insidias tendo: datiuum tantum vult. vt latro insidiatur mercatori.

Insilio. ¶ Insilio naui et in nauiz. Lucanus. x. Sed ceca noctes carinis insiluit Cesar. Et libro. iij. Insiluit solo nociturus pondere puppi. Plautus in rudente. Ambo in scaphum insiluimus.

¶ Immitto ori et in os. Hierony. Immisit in os meum canticum nouum.

Immitto Inhio. ¶ Inhio huic rei et hanc rem. i. cor oppono: et valde desidero. j. Nam qȝ multū cupim[9] hiātes inspectare solem[9]. Aug. li. iiij. de ciui. dei. Hic aliqd agerēt dij heluōes atqȝ nebulones sacrificiorum adipibus inhiantes. Uerg. ij. geor. Nec varios inhiāt pulchra testitudine postes. Plaut. in aulu. Credo illū iaz audisse mihi esse thesaurū domi. id inhiāt. Gel. j. Dum eius mortem inhio egomet viuo mortuus inter viuos.

Insusurro. ¶ Insusurro tibi. in aurem dico. Macrobius. Uale dicenti hoc tantum insusurrauit: non putabam me tibi tantum familiarem.

Intendo. ¶ Intendo vires. i. extendo: et augeo: intendo alm studijs. i. do opam studijs. Horat. Si non intendēs animū studijs et rebus honestis: inuidia vel amore vigil' torquebere. Uerg. Et stupea vincula collo intendunt. i. alligant inuectūt. Sallust. in Jug. In regnum Atherbalis animum intendit.

Lateo. Latet me hec res: aliquādo etiam latet mihi. i. hanc rem ignoro. Uergi. j. ene. Nec latuere doli fratrem Junonis et ire. Luc. lib. j. At mihi semper. Tu quecunqȝ moues tam crebros causa meatus. Ut superi voluere lates. Plautus in trinummo Mihi latitabat

Maneo Manet te et tibi suppliciū. i. instat futurum est sed manet te' est vsitatius Uerg. Qui te cunqȝ manent isto certamine casus. Idem: hec eadez matrisqȝ tue generisqȝ manebunt.

Moderor. ¶ Moderor tibi. i. modum tibi impono. Modero te. i. rego. Sal. Cuius libido gentibus moderatur. Plau. in Curg. Lingue moderadū est. Cic. pro. M. Ce. Pudor tuus moderatur orationi mee. Sue. in aug. Nec successum victorie moderatus est. Cice. pro Balbo. Neqȝ esse constantis puto sententiam aliquam tanqȝ aliquod nauigiū atqȝ ex. R. p. tempestate moderari. Lectum est modero moderas.

NItor haste: vel basta: vel in hastã. & nitor ad hãc rem. Verg.li.vi. Ille vides Nitor.
pura iuuenis q̃ nititur hasta. Fab.i. Altius, tamẽ ibũt q̃ ad summa nitẽtur.
Nubo illi: & cum illo. Teren. Natã inueni nuptam cum filio tuo. Do filiam nuptũ Nubo.
aut nuptam: aut nuptui: aut nuptu illi. Teren. in and. Datur ne illa pamphilo ho Nuptũ do
die nuptũ. Vale. libr. iiij. Filiam ei nuptui dedit. Iusti. xvij. Virgines nuptu finiti
mis regibus tradidit. Liuius xxx. Filiam ei nuptam dederit. nubor passiue olim
dicebant: & in euang. legitur. in celo neq̃ nubent. neq̃ nubentur.

OBiurgo tibi. veteres etiam obiurgo te. Dio. At ego per accusatiuum obiurgo
te sepius inuenio q̃ obiurgo tibi. Cice. pro Celio. Mulierem obiurget. Idem. Obiurgo
iij. ad atti. cur mestam sepe: & tam vehementer obiurgas. sic idem sepius. Teren. in
phor. Quo ore illum obiurgabis, responde mihi: sic idem semper.. sic persepe Sene-
ca & alij. Obiurgatio est post turpe factum inclamatio: & reprehẽsio. Castigatio añ
commissum monitio. teste Festo. ¶ Occumbo neci & in necem. Mancinellus testis. Occumbo
Verg. ij. eneÿ. Seni certe occumbere: morti. Sueto. in August. Voluntariam occu-
buisset in necem. aliqui libri nõ habẽt prepõnem. Dicim⁹ etiam occũbo morte per
ablatiuum. Liui. lib. i. Fidem pastorũ ne q̃cquã inuocãs morte occubuit. ¶ Offendo
te vt notũ est & tibi. Sta. in. v. Iamq̃ offendere carine. littoribus. i. appulse sunt. Offendo.

PEpigi tibi. i. promisi pepigi tecum. i. pactus sum. Sueto. in Cesa. E petitori-
bus non alios adiuuare: aut ad honorem nati peruenire. q̃ qui sibi pepigis-
sent propugnaturos absentiam suam. Ibidem. Cũ aduersarijs pepigit. paciscor Pepigi
et pepigi rem tecum decem Phillyppeis &c.
¶ Peniteo tibi fide. Hora. i. car. Cur tibi iunior lesa peniteat fide
¶ Precurro tibi ingenio. Cice. iiij. in Cati. Mihi studio pene precurritis.
¶ Precurro te notum est. Pli. vi. epist. Precurrere aduentũ meũ in Cãpaniã posses Peniteo
¶ Precedo tibi. i. antecello. Plau. in asi. Ut vestre fortune meis precedũt libane lon- Precurro
ge. precedo te. Luca. iij. Lethum precedere nati. Precedo te scientia. i. vinco: antece Precedo
do. Cesar. i. de bello Gal. Eluetij reliquos. Gallos virtute precedunt.
¶ Preeo tibi & aliquando preeo te. Cicero. in offi. Ne vnq̃ preiret mihi. Vale maxi.
lib. iiij. Solenni ei precatione carminis preiret. Gel. xiiij. cap. ij. Si de omni officio Preeo.
iudicis preire tibi me vis. Cice. pro milo. Incitati sunt vt vobis voce preirent. Quin.
lib. ij. ait doctores non semper posse preire singulis legẽtibus. Preire proprie est pre
legere: vt reliqui mox cõcinant. De actõ. Liui. in. viij. Agendũ pontifex publicus
populi Romani prei. verba quibus me pro legionibus deuoueam. Sue. in claudio
Aut in capitolio visa obsecratio haberet. eamq̃ ipse iure maximi põtificis eẽ monito
pro nostris populo preiret. hic preiret actm hz. eamq̃ preiret pplo ablt⁹ est i qua
re, errauit vir alioqui diligẽtissimus Antonius Mancinellus credẽs preiret hic re-
gere dtm. populo. Preeo te honore. Boe. iij. de conso. Preire ceteros honore cupis.
¶ Prepõdero tibi. i. pluris sum aut valeo. Ambrosi. Prepõderant futuris p̃sentia.
¶ Prestolor tibi. i. presto sum. Cice. i. in Cati. Qui tibi ad forum aureliũ p̃stolarent Prepondero.
sic legũt Manci. Cale. et reliqui. In libro meo habet prestolor te in actõ. Prestolor
te. i. expecto. Cice. lib. ij. ad Atti. Te prestolor vsq̃ ad tertiũ nonas maias. Cesar. ij. Prestolor
de bello ciuili. huius aduẽtum prestolans. Teren. in eunu. Quem prestolare parme
no. Plaut. in Epidi. prestolabantur illum apud portam. sic leges sepissime. ideo p
expecto. mallem per actm dicere: prestolor te: q̃ tibi licet. Diome. dicat: Prestolor ti-
bi. veteres autem prestolor te. ¶ Prospicio tibi. i. prouideo: prospicio te. procul vi-
deo. vt Eneas ceruos prospicit errantes.
¶ Propinquo vrbi & ad vrbem facile, reperies. i. ppinquus fio. Propinquo tibi gla- Prospicio.
dium leges sed raro. Sil. lib. ij. Haud tamẽ abstiterim morte licet arma ppinquẽt. *Prospi-
id est nõ cessabo: licet interficerẽt me. Vergi. libr. x. Tu rite propinques augurium cio: pcurro

QUeror te: tecũ: et tibi pro apud te. Vergilius in bucolicis. Dum queror et pli Nã et
diuos. Naso methamor. primo. Cum Ioue visa queri. Iuuenalis Satyra se- reb⁹ illi⁹ h
cunda. Nec quereris patri. min⁹ quã

REcedo tibi & a te. Verg. ij. ene. Nostri tibi cura recessit. ¶ Respondeo questio meis pspi
ni: & ad questionem. Teren. in and. Iam tu hoc responde mihi. Plini⁹. Quum ciebam
ad eos breuissime respondissem. In eadem constructione significat conuenire: & pa Queror
rem esse. Plini⁹ xxvi. Structuram ad normam: & libellum & ad perpendiculum re- Recedo
spondere oportet. Verg. i. enei. Dictis respondent cetera matris: id est consentiunt Respõdeo.
conformia sunt. Cice. in Tuscu. Nec tamen siqui magnis ingenijs in eo genere ex-

titerunt: grecorum glorie responderunt: id est pares fecerunt. Hier. ad Furiam. Et quibus nati sunt liberi suo gnři respõderũt. i. similes fuerũt. Cice. Treba. Cui quidẽ amori vtinã ceteris rebus possem. amore certe respondebo, id est satisfaciam vel parero. Uerg. Illa seges demũ votis respõdet auari Agricole. i. satisfacit. Cice ad atti. Tamẽ fit vt sepe ĩ qui debeant non respondeãt ad tps. i. satisfaciant. Uergil. in. vj. Contra elata mari respõdet Gnosia tellus. i. respicit: ⁊ cõtra posita est.

Solno ⁊ Uergil. Soluite crinales vitas capite cerimanes esi: soluere pro dimittere. Uer. Solue mares mittere i venerez. pecuaria prim°. Tempero Deficio

SOluo tibi nummos nunc dicimus. olim soluo te pro satisfacio tibi. sic exoluo ⁊ absoluo. Plautus in Bacchidibus. Ad forum hinc ibo vt soluam militez. Terentius in Adel. Ad forum ibo vt hunc absoluam. Absoluo: soluo: et exulo pro libero actm̃ tantum regunt. vt solue captum. id est libera a vinculis.

TEmpero mihi. id est contraho ⁊ cohibeo me nequid indecens agam. Pli. vij. epi. Temperare mihi non possum. Plau. in rudente. Lingue tempera: tempero iram. i. sedeo. Uergi. j. enei. Ille regit dictis animos ac temperat iras. Tempero stylum: vinum: id est suo ordine administro. Tempero a lachrymis: idest abstineo. Uergi. enei. ij. Quis talia fando. Temperet a lachrymis.

¶ Plurima adhuc datiuum regunt: verũ pulcherrima queq; aut declarata sunt aut in sequentibus obiter reseruabuntur. Deficit mihi es, idest deest, deficit me oratio, id est destituit. subeo suboleo ⁊c.

¶ Accusatiui regiminis Regula Prima.

Ante volunt quartum verba infinita: suorum
Post casum. Pre nulla supina: gerundia nulla:
Dant casum. Dabitur recte post casus agentis
Ni fit in n. Post nil capit hoc vult mobile pre se.
Post etiam sequitur sua participans bene verba.
Nam regimen fit idem si significatio par fit.

Acti resolutio añ infinitiuum.

¶ Omne verbũ personale infinitiui modi regit ante se actm̃: post se autẽ casum verbi a quo descendit: vt hoiez parere deo equũ est. hic infinitiu° parere ante se actm̃ hoiem regit post se dtm̃ deo: vt parco. Cur dixisti psonale? qz impsonale ante se accusatiuũ nõ habebit: vt interesse federi. ¶ Quomodo declarat actũs quem ante se regit infinitiuus? Actũs añ infinitiuũ mutatur in ntm̃: ⁊ infinitiu° in verbũ finiti modi precedente particula ꝙ. vel quin: aut: siti: vt tyrãnos viuere malũ est. i. ꝙ tyranni viuãt malũ est Teren. Meum gnatũ rumor est amare. i. rumor est, ꝙ gnatus meus amet. Idem. Qui postq̃ audierit filio suo non datũ iri vxorẽ. i. ꝙ vxor nõ detur filio suo. Non dubito regem venire. i. quin rex veniat. Letor Joãnem affore. i. qz Joãnes aderit ⁊c. Sed multo pulchri° loquimur per infinitiuũ q̃ p ꝙ: qz ⁊c. licet pp̃ter pueros ita declaremus. Uerg. Malo me Galathea petit lasciua puella Et fugit ad salices: ⁊ se cupit ante videri. In sacris. Missum est tria milia: ⁊ eo amplius infantes adduci. id est missum est vt adducerent̃ ⁊c. Tulli. Hi arbitrãtur se beneficos in suos amicos visum iri: si eos locupletent quacũq; ratione. In sacris. Domine quid vis me facere. In poetis facere subauditur. vt quid me vis. Uergi. Phyllida amo ante alias: nam me discedere fleuit. ¶ Ubi accusatiuus infinitiui in bono sensu nõ vertitur in ntm̃: nõ regitur a fronte: sed a tergo: vt cupio te literas discere: nõ est bonus sensus: cupio ꝙ litere discãt te: sed ꝙ tu discas literas. ideo literas regebat̃ a tergo sic volo te vinum bibere. Ubi vtrũq; esset bonus sensus ad vitandam ambiguitatẽ. passiue loquemur: vt audiui petrũ te verberasse. i. ꝙ Petr° te verberauit: aut ꝙ tu petruz verberasti. ideo dicam. Audiui petrum abs te vapulasse: vel audiui te a Petro percussum esse: melius q̃ audiui ꝙ Petrus te percussit. Id verum est nisi quis ex industria velit orationẽ eẽ ambiguam. vt Apollo ille versipellis. Aio te Eacida Romanos vincere posse. Est hic versus apud Cicero. in secundo de diuinatiõe: vbi disputat̃ id nunq̃ dictuz fuisse ab Apolline: qz nunq̃ Apollo latine loquebat̃ ⁊c. ¶ Utrum boni authores semper vitant hanc ambiguitatem? non. Terentius in

Heau. Iubeo te illum amare. Sulpi. ad Cice. iiij. lib. epist. Uidimus aliquoties secūdam pulcherrime te fortunā ferre. pseudocurt. sed parue authoritatis est. Audiui te illum adorasse. Tu semp vitato ambiguitatē: nisi constiterit tibi te facile intellectum iri ab eo cui loq̄ris aut scribis: ꝛ ita nō erit ambiguitas. Quinti. in. viij. vitandas dicit ēe tales oratiōes. Uidi hoīem librū scribentem: aut scribere. Nam etiam si librū ab hoīe scribi pateat. male tamē sic loquēs. composuerat fecerat ꝗ ambiguū ꝗtum in ipso fuit. Hec aut similia. Fabius. que docti non semper obseruāt: vt dixi.

¶ Pre nulla supina: gerūdia nulla. Nec supinū: nec gerundium regit ante se vllū casu3: sed post se regit casum agentis hoc est quēcūꝗ regit ꝟbū: preter casum patiētis videlicet ablt̄m cū prepositione a vel ab. Supinū tñ in u. ne post se quidē vllū habet casum sed ante se recipit adiectiuū. vt nō dicimus scribentē habendū est pennā. Tempus est petrū legēdi historiā ꝛc. sed scribēti habēda est penna. Tempus est petrum legere historiā. Exemplū de casu a tergo recto. vt sicut dicimus lego historiā: ita venio huc causa legēdi historiā: vado lectū historiā. Cur dixisti casum agentis? Quia gerūdiū ꝛ supinū teste Ualla nō regūt vbi passiue capiuntur ablt̄m cum a: vel ab. vt male dr̄. Iste liber est difficilis ad intelligēdum a nobis. Non venio vapulatū a te. Cur sic nō loquimur? q2 nō est doctissimoꝝ vsus: q2 semp ablt̄m talē subticēt. Uerg. Alit̄ vitiū: crescitꝗ tegēdo idē. Egrescitꝗ medēdo. Idem. Uritꝗ vidēdo femina. Quint. ¶ Sed memoria excolēdo sicut oīa alia augetur .i. dum tegitur/ medetur/ videtur/ excol. tur. Refragātur Ualle Sulpiti⁹ ꝛ Calepin⁹. verū ipsi exēpla fingūt: nulla e doctis afferūt. ideo nō ipsis. sed Ualle hereo. Esto subaudiatur ablatiu⁹ nō cōtinuo exprimā: q2 pleraꝗ venuste subaudiuntur. vt in fine nominatiui regiminis dictum est. Male ergo dr̄. Sum apt⁹ docendo Rhetoricā a preceptore: ꝯtra Calepi. nā sum aptus docēdo pro ad docēdum siue vt docēā siue vt docear: putam⁹ inauditum esse. q2 nullū est gerundiū datiui casus. sed dn̄ gerundiuū. Si quis ꝯtra me sentiat. afferat e veterū aliquo ꝯtra me testimoniū: secus nugas egerit. Difficilis dictu .i. vt dicatur. iucundū auditu ꝛc. ¶ Argumētor. Dicit Hierony. in psalterio. In conueniendo p̄plos in vnū. In deficiēdo ex me spm̄ meū. hic gerūdium regit ante se actm̄. ergo male dicia: nunꝗ regere actm̄ ante se. ¶ Rn̄deo. Siue Hierony. siue alius quātumuis seruūs sic e greco transtulit (nō latine trāstulit: vt bene dicit Ualla: q2 licet grece fuerit actūs/ ꝛ infinitiuū: tamē sic nō erat transferendū: q2 greci hn̄t hoc loco articulum Tov quo caremus. ideo dixisset interpres. cōuenientibus p̄plis in vnū. deficiēte ex me spū: vel dum cōuenirēt p̄pli in vnū ꝛc. Nec illud imitādum est. In cōuertēdo dn̄s captiuitatē syon facti sumus sicut cōsolati. Lancilot⁹ vult dn̄s p dn̄e antiquū vetm̄ esse. ꝛ captiuitatē regi a cōsolati. q2 recte dixim⁹ solor laborēs. Uerg. Hoc equidem occasum. Troie tristisꝗ ruinas Solabar: fatis ꝯtraria fata rependens. vtcūꝗ excusetur nollem imitari. Ualla sic transtulisset. Conuertēte dn̄o captiuitatē syon ꝛc. Itaꝗ nō dicā me dolendū est. sed cum Horatio. Si vis me flere dolēdum est primū ipsi tibi. ¶ Offendūtur pie indoctoꝝ aures quotiescūꝗ diuus Hierony. aut q̄spiam alius magne sctitatis vir carpitur. Uerum iniuste offendūtur: q2 et ipso Hierony. p̄bante sacrā scripturā aliq̄n barbare esse trāslatam. Annectam nūc ꝟba Baptiste Pij in ca. cxliij. posterioꝝ annotationū dicētis. Nolim afferri mihi Hieronymū ꝛ Augustinū quos religiōis orthodoxe maximos antistites nō latinitatis semp authores suspicio ꝛ veneror. Illis enī maior aliq̄n cura fuit pinguiter loqui: ꝛ religiosi: ꝗ nitide: ꝛ irreligiose. Quinti. ꝛ Hieronymus: nedum Augustinus idētidem sciēs prudensꝗ barbarissat. In sacris dicitur. Quum tempus Elisabeth pariendi completū esset excusatur: quia Elisabeth genitiuus regitur a tempus.

¶ Post etiā sequitur sua participās. Omne participiū regit post se casum verbi sui. vt sicut dicimus amo deum: ita amans ꝛ amatur⁹ deū. vt amor a deo: ita amatus ꝛ amādus a deo sic seruiēs deo. Uapulās a magistro ꝛc. Osculās te, nō a te: q2 a cōmunibus participia in ans ꝛ ens: ꝛ in rus solū actiue significāt In dus solum passiue. In tus vtroꝗ modo: de qua re sunt versiculi. Uerbū cōmune ꝗuis agat ꝛ patiatur/ Sola per ans/ ens: rus tamē actio significatur. Dus solum patitur: sed preteritū dat vtrūꝗ. ¶ Que est ratio cur infinita/ gerūdia/ supina/ participia regant casus verborum a quibus descendūt? Quia est nobis regula.

¶ Nam regimen fit idem ꝛc. Ubi significatio est eadem regimē

*In conuertēdo dominus captiuitatē syō facti sum⁹ sicut consolati laudita ꝛ plane barbaralocutio ē greci infinitiuū hoc loco habēt quē apud illos quēadmodum apud nos ahī accusatiuus requirit idē interpres figurā grecā secutus infinitiuū gerundio mutauit actm̄ vero non mutauit.

Gerundiū ante se nullū casū regit. In conuertendo dn̄s Hieronymū ꝛ Augustinū nō semp in sacris latine loqui.

erit idem: vt amo regit actm. ergo etiã ardeo pro vehementer amo regit actm: vt ardeo Christũ. Verg. Formosum pastor Corydon ardebat Alexim. sic video te p deris deo. Verg. Nec vox hoĩem sonat. i. sono indicat. Oles ceruisiam. i. odore representas. sic vbicũqz neutrũ pro actiuo capit: vt exultabit lingua iustitiaz tuam. obuiam tibi similiter illi: vt obuius. similis. doctior pile: vt doctus rc. Declarabũtur omnia prolixe. Poterit preceptor accedere ad secũdam regulam. & que sequũtur pueros particulam edocere per disputationes intra complusculos dies.

Infinitiui constructio.

Quot modis capitur infinitiuus? Septem. Primo in ppria natura. vt virtuti studere Christianuz oportet: volo legere. Secũdo p indicatiuo Teren. Oẽs mihi inuidere, & mordere clãculum. Ego autẽ floccipendere. i. inuidebant. floccipendebant. In quotidiano sermone & in epistolis raro ita loquemur.

* preibis ante faciez dñi parare vias ei⁹ ex figura greca dtm est magis ita qz latine interpres dixisset apparendum

Tertio loco nois. vt furari vetitum est. i. furtum. Tedet me viuere. i. vite. dñs dedit mihi sapere. i. sapiẽtiam. Opus est sacerdoti peccata cognoscere. i. peccatorũ cognitionẽ. Quarto capitur p gerundio in di: vt tempus est cantare, camus. i. cantandi. In euang. Nescis qz potestatẽ habeo crucifigere & dimittere. i. crucifigendi & dimittendi te. Verg. en. ij. Sed si tantus amor casus cognoscere nostros. i. cognoscẽdi. & per gerũdium hic rectius loqremur: teste Seruio. Cuius suffragat Valla. Ne ergo sic frequẽter vtaris infinitiuo nisi actũs precedat. Verg. Et iam tps equũ fumãtia soluere colla. Certus ire. i. eundi optime dixeris. Quinto. capitur p gerũdio in dum. vt paratus cantare. i. ad cantandũ: vt cum vbo grecanice qd vitãduz est vt in sacris. Sedit populus mãducare & surrexerũt ludere. i. ad mãducandũ: ad ludendũ. Docti sic non loquunt: qz inepte dr sto cãtare: sedeo legere rc. Sexto p supino in um vel gerundio in dum: vt vado piscari. i. piscatum. In euãg. Vado parare vobis locũ: Dum irent emere. Non veni vocare iustos. sed pctõres. Non veni soluere legẽ sed adimplere. Latinissimi sic nunqz loquunt: nec tu ita loqueris. Hieronymus infinitiuum posuit: qz grece erat infinitiuus: sed cum articulo quo nos caremus. Certe fidi interpretis est non semper verbũ verbo reddere. multa aliter grece dicuntur qz latine dici possent: vt sepe ante dixi. Septimo p participio: vt quidã volũt. Verg. Phyllida amo ante alias: nam me discedere fleuit. i. me discedente fleuit.

Infinitiuus quibus verbis datur? his & similib⁹ & cõtrariis:

Infinitiu⁹ quib⁹ verbis iungit

Habeo.

volo: cupio/opto/habeo/debeo/molior/iubeo/audeo/possuz/nitor/tẽto/dignor/scio/moneo/incipio/tedet/piget/mereor/ppero/gaudeo/delectat/penitet/vigeo/paro/disco/decet/licet/solet rc. vt volo ire. cupio hñre rc. Cicer. Tm tibi habeo polliceri. Gelli. Et qui habeas sup ea re dicere. i. possum & põt: teste Aldo. Elegãs fmo. Cicer. de vniuersitate. Quid aliqd munus efficere molit? Ibidẽ. Quãobrẽ mundũ efficere moliẽs deus. Pli. Ut obiicere moliar Catulũ cõterraneũ meũ. Hec affert Scodrensis contra quosdã qui negarũt molior recte infinitiuo iũgi habeo iter Romam. i. ire debeo. hoc eleganter quoqz dr. Est mihi iter. Cice. ad atti. Iter illud Brũdusium de quo dubitabã: sublatũ videt. Volo est verbũ pheretichũ. i. ad animi electionez pertinens.

Moloir

Infinitiuũ et gerũdiũ aut alterutruz poscẽtia

Multa admittũt infinitiuum actõ intercedente: vt iubeo te soluere: iubeo te arare nõ ad arandũ. Ut cogito insidiari. Timeo edificare: nõ ad insidiandũ: edificandum. Adhortor te studere & ad studendũ. Flagitor rñdere: & ad respõdendum: sed hec rara sunt. Spero & soleo vix ab infinitiuo separant. habeo in aio ire Romã. & aliquãdo eundi. & intelligit ppositũ: sed raro loquemur. Cice. j. de diuina. Haberetqz in aio nauẽ conscendere. Idem ad vxorẽ. Quũ in aio haberet nauigandi: Nõ est mihi opus respondendi: dure & aspere dr teste Valla: quia respondere dicendũ est. sic optima res est studere non studendi. qz sensus est/studere est optima res. Contra dices. habeo mandatum a patre conueniendi te nõ conuenire te quia mandatũ hic nomen est. cui rectius gerundium iungitur qz infinitiuus. mandatum est mihi a patre cõuenire te: non conueniẽdi. quia mandatum hic participiũ est cui gerundium non iungitur. rogo te venire: id est vt venias: aliquando posset dici. Verg. Iampridem a me illos abducere thestylis orat. precipio tibi vel te legere rc. Infinitiuus aliquando venuste subauditur: vt scio fidibus: scilicet canere aut ludere. scio latine scilicet loqui. rogo venias recte dicitur. quia subauditur vt: nisi aliquid subintelli-

geretur non liceret duo verba sine medio cōnectere: nisi alterū esset infinitiui modi. Cice. Caue dubites. Terenti. Pater adest caue te tristem sentiat. Sillius. Monco octus vrbe facessas. In euangelio. volo mundare: duc orationes sunt: vt Christus leproso roganti/Domine si vis potes me mundare, dicat/volo, deinde imperet: mūdare. i. sis mundus. vide Luce quintum caput.

¶ Timidus mori dicitur ne bene latine? Etiam: & eleganter quidem: Quia infinitiuus iūgitur pulchre quibusdā adiectiuis: vt tu es dignus cedi: paratus cantare &c. Da talia adiectiua. Aptus/ineptus/audax/bonus/malus/celer/dignus/indignus/facilis/difficilis/doctus/indoctus/habilis/nauus piger/potens/peritus/timidus/par/certus/paratus & similia. Da authoritatem. Vergi. Dido certa mori. idem. Et cantare pares & respōdere parati. Gualterus. Non est apta legi que nō maturuit herba. Hora. Audax oia perpeti gēs humana ruit per vetitum nefas. Sta. Ille quidem disco bon⁹ & contendere cursu. Hor. Celer sequi. Verg. Et erat tum dignus amari. Luca. Facilis sed vertere mentē terror erat. Ver. Soli cantare periti. Hora. Codrus pro patria non timidus mori. Sillius. Nauus abire timor. sic in Stat. Fortis peruertere turmas &c. Dicimus etiam cert⁹ eundi v. l certus ire. sic timens/cupiens/timidus/cupid⁹/doctus/certus/promptus/peritus/consuetus/auidus &c. cantare aut cantandi. Pleraq cupiunt gerundium, in dum: vt vtilis ad cantandum. sic bonus commodus: malus incōmodus &c. Quedam vtrumq capiunt: vt paratus/aptus/idoneus scribere ad scribendum.

Infinitiuo ǭ adiectiua iūgūtur.

✱ Vergil. Ausus & afflicti amestius cōfiderere rebus. Idē in georgi. Nec modus in ferere atq oculos imponere simplex.

¶ Quomodo differunt amatum ire & amaturum esse? Differunt sic, vt bene sensit Valla. Nam amatum ire est oratio pñtis tpis: & significat in via esse ad amādum: vt scio te amatū ire: lectum: & cetera. i. scio q is amatū: lectū &c. nec possumus per supinum & ire circunloqui futurum infinitiui: qz inepte dicitur. Credimus Antichristū predicatum ire contra Christum. dicendum est: Credimus Antichristum predicaturum contra Christum. amaturū esse est futuri temporis ¶ Argumentor. Diomedes/Donatus/Priscianus: ceteriq grammatici dicunt amatum ire: lectum ire: esse futura infinitiui. ergo etiā sunt futura. ab authoritate affirmatiue. ¶ Respondeo. locus ab authoritate gramaticorum nec affirmatiue nec negatiue valet: nisi fulciatur authoritate oratorum/poetarum/historicorum aut aliorum scriptorum veterum. neq eñi grammaticorum est noui quippiam in ligua latina effingere: sed que alij dixerunt diligenter ostendere: & custodire. Grāmatici eñi teste Seneca. Sermonis latini custodes non sunt authores. At nullus veterū tale quid dixit. Audiui hunc amatum ire: pro audiui q amabit. Si quis dissentiat redarguat nos veterū authoritate: secus nugas egerit. Non est igitur futurū amatū ire. Suffragantur mihi Laurentius Valla/Curtius/& Lāci. Unde Diome. Dona. Priscia. in hoc decepti sunt similitudine vt opinor: qz inuenerunt in passiuis amatum iri. lectum iri &c. esse futura: ergo similiter etiam esse putabāt in actiuis quum minime sit simile nam amatū iri authoritate recte dici ostenditur, p amandū esse: nō sic qui mus pbare amatū ire p amaturum esse: ergo vnum dicēdum est alteꝝ repudiādū Cur veteres amatum iri dixere aut similia nō amatū ire p futuro? Nescio profecto rōnem: p rōne sufficit mihi eorū voluntas. ¶ Amatum iri vnde? ex supino amatum et impsonali iri: nō q significet iter quoq sed ne sine verbo motus ponat supinum in um: vt audiui eneida Vergiliana lectum iri a Fausto. i. audiui q a Fausto legetur eneis. ne dicas p femineū aut plurale: lectā iri: lectos iri &c. Da authoritatem. Terē. Qui postq audierat filio suo non datū iri vxorē: hic actūs vxorē regit a fronte a datum iri: ergo est verū futurū huius verbi amor: nō solū impsonalis verbi amatur cōtra Nebrissensem. Cicer. in. ij. Rheto. Deinde ceteros a virtutis studio repulsum iri Et ambigua visum iri: sic ceteri frequētissime. ¶ Utrū vt amatū iri sic etiā & amaturum esse sine genere & numero: dicatur etiam apud latinissimos, sed sine esse. Cicero q. inta in verrem. Quocūq venerunt in hoc sibi rem presidio sperant futurum ita legit Gellius: & venuste ita loquemur: teste Gellio: cui suffragātur Nebrissen. Lāci lotus/Aldus: nec refragor: licet nō negēt etiā recte dici spero mihi hāc rem pſidio futurum esse. audiui Italos profecturos esse in greciam &c. Da plura testimonia vbi amaturum/occisurum/dicturū/aut similia sine genere & numero dicant. Grac chus. Credo ego inimicos meos hoc dicturum. Quadrigarius. Dum hi cōciderent hostium copias ibi occupatas futurum. Idē: speremus deos bonis benefacturum.

Infinitiui ubi futurꝫ.

✱ Verbum iri cū supino iūctum nihil significat.

Amaturū sine genere ac nūero. Verba indefinita que greci aparēphata vocant: neq nūerū neq gnb⁹ seruiunt.

Futurū in rū sine genere & numero.

Ualerius antias. Aruspices dixerunt ola ex sententia processurum. Plau. in cas. de puella loquens. Etiã ne habet Cassina gladium? Habet. sed duos: quibus altero te occisurum ait: altero villicum. Laberius in gemellis. Nõ putauit hoc eam futurum. hec ex Gel. lib. j. cap. vij. Frequentius nunc dicimus. Audiui annam iturã esse Romam. Gallos pugnaturos esse in Britãnos &c. Annam iturã Gallos pugnaturum. Ut docet Ualla. Quomodo dicendum est? aiunt petrũ exulatũ ire: an exulatũ iri: pro eo qđ est aiunt. q' petrus exulabit. Neutrum recte dici opinor. Licet Pogius exulatum iri dixerit Ualla aũt exulatũ ire: sed dicam. aiunt petrum exulaturum: sic vapulaturum. Justinus. Ille quasi imperpetuum cum viris exulature.

Exulatum iri male dicitur.

Gerundiorum natura & constructio.

Gerundia verba sunt Supina verba

Gerundium quid est? Uerbum in: di: do: dum: cum significatione verbi sui cõstructionem agentis gerens: vt amandi amando amandũ. vnde dicitur gerundium? a gerendo: quia verbi cõstructionẽ gerit. Gerundium que pars orõnis est? Uerbũ: testibus Probo/ Diomede/ Donato ceterisq antiquis sic supina teste Quintiliano: & recte pfecto quia gerundia in o: vt cetera verba corripiunt vltimam. Juuenalis. Plurimus hic eger moritur vigilando: sed illum. Et ille. Ut vite dubius varios renouando dolores plurima testimonia in versificatoria nostra reperies. Lancilotus parui facit hanc probationẽ: q: multe syllabe sunt ancipites: sed nugatur: quia licet multe syllabe sint cõmunes: nõ tamen vlla nota pronola aut participia ablatiui casu in o. Preterea gerundia regunt casus verborum: quod in nominibus non inuenies: nisi figurate aut apud vetustissimos: vt populabũdus agros. Quid tibi me tactio est &c. Priscianus (cui suffragantur Lãcilotus & Mancinellus plurésq) nola esse vult gerundia: ille suam habeat opinionem: nos pro viribus nostram tutabimur. Seruius opinioni nostre concinit: qui Donatum dicit gerundium esse modũ verbi: ergo etiam verbum Supina omnina verba sunt: quia casus nullo modo habent: contra Sulpitiũ qui male credidit, supinum in um esse accusatiui casus: in u vero ablatiui. Nebrissensis dixit gerundiũ & supinũ esse duas orationis partes ab alijs octo distinctas. Ualla sensit gerundia posse dici participia presentis tpis: quia per verbum pñtis tpis fere declarãtur tam gerundia q̃ gerundiua: vt iusiurandum &c.

* Uergil. Fando aliquid si forte tuas puenit ad aures.

Obiectiones iucunde.

Argumentor. Verba omnia significãt sine casu sed gerundia sunt alicuius casus: di genitiui: do ablatiui: dum nõatiui vel accusatiui: ergo gerũdia non sunt verba. Rñdeo. Quũ Donatus dicit verbum est pars orõnis sine casu intelligẽdũ est sine casu cui genus accidit: iam gerundia sunt sine casu cui genus accidit: quia nullius gñis sunt vt genus in nomine capitur: & ita definitio verbi gerundijs bene conuenit: nullo autẽ modo nomina sunt: quia nec adiectiua nec substantiua nec genus recipiũt &c. sed verba sunt: vt ex Boetio probat Ferettus dicẽs nullius esse casus nisi voce tantum: quia cum dico ad amandum: ad inquit a ducr biascit pro vt: quia sensus est. sed eo ad legendum .i. vt legam

Secundo argumentor. Omne verbum est alicuius persone: vt patet ex diffinitione Donati. similiter alicuius numeri modi temporis &c. sed hec omnia desunt gerũdijs: & supinis. Non sunt igitur gerundia & supina verba.

Respondeo licet gerundia & supina determinate & per se; non sunt alicuius persone numeri temporis modi &c. tamen sunt alicuius psone. numeri modi indeterminate vel ex adiuncto: vt si amãdi per se efferes: determinatã personã nõ dabis. At si dicas. Occasio amandi te fuit mihi virtus tua: iam amandi manifeste prime persone est singularis numeri preteriti imperfecti temporis coniunctiui modi. Cur ita? qi per tale verbũ declaratur sic. Occasio vt te amarem fuit mihi virtus tua. Ita dic in similibus de persona & numero similiter respondeẽ in verbis impsonalibus: & in verbis infinitiui modi. Tertio argumentor. Gerundia hñt gñã & casus in vtroq numero: vt, venio causa legendi libri: audiende historie: ad salutandos fratres &c. teste Ualla. ergo male negasti gerundia genera habere.

Respondeo. Ualla large capit gerundia pro gerundijs & gerundiuis: nos solũ de veris gerundijs loquimur verbi constructionem retinentibus. Gerundium est

quod in di do dum: desinens verbi constructionem gerit. Gerundiuũ est adiectiuũ nomen ex gerundio ductũ: vt legendus da: dum. qđ codẽ modo declarat̃ vt gerundium/veluti venio causa audiende historie. i. vt audiã historiã. Cur dicis /declarat̃ vt gerundiũ? qꝛ si aliter declararetur nõ eẽt gerundiũ: vt honorandus. i. dignus honorari. hoc per magis ꝯparatur. vt magis honorãdus. gerundiũ ne per magis quidẽ cõparare possumus. Itaq; Donatus/ Sulpitius/ aliiq; dicẽtes gerundiũ solum tres terminationes habere di: do: dũ. sꝑarãt gerundiũ a gerundiuo. Ualla/ Perottus ceteriq; dicentes gerũdia numeros ꝛ genera: ꝛ oẽs casus habere generali. vocabulo gerundiũ cõprehendũt gerundiuũ. Hec; autẽ diuisio gerundioꝝ quoddã gerundiũ est quoddã gerundiuũ fit per regulã topicã. Si alteri speciei nomen dei. ꝛ gñis nomẽ capito: vt rerũ quedã corpora sunt: alia nõ corpora: nõ corpa autẽ res dicunt̃: qꝛ aliud nomen eis deest nisi sic esse: inepte diceret Donatus. Nomen est pars orationis corpus aut rem ꝛc. idem vsu venit in proprio: in vsu capione ꝛc.

¶ Quomodo differunt participia in dus a gerũdiuis? Participia in dus sunt futuri tẽporis: ꝛ per relatiuũ declarant̃ ꝛ verbũ futuri tẽporis: vt vidi latronẽ cras decollandũ. i. qui cras decollabit̃. Gerundiũ ꝛ gerundiuũ determinate nullius tẽporis est: nec declarat̃ per relatiuũ: sed per vt veluti sedeo ad cenandũ. i. vt cenẽ. Tui liberandi causa multa patior. i. vt te liberẽ. vel per dum ꝛc. vt in legendo librũ aut in legendis libris tẽpus cõsumo. i. dũ lego libros si participiũ esset sensus foret. Tẽpus ꝯsumo in legendis libris. i. in libris qui legentur quod recte dixerit librorum conpactor aut bybliopola: licet nullũ librũ legat. Ualla dicit qđ diximus; plane paulo obscurius. Gerũdia significãt; rei administrationẽ sine tpe participia tẽpus sine rei administratione ꝛc. Dant exempla de gerundiuis. vt tenet me occupatio iuris dicendi: at participiũ est. Tenet me; cura; dotis numerande. i. que annumerabitur.

¶ Gerundiorũ casus quot sunt? Quatuor. ntũs in um: vt petendum. gtũs in di: vt petendi. actũs in dum: vt petendũ. ablatiuus in do: vt petendo. Calepinus addit dtĩm in o: vt aptus docendo historiã: ipse sibi sopnia fingit. Crederem Calepino si e veterum aliquo tale exemplũ erueret. Uerg. Paceq; ab rege petendũ. hic petendũ gerundiũ est teste Seruio nominatiui cas9. Ualla vult esse participium aut nomen neutrũ recte. neq; enim participiũ est qꝛ omne pticipiũ in dus: da: dum: est futuri tpis, passiue significationis qđ de petendũ dici nõ põt. Nec nomẽ est: quia nullius gñis est: ꝛ verbi casum citra figuram regit. Quomodo declaratur gerundiũ nominatiui casus? per oportet vel opus est. Da exemplũ. Iuuc. viuẽdũ est recte quũ propter plurima: tum de his pcipue causis. i. oportet vt viuat̃: vel opꝫ viuere recte ꝛc. Pli. ij. Grecis vtendũ erit vocabulis. i. opus erit vti grecis vocabulis. Uiuendus da dum: non dicitur. ideo viuendum teste Lancilote gerundium est.

Petendum pacem. Gerũdium ntĩ casus. Psalmos erat legendum

¶ An gerundiũ nominatiui casus regat accusatiuum post se vt legendum est psalmos? ita. sed venustius ꝛ vsitatius passiue loquimur. vt legendi sunt psalmi. i. legi debent psalmi. Aldus ait optime dici legendũ psalmos est ꝛc. nec dicit inusitatum esse nec inuenustũ. Priscia. ait recte dici legendũ est, erit/ fuit/ poetam/ orationẽ/ carmen. Da authoritatem. Lucretius. Eternas quoniam penas in morte timendũ. venuste subauditur est. Uerg. Pacem troiano ab rege petendũ per gerundium diceremus/ Petenda est pax. Seruius ait. Participaliter dicemus petendus est codex. i. per nomẽ participio nõ absimile per gerundiũ: teste eodem diximus petendum est equum/ codicem ꝛc. ait hec Seruius in illud. x. ene. Cui Iuno lachrymans. quid si que voce grauatis mente dares. Nebrissensis multis modis nititur euadere ne cõcedat gerundiũ nominatiui casus esse. Tandem in sententiam nostrã labitur dicens. Quid si potius ꝯtra oẽs grãmaticos antiquos ꝛ iuniores diximus gerundium substantiuũ etiã in gtõ reperiri. Da plura testimonia. Uar. lib. ij. Colligendum eas in vas aliqđ. Et lib. ij. Frenos suspendendũ. Et li. iij. Singulis vbi pariunt faciendũ haras quadratas. Et alibi. Faciendũ septa secreta ab aliis. idem. In fetura dandum potius hordeaceos panes q̃ triticeos. venuste subauditur est. hec collegit diligenter Lancilotus. Colu. vt notauit Aldus. Ut poeticis numeris explerem: Georgici carminis omissas partes quas post se memorãdũ reliquit: hic actũs est. nec tñ minus notanda oratio q̃ si gerundiũ ntĩ casus esset. vt apud Gelliũ. lib. ij ca. vij. Oia esse que pater iusserit parendum. Ibidẽ. Media sentẽtia optima: atq; ap.

* Nonnulli illo Uergi. Alia arma latinis Querenda aut pacem troiano ab hoste petẽdum, dicũt poetã pacẽ petendũ ꝑ petendã eẽ posuisse: et sic in illo Lucre. Eternas qm̃ penas in morte timẽdũ ꝑ timẽdas esse Lucret. dixisse.

tissima visa est. Que dā esse parēdū: q̄dā non obsequendum. Sed ad nr̄m redeo. Ci. xiiij ad Atti. Iterandū eadē ista mihi subauditur est. Hoc ergo notaui: sic tā alioꝝ q̄ Badij diligentia impressi libri hn̄t. Est antē pricipiū ep̄le vndecime Macro. li. satur. iij. ca. vij. Mirandū est hui⁹ poete ⁊ circa nostra: ⁊ circa externa sacra doctrinā. Ferettus negat actōs hos cum gerūdijs locādos esse: vellē dixisset ad q̄d referēdi sunt. Ferettus ni fallor dat sine mente sonū. De alijs casibus nemini dubiū quin gerundiū nolnatiui casus regat: eos quos verbū eius. Oui. Utendū est etate cito pede labit etas. Seruiendum est deo si vis salu⁹ esse. Iam de reliq̄s casib⁹ dicēdū est

Gerundia in di.

¶ Gerundia in di quot modis capiunt: duobus. actiue ⁊ passiue Actiue sepissime. vt causa dicendi istuc venio. i. vt discā. Passiue valde raro. vt misi filiū Coloniā erudiēdi causa. i. vt erudiret. ⁊ lz Ualla reprehendat. vrbs est in periculo capiēdi: vt capiat. Da authoritatē. Iustin⁹ vel Trog⁹ li. xvij. Athenas erudiēdi grā missus: quāto doctior maioribus suis tanto ⁊ gratior populo fuit. i. vt erudiretur. Idem libr. j. Quod ad te non tam cognoscendi q̄ emendandi causa transmisi hoc posset actiue declarari: non tam vt cognosceres q̄ emendares. ¶ Gerundiū in di non inuenuste habebit interim gtm̄ pro actō: presertim in plurali. licet Ualla neget vitio carere. vt cōposui hūc librū instituendi pueros gratia. sic grammaticus diceret. Orator etiā instituendi puerorum gratia. Pli. Quū illorū videndi gratia me in forum cōtulissem. Ti. Li. xxj. Ne vereor ne q̄s me hoc vestri adhortādi causa magnificat loqui existimet: ip̄m aliter animo affectū esse. Plau. Nominandi istoꝝ tibi erit magis q̄ edundi copia hic apud me. Terē. in plogo Heau. Date crescendi copiam nouarū. Cice. in li. de diuina. Dolebas tantā stoicos nostros Epicureis irridēdi sui facultatem dedisse: pro irridendi se. ⁊ capitur actiue irridendi non passiue cōtra quendam. Sueto. in Augu. Exacta loquendi licentia diripiēdiq̄ pomorū ⁊ obsoniorū: rerūq̄ missiliū. similis locutio est illi plautine. Nominandi istorū vt notauerūt Beroaldus ⁊ Sabellicus. Cesar. vij. de bello gal. Usq̄ eo vt qui sub vallo tenderent mercatores recipiendi sui non haberent potestatē. Taliter etiam ante locutū inuenies. Hir. de bel. gal. Bellouaci tale consilium sui recipiēdi ceperunt. Et paulopost. Romani equorum insidias veriti: liberā facultatem sui recipiēdi Bellouacis dederunt. ¶ Quibus iungūtur gerundia in di: nominib⁹ substantiuis. vt amor habēdi causa perundi: occasio dicēdi: tp̄s tacendi locus vlciscendi. sic ratio: grā / opportunitas / copia / potestas / ars / mos / consuetudo / venia / voluntas / desideriū / cupido / libido / auiditas licētia / libertas ⁊c. Licētia fere in malū capit. Terē. Deteriores omnes sumus licentia. Quinti. Que in alijs libertas: in alijs licentia vocat. Cic. in off. Ut pueris nō oēm licētiā ludendi damus: sed eam que ab honestis actiōibus non sit aliena. hic etiā in bono capit libētius tn̄ dicamus: scholastici habēt cōmeatum aut ludēdi copiā: q̄ licētiā: substātiuū aliqn̄ intelligit. Sal. Patrandi belli cognouit: subaudit causam. In sacris. Qui hz aures audiēdi. insolēs sermo est: teste Ualla. Gerundium in di etiā nōnullis adiectiuis dat. Uer. eneas cesa in puppi iā cert⁹ eundi. ¶ Essendi do: dum: Ualla barbata esse dicit q̄ male dr̄: studio causa essendi presbyter ⁊c. Ci. tn̄ essendi dixit: nisi Gel. mendosus sit libro. xviij. cap̄. vij. vbi de hoc nolec concio agit. dicit Tulliū dixisse in oratione cōtra cōcionē Q. Metelli. Essendi in cōcione cōcursus est populi factus. sensus est. Concursus populi essendi in concione factus est. i. vt esset in cōcione. ¶ Gerūdia in dum sepissime actiue significant aut neutraliter: vt inter legendum hoc notaui. i. dū legi. Passiue raro significāt. vt Persij carmē ad intelligendum est difficile. In genesi. Aialia suauia ad vescendum Sallu. in iug. Pauca supra repetā q̄ ad cognoscēdū oīa: illustria magis magisq̄ in apto sint. Idē. quū ad imperandū vocaret. i. vt ipsi imperaret. Sepe ponit in dū gerundiū cū ad ob ppter: ⁊ aliqn̄ cū añ: sz fere sine regimine. Uer. Añ domādū ingētes tollēt alos. Cū indiceremus vado in capiēdū aues. sed raro ita legit. Elegātissime cū interponit: ⁊ exponit per dū. Uer. Iter agēdū occursare capro (cornu ferit ille) caueto. i. dū ages. Inter cenandū audiui fabulā. inter eundē: ortus est de te sermo ⁊c. ¶ Gerūdia in do ablatiui casus sunt aliqn̄ actiue significāt: vt discēdo pficio. Uer. ene. ij. Fando aliquid si forte tuas peruenit ad aures Belide. nomē Palamedis et inclyta fama. i. dum aliquid faris cum alijs: ⁊ fabulādo cū alijs ⁊ ita dū dr̄ aliquid Ouid. Fando aliquē hyppolytum ⁊c. Hos occidendo: illos accusando totā ciuitatē labefactasti. Significat etiam passiue: vt memoria excolendo augetur. Frigid⁹ in

Gerundium in di interdum in passiua significatione reperit. Sueto. in clau. Harpocratem cui lectica per vrbem vehendi ius trbuit

Licentia.

✱ Uergil. Cecropias innatus opes amor vrget habendi.

Gerundia in dum

Gerundia in do.

pratis cantando rūpitur anguis. Iūgitur ꝓpositio vt in tribuēdo suū cuiqꝫ. de cōponendo ep̄las hec dicta sunt. Cic. vij. ad atti. Tu quid cogites de trāscūdo in epirum. scire sane velim amicitia ab amādo dicit̄ Uaco a scribendo: ex defendendo ꝙ accusando uberioꝛ gloꝛia ꝑparatur Quint. Ratio recte scribendi iuncta cū loquēdo est. Soluendo nō sum. i. nō sum sufficiens ad soluendum. Dubitari potest (inquit Ualla) datiuus ne sit an ablt̄us. iungimus et datiuū. Quint. Pauperi soluendo nō sunt. aliquādo iungitur genitiuus. Idem. Maximi tamen virꝛū ꝛ quibus artis sue soluendo nō sit humanitas. Nebrissensis vult soluendo datiuū esse: vt iubendo in Apule. Quum primū charitate nubendo maturuisset. Et in oꝛate Tullij. Inficiendo Quum est inficiendo accusatum reus: duo primo sunt. Utcunqꝫ est gerundia datiui casus rarissime inuenics pꝛesertim cum verbi regimine.

*Cicc. in philip. de soluēdo era. Plini. tēpoꝛe etica chartarum tilis scribēdo.

Soluēdo

¶ Gerundia nomina.

Secūdiua elegantioꝛa sunt gerundijs.

¶ Oꝛnatius per gerundiua loquimur ꝙ per gerūdia. vt elegantius dr̄. Caussa habende pecunie tibi famuloꝛ: ꝙ casu habendi pecuniam. Da gerundia nominatiui casus aut vocatiui rara sunt. Uer. Uoluēda dies en attulit. vltro. i. dies que voluit̄ nō. que voluet̄. de vocatiuo exemplum foret tale. Uoluendi dies omnia cōsumitis.

¶ Que est gerundiuoꝝ regula? Quoties habueris gerundij oꝛationē mutabis eleganter in gerundiuū eiusdē casus: ꝛ casum gerundij in eundē casum eius seruando genus ꝛ numerū: vt venio causa videndi matrem: venio causa vidende matris Ouid. Sit modo placande copia parua tui. Cicero L. Crassum quassi colligendi causa se in Thuscu lanū contulisse. Sum tui videndi cupidus. Teren. Id faciebat cius redimendi causa. Uergi. Tantus amoꝛ floꝛum ꝛ generandi gloꝛia mellis. Sic venustius loquimur ꝙ si copia te placandi ꝛc. ¶ De datiuo. Uaco agro colendo: vinee pastinande: memoꝛi succidendo ꝛc. venustius est ꝙ vaco in colendo agrum ꝛc. Male autem dicitur, teste Ualla, do operam colendo agrum: quia gerundiū datiui casus nullum est nisi foꝛsan soluendo ꝛ nubendo: sed bene gerundiuum.

* Supia vnde dicta sint ingenue fatet̄ Nebrissen. se ignoꝛare sunt q̄ a re supino dicta velint supia: hec eīn pꝛo oꝛonie cū voce habeat pticipij passiui resupiatur tn̄ hoc est ꝯuertit̄ in actiuā significationē. ꝛ rursꝰ cū alterū ex supinis in um desinēs actiuā l' abeat significationē alterū resupinat̄ qd̄ in u desinit: ꝛ est passiue significationis.

¶ De accusatiuo: veni ad salutandos fratres ad salutandā matrē ꝛc. ꝙ venustius est ad salutandū fratres ꝛc. gerundiua accusatiui casus pulchꝛe ponuntur cū verbis loco: cōduco, mando, curo, habeo ꝓ debeo: ꝛ si qua sunt similia. vt locaui faciendam sepulturā. Conduxi colūnā faciendā. Mandaui furem rapiendū. Curaui lapides faciendos. Curaui literasꝰ mittēdas: quod rustici dicunt, feci mittere literas habeo petrū ꝯsolandū. olim testimonio e doctis affert doctissimus Ualla. ¶ De ablatiuo, laboꝛaui in colendo agro: in cōficienda epistola. sine pꝛepositione magis plurali vtimur. Cic. Oꝛationē autem latinā ꝑfecto legendis nr̄is efficies pleniorē. venuste dixit ꝓ legendo nostra Cauendū (inquit Ualla) ne verbū significet motū de loco: q̄ non dr̄: venio ab arando agrū: vel ab agro arando: sed ab aratione agri ꝛc.

¶ Est ne vbi per gerundiuū nō recte loquimur? Etiā teste Ualla vt quoties opoꝛtet per relatiuū loqui: veluti hic dies attulit initiū dicend que vellē: nō autem dicendoꝛū que vellē. Cic. Equidē efferoꝛ studio pꝛes vroꝝ quos colui: ꝛ dilexi videndi. Nā durū fuerat futurū: studio videndoꝝ patrum vestroꝝ quos colui ꝛ dilexi.

¶ Supinum

¶ Supinū vnde dicit̄? a supinus a. um. i. iacens ventre: ꝛ facie celū versus. vt enim talis videt supia se celū ꝛc. ita supinū: qd̄ in ṽbi coniugatione est vltimū: videt supra se totam coniugationem. Et si dicas. participium rectius supinū diceretur: q̄ post supinum ponitur. ¶ Respondeo participium nō ponitur tanꝙ pars coniugationis quum ipsum nō sit verbuꝫ: sed supinum est verbum ꝛ cōiugationis vltimum Lancilotus vult dici quasi supinū quia sine tēpoꝛibus supina: ex verbo subeunt ad participia: vel quasi supercuntis. Feretius dicit supina q̄si suꝑma ꝛ in calce ṽboꝛū ab inuentoꝛibus Clarissimis deducta. vel quia vident supia se totam verbi coniugationem. ¶ Supinum quid est? verbum in um: vel in u: sine casu: ꝛ determinate sine numeris ꝛ personis. Terminationes due sunt, um ꝛ u. vt lectū lectu Supinum in um construitur cū verbo aut participio motus saltem latentis: vt eo cantatum i. ad cantandum. eo factum. vt factū iri audio illi iniuriā: id est intelligo operam dari ad faciendum illi contumeliā vt fiat iniuria. Cato dixit. Factum itur iniuria mihi. De qua oꝛatione disputat Gellius. Exemplū de motu latente. Hoꝛati. Spectatum amissi risum teneatis amici. do filiam nuptum. conductus sum cantatum: lectum ꝛc. ad cantandum ꝛc. Plautus in Aulularia. Heu senex pꝛo vapulādo hercle

Supinuꝫ in um.

* Sallus. ego a bs te mercedem petam. Coctum ego nō vapulatum dudum conductus sum.
Legatos ad iugurthā de iniurijs que stum misit Supinuz in u.
Supinum in um significat idem quod gerundiū in dum cū ad: sed in hoc differentia est quod gerundiū etiam sine verbo motus construitur. vt sedeo ad manducandum Supinum vero minime: quia male dicitur: mane sessum sedeo cantatum. Exceptio videtur in verbis impersonalibus. vt sessum est vel fuit. nā supinuz hic sessum est teste Diomede. Scribito autē vnam dictionem amatum est: vel amatū fuit: ne videatur esse oratio. Do venū etiam motus latens est. Supina in um actiue aut neutraliter significant omnia: preter ea que a neutris passiuis sunt. vt exulatum vapulatum etc.

Lectu proficit.
¶ Que in u desinit omnia passiue significant vbicunqz adiectiuis adherent. vt rarus inuentu: miserabile visu: dignū auditu etc. i. vt inueniatur: videatur: audiatur etc. Magna est differentia inter nomina. visu/cultu/ornatu etc. et supina visu cultu etc. quia nomina regunt: et actionem significāt. Supinū in u: nunqz regit. vt dulce in sensu meo: nomē est etc. Diomedes putat supinū in u: etiam actiue significare. vt lectu proficit: id est dum legit. vellem adduxisset aliquem veterum authoritatem: sed nulla est vt opinor. Ideo puto inepte dici/iste lectu pficit: nihil lectu sit nomen pro lectore. Dicam ego legendo pficit: nec recte dr Quid est hoc dictu: pro quid est hoc dicere: aut quid hoc sibi vult etc. Si aliter vel Lācilotus vel Capidurus loquatur nō imitaberis: quia veterū authoritate caret. Sunt qui putent recte dici lectu venio: vbi lectu actiue significat. ideo dixi vbicunqz adiectiuis adherent.

Lectu venio.
¶ An latine dicitur/lectu venio? Etiam Quia supinum in u construitur aliquādo cum verbo motus de loco: testibus Prisciano/Aldo manutio/et Lanciloto ɔtra Vallam. Priscianus lib. vij. venio venatu supinū est inquit. Libentius tamen per nomina loquar. veluti ab aratione: a lectione venio qz aratu venio etc. Plau. in menech. Obsonatu redeo. Statius. j. Achil. Et tunc venatu rediturū in limine primo. Opperiens. Cato in re rustica. Primus cubitu resurgat: postremus cubitū eat. Nebrissensis v ult hic cubitu. pro cubatione nomen esse: vt venatu pro venatione etc. Et certe ego mallem per nomina loqui: qz per supina. Priscianus ait recte dici misertū tui venio: misertu tui doleo: nocitū tibi propero: nocitu tibi gaudeo: vt supina sint pro innocendo etc. Errat in hoc proculdubio Priscian⁹: qz in u supina apud latinorum neminem talem constructionē habent Elegantissime construuntur sine vllo regimine cum adiectiuis. Teren. in Ecyra. Sum extra noxam: sed non est facile purgatu. Apulei⁹. ij. metā. Facilis hauritu pro haustu. Ouid. Turpe quiddā dictu: sed si modo vera fatemur Vulgus, amicitias vtilitate probat. Verg. Nec visu facilis: nec dictu effabilis vlli. Cicero. Nō facile est dictu quantopere conciliet animos comitas affabilitasqz sermonis. Sallustius. Optimum factu ratus fortunam. bello tentare. Idez. Que sibi quisqz facilia factu putat equo animo suscipit. sic nefas dictu: quia pro adiectiuo capitur. et loquitur ita Valla in. ij. ad Corinthios. Plinius. Acipenser piscis rarus inuentu. Dignus cultu ambiguus sermo est: quia tam nomen qz supinum esse potest/sic gubernatu/visu ornatu etc.

*Vergil. In breuis et syrtes vrget miserabile visu.

¶ Participia

Participium quare inuētum.
¶ Participijs figurā Carisius nō dat/nec formam: quia vtrāqz perpetuo talem habent qualem verbum. Species participio nō datur quia accidens datur cum variatur omne autem participium est deriuatiue speciei. Donatus figurā dat ppter pueros: quibus nō omnia subtiliter tradenda sunt. Hec ex Lanciloto. ¶ Quare inuentum est participiū? breuitatis et elegantie gratia: quia breuius et elegantius dicimus mulieres ornant se ne videntes eas derideāt: qz mulieres ornant se ne qui videant eas derideant. Valla putat hic necessitatis causa participiū poni: quia ridiculus esset sermo mulieres ornant se ne hoies videant eas: et ne derideant eas. Neqz enī ideo se ornant/ne videantur. quia cupiunt videri. Sed non est ita. quia nō debet ea oro sic declarari: sz vt ego exposui. Suffragat opinioni mee doctissim⁹ Ald⁹

Participiorum desinentie.
¶ Participiorum desinētie sunt: ans/ens presentis tēporis. tus/sus/xus preteriti tēporis. sic vus in vnico mortuus. quod diuus Augustinus nomen esse dicit rus et dus: futuri tēporis. Studiturus nō dicitur: quia studitū Diomedes negat inueniri Fruens Cicero dixit Sibila pro sibilantia participiū est teste Seruio. i. nomē fungens officio participij Virgi. Sibilla lambebant linguis vibrantib⁹ ora. sic fata qui dij loquuntur. Idem. ij. eneid. Et si fata deum si mens non leua fuisset. Statius. Et vocem fata loquuntur

¶ Participia pñtis tpis actiue: aut neutraliter significãt nisi exulãs &c. & si qñ poe- te grecos imitantur. Uer. Uoluentia plaustra. i. q volu untur. Apud latinos passiua pñtis tpis pticipiis carẽt vt actiua pteritis: nisi prãdeo prãsussum. & pauca alia p- pter hec aliqñ pñtibus p ptis vtimur. Ci. in Bru. Quũ e Sicilia decedẽs. rhodũ ve nissem. R' pficiscor nõ pficiscẽs hoc loco dixisset: sz pfect' vt. iii. offi. Si exẽpli cãvir bonus alexãdria pfectus magnũ frumenti numerũ Rhodũ adduxerit. hec Ualla.

¶ Quomodo resoluit participiũ? In relatiuũ & verbũ. vt Juueni diligẽter studẽti faueo. i. q studet. Ouid. Uenture memores iam nũc estote senecte. i. q veniet. Uergil. Post aliquot mea regna videns mirabor aristas. i. q videbo. & vt dixi pulchrior ser- mo est per participiũ: vt bonus vir vitia fugiẽs: virtuti studẽdo celũ lucrat. Ubi ens esset nec p ipm: nec p relatiuũ loquar. sz vtrũuis lepid' subaudiã: vt virũ liberalẽ laudãt oẽs: nõ virũ entẽ libera'ẽ: nec virũ q est liberalis &c. licet sit in vernacula ligua

¶ Resoluit scdo pticipiũ in si/dum/vel qr. vt sole lucẽte dies est. i. dũ sol lucet dies ẽ de hoc in fine regiminis abltĩ. Itẽ. Te virgis cesum dabo in cancã. Apprehensum capillis: hum; sternẽs in luto volutauit. ¶ Ubi pticipio vti non lz? Quũ in ntõ esse relatiuũ nõ põt: vt ego q tu gaudes sum paupior Codro. Grãmatice q doctus fui sti a me erit tibi honori. Petr' cui inseruiui est ingrat'. Silr nõ vteris pticipio sicu bi nullum reperiat. vt Petrus qui poscit a me veniam inexorabilis mihi videtur.

Participiorum resolutio.

Participio qñ lz non licet

participiorum formatio

participia cõmunia participis pteriti a neutris

¶ Ns. fit bam/vel bar in ns/versa preter iens & quiens. ¶ Ptm a supino abiecta s vt lectu lect'. Addita rus fit futur: vt lectu lecturus: vel a priore supino dẽpta m: & adiecta rus ¶ Dus fit a gtõ pñtis versa tis in dus: vt amãtis amãdus. In tertia & quarta undus: p end' veteres dixere: vt diuidũdus: gerũdus: facũdus: hereiscun dus: experiũdus &c. ¶ Cenatus: pransus: potus: ausus actiue & interiz passiue ca piunt: vt homo pransus: potus &c. holus pransum aqua pota &c. Hora. actiue di xit. Ne pranse lamine viuũ puerũ extrahat aluo. Lanie dicuntur pueros comesse

¶ E neutris legunt nõnunq participia preteriti tẽporis: vt euasus. discessus oc casus: obitus: interitus: senectus: decretus: exercitus: exoletus. i. qui euasit &c. Liui us. xxii. Exercitum inquit cesum seq euasum esse. Celius. Custodibus discessis mul ti interficerent. Lucilius. Que horis sublata duabus omnia sunt sole occaso. Li. Andro. Cupidus misero obito. Quadrigarius. Acriter cõmissa pugna multis inte ritis. Sallu. Oibus quibus senecto corpore virtus militaris erat a senesco. Andro nicus. nocte dieq decretũ & auctũ. Cice. xvii. epist. fa. Oia mea causa velles mihi suc cessa. i. successisse. Iniuratus: qui non iurauit. nomen est. sic impransus: inausus &c.

¶ Participiũ preteriti temporis pro infinitiuo licet esse subaudiat: ponit; elegãter cum oportuit. Cice. Ita factum non oportuit. i. fecisse. Terent. Nonne preditũ non ne communicatum oportuit? Plautus in menec. Quid statis? Quid dubitatis? iã sublimen ratum oportuit. Lancilotus negat participia esse: quia dicimus aduen- tum: & reditum oportuit pro aduenisse: redisse. Nec vnq legit participiũ aduẽtus: aut reditus. ego Lanciloto; refragor: qr si infinitiua verba: aut supia essent: nec nũe rum: nec genus reciperent. vtrunq falsum est: Terentius. in Heaut. Non relictas oportuit. Cice. Tantam rem illi seruatam oportuit. Plautus in Aulularia. Tu il- lam scibas non tuam esse: non attactam oportuit. subauditur esse vel fuisse: quod Cicero pro cluentio expressit Hac lege accusatum fuisse oportuit. Terentius aliter dixit Nonne oportuit me presisse ante non obest autem quod Plaut. in Per- sa ait. Dum stas reditum oportuit. quis aut impsonaliter reditum esse: a reddit est aut olim reditus a. tum dicebant: vt inuentum est obitus abitus &c. pro qui obijt et abijt vnde morte obita pro post mortem. Uergil. Morte obita quales fama est voli- tare figuras. Lucretius. Morte obita quorum tellus complectitur ossa. Sillius. ij. Morte obita lybic gremio captiua iacobo. Obeo ab/ob/pro ad/vt ob/os: pro ad os.

Participium pro infinitiuo.

Obitus

¶ Participium preteriti temporis eleganter datur verbis volo: facio: habeo: curo vt rogatum te habeo. i. rogo. Missa faciamus hec. id est dimittamus. Terẽtius. Iã inuentum tibi curabo: et adductum tuum Pamphilum idest inuenire: & adducere: aut inuentum esse &c.

¶ Preteritum ablatiui casus neutri generis eleganter pro infinitiuo iungit nomi nibus opus: & vsus. Sallusti. Priusq incipias: consulto & vbi consulueris mature facto opus est: idest consulere: et facere. Quod parato opus est para. Tullius. Ta- cito quum opus est clamas: quum tibi loqui conuenit obmutescis. Plautus in me necchmis. Ibo domum: vt parentur quibus paratis opus est. Idem in amphi Ubi

Participium ablatiui casus cuz opus

summus imperator non adest ad exercitu3: citius quod non facto vsus sit: q̄ q̄ facto est opus. Oppugnanti resistimus: idest dū oppugnamur: preteritū pro presenti quia presens in passiuis deest.

Participium futuri temporis

Rus. ¶ Futurus a sio etiā esse dicit non voce: sed sensu. Oraturus venio p oratū venio lepidus sermo. Saturus a sero. Phocas negat dicit apud Pliniū. tñ legit Fassur⁹ Ouid. Et non fassure nisi cogeret: velimus ardor. Lancilotus crediderat non inueniri. Est qn futurū in rus per relatiuum non declaret. Valer. maxi. de Crasso Ducturus erat a charris aduersus Parthos exercitum i. paratus ducere

Dus. ¶ Dus non solū v̄ba passiui gn̄is. aut cōis faciūt: sed oīa fere deponētia. nam fuerūt olim cōia: vt sequendus imitādus ₇c. ₇ q̄dam neutra vt vigilandus. Authoritate opus est. Tibul. Cum fletu nox vigilāda venit. sic vigilatus. Iuue. Frāge miser calamos vigilataq̄ prelia dele. Oui. Uirq̄ mihi dempto fine carēdus erit. Idē. Que venit indigne pena delenda venit. Luc. Uix famulis audēda parat. Mancinellus hec noīa esse dicit: vt penitēdus: pemtēdus: ₇c. Sal. Nō cor pudēdum sit. ¶ Deponentia plurima cōia fuisse docēt. Priscia. Nestor. Nebrissensis ₇c. Vergi. i. enei. Ipse vno gradit comitatus achate. Ouid. ix. met. Nec abest imitata voluptas. Stati. ij. Achil. Cōfessūq̄ tenēs. ₇ habētē noīa pyrrhū. Pendebat coniunx passiue dicit pro quē mater. Deidamia iam ꝯfitebat. Oui. Paup amet cauti tinca maledicere pau/

Profitēda per Multaq̄ diuitibus non patiēda ferat. Idem Non tibi sic dicces Philli sequēd⁹

* Oui. in cram. Priscianus nomen esse dixit: pro quē sequi debemus ₇c. Ci. Ab his derelict⁹

j. de arte. est a quibus tuēdus erat. Ennius apud Nonium. Audibo atq̄ auris contra tibi

Nec, speci vtendas dabo. Ouid. Multa rogāt vtenda dari: data reddere nolunt. Idem. Decoes veneris lor ₇factis in faciēda tuis. Idem Arcus ₇ arma tue tibi sūt imitanda Diane Et sūt

sp ꝓfitēda tñ euentu dura fatenda meo. Idem dicit profitenda tuenda ₇c. Hora. iiij. car. Pre-

roganti. lia coniugiōis loquenda. Idem Fidibus modulanda latinis.

Futurū fu ¶ Utrū participiū futuri tp̄is potest iungi verbo futuri tp̄is vt dicturus ero? Pōt

turo iūctū sed parce. Cice. in rheto. Demonstraturi crimus. Ouid. Tunc pcul absenti cura futurus eris. Idem. xiij. met. Si quis tñ Hercule si quis forte deū dolitur⁹ erit. Propertitus. Et si quid doliturus eris sūt testibus illis. Martialis. Margite me fluct⁹ quuz rediturus ero. Ouid. Ensifer orion aspiciendus erit. Idem. Huic pater ante oculos ductur⁹ hfidus erit. Cice. j. de orat. Erit acturus. sic agendus erit ₇ similia. sepe leges. Fore futuri tp̄is est nullū participiū admittens cuiuscūq̄ tp̄is: l3 Orosi⁹

Fore. dixerit. Actur fore: ideo non d̄r spero Henricū amantē fratres fore: s3 p nomē amātē fratrū: ₇ spo te acceptū illis fore non ab illis: vt nomē sit nō participium. Cicero Spero amicitiā nostrā notū posteritati fore: nō dixit a posteritate. Spero hūc puerum admirādū virū fore. i. admiratione dignū. nomen est. Ratio cur participio non iungit q₂ apud doctissimos sic nunq̄ inuenit teste Valla. Perottus. Lancilot. Calepinus pluresq̄ gloriosum putātes Valle obstrepere dicunt fore reperiri cum participio apud Cesa. Nonnulli etiā Cesari nunciabant quum castra moueri: aut signa ferri iussisset non fore dicto audiētes milites. Verū fallunt. q₂ cum dicimus audiēs dicto nomē est audiēs teste Diomede: nec obstat q̄ audio dicto legat: q₂ obediēs cū

Audiētes dtō non solū participiū. sed etiā nomen esse posse comparatio indicat Liu. in vj. Im-

fore. perūs obedientissimū: sic etiā audiēs dicto ₇c. Tullius iiij. epi. ad Appiuz. Quasi diuinalem tali in officio fore mihi expetendū aliqn̄ studiū tuū. Badius ordinat fore diuinarem: ₇ in expetendū subaudit esse. Ego tñ inueni semel fore cuz futuro. Cice. v. ad Atticū. Addis si quid secus te ad me fore venturum.

¶ Quot modis participiuz transit in nomen? Quinq̄: Primo

constructione: quū alium q̄ verbum regit casum: vt scitus vadorum acceptus tibi

Participi, ¶ Secundo cōparatione: vt amans nomen est quum facit cōparatiuū amantior In p

uz transit ticipio bene fit cōparatio per magis: vt in v̄bo veluti magis amo. maxime amo. sic

in nomen amans deū: magis amās deū ₇c. ¶ Tertio cōpositione quoties aliter componit: q̄ verbū vt illesus. innocens: indecens: indiligens: incautus: incontinens: idoct⁹: inornatus: ₇ similia noīa sunt: quia non dicimus illedo: sed illido: nec innoceo. Idecet in diligo ₇c. ¶ Quarto amissione tp̄is: vt palleat ois amans beatus pro diuite ₇c. ¶ Quinto amissione significationis: vt indictus p nō dictus: q₂ indico nō significat non dico: sic inauditus p non audit⁹: ingenitus p nō genit⁹ noīa sunt. Silr amana

dus pro dignus amari &c. Putaui ad te scribendũ. Existimaui hãc rem tractandũ Censui tibi illud significandũ. i. dignũ scribi tractari &c. que oratio idem valet quod scripsi: tractaui &c. sed nõ sine deliberatione tamen nec inconsulto inquit Valla. Cõtinens pro cõtinuus nomen est. vt oratio continens. incendiũ cõtinens: & cõtinens p̃ terra nõ insula nomen est. vt oriens/occidens/cõsonãs/profluens/cõfluens/antecedens/cõsequẽs/accidens & cetera significationẽ mutantia: veluti diligens p̃ strenuam operam rei dante. Et licet Valla videatur dissentire nomina esse: sentio cum Lanciloto: euidens pro manifesto: vt euidẽs negocium: quod videtur: & clare intelligitur. Indulgens facies: cui indulgetur: & que sub preterita voce declarãtur actiue. vt argutus. i. acutus/subtilis: vt arguta Platonis disputatio: & sonor⁹. vt arguta auis. arguta ilex. Verg. Forte sub arguta cõsederat ilice Daphnis. Cautus callidus qui scit sibi cauere interdũ qui cauetur. Cicero. Quo res mulieri esset cautior. Contentus qui continet quod animo satisfacit. vt cõtentus vxore/cibo &c. sic Valla: cui obstrepit Calepinus sed paruifacio. ne dicas contentor aris. Circunspectus sagax qui rem callide circunspicit. Qui circũspicitur dicitur cõspicuus Cõsyderatus qui agenda bene consyderat. Huic aduersatur incõsyderatus. Defectus qui deficit. Martia. Dulcia defecta modulatur carmina lingua. Cantator cygn⁹ funeris ipse sui. Disertus: qui disserit: & differentiã nouit inter elegans & inelegãs. ¶ Discret⁹ prudens: qui rem malã a bona probe discernit. ita Neoterici capiunt et discretionẽ pro sapientia aut prudentia: sed nos ita nõ vtemur si latinos imitari velimus: qui discretus pro separatus semp capiunt: & discretio p̃ separatio. vel distinctio. ¶ Falsus qui fallit: aliqñ etiã qui fallit. & dicimus hec res falsum me habuit. i. fefellit me. Terentius. Charine falsus es. i. deceptus. ¶ Ignotus aliquando est qui ignorat. Quintiliã. Ne quis tamen erret ignotus. ¶ Exoletus qui adultus est. Plautus. Reliqui domi exoletam virginem. Adultus qui adoleuit. Excretus hedus qui excreuit. Cõplacitus qui cõplacet. Fluxa fortuna que fluit: & inconstãs est. Profusus qui pfundit: & supra modum sumptuosus. Scitus qui scit & elegans atq; subtilis pulcherq; vt scita interrogatio. scitus puer scitum dictũ. Tutus qui defendit: et qui defendit. vt in tuta vrbe tutissimus. Tacitus qui tacet aliqñ etiam qui tacet. Verg. Quis te magne Cato tacitũ: aut te Cosse relinquat: Delibutus. i. vnctus & imbutus. participiũ est a verbo delibuo: vt in v. lib. grãmatice mee ostendi. Pregnans participiũ a quo verbo sit nescio/inquit Valla. Iuratus/cenatus/laxatus &c. participia esse vult Seruius a iuro ceno latro &c galeatus: ocreatus: nomina esse dicit: quia nulla vba sunt vnde hec formari possent. Tunicat⁹ participiũ dici põt quia tunico as. lectũ est. Varro. Hec lanigeras detenderi docuit tunicareq; homulum. ¶ Sunt participia in rus rei qualitatem & vtilitatem magis q̃ tempus indicantia: necq; tamen tempore penitus orbata: licet enim nõ quod iam futurum est significant: tamen significant quod futurum fuerat: nisi aliquid obstitisset et ita non admittitur ratio futuri: ideo participia sunt talia non nomina: licet dissentiat cũ Valla Aldus. vt pretermissurus. i. talis qui pmitteret nisi hoc: aut illud obstaret. & regunt casus vbor: quod nominibus saltem quantũ ad accusatiuum sine figura nõ contingit. Plinius iunior. Itaq; partem oneris tui mihi vendo: & tanq̃ parens alter puelle nostre confero quinquaginta milia nummũ plus collaturus nisi a verecundia tua sola mediocritate munusculi impetrari posse confiderẽ ne recusares. Sene. episto. xviii. de mecenate. Ingeniosus ille vir fuit. magnũ eloquentie Romane daturus exemplũ nisi illũ eneruasset felicitas. Idẽ de natu. questio. Nullam autem mentionem fecit cometarum: nõ pretermissurus. si quid explorati apud illos comperisset Quintilianus. Necq; omnino huius rei meminit vsq; poeta ipse profecto nõ taciturus de tanta sua gloria. Ornate sic loquemur quoties dicendum fuerit. qui dedissem/scripsissem &c. nisi hoc aut illud impedisset veluti/ Rogaui patrem tres aureos. plus petiturus nisi repulsam timuissem.

Cõtinens
Argutus
Cautus
Contẽtus.
Circũspectus
Consyderatus.
Defectus.
Disertus.
Discretus
Falsus
Ignotus
Exoletus
Adultus
Excretus
Fluxus
Profus⁹.
* Sallus. Alieni appetens sui profusus.
Ocitus
Tutus
Tacitus
* Iurat⁹ q̃ iurauit Iuue. Orius iurato me tuã tibi credere testi.
participia in rus que Valla nomina esse vult.

¶ Regula generalis vtilissima.

Nam regimen sit idem si significatio par sit.

¶ Vbi significatio est eadem: est & constructio eadem. vt comparatiuus significat idem quod positiuus. ergo regit casum positiui. vt doctior pile: q̃ dicimus doctus

cet Valla. Iusti. lib. v. Gratulabundus patrie exspirauit. Tactio amatio &c. olim: re-
gebant verborum casus. Plautus in Aulular. Quid tibi nos mendicos homo tactio
est. Exosus & perosus participia sunt: vt ante docui.

¶ Sexto. Neutra verba pro actiuis habent actiuorum casus vt — Neutra pro actiuis
Ardeo deum. pro valde amo. sono hominem: pro sono exhibeo & sunt exempla huius mo- — Ardeo
di poetica magis quam oratoria quamquam oratoria & historica interdum. Verg. Formosum
pastor. Corydon ardebat. Alexim. dicimus etiam ardeo virgine. i. propter virginem amo
re estuo. Hora. Ode. iiii. lib. ii. Arsit Atrides medio in triumpho virgine rapta. & ardeo
in illa. Ouid. Arsit. & excides in menalia atlenta. Vergili⁹. Formosam resonare do-
ces amaryllida syluas. Idem. Pars stupet innupte donum exitiale Minerue. i. stu
pida admiratur. Cice de fini. bo. Hec cum loqueris Varrones stupemus. Stupes vi-
tio. i. insanus factus est vitiis: & tanquam perditis sensibus nescis te in vitiis esse. Persi. — Stupeo.
Sed stupet hic vitio & fibris increuit opimum pingue. Pereo & depereo puellam. i. insa
ne & perdite amo. Plaut⁹ in trucu. Tres vnam pereunt adulescentes mulierem. Demorior — Pereo.
te. i. vehementissime amo. Idem in milite. Ea demoritur te. in sacris. Exultat lingua — Depereo
mea iustitiam tuam. nubes pluant iustum. Dicimus sanguis pluit: & pluit sanguine. Ti- — Demorior
bul. ii. Multus & in terra depluerit que lapis. Stati. vii. theaba. Saxa pluunt. Liui⁹. — Pluo.
Nunciatum est in albano lapidibus pluisse: apud eundem per actm legeres: pluit san
guinem. Iesum tremunt barathra mors cruenta pauet. Manet me supplicium. i.
expectat & futurum est mihi. Vergi. Vitam degere more ferę. i. agere. Idem. Nunc
amici casum gemit. i. defleet gemo dolore per ablatm. i. propter dolorem. ¶ Calleo hanc — Gemo
rem. i. optime scio. Persius. Dicenda tacendaque calles: vbi neutrum manet: ablati- — Calleo.
uum regit. Gellius. x. cap. xxii. Necesse est eum rerum omnium esse imperitum qua-
rum vsu calleat oportet quisquis honestus probusque est futurus. Rideo & ludo &c. pro — * Horati.
derideo et deludo non inuenusta sunt. Curro cursum. viuo vitam. Gaudeo gaudi — Legitimum
um: seruio seruitutem &c. huc pertinent. Vergili⁹. x. ii. eneid. Amplius hunc oro sine — que sonum di-
me furere ante furorem. Et i. ene. Quid natum toties crudelis tu quoque falsis ludis — gitis
imaginibus. i. illudis. Ludo aleam & alea. Sueto. in Augusto. Lusit assidue aleam — callemus
Stat. ix. theba. Tu dulces lituos hululataque prelia gaudes. Boetius. iiii. de conso. — & aure.
Segnis ac stupidus torpet asinum viuit. i. viuendo exhibet & pre se fert. Iuuena. — Ludo.
Qui curios simulant & bacchanalia viuunt. Apuleius. v. met. Deam spirat mulier — Asinum vi
i. confidit se deam fore. hic inuentis contentus eris: qui non dices hic viuit diabolum — uit.
bibit vaccam &c sed in modum diaboli vacce &c. Salue eternum: longum vale tempo- — Deam spi
ris actum est: nec huc pertinet: viuit asinum. i. asinine. vt multi declarant. Eo viam et — rat.
via. Verg. enei. iiii. Longam incomitata videtur ire viam. Teren. in phor. Eo recta — Eo.
via equidem illuc. Boeti. Syluas dulci voce susurrat id est susurro replet. Vergili.
Nec vox hominem sonat. Sic verba ad sensus pertinentia sepe pro actiuis sumuntur tam
in prosa quam carmine. Quint. libro. viii. Si fieri potest & verba omnia & vox huius alumnum — Oleo.
vrbis oleant: vt oratio Romana plane videatur non ciuitate donata. Terent. Olet vn-
guenta. Hora. Pastillos rusticus olet. Sic in quadragesima cybus olet ol ii. Pulis
olet adustionem. Oratio Demosthenis olet lucernam. Olim dicebant per tertiam
olo is. sic capitur teste Prisciano in Mustel. Plau. Non omnes possunt olere vnguenta
exoletica. litere, tue redolent antiquitatem. Ver. Feruet opus redolentque thymo fra — Redoleo.
grantia mella. Thymo regitur a fragrantia non redolent. Cice. in ant. Vinum redo-
lentibus. Ouidius inusitate per ablatm dixit. teste Diomede. Perque locos sacros et
olentia sulphure fertur. Suboleo datm pulchre regit: vt hec res subolet mihi. i. hanc
rem presentia, & quasi odore percipio. Plau. in cas. Subolet hoc iam vxori. Terenti. — Suboleo
in phor. Nunquid patri subolent. Epistola tua miram sapit elegantiam: hec apit.
esca fauum. Caro sapit adustionem. Ceruisia sapit vas. verba tua sapiunt stultitiam
Persius. Quum sapimus patruos tunc tunc ignoscite. — Sapio.

Regula accusatiui secunda.

Omne dat atiuum (tolle interdicere) quartum
Hoc verbum sextum pro quarto sepius optat.

¶ Omne verbum actiuum regit post se actm rei patientis: qui in oratione passiua

trio cōmitto. Facio sermonez.i.habeo.at facio verba nō habeo. Facio morā.i.moror
Facio missa.omitto. Facio rem diuinaz: i.sacrifico. Facio ad hanc rez.i.ꝓsuz. Oui.
Nō facit ad lachrymas barbitos vlla meas. Facio mulieri:coeo. Facio finē.i.finio
Facio te certiorem nō certū nisi poetice. Uerg. Anchisen facio certū. Certiorem me=
tri ratio nō admittit. Ago certiorē nunꝙ dices. Facio tibi gratū:nō ago. Feci fugā
i. fugi.feci timorē.i.incussi.feci copiā:nō egi:dedi aut ꝓstiti. Feci lucrū nō acquisi=
ui lucrū.feci vrinā aut stercus(honor sit auribus)nō emisi.feci iniuriā nō do:sz.bn
do dānū:facio iacturā ⁊ do malū nō cōtra.at patior infamiā aut ꝯtumeliā: nō facio
Afficio te molestia meli⁹ ꝙ facio tibi molestiam:hec plura apd Uallā/ Lancilotū/
reliquosqꝫ inuenies. ¶ Deficio te.i.destituo:derelinquo. Nota. Sectātē leuia nerui Deficio.
deficiunt. Cice.ꝓ. Roscio. Tpo te citius ꝙ oratio deficeret. Ouid. Deficior prudens
artis vel arte mea. ¶ Scdo deficio neutruz cum dtō significat deesse.vt deficit his Defectus.
nūmus. Uerg.ij.geor. Arbusta sacre deficerent sylue.hinc defectus.vt Petrus defe
ctu medici perijt.i.quia non habuit medicum. Male capitur pro culpa.
¶ Tertio deficio neutrum recipit actm̄ cū prepōne ad: ⁊ ablm̄ cū prepositiōe a vel
ab:pro recedo. Sucto.in Uitel. Quin prius a Galba ad senatum defecerat.hinc de
fectio.i.recessio a supiore:aut duce.aut principe:⁊ quedam quasi rebellio.
¶ Quarto deficio hac re.i.careo. Colu. Comede fluunt nec deficiunt macro solo.
¶ Duco diem de die.i.in longū ꝓtraho.. Dico diem.i.tempus constituo.
¶ Cruento vestem.i.cruore maculo. Uerg.x.enei. Tundit humum expirans:infra= Cruento
ctaqꝫ tela cruentat .vulgus male dicit cruento pro sanguinem emitto e naso. Dico
et refero grates poeticum est. Idem.xj.enei. O decus Italie virgo quas dicere gra refero gra
tes qualve referre parem. Uindico te.i.vlciscor vindico in te.i.punio te. Sallustius tes.
vindicatum fuit innoxios. Assero te ab iniuria.i.defendo. ¶ Pecco scripturā.i.male Uindico.
lego. Plau.in bacchidi. Librum legeres:si vnam peccauisses syllabam fieret corium Assero.
tā maculosuz ꝙ est nutricis pallium. Adamo aliquando⁹ de honesto amore dicit̄ Pecco.
Cicero.iij.de oratore. Oratoris perfecti pulchritudinem adamasti. Deamo val= Adamo
de amo .Colo. Cum amore veneror. Deduco nauē.i.ex nauali in aquaz duco. Sub Deduco.
duco nauem.idest ad terram duco. Uer. Subducite naues. Ago oues idest ante me Subduco
cogendo impello. Ago equuz vel ante me cogo vel insidendo moderor. Inchoo hāc nauem
rem id est incipio. Uergilius in georgi. Te sine nil altum mens inchoat. Et.vj.enei. Ago.
Nocturnas inchoat aras. Inchoo scribere vix vnꝙ inuenies:sed incipio scribere. Inchoo.
quia inchoo teste Lanciloto.vix infinitiuū admittit. Incipio vix sine infinitiuo sal= Incipio.
tem subaudito ponitur .recte dicitur. Liber inchoat:vt bene contra Galeotum do=
cet. Merula. Licet Quintilianus credatur dixisse liber inchoat. Mendum. certe est
apud Fabium:vt opinor. Recte tamen dicimus liber.incipit. Plau.in capti. ꝙ diu
id factum est: Annus incipit vigesimus.
¶ Inesco quasi esca decipio. Terentius. Nescis inescare homines Samnio. Inesco.
¶ Mereor meres.i.lucror. Nota.hic meret erat liber socijs Sucto.in Nero. Quorū Merco
duces quadraginta milia sestertia merebant. Merco ere cū ablatiuo precij.i.mili=
to. Luca. Ere merent paruo. Taceo ⁊ sileo hanc rem: ⁊ de hac re. Exaro librum aut Exaro.
epistolam.i.scribo. Ci.xv.ad atticū. Arpinū proficiscens literas exaraui. Disputo: Disputo
discepto hāc rem: ⁊ de hac re. Gelat frigus herbaz. Seneca in natura. Qua frig⁹ Gelo.
ab ipsa tenuitate facile gelat.
¶ Declino hanc rem.i.deuito. Cicero.j officio. Declinetqꝫ ea que nocitura vident̄. Declino.
Dec lino a te idest caueo.sensus fere idem est. Cice.iiij. Tusc. A malis natura decli=
namus. Idem in Lelio. Declinandum est de via.i.recedendum aut deflectendum. Decollo.
Decollo.i.collum aufero aut collo spolio. Suctonius in calligula. Miles decollan
di artifex quibuscūqꝫ e custodia capita amputabat. Fenestella.libr.ij. Quemadmo
dum Cesar a piratis captus sitvtqꝫ eos postea ceperit ⁊ decollauerit. Afranius.
Nunc Iouem in tuo collo habes:decolles caue.i.deponas ⁊ (vt per iocuz dicatur) Inclino.
collum ei frangas. ¶ Inclino inflecto. Iuuenalis. Atqꝫ ipsos etiam inclinare mari Inclamo
tos. Inclamo.i carpo. Plautus.in stic. Tuos inclama:tui delinquunt. Clamo te.i. Clamo.
voco. Idē. Plaudūt partim:clamitant me vt reuertar.sepe est absolutū. Sero preto Sero.
rē consulem ⁊c.i.sum pretor ⁊c.lepide sic loqueris. ¶ Affecto rem.i.nimio affectu ⁊ Affecto.
anxie quero.hinc affectatus sermo.i.nimium curiosus:⁊ affectate loqui idest nimio
anxie ⁊ curiose ⁊ quadā cū ostentatione loqui interduz pro afficio capitur. Plaut.
Tria flagitia ait.damna:quibus patrem ⁊ me teqꝫ amicosqꝫ omnes affectas.

Capero

❡ Capero frontem .i. rugis contraho ⁊ aſperitatem vultus oſtēdo tractū ⁊ cap:a frontib⁹ criſpis: ⁊ dicimus. Capero frontē: ⁊ caperat mihi frons. Plau. Quid illud eſt q̄ ille caperat frontem ſeueritudine. Idem in epi. Quid illi caperat frons.

❡ Ventilo triticum: ventilo faciem flabello.

Ventilo

Cic. Et eſt ſenectus natura lo- quatior ne ab oibus eam vitiis videat vin dicare. Var. Qui in exercitu donati eſ- ſent ⁊ ere publico mererent

❡ Appeto vinum abſolute ſignificat appropinquo: vt nox appetit. Liuius. x. Iam lux appetebat. Et appetebat tempus comitiorū: ſic in eodem ſepiſſime Gellius. ij. cap. xxix. Auicula eſt parua: nomen eſt caſſita. Habitat indulaturq̄ in ſegetibus id ferme temporis. vt appetat meſſis. Pli. lib. v epi. Appetebat iudicij dies. Peperi pa cem. Sil. li. iiij. dixit. Et metui perere manu: hic metui infinitiu⁹ eſt loco accuſatiui pro ſui metum manu .i. vi. hoc eſt vt fecerunt vt timerent. Melius inſtauro q̄ re ſtauro dicimus. Th̄ reſtauro niſi mendū eſt: dixit Tit. Li. lib. v. Senatuſconſultum facit: fama oia (quod ea hoſtis poſſediſſet reſtaurarent terminarentur: expiarentur q̄ Oroſius vij. De reſtaurando cultu idolorum. Iuſtin⁹ lib. ij. Darius cum bellum reſtauraret: in ipſo apparatu decidit. Et lib. iij. Poſt longam penarū patiētiā bellum reſtaurant. ſic apud eundem reperies li. xx. ⁊ xxxi ❡ Obtrecto hanc rem .i. vitupero: obtrecto tibi .i. obſtrligo ⁊ maledico. Sil. xj. Dum malus obtrectat facta immortalia liuor. Cicero Dolobelle. Non tam id laboro: vt ſiqui mihi obtrectent a te refutent: q̄ intelligi cupio me a te amari. Prolixus foret liber: ſi quecunq̄ actiui generis verba notatu digna velim declarare. Itaq̄ receptui cano.

Appeto
Paro
Reſtauro
Obtrecto
Quieſco.

❡ Secūdo verba neutri generis actiue ſumpta regunt accuſatiuum:

vt quieſco: pro quietum facio: ⁊ pro hoc requieſco. Plaut. Quieſce tumultum hunc qui eſt ante hoſtiū. Verg. Et mutata ſuos requirunt flumina curſus. Salluſtius. Paulum requietis militibus: participiū eſt ſine verbo paſſiuo. Nam quieſcor nuſquam legit teſte Seruio. Ardeo/ſapio/oleo ⁊c. vbi actiuū habent huc pertinēt vt multa alia de quibus in precedente lectione. Sonuit tertiam horam: et tertia hora pulſata eſt Odi: memini: pepigi: huc pertinent.

Coco.
Duro.
Sudo.
Salco.

❡ Coco neutrum .i. conuenio. Coco actiuum .i. facio. vt coco ſocietatem cum Petro. Cice. in Phili. Cn. Pompei cum C. Ceſare ſocietatem vtinam nunq̄ coiiſſes. Duro neutrum eſt .i. durus ſum aut vt perſeuero. Vergilius. Durate ⁊ voſmet reb⁹ ſeruate ſecundis. Duro actiuum durum facio: vt ſol durat lutū. Fluit terra lac. in ſacris legitur vt ſtillabunt montes dulcedinem. Sudo ſanguinem. Liu. lib. xxij. Duo ſcuta ſanguinem ſudaſſe. Sallio neutrum notum eſt. ſallio actiuum .i. ineo. Ouid. ij. de arte. Leta ſalitur ouis. hinc ſalax ſalacitas.

❡ Tertio deponentia: vt abbominor magum: populor agros ⁊c.

Grauor.
Grauo
Dedignor

grauor lucem .i. moleſte ⁊ egre patior ſiue fero. v⁹. grauor aduentum creditoris preſentiam hoſtis ⁊c. Vergilius. x. enei. Cui Iuno illachrymans quid ſi que voce grauaris Mente dares. Suetonius in Aug. Ampla ⁊ operoſa pretoria grauabat. Sillius. ij. Abrumpere vitam. Ocyus attoniti querunt lucemq̄ grauentur. Grauo grauas .i. premo onero: moleſto actiuum eſt: cuius paſſiuū eſt grauor: vt grauaris pluuia. Vergi. Nec me labor iſte grauabit. Oui. iij triſtiū. Illa meos caſus aggrauat: illa leuat. Dedignor hanc rem. olim etiam hac re: teſte Seruio.

Cōqueror
Miror.

❡ Conqueror hanc rem ob hanc rem. hac re: ⁊ de hac re. Conqueror tibi ⁊ apud te pbat oīa in theſauro ſuo Mancinellus: vt indignor hanc rē ⁊ hac re. ❡ Miror me .i. placeo mihi. ſic miraris te ⁊c. Cicero dixit per ablatiuū. Admiratus nouitate nominis .i. propter nouitatem. Odoror hanc rem .i. odore pcipio. lectum eſt etiam odoro odoras. Vlciſcor iniuriam .i. facio. de iniuria vindictam. Quintilianus. Habet interim lachrymas ex miſeratione eius rei quā vlciſcitur. ſic vlciſcor te: ⁊ vlciſcor de te .i. punio te aut vindictam de te ſumo. Terentius. Haud de te vlciſci ſinit. Suauior etiam in bonum capitur. Cice. Atticum noſtrum cupio ſuauiari.

Vlciſcor
Suauior.
Molior.
Ludificor
Moror

❡ Molior habenas .i. guberno. Molior inſidias tibi .i. cogito: paro. Molior arcem .i. edifico ⁊c. Ludificor .i. per iocos ⁊ ludum fallo. vt Fauni per noctem: ludificantur mulieres: aucupor gloriam: veneror famam. ſic adipiſcor: nanciſcor ⁊c.

❡ Quarto communia actiue capta: vt largior panē ⁊c.

Moror patrem idest expecto etiam ſignificat in mora teneo. Quintilian⁹. Quid me adhuc

pater retines? quid moraris abeuntem? Capit etiam pro curo vel estimo. Plaut⁹. Nihil moror istas magnas dotes dapsiles. vbi moraris .i. habitas. Hortor te ad virtutem vel de virtute. sic abhortor. Uide Mancinelli thesaurū. Hec pauxillū annotasse iam sufficiat. Nam si quis plene vellet omnia huius regule verba enucleare: hac vnica regula oppidoq̃ magnus liber fieret.

¶ Regula tertia

Celo: rogo: doceo: geminant: vt vestio quartos
Diuersos. dices veniam bene poscimus abs te.
Induo veste Petrum dic: aut vestem induo Petro:
Rem tibi vel de re te celo: dicimus apte.
Te doceo de grammatica: tu dicito parce.

¶ Celo cū verbis rogandi / docendi / vestiendi: regit duos actōs pro diuersis acceptos. vt celo te arcana mea: doceo discipulos poesim: rogo magistrum veniam. vestio te subuculam. induo te tunicam. Cur dixisti duos actōs pro diuersis acceptos? Quia duos actōs ad eandē rem pertinentes: aut qui significantur ad eandem rem pertinere bene regunt alia verba: vt voco te hominē: facio te sacerdotem. voco te asinum. Uerba huius regule dicunt vehementissime transitionis: vt dictū est. oportet autem in neutro accusatiuo prepositionē subaudiri. ideo habeo nō est huius regule: qz quum dr̃ Id tibi habeo gratiā: subaudit ob vel ꝓpter. Ge. ix. ca. iij. Filiū mihi genitum scito: qd̃ quidem diis habeo gratiam. ¶ Uerba passiua horū regunt posteriorem actm̃ qui fere est rei inanime. vt rogo te veniam. tu rogaris a me veniā. Salust. in Catil. Per legatos cūcta edoctus. Gellius. Grecas literas eruditus. Uergil. ij. ene. Et inutile ferrū cingitur. Mart. Nescit cui dederit Tyriam Crispus abollā. Dum mutat cultus induiturq̃ togā. ¶ Defraudo nō est huius regule: qz dicimus fraudo te pecunia nō pecuniā. Quod autē in euāgelio dr̃. Si quid al: quē defraudaui reddo quadruplū: nihil contra me: qz si quid capitur aduerbialiter pro si in aliquo. vt quid te lesi .i. in quo. In sacris etiā legi: Expoliantes vos veterem hominē. Nos per ablatiuum dūtaxat dicimus / Expolio te veste. ¶ Magistro as .i. moderor / guberno: doceo nō regit duos actōs cōtra Rempenē. qz in Catone / Inuenies alidd qd̃ te vitare magistro. vterq̃ actūs regit a vitare. Te quidē a frōte. qd̃ vero a tergo ¶ Multo in sacris duos actōs hz: vt Esdre. iij. Multauit gentem argenti talēta centum: et auri talētū vnū: forsan subaudit vsq̃ ad: vt multauit gentē vsq̃ ad centum talenta argenti et c. ¶ Celo quotuplicē constructionem habet? Triplicē. primo regit duos actōs. vt celo te hāc rem .i. nolo te scire hanc rem. Teren. in adel. Ea ne me celet. Ouid. Hoc te celauimus vnū. ¶ Secundo pro priore actō dtm̃ habet: aut cum a vel ab ablm̃. vt celo tibi consiliū meum. Teren. in phor. Si hoc celet patri m. metu sum. Emilius ꝓbus de vita Alcibiadis. Id Alcibiadi diutius celari nō potuit. Luca. A superis celare diē. ¶ Tertio ꝓ posteriore actō hz actm̃ cū prepōne de. Ci. lib. vij. epist. Bassus noster de hoc me libro celauit. Celo pro sculpo huc nō pertinet.

¶ Da rogandi verba. Rogo / oro / precor / posco / postulo / obsecro / flagito / exigo / peto / interrogo / percontor / moneo / admoneo: sub quibus cōprehendi iso iubeo: et consulo: quia aliquando duos accusatiuos diuersos habere docui.

¶ Quotuplicem constructionem habent verba rogandi? Duplicem. Prius regunt duos accusatiuos diuersos. Tullius. Hoc te obsecrat. Uergi. xi. Pacē te poscimus omnes Turne. Precor te hanc rem. efflagito id est vehementer postulo. In libro regum. Dedit mihi dominus petitionem quam postulaui eum. Plau. quam tu virginem me reposcis. In sacris Si filius petierit patrem suum ouum nunquid dabit ei scorpionem? Sic in sacris sepissime reperies: apud alios rarissime: qz per sequentem modū sepius habet ablatiuū cum prepositione vt peto a te ouum. Inuenitur tamen etiā cum duobus accusatiuis. Corne. Tacitus. Experimentis cognitum est barbaros male Romam petere reges q̃ habere. Plinius. lib. iij. capite .j. Qui Lusitaniam et Tarraconensem accolunt iura Cordubam petunt. In euang. Interrogabo et ego vos vnū sermonē. Plau. in pseu. Sunt que te volumus percuntari. Luca.

Defraudo

Magistro

Multo
Celo
Rogandi verba.
* Moneo Terē. Habeo ꝓ illa re qd̃ illū moneam probe.
Admoneo post actm̃ principalē potius cū gtō ꝯstruit Tibul. admonuit dominę: deceptus que venus.

Precor
* Postulo cum abltō iūgit psalmograph⁹ Hiero. interprete Postula a me ꝛ dabo tibi gentes
Oro
Hortor
Exigo
Supplico.

Dux etiam votis hoc te fortuna precaꝛ. hoc verbū antique cū dtō nō cōmuni legiꝛ. Verg. lib. viij. Optime graiugenū cui me fortuna precari: similiter oro. Terē. Credo ꝙ mihi sic oret sic in sacris. Postulaui patri meo orari: sed non est imitandū. Alis bene reperiuntur cū datiuo communi. vt posce mihi magistrum veniam. sic rogo te. mihi. i. pro me. Plau. Hanc veniā illis sine te exorem. rogo tibi nūmos pro rogo te male dicitur. Mart. Quū rogo te nummos pro pignore: nō habeo inquis. Tullius. Sed vt ego quoq aliquid te admoneā. Idem prima in Catili. Quod te iamdudum hortor. Idem primo de legibus. Te veritatē exigant: sic exigo te nūmos. Cecilius. Ego illud minus nihilo exigor portoriū. Metellus. Quū sese sciret in tm̄ crimen venisse atq socios ad senatū questū flētes venisse sese maximas pecunias exactos esse ❡ Supplico nō est rogandi verbū ꝓprie: qꝛ quū dico: est supplico tibi: subauditur/ genu aut poplitē: ꝛ ita rogo. Nam genu ad poplitē plicamus quū a potentiore magnū aliquid petimus. Terē. in and. Ipsum hunc orabo: huic supplicabo. semp dtm̄ habet. Priscian⁹ vult etiā actm̄ habere: sed desyderauimus testimoniū. Itaq synonyma rarissime aut nunq̄ diuersos regunt casus. Nam decipio te: impono tibi: comedo panem: vescor pane ꝛc. ꝓprie synonyma non sunt: qꝛ impono tibi subauditur fraude. vescor. i. nutrior nō comedo ꝛc. ❡ Secūdo regūt actm̄. ꝛ intercedente prepositione abltm̄. vt exigo a te vel de te pecuniam. peto a te hanc rem: vel ex te aut de te. Verg. xi. Ipsum obtestemur veniāq̄ oremus ab ipo. Cic. ꝑ murena. Eadem precor a dijs immortalibus. ꝛ alibi. A te peto vt honoris mei causa eum expedias. Calep. iungit ṽbis rogandi q̄ro. vt quero te hāc rē vel a te. Ego cū duobus actis nondū inueni: nec cū dtō more indoctoꝝ. Quero tibi sed intercedēte prepōne cū abltō. Persi. Quere ex me q̄s mihi quartusi sit pr̄: haud prōpte dicā. Plau. in asi. Redde operam mihi cur hoc ego ex te querā. Ibidem videtur dtm̄ habere. Perdiū fidiū queris iurato mihi video necesse esse loqui quicq̄d roges: sed hic quero dtm̄ nō habet iurato mihi ordinatur cum necesse est eloqui. Cice. ij. de fini. Quero de te. et alibi: quero ex te: quero te: ꝛ quero abs te: quam ob causam recusaris: sic idem semper

Quero.

Doceo.
Subdoceo
Dedoceo.
Erudio
Instruo
* Instruo. ait Valla. quale ē instruā te in via hac q̄ gradieris apud idoneos autores nobis incōpertū est.

❡ Da docendi verba. Doceo: dedoceo: ꝑdoceo: erudio: instruo

Sallu. in Ciceronē. quem Minerua oēs artes edocuit. Plau. Paupertas oēs artes perdocet. Doceo te hac re. Sallu. in iug. qui senatum docerent de cede fratris. Et in Catil. De itinere hostium senatum docet. Cice. pro Sexto Roscio. De his rebus Sylla doceatur. Gel. ij. ca. xxij. Petebamus vt super ceterorū nominibus regionibusq ipse nos docere vellet. sup. i. de: non tamen libent r dicerē doceo te de hac arte pro doceo te hanc artē. dicito etiā doceo puerū ire Justi. lib. xli. Equitare ꝛ sagiptare magna industria docent. doceo te fidibus: subauditur canere. sic/scio ꝛ disco fidibus. Cice. ad Petū. Socratem docuit. fidibus nobilissimus fidicem. Bene dicimus hec res est docenda. Manilius lib. iij. Magna est ratio breuiterq docenda. Plini⁹. Docende oratorie artis dixit per nomē teste Lancilo. ❡ Subdoceo cū dtō. i. quod vulgo dr submoneo: vt quis subdocet tibi. i. quis est tibi hypodidascal⁹. aut vt vulgus dicit submonitor. Aug. iiij. cōfes. Grāmatico subdoceret vehementer desyderāti. dedoceo te hanc rem. i. ostendo falsum esse qđ didicisti: ꝛ contrariū doceo. erudio te bonas lr̄as: ꝛ per abltm̄ erudio te bonis literis. Sta. x. theb. Et que te leges preceptaq fortia belli. Erudijt genitrix nimiū didicisse quereꝛ. Oui. Hortaturq sequi dānosaq erudit artes. Instruo in sacris tm̄. pro doceo legi. Viam iustificationum tuarum, instrue me. Alij dicerent Instrue me via: per abltm̄. Cato. Si tibi sint nati nec opes: tunc artib⁹ illos Instrue. Sic instituo ꝛ imbuo te bonis literis nō bonas literas. vt intererit multū quibus artibus: ꝛ quib⁹ hūc tu moribus instituas. Horra, quo semel est imbuta recens seruabit odorem testa diu. Disco. i. doctrinam accepio: nō est docendi ṽbū. discit discipulus: docet magister. Vergi. Disce puer virtute ex me: verūq laborē. dedisco. i. quod didici obliuiscor. Plau. haud equum fecit qui id quod didicit dedidiscit. Informo nunq̄ cum duobus accusatiuis inueni.

Disco
Dedisco
Vestiendi verba.
* Vesio Ver. in ge. q̄q suo viridi semp se gramine vestit

❡ Da verba vestiēdi. Vestio: induo: cingo: sic exuo ꝛc. Primo regunt duos accusatiuos. In sacris Vestiuit eū stolā byssinam. Induite vos armaturam dei. Induit eum dn̄s coronam glorie. Ver. Troianos exue cestus accusatiui sunt diuersi. In acti. apost Calcea te caligas tuas. Calceo habet in secunda syllaba secundam vocalem nō tertiam. ❡ Secundo regunt datiuum cum accusatiuo. vt in

duo tibi tunicã. Naso met.ij. Jandudũ vincla pugnat exuere ipse sibi. Et in ponto. Dumq; latus sancti cingat tibi turba senatus. ¶ Tertio regunt actiũ cũ ablt̃o vt induo te tunica. Vergil. Impulit his cingi telis Oui.j.meta. Fluminaq; obliquis cinxit declinia ripis. Exuo te castris.i.spolio. Corono illam rem:vel illa re. Hora. Coronari olympia. notat hoc Priscianus.

¶ Regula quarta.

Delectat Decet. Junat. Oportet. Oporteo

Delectat:decet:iuuat da quarto & oportet

¶ Hec quatuor verba delectat/decet/iuuat/oportet:accusatiuũ post se cupiunt et cum infinitiuo impersonalia dicũtur:cũ ntõ ante se:personalia. vt delectat me studere aut delectat me studium. Decet te caste viuere:aut decet te casta vita. Juuat nos aspicere arua:aut iuuat nos aspectus aruorum.i.delectat. Oportet te ire. Jnuenitur hoc verbũ personale interdũ:sed sine vllo casu post se. Terent. Que assolent queq; oportẽt. Varro. in re ru. Tertia res est nutricatu q̃ obseruari oportcat. Multũ differt oportet ab opportunũ est:quia oportet vnico p.i.necesse est. opportunum gemino pp.i.cõmodũ. Oportet reperitur apud plures personaliter. Quinti. Disertos satis putat dicere que oporteant. Cecilius apud Priscianũ. Vt ea que oportuerint facta non sint. Elegantius dicimus teste Valla actiue oportet legere libros. expedit euoluere authores. vtile est cognoscere plurima. Opere precium est habere quos imitemur necesse est habere vsum q̃ oportet legi librũ &c. Seneca epi.xxxiiij. Agricolã arbor ad fructũ perducta. delectat. oblecto me carmine: delector historia. Vergi. Juuat arua videre desertosq; locos. Jdẽ. Nõ oẽs arbusta iuuant. Ouidius Lude decent annos mollia regna tuos. Antiqui ponebant cum dtõ nec prohibeo si quis parce sic vtat. Tacitus. Decere nobis terram viuã. Cicero.iij de orato. Quiq; id deceat prudentie tue. Terẽ.in adel. Vt vobis decet. Gelli.ix.ca xv. Jntroit adulescens & prefatur arrogãtius & clarius q̃ etati eius decebat. Sallu. teste Seruio in viij.eneid. Locum editiorem q̃ victoribus decebat. Aliter in iug. Quibus pro magnitudine imperij ius & iniurias oẽs cure esse decet. quibus ordinatur cum esse nõ cum decet. contra Mancinellum nec hic aliter loqui posses. ¶ Decet in illum:puto non male dici:vt dedecet in illum.i.non decet. Tulius.j.offi. Si quid dedeceat in illos vitemus ipsi Aldus addit dictis impersonalibus ledit:& offendit:vt ledit stomachum scribere. offendi cerebrum indulgere baccho si possent addi latet:facit &c. Qr infinitiuum loco nominatiui habere possũt. vt pertinet ad me studere &c. Quia multa accusatiuum:vel ablatiuum habent gratia prepositionis. vt exeo domum v. domo:ideo de hac re volo nunc agere.

Oportet. Decco. Decet.cum datiuo

¶ Regula quinta.

Compositum quandoq; dabit tibi preposture
Casum. Quocirca quartum sextumq; dat exit
Sepe quidem docti repetunt bene prepositurain.

¶ Verbum composite figure:regit aliqñ casum prepositionis cum qua componit̃ vt exeo ab extra regit accusatiuum. Terenti⁹ in Ecyra. Quum limen exirem. Exeo ab ex regit ablatiuum. Luca. Exeat avla qui vult esse pius. Sic egredior domum vel domo. adeo Petrum circunsistimus magistrum &c.
¶ Cur dixisti aliqñ? Quia sepe verbũ non regit casum prepositionis sue vt a rideo tibi. Applico littori. Jntersum lectioni &c. ideo authorũ vsus magis considerandus est q̃ regula. ¶ Sepe prepositio reperit̃. vt apud Cice. Extra cancellos egredi conabor. Accedo ad ignem &c. Nunc plura afferam per prepositionum ordinem.
¶ Adeo vrbem:ad vrbem & in vrbem. Adeo patrẽ vel ad patrẽ nõ in patrẽ. Verg. Adit opida pastor. Tullius.iij.epist. Ad me adire quosdã memini. Sue.in Augu. passiue dixit. Quo facilius vrbs adiretur. Verg. Talibus aggredit̃ Venerez saturnia dictis. Teren. Adortus est fratrem iurgio. Alluo.i.iuxta aliquid fluo. Curtius. Mõtẽ leniter alluit preteriens annis. Tullius. Gens que accolit nilum.i.habitat apud nilũ Affor & alloquor te. Ouid. Deucalium lachrymis ita Pyrram affatur abortis. ¶ Assilio illi:vel illum aut illum. Silius. lib.vij. Alipedem planta currus

Exeo. *Solin⁹. Postq̃ tu tius homines exiuit. Adeo. Alluo. Accolo Affor. Assilio.

premit atq volanti assilit a tergo. Stat. x. the. Nouus assilit ethera magnũ clamor
in sacris. Terras. Phlegetontis assilit tenebras. Sil. x. Assilit in ferrũ & per vulne
ra colligit hostem. ¶ Allatro laudẽ tuã. i. obtrecto: carpo: obstrepo &c. Tit. Liuius
Allatro xxxiij. Cato allatrare. Scipionis magnitudinez solitus erat. Marti. Allatres licet
vsq nos & vsq. Plinius. lib. ij. ca. lxx. Oceanus interna maria allatrat. i. alluit. Ro
dolphus agricola cum dtõ dixit. Occurrenti allatras. & Erasmus. Canis ignotis
oĩbus allatrat. ego libentius dicerem. Canis oẽs ignotos allatrat. qr nequiui cum
dtõ reperire: Quintianus putat cum dtõ barbare cõstrui allatro.
¶ Appello vrbi, vel vrbem. Sillius in j. Fatali dido lybicis appellitur ore. Apulei.
Appello in. vij. Quũ littus actia cum appulisset. Cice. vj. in Uerrem. Appellit nauis syracu
sas. põt hoc carere rectore. ¶ Assideo illi vel illum: et apud illum cum dtõ frequen
Assideo tius. Hierony. ad August. Languenti multo tempore assidemus. Cice. pro Planco
Huic assident. pro, hoc laborant. Apulcius j. me. Assidebat pedes vxori. Sallu. iiij.
histo. impersonaliter dixit. Amissum oppiduz assiderit sine prelio audiebat. Idem
in Jug. Hiempsal dextra Atherbalez assedit/ Priscianus dixit actm̃ regi a dextra
alij ab assedit: quod mihi placet.
Accubo ¶ Accubo illi vel illum. Sueto. in Cesare. Theatrũ summe magnitudinis tarpeio
monti accubans. Apulle. ij met. Mansulam; rogatus accubueram & lib. v. Lectum
maritus accubans. Plau. in menech. Prãdi/ potaui/ scortum accubui.
¶ Accumbo etiã actm̃ habet apud Apuleiũ. libr. iiij. meta. Mensas dapibus largi
Accumbo ter instructas accumbũt. Ceterũ is author multa dicit ab alijs vix vsurpata vt in
ij. Quadam die percita. Foris ac satis trepida me accurrit. Idem lib. v. Scopulum
Accurro istum pro intus aderunt. Et lib. vj. Pedes eius aduoluta. Aliter reliqui. Cur. li. iij.
Adsum Aduoluta est pedibus eius. Apulei. lib. vj. Psychen accurrit suam
Aduoluo. ¶ Resideo apud eundem. accusatiuũ habet. lib. vij. Lumbos meos insiliens reside
Resideo bat. Et in. viij. Mulierem que dorsum in meuz residebat repente percussit Aliter in
Affero. nono ait. Nude spine mee residens. idem m. ix. Anicule sermo talis affertur aures
Adijcio. Plaut. in asina. Eque inusitate dixi: ne quem oculos adijciat. Et cicero pro Cluen
Applico. tio. Staleni familiaritatem se applicuit pro affertur auribus. ne cui adijciat fami
liaritatũ applicuit.
¶ Afflat vrbem terror. Florus de bello Mitridatico. Ipsam vrbem Romã regius
Afflat. terror afflabat. Cice. Attico Rostra Cato aduoluat. Dic etiã per dtm̃ aduoluo vrbi
Aduolo & aduolo ad vrbem. & in vrbem vt Calepinus probat. ¶ Assisto thoro per dtm̃ vt ade
quito castris. Florus. Parthico habitu castris adequitat.
Adequito ¶ Ante raro facit verbum regere accusatiuũ: vt antecedo: anteeo te doctrina: per
datiuum dicitur antegradior tibi &c.
¶ Circunsto: circunuolo: circunduco: & multa alia actm̃ habẽt gratia prepositiõis
Circunsto. Ouid. ij. met. Talia dicentẽ circuustant omnia solem. Numina. In marco. Circun
Circũsideo spiciens illos cum ira. Circumiui cemiterium. Sallusti. Jugurtha oppidum circũ
sedit. Uerg. Sed nox atra caput tristi circunuolat vmbra. Plau. in Mustel. Circun
Circũuolo duce istum hasce edis: & conclauia. posterior accusatiuus regitur virtute preposi
tionis. prior virtute verbi Circunuenio te. id est decipio.
¶ Circundo solum corio: vel circundo corium solo. Uergilius. Taurino quantum
Circũdo possent circundare tergo. Martia: Qui recitatur circundat vellera collo. hic se pos
se loqui: posse tacere negat.
¶ Circũsilio puteum cum actõ Sil. j. Mox instauratis pugnam circũsilit arma.
¶ Ob quoq facit verbũ regere actm̃. Cice. Ut nostras villas obire possis. i. circumire
Circũsilio Obeo legationẽ. i. cõpleo: facio: finio. Obeo mortẽ. i. morior. Teren. Is obijt mortem
et in abltõ obeo morte. Suet. in Aug. Morte obijt repentina. & sine casu. Is obijt. i.
mortuus est. Silli. iiij. Collapsum poplite flexo. Ensis obit. i. circũdat et interficit.
¶ Obequito menia vel menibus. i. circũequito. Curt. lib. iij. Quũ agmen. obequita
Obequito ret varia oratione vt cuiusq animis aptum erat. milites alloquebat. idem lib vij.
Dũ obequitabat menibus sagipta ictus est. Liui. Ipsis obequitaret castris: dati
Obãbulo. uum etiam capit. Obambulo. i. circũambulo. idem. Obambulare muris vt facile
Obhorreo noscerentur ab etolis cepit. Obsideo. vrbem. Obhorreo rem. i. abhominor. Sueto. in
Aug. Distortos abhorrebat.
Obrepo ¶ Obrepo te: & sepius obrepo tibi. Horatius. Operi longa fas est obrepere somnuz
Plautus in penulo. Statim te obrepet fames.

¶ Percurro/perambulo/pererro forum. Verg. Ille fuga syluas saltusq peragrat. Percurro.
Lisa perlabitur Sandauum. Sic veteres teste Seruio: honeste loquebantur. Nos Traycio.
curro per forum, veteres hic imitare. Traycio

¶ Trans facit etiā verbū interdum actiuū regere. vt transeo forū. Traycio mare, et interduz si
vbi simplex hz actiū cōpositū interdū hz duos. Liui. Traiecit copias iberum. Ce= gnificat
sar. in com. Cesar omnē equitatū funditoresq & sagiptarios pontē traduxit. Trans transporto
gredior mandatū: transilio fossam. Transfero te forum. In sacris. Mente polū nos Sallu. ia3
trāsferre satage. hec constructio rara est: illa vero frequēs. Transfero hoc ad vsum. oē3 exerci=
Cice. j. offi. Mediocritas ad omnem vsum cultūq vite transferenda est. Lucan. in. x. tū: traiece=
Nondum trāslatos Romana in secula luxus/ Mox autem ita transfertur: vt penes rat inter=
priorem remaneat: secus in alijs dū trāsco.

¶ Inter prepositum oportuit. Inter quoq facit verbū regere actiū vt interluo mon Iustinus.
tes. i. fluo inter montes. Claudianus. Rapuit confinia merens Victor & abscissos in Postq co=
terluit equore montes. sepe verbū aliū casum regit. vt intercedit tibi mecum amici= pit omnes
tia id est amicitia me tibi conciliat. Intercessit Cato. i. mediū se vi & verbis opposuit. omnē traie
¶ Preter facit verbum interim actiū habere. Teren. Cum hec puto preterij, impru cere.
dens villam preterlabor: cum accusatiuis reperies. Traduco

¶ Abterceo te domo: pro expello: Plautinum est, vt eam aberceat domo, i. prohibeat Trāsfero
aut expellat. Idem. Quid istuc est negocij, q tam subito abeas domo: Valerius. Et Interluo
se consulatu abdicauerunt. Suetonius: curia abstinuit. Absum italia: vel ab italia Intercedo
vtrunq apud Sueto. notabis. Pretereo.

¶ Deduco morbū corpore. i. expello a corpore. Hora. Nō domus & fundus: nō eris Aberceo.
aceruus & auri. Egroto domini deduxit corpore febres: Non animo curas. Plaut⁹ Deduco.
prepositionē repetit in Curg. Deduco pedes de lecto clam milites nec sentiat. Et.
Hiero. ad Helio. Ibi quies non est vbi mens a' proposito sepe deducit. i. renouatur

¶ Decedo vrbe/ex vrbe/ab vrbe &c. Sueto. Decedere via. idē. Decessit morbo aque Decedo
intercus. i. mortu⁹ est. Hora. Descende celo. & dic age tibia. ¶ Desisto incepto: Vale Desisto
ri. incepto iussit desistere. destituor auxilio. Deuenio locū: p ad locū poeticū est.

¶ Ex facit verbum sepe ablatiuum regere: plerūq etiā actiūs datur. vt sit ab extra.
Exeo orbem: vel vrbe. de vrbe: ex vel ab vrbe. sic Egredior & effugio. Stat. Cadmu3
exire vetat. Oui. Et rogat vt tectis exeat vmbra suis. Verg. Quis multa meis exi= Exeo
ret victima septis. Cice. j. tuscu. Exeamus e vita leti. Idem de responsis Arusp. De Egredior
cauea exire iubebant. Exeo hominē. i. morior. apud & olinū legitur. Apul. ij. meta. Effugio
Exibis asinū. i. exues figurā asini. Suet. in Aug. Quis statuisset nō egredi. taberna
culum. In Tyberio. Nō egressus est villa. Ibidem. Ab vrbe egrediens. Cicero pro
Quintio. Extra hos cancellos egredi conabor. ¶ Euado hostez: ex hoste. i. effugio
Sueto. in Tyberio. Carmelus me euasit. Tullius. p Scylla. Cuius ex insidijs eua=
seris. Euado gradus: & ad gradus. i. ascendo. Verg. enei. iiij. Sic fata gradus euase Euado.
rat altos. Et libro ij. Euado ad summi fastigia culminis Excedo Italia: vel ex ita
lia. Sueto. in Claudio. Italia excessissent. Vale. Fidit se vita malle excedere q mo
ri. Teren. Ex istohoc excesserat loco. Sic expello. Luca. lib. iij. Sedibus elisijs cam
pisq expulsa piorum. Et lib. ij. Expulit arma tam primus a sedibus vrbem. Celius Excedo
Cice. lib. viij. episto. Me quum expulisset ex Italia Pōpeius. Anguilla elabitur ma=
nibus vel e manibus. hec res excidit memoria vel e memoria vel memoria hui⁹ re
excidit mihi. Teren. Eijciat oppido. Verg. Portaq emittit eburna. Exigo p expel= Expello
lo elegans est. Valerius. Quum Italia Pirrhum exegisset. Exigo.

¶ Exto illum. i. longior sum illo: vel supero. Papi. j. sylua. Quantūq egomet nereic Exto.
das exto. dicit hoc venustius. Idē. x. Theb. Sūmaq e margine nudi extra hians.

¶ In facit verbū sepe actiū regere: vt ineo pacem/fedus/societatem. i. magnis re=
bus locum habet. Ineo prandium aut cenā: vix licet dicere: sed incipio. Item. ineun
te etate: nō ineunte hora: sed incipiente. Ineo gratiam ab illo. i. facio illi rem gratā
Plau. in asina. A me inijs gratiam. Ineo

¶ Indo butyrum in pultem. Cato in fiscellam indito. Incurro rem: & in rem. Cic.
In odia hominum incurrunt. Cesar in com. In oceanum influit. Indo

¶ Illucceo illi & aliquando illum. Suet. in Cesare. Ea nocte cui illuxit dies cedis. i. Incurro
cui successit. Tit. Liui xxxv. Hic speciosus vltimus dies P. Scipioni illuxit. Sil. x. Illucco
sibi tristius illum illuxisse diem. Plau. in Bacchi. Vulcanus/sol/luna/dies/dei qua=
tuor celestiorem nullum illuxisse alterum.

Incubo ¶ Incubo hanc rem.i.occupo/possideo/amplector. Apuleius.iiij.meta. Pannosu s alioqui:sic sordibus aureos folles incubabat. Pli.ij.natu.histo. Omnia contrarias incubant partes. Incubo illi rei in dtō.i.insto/innitor/insideo. Verg. Ponto nox incubat atra. Gallina incubat ouis 2c. In sepe facit verbis ims regere datiuū: vt in nitor haste:insero me questioni:includo te carceri. Sta.vij.theb.per ablatiuum dixit Nunq̄ hunc animū natura minori Corpore:nec tantas ausa est includere vires.

Incido ¶ Incido in illam rem.7 aliqñ incido illi rei. Ter. In eum incidit. Sta.in principio octaui. At subitus vates pallentibus incidit vmbris.vetus locutio est per datiuum teste lactantio. Claudius. Heri recedens vesperi Amantinis incidit.

Infero. ¶ Infero;me foro:vel in forum:7 aliqñ infero me forum. Vergi. Inferretq̄ deos latio. Apule.ij.meta. Repente me nescius forum cupedinis intulit.

Subeo. ¶ Subeo tectum:tecto:7 ad tectum. Vergilius. Hec limina victor Alcides subijt. Idem. Iamq̄ propinquabant tectis muroq̄ subibant. Idem. At tecta subibat pauperis Euandri.

Succedo ¶ Succedo tecto:7 aliqñ tectum. Verg.iij.geor. Aut tectis assuetus coluber succedere 7 vmbre. Idem.vij.enei. Nostris succede penatibus hospes. Sil.x. Neq̄ quicq̄ armatos auūt succedere muros. Apu.v.meta. Larem nostrum lete succedite. Succedo tibi:vel in locum tuum. Cice.ij.off. In eorum locum ipse succedat. Augu.iiij. confes. Ipse est deus noster:7 non discedit quia non succeditur ei.

Subrepo ¶ Subrepit illi vel illum:vel in illum horror. Stat.xi.theo. Tacitus subrepsit fratribus horror Sil.xv. Pectora subrepit terror. Papi.i.syl. Fessos penitus subrepsit in artus. Insidiosa quies 7 pigre obliuia vite. Subit animū aut animo timor vt ante docuit. Stat.x.theb. Una;omnes eademq̄ subit formido.

Supruo ¶ Superruo illum. Apuleius.primo meta. De alto recidens Socratem(nam iuxta me iacebat)superruo.

¶ Regula sexta.

Quam poscendo diu:quartum vel ponito sextum
Cum quouis verbo:secus ablatiuus abesto.

Q̄dudum 7 q̄pridem. ¶ Omne verbum regere pōt accusatiuum vel ablatiuū temporis sine prepositione aut accusatiuum cū prepositione per:vbi fieret questio per q̄diu:aut q̄dudum. At questione facta per quando aut quanto tempore.pro intra q̄tum tempus:solus ablatiuus datur.vt q̄diu habitasti. Lutetie? Tres annos vel tribus annis: vel per tres annos. Q̄dudū obijt pater tuus? abhinc tres menses:vel tribus mēsibus.7 sepius quidem hoc per accusatiuum dicitur. Q̄dudum 7 q̄pridē.i.quod rustice dicitur.q̄diu preterit q.sed q̄dudum querit de re nō adeo diu preterita q̄pridem de re ante multos etiam annos facta Quādo venisti?hora tertia. Quāto tēpore hec scripsisti? Tribus horis. Ver.i.enei Una cum gente tot annos bella gero. Cice. Abi ui magnam partem consulatus tui Verg. Noctes atq̄ dies patet atri ianua ditis. In sacris. Adhuc modicū vobiscū sum.i.per modicum tēpus. Sic,adhuc modicum lumen est in vobis. Cic.xij.ad atti. Q̄ queris q̄diu hic?paucos dies:sed certum nō habeo.q̄diu.i.q̄ longo tēpore. Cice.ij.in Verrē. Horū pater abhinc duos 7 viginti annos mortuus est. De ablatiuo. Plau.in mustel. Abhinc sexaginta annis occisus Cicero.ij.in Verrē. Comitijs abhinc triginta diebus habitis. ¶ De accusatiuo cum per. Tit. Liuius in proemio. Que nr̄ per tot annos vidit etas. Cic.pro Cluen. Per multos annos quieuit. Suet.in Tybe. Cybo per quadriduū abstinuit. In eodem. Huic cognitioni adeo per totos dies deditus. Tacit. Tot per annos ꝯtinuū vite ordinē nō efferendū. Cice.vij.ad atti. Tenuisti prouinciā per decē annos.sic idē sepius Sic Plinius 7 alij In epist. Phalaridis cū ad. Tu vero ad multos annos feliciter viuas. In genesi.per viginti annos in domo tua seruiui. ¶ De ablatiuo respōso ad quando. Plini. Omnia plenilunio maria purgantur. In euangelio. Media nocte clamor factus est.hoc possumus per actiū cum per dicere. Verg. At pius Eneas per noctem plurima voluens. Tacitus. Quod perditissimus quisq̄ per diem concupiuerit:per tenebras audeat. Additur ablatiuo aliquando ꝓpositio de/vel in. Tacitus. Tali in tēpore capessande reipublice iter ingreditur. Hirtius de bello gallico

* Vergil. Hic inter centum totos regnabit annos.

In sequenti nocte equites premittit. Cice. p mure. Vigilas tu de nocte. Liui. xxiij. De nocte vigilo.
ceperunt epulari de die. Cesar. vij. de bello Gall. Reliquias de media nocte profici-
sci imperat loquitur ita sepius. Sueto. in augu. De nocte ad occasionẽ aure enecte-
est. Et in Vespa. De nocte vigilabat. Cice. viij. ad atti. Obsignata ep'ls quam de no-
cte daturus eram. Cur. v. De die inibat conuiuiũ. Hora. Ut iugulent homines sur-
gunt de nocte latrones. vtitcip sum serues nõ expergisceris. ¶ De abltõ responso ad
quanto tempore. pro intra quantum. Ouid. Si quoties peccant homines; sua fulmi- *Terent.
na mittat Juppiter exiguo tempore inermis erit: id est intra exiguũ tẽpus. Cicero. Sex totis
Superioribus diebus veni in cumanũ. Idem. Qui his diebus paucis pontifex fa- mensibus
ctus est. i. intra superiores dies &c. teste Valla. Discimus autẽ intra decem dies q defecisse3.
veni confeci omne negotium: vbi venuste subanditur post. vt Valla declarat. Ad-
ditur ablatiuo quandoq in pro intra. Sueto. Ex eo continuo nata soboles adeo in
paucis adoleuit diebus: vt nõ equipararet modo matrem: verũ etiã obtegeret. Di-
midiata hora composui triginta versus. i. intra dimidiatã horam. Que est differen-
tia inter dimidius & dimidiatus. Dimidiatus d' quasi dismediatus & in duas par-
tes diuisus: & additur dictioni totũ significanti. vt dimidiatũ librum legi. i. libri di-
midiũ. Dimidius significat dimidiati partẽ. iungitu q huic nomini pars. vt dimi-
diam partem libri legi. aut substantiue: dimidiũ libri: nõ dimidium librum. nec di-
midiatam partem libri. Vide Gelliũ lib. iij. ca. xiiij. Dictam differentiam nõ obser- Dimidius
uauit Plinius/ nisi mendum sit: q libro. iiij. epistolarum ait. Egeram horis tribus ũimidiat9.
et dimidia. & li. vj. Dimidias clepsydras. dixit. ¶ Triginta annos natus su3 latine
dicitur: q teste Prisciano subauditur ante. Terẽ. in heau: Annos sexaginta natus
es aut plus eo. vt coniecto. ¶ Ut figurate & venuste dicimus/ puer id etatis: ita etiã
studui id tẽporis Louanij: pro eo tẽpore. Cic. prima in Catil. ad me venturos id tem- Id tpis p
poris esse predixeram. Sueto. in. Nerone. Nunq postea publico se illud hore sine eo tẽpore.
tribunis, cõmisit procul. & occulte subsequentibus. Pulchre dixit Philelphus. Ab
eo petas mihi vt cõmodet in mensem vnu3. Sextũ empiricũ. non recte omitteretur
hic prepositio. Plautus dixit in milite. qui mille annorum viuunt ab seculo ad se-
culum: vbi genitiuus pro accusatiuo; vel ablatiuo ponitur: nec est imitandũ: vel sub
auditur accusatiuus etatem, aut mille est substantiuum, singularis numeri.

¶ Quomodo differunt accusatiuus & ablatiuus tẽporis respõ/

si ad q̃diu? Nullo modo differunt: licet Nonius Marcellus velit per accusatiuũ
significari tempus continuũ. per abltm̃ nõ cõtinuũ: venustius tñ per actm̃ loqui- Tpis accu
mur. Plau. in. trinũ. Rure dum sum vuos sex menses. Ostende authoritate differen satiu9 ab
tiam Marcelli esse falsam. Suetonius in Augu. In lectũ inde transgressus nõ am- abltõ nihil
plius quũ plurimum q septem horas dormiebat: ac ne eas quidã cõtinuas: sed vt differt.
in illo quidem temporis spatio ter: aut quater expergisceretur si per actm̃ significa *Ouid.
retur tẽpus continuũ: male proculdubio loqueretur hic Suetonius. Idem in Cali de tristib9
gula. Vixit annis. xxix. Imperauit triennio: & decem mensibus: diebusq octo. hic Pene decẽ
per ablatiuum sine dubio significatur tẽpus cõtinuũ. Varro in re rustica. Quatuor totis aluit
mẽsibus est pregnans. Valla vtitur alio argumento. Si per accusatiuũ significare peantius
tur tempus continuũ: nõ diceremus laboraui sex totos: aut cõtinuos dies. quo pa- annis.
cto & oratores & poete loquuntur. Cic. ij. de nat. deo. Totos dies precabatur. Et in *Vergil.
oratione pro reditu suo, Qui totos dies de officio: & de virtute dixerunt. Et alibi. Septẽ illũ
Decem dies continuos. Verg. Hic iam tercentũ totos regnabitur annos. Terenti. totos pers
Ubi desedi totum diem. Hanc orationẽ alij soluunt per regulam Alexandri/ Equi hibẽt exo
ualens geminis. Accusatiuus tẽporis per se continuũ tempus denotat. vbi addide dine men
ris totos. aut continuos: solum tempus indicat. Quia de Alexandri regula memi- ses.
nimus non inutile fuerit eam plene declarare.

¶ Alexandri Theopagite Regula vtilissima.

Equiualens geminis: harum si iungitur vni

Dictio: pro reliqua tantummodo debet haberi.

¶ Quoties dictio equiualet duabus dictionibus in significando: si ipsi altera illaz
iungatur: capitur solum pro reliqua. vt egredior domum. i. gradior extra. Egredior
extra domũ. i. gradior. sic declarato, insum lectiõi: insum in lectione. adeo te: adeo

ad te.sic exeo:incurro & cetera declarata.ibi.Cōpositū quinq̄ dabit &c.sic nemo & nemo homo.Ceterū opus est & exēpla huius regule sint ab authoribus nō futilibus vsurpata.Alioqui esset pleonasmos siue nugatio:vt hic est cecus visu non dicam:quia apud bonos authores nō repperi. Declarabo itaq̄ per ea demū que apud ꝓbatissimos authores legunt. Quicq̄d.i.omne qd.Quicquid cū omne qd solum significat.

Omne quicquid.

Cicero in Verrem.Omnia quecūq̄ Carpinatius postulabat facere:& decernere solebat.Valerius Maxi.lib.j. Mox humani ingenij prona voluntate petita scrutandi pone respiciens aiaduertit immēse magnitudinis serpentē cōcitato impetu omne quicquid obuiū fuerat proterentē.Boe.in cathegorijs Aristotelis .Quecunq̄ de eo quod predicatur dn̄r:oīa de subiecto dicūtur.Hiero.in psal. Oīa quecūq̄ faciet prosperabunt.& oīa quecūq̄ voluit fecit &c. ¶ Opusculū.i.paruū opus nec aliud significat paruū opusculū est tn̄ significantia vehementior:vt sit paruū opusculuz valde paruū.Cicero in paradoxis.Accipies igitur hoc paruū opusculū. Ibidem.Minutis paruis interrogatiūculis id qd ꝓposuit efficit.Et alibi.Parua particula.Plau. in ruden.Curguliūculos minutos fabulare.Cedo.i.do locū.Cedo locū.i.do.Fetet male olet fetet male.i.olet.Pneuma est spūs solum:ideo pneuma scēm huc nō pertinet.Perhibeo.i.testimoniū do.perhibeo testimoniū.i.do.Viso.i.eo visum.doctissimus valde doctus.salto,frequenter salio.Calesco incipio calere(vt multi volunt)redeo eo retro.perlucet vehementer lucet.prescire ante scire.Indies.i.in dies singulos.Abstemius Abstinens a vino.Concurro simul curro &c.& tamen per hanc regulam vehemenciores significātie gratia dicimus eo visere: ꝙ doctissimus:vbi docetissimus voce nō re est superlatiuꝰ. frequēter salto. calescere incipio aut similia &c. Verg. Maria incipiunt agitata tumescere.Idem.Cepit crudescere morbus.Pli.de Apelle.Gratior erat Alexandro frequenter in officinam ventitanti.Idem lib.xviij. Carbo vehementer perlucet.Ver.Asper acerba ruens retro redit.Idem.Haud aliter retro dubius vestigia turnus improperata refert.Et.lib.ij.Retro sublapsa referri Spes Canauni. Teren.Nonne oportuit precisse me ante. Plinius vini abstemiū dixit.Teren.in Phormi.Vultis ne eamus visere.Gellius.xix.Pedes tum grauiter egrum ire visere. Teren.multa simul occurrunt.Ad hanc regulam potes reducere plerinq̄.i.fere omnes:et plerinq̄ omnes.

Paruum opusculuz

Incipit tumescere.

Frequēter ventito.

Retro refero.

Prescisoani.

Abstemiꝰ vini.

Eo visere.

¶ Regula vltima.

Quantum sit spatium quarto vel dicito sexto:
Ast vbi quid factum:sexto tantummodo prome.

✻ Ouid. Sulmo mihi patria ē gelidis huberrimus vndis Milia qui nouies distat ab vrbe decem Miliare.

¶ Verbū eundi & distādi regit acm̄ vel ablatiuū distantie:aut spatij.vt ambulaui septem milia vel milibus.Colonia abest hinc iter vel itinere quatuor dierū.Cic. xv.epi. Abessemq̄ ab amano iter vnius diei. Vir.xj.Nec lōgis inter se passibus absunt Cesar.ij.de bel.ciui.Hic locus abest clypeis passuum xxxiij.milia.Curt.v.Edificia nō sunt admota:sunt admota muris:sed fere spaciū vnius iugeris absunt.Patet regit casum huius regule.Verg.Dic quibus in terris teris mihi magnꝰ Apollo Tris pateat celi spatium nō amplius vlnas. Cesar in cōmen.Hercinie sylue latitudo nouem dierū iter expedito ptz.Idē.ij.de bel.ciui. Patebant hec quoquouersus pedes triginta. In politicis Aristo.Distant hec loca iter semidiei.Aliqn̄ acc̄us subaudit.Cic.v.ad atti.Nos ꝓperabamus in castra q̄ aberant bidui.Et ab quibus aberam.bidui Quū dicimus.Iui duo milia subaudit gtūs passuū:qr miliare ꝯtinet ꝓprie mille passus.Continet passus quinq̄ pedes. Octaua pars miliarij dr stadiū. Mar.Te tn̄ vt videam duo milia nō piget ire. Ut te nō videā quatuor ire piget.In acti.apo.Et ꝓcesserūt vicū vnū.Primo Maccha.Persecuti eos sunt viā vnius diei. Leuca,& milia barbara sunt.lz Agricola vtatur.latine dices miliare vel miliarium licet miliare putauerit quidā nostratiū esse barbarū.Ci.vj.ad atti.Accepi tuas litteras ad quintū miliare.Hirt. vel oppi.de bel.His.Quū ad octauū miliariū venisset. ¶ Ast vbi quid factū &c.Si vbi q̄d factū sit q̄rat rn̄det ablt̄us.vt captus est latro sexto ab vrbe lapide nō sextū lapidē &c.sed opus est vt nomen distantie sit:alioqui prepositio adderet.vt Petrus mortuus est in carcere.Et hec de actī regimine de synecdoche in actō:& de ꝓpositionibꝰ in gtī regimine egimus:vt de ecce/o/& heu/in regimine ntī Sequit regimen ablti cuius regulas obiter ꝯplures declaraui.vt eger pedibus opus est mihi libro emo duobus philippeis &c.dicta nō repetam.

¶ Regiminis ablatiui.

¶ Regula Prima.

Atura faciens regitur sine prepositura.
In sexto a verbis per multis mobilibus
Sic dabis efficiens quodcũq͂ modo bene possis
Hoc per:pre:propter referare:pudore tacemus
Te virtute colo:tardus senio:grauis ere:
Rex dono christi:diuino numine presul.

¶ Omne fere verbum ⁊ plurima adiectiua regere possunt ablatiuum cause efficiẽtis precipue naturalis sine prepositione:qui ablatiuus declaratur per prepositionem:per:vel pre:aut propter. Da exempla de verbis. Taceo pudore:rubesco ignorantia. Tremo metu:heiulo dolore:baccharis ebrietate.i.ppter pudorem, ignorantiam ⁊c. aut pre pudore ⁊c. sic expergiscor clamore:hic stupet vitio:lamentor tristitia:pinguescit glis sopno:egroto labore:fatigor itinere. Amo te virtute:fulges virtute:vapulans a preceptore petulentia. Feci amore tui causa efficiens vt nõ finis sic ieiuno amore dei:veni gratia tui videndi: Gr̃a dei sum qđ sum. Auxilio tuo euasi.i.per auxilium tuum. Consumor cura: dolore maceror ⁊c. Da authoritatem. Terẽ. in eccyra. Gaudeo ita dĩ me ament gnati causa. Cice.lib.vi.epi.ad Basiliũ. Tibi gratulor mihi gaudeo:te amo virtute tua. Pro gaude tibi etiam dices gaudeo tecum Terenti⁹. Ut tacita mecum gaudeam. Dicito gaudeo grauidum:⁊ gaudeo hac re. vl' propter hanc rem:aut de hac re. Cicer. Hortensius introijt:pro suum gaudium gaudeamus subauditur propter: Idem Gaudeo mihi de toto hoc ostento. Apule. per genitiuum dixit voti gaudeo.lib.j.de asino. Idem. Propter me aliquid gaudeat hic nollem per ablt̃m loqui q̄ nomen cause efficientis non significat proprietatem quãdã:sed personam:potius prepõnes loquemur:vt hbcror ppter Joãnẽ:ieiuno propter deum ⁊c. lachrymo gaudio vel pre gaudio. Teren. Lachrymo pre gaudio. Gaudeo.

¶ Da exempla de adiectiuis. Pallidus morte:albus frigore:tardus senio: grauis ere:superbus honore ⁊c.i.ppter mortem:frigus ⁊c. Quedam substantiua vt dignitatum nomina regunt ablatiuum efficientis:vt dei gratia rex:diuino auxilio papa ⁊c. Loquimur sic Christiani scientes omnem potestatem esse a deo ¶ Que sunt huius regule verba? Fere omnia:⁊ precipue neutra secunde cum quibusdã alijs que effectiua dicuntur:⁊ continentur his versibus.

Effectiua dabunt hec sextum:iubilat:albet.
Exultat flagrat/trepidat/tremit/heiulat/alget/
Et calet/⁊ feruet/gaudet, meret/dolet/horret/
Pallet/siue rubet/niger/ardet/iungito friget.
Floret cum respondet/torpet/pollet/viret/aret/
Et stupet/⁊ languet/valet/⁊ liquet ⁊ madet adde.
Junge verecundor/letor/tristor/morior q̄.
Glorior/indignor/oblector/de quoq̄ lector
Sic dabis irascor cum pluribus:omnia versu.
Dicere difficile est. Multis.dabo prepositurã.

* Verba effectiua Vergi. Fe nt ense grauem Tymbre' Osirum

¶ Ouidius. Flagrat q̄ cupidine currus.domus flagrat igni. Homo ardet ira mulier estuat amore.fons manat aqua potius q̄ aquã.vt exulto ⁊ sitio iustitia potius q̄ iustitiam.teste Valla in illud Matthei. Beati qui esuriunt ⁊ sitiunt iustitiã.i.propter iustitiã.sic fragor vnguento. Uer.j.ene. Thymo fragrantia mella. Ambrosius pctõr q̄uis foris abũdet ⁊ delitijs fluat.odorib⁹ fragrat:in amaritudine aie sue vitã exigit. ¶ Glior meis:de meis:⁊ in meis rebus.delector his ⁊ in his. Mancinell⁹ in thesauro suo testimonia affert. Per teipsum facile inuenies. Ouidius. Arua rigent auro madidis squalentia glebis. Quia possum⁹ plerunq̄ prepositiones adde

re et per ablatiuum sine prepositione loqui: cõtingat aliquãdo copulari diuersos casus. Plautus in Aulu. Ego me iniuriam filie fecisse fateor tue. Ceteris vigilijs per vinum atq; impulsu adulescentie.

Adiectiua effectiua

¶ Que sunt huius regule adiectiua? Difficile esset omnia enumerare: que precipua sunt continentur his versibus.

Adiectiua regunt sextum multa efficientem.
Ut vilis turpis/formosus/pallidus/albus.
Nobilis & clarus/inflatus/turgidus/amplus.
Et grauis/et tumidus festinus pulcher/onustus.
Et felix/tutus/celeber velox generosus.
Omnia vix multo possem tibi tradere versu.

¶ Ut vilis ebrietate: infamia: scelere mendacio. Turpis moribus. Verg. Formosum paribus modis atq; ere. Pallidus amore. albus frigore: nobilis progenie: clarus sanguine. Inflatus: turgidus: tumidus: elatus: superbus: honore auro &c. Amplus honoribus. Non vnq; grauis ere domum mihi dextra redibat. Fecũdus, p[ro]le ingenio &c. Festinus metu: pulcher frenis: quam locutionem Seruius honestam dicit. Spolijs, orientis onustus. Felix nati pietate tutus presidio. Celeber arte grammatica: velox timore. Generosus virtute natalibus &c. sic honestus vita: [con]spicuus pietate. Plau. Nobilis scelere. Pli. Nobiles clade Romana cannenses. Idem. Utica Catonis morte nobilis. Idem. Iudea gens contumelia numinum insignis. Inuictus viribus: tardus pigritia. Celer timore. feruidus ira. Ouid. Ille celer penna tardos etate fatigat. Fatigatus et fessus studio. itinere: cursu. onere: labore. Beatus diuitijs. Ebrius dulci fortuna speciosus forma: pulcher aspectu. Tristis morte patris. Clarus probitate: odiosus malitia. Iucundus salibus: molestus litibus: virtute modestus. Talia occurrent innumerabilia. Quia de causa efficiente locuti sumus: ideo quero. ¶ Quot sũt cause alicuius rei? Quatuor: efficiens: materia: forma: finis: causa efficiens est: que rem facit vt faber. materia p[ro]prie est ex qua res fit. vt lapides. ligna. forma est que dat esse rei: vt in domo figura. finis est p[ro]pter quem habendu aliquid fit: vt habitatio: p[ro]tectio ab iniurijs celi &c. Finis fere semper in accusatiuo. mediante prepositione regitur: vt ambulo propter sanitatem acquirendam. Causa efficiens aliquando interna est: & regitur ferme in ablatiuo per hanc regulam. Ut pudor tacere cogit ergo dicimus. Taceo pudore. Aliquãdo causa efficiens est externe: & regitur frequenter in ablatiuo a passiuo mediante prepositione: vt domus fit a fabro. Materia est triplex. Ex qua: vt ferrum est materia ex qua fit culter: materia in qua est proprietas: vt diabolus est materia superbie: dentes sunt materia in qua est albor: hec materia vocatur subiectum inhesionis & regitur aliquando in accusatiuo vel in ablatiuo per synedochen: vt ethiops est albus dentes vel dentibus vt dictum est in regimine genitiui. Materia circa quam est circa quam res versatur & regitur in ablatiuo sine prepositione. vt dicemus in regula tertia: vt laus est materia circa quã dignitas aut dignatio fit: veluti dignus laude &c.

Margin notes: * Vergil. Tum pietate grauẽ ac meritis si forte virũ cõspere resilent — Cause rerum.

¶ Regula secunda.

Materies ex qua raro sine prepositura.
Ponitur: vt fuluo nummos cudit faber auro

Materia triplex.

¶ Materia ex qua aliquid fit in ablatiuo exprimitur sepius cũ prepositione de e vel ex: vt faber facit ex auro calicem. Homo factus est de limo terre. Aliquãdo prepositio subauditur: sed fere apud poetas. Vergili. Sectaq; intexunt abiete costas. Idem. Viminibus mollibusq; paras detexere iunco.

¶ Regula tertia.

Materia circa quam proprietas habet esse:
Nobile cum verbo sexto capit: auctus honore.
Lacteq; distentus. sic adiectiua dabuntur
Plurima: cum verbis fungor: vescor: fruor: vtor.

Victito:fraudo:beo:dono:afficio:colo:sterno:
Cum multis iunges:que prosa recludet abunde.

¶ Plurima adiectiua. ⁊ verba regunt materiã circa quam proprietas versatur:in ablatiuo. Da exempla de adiectiuis. vt auctus muneribus:huber distentum lacte: duplex auro:vir duplex animo:fecundus prole:ferus armis. Verg. Loca feta furẽtibus austris i. plena vel abundantia. Feta ꝓprie est grauida ex partu liberata:teste Seruio. Dignus ⁊ indignus laude. Hec aliquando gtũ regunt:vt dictũ est. Honoratus dignitatibus prestans alijs arte. Nihil prohibet idem aliquando dici causam efficientem ⁊ materiam circa quã. Immunis crimine. Papinius. v. theb. Immunem furijs de hoc etiam dictum est:vt de purus macula ⁊ integer vita:dicimus etiam integer a vitijs. Tacitus. A coniuratione integri. vt vacuus curis ⁊ a curis. Oriundus alba vel ab alba:castus venerijs ⁊ a venerijs. Liui. Quũ omnes ab alba oriundi sint. Cicero ad atticũ. Oppidum vacuum a bello. Colu. Castus a venerijs. Mundus vita:orbus liberis:nudus vestibus sic cetera adiectiua carentie. Vergil. Nunc cassum lumine lugent. Extorris patria liber crimine. Exul natali solo. Tale non est vagus pelago:cõtra quosdã male iungentes vagor: ⁊ vagus dictionibus carentie:de quibus in genitiui regimine multa dixi. Preditus virtute:preditus malicia. Cicero in Verrez. Homo singulari cupiditate audacia scelere preditus. Apõ eundem sepe in malam partem capitur. Lentus gradu. dulcis eloquio. benignus natura. compunctus corde Incircũcisus labijs. velox pedibus. promptus lingua tardus manu. Licet hic etiã sit materia in qua: tamen etiã potest dici materia circa quã. Sallust. Lingua ꝙ manu promptior. Facetus ⁊ lepidus sermone tardus incessu. Liber erit si omnia enumerentur.

Vagus
Preditus
*Cicero pro Sylla Me singulari immanitate et crudelitate preditũ
Idẽ ꝓ papirio. Senectute affect⁹ morbo ꝑdit⁹.

¶ Da exẽpla de ṽbis. vt fungor magistratu:vescor carne: fruor amici aspectu: vtor nũmo: victito lacte:fraudo te iure:beo te diuitijs: dono te equo afficio te honore:colo te modico munere:sterno lectũ tapetis. libero te curis spolio te veste ⁊c. Nunc latius declarabo singula. ¶ Fungor. i. vtor aut officium dignitatẽ ve habeo aut ago. vt fungor magistratu: fungor officio boni viri:fũgor legatione pretura ⁊c. fungor vita. i. vitam ago reperitur aliquãdo cũ accusatiuo Plau. in amphi. Hic munus fungatur suum. Et in menech. Parasitus octo hominum munus facile fungitur. Sueto. in aug. Senatoria munera fungeretur. Vetus ⁊ elegãs locutio est:teste Beroaldo. Defungor:finio ⁊ agere cesso. vt defungor vita i. morior. hinc defunctus etiam sine ablatiuo pro mortuus. dicimus aliquãdo functus vita:pro defunctus. Virg. O tandem magnis pelagi defuncte periclis. In sacris. Ne sacerdotio fungaris mihi. datiuus communis est.

Terent. in adel. Neq; boni neq; liberalis functus ẽ officiũ viri

Fungor.
Vescor.
Fruor.

¶ Vescor. i. nutrior ⁊ cibo vtor. Sil. ij. Rabidi ieiunia ventris In solitis adigunt vesci. i. impellũt/cogunt. Verg. Quid puer Ascanius superat ne ⁊ vescit aura Etherea. i. viuit ne. veteres cum accusatiuo cõstruebant. Actius apud Marcellũ. Facinus oculi vescuntur. Hiero. in Leuitico. Afferat pro se duos passeres quos vesci licitum est alibi vesci de carnibus. ¶ Fruor. i. delector ⁊ rei in herco nõ alterius gratia vt fruor amicitia:presentia amici ⁊c. Proprie frui diuinis dicimur qrea voluptas syncera sit latinissimi etiam frui de creaturis dicunt. Participiũ est fructus vel fruitus. Cicero in hortensio. Et amenitate summa semper fructus. Neuius apud Gel. xvj. ca. ij. Qui nõ parcit apud se fruitus est. Cicero in thuscula. Consyderet apud se fruiturum. Fruiscor etiã. i. fruor Metellus Summa gloria fruiscor. Celius accusatiuo iunxit. Domos suas qñq; iubet ire. ⁊ omnia sua fruisci nunc ablatiuo potius iungito. Plautus etiam per actiũ dixit:hanc frui. Fretus. i. confisus:nomen est non participium regit tamen ablatiuum per hanc regulam: vt tua humanitate fret⁹. ¶ Vtor. i. vsum habeo. Cato. Vtere quesitis sic ne videaris abuti. Cicer. Prepostéris vtimur consilijs. Inuenitur apud veteres cum accusatiuo. Plautus. Vteris vt voles opteram meã. Teren. Mea bona vtantur. Cice. j. de ofa. Si crarij corpus vtimur ad belli adiumenta: ⁊ ornamenta pacis. Gel. lib. xviij. Quas voces nõ possumus vti. Neuius passiue dixit. Supellex multa vtitur que nõ emitur. Abutor. i. male vtor: hinc abusus. Itẽ abutor. i. vtendo consumo. ⁊ apud. Terentiũ cũ accusatiuo inuenies. Vtor, capitur elegantissime pro cõuersor. Cicero. Fabio viro optimo ⁊ homine doctissimo familiarissime vtor. i. cũ Fabio conuersor. Hinc vsus. i. consuetudo

Fruiscor.
Fretus.
Vtor.
Vsus.

familiaritas cōuersatio. vt vsus fuit mihi tecū a puero. ꝓ codē d3 vsura. Cic. Lōga que inter nos fuit vsura hoc efficit. Item vsus .i. vtilitas. Usuuenit .i. accidere solet. Uti aduerbiū priorem corripit: quā produxit vtor. ¶ Uictito butyro/lacte/carne ꝛc. de q̄tidiano fere victu d3. Pascor etiā abltm̄ regit per hanc regulā. verū pasci ad bestias fere ptinet: vesci ad hoies. Pascor herbis passiui gn̄is est: q2 dicimus pasco te herbis passiuū aūt regit oēm casum actiui pter actm̄ rei patientis. Ouid. in Ibin. Aeras volucres corpe pasce tuo. Pascor herbas deponēs est. Uerg. ij. ene. Miseros morsu depascit artus. In codē. Coluber mala gramina pastus. Dicim⁹ aūt pascūt boues herbā: herba pascit boues: ꝛ boues pascūtur herba: ꝛ pascunt boues herbā. Hora. Musa celo beat. Afficio v̄bū late patet. Afficio te honore .i. honoro. Afficio te vulnere .i. vulnero. afficio te laude/vituperatione/morte sepultura ꝛc. .i. te laudo/vitupero interficio/sepelio ꝛc. elegātissimū v̄bum est. Sic construunt ꝓsequor ꝛ cumulo. vt ꝓsequor te laude .i. laudo ꝛc. Cumulo te honore .i. vehementer honoro. viua vox magis afficit .i. disponit ꝛ efficacior est. Oui. Fine coli modico forma virilis amat. Spargo domū floribus augeo te diuitijs. Impertior te salute. ¶ Muneror deponentis gn̄is vel numero actiui .i. dono. vt muneror te equo. Hora. in epo. Certantem ꝛ vnā purpure qua munerent te priape. ¶ Dignor te laude .i. dignū iudico. sic indignor .i. indignū iudico. Uer. ene. j. Haud equidē tali me dignor honore. Inuenit passiue. Cice. apud Prisc. Dignatur hoc noie .i. digni habent. Verg. ene. iij. Coniugio Anchisa veneris dignate superbo .i. digne habite teste Seruio. ¶ Muto aurum argento. Horati. Diruit edificat: mutat quadrata rotundis. ¶ Libero te malo in quo fuisti. libero te a malo .i. caueo ne in malum incidas. Hec sepe differentia videri potest vera puto aliquando confundi: vt indifferenter dicamus libero te periculo ꝛ a periculo. Terentius. Libera metu me miserū. Cicero cōtra Rullū. Periculo liberetis. Senec. in lib. de ira. Se a cōfusione liberauit. ¶ Pestis viduauit vrbem ciuibus .i. spoliauit. Verg. ene. viij. Tam multis viduasset ciuibus vrbē. ¶ Exonero te curis et ex curis. Teren. in phor. Nos quoqꝫ amicos eius exonerastis metu. Plau. in epidi. Atqꝫ ira ꝓfecto: vt cā ex hoc exoneres agro. ¶ Expedio te cura ꝛ a cura: sic in pluribus inuenies ꝑpositionē additā. vt sepius omittitur. Terē. in eccyra. Te hoc crimine expedi. Ibidē. Qui te citius expedias ex his erūnis. Impleo nauem frumento sic oppleo/saturo/satio/ꝛ plura: quorū quedā gtm̄ regere docui. ꝛ sine actō abundo diuitijs. sic exundo/redūdo/affluo/exubero. refercia librū nugis. dito te spe. Magnifico te v̄bis. Solinus. Unguētis eū delibuit .i. vnxit. hinc delibut⁹: qđ quidā sine verbo participiū esse putarūt. Tale reginē habent nutrio te cybo: ꝛ in sacris .i. poto vt potauerunt me aceto. lacto: educo as. reficio/tollo/orno locupleto/ ꝛ oblecto. vt oblecto te carmine: vel carmen meū te oblectat. Pseudo curtius male dixit tantum voluptates mihi adulescenti oblectant. Lacto te v̄bis. Circūuento te donis. Dulcibus est verbis alliciendus amor sed instrm potius q̄ꝫ materia circa quā videtur. ¶ Equo te amore. Equus adiectiuum etiam aliquando ablatiuū habet Plautus in bacchidi. Plus vidissem q̄ꝫ deceret: q̄ꝫ me atqꝫ illo equum foret ꝛ in ruden. Iureiurando alligatis leno. vt se equū est: ꝛ vt lenoniū officiū esse consueuit equum .i. dignum. ¶ Imbuo .i. intingo: immergo inficio. vt imbuo lanam liquore. Hora. Quo semel est imbuta recens seruabit odorē Testa diu .i. infecta. Uerg. Illius arā Sepe tener nostris ab ouilibus imbuet agnus .i. inficiet/initiabit/madefaciet. Imbuo te lr̄is .i. initio/informo/ instruo /erudio. Cic. i. offi. Parentū p̄ceptis imbuti ad eorū cōsuetudinē moresqꝫ deducimur. Imbutus vitijs .i. infectus inquinat⁹: instituo temporibus initio te sacris. sic informo/erudio ꝛc. Participo te prandio. Cōico te cōsilijs meis. Plau. in trili. Cōmunicabo te semper mēsa mea. Instruo te armis. inficio aut inquino aerē crepitu. Infamo te opere. Lacesso ꝛ prouoco te verbis: instrumentum videri pōt. sic supero/vinco/antecedo te doctrina: sustineo me arte. Tēpero me vino vel a vino Soluo te debito .i. libero Intendo locū fertis. Palpo te munere. placo te donis. Abdico me magistratu/pretura/cōsulatu ꝛc. .i. amoueo ꝛ renuncio ijs que pertinent ad magistratū preturam ꝛc. Liui. Dictator magistratu se abdicauit. Abdico filiū .i. bonis priuo capit etiā ꝓ repudio ꝛ nego. Terē. Generū abdicat. Pac. cōsanguineā esse abdicāt. Nudo priuo spolio te bonis: ꝓhibeo te domo. Orbo parente oculis amico .i. priuo. fere de re multū chara d3. Emungo te argento: leuo te fasce: curis: onere. Euacuo animam vitijs. Insero aures fruge cleanthea .i. bona doctrina qualem docuit Cleanthes. Mundo domum sordibus. purgo te peccato. Clauo.

Usura. Uictito. Pascor. Afficio. Muneror. Dignor. Muto. Libero. Uiduo. Exonero. Expedio. Delibuo. Oblecto. Equo. Equus. Imbuo. Imbut⁹ pollutus. Sallusti⁹. Auaricia. pecunie studiū hʒ: quā nemo sapiens cō cupiuit ea quasi mal venenis imbuta corp⁹ alaqꝫ viri lem effeminat. Cōmūico. Abdico. Orbo. Clauo.

me⁹ diuitijs .i. spolio denudo. Plaut. in Asina. hunc clauit donis: castro te testiculis. Exinanio amphorã vino. sic aggrauo/premo/maculo/tego/operio/cooperio/, munio/spargo ꝛ alia plurima actiuã regunt cũ abltõ materie circa quã. Item figo terrã hasta vel figo hastã terre. Cõficior merore: senectute: tristitia .i. consumor: valde elegans est. Uaco patuit: vt careo. ¶ Frustro aut deponentaliter frustror te spe .i. decipio frustror expẽsas .i. frustra ago frustratus apud Gel. cum gtõ legit. Captionis ꝑ fute excogitate frustrar⁹ est. Exulo patria. Luxurio diuitijs Uerg. Luxuriatꝙ thoris animosum pectus .i. lasciuit. Tibul. Luxuriant animi rebus plerunꝙ secũdis pro eodem dicitur luxurior. Col. lib. iij. Cacumina virgarũ ne luxurient dimutilato. Capitur hoc fere in malam partem pro furijs luxurie agi.

Conficior
Frustro
Luxurio

¶ Regula quarta.

Forma modusve datur per casum rite latinum.

¶ Nomen forme vel modi regitur in abltõ sine prepõne a verbo ꝛ adiectiuo nomine aliqñ etiam a substantiuo quotiescunꝙ apte fieret interrogatio per quõ: vt cãto alta voce: aspicio te toruis oculis. Facies miris modis pallida. ecce si quis querat: quõ cantas: apte rñdebis: submissa voce. graui accẽtu. quõ hic est magister: noie ꝛ titulo non re. Oui. Tres sumus imbelles nũero. Liui. Plures nũero ꝙ ipsi erãt ceciderunt. Iustus iustitia ꝛ similia huc reducunt. vt caleo calore: ꝛ si quid tale inueniatur noie. Petrus: cognoie Paulus. noie grãmaticus: re barbarus. Sum tibi natura pater preceptor consilijs. Troianus origine. Cesar. Spe diues: re pauper. Non iniuria id feci. More meo doceo: authoritate mea id feci. Iure meo hoc mihi vendico .i. concessa mihi ab oibus libertate. Pro iure meo dico .i. confidenter. Item recito duplici prolatione. Summopere desydero. Magno desyderio expectatus aduenis Nullo pacto fieri põt. Antiquo instituto hoc facio. Sic que in aduerbia transeunt Falso querens: auspicato duxisti vxorem. Sedulo dabo operam. Haud expectato venisti tam subito abiturus. Insperato redis. Summa diligẽtia stude. equo aio feras aduersa. Nescio serio an ioco loquaris. verbis deum amas. factis negas. Usu venit Joanni nomine meo salutem dicito. Suscipito hoc munusculũ hilari fronte It lento gradu. dormit sopore graui lepores. patentibus dormiunt oculis. Cicero. Secreto hoc audiui. Apostolus. Spiritu ambulate. Si spiritu viuimus: spiritu ꝛ ambulemus. Qua mente id fecisti. Fide bona id possideo iusto titulo obtineo: merito lachrymor. Immerito vapulo. Primus ordine: dignitate ꝛc. Sepe etiã per hãc regulam abltm̃ habet vt sepe numero: sed. potest esse vnica dictio. Canto alta voce i. alte: quia ablatiuus huius regule ponitur sepe loco aduerbij.

✱ Sallu. Falso queritur de natura sua genus humanum

¶ Regula Quinta.

Mobile vel verbum mensuram dat sibi quarto.

Vel sexto: longus treis vlnas: vel tribus vlnis.

¶ Adiectiuũ vel verbum regit mensure nomen in actõ: vel in abltõ: vt hic pannus est longus tres vlnas vel trib⁹ vlnis. Da authoritatẽ de actõ. Pli. libr. xxvj. cap. viij. Caulis palmũ vnum altũ. Gel. lib. j. Longũ pedes ducentos. Pli. lib. vj. cap. xxxiij. septem pedes longus. Et alibi de Babylone. Muris ducentos pedis altis: quinquagenos latis. Idem. Septem pedes longus. vmbram non amplius quatuor pedes lõgam reddit. Idem. Radices triginta pedes longe. Idem mucho crasso sex digitos: sic loquitur sepius ꝙ per abltm̃. Plau. Comesse panem treis pedes latum potes. Cesar. ij. de bello ciui. Latas tres pedes fecerunt sic idem sepissime loquitur ¶ Da authoritatẽ de abltõ. In sacris. Erat aũt Niniue magna itinere trium dierũ sic butyrum est graue tribus libris. Persius Pinguis aqualiculus ꝓpenso sesqui pede extet. Sesqui est quid cũ dimidio vt sesquihora: sesquiannus.

✱ Marc⁹ Tulli⁹ de amicitia Qui summaz spẽ ciuiũ quãde eo iaz puero habuerant conti nuo adulescẽs incredibili virtute superauit.

¶ Regula sexta.

Mensuram excessus verbum: vel mobile sexto.

Optat: vt excedo digito: pede longior vno.

¶ Dictio significans excessum: regit ablatiuũ qui significat quantitatem excessus.

certã vel incertam: vt sum te longior capite: hoc lignum excedit illud digito. Sum te modico doctior: multo fortior &c. Juuenalis dixit de pygmeis. Tota cohors pede non est altior vno. Supero te doctrina non est ablatiuus mensure: aut qui iudicet quantitatem excessus: sed est ablatiuus materie circa quã Ualerius. Desormet existimans quos dignitate prestaret: ab his virtute superari. Multo ante: multo doctior &c. ante patuerunt: & aduerbia potius nonnullis videntur quam ablatiui. Annosior me es duobus annis. Sum te iunior octiduo: aut nouendio: non vltra: nec septidio/sexdio/quindio: sed bene quatriduo/triduo/biduo.

¶ Regula septima.

Passiuis sextum debimus cum prepositura.
A vel ab. Accipiens sic do distans: remouensque.
Sic alius ponas: atque conformia noris

¶ Omne verbum passiuum potest regere post se ablatiuum mediante prepositione a vel ab: vt amor a petro: liber legitur a magistro: vapulas a preceptore: infans osculatur a matre. Hora. Laudatur ab his/culpatur ab illis. Est ne omne passiuum passiui generis? Minime. Quia vapulo passiuum est non passiui generis. ¶ Quomodo differt passiuum a verbo passiui generis? Passiuum est quod pati: aut tanquam pati significat siue in or: siue in or desinat vt audior vapulo. Verbum passiui generis est quod dempta r/ redit in a.tiuum vt legor lego. ¶ Quotuplicia verba regunt casum huius regule? Quadruplicia. ¶ Primo verba passiui generis: vt aurum amatur ab auro. Spolior a latrone vestibus. ¶ Secundo neutra passiua: vt vapulo a preceptore: homo fit a deo: ligna veneunt a rustico. Plura neutra cum ablatiuo rei agentis non inueni nec reperiri posse testatur Lancilotus: licet Priscianus: & post eum plures dicãt: non probent recte dici. Exulo a principe. Nubit a me filia. Quum igitur insolitum verbum sit vt scopulus fugiendum: solum vapulo & fio: veneoque: construam cum ablatiuo agentis. Quintilianus libro ix. An ab reo fustibus vapulasse. Et alibi. Fabritius respondit se a ciue spoliari malle: quam ab hoste venire. i. vendi. Exulo Ferrarie: sum illic in exilio. Exulo ferraria: vel a ferraria. i. exeo locum in exilium ire compello. Terentius in eunu. Domo exulo. Macro. lib. satur. vij. ca. j. Si propter hoc a conuiuijs exulabit philosophia: procul hinc facessent &c. alumne eius honestatem dico: & modestiam. nec minus cum sobrietate pietatem. Exulo dicitur quasi ex solo eo. ¶ Tertio communia passiue capta: vt osculor a matre. Gratia largitur nobis a deo &c. ¶ Quarto impersonalia passiue vocis: vt reclamatur ab omnibus sub passiuis continentur: licet actiue significent Actiua pro passiuis teste Seruio multa leguntur vt precipito: turbo: tondeo &c. nec tamen regunt ablatiuum passiuis proprium. Contra pro actiuis passiua inuenies. Vergilius. Pictis bellantur amazones armis. Cice. iij. Tusc. Multa inimicos et mortuos puniuntur. i. puniunt. hec (inquit Seruius) imitabimur: sed noua ad illorum exempla non formabimus. ¶ Est vbi passiua in actiua mutare non licet teste Seruio: vt sacerdotes creari/virgines capi/linquor & consternor animo: desiderat in prelio pro mortui. Et contra delecto te: non delector a te: et mutuo pecuniam non a me pecunia mutuatur: sic fenero quia mutuor feneror delector: non passiua sunt sed deponentia. De his multa Antonius Nebrissensis ex Lancilotus ex Seruio in illud Vergilij. vi. eneid. Optato conduntur Tybridis aluco. Ceterum non penitus eis accedo quia recte dici/Sacerdos virginem capit: ostendit Gellius li. j. ca. xij. vbi dicitur In li. j. Fabij pictora quam verba Pontificem Maximum dicere oporteat: quum virginem caput scriptum est &c. Item afflatus numine: ictus fulmine rumpitur inuidia: discrutior animi: findor &c. hic vix licet actiuis, vti teste Lãciloto. Cõtra actiua multa sunt quorum passiua rarissime leges. Applico/equiparo/succolo/manco/occulo lacto &c.

¶ Accipiens sic do &c. Verba accipiendi: distandi: & remouendi regunt ablatiuum cum prepositiõe a vel ab: vt accepi litteras a petro habui a paulo: audiui a nuncio. longe distat a nobis India. absum ab Italia remoue a me lapidem: aufer a me aurum &c. aliquando omittitur prepositio Suet. in cali. Causa caderent. i. litem perderent. Idem in claudio. Italia summouerentur. Et in Domitia. Philosophos omnes vrbe Italiaque summouit. Tacitus. Italia pellerentur. Idem

Octiduum Nouendium. Tullius de amici. Nec enim ab isto officio quod spe vsurpaui cum valere abduci in commodo meo debui Tullius de amicitia. Fannus. Et Q. mutius ad socer venirunt post mortem Africani. ab his sermo oritur Passiuum verbum Vapulo. Exulo. * Cicero in epi. Uehementer ab olbus reclamatum est Luc. Tibi numine ab o…cedetur Actiua pro passiuis & contra. Creari Cap. *Cesar desyderatum co dic sagiptarum circiter ducenti.

Cado cã

Repetundarum damnatur:atq; Italia exigitur.

¶ Da accipiendi verba. Accipio recipio audio disco quero ha= Accipio
beo intelligo cōduco ⁊c. Accepi a te literas melius: q̄ recepi ⁊ tamē recte dici recepi lr̄as contra Ferettum. Cice.iiij.epi.fa ad Plancum. Binas a te recepi literas
Idem .xij.ad atticū. A te heri duas epistolas accepi. Plini.v.epist. Recipies ep̄las
steriles in eodem ad Fabatū. Recepi lr̄as tuas. Cice.lib.viij.ad genitorē.⁊ ad geni
nū. Audiui a v̄r̄e vel ex vel de te.i.tu dixisti mihi. Audiui de te.eēt significat aliqs
dixit mihi de te. In euāg. Serue nequam qd hoc de te audio. A te ipso hoc habeo
Spero: et expecto abs te bonum intellexi a matre. Conduxi domum a Paulo. Na
scor a nobili.i.naturā ⁊ originē principiūq; viuendi accipio. Taci. Nasci a principi Nascor.
bus fortuitum est. Sepius dicimus orior et nascor de vel ex femina. q̄ a vel ab⁊ ele
gātissime sine ꝑpōne. Nascor pistore:obstetrice ⁊c. Sallu. Catilina nobili gn̄e nat⁹
Uerg. Nate dea. patior multa ab emulis.i accipio dāna.vel incōmoda. Disco a te Disco.
ex vel de te. Teren. Disce ab his q̄ vere sciūt. Plaut⁹ in penul. De te quidē hec di=
dici o ia. Uerg.iij. Disce puer virtutem ex me verūq; laborē:fortunā ex alijs. Disco
per te.i.a te. Ouidius de remedio. Discite sanari per quem didicistis amare. Disco
hanc rem:⁊ de hac re. Plaut⁹ in distichо. Discā de dictis melioribus. Dicimus ꝑl'
chre. Silentiū est a turba pro turba tacet. Cice. in orato. Ipse conticuit:⁊ a ceteris si Mutuo.
lentiū fuit. Mutuo a te pecuniam.i.accipio. Dicimus autē pro eodē mutuo neutra Mutuor
liter:vel deponentaliter mutuor:sic fenero ⁊ feneror. Mutuo vel mutuor a te argen
to:vel tibi argentum quia simile est verbo dono:teste Lācil oto. Quintilianus. Usu
ram accepisti vltro a me mutuatus es. Ap uleius. Sub qua specie mutuari cupis
i. mutuo accipere. Capitur simpliciter pro accipere aliquando. Cic. in tuscul. Uir=
tus a viris nomen est mutuata.i.accepit. Et in offi. Crassus quū esset admodū adu
lescēs:nō aliūde mutuat⁹ est:sed ipse sibi peperit maximā laudē. Fabi.xij. Quas
mutuari solemus. Cic.ad Attic.vij. A Celio mutuabimur. Mutuo vel mutuor tibi
sine actō nō d̄r teste Ualla. Fenero vel feneror tibi.i.pecuniā ad vsurā do. Seneca. Fenero
epi.ij. Quantū poscat:aut feneret.i.ad vsuraʒ det.⁊ epist.xlj. Multū ferit: multū fe Feneror
neratur. Hiero. in ecclesi. Qui facit misam feneratur ꝑximo. Cic. vt eīn beneficiū: libe
ralesq; simus:nō exigamus grām. Neq; enim beneficium feneramur.sed natura
propensi ad liberalitatem sumus.i.fenori damus. Mar. Hec oēs fenerat vna deos.
Fenero:aut feneror abs te.i.ad vsurā accipio. vt lib.xxxj. Digestorū ꝑpe finē. Pr̄ātē
habeant vendere coheredi suo ⁊ feneratri ab eo. Emo te ab illo:vel de illo

¶ Da d stādi:⁊ remouendi verba. Disto:differo: absum: ab eo obhorreo
recedo:alieno:amollior:diuido:segrego:arceo abhorreo ⁊c. Philel. Quod abest ab abhorreo.
oculis id quoq; abesse corde. Suet. Nec abhorret a veritate.i.nō alienū est. Non se
cus abhorres a lr̄is:q̄ Sathanas a signo crucis. Et sine casu. Ambrosius li.j.off.
Legimus officium dici a nobis posse nec ratio ipsa abhorret.i.aliena est. Horreo.
obhorreo: ⁊ abhorreo hāc rem.i.abominor ⁊ execror.aut miserere formido. Uer. A
tergo horrebis liberos. Sic horresco. Idē. Nec tu mēsarū morsus horresce futuros
Suet. Distortos abhorrebat. Lactāti⁹ lib.iij. Nō est sapiētia si serū hominū abhor
ret. Catul. in Epithal. Seuaq; abhorrebas prisci ꝑcepta parentis. Suet. Ut obsce Discedo
num ostentū abhorrentibus. Itē abhorreo a te volūtate. Cur.vij. Nec colore quidē
abhorret a ceteris. horreo crudelitatē tuā:vel tua mihi crudelitas horret. Lac.lib.
v. Cui cum talia sacrificia nō horreāt. Auerte irā tuā a nobis. Aufer a nobis dn̄e ini Discordo
quitates nostras. Discedite a me operarij iniq̄tatis. Hora. Uiuere si recte nescis di= Dissideo
scede peritis. drūs est per regulā. Ternum ꝑ quarto ⁊c. Plau. Apage illuʒ a me.i. * Ouid⁹.
adhuc remoue. Ciconie auolāt ab hac terra. hec ciuitas defecit a principe suo. Eri Liui⁹. Na
pe me dn̄e ab hoie malo. Caueo a te. Timeo a te:q̄ ante patuerūt. A morte ꝑpetua ti Cartha=
libera nos dn̄e. Martinus migrauit a seculo. Ille migrauit ab vel ex hac vicinia. gine ſrorū
Terē. Uos hinc amolimini.i.recedite. Abige canem a popina. Arce felem butyro di a syracu
vel a butyro. Liui. vij. Grecos arcere littoribus iussit. In eo. Nec ascensu accuerit. sis.
¶ Discordo a te:⁊ aliqn̄ discordo tecū. Quint. A sermone tenui sublime nitiduʒ di=
scordat. Tacitus vt notauit Lancilotus. Cum quis eternū discordant. sic dissideo a
te:vel tecum:licet Aldus neget latine dici discordo:⁊ dissideo tecum. ¶ Ualerius
maximus. Armis cum Cinna collega suo dessidēs. Aldus putat mendum esse pro
a Cinna. Ego credo nullum esse mendum. quia Tacitus dixit Cum quis discor=

daut. Et Pli. lib. xxxvij. Adamas dissidet cū magnate lapide intātū vt iuxta positus ferrū non patiat attrhai. Concordo cuz illo .i. conuenio. Concordoꝛ barbarū est Fugio illum vel ab illo. Iuue. vj. Que fugit a sexu. Uerg. Quem fugis ah demens. Facesse a me Eripio te malis: ⁊ a malis: sic absterreo. Hora. Aliorū opprobria sepe absterrent vitijs. Supsedeo hac re cum abltō sine pꝛepōne semp legi. Cice. in Rhe. Narratione supersedendū est .i. omittenda est narratio. Cesar .j. de bel. gal. Prelio supsedere statuit .i. omittere preliū elegantissimū verbū. Ci. ad sulpiti. Supsedeas hoc labore itineris .i. omittas venire. Gel. lib. ij. actō iunxit. Affines ꝓgam quam dare rogati sunt supsederunt: hoc fit qꝛ sup vtriqꝫ casui seruit. Hiero. contra Iouinia. iunxit huic verbo infinitiuū. Omnino facere supsederit. Idem huic ꝟbo noue dtm̄ dedit contra pelaginos, dicens. Supersedendum huic labori censeo.

Fugio.
Supsedeo
* M. Tul. in ꝯsatio ne lib. de amicitia m̄ministi cm̄ ꝑfecto vt opinoꝛ atice: ⁊ co magis quod P. sulpiti. vtebare multū, quū is tribun⁹ plebis capitali odio a. Q. pōpe lo q̄ tuz cō sulerat dissideret.
Ludo cuz abltō. Gel. Is optime fidibus ludere a magistro ei⁹ dictum diceerat.

¶ Sic alius ponas ⁊c. Quedā adiectiua regunt abltm̄ cuz a vel ab vt: alius ab illo: sic alter diuersus ⁊c. Primus a rege. Scd̄s a principe. Integer a vitijs. Castus a venereis: Ouidus Troia vel a troia. Uacuus curis: ⁊ a curis ⁊c.

¶ Regula octaua.

Instrmenta dabis sextis sine prepositura.

Quoduis verbū pōt regere instrumentum in abltō cui nullo modo addi pōt ꝑpositio licet in vernacula lingua audiat cuz. vt aro equo. Scindo panez cultro. video oculis: pugno gladio: nitoꝛ baculo. ludo alea pila troco ⁊c. Dicimus etiā per actm̄ ludo aleā: Suet. in cesa. Troiam lusit. Item. Cedo ferula. Impuli te pugno: tango manu delco lachrymis: loquoꝛ lingua. Peto te stricto gladio .i. insequoꝛ. Capit pe-to sic aliqn̄ in bonū. vt meminit Serui. Uarro in re rusti. Asinis arant. Uerg. Malo me Galatea petit lasciua puella. Item feci iter pedib⁹. Audiui auribus Imbribus venti sopiūtur ait Plini. Idem Basilic⁹ alios serpētes olfactu necat. Ter. Phaleratis dictis seducis me. In ethicis. Ola mensurāt nūmo. Uerg. Hi iaculis illi certāt defendere saxis. Pruden. Impatiēsqꝫ more saxo petit increpat oꝛe. Terē. Naribus duxi hunc casum. sic oratoꝛ verbis vincit vir bellicus armis. Demona non armis: sed morte subegit Iesus. Dic iecī lutū in petrū: nō aūt ieci petrū luto: qꝛ nō holem iacis sed aliqd in holem. In Euāg. Tulerūt ergo lapides vt iacerent in euz. ¶ An latine dicimus percussit te cum baculo? Non nisi percusseris me ⁊ baculū meū: qꝛ instrumento ne implicite quidem additur cum teste Ualla. Ideo quidā male dixit Gladium qui cum se percusserit eduxit, dicēdū fuerat solum quo. Ideo male dixit Pseudo curtius. Pugnant dolo pꝛiusqꝫ cum armis. Et cum quo linguā lauant ꝓ quo sanguine. Et quod Orosius lib. vij. dixit. Ipse imperatoꝛ cum sagitta saucius: ipse sine ꝓpositione dicerem. Sagitta saucius: decepit hos opinoꝛ illud Cur. lib. v. Rex cum curru vꝛbem: ac deinde regiam intrauit: sed hic currus non instrumētum tantū est: sed etiam comes. Uult enim dicere ipsum etiam currū intrasse regiam vtcunqꝫ est: mallez hic ꝑpepōnem omittere. ⁊ foꝛsan vitio librariorū menda est. ¶ Ubi non instrumentū significamus: sed comitem: lz pꝛepositionē addere: teste Ualla vt acceptus est a nobis honoꝛe. Magna cum beneuolentia scripsit. Cum mira affabilitate me allocutus est. Cuz dira truculētia me aspexit .i. honoꝛe comite: non instrumento ⁊c. Potes sine pꝛepositione etiā dicere. Accepit me magno honoꝛe .i. honorifice. ⁊c. ¶ Abltm̄ instumenti vocat Priscia. quem Quinti. Dona. Seruius Diomedes: ⁊ ois fere antiquitas septimū casum vocat. Naz cuz dico hasta percussi: non vtoꝛ natura ablatiui teste Quint. nec si idem grece dicaz datiui. Ratio Prisci. est qꝛ pꝛepositio addita: vel subtracta non mutat naturaz casus. Nebrissensis ostendit hanc rationē nihil valere. Geoꝛg. Ualla, lib. xxxj. c. xix dicit septimū casū a Prisciano iure repudiatū esse. Rursus ponētes septimū casum multuz differūt inter se. Nā quidā solū instrumenti casum septimū esse volūt: alij etiā casus consequētie vt me docente discis. Donat⁹ in scd̄a editione etiaz ꝯparatiui casum: vt doctioꝛ illo. Diomedes etiā vbi pꝛepō addit. vt in Scipione militaris virtus emicuit ⁊c. Itaqꝫ grammatici certāt ⁊ adhuc sub iudice lis est. Ego an septim⁹ casus sit susqꝫ deqꝫ fero qꝛ sp abltō similis est: nec aliqd confert ad recti⁹ loquendū. Quo circa hac subtilitate per obscura: ⁊ pueris par vtili supsedenduz censeo qꝛ (vt Ci. ait) hoc vitiū sūmope vitādū ē: ne nimis magnū studiū in res obscuras: difficiles: ⁊ min⁹ necessarias ꝯferam⁹

* Cū non iungit rei significāti instrumentū: sz comitē effect⁹ a Nebrissen si septim⁹ cas⁹ vocat
Septim⁹ casus

¶ Regula vltima.

Absq; regente duos sextos bene.pone sequele:
Discunt discipuli me preceptore docente.

¶ Quoties due orationes nominatiui & verbi sic se habent: vt alteri apponatur talis.particula dum: qñ postq; &c.lepide priorem mutamus in duos: abltōs qui non reguntur:sz absolute ponūtur in designatione sequele:vt ꝓ dum magister legit discipuli scribunt:eleganter dicitur. Magistro legēte pueri scribūt.sic Magi apertis thesauris suis obtulerūt munera.i.postq; aperuerāt &c.Lectis sacris reuertor ad poetas.Cena facta cantamus Magistro recitaturo Petrus iuit in forū.i. dum magister paratus erat legere. Lucanus.Venturo Cesare Romam ignaue liquere manus. Ad altū sensuz sic non loquemur teste Lanciloto.Me cantaturo auscultabis sed me cantāte auscultabis ꝓ dum ego cantabo &c.Dicitur abltūs sequele siue cōsequentie: quia aliqd ex altero denotatur sequi sole lucente euanescūt tenebre: hi ablatiui non reguntur: quia sequenti verbo non adherent: nec ipsum declarant.

*Vergi. Regina ad templū forma pulcherrima Dido incessit magna iuuenū stipāte caterua

Ablatiui absolute positi quintuplices.

¶ Quotuplices sunt ablatiui positi absolute? Quintuplices.

¶ Primo alter abltōrum est nomen:alter participiuz, vt Augusto regnante natus est Jhesus. Tyberio imperante crucifixus. In sacris. Veniunt ad monumentum orto iam sole.Crescente numero aplorū factus est murmur Grecorum. Boet.ij. de conso. Nouimus quātas dederit ruinas Urbe inflāmata patribusq; cesis &c Sil. li.j.Clausos accuunt extrema pericli.Et fractis reb9 viola͂t & vltima virtus.Taci. Plebes omissis armis per agros palaꝛ. Plini.Tyberiū principē tonante celo coronā non lauro solituz ferunt contra fulminū metus. Secundo alter abltōꝝ pronomen est:alter participiū.vt me viuente non egebis.Tertio neuter abtlōꝝ est participiū et subauditur ente: nec vnq; exprimes nisi declarationis gratia. Ouid. Me duce carpe viam. Cicerone consule Catilina damnatus est. Sil.lib.iij. Vigili stant bella magistro.stant. i.vigent non dormiēte rectore. Juue .Credo pudicitiā Saturno rege moratā in terris. Vergi.Te duce si qua manent sceleris vestigia nr̄i.Irrita ꝑpetua soluent formidine terras.hora.Nil desperandū teucro duce. & au pice teucro. Juue.Se iudice nemo nocēs absoluiꝛ. Idem.Me ministro,nemo fur erit.Quo suggestore hoc fecisti?Ter. Me impulsore non fecit. Ci.O fortunatā natā me consule Romā. Nec dicas Joānes venit se tertio:sz venit terti9. Hora.Nudus inopsq; domuz redeā te vate. Verg.iiij.geor.Te matre relinquor.Legati redierunt re infecta Saluo honore meo nequeo hoc facere. Joānes abijt hospite insalutato:patre inuito sic nescio me fecisti incōsulto me nupsisti. Juue.Quid em̄ saluis infamia nūmis Saluo honore id fecerim.Quarto alter abltōꝝ subauditur vt tūc videbimus deū facie ad faciē supple ente.raro vtimur hoc modo. Tonāte intramus domū. supple deo vel natura.sz melius loquimur hic per deū sic.Dum pluit intramus domū. testis est Badi.grāmaticus diligētissimus. Quinto soluz participiū ꝑteriti tpis neutri gñris: aut gerūdiū in do poniꝛ absolute : vt dicto de nole agendū est de ṽbo Cātando rūpitur anguis.Juuenc9.Sed Maria audito Christū venisse cucurrit. Sal. Audito regē in Siciliā tendere rarus sermo est apud doctos nisi per gerūdia: & vbi participio infinitiu9 iungiꝛ loco alteri9 ablatiui.;pulcherrimi aūt sunt.j.ij.&.iij.modi vt deficiente causa deficit effectus. Quo audito vehemēter excandui &c .Dicim9 ne latine me legēte ꝓficio?vix.lz Priscian9 asserat recte dici.qz sic nullum latinum repperi loqui:sz sic legens ꝓficio.Diciꝛ ne recte.Dū lego ꝓficio?vix qz regula Valle est.Quoties duorū ṽborū est idem suppositū:siue ntūs.prius verbū melius in participiū vertiꝛ nisi esset verbū substantiuū : qd cum participio eleganti9 omitteꝛ. vt ꝓ dum lego ꝓficio:dicā legens ꝓficio. Pro:qz occupabar:venire nō potui.dicā: occupat9 venire nō potui:nō me occupato &c.sic comedēs sudo:nō comedēte. Multa tuli puer.nō duz fui puer nec me puero.ieiunatur9 multū comedo &c.nec aliter dixit in arte Hora.de sene. Laudator tpis acti se puero:qz sensus est.Tpis acti quuz ipse esset puer.Valla putauit se puero ordinari cū eo qd sequiꝛ:censor castigatorq; minorꝝ qd verū nō est.Obseruatur ne semꝑ hec regula non quia elegantie.regula est non latinitatis.Terentius in eunucho.Dum rus eo cepi mecum cogitare.

Me legente proficio Duz lego proficio.

¶ Grammatice Despauteriane: liber nonus de ordine declarationis grammatice: & de Syntaxi reciprocorum

¶ Ordo grammatice declarationis.

Optandi debent aduerbia siue vocandi
Sumere principium: velut interiectio sepe.
Ecce age & heus. post hec casum decet addere quintum
Hinc rectum sequitur verbum. Tibi sit generalis
Regula: que a tergo regitur: vult dictio cuncta
Postponi. Si quis declarat: iaris idem fit.
Si quid tacite positum: supplere iubebo.

Ordinis gramatice declarationis regule vij.

¶ Regule ordinis grāmatice declarationis sunt septē. ¶ Prima reg'a. Excitādi' particule: vt aduerbia optādi/vocādi/demōstrandi/hortandi/& ridendi: & interiectiones plerūqȝ sumūt pncipiū in ordine grāmatice declarationis. Scda regula. post hec sequit vctūs. ¶ Tertia post vctm sequit ntūs a fronte verbi rectus. ¶ Quarta post ntm sequit verbum psonale finiti modi. Semp intelligo si sit in orone. nam si hec abfuerint: ab impsonali inciperemus. vt tedet alam meaȝ vite mee. ¶ Quinta Dictio recta a tergo sequit dictionē regentē. Itaqȝ post verbū psonale. aliqn sequit ntūs vt suȝ homo. aut gtūs vt miserere mei. aut dtūs vt fuio deo. aut actūs vt amo deum. vel abltūs vt careo nūmis. Propter candē reg'am aliqn ante ntm ponitur obliquus vt hei mihi amore pereo. & añ verbū obliquus. vt studēs virtuti laudat. ideo diligēter osiderādū queȝ queqȝ dictio casuȝ regat. ¶ Sexta reg'a. Declarās declarato postponit vt adiectiuū substātiuo. aduerbiū verbo: infinitiu' finito. Itē infinitiuus & supinū & gerūdiū postponit adiectiuo: vt certus mori: aut moriēdi: turpe dictu &c. adeo ante vbū finiti modi aliqn ponit infinitiuus. Actūs pponit infinito si a fronte regit. prepō: semp regit casū a tergo. ideo in declaratione pcedit prepositio cum suo casu postponit vbo per hanc reg'am: qr ipsa cuȝ casu declarat significationē vbi vt vado ad forū. ¶ Septima. In declaratione orōnis diligēter videndum est an aliqd subaudiat: qr hoc suppleri dȝ. vt miseraȝ me vereor. subaudit o vel heu. vñ mihi lapidē. hebeti sūt & ego &c. ¶ Alexāder orōnis ordinē vocat ostructionē: nō satis pprie: qr ostruere pprie est aliqd debite oponere. Qui āt orōnē pueris declarat nō construit: sed ab alio constructā resoluit aut destruit aut ordinat. vt a pueris intelligat. ¶ Qm indocti habētur si qui ignorēt. Alexādri mysteria: ideo volo paucis pcurrere que de constructione dici solent in nono capite Alexandri. ¶ Constructio quid est? Debita dictionum inter se ordinatio. Quotuplex est constructio? Duplex. Transitiua & intrāsitiua. Que est ostructio transitiua? cuius ptes ad diuersa ptinere significant: siue pertineāt ad diuersa siue non. vt liber Petri: virtus dei. ¶ Quotuplex est ostructio trāsitiua? Duplex. Simplex & retransitiua. Que est simplex? vbi vnica est transitio: vt amo deū. Que est retransitiua? in qua duplex est trāsitio: vt rogaui Petrū vt ad me veniret. ¶ Que est secunda diuisio transitiue? Quedā est transitiua actus in qua est verbū aut participiū. vt amo deū: amans deū. Quedā transitiua psonarū in qua nec verbū nec participiū est. vt sapienti a dei: pes porci. Quid est constructio intransitiua? Cuius partes ad eandē rem significantur ptinere siue ita sit siue non: vt ego curro. bos est leo: asinus volat: hic amat se. Quotuplex est cōstructio intransitiua? Duplex. Simplex & reciproca. Que est cōstructio intrāsitiua simplex? vbi nulla actioni vel passioni in rem dictā significat regressio. vt homo est alal. Que est reciproca? In qua p reciprocū fit ad rem dictā regressio: vt ille amat se ¶ Que est secunda diuisio intransitiue? quedā est intrāsitiua personarum. vt homo albus. Quedā intrāsitiua actus. vt ego lego. his apinis nolo diutius immorari. De cōstructione reciproca (de qua Alexāder in nono ca. meminit) latine disceptabo, qr vtilissima est: prius tamen volo a dictis regulis exceptiones declarare.

* Certus mori. Vergili'. Illa dolos dirū qȝ nefas in pectore versat certa mori.

Cōstructio

Constructionis sectio.

¶ Exceptiones a dictis regulis.

Q od regat atqꝫ refert: ⁊ habet quod vim referentis
(Ut quod verba petit semper duo dum quia donec.)
Atqꝫ negas preit. ob logicam mutabitur ordo.
Precedens semper preponitur ⁊ referenti.

¶ Prima exceptio. Interrogatiuū semper precedit: ideo ab aliquo vel aduerbio se pe inchoamus ordinem: vt Quem queritis? vbi vidistis hominē? Quem tedet vi tū? hic est constructio asymbamatica .i. sine nominatiuo ⁊ vbo personali finiti mo di: quasi sine fundamento ab a idest sine ⁊ basis fundamentum nominatiuus enim est fundamentum cum verbo veritatis aut falsitatis. ideo logicus ponit solū duas partes orationis nomen ⁊ verbum. homo currit est cōstructio symbamatica. Amo deum est parasymbamatica: id est pene symbamatica: quia habet verbum persona le indicatiui modi presentis temporis cum nomine obliquo. ¶ Secunda exceptio. ¶ Nomen relatiuū ⁊ hinc aduerbium ꝑcedit dictionē a qua regitur. vt hic est quē videre diu cupiui. vidi campum vbi Adam habitauit. Uerg. O terqꝫ quaterqꝫ bea ti Quis ante hora patrū Troie sub menib⁹ altis Contigit oppetere. Relatiuum ꝓ nomen non precedet vt dedit amicus ad me carmen: ego misi ei aurum. Cur ma gis precedit relatiuū nomen ꝙ relatiuū pronomen? Quia quis/qualis/quantus ⁊c. exponuntur per coniunctionem ⁊: que vult preponi: illā nunꝙ includit pronomen ideo etiam tantus/talis/non precedent: quia non includunt eam coniunctionem. ¶ Tertia exceptio est. Dictiones vim relatiuam habentes: vt que ad sensus perfe ctionem plura verba petunt: debent in declaratione grammatice precedere. Que sunt tales dictiones? Noīa vel aduerbia infinita cum deinde/deinceps/sic/sicut/si cuti/dū/quū: quando/quia/qm/licet/postꝙ/ꝙ/ꝙuis: ⁊ similia his quāplurima Dū .i. quando interdum est syllabica adiectio: vt adesdum: significat in cōpositiōe adhuc. vt nondū/nihildū/vixdum. ¶ Quarto exceptio. Dictio negatiua debet pre cedere: vt neutiꝙ faciā: neminem video. Aduerbiū ꝓhibendi etiā negandi vi hꝫ. ergo ꝑcedit: vt ne feceris: nullū pro nō vllū ⁊c. hac resolutione opus est interdū dia lecticis. ¶ Quinta exceptio. Propter logicoꝝ regulas opꝫ interdū cōtra dictas re gulas partes orationis ordinare vt cui hominum ala est aliquo homine doctior suꝫ. hominem cognosco ⁊c. que tn̄ a doctissimis interim spernuntur. Sonorum alius vox alius nō vox. potes diuisum ꝑponere aut ordinare. sic alius sonoꝝ est vox ali⁹ nō vox. ¶ Sexta exceptio. relatiuum necessario postponitur antecedenti: ideo obli quus contra dictas regulas aliqñ preponitur ntō aut verbo. vt Ciceronis indiget suus filius. Patrē sequitur sua proles. Ciceronē diligit suus filius. Defendite Cesa rem o sui milites. a Cicerone diligitur suus filius. Piget Ciceronis suum filium. Rumor est, Cesari insidiari suos familiares. Fratrem iam pigere incipit vxoris sue Licet ne ꝓ suus dicere eius? minime: qꝛ lōge differūt su⁹ ⁊ eius: qꝛ suus reciprocū est nō eius. Hec res vt planius intelligatur paucis declarabo reciprocoꝝ naturaꝫ.

Dum.
* Uergil.
Multa qꝫ ⁊ bello pas sus dū con deret vrbē
Dum sicū ptō subiū ctiui iūga tur signifi cat postꝙ.
martialis
Audieris dū grande sophos.

¶ De reciprocis.

Reciprocū proprie significat repetitum

¶ Reciprocum est relatiuum reflexiuū quod ad id vnde prodijt reuertitur: vt pri mitiuum sui ⁊ deriuatiuū suus. velut iste amat se. ecce hic amor reflectitur ad aman tem. sic iste diligit filium suum. hic dilectio tendit in rem diligentis. sic spiritus re ciprocatur cū recipitur. Similiter ⁊ vnda vicissim alluens littus reciprocatur. Eu ripus etiam fluuius ad pristinum subinde cursum rediens, reciprocus est. Ergo vt facile pateat ad reciprocum notitiam it: resubijciam precepta Badiana e Val la decepta minime penitenda.

¶ Precepta Badij de sui ⁊ suus ex Valla. xx.

¶ Primum preceptum.

¶ Nō vtemur more grecorum indifferēter reciprocis ⁊ nō reciprocis ꝓnoībus: qꝛ nos illa distincta habemus: greci autem cōmunia. vt αυτον auton ipsius aut sui.
¶ Sōm. Neqꝫ si magnos authores in eorum vsurpatione dormitasse offenderim⁹

continuo eosdē imitabimur. aut idem nobis licere putabim⁹. Dixit aũt Maro. ene. iij. Uiuite felices quib⁹ est fortuna peracta. iam sua pro iazv fa ſm Uallã. ¶ Tertiuz. Sed non prius dormitasse idoneos censebim⁹ ꝙ compertũ habeam⁹ quo fiat relatione nr̃a erret censura. vt ene. j. En Priamus sunt hic etiã sua p̄mia laudi. vbi non sua refertur ad Priamũ: sed ad laudi. i. virtuti. ¶ Quartũ. Neqꝫ vero si libri corrupti sunt eos per errorem seq̃mur aut authores errasse dicemus: vt apud Cice. in Sallu. q̃ si istius vita memoriã vicerit aliam. P. C. nõ ex orõne sed ex morib⁹ suis spectare debetis. vbi male legit̃ suis pro eius. ¶ Quintũ. Suis aũt interdũ cõiter p reciprocũ ac reciprocũ loq̃ liceat: non tñ id sp licere putabim⁹: vbi gr̃a indifferenter dicere lꝫ oẽs optãt qð sibi vtile est & qð eis vel ipsis vtile est. Non tñ dicã oẽs optãt qð eis vtile putãt: sed qð sibi. ¶ Sextũ. Qñ per reciprocũ gñaret̃ amphibologia: si alio relatiuo vt is: & ille sine amphibologia vti lꝫ: vitabim⁹ dubietatẽ. vt apð Cice. in Brut. Presertim cum ille. Quintũ Sceuolã sibi minorẽ natu generũ ꝓtulisset. Dubium an sibi ad socerũ an ad Fanniũ referat̃: et si dixisset eis: de fannio vtiqꝫ locut⁹ intelligeret̃. ¶ Septimo. Non dicemus su⁹ est illi⁹ s̃uus aut doceo suũ illi⁹ s̃uũ more Prisciani: quẽ ꝑter euꝫ nullus obseruat. ¶ Octauũ. Neqꝫ cũ Alexandro dicem⁹ su⁹ carere pehit⁹ vetõ: licet rarior sit ei⁹ vsus. vt defendite Cesarẽ o ciues sui. ¶ Nonuz Neqꝫ per solũ nr̃m: sed etiã p alios casus loq̃mur q̃ ad possessorẽ possessio trãsitionem facit: & non ad aliũ: vt Ciceronis suũ filiũ piget. ¶ Decimũ. Quoties nomẽ proprium ꝓnomen aut aliud ad qð fiat reciprocatio ꝑponit̃ cũ verbo: & sequit̃ alið suppositũ cuꝫ v̄bo lꝫ supposito addere su⁹ ꝓpter reciprocationẽ factã ad priorẽ s̃monẽ aut ꝓnomẽ nõ reciprocũ ꝓpter respectũ ad s̃m. Qñ v̄o tñ vn⁹ casus sine v̄bo ꝑcedit si ad ipm fieri põt reciprocatio: non ponet̃ aliud ꝓnomẽ. Exẽplũ prioris: vt ille aut Joãnes aut s̃uus tu⁹ rogat te vt su⁹ aut ei⁹ apð te cenet fili⁹. Exẽplũ secũdi. vt Pythagorã venerabant̃ discipli sui: non discipli eius. ¶ Undecimũ. Qñ ablti absolute cuꝫ reciproco precedũt nõ hꝫ aliud ꝓnomẽ locũ: vt nõ dicã: tradito ei: lꝫ tradito sibi puero vir dicẽdi peritus ingeniũ ei⁹ ꝑspiciat. ¶ Duodecimuz. In construendo vbi suus ꝑponit̃ vtemur interdũ resolutione in nõ reciprocũ vt illud Senece. Sepe in magistrũ scelera redierũt sua: ꝯstruet̃ sic scelera magistri sepe redierunt in ipm: aut in euꝫ seu illũ. Difficilis tñ est resolutio vbi suũ est substãtiuũ vt hic. suũ cuiqꝫ ꝑsoluatur: nisi dicatur qð cuiusqꝫ est id ei ꝑsoluat̃: & sil̃r vbi suus p ꝓprio ponit̃ vt sunt & sua dona parenti sua. i. ꝓpria dona. sunt sine resolutiõe: aut sua. i. ꝓpria dona sunt parenti. ¶ Decimũtertiũ. Bona censebit̃ reciprocatio, qñ ꝓnomẽ reciprocũ ad principale suppositũ refertur. qð fit qñ loco reciproci poni põt in vero sensu ipsemet aut ipse idem cum dicto supposito. Uerbi gr̃a in illo Ter. Orare iussit si se amas hera iã vt ad sese venias: si se. s. ipam heraꝫ. ad sese. i. ad semetipam nõ tñ licet dicere. Petr⁹ non adest sed filius suus: immo filius eius: bene autẽ di. Petrus filiũ suum misit &c. ¶ Decimũquartũ. Ubi principale suppositũ est quisqꝫ aut vnusq̃sqꝫ fere locũ hꝫ reciprocatio: si tñ superior s̃uetur regula. vt q̃sqꝫ sui memor est vnusq̃sqꝫ ad primum suum respicit. Nõ tñ dicas Joannẽ nemo diligit: sed vnusq̃sqꝫ liberos suos fouet: si de liberis Joãnnis loquare dicẽdũ est eñi liberos eius. ¶ Decimũquintũ. Quoties suus ponit̃ p ꝓprio ac debito: aut substãtiuũ est: fere locũ habet: nec eo facile quis abutet̃. vt suis horis id facit. sua & suos diligens cõseruat pater familias. ¶ Decimũsextũ. Quoties aũt gemina est locutio. ita vt bina complectat̃ supposita licet ad prius dare reciprocũ: aut de posterius non reciprocũ vt quisqꝫ vult quod sibi aut ei expedit iuuenis non petit vt illũ aut se miserũ puteris. ¶ Decimumseptimũ. Quoties sic ante hanc prepositionẽ interponit̃ gtũs / dtũs / aut abltũs licet reciprocum & non reciprocũ subdere: vt grammaticorum inter se vel inter ipsos grãmaticis inter se vel inter ipsos: sed grãmatici inter se: & scio grammaticos inter se dissentire &c. nõ inter ipsos. ¶ Decimũoctauũ. Quando verba singula sunt: sed duplex respectus alter ad suppositum alter ad obliquuꝫ: si pronomen: respicit suppositũ erit reciprocuꝫ sin obliquum potius. non reciprocum. reperitur tamen et reciprocum. Exemplum prioris. vt tueatur nos deus propter bonitatem suam: non eius. Secundi: vt cepi columbam in nido suo & eius quia resoluitur: columba capta est a me in nido suo. Si vero dixero. Joannes cepit columbam: addam in nido eius. ¶ Decimũnonum Si tamen obliquo addatur verbũ vel aduerbium ad quod reciprocatio fieri debeat erit ei locus. vt inueni leonem iratum ob amissam predam suam: non eius: est eñi idem quod qui irascebatur. ¶ Uigesimũ. Quoties interuenit inter aliquos colum

* Aliqñ p sui sine su⁹ ponit̃ is aut ipse aut ille dũtaxat advitãdã s̃monis ambiguitatem.

ctio nō est reciproco locus: vñ nō dicā cepulconem ⁊ catullos suos: sʒ ⁊ catullos ei⁹.

❡ Despauterius

❡ Ante omnia, diligenter considerandū est principale suppositū ad qđ fieri debet reciprocatio. vt superbus est sui laudator. Joānes amat patrē suū. expectat te Joānes vt se iuues. principale suppositū est Joannes. sic in oībus orōnibus de vt. et ne principale suppositū est suppositū prioris orōnis: veluti magister precepit vt ad se venirem. Joannes timet ne sibi noceam. Joānes diligit Petrū ⁊ fratrem suū: de fratre Joānis intelligit. Joānes diligit petrū ⁊ fratrē eius: de fratre petri intelligit * huic ꝑ quia hic ad obliquū: illic ad principale suppositū fit relatio: ideo in euāgelio dñ ꝟ nol suus se Jacob genuit Judā ⁊ fratres eius. Qui surgens accepit puerū ⁊ matrē eius nocte. Similiter ratis Et vocabis nomē eius Jesum. Ipse saluū faciet pplm suū a peccatis eorum. eorum gr̄a addit dixit nō suis: ne de peccatis Jesu (que nulla fuere) loqui videat. Misertus est dñs sibi. timentibus se. Rogauit Jesum quidā phariseus vt apud se maneret. Quesiuit dñs ex petro an se diligeret. Intercedēte coniūctione nō reciproco vtim nr. vt dictū est. Terentius. Pāphilus dat fidē vxorē fore sibi hanc. Nā pater aliam ei desponderat. Antecedenti nō erit annexū reciprocū: quia nollē dicere. Filium suum diligit pater suus. Aliter dicit in mercatore. Plau. Jubet saluere suus vir vxorē suā. ❡ Dicimus suus sibi gladius ⁊c. vbi sibi nulla necessitate: sed veluti cuiusdā festiuitatis gr̄a iūgitur. Terē. Suo sibi hūc gladio iugulo. Cic. Suo sibi victitant succo. Colu. Suo sibi iure abluuntur. Terē. in Hecyra. Mater q̄ tua sit causa. i. eius teste Donato. Lancilotus defendit vt sua capiat pro ꝓpria. sic excusat illud Virg. Nāq̄ suā patria antiqua ciuis ater habebat mallē cū Valla eius dicere. Licet in plurali per vetꝫ ausim dicere/ Defendite Cesarem o sui milites: tamen nihil tale ausim in singulari. Notanda est regula Valle. lib. iii. ca lx. Quisq̄: vnusquisq̄. ⁊ vterq̄ solent poni eleganter in oratione cū sui ⁊ suus sed ante substantiuū ipsius suum: ita vt discrepāt cum adiectiuo sequēte expresso. sed concordent cū subaudito. Verg. Pro se q̄sq̄ viri summa nituntur opū vi. i. nitunt summa vi. quisq̄ pro se sup. nititur. Idē. Dant sonitum spumosi amnes ⁊ in equora vertunt Quisq̄ suū populatus iter. Idē. Quisq̄ suos patimur manes. Liuius. Ausi sumus cū parentibus certare quecq̄ ciuitas suis. Tacitus. Exterriti qui subsidiū ferre debuerāt sua quisq̄ in castra tepida fuga redicre. Idē. Tribuni ꝑfecti sua quisq̄ extollentes falsa aut maiora vero miscebant. Sic hirundines vere incunte redeunt in suū pristinū vnaquecq̄ nidum immigrantes. Offendi parentes suo vtrūq̄ morbo affectos. Sic ordina. Hirūdines vere incunte redeunt immigrantes in nidos pristinos vna quecq̄ in suū supple immigrans. Offendi parentes morbo affectos vtrūq̄ suo supple affectum morbo.

*Suus ꝑ nomen nō caret vocādi casu.

❡ In reciprocis multi errarunt aut ipsi ex industria abusi sunt. vt Valla ostendit sed vt bene cū Valla dixit doctissimus Badius: caute videndum est ad quid fit relatio: ne nō illi: sed nostra erret censura: vt apud Horatiuʒ. Aut famā sequere aut sibi conuenientia finge. Georgius Valla. libr. xxx ca. iii. vult sibi ꝓ ei poni: quod verum non est: quia sibi ad famā non refertur: sed est sensus. finge conuenientiam sibi: id est ea que sibiipsi non aduersantur: sed inter se apte cohereant ne monstrum nascatur tale vt nec spes nec caput vni reddatur forme.

❡ In sacris plerūq̄ non obseruat debita reciprocatio vt pꝫ ex Valla in nouū testamentū. Locos quos ille notauit hic subieci. Intrantes domū inuenerunt puerum cum Maria matre eius/ ꝓ sua. Vidi spm̄ dei descendentē sicut columbā/ ⁊ venientem super se/ ꝓ eum. Contra apud paulū. Quos presciuit ⁊ ꝑdestinauit conformes fieri imaginis filij eius/ ꝓ sui. Vna cū zebedeo patre eoꝝ: pro suo. Accesserunt ad eum discipuli eius/ ꝓ sui. sic alibi sepissime: que vt facillima omittā. ❡ Si eum dimiseritis hominibus peccata eorum/ ꝓ sua: Ex fructibus eoꝝ cognoscetis eos pro suis. Justificata est sapiētia a filiis suis/ pro eius. Jussit discipulos ascendere in nauicu lā ⁊ preire eū trans fretum/ pro se. Procidens cōseruus eius adorabat eū/ ꝓ suus. Corripe eū inter te ⁊ ipsum pro se. Ait illi dñs eius/ ꝓ suus. Misit ad eū vxor eius ꝓ sua. ❡ Ex Marco. Erat Joānes vestitus pilis cameli ⁊ zona pellicea circa lumbos eius/ pro suos. q̄ ablatiuus est zona ❡ Ex luca Et dabit illi dñs deus sedem Dauid patris eius/ pro sui. Sicut locutus est per os sanctoꝝ qui a seculo sunt prophetaꝝ eius/ pro suoꝝ. Quū inducerent puerū Jesum parentes ei⁹/ ꝓ sui. Nūciauerunt Joāni discipuli eius/ ꝓ sui. Et reddidit illū patri eius/ pro suo ❡ Ex Joan=

In sacris etiā literis barbare dr̄ ola a te expectant vt deos illis ci buʒ in tpe vbi procul dubio reciprocatio ē lōgē nō illi: sed sibi est scribendū. Itē parum latine trāslatuʒ est a gl'ia eoruʒ repulsi sūt pro a gl'ia Et pe ricrunt ꝑ iniquitate eoꝝ ꝓ suā

ne. Neq3 eni fratres eius credebant in eum: p sui. Tristitiam habet quia venit hora eius: pro sua. Jesus ita p sciens omnia q̄ vētura erant sup eū/ p se. Pōtifex ergo interrogauit de discipulis suis & de doctrina ei9. Jn neutro peccauit: sed inepte fecit vt vba variaret: quū debuerit non vtroq3: sed alterutro pnole vti. Stabat autem iuxta crucem Jesu mater eius/ pro sua. ¶ Ex paulo ad Romanos Propter qd tradidit illos deus in desideria cordis eoꝝ/ p sui. Reddente illis testimoniū conscientia ipsoꝝ p sua. ¶ Ad Corinthios epl'a prima. Qui inuocant nomen dñi nr̄i Jesu Christi in omni loco ipsorum/ pro suo. Ad Corinthios .ij. Nō reputans illis delicta ipsorum/ pro sua. ¶ Ad Ephesios. Ut notum faciet nobis sacramētū volūtatis sue fm beneplacitū eius/ p suum. Alienati a via dei per ignorantiā que est illis ppter cecitatē cordis ipsoꝝ/ pro sui. ¶ Ex epistola Petri prima. Coerceat linguam suā a malo vt labia eius ne loquant̄ dolū/ pro sua. ¶ Ex Apocalypsi. Opera eni illoꝝ sequunt̄ illos/ pro sua. Studiosi plura notabunt. Hec mihi sufficiūt. Sepissime errat in reciprocis. Pseudo Curtius: legito et scies: ego te receptui cano.

Finis.

¶ Jacobi Pape viri disertissimi ad Joannem Despauterium Niniuitā in carmen.

Loria docte tibi multis Niniuita diebus.
Permanet: et longe posteritatis opus.
Clarus es eloquio/ Phebea clarior arte
Crederis Aonios incoluisse lacus.
Efficies Jtalo non inuideamus honori.
Ausonios linquens post tua terga viros.
Quicquid scriptores attentauere vetusti
Hoc tuus egregia protulit arte labor.
Que facis eterna sunt digna volumina cedro
Clarior est studijs barbara terra tuis.

¶ Jodoci Leti carmen in Syntaxim Despauterianam.

Cire palemonias quicunq3 fideliter artes
Verbaq3 vis verbis nectere grammatice.
Conciliare tibi Phebum: doctasq3 Heliconis
At tua vis olim vota mouere deas:
Orandiq3 etiam vis te suadela peritum
Efficiat: labijs presideatq3 tuis.
Huc ades: huc propera: huc volita: sunt hec tibi primum
Pregustanda: cape hec: perlege: disce: cole.
Perlege congestos (tulit hos Niniuita) labores
Perlege doctiloqui. perlege dicta viri.
Quicquid grammatici reliqui peperere celebres:
Hoc solus paucis continet iste liber.
Hic nihil est mancum: nil non laudabile: nil quod
Usus doctorum non probet esse bonum.

¶ Martini Dorpij in laudem grammatice Despauteriane doctissimo labore concinnate Epigramma.

Eus tu bybliopola lucro heus tu
Hunc quicunq3 librum ere emes pusillo.
Ne scis nescius atq3 (vti es suetus)
Contrectare putes manu inquinata
Merces: hanc quoq3 raram te & expolitam
Nec si prostituas: tibi profecto est
Jngens cautio: ne perire iambis
Mens est: qui perijt vafer Lycambes
Non hec triuijs reposta: non est
Uatum osoribus esca: quis suillum est
Rostrum: quis quod oleum olet putrescens
Jd demum bene olet: quibus vel ipsa
Disciplina politior molesta est
Solo nomine quos vides tumentes

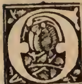
Et per consiliabula: et per omnes.
Thermas: compita templa: per coronas.
Vulgi per male feriata plebis
Ignare agmina: virulenta vocum
Passim spargere fulmina: et theonis
Phebeam lacerare dente turbam
Hos nodoso abigas flagro vel ictu
Librato ferias vt hoc ab albo.
Immundum abstineant pedem inuenusti
Neve his obstrepitent inauspicato
Garritu fidelibus noui libelli:
Quem noster Niniuita mundioris
Princeps eloquij per hercle doctus
Concinnauit: apes vti Matina
Paruo poplite mel struit suaue
Nullos preterit hortulos feracis.
Authoris: modo gentium sit ille
Maiorum: modo classicus sit ille
Quin si: quicquid holitor vel ipse lanio.
Dignum (vt fit quoque) protulit palato
Excepit studiose et illud omne
Non alba tamen vndecunque amissi.
Conuertens et inepta et apta mistim.
Sed discrimine lecta: sed bilancis.
Pensata in trutina: omnibusque demum
Doctorum bene comprobata punctis.
Nunc nunc ponite quicquid est negocij
Hisce ludere pergitote chartis.
Omnes quotquot auetis esse alumni
Musarum artificesque scriptionis
Emuncte: teretisque candidoque
Filo composite: nihil profecto
Non pro voto erit assequi hoc in ampla
Hoc in liberiore fonte libri.
Vos haurite modo et rigate tota hac
Lymphis hora fluentibus scatebris.
Quas vobis Niniuita puriores
Propinare studebit. huc proinde
Musarum properate candidi
Vos inquam qui auibus bonis (vt aiunt)
Nomen grammatiste dedistis arti:
Eius: quod bone vorterit. palestre et
Sacris militieque inaugurati.

❡ Despauterius Langimercio suo S.

Seneca ait Demetrium eleganter solitum dicere: eodem loco sibi esse voces imperitorum quo ventre redditos crepitus. Demetrio ipse vsque adeo libenter accedo: vt etiam gaudeam opuscula mea ab indoctis latratoribus vilipendi que doctis placere cognoscam. Quocirca Dixmudanis illius nominatu indigni vexationem (quē ais mi Langimerci meis obstrepuisse opellis) alto cachinno nō refutatione dignam estimo. Non est Syntaxis mea (vt ille putat: quia bonos authores nullos legit) ex solo Nebrissensi et Calepino collecta: sed ex omnibus ferme grammaticis: et ex optimis oratoribus/poetis/historicis. Valeat ergo blatero ille: et cū Horatiano Crispino multa se posse iactet: sibi Suffenus placeat: alijs detrahat ipse facere nihil noscet. Vale mi Langimerci et Despauterium tuum ama. Bergis. v. Idus Augustas. Anno. M.D.xiij.

¶ Despauterius Joannij Laurentio ingenuarum artium professori amico suo integerrimo. S. P. D.

Audeo (ita me deus amet) aut vulgariter mi Laurenti: q̄ calumniatoris Bellocasii in grammaticem nostram posteriores annotationes nō ante viderim q̄ versificatoriam i imprimendam ad Badium miserim: vt tu/Badius ceteriq̄ cādidi lectores cognoscatis me versificatorie adiecisse: aut ab ea abstulisse: quicquid inepte stolidus plagiarius iactat se arti nostre adiecisse: vt. Jo. Tyrus Cytherea/Aristides/Adrimachide/Uelitern⁹/Mycipsa/pharos et Lycus tutius corripiuntur: que vt alia plurima ad annotatiōes reseruaui. Jn Ouidio non Eregonius nec Sangaride (vt inepte credit) legendū est: sed Erigonius hexasyllabum: ꝛ Sagaritide a Sagaro. Nec in Syllio quis a pudet regitur: sed a certare. Jure ridear si ad singula respōdere velim. Minatur tibi iambos ꝛ mihi si secūdo irritauero/extrema crabronem (inquit) i rritauero: cuius ternouena tandem puncta moribundus presentiscam. Rideam⁹ mi Joannes Thrasonis minacias: quia (vt cum Thaide loquar) magnus nebulo est futurus mox Martis more: fabula vulgi. Nondum exequauit Polyphemum. Roga eum nomine meo vt omissis furtis tertias tandem annotatiōes e suis edat: casq̄ ceteris maiusculas: ne salarij iure eum auaritie insimulent qui cum edat scombris dignissima: tam parcus deprehenditur vt integer liber duobus scōbris vix sufficiat. Uale comminū.⁹ Quinto Jdus Decembris Anno salutis nostre sesquimilles.mo decimo quarto.

Jmpressum Lugduni. Anno domini. M.ccccc.xxxvi.

¶ Regestum.

A b c d e f g h i k l m. Omnes sunt quaterni preter m qui est quinternus.